

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ШКВОРЧЕНКО Наталія Миколаївна

УДК 811.111'23'37:316.32(410)(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ТИПОЛОГІЧНА ІНДЕКСАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТОКСИЧНОСТІ
В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ**

10.02.17 – Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Н. М. Шкворченко

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Шкворченко Н. М. Типологічна індексація політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеню доктора філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – "Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство". – Київський національний лінгвістичний університет, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2023.

Реферована дисертація у вигляді рукопису присвячена типологічній індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України із визначенням спільних й відмінних рис її семіотизації. У політичній комунікації токсичність тлумачать як тип взаємодії різних учасників політичного дискурсу, що характеризується високим ступенем агресивної вербальної, пара- та (або) невербальної поведінки і дискримінує опонента за ознакою раси, національності, гендера та ін., унаслідок чого такого політика (політиків) сприймають і потім визначають як токсичного (токсичних).

У дисертації розроблено новий науковий напрям – ***семіозис політичної токсичності*** в компаративно-контрастивній перспективі, який передбачає синтез вербального, паравербального та екстралінгвального знакоконструювання феномену політичної токсичності з позицій медіадискурсології, політичної лінгвоперсонології, когнітивної лінгвокомпаративістики та зіставної типологічної індексації ступенів семіотизації лінгвокогнітивних феноменів. Визначено вербальні, паравербальні й екстралінгвальні засоби ідентифікації токсичності в медіа-політичному дискурсі. Реконструйовано модель просодико-кінесичного відображення токсичності політиків у медійному дискурсі США, Великої Британії і України. Виявлено модули розгортання токсичного ефекту та диктуми формування токсичного іміджу політика в його колективному, асоціативно-індивідуальному, символічному та медійному дискурс-портреті. Доведено

гіпотезу про те, що політична токсичність є результатом сприйняття поведінки політика/політикині, яка завдає репутаційних втрат або дискримінує опонента під час публічної дискурс-конкуренції, семіотизованої в медіадискурсі. Визначено типологічні індекси ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політичних діячів США, Великої Британії і України.

Виконане студіювання механізмів типологічних індексів вираження політичної токсичності та визначення засобів семіотизації полідискурсивного та комплексного феномену токсичності увиразнюють *актуальність* роботи для досліджень з моделювання мовної комунікації у порівняльному аспекті і визначення методів комунікативного захисту від різних видів вербалізованої токсичності у соціальних мережах (ехо-камери, фабрики думок, інформаційні бульбашки) та розпізнавання вкидання "потрібної" токсичної інформації перед виборами.

Метою дисертаційної роботи є здійснення типологічної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України шляхом виявлення спільних і відмінних способів і засобів її семіотизації у досліджуваних лінгвосоціумах.

Поставлена мета передбачає вирішення таких *завдань*:

- сформулювати теоретичні положення для інтерпретації феномену токсичності в різних сферах наукового знання;
- визначити вербальні, паравербальні й екстралінгвальні засоби ідентифікації токсичності в медіа-політичному дискурсі;
- розробити методiku експериментально-інструментального дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України і сконструювати її наукову модель;
- визначити *tertium comparationis* для зіставлення способів і засобів семіотизації політичної токсичності шляхом типологічної індексації;
- реконструювати первинну семантичну та ціннісно-поняттєву зони концептів **ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ** у лексикографічних джерелах

англійської і української мов та простежити хронологію розширення їхньої семантичної структури в європейських мовних картинах світу;

- експериментально ідентифікувати асоціативно-образну зону конструювання політичної токсичності в свідомості американців, британців і українців та визначити її місце в структурі концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ;

- встановити типи вербальної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України;

- виявити спільні й відмінні засоби паравербальної семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України;

- побудувати моделі просодико-кінесичного відображення токсичності політиків у медійному дискурсі США, Великої Британії і України;

- адаптувати типологічні індекси математичної лексикостатистики для діагностики ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політичних діячів США, Великої Британії і України.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що політична токсичність є результатом сприйняття поведінки людини, яка завдає репутаційних втрат політику або дискримінує опонента під час публічної взаємодії, відображеної у медійному дискурсі.

Методологічна база дисертації ґрунтується на синергетичному принципі комплексного застосування релевантних емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня семіотизації політичної токсичності

Уперше апробовано нову методологію комплексного дослідження токсичної політичної комунікації у медійних дискурсах США, Великої Британії і України з урахуванням експериментальних даних й інструментального оброблення мовленнєвого сигналу.

Новим здобутком у роботі є *таксономія* вербальних (на лінгвосеміотичному рівні), концептуальних (на когнітивно-семіотичному рівні), паравербальних (на дискурсивно-семіотичному рівні: просодичних, рухових,

мімічних) і екстралінгвальних (кольорова гама, символіка передвиборчої боротьби, одяг, музичний супровід) способів і засобів семіотизації токсичності в американському, британському й українському медійному дискурсі та *діагностика* ступеня семіотизації політичної токсичності в промовах політичних лідерів і діячів трьох країн. Новою є побудована наукова модель феномену *політичної токсичності*.

Реконструйовано глибинну структуру концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ: поняттєву зону – представлену семантичною структурою імен концептів та їхніх синонімів, і ціннісну зону, об'єктивовану маркерами-вербалізаторами із негативним полюсом оцінки: в англійській мові – HARM (шкода), UNPLEASANTNESS (неприємність), MALICIOUSNESS (злість), UNHAPPINESS (нещастя), в українській мові – ШКОДА та ЗЛІСТЬ.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, гіпотезу, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, описано методи дослідження, схарактеризовано фактичний матеріал, указано форми апробації і структуру роботи.

У першому розділі "**Когнітивно-семіотичні засади вивчення медійно-дискурсивного феномену ПОЛІТИЧНА ТОКСИЧНІСТЬ у компаративно-типологічній перспективі**" виконано аналітико-критичний огляд праць із вивчення токсичної політичної комунікації у межах англійсько-української мовної паралелі, зокрема визначено статус токсичності як міждисциплінарного феномену, описано види, форми, культурологічні та етноспецифічні риси політичної токсичності в медійному дискурсі, проаналізовано риторичні традиції, комунікативні технології політичної боротьби та особливості електорального дискурсу як комунікативного середовища існування політичної токсичності у США, Великій Британії та Україні, розглянуто політичну токсичність із позицій семіотики, а також обґрунтовано концептуальну природу феномена "ТОКСИЧНІСТЬ" і його національно-специфічний характер.

У другому розділі "**Методологія емпірично-експериментального**

дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України" розроблено комплексну методичку емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня семіотизації у політичної токсичності в дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України.

У третьому розділі "**Реконструкція структур концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ у медійному дискурсі США, Великої Британії і України**" виявлено мотиваційні і поняттєві ознаки у структурі досліджуваних концептів в англійській та українській мовах на вербальному рівні, відновлено семантичні сценарії вербалізаторів токсичності у прямому й переносному значеннях, визначено асоціативні зони в структурах концептів на основі уявлень представників американського соціуму, британської і української лінгвокультур шляхом асоціативного експерименту.

У четвертому розділі "**Експериментальна семіотизація політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України**" представлено результати *ідентифікаційних експериментів* щодо визначення паравербальних засобів вираження токсичності, виявлення ступеня токсичності політичної промови та її взаємозв'язку зі словами, голосом, жестами та мімікою; *кореляційного аналізу* залежності ступеня токсичності від паравербальних засобів її семіотизації; *комп'ютерного комплексного аналізу* просодико-кінесичних характеристик токсичності політиків США, Великої Британії і України.

У п'ятому розділі "**Типологічна індексація ступенів семіотизації токсичності в медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України**" представлено результати обчислення ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України за допомогою типологічних індексів.

У *висновках* узагальнено результати дослідження з детальним висвітленням кожного завдання та окреслено перспективи подальшого

вивчення феномену токсичності та засобів його семіотизації у політичній комунікації.

Отримані наукові результати є коректними для проаналізованого фрагмента мовного, експериментального і дискурсивного матеріалу, які відкривають *перспективи* для подальшого дослідження показників токсичності як у політичному дискурсі, так і в різних формах комунікації: міжособистісному спілкуванні, науково-академічному середовищі тощо, а також для розроблення типології мовних та іміджевих компетентностей політиків у період електоральної боротьби в різних країнах.

Ключові слова: індексація токсичності, політична токсичність, комплексність, семіотизація, вербальний, паравербальний, екстралінгвальний, США, Велика Британія, Україна.

SUMMARY

Shkvorchenko N. M. Typological indexation of political toxicity in the media discourse of the USA, Great Britain and Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a Doctoral Degree in Philology. Speciality 10.02.17 – "Comparative Historical and Typological Linguistics". – Kyiv National Linguistic University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2023.

The abstracted dissertation in the form of a manuscript addresses the issue of typological indexation of political toxicity in the media discourse of the United States of America, Great Britain and Ukraine, the construction of a multimodal model of political toxicity, as well as the definition of common and distinctive features of semiotization of political toxicity in the media discourse of the USA, Great Britain and Ukraine and building a multimodal model of toxic political communication and identifying common and distinctive features of the semiotization of political toxicity in the media-political environments of the USA, Great Britain and Ukraine. In *political communication*, toxicity is understood as a type of interaction between various participants in political discourse, which is characterized by a high degree of aggressive verbal, para- and/or non-verbal behavior and discriminates against the opponent based on race, ethnicity, gender, etc. resulting in such a politician (politicians) being perceived and then defined as toxic.

The work opens a *new research area – the semiosis of political toxicity* in a comparative-contrastive perspective, which involves multimodal analysis of verbal, paraverbal, and extralingual definition of the phenomenon of political toxicity from the standpoint of media linguistics, political discourse science, and comparative political communication.

The completed study of the mechanisms of typological indices of the expression of political toxicity and the determination of the means of semiotization of the polydiscursive toxicity highlights the *relevance* of the work for modeling language communication in a comparative aspect and determining methods of

communicative defense against various types of verbalized toxicity in social networks (echo chambers, opinion factories, information bubbles) and recognizing the release of the 'right' toxic information in the lead-up to elections.

The object of the research is the media-discursive phenomenon of political toxicity.

The subject of analysis is the typological indexing of political toxicity in the media discourse of the USA, Great Britain and Ukraine.

The *aim of the work* is to carry out typological indexation of political toxicity in the media discourses of the USA, Great Britain and Ukraine by identifying common and different ways and means of its semiotization in the studied environments on the basis of typological indices.

The study originated and proved the *hypothesis* that political toxicity is the result of the perception of a person's behavior that causes particular harm or discriminates against an opponent during public communication resulting in such a politician being defined as toxic. Toxic behavior is usually characterized by a radical orientation of the views of politicians and opinion leaders to the right or left; it is the result of attributing projections to a certain group of people and is verbally explained in the media using the attribute 'toxic'. The means of verbal and paraverbal expression of toxicity are determined both by the aggressive-emotional type of the politician-speaker and by the socio-cultural features of politics in the United States of America, Great Britain and Ukraine.

The proposed hypothesis was verified using a complex methodology the key methods of which are: the method of cognitive linguistic comparativism with the method of reconstructing the structures of the concepts "TOXICITY"; multi-stage methods of experimental diagnostics (associative and two identification experiments), the method of typological indices together with elements of statistics.

Testing the proposed hypothesis and determining the unit of analysis involved forming a *source base (wide corpus) of the study* consisting of video recordings of political speeches of contemporary American (Дональд Трамп, Sarah Palin, Гіларі Клінтон, Ненсі Пелосі, Александрія Окасіо-Кортес, Ендрю Куомо), British

(Nigel Farage, John Bercow, Theresa May, David Cameron, Jeremy Corbyn, Priti Patel) and Ukrainian (Petro Poroshenko, Oleh Lyashko, Iryna Farion, Oleksiy Honcharenko, Geo Leros) politicians (the total length of the video recordings is 36 hours), whose statements or actions were defined as toxic in the media. Using the continuous sampling method, the *actual research material (narrow corpus) of toxic statements* consisting of 591 fragments for American, 472 fragments for British, and 282 fragments for Ukrainian political discourses was extracted from the above source base. A toxic utterance is understood as a *multimodal semiotized formation* with complex verbal, paraverbal and extralingual forms of expression. It was chosen as the segmentation unit of the speech output of toxic political figures of said countries/media-political discourses.

The material of the experimental section is:

100 associative essays for each group of speakers of the American version of English, the British standard and the Ukrainian language, from which 40 associative features of the American concept "TOXICITY", 51 - of the British and 35 of the Ukrainian concept "TOXICITY" were isolated; during the first identification experiment, 118 signs of toxicity were identified in American; 121 - in British and 152 signs in the speech of Ukrainian politicians. During the second identification experiment to determine the degree of toxicity of the political speech and its relationship with the politician's words, voice, gestures, and facial expressions, 591 discourse fragments were identified in the transcripts of the speeches of American politicians; 472 - in the British; 282 - among Ukrainian politicians. This material was used for acoustic and kinetic analysis. The total number of units for the designation of gestural and facial movements accompanying tonal and dynamic emphases in the toxic expression amounted to 3209 units.

The academic novelty of the obtained results lies in the development of a new research area – *semiosis of political toxicity*, which involves the synthesis of verbal, paraverbal, and extraverbal sign construction of the phenomenon of political toxicity from the standpoints of media discourse, political linguopersonology, cognitive linguistic comparative studies, and comparative typological indexing of the degrees

of manifestation of linguocognitive phenomena. *First in an academic work*, a methodological algorithm was proposed for a linguistic comparative and comparative typological study of toxic political communication in the USA, Great Britain and Ukraine with the involvement of experimental data and instrumental processing of the speech signal. A *new achievement* in the work is a taxonomy of conceptual (at the cognitive level), verbal (at the linguosemiotic level) and paraverbal (at the semiotic level: prosodic, motor, mimic) means of manifesting toxicity in American, British, and Ukrainian media discourse and diagnostics of the degree of manifestation of political toxicity in speeches political figures of the three states. The model of political toxicity built in the dissertation with its visualization of the degrees of manifestation of political toxicity in the discourse-portraits of top political figures of the USA, Great Britain and Ukraine is quite *innovative*. The mechanisms of semiotization of political toxicity in the media discourses of the USA, Great Britain and Ukraine have been reconstructed, typological indices have been determined for diagnosing the degree of manifestation of political toxicity in the discourse-portraits of top American, British and Ukrainian top politicians, the modes of deployment of the toxic effect and the dictums for the formation of a toxic image of a politician have been revealed.

The *theoretical significance* of the thesis lies in deepening the provisions of media discourse, political linguistic personology, cognitive linguistic comparative studies and comparative typological indexing of degrees of manifestation of linguistic and cognitive phenomena. The proposed procedure for the reconstruction of conceptual structures, as well as the cross-language/intervariant comparison of the means of semiotization of political toxicity in the media discourses of the United States, Great Britain, and Ukraine, with the involvement of experimental tools, ensured the proof of the formulated hypothesis and, as a result, contributed to the development of a new scientific direction - the semiosis of political toxicity in comparative contrastive perspective.

The practical significance of the obtained research results consists in the development of a methodology for diagnosing the toxic language behavior of a

political figure as a bearer of generalized group linguosemiotic traits, which are needed for the analysis of the language and imagery competences of politicians in the lead-up to elections in languages / linguistic cultures of different types of affinity. Multimodal analysis of the toxic image of a politician in different linguistic cultures / mass media takes into account the behavior of politicians as opinion leaders and the breadth of coverage of the target audience, to which the effect of his/her toxic rhetoric extends to – one person, a group of people, the wider community. At the same time, the types of harm resulting from the visualization of the media toxic effect can affect both the psychological states of the addressee and his/her gender, age, and professional characteristics. The obtained research results can also be used in the educational process in teaching courses in comparative linguistics (sections "Theory of Linguistic Universals", "Methodology of Comparative Analysis of Intonation Systems"), contrastive linguistics (sections "Contrastive Description of Language", "Contrastive Phonetics", "Types of Prosodic Universals and Uniques"), theories of intercultural communication (sections "Typology of Intercultural Communication"), in special courses on territorial variability, political imageology, comparative political communication, practical rhetoric, gestural-mimic expression of a politician-speaker, as well as for the preparation of qualifying papers by undergraduate and master's students of linguistic specialties.

The *Introduction* substantiates the relevance of the research topic, considers the current state of the study of toxic political communication, outlines its academic novelty, formulates the aim and main tasks of the work, describes its object, subject, source base and applied methods of analysis, specifies the theoretical and practical value of the results obtained.

The *First Theoretical Section* provides an analytical and critical review of the general humanitarian background of the study of toxic political communication within the English-Ukrainian language parallel, in particular, determines the status of toxicity as a communicative and discursive phenomenon of the 20th and 21st centuries, describes the types, forms, cultural and ethno-specific features of toxicity in media and political communication, analyzes rhetorical traditions, communicative

technologies of politics and the peculiarities of electoral discourse as the communicative habitat of political toxicity in the USA, Great Britain and Ukraine, considers political toxicity in the non-verbal and extralingual planes and expression of the concept of 'toxicity' in national language worldviews, in particular, in literature, music, cinematography.

The *Second Methodological Section* presents the hypothesis, language corpus, and the program for conducting a comprehensive typological and comparative study of toxicity in the media discourses of the United States, Great Britain, and Ukraine using methods of associative and identification experiments, computational multimodal analysis, as well as statistical processing of the information received. The section builds a multimodal model of toxic political communication as a *tertium comparationis* for conducting a two-way comparative analysis of toxic political communication in the USA, Great Britain and Ukraine, determines the segmentation unit of the speech output of toxic political figures of said countries/media-political discourses.

The *Third Practical Section* sets out the chronology of the expansion of the meaning of the concept "toxicity" and the stages of concept formation of the corresponding concept in European linguistic cultures, reconstructs the motivating and notional features of the concept of "toxicity" in the English and Ukrainian languages, develops semantic scenarios of toxicity in English and Ukrainian both literally and figuratively, determines common and culture-specific conceptual and associative features of the concept of "toxicity" in the minds of bearers of American, British and Ukrainian linguistic cultures using an *associative experiment*,

The *Fourth Practical Section* provides the results of *identification experiments* concerning the determination of paraverbal means of expressing toxicity, the degree of toxicity of political speech and its interrelation with words, voice, gestures, and facial expressions, as well as the use of evaluative statements in political communication in the United States, Great Britain, and Ukraine; *correlational analysis* of the dependence of the degree of toxicity on the paraverbal means of its manifestation in the speeches of the politicians of the USA, Great Britain and

Ukraine; *computational multimodal analysis* of prosodic-kinetic characteristics of toxic speech by politicians of the USA, Great Britain and Ukraine, identifies common and distinctive features of paraverbal means of expressing toxicity in the political communication of the USA, Great Britain and Ukraine, singles out contrasting multimodal forms of semiotization of political toxicity in the American, British and Ukrainian media-political environment.

The *Fifth Practical Section* presents the typological indexation of toxicity degree, results of a two-way comparison of the means of discursive portrayal of toxic politicians using the method of reconstruction of conceptual, linguistic and discursive mechanisms of manifestation of their political toxicity in the media-political discourses of the USA, Great Britain and Ukraine, determines cross-language (English vs. Ukrainian) and inter-variant (American vs. British variant of the English language) coincidences and discrepancies, in particular, individual-specific features of the toxicity of male and female politicians in the media-political discourses of the USA, Great Britain and Ukraine.

The *Conclusions* summarize the study results with detailed coverage of each task and outline the prospects for further study of the phenomenon of toxicity and means of its multimodal semiotization in political communication.

The *prospects for future research* of the conducted study consist in the development of a methodology for diagnosing the toxic linguistic behavior of a political figure as a bearer of generalized group linguosemiotic traits, which are necessary for the analysis of the linguistic and imagery competences of politicians in the lead-up to elections in languages/linguistic cultures of various affinity.

Key words: toxicity indexing, toxic political communication, multimodality, semiotization, verbal, paraverbal, extralingual, the USA, Great Britain, Ukraine.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України

1. Шкворченко, Н. Н. (2014). Динамічний компонент інтонації як спосіб впливу в англомовних ділових діалогах. *Одеський лінгвістичний вісник*, 4, 309–312.
2. Шкворченко, Н. Н. (2014). Роль просодии в создании имиджа успешной бизнес-леди. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 8, 226–230.
3. Шкворченко, Н. М. (2014). Художній діалог у парадигмі досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 11, 96–98.
4. Шкворченко, Н. М. (2016). Компаративні особливості просодичного оформлення англомовного та російськомовного офіційно-ділового дискурсу, *Молодий вчений*, 9 (2), 157–162.
5. Шкворченко, Н. Н. (2016). Структура и классификация англоязычного делового диалога. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, 5, 198–203.
6. Шкворченко, Н. М. (2018). Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, 5, 198–203.
7. Shkvorchenko, N. (2019). Internet discourse as a linguistic category. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 23(3), 57–61.
8. Шкворченко, Н., & Поліщук, М. (2019). Рекламний дискурс: гендерний аспект. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 31, 84–87.

9. Shkvorchenko, N., & Koltsova, J. (2019). Hashtags as a special type of the Internet discourse. *Odessa Linguistic Journal*, 13, 44–51.

10. Шкворченко, Н. М. (2021). Вербальна токсичність у публічних промовах політиків США, Великої Британії та України (зіставний ракурс). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71) (4, Ч. 2), 163–168. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-2/27>.

11. Шкворченко, Н. (2021). Дискурсивне портретування токсичних політиків США, Великої Британії й України (аудіовізуальний аналіз). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія "Філологія"*, 47, 251–259. <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.34>.

12. Шкворченко, Н. (2021). Лінгводискурсивна модель токсичної політичної комунікації в медіасередовищах США, Великої Британії й України. *Актуальні питання іноземної філології*, 14, 125–133.

13. Шкворченко, Н. (2021). Репрезентація токсичного іміджу політика в медійному просторі США, Великої Британії й України. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 20(2), 178–192. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2021.20.178-191>.

14. Шкворченко, Н. М. (2021). Токсична політична комунікація в США, Великій Британії та Україні (контрастивний аспект). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 50(1), 156–159. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.50-1.36>.

15. Шкворченко, Н. М. (2021). Токсичний політичний дискурс у США й Україні: когнітивно-дискурсивні контрасти. *Записки з романо-германської філології*, 1(46), 127–134. [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1\(46\).234406](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1(46).234406)

16. Шкворченко, Н. М., & Дашкова, К. В. (2021). Лексико-семантична група 'АВАЛАНЧЕ' у сучасній англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 48, 97–100. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-2.22>.

17. Шкворченко, Н. М., & Дашкова, К. В. (2021). Лексико-семантична група "Flood" в сучасній англійській мові. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 1(45), 202–208. [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1\(45\).202-208](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1(45).202-208).

18. Шкворченко, Н. (2022). Семіотизація політичної токсичності у медійних просторах США, Великої Британії й України (мультимодальний аспект). *Науковий вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія "Філологія"*, 25(1), 142–151.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

19. Шкворченко, Н. (2014). Деловой диалог как объект лингвистического исследования. *Science and Education at New Dimension". Philology*, II (5) (28), 93–96. p-ISSN 2308-5258 e-ISSN 2308-1996.

20. Шкворченко, Н. (2014). Просодическая модель официально-делового диалога по схеме "мужчина-начальник – женщина-подчиненный". *British Journal of Education and Science*, 1(5) (January – June 2014) (5), 292–296.

21. Shkvorchenko, N. (2016). Prosodic Structure of Female Business Discourse. *Scientific Letters of Academic Society by Michal Baludansky*, 4, 78–80. ISSN 1338-9432.

22. Шкворченко, Н. (2021). Токсичные информационные контенты в политической коммуникации США, Великобритании и Украины. *Knowledge, Education, Law, Management*, 3 (39) (2), 121–126. <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.19>. ISSN 2353-8406.

23. Chernysh, V., Dzhochka, L., Marieiev, D., Kuzebna, V., & Shkvorchenko, N. (2021). Formation of Communicative Professionally Oriented Competence of Future Philologists. *Applied Linguistics Research Journal*, 5(1), 185–194. <https://doi.org/10.14744/alrj.2020.44711>. E-ISSN 2651-2629

Монографії (розділи у колективних монографіях)

24. Шкворченко, Н. М. (2017). Ділова жінка VS. діловий чоловік: боротьба двох концептів в англомовному офіційно-діловому дискурсі. В Н. В. Петлюченко (Ред.), *Концепты и контрасты* [монографія] (с. 533–540). Издательский дом "Гельветика". (Серия "Одесские студии по лингвистики и социальным наукам").

Наукові періодичні видання, проіндексовані у базах даних

Web of Science Core Collection та/або Scopus

25. Berkeshchuk, I., Shcherbak, I., Shkvorchenko, N., Masytska, T., & Chorny, I. (2020). Modern Technologies and Application of ICT in the Training Process of Teachers-Philologists. *International Journal of Higher Education*, 9(7), 84–93. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p84>. ISSN 1927-6044, E-ISSN 1927-6052

26. Shkvorchenko, N. (2020). Linguistic and Gender Peculiarities of English Political Discourse. *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics*, XLII (1–2), 398–416.

https://litere.ucv.ro/litere/sites/default/files/litere/Cercetare/Activitate%20stiintifica/Analele%20Facultatii%20de%20Litere/anale_lingvistica_2020_cuprins.pdf.

27. Ostapchuk, I., Shuliak I., Serebrianska I., Bondarenko T., & Shkvorchenko N. (2021). Pragmatic aspects of English euphemisms and dysphemisms in political discourse of social media. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 11 (2, special XXIV). http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110224/papers/A_19.pdf

28. Shkvorchenko, N., Cherniaieva, I., & Petlyuchenko, N. (2021). Linguistic approaches and modern communication technologies in political discourses in Europe and the USA (contrastive aspect). *Cuestiones Políticas*, 39(70), 821–837. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3970.49>. ISSN-VersiónImpresa 0798-1406; ISSN-Versiónonline 2542-318

29. Shkvorchenko, N., Hromovenko, V., & Sharapanovska, Y. (2021). The concept of "pandemic" in modern English-language political discourse. *Amazonia Investiga*, 10 (46), 225–233. <https://doi.org/10.34069/2021.46.10.23>. ISSN 2322-

6307

30. Shkvorchenko, N., Pershyna, L., Sharapanovska, Yu., Adamova, H., Leontiev, O. (2022). The Linguistic Realisation of “Pandemic” Concept in Contemporary English. ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 12, No. 12, pp. 2471-2477, December, 2022. DOI:<https://doi.org/10.17507/tpls.1212.01>

<https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/article/view/5092>

31. Shkvorchenko, N., Talanova, L., Savchuk, H., Zhaboruke, I., & Dashkova, K. (2022). The structure of sociopolitical discourse in the information-type society. *Astra Salvensis*, 10(1), 79–95. <https://astrasalvensis.eu/astra-salvensis-1-2022/#>. ISSN-E: 2393-4727; ISSN-L: 2344-1887

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації

32. Шкворченко, Н. Н. (2014). К проблеме исследования диалогической речи. В *Сучасний вимір філологічних наук*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 30–31 травня 2014 р. (Ч. 2, с. 112–115). ГО "Наукова філологічна організація "ЛОГОС".

33. Шкворченко, Н. Н. (2014). К проблеме классификации диалога. В *Лингвистическая теория и практика: историческое наследие, актуальные проблемы и перспективы развития*. Материалы VIII Международной научно-практической конференции, посвященной памяти доктора филологических наук, профессора А. К. Корсакова, г. Одесса, 18 грудня 2014 р. (с. 173–175). МГУ.

34. Шкворченко, Н. Н. (2014). Лингвистические особенности этикетного делового общения женщин и мужчин в бизнес-сфере. В *Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 14 листопада 2014 р. (с. 146–150). Фенікс.

35. Шкворченко, Н. Н. (2014). Обучение деловому дискурсу как неотъемлемой составляющей официально-деловой коммуникации. В *Актуальні*

дослідження у соціальній сфері. Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса, 15 травня 2014 р. (с. 138–140). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.

36. Шкворченко, Н. М. (2014). Реалізація інтенції у діловому діалозі залежно від ієрархічних відносин комунікантів. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 21(1), 257–259. <http://www.scinotes.mgu.od.ua/archive/v21-1/68.pdf>

37. Шкворченко Н.М. (2014). Діловий дискурс як об'єкт соціолінгвістичного аналізу. В *Філологія XXI століття: теорія, практика, перспективи*. Тези доповідей III Міжнародної наукової Інтернет-конференції НУ "ОЮА", м. Одеса, 25 квітня 2014 р. (с. 83–84).

38. Shkvorchenko, N. (2015). Gender Aspects of English official business discourse. In P. Busch (Ed.), *The Fourth International Congress on Social Sciences and Humanities*. Proceedings of the Congress, Vienna, April 2, 2015 (Vol. 2, pp. 41–44). "East West" Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH.

39. Шкворченко, Н. М. (2015). Персональний діалог у художній літературі. В *Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, м. Одеса, 24 квітня 2015 р. (Ч. III, с. 186–188). МГУ.

40. Шкворченко, Н. М. (2015). Spanish borrowings in the modern English language. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 11 грудня 2015 р. (с. 130–133). МГУ.

41. Шкворченко, Н. М. (2016). Гендерно-ієрархічна структура офіційно-ділового дискурсу. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних

наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 15 грудня 2016 р. (с. 103–105). МГУ.

42. Shkvorchenko, N. (2016). Speaking Competence in English Business Communication. В *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати – 2016*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Братислава, Словацька Республіка, 15–18 березня 2016 р. (Т. 3, с. 151–152). ТОВ НВП "Інтерсервіс".

43. Shkvorchenko, N. (2016). Specific features of dialogical communication. В *Матеріали міжнародної наукової конференції на пошану 100-річчя з дня народження професора А. К. Корсакова*, м. Одеса, 31 жовтня 2016 р. (с. 53–55). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.

44. Шкворченко, Н. М. (2017). Гендерні особливості англійського мовлення (зіставний аспект). В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 15 грудня 2017 р. (с. 45–48). МГУ.

45. Шкворченко, Н. Н. (2018). Флаер как подвид рекламного дискурса (на материале английского языка). В *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю доктора філологічних наук, професора Таранця В. Г., м. Одеса, 23-24 березня 2018 р. (с. 223–224). Міжнародний гуманітарний університет.

46. Shkvorchenko, N. (2018). Business discourse: gender aspect. In *Naukowy i innowacyjny potencjał prezentacji: kolekcja prac naukowych "ΛΟΓΟΣ" z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*, Opole, 18 listopada 2018 r. (Т. 7, pp. 7–9). "Volynsky Oberegi" Publishing House.

47. Shkvorchenko, N. (2019). English political discourse. В *Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи*

розвитку. Збірник праць XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, м. Одеса, 13 грудня 2019 р. (с. 202–204).

48. Shkvorchenko, N. (2019). Political discourse as a linguistic phenomenon. В *La science la technologie à l'ère de la société de l'information : collection de papiers scientifiques "ΛΟΓΟΣ"* avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale, Bordeaux, France, 3 mars, 2019. (pp. 16–20). OP Plateforme scientifique européenne.

49. Шкворченко, Н. М. (2020). Рекламний дискурс як лінгвістичний феномен. В *Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, 11 грудня 2020 р., МГУ (с. 68-72). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.

50. Шкворченко, Н. (2020). Україномовні та англійськомовні хештеги: класифікація та компаративний аналіз. In *Dynamics of the development of world science*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference, Vancouver, Canada, February 19–21, 2020 (pp. 1090–1098). Perfect Publishing.

51. Shkvorchenko, N. (2020). Linguistic characteristics of contemporary political discourse. In *Scientific achievements of modern society. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference*, Liverpool, United Kingdom, February 5-7, 2020 (pp. 341–351). Cognum Publishing House.

52. Шкворченко, Н. Н. (2021). Вербальность и визуальность политической токсичности в медийном пространстве США, Великобритании и Украины. In *Sectoral research XXI: characteristics and features: collection of scientific papers "SCIENTIA"* with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 1), October 15, 2021, Chicago, USA (pp. 93–94). European Scientific Platform. <https://doi.org/10.36074/scientia-15.10.2021>

53. Шкворченко, Н. Н. (2021). Дискурсивные маркеры токсичности в выступлениях американских, британских и украинских политиков

(контрастивный аспект). In *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference, Berlin, Germany, July 4–6, 2021 (pp. 200–204). MDPC Publishing. <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-scientific-research-achievements-innovations-and-development-prospects-4-6-iyulya-2021-goda-berlin-germaniya-arhiv/>

54. Шкворченко, Н.М. (2021). Культурно-специфічна репрезентація токсичного іміджу політика у медіа США, Великої Британії та України. В О. Л. Олійник, О. І. Самойленко, Н. В. Петлюченко, С. І. Потапенко та ін. (Ред. кол.), *Одеські діалоги культур: творчість, людина, мова & Риторика медійного дискурсу*: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції та Круглого столу, м. Одеса, 26–27 листопада 2021 р. (с. 145–148). Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової.

55. Шкворченко, Н. Н. (2021). Невербальные маркеры токсичности в публичном дискурсе политиков США, Великобритании и Украины (аудиовизуальный анализ). In *Scientific Practice: Modern and Classical Research Methods*. Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference, October 15, 2021, Boston, USA (pp. 108–109). Primediae Launch & European Scientific Platform. <https://doi.org/10.36074/logos-15.10.2021.30>.

56. Шкворченко, Н. М. (2021). Токсичний імідж політика у мас-медійних дискурсах Великої Британії, України та США. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, м. Одеса, 10 грудня 2021 р. (с. 51–54). МГУ.

57. Шкворченко, Н. Н. (2021). Токсичные вербальные контенты в политических дискурсах США, Великобритании и Украины. In *World science: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference, Toronto, Canada, July 14-16, 2021 (pp. 436–440). Perfect Publishing. <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya->

konferentsiyaworld-science-problems-prospects-and-innovations-14-16-iyulya-2021-goda-torontokanada-arhiv/.

58. Шкворченко, Н. М. (2022). Полідискурсивність токсичних медійних ефектів в США, Великій Британії й Україні. В *Adorbemper linguas. До світу через мови. Україна у транскультурному й мультимодальному світі*. Матеріали міжнародної науково-практичної відео конференції, м. Київ, 25 травня 2022 р. (с. 286–288). Видавничий центр КНЛУ.

59. Шкворченко, Н. М. (2022). Мультимодальність токсичної комунікації в медійних середовищах США, Великої Британії й України. В *Мультимодальність і трансмедіальність: Когнітивний, прагматичний і семіотичний підхід*. Матеріали міжнародної наукової конференції, Харків, 22–23 квітня 2022 р. (с. 62–63). Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

60. Shkvorchenko, N. (2022). How politicians become toxic: expression of toxicity in utterance & action & gesture. In *Proceedings of 2nd International Antalya Scientific Research and Innovative Studies Conference*, Antalya, Turkey, March 17–21, 2022 (pp. 156–158).

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

61. Шкворченко, Н. Н. (2013). Гендерні особливості просодичного оформлення офіційно-ділового діалогічного дискурсу комунікантами рівного службового рангу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 6, 62–72.

62. Шкворченко, Н. Н. (2013). Гендерно-ієрархічні особливості просодичного оформлення англомовного офіційно-ділового дискурсу (на прикладі комунікантів-начальників). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 17, 230–237.

63. Шкворченко, Н. М. (2015). Просодичний портрет бізнес-леді. *Молодий вчений*, 6(2), 102–105.

64. Шкворченко, Н. М. (2015). Сучасний політичний дискурс. *Наукові*

записки Міжнародного гуманітарного університету, 23, 287–288.

65. Шкворченко, Н. Н. (2016). Речевое воздействие в англоязычном деловом дискурсе. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету, 25, 304–307.*

66. Шкворченко, Н. Н. (2016). Сопоставительный анализ англоязычной и испаноязычной официально-деловой коммуникации. *Кременецькі компаративні студії, VI (2), 97–105.*

67. Шкворченко, Н. Н. (2015). Сучасний політичний дискурс. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету, 23, 287–288.*

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
SUMMARY	8
НАУКОВІ ПРАЦІ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНІ ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ	15
ЗМІСТ	26
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	32
ВСТУП	34
РОЗДІЛ 1 КОГНІТИВНО-РИТОРИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МЕДІЙНО-ДИСКУРСИВНОГО ФЕНОМЕНУ “ПОЛІТИЧНА ТОКСИЧНІСТЬ” В КОМПАРАТИВНО-ТИПОЛОГІЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ	52
1.1 Феномен “ТОКСИЧНІСТЬ” у соціо-гуманітарних сферах знання	52
1.1.1 Психологія поведінкової токсичності	54
1.1.2 Соціально-політичний контекст токсичності	58
1.1.3 Токсичність у системі медійного дискурсу	61
1.2 Медійно-дискурсивна ідентифікація політичної токсичності	64
1.2.1 Токсичність і дискримінаційне мовлення	64
1.2.2 Лінгвоекотологія і лінгвотоксичність	73
1.2.3 Політична токсичність як медійно-дискурсивний феномен	77
1.3 Когнітивно-риторичне конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України	79
1.3.1 Риторичні традиції та технології конструювання політичної конкуренції у медійному дискурсі США	82
1.3.2 Риторичні традиції та технології конструювання політичної	

	конкуренції у медійному дискурсі Великої Британії	87
1.3.3	Риторичні традиції та технології конструювання політичної конкуренції у медійному дискурсі України	89
1.4	Політична токсичність у невербальній та екстралінгвальній площинах	93
1.4.1	Візуалізація політичної токсичності	93
1.4.2	Паравербальний вимір політичної токсичності	95
1.4.3	Екстралінгвальна атрибутика політичної токсичності	99
1.5	Типологічні індекси як інструмент для ідентифікації ступеня політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України	102
	Висновки до розділу 1	106
	РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЯ ЕМПІРИЧНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ	109
2.1	Методи і програма емпірично-експериментального дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України	109
2.2	Принципи й одиниці сегментації мовленнєвої продукції політичних діячів США, Великої Британії і України	112
2.3	Tertium comparationis і методика зіставлення засобів вияву політичної токсичності за типологічними індексами (за аналогією типологічних індексів Дж. Грінберга)	115
2.4	Комплексна методика емпірично-експериментальної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України	121
	Висновки до розділу 2	131
	РОЗДІЛ 3 РЕКОНСТРУКЦІЯ СТРУКТУР КОНЦЕПТІВ ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ	

БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ	134
3.1 Семантична структура концептів ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ у лексикографічних джерелах англійської і української мов	134
3.1.1 Семантичний сценарій токсичності у лексикографічних джерелах англійської та української мов (прямі значення)	134
3.1.2 Семантичний сценарій токсичності у лексикографічних джерелах англійської та української мов (переносні значення)	139
3.2 Хронологія розширення семантичної структури концептів ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ в європейських лінгвокультурах	143
3.2.1 Реконструкція мотиваційної зони концептів ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ в європейських лінгвокультурах	143
3.2.2 Реконструкція поняттєвої зони ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ в європейських лінгвокультурах	147
3.3 Реконструкція асоціативно-образної зони об'єктивації політичної токсичності в структурі концептів ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ	156
3.3.1 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності в медійному дискурсі США	156
3.3.2 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності в медійному дискурсі Великої Британії	159
3.3.3 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності в медійному дискурсі України	161
3.4 Типи вербальної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України	163
Висновки до розділу 3	165
РОЗДІЛ 4 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА СЕМІОТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ	

ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ	167
4.1 Типологічні індекси паравербального вираження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України (за результатами експерименту 1)	167
4.1.1 Просодико-кінесичні засоби вираження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України	169
4.1.2 Моделі просодико-кінесичного конструювання токсичності політиків у медійному дискурсі США, Великої Британії, України	182
4.2 Індекси кореляції політичної токсичності зі словами, голосом, жестами та мімікою в дискурсі США, Великої Британії, України (за результатами експерименту 2)	187
4.3 Результати комплексного аналізу просодико-кінесичних характеристик політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України	214
4.3.1 Просодико-кінесичні характеристики політичної токсичності в медійному дискурсі США	214
4.3.2 Просодико-кінесичні характеристики політичної токсичності в медійному дискурсі Великої Британії	227
4.3.3 Просодико-кінесичні характеристики політичної токсичності в медійному дискурсі США	238
4.4 Моделі паравербального конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України	251
Висновки до розділу 4	255
РОЗДІЛ 5 ТИПОЛОГІЧНА ІНДЕКСАЦІЯ СТУПЕНІВ СЕМІОТИЗАЦІЇ ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНИХ ДИСКУРС-	

ПОРТРЕТАХ ПОЛІТИКІВ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ	259	
5.1	Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі США	261
5.1.1	Дискурс-портрет Дональда Трампа	264
5.1.2	Дискурс-портрет Гіларі Клінтон	269
5.1.3	Дискурс-портрет Ненсі Пелосі	274
5.1.4	Дискурс-портрет Ендрю Куомо	279
5.1.5	Дискурс-портрет Александрії Окасіо-Кортес	283
5.1.6	Дискурс-портрет Ньюта Гінґріча	286
5.2	Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі Великої Британії	290
5.2.1	Дискурс-портрет Боріса Джонсона	291
5.2.2	Дискурс-портрет Терези Мей	298
5.2.3	Дискурс-портрет Пріті Патель	302
5.2.4	Дискурс-портрет Джеремі Корбіна	310
5.2.5	Дискурс-портрет Найджела Фараджа	313
5.2.6	Дискурс-портрет Джона Беркоу	318
5.3	Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі України	322
5.3.1	Дискурс-портрет Юлії Тимошенко	323
5.3.2	Дискурс-портрет Петра Порошенка	329
5.3.3	Дискурс-портрет Віктора Медведчука	335
5.3.4	Дискурс-портрет Арсена Авакова	342
5.3.5	Дискурс-портрет Ірини Верещук	350
5.3.6	Дискурс-портрет Гео Лероса	353
5.4	Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України	358
Висновки до розділу 5	362	

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	366
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	372
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ	425
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ №1	430
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ №2	455
ДОДАТКИ	467

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АА	– Арсен Аваков
ВЗ	– Володимир Зеленський

ВМ	– Віктор Медведчук
ГЛ	– ГеоЛерос
ІВ	– Ірина Верещук
ІГК	– Ігор Коломойський
ІК	– Ілля Кива
ІФ	– Ірина Фаріон
МС	– Міхеїл Саакашвілі
НШ	– Нестор Шуфрич
ОГ	– Олексій Гончаренко
ОЛ	– Олег Ляшко
ПП	– Петро Порошенко
СТС	– середня тривалість складу
ТПТ	– типологічний індекс політичної токсичності
ФС	– фонетичне слово
ЧОТ	– частота основного тону
ЮТ	– Юлія Тимошенко
АС	– Ендрю Куомо
АОС	– Alexandra Ocasio-Cortez
ВВ	– Ben Bradley
ВJ	– Boris Johnson
DC	– David Cameron
DT	– Дональд Трамп
Fmax	– показник максимальної частоти основного тону
Fmean	– показник середньої частоти основного тону
Fmin	– показник мінімальної частоти основного тону
FΔ	– показник діапазону між максимальним і мінімальним значеннями частоти основного тону
GB	– Gordon Brown
НС	– Гіларі Клінтон
I _{max}	– показник максимальної інтенсивності

I _{mean}	– показник середньої інтенсивності
I _{min}	– показник мінімальної інтенсивності
I _Δ	– показник діапазону між максимальним і мінімальним значенням інтенсивності
JB	– John Bercow
JC	– Jeremy Corbyn
NF	– Nigel Farage
NG	– Ньют Гінґріч
NP	– Ненсі Пелосі
PM	– Prince Andrew
PP	– Priti Patel
SP	– Sarah Palin
TM	– Theresa May
TR	– Tommy Robinson

ВСТУП

Дисертація присвячена дослідженню ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України шляхом типологічної індексації.

Сучасна лінгвоперсонологія характеризується новими тенденціями у вивченні когнітивно-семіотичних процесів медійного дискурс-портретування публічних особистостей (П. Зернецький), передусім політичних. Наразі вже напрацьована методологічна база для побудови портретів таких політиків, як Б. Клінтон, Р. Рейган, Т. Блер (С. Потапенко); Дж. Маккейн, Б. Клінтон, В. Ющенко (Л. Славова); Б. Обама, Г. Клінтон, Ю. Тимошенко, В. Ющенко (І. Сєрякова); В. Брандт, Й. Фішер, Г. Шредер, Й. Гаук, А. Меркель, П. Порошенко (Н. Петлюченко); Дж. Буш (мол.), Б. Обама, Д. Трамп (І. Шевченко) та ін.

У перебігу характеристик ключових понять політичної лінгвоперсонології науковці розпочали дискусію навколо феномена *токсичності*, попередні результати якої свідчать про те, що ознака "токсичний" вже перестала бути метафорою і набула наукової інтерпретації у термінах *психології* на зразок "токсична маскуліність" (А. Коламба, К. Харрінгтон), "токсичне середовище" (Дж. Гарбаріно), "токсичні співробітники" (М. Хаузман, Д. Майнор), "токсичні взаємини" (Л. Гласс) тощо. Поступово терміном *токсичність* починають оперувати в *суспільно-політичних науках* у складі різних термінологічних дескрипцій: "токсична політика" (М. Лібуарон), "токсичне політичне лідерство" (О. Будок) та ін.

Останнім часом термін "політична токсичність" набув широкої популярності в *медійному дискурсі* тих країн, де гостра суспільно-політична атмосфера стала каталізатором агресивної вербальної, пара- та (або) невербальної поведінки політичних діячів, спрямованої на дискримінацію опонента за різними ознаками з метою подальшого його сприйняття як токсичного (Дж. Олівер, А. Саторра). У сучасному просторі медійного

дискурсу спостерігається активне вживання термінів "токсичні телеграм-канали", "токсичні бульбашки", "токсична продуктивність" (К. Муррей), "токсичне лідерство" (Б. Келлерман, А. Бандаркер, С. Рай) тощо.

На початку XXI ст. у царині журналістикознавства США з'явилося навіть термінологічне словосполучення "токсичний політичний дискурс" (англ. *toxic political discourse*) на позначення стану публічної політичної риторики, зумовленої впливом розмовних політичних теле- та радіо-шоу, де коментатори навмисно провокують їх учасників до емоційних конфронтацій (Л. Даутова, А. Фетцер).

Окрему проблему в цій площині становить необхідність уточнення визначення понять *медійний дискурс* і *політичний дискурс*, де під першим розуміють "тематично сфокусовану, соціокультурно детерміновану мовленнєву діяльність в інформаційному просторі мас-медіа (Н. Феркло, М. Беднарк, А. О'Кіф), предметом вивчення якої є не лише політичні процеси, а передовсім способи їх аналізу й подальша трансляція знань про них" (З. Трайкова, Р. Ентман, К. О'Халлоран), тим часом під другим (Л. Компанцева, Н. Кравченко, Т. Радзієвська, Г. Яворська) – "поєднання тезаурусу прецедентних висловів, моделей типових мовленнєвих дій і жанрів спілкування, орієнтованих на обслуговування сфери політичної комунікації" (Л. Славова).

Основними характеристиками політичного дискурсу є міфологічність, ритуальність, театральність й агональність, через які реалізується його ігрова природа та маніпулятивність (А. Ковалевська, Я. Гнезділова). У ракурсі семіотики політичний дискурс витлумачують як знакове утворення, що має два виміри: реальний і віртуальний. У реальному вимірі – це текст у конкретній ситуації політичного спілкування, а у віртуальному – це знаковий конструкт медійного простору, орієнтований на сферу політичної комунікації (Л. Нагорна, Дж. Рейнелль). Ключовим поняттям реального і віртуального політичного дискурсу є *мовна особистість політика* (Л. Славова), узагальнений портрет якого семіотизується в *медійному дискурсі* і відображає як типові риси

учасників політичного процесу, так і відмінну поведінку на тлі взаємин із політичними опонентами (П. Зернецький, Г. Рябоконт).

Мовленнєві дії та дискурсивні практики (І. Сєрякова) публічних політиків можуть завдавати шкоди, генеруючи механізми **семіозису політичної токсичності** (Н. Киселюк, Л. Тіррель), зокрема персуазивні, що дискредитують опонента за допомогою вербальних відкритих закликів і комунікативних девіацій (Х. Дяків), невербальних месенджерів політиків, а також паравербальних: просодичних (гучність, темп, паузація, мелодика, тембр, ритм, фразовий наголос) і кінесичних (рухи рук, голови, тіла, міміка) засобів, що відтворюють емоційний стан політика-мовця (Г. Граттон, Л. Солощук).

Теоретичне обґрунтування поняття політичної токсичності як однієї з характеристик *дискурс-портрету мовної особистості політика* ґрунтується на 1) положеннях теорії пізнання, що аргументує провідну роль емоцій і тіла в когнітивних процесах (А. Мартинюк) і вивчає способи: тілесного вираження внутрішнього світу людини; екстеріоризації емоцій у дискурсивному просторі (П. Екман); семіотизації соматикону як невербальної діяльності (І. Сєрякова), де аудиторія семіологізує (усвідомлює, інтерпретує) жести, пози, міміку, тон голосу людини (Д. Морріс, Р. Екслін); 2) засадах критичного дискурс-аналізу (Р. Водак, Г. Приходько, Н. Філліпс, Л. Вуд, Р. Крогер); 3) теорії політичного дискурсу (Н. Кравченко, Т. ван Дейк та ін.); 4) концепціях дискурсивних і комунікативних стратегій (Т. ван Дейк О. Іссерс, Ф. Бацевич, А. Белова, Г. Почепцов, Т. Радзієвська, І. Шевченко та ін.).

У методологічному плані для дослідження цього феномену рекомендують залучати **індекс політичної токсичності**, який було апробовано для аналізу трансверсальності (англ. *transversality*) – подібності думок політиків у різних сегментах іспанського суспільства і політичних дебатів навколо питання незалежності Каталонії і який визначається як коефіцієнт випадковості Пірсона на основі регулярних національних опитувань населення (Дж. Олівер, А. Саторра).

Трансфер цієї методики здійснено у рефероване дослідження, за результатами застосування якої запропоновано новий напрям – *семіозис політичної токсичності*, що передбачає вимірювання ступеня семіотизації вербального, паравербального й екстралінгвального знакоконструювання політичної токсичності в дискурс-портретах політиків із позицій політичної лінгвоперсонології, медіадискурсології, когнітивної семіотики, когнітивної лінгвокомпаративістики і зіставної типологічної індексації.

Актуальність теми дисертації зумовлена її спрямуванням на вивчення нових понять лінгвоперсонології, з-поміж яких останнім часом актуалізовано інтерес до осмислення міждисциплінарного феномену токсичності, що набув термінологічного статусу в різних наукових сферах, проте потребує подальшої інтерпретації у царині політичної комунікації. Необхідність зіставно-типологічного дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України пояснюється загостренням загальної суспільно-політичної ситуації у світі, де ці країни є ключовими суб'єктами нової геополітики, стимулюючи вчених до розроблення нових комунікативних стратегій для забезпечення ефективної взаємодії усіх учасників політичних процесів, надаючи перевагу тим, що сприятимуть пом'якшенню й нейтралізації токсичних ефектів, які в різних ступенях семіотизації мають місце в їх перебігу.

Зв'язок дисертації із науковими програмами, планами, темами. Дисертацію у вигляді рукопису виконано самостійно відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету "Лінгвістичні та лінгводидактичні основи формування багатомовної та полікультурної компетенції", що є складником загальнонаукової університетської теми "Тенденція становлення і розвитку соціогуманітарної сфери в Україні" (номер державної реєстрації 01104000678). Тему дисертації затверджено Вченою радою Київського національного лінгвістичного університету 08 листопада 2022 року (протокол № 5).

Метою дисертаційної роботи є здійснення типологічної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України шляхом виявлення спільних і відмінних способів і засобів її семіотизації у досліджуваних лінгвосоціумах.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- сформулювати теоретичні положення для інтерпретації феномену токсичності в різних сферах наукового знання;
- визначити вербальні, паравербальні й екстралінгвальні засоби ідентифікації токсичності в медіа-політичному дискурсі;
- розробити методику експериментально-інструментального дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України і сконструювати її наукову модель;
- визначити *tertium comparationis* для зіставлення способів і засобів семіотизації політичної токсичності шляхом типологічної індексації;
- реконструювати первинну семантичну та ціннісно-поняттєву зони концептів **ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ** у лексикографічних джерелах англійської і української мов та простежити хронологію розширення їх семантичної структури в європейських мовних картинах світу;
- експериментально ідентифікувати асоціативно-образну зону конструювання політичної токсичності в свідомості американців, британців і українців та визначити її місце в структурі концептів **ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ**;
- встановити типи вербальної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України;
- виявити спільні й відмінні засоби паравербальної семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України;
- побудувати моделі просодико-кінесичного відображення токсичності політиків у медійному дискурсі США, Великої Британії і України;

– адаптувати типологічні індекси математичної лексикостатистики для діагностики ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політичних діячів США, Великої Британії і України.

Об'єкт дисертації становить медійно-дискурсивний феномен політичної токсичності.

Предметом вивчення в дисертації є: 1) вербальні, паравербальні й екстралінгвальні засоби ідентифікації токсичності в медіа-політичному дискурсі; 2) експериментальна й інструментальна діагностика способів і засобів відображення уявлень про політичну токсичність у свідомості американців, британців та українців; 3) типологічні індекси для вимірювання ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політичних лідерів і діячів США, Великої Британії і України.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що політична токсичність є результатом сприйняття поведінки людини, яка завдає репутаційних втрат політику або дискримінує опонента під час публічної взаємодії, відображеної у медійному дискурсі. Універсальною для трьох дискурсів є адженда ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА, в межах якої опоненти завжди вважають один одного токсичними (міжмовний та міжваріантний збіги), але контрастні форми семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України зумовлюються актуальними для кожної із країн інформаційними аджендами: РАСИЗМ, СЕКСИЗМ, КСЕНОФОБИЯ (США), ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ, НАЦІОНАЛІЗМ, ПАРТІГЕЙТ (Велика Британія), КОРУПЦІЯ, ВІЙНА, АНТИУКРАЇНСЬКІСТЬ, ЗРАДА (Україна) (міжмовні та міжваріантні розбіжності).

Джерельна база дисертації складається з відеозаписів виступів сучасних політиків загальним обсягом 36 годин, висловлення або вчинки яких визначаються в медійному дискурсі США, Великої Британії і України за допомогою індексів токсичності. **Фактичний матеріал** дисертації становлять **1345** фрагментів медійного дискурсу (США – 591, Велика Британія – 472, Україна – 282) за період **2014 – 2022** років. Основним матеріалом

експериментального розділу є отримані від американців, британців і українців реакції в загальній кількості 100 асоціативних есе, з яких було виокремлено **126** асоціативних ознак концепту *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* (США – 40, Велика Британія – 51, Україна – 35); під час проведення першого *ідентифікаційного* експерименту виокремлено **118** ознак семіотизації токсичності в *американських*; **121** – у *британських* та **152** – в мовленні *українських* політиків. Під час другого *ідентифікаційного* експерименту на визначення ступеня токсичності політичної промови та його взаємозв'язку зі словами, голосом, жестами та мімікою політика виокремлено **591** дискурс-фрагмент у транскриптах промов *американських* політиків; **472** – у *британських*; **282** – в *українських*. Цей матеріал залучено для проведення *акустичного та кінетичного* аналізу.

Загальна кількість одиниць на позначення жестових і мімічних рухів, що супроводжують тональні й динамічні емоції у токсичному висловленні, склала **3209** одиниць.

Для *реконструкції концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* та формування дискурс-портретів політичної токсичності лінгвоперсоналій США, Великої Британії і України сформовано реєстр медійних контентів, загальною кількістю **6000** одиниць, з яких виокремлено семи, які є маркерами політичної токсичності в медіа США (**624** ознаки), Великої Британії (**515** ознак) і України (**180** ознак).

Методи дослідження. Методологічна база дисертації ґрунтується на синергетичному принципі комплексного застосування релевантних емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня семіотизації політичної токсичності: *лексикографічний аналіз* – для визначення семантичної структури концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* в англійській і українській мовах; *метод наскрізної вибірки* – для ідентифікації знаків семіотизації (вербальних, паравербальних, екстралінгвальних) політичної токсичності у фактичному й експериментальному матеріалі дослідження; *когнітивно-*

семантичний метод – для здійснення процедури *реконструкції* структурних зон концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* в англійській (в її двох варіантах) і українській мовах з урахуванням асоціативної зони, семіотизованої знаками з національно-культурними компонентами семантики; *зіставний метод* – для обрання *tertium comparationis* – токсичного висловлення – семіотизованого утворення, що має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження, та подальшої *зіставної інтерпретації* їхніх спільних і відмінних характеристик; окремі прийоми *методу дискурс-аналізу* – для виявлення знаків токсичності висловлень / поведінки політиків, що експліцитно семіотизовані в медійних дискурсах США, Великої Британії і України як "токсичний політик/політикиня"; *методика проведення двох ідентифікаційних експериментів* – для адитивної і візуальної семіотизації токсичності у транскриптах політичних промов з ідентифікацією вербальних і паравербальних знаків токсичності; *комп'ютерний інструментарій* (програмні пакети для оброблення мовленнєвого сигналу PRAAT 6.1.16 й аудіо- та відеосигналу Sound Forge 11.0) – для здійснення *контент-аналізу* темпоральних, динамічних і тональних параметрів діагностики токсично-семіотизованого мовлення політиків із урахуванням гендерного чинника; *статистичні методи* із залученням *однофакторного* та *двофакторного дисперс-аналізу* – для визначення корелятивної залежності ступеня семіотизації токсичності від засобів її семіотизації у промовах політиків США, Великої Британії і України; *методика типологічної індексації Кейселлі*, зокрема математична формула
$$I_{токс} = \frac{V_i - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \cdot 100\%$$
 для обчислення сумарного типологічного індексу семіотизації політичної токсичності лідерів і діячів США, Великої Британії і України; *дискурсивно-типологічний метод* – для виявлення ступеня типологічної семіотизації політичної токсичності у колективних, асоціативно-індивідуальних, символічних та медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає у розробці *нового наукового напрямку – семіозису політичної токсичності* в компаративно-контрастивній перспективі, який передбачає синтез вербального, паравербального та екстралінгвального знакоконструювання феномену політичної токсичності з позицій медіадискурсології, політичної лінгвоперсонології, когнітивної лінгвокомпаративістики та зіставної типологічної індексації ступенів семіотизації лінгвокогнітивних феноменів.

Уперше апробовано нову методологію комплексного дослідження токсичної політичної комунікації у медійних дискурсах США, Великої Британії і України з урахуванням експериментальних даних й інструментального оброблення мовленнєвого сигналу.

Новим здобутком у роботі є *таксономія* вербальних (на лінгвосеміотичному рівні), концептуальних (на когнітивно-семіотичному рівні), паравербальних (на дискурсивно-семіотичному рівні: просодичних, рухових, мімічних) і екстралінгвальних (кольорова гама, символіка передвибірчої боротьби, одяг, музичний супровід) способів і засобів семіотизації токсичності в американському, британському й українському медійному дискурсі та *діагностика* ступеня семіотизації політичної токсичності в промовах політичних лідерів і діячів трьох країн. Новою є побудована наукова модель феномену *політичної токсичності*.

Реконструйовано глибинну структуру концептів TOXICITY / ТОКСИЧНІСТЬ: поняттєву зону – представлену семантичною структурою імен концептів та їх синонімів, і ціннісну зону, об'єктивовану маркерами-вербалізаторами із негативним полюсом оцінки: в англійській мові – HARM (шкода), UNPLEASANTNESS (неприємність), MALICIOUSNESS (злість), UNHAPPINESS (нещастя), в українській мові – ШКОДА та ЗЛІСТЬ.

Асоціативна зона концептів TOXICITY / ТОКСИЧНІСТЬ семіотизована маркерами з національно-культурними компонентами семантики: в американській свідомості – це об'єктиватори, що мають чітку соціально-політичну спрямованість і пов'язані з різними видами дискримінації, теорії

змови та ін.; у британській лінгвокультурі – це асоціати, що семантично відображають трансформації у стереотипах іміджу Великої Британії та Королівської родини; в українській лінгвокультурі – це вербальні реакції респондентів, які семантично виражають негативні репутаційні втрати мовних особистостей політиків через приниження честі й гідності та знецінення морально-духовної сторони політичної конкуренції.

Уперше встановлено, що токсичність іміджу політиків-чоловіків на паравербальному рівні формується їх схильністю до використання сильних тонально-динамічних емфаз та імпульсивних повторюваних тілорухів руками із вказівним пальцем, що в кожного політика є індивідуальним соматичним жестом; сприйняття жінок-політиків як токсичних пов'язане з їхніми спільними фізіогномічними характеристиками обличчя (знаків губами та погляду), а також схильністю до сильних тонально-динамічних емфаз у завершальній частині промов у візуальному іміджі; за типом вираження токсичність політиків-чоловіків є експлікованою і більш агресивною, тоді як у політиків-жінок вона має прихований характер і транслюється через меліоративно-забарвлені паравербальні засоби.

Визначено типологічні індекси для діагностики ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах американських, британських і українських топ-політиків за формулою “панель нормування” Кейселлі, яка дозволяє отримати значення змінної у межах від 0 до 100%. Політики, що мають рівень вище за 60% належать до групи 1 (високий ступінь семіотизації токсичності); вище за 15%, проте менше 60% – до групи 2 (середній ступінь семіотизації токсичності); нижче за 15% – до групи 3 (низький ступінь токсичності). Обрано математичну формулу для обчислення сумарного типологічного індексу семіотизації політичної токсичності лідерів і діячів США, Великої Британії і України:

$$I_{токс} = \frac{V_i - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \cdot 100\%$$

де V_{max} і V_{min} – максимальне й мінімальне значення змінної, а V_i – загальна кількість змінних.

Виявлено модули розгортання токсичного ефекту та *диктуми* формування токсичного іміджу політика в його колективному, асоціативно-індивідуальному, символічному та медійному дискурс-портреті.

Доведено гіпотезу про те, що політична токсичність є результатом сприйняття поведінки політика/політикині, яка завдає репутаційних втрат або дискримінує опонента під час публічної дискурс-конкуренції, семіотизованої у медіадискурсі.

Теоретичне значення одержаних результатів дисертації сформульовано у положеннях, які винесено на захист, і полягає в поглибленні теоретичних здобутків медіадискурсології, політичної лінгвоперсонології, когнітивної лінгвокомпаративістики та зіставної типологічної індексації ступенів семіотизації лінгвокогнітивних феноменів. Запропонована методологічна процедура реконструкції концептуальних структур, а також міжмовне/міжваріантне зіставлення способів і засобів семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України із залученням експериментального інструментарію, лексико-статистичної індексації і математичних формул забезпечили доведення сформульованої гіпотези.

Зміст дисертації сформульовано в положеннях, які **винесено на захист**:

1. Політична токсичність як когнітивно-дискурсивний і семіотичний феномен медійного дискурсу США, Великої Британії і України характеризується мотиваційно-прагматичними настановами учасників політичної комунікації, риторичними традиціями та комунікативними піар-технологіями політичної конкуренції, що призводить до політичного протистояння і навіть конфлікту. Сприйняття політичної токсичності серед різних груп реципієнтів не є однаковим, а її маніпулятивний вплив на свідомість є прямим, непрямим та опосередкованим.

2. Способи і засоби (вербальні, паравербальні й екстравербальні) семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі досліджуваних країн залежать від політичних поглядів представників американської спільноти, британської і української лінгвокультур, а також від їх конфігурації у політичних промовах. Політична токсичність американських і британських політиків характеризується тенденцією до вербального знакоконструювання і транслюється переважно через вербальні канали, тоді як політична токсичність українських політиків конструюється переважно за допомогою пара- й екстравербальних знаків.

3. Глибинна структура концептів ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ в англійській і українській мовах представлена семантичними сценаріями їхніх вербалізаторів у прямому і переносному значеннях. При цьому метафоричне значення прикметника *токсичний/toxic* реалізується у сполученні з іменником, ужитим у прямому значенні.

4. Контрастні асоціативні уявлення про токсичність у представників американського соціуму мають чітку суспільно-політичну спрямованість і пов'язані із різними видами дискримінації, теоріями змови тощо. Найбільш токсичними контентунами у виступах американських політиків є висловлення, які дискримінують адресата за ознакою раси або гендеру.

5. Контрастні асоціативні уявлення про токсичність у представників британської лінгвокультури пов'язані із трансформаціями іміджу Великої Британії та Королівської родини. Найвища токсичність інформаційних контентів британських політиків пов'язана з темами міграції та євроскептицизму (Brexit), а також з відмовою британського принца Гаррі та його дружини Меган Маркл від виконання королівських обов'язків (Megxit) і виникненням у зв'язку з цим нового для британського суспільства контенту расизму.

6. Контрастні асоціативні уявлення про токсичність у представників української лінгвокультури пов'язані із негативними психологічними репутаційними втратами мовних особистостей політиків-співрозмовників через

приниження гідності та знецінення морально-духовних й інших традицій. Найвищий рівень токсичності інформаційних контентів в українській політиці визначається ідеологічним блоком проблем, пов'язаних із територіальним і політичним суверенітетом України ("Незалежність"), мовним питанням ("Двомовність") і національною ідеєю ("Армія. Мова. Віра").

7. Токсичне висловлення є семіотизованим утворенням, яке має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження. До вербальних форм семіотизації токсичності належать зневажливі висловлення політика, які спрямовані на поляризацію і завдання психологічної та/або іміджевої шкоди учасникам політичної дискусії, до паравербальних – просодичні та жестово-мімічні форми, до екстралінгвальних – кольорова гама, символіка передвиборчої боротьби, одяг та аксесуари, музичний супровід тощо.

8. Контрастні форми семіотизації політичної токсичності в американському, британському й українському медійному дискурсі визначаються гендерними чинниками. Сприйняття жінок-політиків як токсичних пов'язане з їхніми спільними фізіогномічними характеристиками обличчя, зокрема губами та поглядом, а також схильністю до сильних тонально-динамічних емпіз у завершальній частині промови в їхньому тонально-візуальному іміджі; токсичність політиків-чоловіків за типом вираження є експлікованою і більш агресивною, тоді як у політиків-жінок токсичність має прихований характер і транслюється через меліоративно забарвлені паравербальні засоби.

9. За результатами типологічної індексації політичної токсичності в медійних дискурсах США, Великої Британії і України політичних лідерів і діячів класифіковано за трьома ступенями її семіотизації в їхніх промовах: високий, середній, низький.

До першої групи (високий ступінь семіотизації) віднесено Дональда Трампа (100), Терезу Мей (93,7), Бориса Джонсона (100), Юлію Тимошенко (100) і Петра Порошенка (81,7), Найджела Фаража (65,1); до другої (середній ступінь семіотизації): Ненсі Пелосі (58,9), Пріті Патель (57,1), Гіларі Клінтон

(50), Джеремі Корбіна (34,9), Віктора Медведчука (42,1) та Арсена Авакова (24,6); до третьої групи (низький ступінь семіотизації): Александрію Окасіо-Кортес (10,3), Ендрю Куомо (2,6), Ірину Верещук (1,3), Ньюта Гінґріча (0,7), Гео Лероса (0,7) і Джона Беркоу (0,5).

10. Кореляція міжмовних і міжваріантних збігів і розбіжностей характеризується наявністю як універсальних, так і контрастних форм семіотизації політичної токсичності в актуальних медійних аджендах США, Великої Британії і України. *Універсальною* для медійного дискурсу трьох країн є адженда **ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА**, *контрастні форми* семіотизації політичної токсичності стосуються тем **РАСИЗМУ, СЕКСИЗМУ, КСЕНОФОБІЇ** у медійному дискурсі США; **ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ, ПАРТИГЕЙТУ** – Великої Британії; **КОРУПЦІЇ, ВІЙНИ, АНТИУКРАЇНСЬКОСТІ, ЗРАДИ** – України.

Практичне значення одержаних результатів дослідження вбачається у можливості трансферу розробленої методики типологічної індексації політичної токсичності та діагностики її семіотизації у мовленнєвій поведінці політичного діяча як носія колективних лінгвосеміотичних дискурс-портретів для вивчення іміджевих компетентностей політиків у період електоральної боротьби в інших лінгвокультурах. Виконаний компаративно-експериментально-типологічний аналіз токсичного іміджу політика в різних медійних середовищах може бути застосований для вивчення поведінки політиків як опініон-лідерів у різних цільових аудиторіях, на які поширюється ефект від його токсичної риторики.

Отримані результати роботи можуть бути також використані в освітньо-науковому процесі в ЗВО під час викладання дисциплін із зіставного мовознавства (розділи "Теорія мовних універсалій", "Методика зіставного аналізу інтонаційних систем"), контрастивної лінгвістики (розділи "Контрастивний опис мови", "Контрастивна фонетика", "Типи просодичних універсалій та унікалій"), теорії міжкультурної комунікації (розділ "Типологія міжкультурної комунікації"); дисциплін вільного вибору здобувача вищої

освіти, зокрема з практичної риторики, когнітивної семіотики, лінгводискурсології, а також для підготовки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на щорічних звітних конференціях професорсько-викладацького складу та міжкафедральних семінарах Міжнародного гуманітарного університету (2014 – 2022 рр.), на засіданні кафедри германської і фіно-угорської філології Київського національного лінгвістичного університету (2022 р.), а також у доповідях на *одному міжнародному семінарі*: Міжнародний науковий семінар Академічного товариства Міхала Балудянського (Словаччина, Братислава, 15-18 березня 2016 р.); *двох міжвузівських семінарах*: Міжвузівський семінар "Контрастивні лінгвістичні студії" (Україна, Одеса, ОНУ імені І. І. Мечникова, НУ "ОЮА", МГУ, 18 червня 2019 р.); Міжвузівський науково-методологічний семінар "Токсичні інформаційні контенти у політичній комунікації США, Великої Британії і України" (Україна, Одеса, ОНМА імені А. В. Нежданової, МГУ, 27 жовтня 2021 р.); *двох круглих столів*: Міжуніверситетський круглий стіл "Англійська мова у 21 столітті: спосіб мислення, професійної комунікації та діалогу культур" (Україна, Одеса-Дрогобич, НУ "ОЮА", Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 8 квітня 2016 р.); Міжнародний Круглий стіл "Філологічна трансдисциплінарність: від моно- до полідискурсивних практик" (Україна, Київ, Київський національний лінгвістичний університет, 25 травня 2022 р.).

Основні результати дослідження представлено у доповідях на 30 наукових і науково-практичних конференціях та конгресах, із них на 26 *міжнародних*: III Міжнародна наукова Інтернет-конференція НУ "ОЮА" "Філологія XXI століття: теорія, практика, перспективи" (Україна, Одеса, 25 квітня 2014 р.); III Міжнародна науково-практична конференція Одеського національного політехнічного університету "Актуальні дослідження у соціальній сфері" (Україна, Одеса, 15 травня 2014 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Сучасний вимір філологічних наук" (Україна, м. Львів,

30-31 травня 2014 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція, присвячені пам'яті доктора філол. н., проф. А. К. Корсакова "Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 18 грудня 2014 р.); IV Міжнародний науковий конгрес з суспільних і гуманітарних наук "Гендерні аспекти англomовного офіційно-ділового дискурсу" (Австрія, Відень, 2 квітня 2015 р.); I Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених "Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених" (Україна, Одеса, 24 квітня 2015 р.); IX Міжнародна науково-практична конференція, присвячені пам'яті доктора філол. н., проф. А. К. Корсакова "Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 11 грудня 2015 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати-2016" (Словаччина, м. Братислава, 15-18 березня 2016 р.); Міжнародна науково-практична конференція ОНУ імені І. І. Мечникова (Україна, Одеса, квітень 2016 р.); Міжнародна наукова конференція на пошану 100-річчя з дня народження професора А. К. Корсакова (Україна, Одеса, 31 жовтня 2016 р.); X Міжнародна науково-практична конференція, присвячені пам'яті доктора філол. н., проф. А. К. Корсакова "Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 15 грудня 2016 р.); XI Міжнародна науково-практична конференція, присвячені пам'яті доктора філол. н., проф. А. К. Корсакова "Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 17 грудня 2017 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Науковий та інноваційний потенціал презентації" (Республіка Польща, Ополе, 18 листопада 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Наука та технологія в епоху інформаційного суспільства" (Франція, Бордо, 3 березня, 2019 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція "Наукові досягнення сучасного суспільства" (Велика Британія, Ліверпуль, 5-7 лютого, 2020 р.); V Міжнародна

науково-практична конференція "Динаміка розвитку світової науки" (Канада, Ванкувер, 19-21 лютого, 2020 р.); XIV Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 80-річчю д. філол. н., проф. Таранця В. Г. "Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії" (Україна, Одеса, 11 грудня 2020 р.); I Міжнародна науково-практична конференція "Сучасні наукові дослідження: досягнення, інновації і перспективи розвитку" (Німеччина, Берлін, 4-6 липня 2021 р.); XI Міжнародна науково-практична конференція "Світова наука: проблеми, перспективи та інновації" (Канада, м. Торонто, 14-16 липня 2021 р.); Міжнародна науково-теоретична конференція "Наукова практика: сучасні та класичні дослідницькі методики" (США, Бостон, 15 жовтня 2021 р.); II Міжнародна науково-практична конференція "Секторальні дослідження 21 століття: характеристики та ознаки" (США, м. Чикаго, жовтень 2021 р.); XV Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті д. філол. н., проф. В. Г. Таранця "Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 10 грудня 2021 р.); II Міжнародна Анталійська конференція наукових досліджень та інноваційних студій (Туреччина, м. Анталія, 17–21 березня 2022 р.); Міжнародна наукова конференція "Мультиmodalність і трансмедіальність: Когнітивний, прагматичний і семіотичний підхід" (м. Харків, 22–23 квітня 2022 р.); Міжнародна науково-практична відео-конференція "До світу через мови. Україна у транскультурному й мультиmodalному світі" (Україна, Київ, 25 травня 2022 р.); XVI Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті д. філол. н., проф. В. Г. Таранця "Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 16 грудня 2022 р.); та 4 *всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях*: Всеукраїнська конференція №1 "Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі" (Україна, Одеса, 2014 р.); XIII Всеукраїнська науково-практичної конференція, присвячена пам'яті доктора філол. н., проф. В. Г. Таранця "Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та

перспективи розвитку" (Україна, Одеса, 2019 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція "Одеські діалоги культур: творчість, людина, мова" та Круглий стіл "Риторика медійного дискурсу" (Україна, Одеса, 26-27 листопада 2021 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено у *шістдесяти семи* наукових працях, з яких: *сім статей* у періодичних наукових виданнях за галуззю знань, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus; *чотири статті* в періодичних наукових виданнях інших держав, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і/або Європейського Союзу; *дев'ятнадцять статей* у наукових виданнях, що включено до категорії "Б" Переліку наукових фахових видань України; *сім статей* у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України; *один розділ* одноосібного авторства у колективній монографії та тези доповідей *двадцяти дев'яти* наукових конференцій та інших наукових заходів.

Особистий внесок у публікаціях № 19-21, 23-27, 34-36, виконаних у співавторстві, полягає в розробленні:

- методики застосування інформаційно-комунікаційних технологій для вивчення різномовної медійної комунікації;
- класифікації видів англійськомовного політичного дискурсу та у встановленні залежності вживання евфемізмів від гендеру політика;
- процедури зіставно-типологічного аналізу політичних дискурсів США і Європи з метою фіксації збігів та розбіжностей між формами й засобами політичної комунікації, форматами їх поширення на місцевому, регіональному, національному та наднаціональному рівнях;
- критеріїв класифікації політичного дискурсу відповідно до партійної належності його учасників;
- типології соціополітичного дискурсу й визначенні гендерних показників медійного політичного дискурсу;

- нового підходу до лексико-семантичної таксономії хештегів;
- нової методики для вивчення складу й об'єму ЛСГ "Avalanche", "Flood" в англійській мові.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаної літератури (546 позицій, з яких 249 – іноземними мовами), лексикографічних та довідникових джерел (67 позицій, з яких 33 – іноземними мовами), ілюстративного матеріалу (362 позицій) та 5 додатків. Положення дисертаційної праці проілюстровані 17 таблицями, 97 рисунками, 27 формулами. Загальний обсяг роботи – 511 сторінок, обсяг основного тексту – 370 сторінок.

РОЗДІЛ 1

КОГНІТИВНО-РИТОРИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ

МЕДІЙНО-ДИСКУРСИВНОГО ФЕНОМЕНУ

“ПОЛІТИЧНА ТОКСИЧНІСТЬ”

В КОМПАРАТИВНО-ТИПОЛОГІЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

У першому *теоретичному розділі* виконано аналітико-критичний огляд праць із вивчення токсичної політичної комунікації у межах англійсько-української мовної паралелі, зокрема визначено статус токсичності як міждисциплінарного феномену, описано види, форми, культурологічні та етноспецифічні риси політичної токсичності в медійному дискурсі, проаналізовано риторичні традиції, комунікативні технології політичної боротьби та особливості електорального дискурсу як комунікативного середовища існування політичної токсичності у США, Великій Британії та Україні, розглянуто політичну токсичність із позицій семіотики, а також

обґрунтовано концептуальну природу феномена "ТОКСИЧНІСТЬ" і його національно-специфічний характер.

1.1 Феномен "ТОКСИЧНІСТЬ" у соціо-гуманітарних сферах знання

У перебігу характеристик ключових понять політичної лінгвоперсонології науковці розпочали дискусію навколо феномена *токсичності*, попередні результати якої свідчать про те, що ознака "токсичний" вже перестала бути метафорою і набула наукової інтерпретації у термінах *психології* на зразок "токсична маскуліність" (Columba, 2019; Harrington, 2022), "токсичне середовище" (Гарбаріно, 1995), "токсичні співробітники" (Хаузман&Майнор, 2005), "токсичні взаємини" (Glass, 1995) тощо. Поступово терміном *токсичність* починають оперувати в *суспільно-політичних науках* у складі різних термінологічних дескрипцій: "токсична політика" (Liboiron, Tironi&Calvillo, 2018), "токсичне політичне лідерство" (Будок, 2020) та ін.

Токсичність як полідискурсивний феномен перебуває у фокусі досліджень різних сфер наукового знання. У *психології* міжособистісних взаємин послуговуються такими поняттями, як "токсична маскуліність", "токсична фемінність", "токсична атмосфера", "токсичні стосунки", підґрунтям для яких стало порушення культурно-специфічних кодів та/або особистісних меж людини (Glass, Columba&Benjamin, 2019), а ще нарцисизм, булінг тощо. У *соціології* під токсичністю розуміють спосіб руйнування наявних порядків на одному соціальному рівні й утвердження нового порядку на іншому, роблячи їх допустимими, а також соціальної поляризації як наслідку дій неадекватної людини, прикрої події, недоліків у суспільстві. Поведінкова токсичність стає знаком соціально-політичної атмосфери, руйнуючи звичні способи життя, одночасно забезпечуючи й підтримуючи інші моделі взаємин (Liboiron, Tironi&Calvillo, 2018).

Спостережуваний міждисциплінарний характер феномену токсичності дає підстави зробити припущення про його когнітивну природу і ментальну

сутність із набором концептуальних ознак, які відображають картину світу національної лінгвокультури.

Виходячи з інтерпретації концепту як результату людського пізнання, (Сміт, 2020) як утворення ментальної природи з семантичним полюсом об'єктивації (Еванс, 2009) мовної поведінки (Радзієвська, 2013), традиційно його структуру розглядають через взаємодію трьох страт: поняттєвої, образної й ціннісної. Поняттєвий компонент має вербальну форму, фіксується в лексикографічних джерелах, включає основні первинні ознаки та вважається основним і обов'язковим. Образний компонент, як правило, потребує додаткових джерел для інтерпретації. Через ціннісний компонент відтворюються національні, етноспецифічні й ментальні характеристики концепту (Приходько, 2008). Поняттєвий, образний і ціннісний компоненти взаємопов'язані, а структура концепту є динамічною (Шевченко, 2013). Окрім цих страт дослідники пропонують враховувати ще й асоціативну страту в структурі концепту, яку можна дослідити за допомогою психолінгвістичних та інших методів.

Якщо розглядати феномен токсичності, з одного боку, як комплекс базових ознак його пізнання, пов'язаних зі "шкідливою дією отрут на фізичний організм людини", з подальшим їх відображенням у свідомості представників певної спільноти, а, з іншого, як результат метафоричного перенесення шкідливих властивостей отрут на шкідливі вчинки/слова людей із експліцитною негативною оцінкою морально-психологічної поведінки, то цілком очевидно, що він є концептуальною динамічною структурою з асоціативною стратою, характерною для представників американського лінгвосоціуму, британської і української лінгвокультур.

1.1.1 Психологія поведінкової токсичності

Токсичність як полідискурсивний та комплексний феномен привертає останнім часом увагу дослідників різних гуманітарних галузей. Вперше поняття "токсичної людини" виникло у психології міжособистісних відносин як особливого стилю поведінки, що має негативний вплив та шкідливі наслідки на

інших людей (партнерів, родичів, знайомих, колег тощо) (Glass, 1995). *Поведінкова токсичність* стає повсюдним, хоча і нерівномірним станом соціально-політичної атмосфери и може розглядатися "від масштабу клітин до розміру способу життя, який активується, обмежується і гаситься в більш широких системах влади, з одного боку, руйнуючи існуючі порядки і спосіб життя, одночасно забезпечуючи і підтримуючи способи життя, з іншого" (Liboiron, Tironi&Calvillo, 2018, p. 331).

Поведінкова токсичність пов'язана перш за все із поняттям "токсичної маскулінності" (англ. *toxic masculinity*), що описує стереотипну і при цьому деструктивну чоловічу поведінку (Columba&Benjamin, 2019; Daddow&Hertner, 2019; Fosbraey&Puckey, 2021; Harrington, 2022). Одним із науковців, які використовують цей термін, став американський психіатр, професор Каліфорнійського університету Террі Купер, який вивчає психологію в'язнів. Куперс вважає, що токсична маскулінність виявляється в таких особливостях поведінки, як схильність до насильства, прагнення домінувати і контролювати, а також у презирному відношенні до жінок і гомосексуалістів (Kuper, 2005). У масове вживання поняття "токсична маскулінність" увійшло у зв'язку із "культурною концепцією мужності, яка прославляє стоїцизм, силу, мужність і домінування", і яка є соціально *дезадаптивною* або *шкідливою* для психічного здоров'я (<https://www.dictionary.com/browse/toxic-masculinity>).

Лінгводискурсивне дослідження проявів токсичної маскулінності в поведінці політиків ілюструється випадком з невдалими вибаченнями перед демократкою Александрією Окасіо-Кортес в інтерв'ю та дебатах американського республіканського політика Теодора Скотта Йохо. Ця ситуація показала, що правий популізм спонукає своїх членів публічно кидати виклик тим, хто, на їхню думку, загрожує білим консервативним структурам, наприклад, прогресивні кольорові жінки-політики (Licata, 2021, p. 166). Теодор Скотт Йохо дозволяє собі не вибачатися і – відповідно до правого популізму – знущатися над Александрією Окасіо-Кортес і підносити себе та свою партію. І демократи, і республіканці вважали вибачення Йохо "відповідними", що

призвело до несприятливих перлокутивних ефектів для расових політиків. Відмова від правопорушень Йохо підкреслює нормалізацію насильницьких висловлень, спрямованих проти кольорових жінок, показуючи, як перевага білої токсичної маскулінності є нормованими аспектами екології ЗМІ США. Таким чином, токсична маскулінність продовжує діяти під маскою пристрасного патріотизму, в той час як повсюдне стирання насильства щодо жінок-політиків (кольорових) гарантує ймовірність його повторення (там само, р. 187).

У дослідженні, що присвячено зв'язку токсичної маскулінності із ефективністю *Brexit*, стверджується, що в кампанії за вихід Великої Британії з Європейського Союзу (ЄС) і подальшому процесі *Brexit* домінували *дискурси токсичної маскулінності*, які виявлялися двома різними способами: по-перше, через використання мови, яка асоціювалася з укладенням угод і, по-друге, через використання мови, пов'язаної з мілітаризмом. Спираючись на поєднання критичної феміністичної теорії, документального аналізу та елітних, напівструктурованих інтерв'ю з особами, близькими до процесу, було виявлено, наскільки у *Brexit* домінували дискурси мілітаризму, які підкреслювали припущену Великою Британією глобальну роль у світі, підкреслення сили, безпеки та глобальної влади, а також дискурси укладення угод, які прирівнювали переговори до ділової операції, позиціонуючи англо-європейські переговори в конфліктних термінах (Achilleos-Sarll, Columba, Martill&Benjamin, 2019).

Термін "токсичні співробітники" (англ. *toxic workers*) вперше з'явився у статті Майкла Хаусмана та Ділана Майнара "Toxic Workers", опублікованій у 2015 році у Harvard Business Review, де автори вивчили великий набір нових даних про більш ніж 50 000 працівників у 11 фірмах і задокументували різні характеристики та обставини працівників із "токсичною" поведінкою. Автори описали новий термін, ґрунтуючись на більш ранніх дослідженнях психологічних типів працівників – від "зірок", які приносять організації безліч бонусів, до тих, хто шкодить своєю поведінкою робочому процесу. Головною

особливістю в трактуванні нового терміну є той факт, що токсичні співробітники не просто шкодять робочому процесу, а й демотивують весь колектив, заражаючи його негативними емоціями: "Thus, a toxic worker is defined as a worker that engages in behavior that is *harmful* to an organization, including either its property or people" (Housman&Minor, 2015, p. 2). Дослідники дійшли висновку, що навіть відносно помірні рівні токсичної поведінки можуть викликати такі організаційні витрати, як втрата клієнтів, втрата морального духу співробітників, збільшення плинності кадрів та ін. При цьому виявилось, що: 1) токсичні працівники набагато продуктивніші, ніж середній робітник; 2) працівники, які поважають себе (англ. *self-regarding workers*), більш схильні бути токсичними; 3) занадто самовпевнені працівники (англ. *overconfident workers*), швидше за все, будуть токсичними; 4) працівники, які стверджують, що необхідно дотримуватися правил, рідше будуть токсичними (там само, р. 5–6).

Також американський журналіст та співпрацюючий редактор американського ділового журналу *Inc.* Джеффри Джеймс отримав інформацію від співробітників компанії "Blue Origin", що токсична, дисфункціональна "культура брата" (англ. *toxic dysfunctional 'broculture'*) призвела до недовіри, низького морального духу та затримок у космічному підприємстві Джеффа Безоса, оскільки компанія "заплющує очі на сексизм, недостатньо дбає про безпеку і змушує замовчати тих, хто прагне виправити помилки". Така "культура братів" має тенденцію надавати перевагу молодим чоловікам перед усіма іншими співробітниками, створюючи середовище, яке дозріло для токсичної поведінки, наприклад, надмірні вечірки та системне переслідування колег (James, 2021).

Гучним медійним скандалом стала ситуація із Томом Кітчіном, одним з найвідоміших телевізійних шеф-кухарів Великої Британії, який звільнив двох співробітників і розпочав незалежне розслідування після низки анонімних звинувачень від колишніх співробітників, які включають заяви про знущання та фізичні напади (англ. *bullying and physical assault*) в його ресторанах, які у

соцмережах визначені як "токсичне робоче місце" (англ. *toxic workplace, toxic work environment*) (Booth, 2021).

Із поведінковою токсичністю тісно пов'язаний феномен *газлайтингу* (англ. *gaslighting*), який є формою психологічної маніпуляції, за допомогою якої кривдник намагається посіяти сумніви в собі та збентеження у свідомості жертви. Як правило, газлайтери прагнуть отримати владу та контроль над іншою людиною, спотворюючи реальність і змушуючи її сумніватися у власних судженнях та інтуїції (Шкворченко, 2021). Термін "газлайтинг" походить від п'єси 1938 року і наступної екранізації 1944 року "Gaslight", в якій чоловік-вбивця маніпулює своєю дружиною і збиває її з пантелику, приглушуючи світло в їхньому будинку, а потім заперечуючи, що це відбувається (<https://politicaldictionary.com/words/gaslighting/>).

Газлайтинг активно використовується як засіб маніпуляції у політичному дискурсі, маркерами політичного газлайтингу є "применшення помилок адміністрації, дискредитація політичних опонентів, заохочення навмисної дезінформації та відволікання уваги від відповідних новин" (<https://theswaddle.com/how-political-gaslighting-undermines-the-truth/>).

Як правило, газлайтинг застосовують політики з нарцисичними схильностями, які прагнуть маніпулювати іншою людиною, щоб отримати над нею контроль. Так, Дональд Трамп, на думку Брайана Велча, регулярно застосовує цю тактику щодо американського народу та всіх засобів масової інформації: *"It tells them to go ahead and hate this person who is delivering bad news. Then you begin to substitute your own news, your own version of reality. If Donald Trump can undercut America's trust in all media, he then starts to own them and can start to literally implant his own version of reality/укр. Це говорить їм не вагатися й ненавидіти ту людину, яка повідомляє погані новини. Тоді ти починаєш підміняти їх своїми новинами, своєю версією реальності. Якщо Дональду Трампу вдасться підірвати довіру Америки до засобів масової інформації, він почне володіти ними і може почати буквально насаджувати свою власну версію реальності"* (Welch, 2018).

Із газлайтингом також пов'язан такий психологічний феномен, як *токсична позитивність* (англ. *toxic positivity*), яка передбачає перебільшено оптимістичне ставлення до життя, відкидання негативних емоцій і реагування на страждання людини *фальшивими запевненнями*, а не співчуттям. Токсичний ефект від фальшивої позитивності відбувається через відчуття дискомфорту та негативних емоцій, які часто бувають з добрих намірів, але можуть викликати відчуження та відчуття роз'єднаності (<https://thepsychologygroup.com/toxic-positivity/>).

1.1.2 Соціально-політичний контекст токсичності

У *соціально-політичній* сфері токсичність розглядається як певний соціальний спосіб руйнування наявних порядків, колективів у вигляді токсичної шкоди, спрямованої на зміну порядку на одному соціальному рівні й зміцнення нового порядку на іншому, токсичної політики, яка дозволяє процвітати деяким політичним та економічним формам, роблячи їх допустимими, та токсичної поляризації як наслідка дій неадекватної/безрозсудної людини, прикрої події, недоліків у суспільстві (Liboiron et al., 2018, p. 334-340).

1.1.2.1 Посередницька роль організаційної довіри під час впливу токсичного лідерства на задоволеність роботою. Токсичне лідерство (англ. *toxic leadership*) відноситься до суми негативних аспектів лідерів у межах їхніх лідерських якостей. Нарцисичне лідерство є багатовимірною структурою, що включає харизматичний і авторитарний типи лідерства (Erdal&Budak, 2021). Токсичні лідери можуть завдати шкоди організації, співробітникам та суспільству, в якому вони працюють. Дослідження спрямовано на визначення токсичних характеристик лідерів, які є у державних інституціях, і виявлення ознак задоволеності співробітників роботою компанії. Дослідження показало, що токсичне лідерство впливає на задоволеність співробітників своєю роботою, що виникає в результаті діяльності керівництва та задоволеність, що визначається політикою компанії через формування довіри співробітників до компанії. Крім того, було виявлено, що токсичне лідерство ефективно впливає

на задоволеність роботою, яка виникає у співробітників завдяки частковій довірі до роботи компанії (Feldman, 2020).

1.1.2.2 Токсичні істини. Екологічна справедливість і громадська наука в епоху пост-правди. Концепт токсичності може розглядатися у контексті соціальної (екологічної) справедливості та громадської науки, яка є формою публічної партиципації добровольців-аматорів та непрофесійних науковців у наукових дослідженнях (наприклад, проєкт "Різдвяний підрахунок птахів" ("Christmas Bird Count") Національного Одюбонівського товариства (США), заснований у 1900 році). Концепт токсичності інтерпретується у широкому колі проблем від боротьби за екологічну справедливість свиней та забруднених корінних громад в Америці до місцевих спорів про навколишнє середовище в Іспанії та Китаї, до питань про "справедливість знань", громадянства, даних громадської науки про токсичність (Davies&Mah, 2020).

1.1.2.3 Токсичність та праворадикальні політичні рухи. Популізм спирається на людей як на партнерів з комунікації та одночасно цільову аудиторію. Гадінгер вважає "антагонізм (...) між чистим народом, який вважається однорідним, і політичною елітою, яка протистоїть їхній політичній волі" (Gadinger, 2019, р. 119) найбільш фундаментальною характеристикою популізму. "Популісти вважають, що знають волю народу, а ця воля для них завжди однорідна й недвозначна" (Diehl, 2016, р. 79), як каже Паула Діль у своїй статті "Простий, емоційний, драматичний. Чому праві популісти такі популярні у ЗМІ". При цьому народ, до якого в першу чергу звернено популістську виборчу кампанію, не є реальною величиною, а являє собою просто набір суб'єктивних емоційних переживань несправедливості окремими особами, які нібито належать до народу, таким чином популісти стимулюють політичну реакцію виборців на пережиту несправедливість (Hildebrand, 2017, р. 48).

Однак поняття народу використовується не лише правими популістами як засіб ідентифікації для схильних виборців, його також можна поєднувати з концепціями, які є токсично емоційно зарядженими та можуть бути

використані відповідно із намірами розділення виборців на своїх та чужих. Наприклад, у сучасному німецькому правому популізмі та його нативістському погляді на однорідний народ, активно просувається концепт "БАТЬКІВЩИНА" (нім. *Heimat*), який включає не тільки фізичне місце проживання, але й виражає відчуття безпеки та приналежності. Однак, на думку Хаммера, саме ця висока емоційна конотація – яка фактично робить *Heimat* дуже індивідуальним поняттям – також обумовлює потребу в потенціалі для політичної інструменталізації німецького виборця. Праве популістське розуміння *Heimat* є ексклюзивним: *Heimat* не ділиться, особливо з "чужими", і має бути захищеним від "інших" – тобто тих, хто не вважається частиною однорідного народу (Hammer, 2017, р. 62). Праві популісти схильні ігнорувати той факт, що емоційні конотації батьківщини однозначно сприяють його індивідуальній інтерпретації, і що *Heimat* може означати щось своє для кожного. Натомість правий популізм часто розвиває концепцію *Heimat*, яка стосується всіх – або членів цільової групи – і використовує її як основу для (само)презентації. Неважливо, чи ця концепція *Heimat* відображає його якомога точніше; уся справа в створенні шаблону, який можна ідеалізувати, з яким виборці можуть пов'язувати свої почуття дому (Hemet, 2021, р. 95).

Дослідження трансверсальності – подібності думок щодо політики в різних сегментах іспанського суспільства (англ. *transversality*) та політичних дебатів навколо питання незалежності Каталонії, яке виконано дослідниками Джозефом Олівером та Альбертом Саторра, дало змогу ввести у статистичні дослідження *індекс політичної токсичності* (англ. *index of political toxicity*), який визначається як коефіцієнт випадковості Пірсона, пов'язаної з політикою категоріальної змінної Y та сегментації (поділу) населення X , наприклад, за статтю, расою чи рідною мовою, доповненням якого є індекс токсичності. Політика, пов'язана з Y , оголошується токсичною, якщо Y не має трансверсальності для однієї або кількох змінних X , які є важливими аспектами каталонського суспільства у період електоральної боротьби. Індекс політичної токсичності розраховується на основі регулярних національних опитувань в

Каталонії, які свідчать, що зростання індексу токсичності пов'язано із відсутністю подібності думок щодо мови, якою розмовляють вдома – іспанською чи каталонською, що є важливим аспектом сучасного каталонського суспільства і робить політичний дискурс токсичним або дуже суперечливим (Oller&Satorra, 2017, p. 181).

1.1.3 Токсичність у системі медійного дискурсу

1.1.3.1 "Закидування" як спусковий механізм токсичного ефекту в медіа. В українському медійному дискурсі актуальною аджендою є гібридна війна, при цьому жодна інформація не потребує ретельної перевірки, кожне повідомлення або посилання має перевірятися на токсичність, особливо коли йдеться про зраду в найширшому сенсі (Макаров, 2018). Так, Олексій Арестович розповів про прямі маніпуляції путінської пропаганди із використанням токсичних концептів "ядерна війна", "мобілізація" методом "закидання" інформації. Оцінка психологічної токсичності маніпуляції може виконуватися наступним чином: чим довше людина продовжує вести внутрішній діалог після того, як з кимось поспілкувалася чи когось послухала, тим якісніше нею проманіпулювали. Маніпуляція відбувається з певною метою, але не завжди ця мета досягається. Так, путінська пропаганда зроблена не достатньо якісно, вона займається прямою маніпуляцією, основою якої є механізм "закидання" (<https://www.youtube.com/watch?v=7821vKWRHmI>).

Прикладом закидання інформації, на думку Арестовича, може слугувати ситуація, "коли на кореспондентів західних видань, наприклад, CNN, виходить хтось із російської опозиції і каже: "Зараз я зізнаюся вам у тому, за що мене на моїй батьківщині можуть стратити! Але це жахлива таємниця: на День Перемоги 9 травня Путін оголосить повну мобілізацію. Вони покличуть 500, ни 750 тисяч людей, озброять їх за два дні, кинуть на Київ, а Київ до цього часу буде згарищем, бо по ньому завдадуть ядерного удару". Відповідно, такі ж меседжи закидаються через Телеграм-канали: спочатку дуже *токсичні, асоційовані з російською федерацією, з путінським режимом*, потім їх передрукують канали менш токсичні, потім такі, що викликають довіру, а

потім CNN або Reuters заявляють щось подібне, внаслідок чого виникає враження багатоголосся, що це правда, що це не може не бути правдою. Потім підключаються фахівці з військової розвідки, які кажуть, що не виключено варіант ядерного удару, і далі в пресі це *припущення* вже подається як твердження. Через кілька днів створюється комунікативна ситуація "ехо-кімната" або "ехокамера": у соціальних мережах починає працювати *фабрика думок*, яка генерує стан того, що всі чекають ядерний удар по Києву і повну мобілізацію в Росії. Таке вкидання створює *невротичний фон*, де всі інші негативні повідомлення проходять успішніше. При цьому швидкість поширення негативних повідомлень значно збільшується, на свідомо створеному апокаліптичному фоні негативні повідомлення поширюються у 15-17 разів швидше. І це особливі маніпулятивні операції..."

(<https://www.youtube.com/watch?v=7821vKWRHmI>: *транскрипт та переклад – Наталія Шкворченко*).

1.1.3.2 Механізми розгортання токсичного ефекту в медіа (ехокамера, фабрика думок). Токсичність тісно пов'язана з такими медійними явищами, як "ехокамери", "епістемічні бульбашки", "радикальне самовдосконалення", "токсична продуктивність" у соціальних мережах. Під *фабрикою думок* (англ. *think factory, think tank*) розуміється виробництво і одночасне поширення у соціальних мережах множинних думок індивідів, з якими потім працює ціла індустрія мікротаргетинга, що визначає психологічні портрети користувачів, які включають їхні значимі "больові" точки (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/think%20factory>). *Ехокамера*, або *епістемічний міхур* (англ. *echo chamber*) є ситуацію, у якій певні ідеї, переконання посилюються чи підкріплюються шляхом передачі повідомлення чи його повторенням всередині *закритої системи* (партія, коло одностудентів, субкультура), це те, що відбувається, коли інсайтери не піддаються впливу людей з протилежного боку (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/echo%20chamber>).

Явище токсичності у соціальних мережах тісно пов'язано з такими проблемами, як психічне здоров'я, суїцид, розлади харчування у користувачів.

Коли Інтернет агресивно спрямовує користувачів на відвідання сайтів рекомендацій здорового способу життя, а потім подає *оманливу та токсичну інформацію* (англ. *misguided and toxic information*), користувачі сприймають таку інформацію як правдиву. Внаслідок того вразливі підлітки та молодь отримують негативні наслідки: розлади харчової поведінки задля обіцяної ідеальної зовнішності, негативне сприйняття своєї особистості. Продовжуючи взаємодіяти з такою інформацією, молодим людям може бути надзвичайно важко вирватися з цих *токсичних бульбашок* (англ. *toxic bubble*). Натомість вони застрягають в цій токсичній ехокамері разом з іншими розгубленими підлітками, які намагаються знайти своє місце у заплутаному, невідомому для них світі (How "The Algorithm" Builds Toxic Mental Health Echo Chambers).

Досліджуючи шкідливі наслідки роботи ехокамери у соціальних мережах, важливо розрізнити такі поняття, як *продуктивність* (англ. *productivity*) і *токсична продуктивність* (англ. *toxic productivity*). Продуктивність допомагає досягти фінансового успіху, успіху в кар'єрі, а також у стосунках з іншими та з нами самими, але коли продуктивність повністю захоплює життя людини, вона стає токсичною й матиме проблемні наслідки. Токсична продуктивність – це "одержимість радикальним самовдосконаленням понад усе". Це – недосяжна мета, незалежно від того, наскільки людина продуктивна, результатом буде почуття провини за те, що людина не зробила "більше". Токсична продуктивність може пошкодити стосунки з іншими та загальне самопочуття, і це може проявлятися різними способами (поганий настрій, виснаженість, психосоматика). Соціальні медіа породжують порівняння, і коли всі в Інтернеті виглядають так, ніби вони не покидають тренажерний зал, навчаються годинами або корисно харчуються, стає зрозумілим, як соціальні медіа можуть значно сприяти продуктивності. Продуктивність є інструментом, а не способом життя, і коли вона захоплює життя, вона становиться токсичною та шкідливою (<https://nouse.co.uk/2021/06/17/the-toxic-productivity-echo-chamber>).

1.2 Медійно-дискурсивна ідентифікація політичної токсичності

Також однією з визначальних рис сучасної політики є високий рівень токсичності в *онлайн-комунікації*, де політичні випадки, ненормативна лексика та використання закликів, спрямованих на негативну емоційну реакцію (гнів, страх) адресата, стали звичайним явищем. Поява політичних фігур із суперечливим і жорсткішим модусом поведінки (Дональд Трамп (США), Жаїр Болсонару (Бразилія), Родріго Дутерте (Філіппіни)) збігається з розширенням поляризації в електораті, накладеним на традиційні розшарування в суспільстві (Coleman, 2021). Крім простих розбіжностей, політичні розбіжності все частіше містять афективний складник, який маніфестується через глибоку ворожість і огиду до опонентів, внаслідок чого в політичних дискусіях в Інтернеті поширені грубість і використання токсичних висловлень (англ. *toxic language*) (Hiaeshutter & Hawkins, 2022; Haina, 2021).

1.2.1 Токсичність і дискримінаційне мовлення

1.2.1.1 Токсичність і "мова обурення". Контент-аналіз таких медійних правоспрямованих холдінгів, як Fox News, Rush Limbaugh, Wall Street Journal показав, що вони зазвичай використовують більше "мови обурення" (англ. *outrage language*), включаючи образи, перебільшення в омані, а також більш негативно виставляють іммігрантів після 9/11 у порівнянні із лівоспрямованими MSNBC, NPR, New York Times (Rao & Haina, 2017). Відомо, що ЗМІ часто вважаються форумами для відкритого обговорення питань, що виникають у суспільстві, і нові медіа, такі як Facebook, все більше сприймаються як відкритий простір для таких розмов. Однак соціальні медіа також стали розглядатися як простір негативу, де домінує мова гніву та обурення. У дослідженні "*The language of outrage: defining and communicating outrage and incivility via social media during the Charlottesville protests*" проаналізовано характер образливої мови, яка використовувалася у Facebook під час мітингу та протестів у Шарлоттсвіллі влітку 2017 року. Такі платформи, як Facebook, стали місцями відкритого вираження екстремальних політичних ідеологій, а сама природа платформи увічнює розвиток і зростання петель зворотного зв'язку, які представляють собою дуже вузькі канали інформації. Мова

обурення пронизує ці петлі, посилюючи поляризацію, створюючи розмови, де лише тим, з ким вони згодні, дозволяється висловлювати думки, а решту маргіналізують, ображають або принижують. У цьому документі зроблено висновок, що залучення до обурливих ЗМІ не призводить до всеїдності щодо всіх медіа, а скоріше до тих, які не є демократичними (Haina, 2021).

Дослідники дійшли висновку, що те, як соціальні медіа дозволяють "збирати врожай обурення" і що Facebook та інші подібні сайти дають людям можливість висловлюватися, мобілізувати та розробляти стратегію громадської непокори (Gerbaudo, 2012, p. 76). Робота Беррі та Соберая (2014) про "індустрію обурення" була використана для вивчення публікацій у Facebook і коментарів прихильників і критиків щодо раси та расизму (Haina, 2021, p. 70).

Було визначено та класифіковано мову обурення на такі категорії: образлива мова (англ. *insulting language*), обзивання (англ. *name-calling*), глузування (англ. *mockery*), емоційна та інклюзивна мова (англ. *emotional and inclusive language*). Виконане дослідження виявило домінування образливої мови в публікаціях і коментарях у соціальних мережах: у 76,1% публікацій і коментарів використовується більше ніж одна форма образливої мови. Використовуючи метод тематичного аналізу Деуза ("*Deuze's method*"), з мови дописів і коментарів про мітинг було виведено домінуючі теми: "поляризація" /"*polarization*", "реакційна комунікація" /"*reactionary communication*", "вірність романтизованій історії" /"*loyalty to a romanticized history*" та "висміювання інтелекту" /"*ridicule of intelligence*" (Haina, 2021, p. 71).

1.2.1.2 Токсичність і "мова ворожнечі"/"хейтспіч". У лінгвістичних дослідженнях не існує загальноприйнятого визначення терміну "мова ворожнечі" (англ. *hate speech*), незважаючи на його часте використання як об'єкту дослідження в медіалінгвістиці (Sponholz, 2018; Pérez-Escobar&Noguera-Vivo, 2022; Wachs, Koch-Priewe&Zick, 2021; Weber, 2014; Wodak, 2018). Незважаючи на те, що більшість держав прийняли закони, які забороняють використання лексичних одиниць, які становлять "мову ненависті", немає прямого визначення того, що заборонено. Лише Рекомендація 97(20) Комітету

міністрів Ради Європи щодо "мови ненависті" визначила її таким чином: "the term *"hate speech"* shall be understood as covering all forms of expression which spread, incite, promote or justify racial hatred, xenophobia, anti-semitism or other forms of hatred based on intolerance, including: intolerance expressed by aggressive nationalism and ethnocentrism, discrimination and hostility against minorities, migrants and people of immigrant origin/укр. термін "мова ворожнечі" слід розуміти як такий, що охоплює всі форми прояву, які поширюють, підбурюють, пропагандують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм або інші форми ненависті, що засновані на нетерпимості, включаючи: нетерпимість, виражену агресивним націоналізмом та етноцентризмом, дискримінацію та ворожнечу щодо меншин, мігрантів та осіб іммігрантського походження". У цьому сенсі "мова ворожнечі" охоплює коментарі, які спрямовані проти конкретної особи чи певної групи осіб (Weber, 2014, р. 3).

Поняття "мова ворожнечі" стосується багатьох ситуацій, зокрема:

- 1) розпалювання расової ненависті або, іншими словами, ненависті, що спрямована на осіб або групи осіб на підставі расової приналежності;
- 2) розпалювання ненависті на релігійному ґрунті, до якого можна прирівняти розпалювання ненависті на підставі розмежування віруючих і невіруючих;
- 3) використання формулювання Рекомендації щодо "мови ненависті" Комітету міністрів Ради Європи, розпалювання інших форм ненависті на ґрунті нетерпимості, "вираженої агресивним націоналізмом та етноцентризмом" (там само, с. 3).

В основі моделі токсичної політичної комунікації лежить приписування політику ознаки "токсичний", яка є результатом проєкцій, як правило, протилежної соціально-політичної групи чи партії (Dorrain, 2019). Тому сприйняття поведінки політичної фігури і його висловлень як токсичних стосується його опонентів, тоді як його прихильники, навпаки, позитивно оцінюють здатність свого лідера використовувати зневажливу мову ворожнечі, яка містить образи, обзивання, глузування, емоційні та інклюзивні фрази і

скерована "на поляризацію, реакційну комунікацію та знущення над здоровим глуздом" (Haina, 2021, p. 71).

Токсичні або грубі, невічливі вирази (англ. *uncivil language*) у повідомленнях та коментарях часто зустрічаються майже на всіх платформах соціальних мереж (Leite et al., 2020). Крім того, невічливість в Інтернеті часто пов'язана з контекстуальними факторами, включаючи цитати у статті або тему статті (Сое et al., 2014). Ступінь, в якому онлайн-взаємодії є позитивними або негативними, може додатково залежати від таких факторів, як активність соціального облікового запису та кількість передплатників (Kim, 2020).

Будучи аналогічним феноменом, ненормативна лексика може бути визначена як мова, яка є грубою або невічливою (Merriam-Webster). У той же час, токсична мова вважається отруйною або використовується з наміром "заподіяти шкоду іншим" (англ. *to harm others*). Визначення невічливості, а також її наслідки в Інтернеті часто різняться у різних студіюваннях, але, незважаючи на різні теоретичні та методологічні критерії, "неповага до інших" (англ. *disrespect for others*) є загальною темою в наукових дослідженнях поведінкової токсичності (Pie, 2018).

Існуючі дослідження описують *неввічливість/токсичність* як "вираз неповаги до будь-кого з використанням образливої мови, ненормативної лексики або обзивання; участь в особистих атаках; та/або з використання расистських, сексистських та ксенофобських термінів" (Kimetal, 2020, p. 924). Різні типи грубості можуть привести онлайн-користувачів до різних результатів: повідомлення, що містять образи або вульгарність, часто вважаються особливо невічливою поведінкою або мовою (Kenski et al., 2020). Загалом невічливі та грубі форми спілкування можуть сприяти формуванню негативного інформаційно-комунікативного середовища. Одним із таких середовищ, де спостерігається неухильне зростання некультурності, є політичні дискусії у ЗМІ (Gervais, 2014).

Використання ненормативної лексики в онлайн-спільнотах є важливим, оскільки це може вплинути на інших користувачів. Зокрема, в розважальному,

новинному онлайн-сервісі *Reddit* токсична мова пов'язана з тим, що коментар отримує більше прямих відповідей (Xia et al., 2020). Також було виявлено, що токсичні коментарі позитивно пов'язані з більш високою оцінкою користувачів (наприклад, позитивні голоси порівняно з негативними) у деяких осередках за інтересами (англ. *subreddits*).

Така ситуація може призвести до того, що негативний контент займе більш впливове чи помітне місце в інформаційних мережах в Інтернеті (Chipidza, 2021). Хоча в більшій частині цього дослідження використано підходи перехресного аналізу або великих обсягів даних, експериментальні дані показують, що при читанні коментарів у соціальних мережах, які вважаються високотоксичними, учасники, у свою чергу, з більшою ймовірністю також напишуть токсичні коментарі, при цьому такий зв'язок не було виявлено, коли учасники читали ввічливі коментарі (Kim et al., 2020).

Предметом дослідження Фабіана Клінкера є *мовне насильство* (нім. *Sprachliche Gewalt*) у його різноманітних формах – від хамства до витончених форм мовного знецінення та приниження до дискримінації та *мови ворожнечі* (нім. *Hassrede*). Внески розглядають мовні, аргументаційні та дискурсивні форми інвективної комунікації, а також їхні соціальні наслідки: знецінення авторитетів, плюралізм істини, радикалізацію дискурсів. Описані явища розглядаються не як окремий мовний випадок, до якого слід критично ставитися, а як повсюдні способи спілкування. Результатом є багатогранна картина функцій *образливої мови* в сучасному суспільстві (Klinker, 2018).

Американська активістка за громадянські права та колишній президент Американської спілки громадянських свобод (ACLU) Надін Строссен у своєму дослідженні "Hate: why we should resist it with free speech, not censorship" розвіює непорозуміння щодо "мови ненависті проти свободи слова", стверджує, що підхід Першої поправки сприяє свободі слова та демократії, рівності та суспільній гармонії. Оскільки "мова ворожнечі" (англ. "hate speech") не має загально визнаної дефініції, існує багато неправильних припущень, що вона або абсолютно незахищена, або абсолютно захищена від цензури. Швидше, закон

США дозволяє уряду карати ворожі чи дискримінаційні висловлення в певних контекстах, якщо вони безпосередньо завдають неминучої серйозної шкоди. Проте уряд може й не карати таку промову лише тому, що її повідомлення є неприязним, тривожним або існує вирогідність того, що вона може завдати шкоди в майбутньому.

Прихильники цензури "мови ворожнечі" наголошують на *потенційній шкоді* (англ. *potential harms*), яку така мова може завдати: дискримінація, насильство та психічні травми. Проте було проведено невеликий аналіз того, чи ефективною є цензура. Посилаючись на докази з багатьох країн, можна стверджувати, що "мова ненависті" є неефективною, або навіть продуктивною. Тому відомі прихильники соціальної справедливості в усьому світі стверджують, що найкращий спосіб протистояти ненависті та пропагувати рівність – це не цензура, а скоріше енергійна "контрмова" (англ. *vigorous "counterspeech"*) та активізм (Strossen, 2018).

1.2.1.3 Токсичність та риторичні практики. Розпізнавання вербалізаторів або експлікатів токсичної комунікації є важливим у риторичних практиках публічних особистостей, зокрема бізнесменів та політиків (Kutz, 2016; Knill, 2020). Токсичне спілкування належить до таких проблемних зон риторики, як некультурність мовлення, вербальні провокації, техніки маніпуляції, риторичне дзюдо, торпедо-риторика (нім. *Torpedorhetorik*), комунікація чутків (англ. *rumor communication*) (Brokoff, 2008; Solove, 2007).

Швейцарський консультант з комунікацій та автор спеціальних книг і статей у галузі комунікації Маркус Кнілл вважає, що такі *мовні (комунікативні) акти (тактики)*, як: 1) провокації; 2) образи; 3) тонкі, приховані глузування; 4) дражніння (навмисно дратувати жартами, докучанням, глузуваннями; навмисними діями провокувати на дії у відповідь, зазвичай агресивні), 5) приниження; 6) негативні слова та коментарі; 7) нетактовні зауваження, можуть спровокувати агресію або завдати психологічної травми іншим людям (<http://www.rhetorik.ch/Toxisch/Toxisch.html>).

При цьому *імпліцитними основами* міжособистісної токсичності є заздрість і ревності; намагання знищити свого небажаного партнера за рахунок позбавлення у нього самоповаги та гідності як у особистості; негативні настрої оточення людьми, які мають поганий настрій, який у довгостроковій перспективі вплине на власний настрій людини і може стати заразним, підживлюючі власні негативні почуття (<http://www.rhetorik.ch/Toxisch/Toxisch.html>).

1.2.1.4 Роль хештегів як тригерів токсичності в інформаційно-медійному просторі. Поява токсичних інформаційних контентів у публічних комунікаціях призводить до негативного впливу на світосприйняття людини і, як наслідок, руйнування усталеної культурної та соціально-політичної моделі конкретної особистості (Koratana, 2016; Taylor, 2014; Shkvorchenko, 2020c). Токсичний вплив будь-якого інформаційного контенту формується візуальним, вербальним та асоціативним вектором (Шкворченко, 2021d), при вербальній токсичності на відмінність від візуального впливу, в першу чергу, на слухове сприйняття, яке далі може викликати деструктивну реакцію у формі образливої, інвективної лексики та ін. (Єрмоєнко, 2013, с. 76).

Хештег (англ. *hashtag*) – це "слово або фраза, перед якими стоїть знак хешу ("решітки" # на клавіатурі) і який використовується на веб-сайтах соціальних медіа і у додатках, особливо у Твіттері, з метою розпізнання повідомлень на певну тему" (<https://www.dictionary.com/browse/hashtag>), виконує функцію *комплексного емотивного зараження*, спрямованого на введення аудиторії в особливий психічний стан та збудження емоцій або пристрастей (Martyniuk&Meleshchenko, 2019; Мелещенко, 2020а, 2020б).

Хештеги можуть слугувати *тригерами дезінформації* в інформаційно-медійному просторі, наприклад, хештег "#StopTheSteal/Не дамо вкрасти перемогу!" (<https://www.justsecurity.org/74622/stopthesteal-timeline>), який виник після оголошення попередніх результатів та перемоги на виборах Джозефа Байдена, перетворився на *токсичний лозунг* масових протестних заходів у

США, кульмінацією яких був штурм Капітолію прихильниками Дональда Трампа, який програв (Shkvorchenko&Koltsova, 2019; Шкворченко, 2021с).

Аналіз дискурсу *расових конфліктів у хештегах* Twitter у Південній Африці після апартеїду у роботі "There Ain't No Rainbow in the 'Rainbow Nation': A Discourse Analysis of Racial Conflicts on Twitter Hashtags in Post-Apartheid South Africa" показав, що у "веселкової нації" немає веселки. "Токсичні" расові відносини в Південній Африці та дискусії в соціальних мережах на тему раси в Південній Африці доказово свідчать, наскільки расизм залишається *всеповсюдним і токсичним* (SAHRC, 2016). У виконаному дослідженні це питання розглядається з точки зору двох хештегів – #Pennysparrow і #VickyMomborg, які обговорювали два расистські інциденти, що стали популярними у Твіттері у період між 2016 і 2017 роками. Вказані хештеги підкреслили поширеність трьох основних "вузлових центрів", навколо яких створювалися расові дискурси: нагнітання страху (англ. *fear-mongering*), "відчуження від себе", применшення гідності до інших груп через протиставлення їх більшості – "своїм" (англ. *othering*) та токсичні дискурси маскулінності (англ. *toxic masculinity discourses*). Також відібрані хештеги порівнювали як античорні, так і антибілі дискурси, які були однаково жорстокими та уїдливіми (англ. *vitriolic, filled with bitter criticism, malice*). Виконане дослідження показало, що платформа Твіттер загострила та ескалювала расову напругу на Півдні Африки у період після апартеїду, при цьому дискурси Twitter розбили надії "веселкової нації", просуваючи виключно дискурси, які поширюють наративи щодо ненависті і поляризації як всередині груп, так і між представниками різних груп (Munogiyarwa, 2021).

Різке збільшення використання соціальних мереж кинуло також виклик традиційним соціальним структурам і перемістило більшість міжособистісного спілкування з фізичного світу в кіберпростір. У цьому контексті хештеги, на думку дослідників кіберзалякування в соціальних мережах, сприяють онлайн-розкріпаченню, або розгальмовуванню (англ. *online disinhibition*) користувачів соціальних мереж, яке може набувати двох форм: 1) доброякісного

розгальмовування, яке є позитивною реакцією на дії в мережі, що сприяють взаєморозумінню між групами; 2) токсичного розгальмовування (англ. *toxic disinhibition*), яке є негативною реакцією на онлайн-дебати та дії (Lowry et al., 2016). Такі негативні реакції можливі завдяки дисонансній анонімності, коли учасники приховують свої справжні імена у мережевій комунікації і таким чином звільняються від моральних та психологічних обмежень, які зазвичай визначають їхню поведінку (Farrington et al., 2016).

1.2.2 Лінгвоекнологія та лінгвотоксичність

1.2.2.1 Лінгвоекнологічна діагностика токсичної поведінки. У лінгвістичних дослідженнях вже накопичено й активно застосовується багатий понятійний арсенал: відображення у мові духовних цінностей описується за допомогою таких понять, як "мовна особистість", "прагматика", "мовна картина світу", "філософія мови", "лінгвоконцептологія", "когнітивна лінгвістика", а також "лінгвоекнологія" і навіть "*лінгвотоксикологія*", предметом якої є етична сторона використання мови (Загнітко, 2008, 2017; Єрмоленко, 2021).

Досліджуючи питання лінгвоекнології та ефективності комунікативних практик у різних сферах спілкування, необхідно звернути увагу на фактори, які негативно впливають на мовну свідомість соціуму, а також на засоби захисту мови від таких деструктивних явищ, як забруднення та криміналізація мови, збіднення словникового запасу, вербальна грубість, тиск на мовне середовище, девіантна комунікативна поведінка та ін. Серед негативів виділяється група явищ, які завдають шкоди, з одного боку, мові як комунікативній системі, з іншого – мовній свідомості носіїв цієї мови до трансформації їхньої картини світу. Така група явищ може бути визначена як *лінгвотоксини*, а розділ лінгвоекнології, що їх вивчає, – *лінгвотоксикологія*. Дослідники у галузі екології мови А. Сковородніков та Г. Копніна пропонують для підкреслення аспекту недоцільної, невдалої словотворчості використовувати термін "*токсична словотворчість*", під яким розуміються слова, які впроваджують у свідомість людей деструктивні ідеї, наприклад: путішизм (Путін + фашизм), путінярня

(пор. псарня), православ'я головного мозку, Церква свідків Путіна, христоз (пор. фімоз), рашизм, русня (Сковородніков& Копніна, 2017).

До лінгвотоксинів відноситься надмірне *використання лексем-ярликів*, які сприяють тому, щоб "затаврувати" ідеологічного супротивника (опонента) і дають змогу перенести закладені в лексемі-ярлику негативні риси певної ідеологічної чи етнічної групи на окрему людину чи подію (Каліщук, 2018, р. 87). Ярликами може бути пейоративна лексика, яка позначає відхилення від соціальних норм; політичні терміни, серед яких є слова зі стійкою негативно-оцінною конотацією, нейтрально-оцінні одиниці та слова зі стійкою позитивно-оцінною конотацією; власні імена, над якими в політичному дискурсі проводять різні маніпуляції; етноніми. Дуже часто етноніми перетворюються в ідеологеми й набувають конотації "не наш, чужий" (Каліщук, 2018, с. 93).

Досліджуючи проблеми лінгвоекотологічного опису ойконімів, а також поняття "ступінь унікальності назви в межах регіону", було визначено *лінгвотоксичні випадки* найменування об'єктів, зокрема утворення катайконімів від найменувань: селище Реконструкція, село Працелюбиве, селище Далеке, що не дозволяє оцінити їх позитивно з погляду лінгвоекотології. Крім того, лінгвотоксичними є багатоконпонентні найменування: селище Будинок Відпочинку "40 Років Жовтня", селище Відділення № 2 Радгоспу "Усть-Медведицький", селище Учгоспу Новоаннінського Сільгосптехнікуму (Ільїн, 2018, с. 247). Таким чином, нагальне завдання опису лінгвоекотологічної характеристики ойконімів полягає в першу чергу у пошуку засобів та *методів захисту географічних найменувань від негативних впливів як мовного середовища*, так і непередуманих дій з боку носія мови, що номінує той чи інший географічний об'єкт, у знаходженні балансу між системою мови і мовленнєвою практикою (Ільїн, 2012, с. 64.).

Під час розгляду актуальних тенденцій розвитку мови у дзеркалі проєкту "Слово року 2017", було встановлено, що такі слова, як *реновація*, *фейк* та *токсичність* стали головними словами сучасної епохи, на прикладі функціонування яких розглядаються такі активні мовні процеси, як актуалізація

лексичних одиниць, звуження та розширення значення слова, а також *особливості використання ключових слів сучасності в різних типах дискурсу*. Аналіз динаміки мовних та культурних процесів на прикладі прикметника *токсичний*, дозволяє *реконструювати зміни мовної картини світу*, що відбуваються у сучасних медіа та масовій свідомості, а саме: 1) підвищена увага преси до питань екології (активне обговорення проблем утилізації токсичних відходів, мітинги з вимогами закриття звалищ тощо), 2) лінгвістичний фактор активізації цього слова, пов'язаний з метафоричним перенесенням значення, що відображається у зміні та розширенні сполучуваності, наприклад, "токсичні кредити", "токсичні відносини у сім'ї" – "шкідливі, здатні у довгостроковій перспективі завдати шкоди") не відбито у словниках межі століть, але є зараз актуальними (Кісь, 2015).

Порівнюючи значення слів "токсичний" та "*toxic*", дослідниками відзначено процес *семантичного калькування*. В англійській мові це слово давно поєднується з лексикою *економічної та фінансової сфери*, наприклад, "*toxic assets*" (токсичні активи) – активи, які стають *неліквідними*, що призводять при їх придбанні до *втрати грошей* (Кудрявцева, 2012).

Далі, на думку вчених, в англійській мові слово *toxic* з економіко-фінансової сфери перейшло у сферу *психології та соціології* (пор. *toxic parents, toxic relationship*), саме таке метафоричне перенесення відбулося й в українській мові: токсичні відносини, токсична думка, токсичне робоче місце, токсичні родичі, ті, хто може отруїти вам життя. У владі сформувалося токсичне середовище, яке відтворює і корупцію, і фанатизм, і бандитизм тощо. Те, що це значення є не зовсім звичним для української мови, свідчить часте вживання слова в лапках, у той же час прогнозується подальша активізація нових метафоричних значень слова "токсичний", як, наприклад, це вже відбулося у разі *розширення значення слова "екологія"*, наприклад, "екологія мови", "екологія духу" тощо) (Родіонова, 2018, с. 487).

Для рішення проблем лінгвоекології необхідною є діагностика мовної поведінки токсичної особистості у прикладних лінгвістичних дослідженнях.

Систематизація підходів та методів діагностування, накопичення емпірично обґрунтованої бази діагностичних ознак мовних особистостей різних типів дозволить лінгвістам вирішувати діагностичні завдання, що потребує сучасна практика: 1) проводити діагностику навчальних компетенцій особистості (мовних, мовленнєвих, пізнавальних та текстових); 2) здійснювати діагностику її комунікативної поведінки (комунікативного стилю, типу, токсичної комунікації та ін.); 3) діагностувати ознаки *неекологічного мовного спілкування* (порушення мовних та дискурсивних норм, норм етикету, соціальної взаємодії, валеологічного та емоційного балансу, використання неправових мовних актів) (Іонова&Лешутина, 2020, с. 80). У сучасному медійному просторі прикметник "токсичний" все частіше використовується в метафоричному сенсі, викликаючи чіткі асоціативні зв'язки з *неекологічною поведінкою* людини (Іонова&Лешутина, 2020).

Останнім часом спостерігається підвищення частотності використання лексеми "токсичність", вона стала затребуваною та широко вживаною у суспільно-політичному, медійному, професійному та міжособистісному дискурсах: "токсична людина (люди)", "токсичний батько", "токсичний співробітник", "токсична реклама", "токсична політика", "токсичних політик", "токсична благодійність", "токсичне спілкування" та ін. (Іонова, 2018, с. 1-2). Інтерпретація перелічених поєднань не викликає труднощів, незважаючи на те, що поняття слова "токсичність" дуже абстрактне та важко піддається чіткому вивченню.

1.2.2.2 Поняття "токсичність" у відносинах між людьми у китайському комунікативному просторі. Дослідження Ху Юйпинь, виконане на матеріалі китайської лінгвокультури, показало, що токсичність часто виникає в міжособистісних відносинах: спочатку прояви незначні і, як правило, їх важко помітити, але згодом вони перетворюються на свого роду *хворобу*, яка поступово вражає обидві сторони, оскільки *токсичність проявляється лише в умовах взаємодії з іншою людиною* (Юйпинь, 2021). Специфіка феномена токсичності у Китаї пов'язана переважно із судженнями людей про токсичні

стосунки, такі як емоційні зв'язки в сім'ї, а також людською прихильністю – коханням та дружбою. Токсичні відносини у китайській лінгвокультурі визначаються як *емоційне насильство*, яке означає пряме фізичне насильство чи побиття, може проявлятися як *емоційний контроль* чи *психологічне придушення* однієї людини іншою (там само, с. 418).

Токсичність може бути порівняна із "феноменом "Pick-up Artist", *ніканера* (англ. *A man devoted to using a specific set of strategies in order to seduce ("pickup") women, and who perhaps instructs other men in how to do the same* (<https://idioms.thefreedictionary.com/Pickup+artist>)), який у Китаї розуміється як відносно потайливий, хронічно проникаючий засіб, щоб знищити особистість ментально і який широко поширюється в Китаї в останні роки. Етнокультурна специфіка зазначається в тому, що прикметник "токсичний" у китайській мові по відношенню до опису людини характеризується *пейоративною забарвленістю*, тоді як у китайській мові може відзначатися трьома типами конотації, зокрема пейоративною, нейтральною та меліоративною (там само, с. 418).

1.2.2.3 Хіміко-медична термінологія як джерело оновлення сучасного українського газетного тексту. Дослідження термінологіки як джерела оновлення українського газетного тексту на матеріалі газет перших десятиліть ХХІ століття показало (Поліщук, 2019), що на шпальтах української періодики автори використовують найсучаснішу наукову термінологію, зокрема, хіміко-медичні терміни "токсичність"/"токсичний", які досі вважалися предметом уваги виробничої чи наукової сфери, наприклад, термінолексеми на позначення: 1) назви зброї, боєприпасів, військової техніки, місце їх зберігання та наслідки їхніх дій ("*токсична опромінення мізків*" (там само, с. 102); 2) симптомів та ознак захворювань, прояв патологічного стану ("*інформаційна інтоксикація*"); 3) хімічна термінологіка ("*післявиборча токсичність*", "*токсичний Крим*") (там само, с.135). При цьому метафоричне значення прикметника переважно реалізується у сполученні з іменником, ужитим у

буквальному значенні ("*токсичний націоналізм*", "*найтоксичніша професія*" (там само, с. 166, 168).

1.2.3 Політична токсичність як медійно-дискурсивний феномен

В умовах формування цифрового суспільства медіатизація стає одним із головних процесів, що зачіпає сфери різних гуманітарних наук (політологія, соціологія, комунікативістика, іміджелогія та ін.) та дозволяє говорити про явища медіатизації пропаганди, освіти, політики та суспільства в цілому (Pavlíková et. al., 2021; Steffan, 2021). Оскільки політична комунікація сьогодні не може існувати поза медійним форматом – вона власне утворюється в ньому, можемо говорити про таке полідискурсивне утворення, як *медійно-політичний* або *політикомедійний* дискурс, де ЗМІ самостійно конструюють і варіюють актуальні адженди, акцентуючи увагу на певних інформаційних, у тому числі токсичних контентах (Шкворченко, 2021е).

Феномен політичного дискурсу є значним та важливим компонентом соціального та політичного життя (Базылев, 2005; Васильев& Подсохин, 2016). У сучасному демократичному суспільстві мова стала основним засобом політичних дій. Вона одночасно є інструментом опису подій і частиною політичного життя, формуючи його значення. Політизація громадських мас, а саме, політичний дискурс, стали невід'ємним компонентом інформаційного життя людини. Політичний дискурс трактується як інституційне спілкування, яке, на відміну від особистісно орієнтованого, використовує певну систему професійно орієнтованих знаків, тобто має власну підмову (лексику, фразеологію і пареміологію) (Гаврилова, 2002, с. 89).

Політичний дискурс також розглядається як мовна підсистема, що володіє певними функціями, своєрідним тезаурусом та комунікативним впливом (Лукіна, 2021), як "тематично сфокусована, соціокультурно детермінована мовленнєва діяльність в інформаційному просторі мас-медіа (Н. Феркло, М. Беднарек, А. О'Кіф), предметом вивчення якої є не лише політичні процеси, а передусім способи їхнього аналізу й подальша трансляція знань про них" (З. Трайкова, Р. Ентман, К. О'Халлоран), тим часом під другим (Л.

Компанцева, Н. Кравченко, Т. Радзівська, Г. Яворська) – "поєднання тезаурусу прецедентних висловів, моделей типових мовленнєвих дій і жанрів спілкування, орієнтованих на обслуговування сфери політичної комунікації" (Л. Славова). У ракурсі семіотики політичний дискурс витлумачують як знакове утворення, що має два виміри: реальний і віртуальний. У реальному вимірі – це текст у конкретній ситуації політичного спілкування, а у віртуальному – це знаковий конструкт медійного простору, орієнтований на сферу політичної комунікації (Л. Нагорна, Дж. Рейнель). Ключовим поняттям реального і віртуального політичного дискурсу є *мовна особистість політика* (Л. Славова), узагальнений портрет якого семіотизується в *медійному дискурсі* і відображає як типові риси учасників політичного процесу, так і відмінну поведінку на тлі взаємин із політичними опонентами (П. Зернецький, Г. Рябокони).

Інтерес мовознавців до мови політики цілком правомірний, оскільки у цій сфері людського спілкування особливо очевидним є вплив мови на життя суспільства. Неодноразово зазначалося, що політика великою мірою залежить від реальності висловлення (Chilton&Schäffner, 2002). Кожне слово політичного лідера стає предметом тлумачення не тільки професійних політологів, а й громадян країни, оскільки кожен такий виступ є, власне, політичним актом. Таким чином, мовознавці звертаються до аналізу політичних текстів, з одного боку, тому що зміни у житті суспільства вимагають розширення предмету лінгвістики, а з іншого боку, "розробка та застосування сучасних методів аналізу політичних текстів та текстів ЗМІ дозволяють отримувати адекватні дані про про домінуючі політичні настанови щодо актуальних суспільно-політичних проблем" (Баранов et. al., 2004, с. 2).

Політична комунікація здійснюється в рамках, встановлених правилами публічної політики, її код включає як природну людську мову, так і *невербальні знаки*, які особливо чітко семіотизуються у політичній рекламі як частині сугестивного дискурсу (Філімонов, 2009; Кондратенко, 2009; Кутуза, 2018; Олексюк, 2012).

1.3 Когнітивно-риторичне конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України

Політична реальність утворена вербальними діями політиків у вигляді виступів, заяв та резолюцій, що впливають на долі окремих людей та цілих народів. При цьому, політичний дискурс включає також багато *невербальних дій*, наприклад, церемонії та виборчі кампанії, але головною ланкою все одно є слово – усне чи письмове, яке пов'язує прихильників однієї партії, підкреслює спадкоємність політичних поглядів членів партії, що належать до різних поколінь і маніпулює суспільною свідомістю, емоціями та відносинами між партіями/політичними системами (Серякова, 2009, 2011; Михалева, 2005).

Політика як специфічна сфера людської діяльності, за своєю природою є сукупністю мовних та мовленнєвих дій. Мотиваційною основою політичної комунікації є боротьба за владу та її досягнення. Концепти "влада" і "політик" відносять до базових концептів політичного дискурсу (Яворська, 2000). Цінності політичного дискурсу, які зводяться до обґрунтування і відстоювання свого права на владу, постійно акцентуються в промовах політиків (Васік, 2008; Коваль, 2010; Савчук, 2011; Сотников, 2012). Точне використання інструментів мови є ключовим фактором у досягненні цілей будь-якої комунікації, а в разі професійних політиків лінгвістичні ресурси стають основним знаряддям, від якого залежить успіх в отриманні підтримки мас, політичної влади, перемоги в публічних і парламентських дебатах, важливих перемовинах (Хамаршех, 2020).

Провідними ознаками політичного дискурсу є агональність, оцінність, персуазивність та агресія (Харитоновна, 2017; Чернявская, 2006). Агональність політичних слоганів та висловлень у бік опонента найбільш яскраво прослідковуємо під час створення опозитивних "ми : вони" дискурсів, що сприяють позначенню межі між "своїми" та "чужими" як найбільш прототипних у передвиборчій комунікації. Оцінність у передвиборчий період пов'язана з тим, що виборці мають право і прагнуть критично поставитися до всіх здібностей потенційного переможця в перегонах, навіть до того, якому

вони внутрішньо симпатизують і за якого будуть голосувати (Тищенко, 2011; Форманова, 2015). Критика суперника може мати агресивний характер і може виявлятися в дискредитації опонента з метою доказів його/її професійної та особистісної неспроможності, і як наслідок – неспроможності обійняти посаду, на яку він/вона претендує (Varetska, 2020).

Для створення медійного образу ворога та руйнації іміджу політика використовують різні *агресивні* та *деструктивні* мовленнєві акти, наприклад, образу, яка у психології розглядається як психічний стан вияву розчарування, фізичного чи душевного болю людини, яку скривдили словом або вчинком і яка може бути причиною міжособистісного конфлікту (Семенюк&Білоус, 2011; Сідак, 2010; Хорошилова, 2016). За мотиваційними умовами образа може бути навмисною та ненавмисною і розподілятися на дії з прямим наміром публічної образи, мимовільні помилки, недоречності, девіації, некоректність, випадкові образи як ненавмисні, але передбачені й акцептовані (Дяків, 2021; Потапенко, 2021).

Політична агресія визначається як акт придушення, при якому можливі згубні (*токсичні*) наслідки для інших чи самого суб'єкта і які або навмисно очікуються, або не беруться до уваги. Розрізняють три типи агресії: 1) генуїнну (як "інстинктивна" дія, реакція на фрустрацію або задоволення); 2) інструментальну (для досягнення певних цілей або власного престижу) і 3) ідеологічно опосередковану (Потапова&Комалова, 2014). Вербальна агресія лежить в основі деструктивної критики політичного опонента в період передвиборчої боротьби, при цьому для агресивного суб'єкта опонент перестає бути рівноправним суб'єктом політичної комунікації та перетворюється на об'єкт впливу (Varetska, 2020).

Політична деструкція як різновид токсичної вербальної поведінки семіотизується у звинуваченнях політичними опонентами один одного в ціннісних порушеннях, непрофесійності й некомпетентності, виявленні проблем та прогалин у висловленому та наполяганні на їхній неспроможності.

Деструктивна поведінка політика формується *патогенними тактиками агресії* та маніпуляції, метою яких є, з одного боку, задоволення своїх емоційних потреб "спустити" негатив на політичного опонента, з іншого боку – його непряме примушування робити те, чого він прагне або викликати в того, кого він критикує, почуття провини та сорому (Ковалевська, 2020а, 2020б). Деструктивна комунікація реалізується через тактики відчуження себе "останньою інстанцією", ствердження якої не можна підлягати сумніву, критики не чогось конкретного, а всього одразу, вказівка на дрібниці, що є неважливими, приниження та образи, вона має токсичний характер, реалізується у формі докору, засудження або розгрому й націлена на моральне приниження опонента (Варецька, 2019, с. 67).

Деструктивного характеру у політичній комунікації набуває *політична брехня*, яка синонімізується у соціальній практиці із поняттями пропаганда, дезінформація, фейк, постправа тощо. Під "політичною брехнею" розуміється інформаційно-політичний феномен, який репрезентує певний суспільний конфлікт у вигляді *ціннісного розлому*. Політична брехня є показником невідповідності політичних теорій та практик певним цінностям і може визначатися як "політичний трюмплей" – комплекс політичної брехні, який застосовується при висвітленні подій значного масштабу, коли за мету ставиться необхідність суттєвого зсуву суспільної свідомості (Корнієнко, 2022, с. 110).

1.3.1 Риторичні традиції та технології конструювання політичної конкуренції у медійному дискурсі США

Термін "токсичний політичний дискурс" (англ. *toxic political discourse*) вперше почав використовуватися для опису погіршеного стану публічної політики США у 21 столітті, що пов'язано з ростом впливу розмовних радіо-шоу, де так звані нові коментатори провокують аудиторію до конфліктів та суперечок (Даутова, 2014; Fetzer, 2013). Такі американські публічні фігури, як Сара Пейлін, Раш Лімбо, Гленн Бек, Енн Колтер та ін., визначаються агресивним стилем полеміки, скандальними заявами, схилом до теорії змов,

вони "просторікують, марять, брешуть, замість того, щоб пропонувати будь-які рішення проблем" (<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Toxic%20Political%20Discourse>)

На думку американського журналіста Джозефа Бернштайна, у сучасних умовах політичної комунікації США можна спостерігати *токсичність новин*, яка пов'язується із розповсюдженням фейкових новин та дезінформацією, що стає вірусною. Після двох місяців спроб скасувати результати виборів, атака на Капітолій зробила те, чого вибори не змогли: зробила Дональда Трампа і Республіканську партію токсичними. Соціальні мережі, такі як Twitter і Facebook, відключили акаунти президента. Дівчата-скаути почали намагатися розірвати оренду своєї штаб-квартири в будівлі, що належить Дональду Трампу в Нью-Йорку. Таким чином, ця подія надовго відштовхнула республіканців від токсичної політики Дональда Трампа, спрямованої на *розпалювання* (англ. *toxic politics of inflaming*), а не на зцілення, розбіжностей між американцями. Це вимагатиме відмови не лише від самого пана Трампа, а й від його політики неправди та демонізації (англ. *politics of untruth and demonization*). У цьому випадку токсична дія "розпалювати" позначає "приводити до стану збудження, схвильованості, роздратування".

Політичні дебати у США стали токсичнішими, а "гаряча" риторика може призвести до насильства. Нещодавні нападки президента Дональда Трампа на чотирьох депутатів першого терміну – усі кольорові жінки – викликали пристрасну реакцію демократів Палати представників, які переважною більшістю голосів підтримали резолюцію, яка засуджує висловлення президента. Це лише останній розділ у давніх дебатах про те, яка мова підходить для політичних дебатів у Сполучених Штатах. У недавньому опитуванні Pew Research Center вивчалось ставлення американців до цієї теми, зокрема вплив Дональда Трампа на політичний дискурс та потенційні ризики підбурювальної риторики виборних посадових осіб. Американці загалом згодні з тим, що обраним посадовим особам слід уникати різких виразів, оскільки це

може спровокувати насильство. Майже три чверті американців (73%) говорять про це, і лише чверть вважають, що виборні посадові особи "мають можливість використовувати різкі слова та фрази, щоб висловлювати свою думку, не турбуючись про те, чи можуть деякі люди діяти відповідно до того, що вони говорять" (англ. "should be able to use *heated language* to express themselves without worrying about whether some people may act on what they say").

Американська дослідниця Кетрін Гелбер у своєму дослідженні "Свобода слова після 11 вересня" робить висновок про те, що після розстрілів у Парижі та Копенгагені на початку 2015 року зв'язок між свободою слова та тероризмом став більш очевидним, ніж будь-коли. Реакція на ці події справедливо закликала до солідарності перед терором, а карикатуристи зображували олівці як відповідну альтернативу зброї, слова як найкращу альтернативу насильству, свободу слова як необхідну альтернативу терору. Західні уряди підтвердили свою публічну відданість свободі слова. Насправді ті самі уряди мають сильну, але відносно недооцінену ворожість до свободи слова, що відбивається у політиці боротьби з тероризмом. Після терористичних атак 2001 року західні уряди зробили чіткий і продуманий крок до запобігання терористичним злочинам, які далеко зайшли в галузі свободи слова. Вивчаючи Сполучені Штати Америки, Велику Британію та Австралію, відзначаються значні зміни у відповідних параметрах свободи слова в контексті боротьби з тероризмом після 11 вересня, досягнуті як у зміні політики, так і в обґрунтуванні цієї зміни. У всіх трьох країнах більшість висловлень було криміналізовано способами, які вважалися анахронічними чи недоречними у порівнянні з політичними сферами до 11 вересня. Зараз існують нові норми свободи слова, в рамках якої її обмеження, які колись вважалися аномальними, надмірними та неприпустимими, тепер вважаються звичайними, необхідними та виправданими, якщо вони мають місце у контексті боротьби з тероризмом (Gelber, 2016).

Ґрунтуючись на галузі біополітики безпеки, що зароджується, дослідницька монографія "Мова терору: Як нейробіологія впливає на політичну

промову в США" Уеслі Кендалла; Джозефа М. Сіракуза та Кевіна Ногучі демонструє, що політична мова може бути створена для маніпулювання сегментами виборців, які схильні до того, щоб бути сприйнятливими до певної мови. Автори, які представляють як політологію, так і поведінкову нейробиологію, досліджують, як людський мозок реагує на висловлення політичної ідеології щодо тероризму. Вони застосовують ці реакції до певних форм політичної комунікації, багато з яких призначені для отримання бажаного відгуку у створенні підтримки програми політики. Порівнюючи та зіставляючи тематичні дослідження, вони демонструють схожі дії, що супроводжуються абсолютно різною політичною мовою, можуть викликати когнітивний дисонанс у розумі виборців та вплинути на вибір політики (Kendall, 2015).

Дослідник американського політичного дискурсу Лі Друтман вважає, що у США розвилася нова *ера токсичної політики* (англ. *new era of toxic politics*), коли виникла повністю націоналізована та впорядкована двопартійна система, розділена через екзистенційні питання щодо американської національної ідентичності та існування лише двох партій, які не перетинаються і кожна з яких постійно прагне отримати незначну більшість. Інституції у США створені таким чином, щоб вимагати компромісу та побудови коаліції, однак електоральна політика протидіє компромісу та створенню коаліцій, тому що у сторін немає стимулу працювати разом. Американські виборці, які з кожними виборами дедалі більше переконуються, що на лінії стоїть доля нації, тепер активно карають за компроміс. Результатом є токсична політика, коли одна партія (демократи) повністю стала партією різноманітності та космополітичних цінностей, а інша партія (республіканці) стала партією *білої, християнської та традиційної Америки* (Drutman, 2020, p. 107).

Американські політики часто звертаються до таких прикметників, як "*liberal*", "*conservative*", "*compassionate*", "*safe*" та інші, використовуючи їх більше як зброю, ніж як інструменти спілкування. Особливу увагу звертають на себе новоутворення у лексичному складі політичного дискурсу. Наукові дослідження політичних процесів і тенденцій передбачають введення нових

понять і нової термінології. У політичній мові фігурує багато неологізмів, запропонованих політиками. Словники не завжди встигають їх фіксувати, з чим пов'язана ще одна особливість лексичної структури політичного тексту. Переклад неологізмів, як правило, здійснюється способами транскрипції, калькування, шляхом пояснення, шляхом опису. Наприклад, *softpower* – м'який вплив (тобто вплив через культуру, ідеологію і пропаганду); *hardpower* – жорсткий вплив (тобто тиск, який чиниться з допомогою військових і економічних важелів); *coalition of the willing* – коаліція добровільних партнерів; *unipolarity* – однополярність; *managed democracy* – керована демократія; *velvet revolution* – оксамитова революція; *velvet divorce* – оксамитове розлучення (мирний розпад Чехословаччини на дві держави); *colour/coloured revolution* – кольорова революція; *rogue state* – держави-ізгої; *peace enforcement* – примус до миру; *warlordism* – військово-феодальний режим; *shock and awe* – тактика "шок і трепіт"; *New Europe* – держави Східної Європи; *Greater Middle East* – розширений Близький Схід; *othering* – відміну, відчуженість; *faultline* – лінія розлому; *Europhobia* – боязнь європейської інтеграції, негативне ставлення до Євросоюзу; *Eurosceptic* – противник європейської інтеграції; *Europhilia* – ентузіазм у ставленні до європейської інтеграції, позитивне ставлення до Євросоюзу.

Особливої уваги заслуговує використання специфічних політичних кліше та жаргонізмів, наприклад, *GOP*: Grand Old Party, nickname of the Republican Party/Республіканська партія; *Lame Duck*: An office holder whose term has expired or cannot be continued, who thus has lessened power/"Крива качечка": той, хто втратив владу; *Political Suicide*: A vote or action that is likely to be so unpopular with voters as to cause a politician's probable loss in the next election; *Pork Barrel*: Wasteful and unnecessary projects that politicians secure for their local districts, usually to gain favour with local voters/"Бочка свинини": марнотратні проекти; *Swing Vote*: The undecided, usually independent, portion of the electorate that can "swing" the outcome of an election one way or the other та ін./ "Гойдалка голосів" (Шкворченко, 2021e).

Евфемія також є одним з найбільш ефективних засобів для створення політично коректної лексики. Політичні евфемізми увійшли в сферу інтересів лінгвістів з часів війни у В'єтнамі. Політичний дискурс найбільш пристосований до прикрашення дійсності і до приховування реального стану справ, тому тенденція до евфемізації є одним з прагматичних закономірностей функціонування політичного мовлення (Ostapchuk, Shuliak, Serebrianska, Bondarenko&Shkvorchenko, 2021).

Людська здатність до мовлення завжди вшановується як доказ її вродженої ввічливості, тому публічний американський політичний дискурс часто визначається як *некультурний, оманливий* (англ. *uncivil, delusional*) (Martin, 2020). У цілому контексті дослідження етапів президентства Дональда Трампа "Брехня, нахабна брехня, альтернативні факти, фейкові новини, пропаганда, буратіно, штани у вогні, дезінформація, дезінформація, постправада, дані та статистика" (англ. *Lies, Damn Lies, Alternative Facts, Fake News, Propaganda, Pinocchios, Pants on Fire, Disinformation, Misinformation, Post-Truth, Data, and Statistics*) закладає основу для юридичного аналізу американського політичного дискурсу щодо нечесності навколо президентської кампанії 2016 року. Розвиток концепції "фейкових новин" та її еволюція у використанні через Дональда Трампа, його супротивників та його сурогатів, призвела до токсичних дебатів в американських засобах масової інформації про те, як обробляти (тобто описувати) помилкові заяви президента Дональда Трампа, зроблені під час кампанії, у перехідний період, та на початку його президентства як епохи "постправади" (Spicer, 2018, p. 31).

Також дослідження мультимодальної дискурсивної субстратегії дискредитації, яку використовує Дональд Трамп у політичному твітінгу, показало, що його риторичні техніки орієнтовані на емотивний та раціональний типи комунікативного впливу на свого опонента. Вони відбивають токсичність іміджу 45-го президента США через використання ним у персональному твіті вербальних та візуальних емотивних виразів, які втілюються через використання вербально-візуальних міксів, колажів тощо, і наносять

безпосередню моральну шкоду опоненту. Так, наприклад, Дональд Трамп зображує Барака Обаму шпигуном, який знаходиться за вікном і через бінокль дивиться всередину його квартири. Але Дональд Трамп мимоволі проектує на Барака Обаму саме ті звинувачення у шпигунстві, в яких його самого підозрювали американські ЗМІ через його бізнес-проекти у СРСР у 80–90 роках (Мелешенко, 2021).

1.3.2 Риторичні традиції та технології конструювання політичної конкуренції у медійному дискурсі Великої Британії

До лінгвістичних особливостей *британського політичного дискурсу* відноситься використання фонетичних, словотворчих, морфологічних, лексичних і особливо синтактико-стилістичних засобів (Постнікова, 2011). Використання повтору і паралельних конструкцій, при яких емоційний вплив виявляється шляхом логічного виділення того компонента висловлення, до якого політик-мовець хоче привернути увагу аудиторії, спрямовано на збалансованість висловлення, створення чіткого ритму, що сприяє більш легкому сприйняттю на слух. У британському політичному дискурсі зустрічаються різні види повтору в поєднанні з паралельними конструкціями: анафора, тобто повтор елементів мови на початку кожної конструкції; епіфора, тобто повтор елементів мови в кінці кожної конструкції; кільцевий повтор, тобто повтор елементів як на початку, так і в кінці конструкції; підхоплення (анадіплозіс), тобто повторне вживання елемента, який вживається в кінці однієї конструкції, на початку наступної.

На *морфологічному рівні* для британського політичного дискурсу характерним є використання таких категорій слів, як якісні прикметники та прислівники. Прикметники та прислівники такого типу при їх вживанні можуть втрачати своє основне, предметно-логічне значення та виступати лише в емоційному значенні підсилення якості, наприклад: *awfully nice, terribly sorry* тощо. Вживання абстрактних іменників у політичному дискурсі дає можливість комунікантам уникати громіздких виразів, з їхньою допомогою описуючи різноманітні обставини, події, явища, супроводжуючи їх емоційною оцінкою.

Такі лексичні одиниці також використовуються для посилення дієвості та експресії мови, що значно підвищує увагу аудиторії.

Серед лексичних засобів вираження емоцій виділяємо вигуки й розмовну лексику. Вибір і використання мовних засобів залежить в першу чергу від теми і цільової настанови виступу. Деякому виду політичних промов властиві стильові риси, які характеризують офіційний стиль: безособовість або низький рівень індивідуальності особистості, книжкове забарвлення, функціонально-забарвлена лексика, політична лексика, політичні, економічні терміни. В інших політичних промовах використовуються найрізноманітніші образотворчі емоційні засоби для досягнення потрібного оратору ефекту.

Найбільш яскравим показником політичного відношення до міжнародних проблем є *epithet*, тобто прикметник, який передає якісну або відносну семантику, в якій чітко виявляється політична оцінка і, через неї, – позиція виступаючого. Епітет – це слово, поєднання слів або речення в атрибутивному вживанні, яке виражає суб'єктивно-оцінне ставлення мовця до предмета думки. Прикметники як лексичний шар, як правило, отримують оцінне значення. Коли вони функціонують у політичному дискурсі, прикметники (атрибути), крім свого номінативного значення, набувають оцінної функції. Оцінні характеристики, як правило, дуже складні. Дуже часто зустрічаються такі атрибутивні фрази та словосполучення, як *warm welcome, common good, good folks, good sign, cool experience, strong economy, fundamental question, fine company, great companies, global economy, good policy, great workers, tough economic period, terrorist attack, a more satisfied worker, competitive company, important priority* та інші.

Аналізуючи політичний дискурс у британській пресі під час кризи та жорсткої економії, коли фінансова криза та державна політика поставили державу загального добробуту під посилене становище тиску, сукупність чотирьох британських газет з усього політичного спектру – *Guardian, Daily Mirror, Daily Mail* і *Daily Telegraph* – збирається разом, щоб дослідити політичні дебати щодо його оцінки та неоднозначності його визначення. Поєднуючи два

теоретичні підходи, Малгожата Папрота окреслює образні моделі та сценарії, що стосуються цього елемента політичної системи (Paprotka, 2020). Дискурсивно-історичний підхід до аналізу дискурсу використовується для визначення того, що таке держава загального добробуту (англ. *welfarestate*), простежуючи межі поняття та елементи політичної реальності, які з ним явно асоціюються, а також можливий "токсичний симбіоз" безробіття та отримання матеріальної допомоги (англ. *toxic symbiosis' of worklessness and welfare reciprocity*) та його наслідки (Whelan, 2020).

1.3.3 Риторичні традиції та технології конструювання політичної конкуренції у медійному дискурсі України

Український політичний дискурс (Кондратенко, 2009, 2019; Харитоновна, 2017), де останнім часом агресивний стиль промов у парламенті та скандальні виступи радикальних політиків на ток-шоу "заряджають" публічне спілкування у конфліктний бік, також може виокремлюватися у специфічний різновид токсичного дискурсу (Knoblock, 2020), але його формування в Україні ще знаходиться у початковій фазі і обмежується дослідженням перекладацьких інновацій полісемантичної лексики в сучасному політичному дискурсі (Попова, 2019, с. 126), або простими асоціаціями із кліпом американської співачки Брітні Спірс "Toxic" (Драпак, 2011, с. 149).

Аналіз сучасного українського політичного дискурсу, зокрема електоральних теледебатів, показав, що за комунікативною поведінкою політики поділяються на такі чотири типи: конфліктний, конфліктно-нейтральний, конфліктно-кооперативний та кооперативно-конфліктний. І саме в межах *конфліктно-нейтрального типу* політик-мовець використовує тактики, що реалізують його намір не вступати у співпрацю зі своїм опонентом, а переважно звинувачувати, ображати й *критикувати* свого візаві (Харитоновна, 2019). До *усних* текстів переважно публічного формату відносяться парламентські дебати, телевізійні дебати претендентів на президентський або канцлерський пост, виступи на протестувальних мітингах, акціях, партійних виборчих з'їздах, а також політичні ток-шоу, основними комунікативними

стратегіями яких є дискредитативна й заперечувальна: політики намагаються критикувати співрозмовників, іноді принижують і звинувачують один одного (Кондратенко, Стрій&Билінська, 2019).

В українському політичному дискурсі критика у формі негативного судження є основою жанру *провокації*, що орієнтована не на аналіз помилки в діях опонента, а переслідує мету завдати максимальної шкоди політичному супротивникові, надати негативної оцінки його особистості (Гридюшко, 2019). Українські політики також висловлюють *критичні зауваження* щодо діяльності політичних опонентів, базуючись здебільшого на протиставленні, основою якого є одна з базових категорій політичного дискурсу – опозиція "свій – чужий" (Славова, 2018, с. 240–245). "Свої" отримують схвальну оцінку, а "чужі" критикуються. Мовними маркерами вираження певних позицій є ключові слова, контраст, протиставлення, повтор, мовні одиниці із семантикою руйнування (*знищення, падіння*) для позначення відповідних реалій суспільно-політичного життя, мовних одиниць із позитивною конотацією (*найчесніших, яскравіших, справедливих і переможних, кращий, найкращий*) (Славова, 2015, с. 298).

Дослідження інавгураційних промов українських та американських президентів показало, що українські президенти у своїх промовах *через здебільшого критичний аналіз роботи своїх попередників* проєктують план дій на майбутнє, а особливість американських інавгураційних промов – висловлення подяки попередникам, що забезпечує неперервність демократичних традицій і не характерна для українського політичного дискурсу (там само, с. 267).

В українському політично-медійному дискурсі відбиваються різні *форми пошкодження іміджу* політичних конкурентів у передвиборчий період, наприклад, використання *гендерно маркованих аксіологічних ігрем*, тобто прийому "переключення статі", наприклад, стосовно мовних особистостей українських жінок-політиків, яким як жінкам (особам "*в спідниці*") приписуються чоловічі риси, що здійснюється для вербалізації й *позитивного*, і

негативного значення оцінки залежно від контексту (Халіман, 2019, с. 134). Так, український політик Юлія Тимошенко характеризується в медіях переважно негативно, зокрема як "Гітлер у спідниці", "Янукович у спідниці", "Сталін у спідниці" та ін. (там само, с. 139). При цьому, метафоризація протилежної статі "хтось (ім. жін. роду) у штанах" спостерігається рідко (наприклад, "Луценко – це така собі Антиюля, або Юля у штанах"), що пояснюється неможливістю наявності такого контрасту "свого-чужого", оскільки "сьогодні бути "у штанах" не є "чужим", невластивим для жінки, тому можливість створення метафоризованого протиставлення мінімальна" (там само, с. 140).

Сценарій *негативного представлення опонента* реалізує маніпулятивна "метастратегія мінус", у рамках якої актуалізовані тактики звинувачення, неприйняття звинувачення, іронії та сарказму, образи, приниження, викривлення інформації. Цей сценарій розгортається за умов звернення мовця до свого адресата на підвищених тонах із переходом на грубий, або навіть агресивний стиль спілкування. Мовець намагається *принизити свого опонента, створити виключно негативне уявлення про нього*. Ця тактика реалізується через комунікативний хід нагромадження контекстуальних синонімів із негативною оцінною семантикою: помилки, обман, непрофесійність та імпліцитно закладеним порівнянням власне Я-мовця як знавця економіки (Віктор Ющенко має вчене звання кандидата економічних наук) та його опонента, який, на думку Я-мовця, є або непрофесійним, або морально ницим (Харитоновна, 2019).

Останнім часом фіксується використання ознаки "токсичний" в *публічно-політичному дискурсі* України: "Голова найбільшої парламентської фракції зізнався на всю країну, що *Верховна Рада – це токсичний бренд*, і що вона мало що приносить пересічним громадянам, крім неприємностей. Гадаю, що, говорячи про *токсичний бренд*, він мав на увазі саме фракцію "Слуги народу", той шалений зелений принтер, який продукував не закони, а законодавчий спам" (Стенограма пленарного засідання Верховної Ради України від 02 вересня 2020 р., виступ народного депутата Юрія Загороднього, фракція

Політичної партії "Опозиційна платформа – За життя". (<https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/7515.html>), в *українських історико-архівних роботах* ("Відтак, міністром освіти та науки стає *токсичний Дмитро Табачник*, відомий ксенофобськими заявами щодо Західної України та приниженням української мови") (Денисенко, 2020, с. 47) та *аналітичних дослідженнях з безпеки інформаційних потоків у соціальних мережах в Україні* ("в інших переліках, які не мають юридичної сили щодо заборони, водночас, попереджають громадськість про "*токсичність*" /небезпечність цих сайтів для державної безпеки України").

Дослідження корпусу публіцистично-політичних перифраз сучасного українського політичного лексикону (Степаненко, 2020) зафіксувало перифрази на позначення семантичного типу "Людина" із компонентом "токсичний", наприклад, "токсична фігура", що свідчить про відбиття динамічних процесів в перифрастичній сфері та активну асиміляцію в українському політичному перифрастиконі англомовного (євроатлантичного) концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ (<https://www.webster.com/dictionary/toxicity>).

Українська журналістка та телеведуча Мирослава Барчук заявила, що представники ОП контролюють участь "слуг" в ефірах і висувають редакціям ультиматуми. Подоляк же повідомив, що в політиків немає бажання відвідувати ангажовані *шоу з токсичною атмосферою*. Радник глави ОП заявив, що не випадковим є те, що до участі в шоу "Зворотний відлік" складніше, ніж в інші, запросити представників різних політсил. За його словами, політики не хочуть приходити у "*свідомо токсичне середовище*, створене спеціально, щоб *принизити тих, хто не подобається*" (<https://focus.ua/uk/politics/495796>).

1.4 Політична токсичність у невербальній та екстралінгвальній площинах

1.4.1 Візуальність токсичної політики

Всі аспекти сучасного політичного дискурсу активно візуалізуються за допомогою різних медійних технологій, які останнім часом виокремлюються у

самостіну соціальну галузь – *візуальна політика* (Dorrian, 2019; Steffan, 2021). Важливі політичні події супроводжуються різними медіа-інтерпретаціями на телебаченні та трансляціях в Інтернеті, публічні політичні фігури формують свій власний візуальний імідж з використанням технологій брендингу у соціальних мережах, провокативні висловлення публічного політика можуть бути трансформовані в плакат або карикатуру. Таким чином, візуальна політика має на увазі цілеспрямовану діяльність по конструюванню бажаного іміджу, формуванню стійких візуальних політичних комунікацій (Shkvorchenko, Cherniaieva&Petlyuchenko, 2021) і може розглядатися як діяльність національної держави або локальних акторів – партій, місцевої влади, великих корпорацій, громадських організацій та ін.

Необхідно враховувати той факт, що усне мовлення, яке за останніми дослідженнями еволюціонувало з мануальних жестів, поступово поєднуючи рухові акти з голосовими елементами, є найбільш поширеним способом соціально-медійного спілкування, яке включає обмін поняттями, намірами і почуттями, а також реакцією на те, що інші відчують/говорять (Stefani, 2019). Аналіз взаємозв'язку дії, жестів та мовлення є актуальним у дослідженні механізмів творення політичного іміджу, оскільки вони можуть бути самостійними ідеологічно забарвленими меседжами, які сприймаються адресатом без будь-якого когнітивного посередництва: вираз обличчя токсичного політика, який відчуває до опонента, наприклад, огиду, буде негайно зрозумілим їм (адресатом), тому що він викликає таке ж уявлення в центральній частці головного мозку людини, яка розмовляє з ним (Wicker et. al., 2003).

Візуальні репрезентації іміджу політика у медійному просторі транслюються через певні канали комунікації, які розрізняються на *статичні* (фотографії, карикатури/шаржи, передвиборчий плакат, графіті, стріт-арт, політична реклама) та *динамічні* (передвиборчі Інтернет-ролики, онлайн-трансляції виступів на дебатах, мітингах, форумах) форми (Еременко, 2013; Сальникова, 2012). Так, вивчення фотографій дозволяє фіксувати латентні

владні ієрархії, що формуються, бажаний вигляд політика і громадського діяча, політичні практики та їхню специфіку, наприклад, поведінку на демонстраціях, ставлення слухачів/глядачів до виступу політика та ін. Карикатури або шаржи часто перетворюються на частину офіційної пропаганди і слугують засобом формування образу токсичного конкурента. Передвиборчий плакат як носій візуальної інформації є найбільш успішним в рекламних і піар-комунікаціях в період електоральної боротьби, досить адаптований під суспільно-політичні завдання (Dorrian, 2019).

Максимально ефективними і водночас поляризуючими в електоральній боротьбі є передвиборчі Інтернет-ролики, оскільки вплив неформального і позбавленого журналістського супроводу ролика, поширеного у соціальних мережах, є більш сильним, ніж ефект від телевізійної трансляції пафосних виступів на партійних з'їздах (Coleman, 2021). Політичні рекламні плакати та відео-ролики є традиційними для постіндустріального суспільства джерелами отримання візуальної інформації, які містять певний обсяг політично значущих висловлень, суджень, які супроводжуються паравербальними засобами (жести, поза, міміка, проксемика) і мають більш виражений патогенний ефект, якщо агітація містить імпліцитні образи, погрози, маніпуляцію (Ковалевська, 2020; Pavlíková, Šenkýřová&Drmola, 2021).

Дискурсивна токсичність підкреслює механізми, за допомогою яких мовленнєві дії та дискурсивні практики публічних політиків можуть завдати шкоди не лише через образи, епітети чи зневажливі слова, але й без них (Tirell, 2017). Токсичний ефект такого публічного виступу може відрізнитися залежно від статусу, популярності в ЗМІ та партійної приналежності (влада/опозиція) кожного окремого політика (Шкворченко, 2021с, 2021d). Токсичним вважається надзвичайно різка, зловмисна поведінка, яка семіотизується в неприємних особистих нападках і уїдливих зауваженнях партнеру по комунікації, як правило, опонентові, і яка заподіює йому психологічної шкоди.

1.4.2 Паравербальний вимір політичної токсичності

В усному політичному дискурсі мовні одиниці, що пов'язані із комунікативними механізмами персуазії слугують для вираження відкритих закликів та прихованих меседжей політиків у передвиборчій боротьбі, супроводжуються, як правило, *паравербальними* засобами, до яких належать просодичні (гучність, темп, паузація, мелодика, тембр, ритм, фразовий наголос) й кінесичні (рухи рук, голови, тіла, міміка, проксеміка) засоби, що додають усному мовленню додаткове значення й відбивають емоційний стан політика-мовця (Gratton&Zudenkova, 2020; Brazil, 1997; Кирсанова, 2003; Серякова, 2009; Солощук, 2006).

Професійні політики можуть модулювати значення та ефекти своїх висловлень, змінюючи розташування наголосу чи пауз, а також вибираючи мелодію для своїх речень, що в сукупності створює комплексне інформаційне повідомлення (Büring, 2016; Esser, 2011). При цьому паравербальні елементи передають інформацію про емоційний стан політиків, їхнє особисте залучення до розмови (Каліта, 2001), а також напругу або розслаблення мовців під час дебатування (Maricchiolo, 2009, p. 1401). У поєднанні з мімікою просодичні елементи мовлення сигналізують про те, чи є це висловлення політика жартом, іронією або уїдлигим докором, зокрема через зміну темпу мовлення та паузи (Barth-Weingarten, 2016; Гавриленко&Тітарова, 2017), зміну мелодичного контуру (Каліта, 2009) емфазовану силу вимови слів та окремих складів (Потапова&Комалова, 2014; Тищенко, 2011), загальне темброве забарвлення голосу (Коваль, 2010; Постникова, 2011).

Поряд із просодичними засобами жестове оформлення висловлення, зокрема токсичного, є функційно детермінованим, а взаємозв'язок жесту та мовлення є подвійним: з одного боку, жести супроводжують мовлення, з іншого боку, вони виконують комунікативну функцію і є комунікативно значущими (Грейдина, 1996; Кирсанова, 2003; Kendon, 2004). Існує три основні класи жестів: 1) жести, що мають незалежне лексичне значення, здатні передати значення поза словесним контекстом, 2) жести, що *супроводжують* певну промову або інші фрагменти спілкування й разом з мовою виражають

думки, почуття й наміри мовця (англ. *co-speech gestures*) (Althans, 2017, p. 251; Varetska, 2020, p. 103; Müller, 1998, p. 13), жести, що контролюють комунікативний процес, тобто моменти встановлення, підтримки та припинення спілкування (Крейдлин, 2005). Саме другий тип жестів обрано як одиницю аналізу паравербального оформлення токсичного комплексного висловлення. Поряд із жестами токсичність іміджу політика посилюється фізіогномічними засобами обличчя, окулесики та проксемики мовця, що *показують* критику й заміщують її вербальні експлікати (Petlyuchenko&Chernyakova, 2019, p. 89). Остання група відноситься до *конклюдентних* засобів вираження токсичності, коли мовець замість слів (усно) або письмових повідомлень виражає зневагу та презирство до співрозмовника своєю поведінкою.

У деяких випадках конклюдентною дією може стати *мовчання*, що в юридичному сенсі є бездіяльністю, але з огляду на засоби зворотнього зв'язку адресат може сприйняти мовчання як *приниження* або *зневагу* (Zabuzhanska& Yanchynska, 2022). Так, аналіз американських та українських дебатних виступів президента показав, що *комунікативне мовчання* завжди використовувалося як ефективна політична риторична стратегія. Дебати політичних діячів, як відомо, прагматично орієнтовані на громадську думку. Крім того, у роботі акцентується увага на комунікативному аспекті мовчання, який семіотизується в міжособистісних стосунках та політичному спілкуванні різних культур з точки зору політики, висвітлює універсальні та специфічні риси політичного дискурсу досліджуваних мов. Висновки цього дослідження показують, що навмисний *лінгвістичний мутизм* (англ. *muteness, mutism*) може створити імідж впевненого політика. Однак результати також показують, що наддовгі паузи, зокрема моментальні, слугують тригером конфлікту чи конфронтації і, отже, можуть призвести до наступальних відповідей суперника. Крім того, вони можуть служити для примирення під час суперечливої дискусії. Будучи невербальним семіотичним явищем, мовчання пояснює людську поведінку, наповнюючи мовлення певним емоційним підтекстом. У

використанні пауз відображаються не тільки індивідуальні особливості оратора, а також міжкультурні відмінності, створюючи ефект тиші (Panassenko, Greguš&Zabuzhanska, 2018).

Вираз обличчя (англ. *facial-expression*) є предметом вивчення психології, нейронауки, антропології, соціології та етнометодології, а також взаємодії людини з комп'ютером (НСІ). Вираз обличчя становить особливий інтерес у галузі вивчення емоцій, наприклад, коли і як люди можуть ідентифікувати вирази обличчя, пов'язані з певними емоційними станами, звертаючи увагу на параметри виразу обличчя, включаючи напрямок погляду, рух голови, дотик обличчя, губи, положення очей і так далі. У НСІ вираз обличчя є ключовим аспектом дизайну аватарів і віртуальних агентів.

Крім біологічних впливів, важливо визнати роль виховання та середовища у створенні та розшифровці виразу обличчя, хоча вираз обличчя може бути менш специфічним для культури, ніж деякі жести руками. Також важливо пам'ятати, що ми рідко "читаємо" людські емоції окремо від інших контекстуальних особливостей. Ізольована міміка може бути досить розпливчастою. Наприклад, однаковий вираз обличчя може сигналізувати про страх і хвилювання. Посмішка може сигналізувати про будь-яку з наступних функцій/емоцій: задоволення, гумор, глузування, дружелюбність, сумніви, прийняття, рівність, перевагу, підпорядкування тощо.

У політичній комунікації вираз обличчя та рухи голови політика відіграють важливу роль в управлінні взаємодією за допомогою різноманітних жестів обличчя, схожих на жести рук. Вони синхронізовані з його промовою та можуть використовуватися як ілюстрації для підсилення ритмічної організації мови (наприклад, моргання) або для підкреслення змісту політичних закликів та аргументів. Наприклад, говорячи про переживання певної емоції, мовець може відтворити відповідний вираз обличчя. Деякі вирази обличчя можуть з'являтися незалежно від мови, напр. підйом брів, висунутий язик, тоді як інші функціонують як емблематичні або знакові жести (<https://multimodalityglossary.wordpress.com/facial-expression/>).

Дослідники політичної невербальної комунікації стверджують, що Дональд Трамп є унікальною особистістю зі своїм унікальним стилем жестово-мімічної поведінки. Він знає, як використовувати мову тіла, щоб ефективно передати своє повідомлення, емоції та вплинути на емоції інших людей. За словами доктора Рональда Ріджіо, Дональд Трамп зазвичай представляє десять невербальних підказок і можливих сигналів, які можуть повідомити своїй аудиторії прихований зміст вербального повідомлення (Riggio, 2015). Крім того, професор Джефф Бітті, автор книги "Rethinking Body Language" вважає, що Дональд Трамп часто використовує унікальні жести тіла, залишаючись на місці, і використовує жести та вирази верхньої частини тіла, щоб довести свою думку. Трамп знає, що робить. Він знає, як зробити опонентів дурними, як спілкуватися з аудиторією (навіть коли він не говорить) і як впливати на емоції аудиторії одним простим поглядом (Beattie, 2016).

До типичних для Дональда Трампа жестів рук відносяться наступні: 1) "Окей"/"*The OK*" (конфігурація: щіпка між великим і вказівним пальцями; значення: точність і контроль); 2) "Окей+англійська літера L"/"*The OK + L*" (конфігурація: щіпка поєднується з попереми́нним направленням L-пальця вгору; значення: Трамп використовує їх як взаємозамінні); 3) "Вказівка"/ "*The Point*" (конфігурація: агресивне вказування пальцем; значення: нагадування, що як президент він матиме контроль над "звільненням" людей); 4) "Розкриті долоні"/ "*The Open Palms*" (конфігурація: розкриває долоні під час розмови; значення: показати відкритість); 5) "Стіна"/ "*The Wall*" (конфігурація: жест "відступи" обома руками, зведеними разом і натискаючи на уявну стіну; значення: миттєва реакція на деякі загрози, з якими стикаються США, нагадування про дві основні політики Трампа – стіну на кордоні з Мексикою та пропоновану заборону відвідувачам-мусульманам) (Thanapornsanguth, 2022; Cullen, 2016).

Паравербальні елементи передають інформацію про емоційний стан політиків, їхню особисту участь у розмові та напруженість або розслабленість ораторів під час дебатів. Жести руками тісно пов'язані з промовою, соціальним

сприйняттям і процесами переконання і мають велике значення у переконливій промові (англ. *persuasive speech*). Експеримент із студентами, виконаний дослідниками Ф Маріккіоло., А Гніші та ін. був проведений з використанням п'яти відео-повідомлень, у яких маніпулювали лише жестами рук мовця за п'ятьма типами. Проведений дисперсійний аналіз показав вплив *типу жесту на оцінку одержувачами переконливості повідомлення*, ефективність стилю спілкування мовця, а також композицію та компетентність мовця. Також контрольний Експеримент 2 підтвердив, що ці ефекти викликані саме видимими жестами. Жести, що супроводжують мову (англ. *co-speech gestures*), на думку дослідників, відіграють причинну роль у соціальному сприйнятті політика та його паравербальної поведінки (Maricchiolo et. al., 2009).

Також важливим у візуальному іміджі політика, особливо жінки-політика відіграє положення та форма губ. Так, губи, притиснуті одна до одної, утворюючи тонку щільну лінію, вказують на незгоду, протидію або відмову людини. Коли хтось стискає губи в дружній дискусії, інший може очікувати критики або несхвалення (https://ifioque.com/nonvocal_signals_of_the_lips).

1.4.3 Екстралінгвальна атрибутика політичної токсичності

Токсичну функцію можуть виконувати не тільки політики, їхні слова та поступки, а також інша *атрибутика політичного дискурсу*, наприклад, оформлення протестних мітингів, парадів, передвиборних зборів і т. д. Так, наприклад, політичні переговори про "токсичні" прапори та паради, які проходили в будівлі парламенту у Стормонті (Белфаст, Північна Ірландія), були спрямовані на компромісне рішення "суперечливого питання про прапори, які дратують людей по всьому Белфасту, і нам також потрібно зайнятися вирішенням парадів" (Young, 2014).

Книга американської дослідниці політичної риторики Шеннон Боу О'Брайен "Чому місце президентської промови має значення. Аналіз мовлення від Трумена до Обама" аналізує виступи американських президентів. Внутрішні публічні виступи президента допомагають зрозуміти тиск, пріоритети та цільову аудиторію різних президентів. Багато адміністрацій

зазвичай працюють над посиленням уже наявної підтримки, хоча деякі можуть спробувати вийти на нові рівні. Результати дослідження показують, що більшість адміністрацій вважають за краще виголошувати промови в *місцях, де вони мають найбільшу підтримку на виборах, щоб зміцнити свою базу*. У розділі про місця відпустки досліджується, як деякі президенти використовують Кемп-Девід або свої будинки для активних виступів, тоді як деякі адміністрації використовують їх просто як відпочинок. Іноземні промови дозволяють нам побачити, що більшість президентів вважають за краще виступати у відкрито вільних країнах, ніж в інших місцях (O'Brien, 2018). Дослідниця робить також висновок про те, що Дональд Трамп використовує мову професійної боротьби (англ. *professional wrestling language*) на посту президента, щоб вплинути на громадськість. Він використовує тактику боротьби, щоб створювати штучні реальності, які наголошують на його світогляді (O'Brien, 2021).

Для встановлення зв'язку токсичності із фізіогномікою політика важливим є вміння читати мімічні маркери обличчя політика і розпізнавати справжні та хибні емоції, оскільки соціально-політична взаємодія політика із своїми виборцями та/або опонентами включає емоційну взаємодію та обмін почуттями (Brader, 2008; Rocklage et al., 2018). Обличчя політика, що випромінює мімічні сигнали різного змісту, має важливе значення в цьому процесі, оскільки навички, що дозволяють виборцю відрізнити правду від брехні на вигляд, дозволяють йому розумно взаємодіяти і діяти, адаптуючись до постійно змінного соціального середовища. Важливим у цій взаємодії є питання, яке стосується розрізнення правди від брехі та контролі мови тіла, враховуючи риси обличчя. З одного боку, у людей є здатність і соціальні навички для точної інтерпретації виразів, що спостерігаються при *розшифровці правди та брехні*, з іншого боку, будучи соціально освіченими людьми, виборці часто опиняються водночас в ролі ошуканця та шукача правди (Kostić, Chadee&Nedeljković, 2020, p. 255).

Також існує ряд факторів, які полегшують або погіршують кінетичну та вокальну невербальну поведінку під час міжособистісної політичної комунікації. Так, результати оригінального інтерактивного експерименту, в якому правдиві або брехливі респонденти були сильно мотивовані (або ні) й опитані в одному з трьох способів взаємодії: віч-на-віч, аудіо або текст, показали, що мотивовані інтерв'юєри ставали більш жвавіми у виразі обличчя та позах і частіше використовували вокалізовані паузи та порушення швидкості мови, незалежно від правдивості.

Ошуканці скоротили кількість жестів і рухів і використали більше вокалізованих наповнювачів. При цьому брехуни повідомляли про більш високу мотивацію, негативне збудження, когнітивні зусилля та поведінковий контроль, ніж ті, хто говорить правду, особливо в невербальних модальностях (Burgoon et. al., 2020, p. 79).

При дослідженні паравербальної токсичності та зіставленні її корелятивів у мовленні та невербаліці важливу роль відіграє контекст культури (Hall, 2000). Якщо токсичний політик належить до культури з високим контекстом (японська, арабська, китайська, слов'янська), він вимагає менш прямого вербального і невербального спілкування і використовує малі жести спілкування, читаючи більше значення цих менш прямих повідомленнях.

Токсичний політик, який є представником низько-контекстної культури (англійська, американська, німецька) вимагає прямого вербального спілкування, і його токсичність значною мірою транслюватиметься через експліцитні вербальні канали.

1.5 Типологічні індекси як інструмент для ідентифікації ступеня політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України

У різних лінгвокультурах ціннісні характеристики токсичності пов'язані найчастіше із поняттям яду (англ. *poison*, *venom*, укр. *отрута*, *яд*), який використовуються у назвах пісень, кінострічках, текстах та сюжетних лініях як

у прямому значенні із негативною семантикою *пошкодження* та *руйнування* життя, але здебільшого як *розгорнута метафора*, де пошкоджуючі властивості ядів та отрут забарвлюються меліоративно та пов'язуються із станами глибокої сердечної прихильності (*кохання*) або сильної любові з величезним переважанням чуттєвого потягу (*пристрасті*) між чоловіком та жінкою.

Так, в англійській мові пошкоджуючі властивості **poison** із конатованими значеннями знаходять своє метафорічне втілення в таких *англійськомовних піснях*, як: 1) "Poison"/The Prodigy ("I got the poison, I got the remedy I got the pulsating rhythmical remedy/У мене є отрута, у мене є протиотрута, У мене є ритмічна протиотрута, що пульсує": "отрута у прямому значенні"); 2) "Poison"/RitaOra ("But nothing ever gets me high like this. *I pick my poison and it's you*. Nothing could kill me like you do/": "сильно пошкоджуюча пристрасть як отрута"); 3) "Poison"/Alice Cooper ("I want to kiss you but your lips are *venomous poison* You're poison running through my veins. You're poison, I don't wanna break these chains/ Я так хочу поцілувати тебе, але твої губи – це *смертельна отрута* Ти отрута, що струмує за моїми венами. Ти отрута, Я не хочу розривати ці ланцюги": "рокова жінка як отрута", "поцілунки як смертельна отрута", "скованість тіла як дія отрути"); 4) "Poison"/GrooveCoverage ("I wanna kiss you but your lips are *venomous poison*, Your poison running through my veins, Your Poison...I don't wanna break these chains. Poison./Я хочу поцілувати тебе, але твої губи отруйний яд, Твоя отрута, що біжить по моїх венах, Твоя отрута, Я не хочу розривати ці ланцюги": "глибокі ("під шкірою", "венами") почуття як отрута") та ін.; *кінострічках*: 1) "Poison"/1991 р. (американський науково-фантастичний драматичний фільм жахів, який є найбільш жорстким, тривожним і найменш компромісним" кіновисловленням про епідемію СНІДу (<https://www.imdb.com/title/tt0102687/>); 2) "Poison Ivy"/1992 (у межах еротичного трилера обигрується образ головної героїні у порівняння із суперлиходійкою із коміксів *Poison Ivy/Отруйний Плющ*, яка має надприродний контроль над життям рослин, здатна отруювати одним дотиком і використовує свої сили з метою екологічного тероризму) та ін.

В англійській мові пошкоджуючі властивості із **прямим значеннями** найшли своє втілення в таких **англійськомовних піснях** із прямим номінантом концепту TOXICITY, як: 1) "Toxicity/System of a Down, 2002 (*The toxicity of our city, our city*/Токсичність нашого міста, нашого міста); 2) "Toxicity"/Bugle, 2021 (*"Why everybody toxic?/Чому ми всі такі токсичні?"*) Візуальний ряд кліпу "Toxicity" починається зі сцен, що зображують рабство, а потім перетворюється на сучасну Ямайку, де основна увага приділяється корупції та розчаруванню, викликаним політикою.

В англійськомовних піснях та кінострічках також знайшов своє **метафоризоване втілення** похідний прикметник *toxic*: у **всесвітньо відомому музичному відео**: 1) "Toxic"/Britney Spears, 2003 ("With a taste of your lips You're toxic With a taste of poison paradise /Зі смаком твоїх губ Ти токсичний Зі смаком отруйного раю ": ("високий закоханість як яд/наркотик/дурман"). З ліричної точки зору пісня "Toxic" розповідає про залежність від коханця, і весь текст пісні містить *розширену метафору* коханця як небезпечного наркотику, що викликає звикання; у **кінострічках жахів**: 2) "Toxic"/2008 р., де життя кількох людей погіршилися, коли вони опинилися в пастці психічно хворого втікача на зловісному шляху божевілля та руйнування (англ. *destruction*) (<https://www.imdb.com/title/tt0453560/>); 3) "Toxic"/2022, у прямому значенні, де йдеться про використання дезінфікуючого засобу у зволожувачі, який допомагає при застуді, і уряд підтвердив його безпеку для щоденного використання. Але в результаті це привело до загибелі жінок і дітей споживачів, тому лікар швидкої допомоги, який втратив дружину, а також багато жертв продукту протистоять медичному концерну, щоб розкрити правду (<https://www.acmi.net.au/whats-on/korean-film-festival-in-australia-koffia-2022/toxic/>).

В англо-американській картині світу явище токсичності також асоціюється з такими ознаками як *venom*, *malevolent* та *maleficent*, які мають наступні значення: *venom* 1: a toxic substance produced by some animals (such as snakes, scorpions, or bees) that is injected into prey or an enemy chiefly by biting or

stinging and has an injurious or lethal effect/токсична речовина, що виробляється деякими тваринами (такими як змії, скорпіони або бджоли), яка вводиться у здобич або ворога головним чином шляхом укусу або ужалення та має шкідливий або смертельний ефект, (у широкому значенні): a substance that is poisonous/ речовина, яка є отруйною; 2: a spiteful malicious feeling or state of mind, *malevolence*/злісне, зловмисне почуття або стан розуму, *злопам'ятність*, *недоброзичливість*) (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/venom>).

Значення прикметників *malevolent* і *maleficent* є близьким, оскільки вони описують *злих людей* або *злі сили* (англ. *wicked people or forces*), але *malevolence* передбачає зловживання або бажання завдати шкоди іншим, не обов'язково діючи на основі цих почуттів, тоді як *maleficence* передбачає дії, спрямовані на заподіяння шкоди (<https://grammarist.com/usage/maleficent-malevolent/>).

Наведені прикметники знайшли своє відображення в американському кінематографічному дискурсі у стрічках "Venom" (Columbia Pictures in association with Marvel, 2018) та "Maleficent" (Walt Disney Pictures, 2014), де Малефісента – антагоністка Сплячої Красуні – є злобною феєю (англ. *malevolent fairy*), яка втілює чисте зло і відповідальна за всі нещастя в королівстві короля Стефана, а Веном – антагоніст Людини-Павука та одним з найбільших лиходіїв планети Марвел.

В українській мові лексема *принада* (англ. *lure*), яка асоціюється із позитивно забарвленими значеннями "те, що манить; спокуса", "привабливі риси зовнішності", "притягальна сила чого-небудь; краса, привабливість, спокуса", "перевага, позитивна якість, властивість, якою відзначається щонебудь", репрезентується також негативно конотованим значенням із семою "отрута": *принада* – те, чим принаджують рибу, птицю, звіра і т. ін., або *отруєна* пожива, яку застосовують для боротьби із гризунами, комахами у сільському господарстві (<http://sum.in.ua/s/prynada>).

Саме пошкоджуючі властивості *отрути* із додатково (позитивно) конотованими значеннями знаходять своє метафоричне втілення в таких *українських піснях*, як: 1) "Смак отрути"/О.Torvald ("Від твоїх дешевих драм,

Губи залишають смак отрути, Як бути нам?": "нерозділене кохання як отрута", "смак нерозділеного кохання"), 2) "*Червона рута*" / Софія Ротару ("Ти *чар-зілля* шукала *Сонце-руту* знайшла І мене зчарувала?": Дайте мені руги, *Щирої отрути*, Щоб мені мого нелюба Серденьком забути" (<http://sum.in.ua/s/ruta>); 3) "Отрута" / ROMANA (Ой, люди, Як його забути?.. Бо на серці скрута, *Він - моя отрута*): "коханець, який обманув дівчину, як отрута"); 4) "Отрута" / ВНОЧІ ("Забороняю собі тебе, Бо ти *отрута, отрута*. Забороняю собі тебе, Та все ж не можу забути": "заборонене кохання як отрута"); 5) "Отрута" / Флаєр ("Отрута! Ти для мене - *солодка отрута! Отрута!*.. Не стукай в мої двері! Ти більше не стукай!": "втрачене кохання як отрута", "втрачене кохання як приємні ("солодкі") спогади"); 6) "Вечір" / Vivienne Mort ("Тільки не розбий мене, Я ж все про себе розкажу. Не треба *отрути на вустах*": "брехливі слова як отрута"); 7) "І як тепер тебе забути" / Ольга Богомолець, Слова: Ліна Костенко ("І як тепер тебе забути? Душа до краю добрела. Такої *дивної отрути* Я ще ніколи не пила": "не має подібних собі, рідкісне кохання як отрута") та ін.

Також із додатково (позитивно) конотованими значеннями в українських піснях своє метафоричне втілення знаходить отрутна дія *ядів*, наприклад: 1) "Любов яд" / Ірина Білик ("А ти мене ніколи не забудеш. І навіть якщо когось полюбиш, Шукати очима очі мої будеш Любов. Яд": "сильне кохання як яд"); 2) "Німа" / Полюс ("Не питай її, бо вона німа. Не іди назад, не сумуй, не плач, Ти допий до дна свій *солодкий яд*": "загублене кохання як яд", "загублене кохання як приємне ("солодке") випробування"); 3) "Три хвилини" / Друга ріка ("Приходиш сядеш і мовчиш, мене заводиш та біжиш, Приносиш сльози, сир і *яд*, мені це треба": "яд у прямому значенні, щоб забити нещасливе кохання ("мене це треба") та ін.

Також існують випадки, коли прикметник *токсичний* використовується в сучасних українських піснях із метафоричним значенням, наприклад, 1) "Sayounara" / Артем Півоваров ("Як квітка, наче сакура я, Сакура я, так! Дивно! Між нами примітивно Ці почуття, як дим той, *Токсично-сильні*": "почуття (як ядовитий дим) сильно руйнуючі"); 2) "Дим" / "Время и Стекло" ("Моя любов –

чорна біль, І гірка, наче *токсичний полин*... Кохання, як дим, – *солодкий дурман!*..": "любов як високий ("чорна") біль, отруйна ("гірка") як полин (гіркий полин містить сильнодіючу речовину туйон, яка є токсичною для людини та у високих концентраціях може викликати судоми та смерть), приємна ("солодка") як дурман); 3) "Ой летіли дикі мухи!" / Павло Куш переписав народну пісню "Ой, летіли дикі гуси" на антивоєнний лад ("Ой летіли проти ночі Дресировані й *токсичні комари!* Ой запухли у тих очі, Хто загарбники, рашизти й упирі!": обигруються російські фейки про українські хімічні біолабораторії").

Висновки до розділу 1

1. Токсичність як полідискурсивний феномен перебуває у фокусі досліджень різних сфер наукового знання. У *психології* міжособистісних взаємин послуговуються такими поняттями, як "токсична маскулітність", "токсична фемінність", "токсична атмосфера", "токсичні стосунки", підґрунтям для яких стало порушення культурно-специфічних кодів та/або особистісних меж людини, нарцисизм, булінг тощо. У *соціології* під токсичністю розуміють спосіб руйнування наявних порядків на одному соціальному рівні й утвердження нового порядку на іншому, роблячи їх допустимими, а також соціальної поляризації як наслідку дій неадекватної людини, прикрої події, недоліків у суспільстві. Поведінкова токсичність стає знаком соціально-політичної атмосфери, руйнуючи звичні способи життя, одночасно забезпечуючи й підтримуючи інші моделі взаємин. Спостережуваний міждисциплінарний характер феномену токсичності дає підстави зробити припущення про його когнітивну природу і ментальну сутність із набором концептуальних ознак, які відображають картину світу національної лінгвокультури.

2. Мовно-комунікативний аспект політичної токсичності пов'язан із токсичним мовленням, що розглядається як нове лінгвальне явище мовного насильства, формами якого є сексистські, расистські, ксенофобські та інші негативні висловлення і яке синонімізується із мовою ворожнечі, мовою

обурення або невічливою мовою. Токсичне мовлення характеризується радикальною спрямованістю висловлювань політиків і суспільно значущих осіб в праву або ліву сторону, є результатом приписування проєкцій певної групи людей і вербально експлікована в медіа за допомогою атрибута "токсичний". Токсичні висловлення політика містять оцінки, які скеровані на руйнування ідеологічних, соціально-політичних, гендерних, особистісних уподобань опонента та мають шкідливі наслідки для його особистості або іміджу. Засоби вербального вираження токсичності визначаються як агресивно-емоційним типом політика-мовця, так і соціокультурними особливостями ведення політичних дискусій/дебатів у Сполучених Штатах Америки, Великій Британії і Україні. У політичній комунікації ганьбliwe висловлення/вчинок у формі агресії, грубості, невічливості або неповаги набуває ознаки "токсичний", якщо воно/він завдає адресату різного виду шкоду за ознакою ксенофобії, расизму, гендеру, інвалідності та ін. й має великий негативний публічно-медійний ефект, що зачіпає персональні та суспільні коди – ступені свободи, права, гідність особистості тощо, і залучає тим самим опосередковано широкі кола суспільства у публічне обговорення.

3. Політичний дискурс семіотизується в *медійному дискурсі*, основна функція якого – вплив на масову аудиторію через смислову й оцінну інформацію, яка передається каналами ЗМІ за допомогою різноманітних способів і засобів. Саме в середовищі медійного дискурсу відбувається як відкрита, так і прихована політична боротьба, демонструються технології впливу на суспільну думку. Для відтворення медійного образу конкурента та руйнації його іміджу політики використовують **ЗНАКИ** різних **СЕМІОТИЧНИХ СИСТЕМ**, зокрема паравербальні й екстралінгвальні: *агресивні* та *деструктивні* лінгвотоксичні мовленнєві акти, комунікативні девіації, маніпулятивні конструкти, що завдають фізичної чи психоемоційної шкоди опоненту і стають причиною міжособистісного конфлікту.

4. Актуалізація концепту **TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ** у національних мовних картинах світу пов'язана найчастіше із поняттям отрути, яке

використовують у назвах пісень, кінострічках, а також текстах та сюжетних лініях як у прямому значенні із негативною семантикою пошкодження та руйнування життя, але здебільшого як розгорнуту метафору, де пошкоджуючі властивості ядів та отрут забарвлюються меліоративно та пов'язуються із станами глибокої сердечної прихильності (кохання) або сильної любові з величезним переважанням чуттєвого потягу (пристрасті) між чоловіком та жінкою. Багатшарова структура концепту ТОКСИЧНІСТЬ була доповнена в процесі його трансферу в *політичний дискурс*, під яким розуміють: 1) інституційне спілкування, що використовує систему професійно орієнтованих знаків, тобто має власну підмову; 2) мовна практика, здійснена в політичному просторі; 3) спеціально організована й тематично зосереджена послідовність висловлень, що мають місце в історичних і соціальних рамках, які можуть змінити владні відносини в суспільстві. З-поміж базових ознак політичного дискурсу виділяють ті, що корелюють з концептуальними ознаками токсичності, зокрема агональність, негативна оцінка, персуазивність й агресія (Н. Кондратенко, Д. Харитоновна). На сьогодні вже апробований навіть термін *токсичний політичний дискурс* – "стан публічної політичної риторики, який визначається навмисним й інтуїтивним провокуванням учасників теле- та радіошоу до скандалів й емоційних суперечок" (А. Фетцер).

Основні результати першого розділу висвітлено в таких публікаціях авторки:

Шкворченко, 2014d, 2014g, 2014k, 2014p, 2014t, 2015f, 2015h, 2016a, 2016e, 2016f, 2017b, 2018a, 2018b, 2020a

Shkvorchenko: 2014, 2016c, 2018, 2019a, 2019b, 2019c, 2020a, 2020b, 2022a

РОЗДІЛ 2
МЕТОДОЛОГІЯ ЕМПІРИЧНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНОМУ
ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ

У цьому розділі *розроблено комплексну методичку* емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня семіотизації політичної токсичності в дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України.

2.1 Методи і програма емпірично-експериментального дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України

Методологічна база дисертації ґрунтується на синергетичному принципі комплексного застосування релевантних емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня прояву політичної токсичності: *лексикографічний аналіз* – для визначення семантичної структури концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* в англійській і українській мовах; *метод наскрізної вибірки* – для ідентифікації знаків семіотизації (вербальних, паравербальних, екстралінгвальних) політичної токсичності у фактичному й експериментальному матеріалі дослідження; *когнітивно-семантичний метод* – для здійснення процедури *реконструкції* структурних зон концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* в англійській (в її двох варіантах) і українській мовах з урахуванням асоціативної зони, семіотизованої знаками з національно-культурними компонентами семантики; *зіставний метод* – для обрання *tertium comparationis* – токсичного висловлення – семіотизованого утворення, що має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження, та подальшої *зіставної інтерпретації* їхніх спільних і відмінних характеристик; окремі прийоми *методу дискурс-аналізу* – для виявлення знаків токсичності висловлень / поведінки політиків, що експліцитно семіотизовані в медійних дискурсах США, Великої Британії і України як "токсичний політик/політикиня"; *методика проведення двох ідентифікаційних експериментів* – для адитивної і візуальної семіотизації токсичності у транскриптах політичних промов з ідентифікацією вербальних і паравербальних знаків токсичності; *комп'ютерний інструментарій* (програмні пакети для оброблення мовленнєвого сигналу PRAAT 6.1.16 й аудіо- та відеосигналу Sound Forge 11.0) – для здійснення *контент-аналізу* темпоральних, динамічних і тональних параметрів діагностики токсично-семіотизованого мовлення політиків із урахуванням гендерного чинника;

статистичні методи із залученням однофакторного та двофакторного дисперс-аналізу – для визначення корелятивної залежності ступеня семіотизації токсичності від засобів її маніфестації у промовах політиків США, Великої Британії і України; методика типологічної індексації Кейселлі, зокрема математична формула $I_{токс} = \frac{V_i - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \cdot 100\%$ для обчислення сумарного типологічного індексу семіотизації політичної токсичності лідерів і діячів США, Великої Британії і України; дискурсивно-типологічний метод – для виявлення ступеня типологічної семіотизації політичної токсичності у колективних, асоціативно-індивідуальних, символічних та медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України.

Методологічна база дослідження складалася з восьми основних етапів:

1) лексикографічний аналіз імен концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ*, їхніх синонімів та інших вербалізаторів в англійській і українській мовах та визначено базовий набір мотиваційних і поняттєвих ознак;

2) ідентифікація й класифікація методом наскрізної вибірки паравербальних й екстралінгвальних знаків семіотизації політичної токсичності у фактичному й експериментальному матеріалі дослідження;

3) процедура реконструкції когнітивно-семантичного методу структурних зон концептів *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* в англійській (двох варіантах) і українській мовах із застосуванням когнітивно-семантичного методу;

4) обрання *tertium comparationis* – токсичного висловлення – семіотизованого утворення, що має вербальну, паравербальну й екстралінгвальну форми вираження, та здійснення зіставної інтерпретації спільних і відмінних його характеристик;

5) виявлення явних і прихованих знаків токсичності висловлень/поведінки політиків, відтворених в медійних дискурсах США, Великої Британії і України за допомогою структурно-семіотичного прийому методу дискурс-аналізу;

б) *проведення двох експериментів* із залученням Google–Forms, до завдань яких входила асоціативна, аудитивна й візуальна ідентифікація токсичності; *класифікація* концептуальних ознак токсичності за частотністю їх згадування у творі на ядерну, медіальну та периферійну зони з подальшою таксономією на поведінкові, мовленнєві, голосові, жестові та мімічні, а також на негативні, позитивні або нейтральні; *статистичні процедури* верифікації отриманих експериментальних даних; *однофакторний та двофакторний дисперсійний аналіз* для визначення ступеня токсичності політичної промови та її взаємозв'язку зі словами, голосом, жестами й мімікою;

7) реконструкція ознаки дискурсивного рівня семіотизації політичної токсичності, які зіставлено з ознаками семантичного та концептуального рівнів і типологізовано міжмовні (англійська vs. українська мова) й міжваріантні (американський vs. британський варіант англійської мови) збіги й розбіжності у формуванні токсичного vs. позитивного іміджу політика в медійному дискурсі;

8) виявлення ступенів прояву політичної токсичності в дискурс-портретах американських, британських і українських політиків шляхом обчислення типологічних індексів. Сумарний індекс токсичності політичних фігур обчислено на основі інтегрування змінних та заданих критичних рівнів токсичності.

2.2 Принципи й одиниці сегментації мовленнєвої продукції політичних діячів США, Великої Британії і України

Основна процедурна проблема виконаного дослідження пов'язана з визначенням одиниці сегментації мовленнєвої продукції токсичних політиків та методики її виокремлення в промовах американських, британських і українських політиків у парламенті, на передвиборчих мітингах, з'їздах партій, ток-шоу тощо в монологічному форматі. У різних дослідженнях усного мовлення використовуються різноманітні види сегментації мовлення на "контексти"/"фрагменти"/"мовленнєві епізоди"/"дискурс-фрагменти" та ін. (Васік, 2008; Калита&Тараненко, 2009; Сотников, 2012; Тищенко, 2011). Тому в

цьому дослідженні важливим було визначення структури та обсягів дискурс-фрагментів, які характеризуються як токсичні, і співвідношення з ними ступеню токсичності промови та просодико-кінесичних параметрів токсичного мовлення політиків США, Великої Британії і України.

Для перевірки висунутої гіпотези про те, що політична токсичність є результатом сприйняття поведінки людини, яка завдає репутаційних втрат політику або дискримінує опонента під час публічної взаємодії, відображеної у медійному дискурсі, а також для визначення одиниці аналізу було сформовано *джерельну базу (широкий корпус) дослідження*, що складається з відеозапису політичних виступів сучасних американських (Дональд Трамп, Сапа Палін, Гіларі Клінтон, Ненсі Пелосі, Александрія Окасіо-Кортес, Ендрю Куомо), британських (Найджел Фараж, Джон Беркоу, Тереза Мей, Девід Кемерон, Джеремі Корбін, Пріті Патель) та українських (Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Олексій Гончаренко, Гео Лерос) політиків (загальний обсяг відеозапису – 36 годин), висловлення або вчинки яких визначаються у медійному дискурсі як токсичні (див. показники токсичності політичних фігур США у Гугл-середовищі у додатку А.)

Для проведення асоціативних та ідентифікаційних експериментів, реконструкції та процедур інструментального та візуального видів аналізу із наведеної джерельної бази методом суцільної вибірки було сформовано наступні види мовних корпусів:

1) для проведення *асоціативного експерименту*: 100 асоціативних есе для кожної групи носіїв американського варіанту англійської мови, британського варіанту англійської мови та української мови, з яких було виокремлено **40** асоціативних ознак американського концепту TOXICITY, **51** асоціативна ознака британського концепту TOXICITY та **35** асоціативних ознак українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ;

2) для проведення *ідентифікаційних експериментів*:

Експеримент 1 "*Визначення маркерів токсичності в поведінці, словах, манері говоріння, жестах та міміці для кожної групи носіїв американського*

варіанту англійської мови, британського варіанту англійської мови та української мови," під час якого було виокремлено: 1) у американських токсичних політиків **118** ознак семіотизації токсичності (54 – поведінка/behavior, 26 – слова/words, 16 – манера говоріння / tone, 13 – жести/gestures, 9 – міміка/facial expressions); у британських токсичних політиків – **121** ознака семіотизації токсичності (57 – поведінка/behavior, 26 – слова/words, 16 – манера говоріння/tone, 13 – жести/gestures, 9 – міміка/facial expressions); 3) в українських токсичних політиків – **152** ознаки семіотизації токсичності (81 – поведінка/behavior, 33 – слова/words, 17 – манера говоріння/tone, 13 – жести/gestures, 8 – міміка/facial expressions).

Експеримент 2 "*Визначення ступеню токсичності політичної промови та її взаємозв'язку зі словами, голосом, жестами та мімікою політика, який у медіа відповідних країн визначається як токсичний, а також використанням оцінних, образливих, брехливих або деструктивних висловлювань*", під час якого була виокремлена наступна кількість дискурс-фрагментів, визначених як токсичні: 1) **591** сегмент/дискурс-фрагмент в транскриптах промов американських політиків загальним обсягом **21 901** словоформа; 2) **472** сегмента/дискурс-фрагмента в транскриптах промов британських політиків загальним обсягом **19 116** словоформ; 3) **282** сегмента/дискурс-фрагмента в транскриптах промов українських політиків загальним обсягом **11 200** словоформ.

3) для проведення *акустичного аналізу*: кількість токсичних висловлень, відібраних для акустичного аналізу після ідентифікаційного експерименту 2, склала **591** фрагмент для американського, **472** фрагмента для британського та **282** фрагмента для українського політичних дискурсів. Екстрагована з відеоряду звукову стрічку у форматі *.wav було оброблено в програмі PRAAT 6.1.16.

4) для проведення *кінесичного аналізу*: у виокремлених фрагментах було визначено жестові та мімічні засоби, що супроводжують тональні й динамічні емпізи у токсичному висловленні, загальна кількість яких склала **3209**

одиниць і які розподілилися на наступні підвиди рухів: 1) рук (827), 2) голови (581), 3) тіла (493), 4) обличчя (840), 5) очей (468). Аналіз відеокадрів мовленнєво супроводжувальних рухів рук, тіла та обличчя із наступним збереженням у формі скріншотів виконано в програмному пакеті відео- й аудіосигналу Sound Forge 11.0. Анотацію жестових та мімічних емфаз у токсичному мультимодальному висловленні/дискурс-фрагменті виконано за допомогою програми для анотації аудіо- або відеозаписів ELAN 5.4.

5) для *реконструкції концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* та формування дискурс-портретів сучасних токсичних політиків США, Великої Британії і України було сформовано корпус медійних контентів загальною кількістю 6000 одиниць за період 2010 – 2022 роки, з яких було відібрано тільки такі контенти, в назві або текстовій площині яких містилось не менш одного визначення дій, висловлень, іміджу політика як *токсичного*. Загальна кількість таких контентів після відбору за названим критерієм методом звуження склала 252 одиниці (див. список ілюстративного матеріалу 1 "Тексти медійних контентів про токсичність політичних лінгвоперсоналій США, Великої Британії й України"). Далі з наведеного корпусу контентів було виокремлено семи/ознаки, які розкривають визначення політика як "токсичного" у медіа США (624 ознаки), Великої Британії (515 ознак) і України (180 ознак).

2.3 Tetrarium comparationis і методика зіставлення засобів вияву політичної токсичності за типологічними індексами (за аналогією типологічних індексів Дж. Грінберга)

Для відтворення медійного образу конкурента та руйнації його іміджу політики використовують ЗНАКИ різних СЕМІОТИЧНИХ СИСТЕМ, зокрема паравербальні й екстралінгвальні: *агресивні* та *деструктивні* лінгвотоксичні мовленнєві акти (Загнітко, 2017), комунікативні девіації (Дяків, 2018), маніпулятивні конструкти (Радзієвська, 2018), що завдають фізичної чи психоемоційної шкоди опоненту і стають причиною міжособистісного конфлікту (Семенюк&Білоус, 2011).

Сучасною семіотичною технологією є так звана *візуальна політика* (Штеффан, 2021), за допомогою якої створюється імідж політика в медійному просторі шляхом екстравербальної конфігурації візуальних знакових форм політичної боротьби (Кісь, 2021): *статичних* (фотографій, карикатур, графіті, політичної реклами) і *динамічних* (передвиборчих роликів, онлайн-трансляції виступів на дебатах, мітингах, форумах тощо). Медійна токсичність актуалізує й інші знакові системи, на основі яких дискурсивні практики публічних політиків можуть завдати репутаційних втрат опоненту (Тіррель, 2017).

Технології конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі здебільшого ґрунтуються на знаках-індексах, семіотичний зміст яких, за Чарльзом Пірсоном, полягає в їх стратегії каузальної репрезентації – розкриття внутрішньої сутності через результат, наслідок, деталі. Процес *семіотизації* є частиною концептуалізації світу, мовленнєво-мисленнєвою операцією, якій притаманна природна глибинна сутність і яка може здійснюватися як свідомо, так й інтуїтивно (Шевченко, 2006). Власне *семіозис* включає такі компоненти: знаковий засіб (те, що виступає як знак); десигнат (те, на що вказує знак); інтерпретанту (дія, внаслідок якої відповідна річ стає для інтерпретатора знаком) (Лішка, 2011).

Свого часу Джоном Грінбергом в квантитативній типології було запропоновано метод типологічних індексів, які було використано в семіотиці для обчислення кількісних показників з метою вимірювання ступеня прояву певної ознаки в структурі знака. Метод типологічних індексів спирається на принцип ергодичності, відповідно до якого відношення між знаками можуть також бути виражені через числовий індекс.

Для дослідження процесу глобалізації у різних країнах світу італійський соціолог і математик М. Кейселлі запропонував ідентифікувати значну кількість різних показників і агрегувати їх у загальний індекс, який відображає синтетичний ступінь досліджуваного явища, у даному разі ступінь семіотизації (комбінацію вербальних, паравербальних й екстралінгвальних знаків) токсичності певного політика у медійному дискурсі. Вчений запропонував

етапи побудови індексу: першою операцією є ідентифікація різних вимірів досліджуваного явища; вибір тих вимірів, які видаються найбільш важливими; визначення кількості факторів, яку може врахувати в індексі. Значення показників повинні бути нормалізовані й трансформовані в індексальні числа (Кейселлі, 2005). На позначення градації ступенів семіотизації політичної токсичності у науковий обіг статистичних досліджень (Oller&Satorra, 2007) було введено термін "індекс політичної токсичності" (англ. *index of political toxicity*) з метою визначення трансверсальності думок щодо політики в різних сегментах іспанського суспільства за статтю, расою, рідною мовою, де процедура визначення індексу політичної токсичності обчислювалася на основі регулярних національних опитувань у Каталонії.

Для аналізу мовленнєвої монологічної "токсичної" продукції американських, британських та українських політиків було розроблено комплексну експериментальну програму, яка складалась із одного асоціативного й двох ідентифікаційних експериментів.

В асоціативному експерименті, до завдань якого входило визначення спільних та етноспецифічних концептуальних ознак та засобів вираження політичної токсичності у *поглядах/уявленнях* представників американської, британської і української лінгвокультур, взяли участь в онлайн-форматі наступні групи респондентів по 100 учасників від кожної групи:

– американські студенти та випускники (спеціалізація: лінгвістика, маркетинг, економіка) таких університетів США, як the Academy of the Holy Cross, the University of Florida, Washington University in St. Louis, Northwestern University, University of North Carolina at Chapel Hill in Chapel Hill, які є носіями американського варіанту англійської мови;

– британські студенти та випускники (спеціалізація: менеджмент, інформаційні технології, лінгвістика, хімія, біологія) таких університетів Великої Британії, як The London School of Economics and Political Science, The University of Bristol, The University of St Andrews, Newcastle University, які є носіями британського варіанту англійської мови;

– українські студенти та випускники (спеціалізація: лінгвістика, право, менеджмент, військова справа, медицина) таких університетів України, як Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса), Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ), Тернопільський педагогічний університет (м. Тернопіль), Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава), які є носіями української мови.

Під час експерименту, який обмежувався однією годиною, респонденти отримували *непідготовлений мовний стимул* у вигляді запитання, яке стосувалося представників кожного лінгвосоціуму ("*What human behavior is toxic from the point of view of the Americans?*", "*What human behavior is toxic from the point of view of the British?*", "Яка поведінка людини є токсичною з Вашої точки зору як українця/українки?") і на який респонденти повинні були відповідати у вільній письмовій формі асоціативного твору швидко, без довгих роздумів й підготовки. Далі із текстів отриманих асоціативних творів було екстраговано та класифіковано концептуальні ознаки токсичності за частотністю їх згадування у творі на ядерну, медіальну та периферійну зони. В кожній із зон ознаки класифіковано на поведінкові, мовленнєві, голосові, жестові та мімічні, які було визначено як негативні, позитивні або нейтральні до концепту "токсичність" в американській, британській та українській мовних картинах світу (див. зразки асоціативних творів представників американської, британської та української лінгвоспільнот у Додатку Б).

В *ідентифікаційних експериментах*, до завдань яких належала аудітивна та візуальна ідентифікація токсичності в політичних виступах американських, британських та українських політиків, за допомогою *Google-Forms* взяли участь наступні групи респондентів:

– американські, британські й українські доценти та асистенти, які мають спеціалізацію в англістиці та україністиці, а також досвід участі в перцептивних експертизах (по п'ять фахівців на кожен мовну групу для виконання завдань експертного аналізу; the University of Florida, The University of St. Andrews, Тернопільський педагогічний університет);

– американські студенти гуманітарних напрямків університетів The Academy of the Holy Cross, The University of Florida, які є носіями американського варіанту англійської мови (60 учасників для виконання завдань ідентифікаційного експерименту/аудиторського аналізу);

– британські студенти гуманітарних напрямків університетів The University of Bristol, The University of St. Andrews, які є носіями британського варіанту англійської мови (60 учасників для виконання завдань ідентифікаційного експерименту/аудиторського аналізу);

– українські студенти-філологи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, які є носіями української мови (60 учасників для виконання завдань ідентифікаційного експерименту/аудиторського аналізу).

Розроблено програму *ідентифікаційних експериментів*, яка включала визначення маркерів токсичного мовлення у словах, голосі, жестах та міміці політиків, висловлення/поведінка яких характеризується в американських, британських та українських ЗМІ як токсична (Експеримент 1, див. підрозділ 4.1.) й ступеню токсичності політичної промови та її взаємозв'язку із словами, голосом, жестами та мімікою, а також оцінних образливих, брехливих або деструктивних висловлень в політичній комунікації США, Великої Британії і України (Експеримент 2, див. підрозділ 4.2.).

Для проведення експерименту 1 розроблено спеціальні анкети у *Google*-формах, які структуровано за наступними блоками: 1) преамбула, 2) завдання експерименту; 3) мовний матеріал із відео-посиланням на промову політика та п'ять груп ознак, які класифіковано на поведінкові, мовленнєві, голосові, жестові та мімічні; 4) інформація про учасника експерименту (ім'я, дата народження, місце народження, рідна мова, фах, політичні вподобання (за бажанням); 5) дата, підпис. (див. анкети у *Google*-формах для ідентифікаційного експерименту № 1 у Додатку В).

Під час проведення експерименту 2 експерт-носій англійської або української мови дивився запропонований відео-уривок та відзначав (підкреслював, обводив) у транскрипті промови місця, які на його думку були

токсичними. При цьому він у квадратних дужках помічав ступінь токсичності цифрами 1 – для слабкої токсичності або 2 – для сильної токсичності. Далі експерт вказував за допомогою скорочень в англійській (*word (W), tone (T), gesture (G), facial expressions (F)*) та українській ("слово" (С), "голос" (Г), "жест" (Ж), "міміка" (М)) мовах, у чому саме найяскравіше семіотизується токсичність, наприклад: "Now it is up to Congress to confront this egregious assault on our democracy (англ. 1/2, word/tone/gesture/facialexpressions)/(укр. 1/2 слово/голос/жест/міміка) (див. зразки транскриптів експертного налізу для ідентифікаційного експерименту № 2 у Додатку Г).

Ідентифікуючи в умовах експерименту передбачувану "токсичність" того чи іншого політика, нами враховувалися політичні погляди респондентів, оскільки, наприклад, Америка сьогодні розділена посередині стосовно більшості основних соціальних питань, таких як політика, расові відносини, сексуальні відносини, орієнтація, фемінізм, розподіл прибутків, право та багато іншого, й консерватор-респондент буде вважати демократок Окасію-Кортес і Ненсі Пелосі шкідливими та нав'язливими, навіть коли вони обидві поведуться як найкраще, а типовий демократ-респондент, швидше за все, бути негативно реагувати на прохання визначити поведінкові та мовленнєві особливості колишнього президента Дональда Трампа.

Маючи це на увазі, весь запропонований підхід проведеного дослідження, завданнями якого є визначення конкретних поведінкових, вербальних або візуальних елементів, які можна повсюдно витлумачити як конкретні маркери такої передбачуваної "токсичності", враховував в ідентифікаційних експериментах політичну прихильність респондента і включав її в інтерпретацію. При зазначенні медійних ресурсів, на які йде посилення про те, що висловлення чи дії політика характеризуються як токсичні, також враховувалася їхня політична спрямованість/приналежність партії. При цьому, деякі учасники англомовного експерименту у коментарях до анкети підкреслювали, "що токсичність зазвичай семіотизується у більшій мірі не в тому, ЯК ці люди говорять або до які жести використовують, до яких слів або

манери поведінки вони вдаються, а в тому, ЩО саме вони говорять. Є деякі винятки, але це пояснюється відносністю та суб'єктивністю феномену токсичності, сприйняття якої залежить від спостерігача".

Для обчислювання індексу семіотизації токсичності політика було застосовано метод типологічних індексів, який вперше було запропоновано Джоном Грінбергом, як "спроба охарактеризувати кожен ознаку, використовувану в даній класифікації, через відношення двох одиниць, кожна з яких отримує досить точне визначення за допомогою обчислення числового значення, числового індексу, який залежить від відносної частотності вживання одиниць у відрізках тексту". У роботі "Квантитативний підхід до морфологічної типології мов" автор виокремлює такі індекси:

- 1) M/W - індекс синтезу
- 2) A/J - індекс аглютинації
- 3) R/W - індекс словоскладання
- 4) D/W - індекс деривації
- 5) I/W - індекс переважної словозміни
- 6) P/W - індекс префіксації
- 7) S/W - індекс суфіксації
- 8) O/N - індекс ізоляції
- 9) Pi/N - індекс словозміни в чистому вигляді
- 10) Co/N - індекс узгодження (Дж. Грінберг).

Квантитативна типологія уможливорює застосування типологічних індексів – кількісних показників, за якими можна вимірити характеристику ступеня семіотизації ознаки. Типологічна індексація допомагає об'єктивно описати частотність мовного явища, залежно від якої можуть бути відібрані різні мовні одиниці. Зважаючи на принцип ергодичності, що полягає в тому, що якщо в одній частині системи здійснена комбінація елементів певного типу, то вона здійснюється і в іншій частині системи, можна вважати метод типологічної індексації застосовним для аналізу окремих мовних явищ на конкретному мовному матеріалі. Метод типологічних індексів виражається

через відношення двох одиниць, кожна з яких отримує досить точне вираження через числовий індекс, що ґрунтується на відносній частотності цих одиниць у досліджуваних відрізках.

2.4 Комплексна методика емпірично-експериментальної індексації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України

У роботі використано *комплексний підхід*, якій включає перцептивну експертизу та комп'ютерну обробку просодичних, жестових і мімічних засобів, що супроводжують вербальні експлікати токсичності у мовленні вказаних політиків й увиразнюють їх.

Перед початком комп'ютерної обробки мовленнєвого матеріалу аудіо- та відеозаписи монологічних виступів американських, британських та українських політиків було піддано *комплексній перцептивній експертизі*, що складалась із *аудіовізуального* аналізу, виконаного дослідником самостійно, а також *експертного* аналізу, до якого було залучено експертів-фахівців у галузі перцептивних експериментів. *Аудіовізуальний аналіз* було спрямовано на відбір дослідником із загального масиву записів усних монологічних промов політиків США, Великої Британії і України певної кількості записів тих промов, які в медійному дискурсі вказаних країн було визначено як токсичні і які були необхідні для лінгвістичної інтерпретації отриманих даних особисто дослідником, а також експертного та ідентифікаційного видів аналізу. На етапі *аудіовізуального аналізу* дослідником було відібрано аудіо- та відеозаписи виступів політиків трьох країн, які в медіа вказаних країн було визначено як токсичні. При відборі аудіо- і відеозаписів, що є у вільному доступі на відеохостингу *YouTube*, були визначені такі чинники, як якість самого запису, чіткість відеоряду та відсутність сторонніх шумів або пошкоджень, що могли б зашкодити подальшій акустичній обробці мовленнєвого сигналу. *На етапі експертного аналізу* дослідник разом з експертами у роздрукованих транскриптах промов ідентифікували токсичні дискурс-фрагменти і відмічали в

цих фрагментах всі особливості просодики, жестикуляції та міміки, які сприймалися експертами як токсичні.

Комп'ютерна обробка токсичних дискурс-фрагментів у мовленні політиків США, Великої Британії і України включала аналіз просодичних, жестових та мімічних компонентів, що беруть участь в оформленні токсичного висловлення у прямому, непрямому та опосередкованому модусах вираження, а також екстралінгвальних чинників, які впливали на сприйняття фрагменту промови як токсичного. Акустичними еквівалентами *перцептивних характеристик* токсичного мовлення політиків США, Великої Британії і України обрано тональні (частота основного тону), темпоральні (тривалість) і динамічні (інтенсивність) акустичні параметри мовлення, що звучить (Постникова, 2011; Stashko, 2018). Базовою тональною величиною є частота основного тону (ЧОТ), що обернено пропорційна тривалості одного циклу роботи голосових зв'язок. Програма обробки усного мовлення PRAAT автоматично фіксує середню ЧОТ аналізованої синтагми, тому для отримання коректних результатів необхідно задати правильний діапазон аналізу ЧОТ з урахуванням середніх значень (у середньому для чоловічого голосу він становить від 80 до 210 Гц, для жіночого – від 150 до 320 Гц) і вимовних особливостей окремого носія англійської або української мов (Praat: doing phonetics by computer program Version 5.4.08. (<http://www.praat.org/>)).

Комплексний комп'ютерний аналіз токсичних дискурс-фрагментів у виступах американських, британських та українських політиків, які містять *негативно-оцінні висловлення* (образу, брехню, деструкцію та ін.) і які, за даними двофакторного кореляційного аналізу, є суттєвими для визначення ступеню токсичності політичної промови політиків усіх трьох країн, було проведено в програмних пакетах обробки мовленнєвого сигналу PRAAT 6.1.16 (178), а також аудіо- та відеосигналу Sound Forge 11.0 за наступними просодико-кінесичними параметрами: 1) темпоральний параметр (швидкість вимови (склад/мс), паузальна насиченість (коефіцієнт паузації); 2) частотний параметр (частотний діапазон (FD), швидкість завершення ЧОТ фрагменту

(Гц/мс); 3) динамічний параметр (динамічний діапазон (ІΔ); 4) мовленнєво супроводжувальні рухи рук, голови, тіла (20 конфігурацій рухів рук, голови та тіла); 5) мовленнєво супроводжувальні рухи обличчя та очей (11 конфігурацій рухів обличчя та очей); 6) характер руху жестів (4 конфігурації); 7) характер погляду (6 конфігурацій) (див. зведені таблиці у Додатоку Д).

Візуальний аналіз рухів рук, голови, тіла, обличчя та очей (англ. *co-speech gestures*) (Baldwin, 2012, p. 190; Bregman, 1990, p. 162), які супроводжують токсичні дискурс-фрагменти промов політиків США, Великої Британії і України і синхронізуються з головноюголошеним складом у фрагменті (Kendon, 2004), дозволив розробити *жестово-мімічні комплекси*, які включають сам токсичний дискурс-фрагмент, підкреслені у ньому сегменти, які респонденти визначили як слабо (1) або сильно (2) токсичні, а також *рухи рук* (ОК-жест, L-жест, вказуючий жест пальцем, щіпка-жест, відкрита долоня, кулак, напівзакритий кулак; широко/вузько розведені руки, руки зведені перед обличчям, перед груддю, у зоні серця; помаху, стукання; викидаючи рухи правої або лівої руки), *рухи голови* (киваючи, різкі, закидуючі), *рухи тіла* (різкі нахили, підстрибування, знизування плечима, тремтіння), *рухи обличчя* (широко відкритий рот, викривлений рот, оскал, випнуті губи, стиснуті губи, підняті брови, нахмурений лоб), *рухи очей* (розширені, широко розкриті, розплющені, примружені), *характер руху* (повторювальний, імпульсивний, перебільшений, заперечувальний), *характер погляду* (примружений, злий, гордовитий, холодний, жорстокий, зверху вниз).

На скріншотах кадрового зображення жестово-мімічного комплексу кожний його елемент обведено у рамки та пронумеровано (Рис. 2.1).

Рис. 2.1. Зразок жестово-мімічного комплексу "1 – нахил голови"+"2– широко відкритий рот" +"3 – високо підняті брови" у промові Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

Для верифікації даних, отриманих під час ідентифікаційних експериментів, було проведено такі статистичні процедури, як визначення мінімального обсягу вибірок, перевірка кожної з вибірок на достатність, визначення суттєвості відмінностей між досліджуваними величинами (p -рівень: якщо показник $p \leq 0,05$, то відмінності між вибірками можна вважати істотними), а також однофакторний та багатфакторний кореляційні види аналізу для визначення ступеню токсичності політичної промови та її взаємозв'язку зі словами, голосом, жестами та мімікою, а також використанням оцінних висловлень у політичній комунікації США, Великої Британії і України.

З метою оцінки ступеню впливу факторів на загальний ступінь токсичності промови спочатку проведено *однофакторний аналіз*, методика якого полягає у порівнянні декількох факторів один з одним з метою визначення ступеню їх впливу на результат, який часто називають контрастом факторів (Бахрушин, 2011, с. 112). Попереднім етапом кореляційного аналізу є перевірка нульової гіпотези про відсутність будь-якого впливу досліджуваних факторів,

тобто гіпотези про те, що зміни значень ознаки токсичності в порівнюваних вибірках є випадковими, і всі дані належать до однієї генеральної сукупності та не залежать від засобів семіотизації токсичності та її ступеню.

Якщо нульову гіпотезу відкинути, то наступним етапом є кількісне оцінювання впливу кожного із досліджуваних факторів. У випадку, коли нульова гіпотеза не може бути відкинута, зазвичай її приймають і роблять висновок про відсутність впливу, але, якщо є підстави вважати, що такий вплив має бути присутнім, то необхідно перевірити наявність інших факторів, що можуть його маскувати (ДаНайджелов, 2019, с. 16; ДаНайджелов&Кушніренко, 2012, с. 23).

Для проведення однофакторного дисперсійного аналізу всі вихідні дані нами подано у вигляді таблиць, у яких кількість стовпчиків дорівнює кількості рівнів фактору, в нашому дослідженні їх чотири. Кількість значень у кожному стовпчику дорівнює кількості спостережень при відповідному рівні фактору, тобто засобу семіотизації токсичності. Для різних рівнів фактору кількість спостережень може бути різною. При цьому ми виходимо з припущення, що результати спостережень для різних рівнів є вибірками з *нормально розподіленими сукупностями*, середні значення та дисперсії яких є однаковими і не залежать від рівнів (Tabachnick, 2012, р. 52).

Для проведення однофакторного дисперсійного аналізу було застосовано електронні таблиці MS Excel, а саме для внесення даних дослідження у Лист MS Excel (Рис. 2.2).

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	X1	X2	X3	X4				
2	13	41	25	3				
3	32	120	40	8				
4	Виконати команду <Аналіз даних/Однофакторний дисперсійний аналіз>. Вказати:							
5	1. Вхідний інтервал A1:D3							
6	2. Встановити <Мітки в першому рядку>							
7	3. Вказати <Групування за стовпцями>							

Рис. 2.2. Вікно введення даних дослідження у Листі MS Excel

В пакеті аналізу електронних таблиць MS Excel є вбудованою процедура "Однофакторний дисперсійний аналіз", порядок дій та результати застосування вказаної процедури для досліджуваних факторів показано на Рис. 2.3.

Q	R	S	T	U	V	W
	13	41	25	3		
	32	120	40	8		
Однофакторний дисперсійний аналіз						
ВИСНОВКИ						
	<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>	
	Стовпець 1	2	45	22,5	180,5	
	Стовпець 2	2	161	80,5	3120,5	
	Стовпець 3	2	65	32,5	112,5	
	Стовпець 4	2	11	5,5	12,5	
Дисперсійний аналіз						
	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>
	Між групами	6205,5	3	2068,5	2,4150613	0,206904393
	Усередині груп	3426	4	856,5		
	Разом	9631,5	7			

Рис. 2.3. Вікно результатів однофакторного дисперсійного аналізу MS Excel

Якщо застосування однофакторного дисперсійного аналізу приводить до суперечливих результатів, для подальшого аналізу застосовується двофакторний дисперсійний аналіз. В пакеті аналізу електронних таблиць MS Excel є також вбудована процедура "Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень", результати застосування якого для досліджуваних факторів показано на Рис. 2.4.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2		13	41	25	3			
3		32	120	40	8			
4								
5		Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень						
6								
7		<i>ВИСНОВКИ</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
8		Рядок 1	4	82	20,5	267,6667		
9		Рядок 2	4	200	50	2362,667		
10								
11		Стовпець 1	2	45	22,5	180,5		
12		Стовпець 2	2	161	80,5	3120,5		
13		Стовпець 3	2	65	32,5	112,5		
14		Стовпець 4	2	11	5,5	12,5		
15								
16								
17		Дисперсійний аналіз						
18		<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
19		Рядки	1740,5	1	1740,5	3,097894	0,176620861	10,12796449
20		Стовпці	6205,5	3	2068,5	3,681697	0,156401539	9,276628153
21		Помилка	1685,5	3	561,8333			
22								
23		Разом	9631,5	7				
24								

Рис. 2.4. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу MS Excel

Побудована модель двобічного зіставлення токсичної політичної комунікації в США, Великій Британії і Україні враховує в межах адресантно-адресатного ланцюга: 1) семіотизовані механізми вираження токсичності (вербальні, паравербальні, екстралінгвальні); 2) модуси розгортання токсичного ефекту (прямий, непрямий, опосередкований); 3) механізми сприйняття й формування іміджу політика (токсичний vs. позитивний) в медіасередовищах відповідних країн (Рис. 2.5).

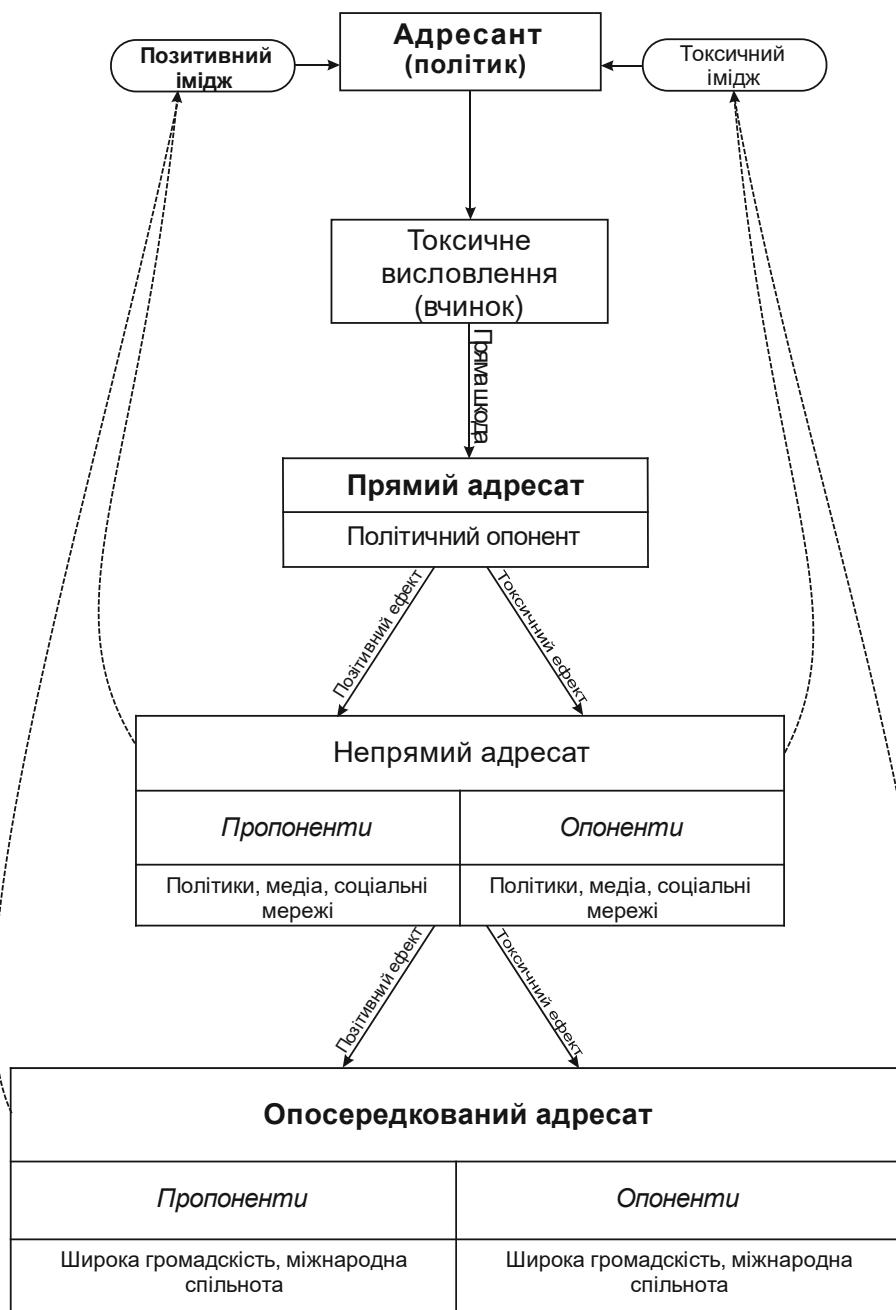

Рис. 2.5. Комплексна модель двобічного зіставлення токсичної політичної комунікації в США, Великій Британії і Україні

У якості **основи порівняння** обираємо *токсичне висловлення*, яке є *комплексним семіотизованим утворенням* і має вербальну, паравербальну й екстралінгвальну форми вираження. До вербальних форм вираження токсичності відносимо ганьбливі висловлення політика, які містять образи, обзивання, глузування, емоційні та інклюзивні вислови, що скеровані на поляризацію і завдання психологічної та/або іміджевої шкоди учасникам

політичної дискусії (опонентам). Паравербальні засоби, які супроводжують токсичне висловлення, поділяємо на просодичні та жестово-мімічні форми, до яких належать агресивна, уїдлива, принизливо-заступницька, пафосна тональність мовлення, жестикуляція, яка порушує особистісні межі співрозмовника, перебільшена міміка. До екстралінгвальних форм токсичності у політичній комунікації відносимо кольорову гаму, символіку, одяг, зачіску, місце, підбір музики та ін., які увиразнюють шкідливий ефект дій/висловлень політика, якого в медіа визначають як токсичного.

Трансляція комплексного токсичного висловлення (Рис. 2.5) здійснюється від адресанта – політика, який сприймається у медіа як токсичний, до прямого адресата – політичного опонента з метою нанести йому/їй морально-етичну шкоду. Прямий адресат (політичний опонент), який сприймає висловлення на свою адресу як дискредитацію, відчуває моральне пошкодження ("пряма шкода") й визначає таке висловлення як токсичне. При цьому токсичний ефект може бути скерований також у непрямому та опосередкованому модусах і стосуватися як непрямих опонентів (політики/медіа/соціальні мережі), так і неprisутніх третіх осіб (широка громадськість/благодійні організації/міжнародні спільноти).

Таким чином, імідж політика в медіа та соціальних мережах може формуватися у двох напрямках: 1) *токсичному*, якщо його ганьбліві висловлення та/або вчинки завдають моральної шкоди прямому, непрямому та опосередкованому адресату (опоненту) і сприймаються ним як токсичні; 2) *позитивному*, якщо його ганьбліві висловлення та/або вчинки, які свідчать про здатність лідера до боротьби за допомогою мови ворожнечі, імпонують прямому, непрямому та опосередкованому адресату (пропоненту) й сприймаються ним як позитивні.

На *першому етапі* зіставлення визначаємо параметр порівняння умов формування *глибинної структури* поняття "токсичність" на *семантичному* рівні. Цей параметр порівняння пов'язаний із семантичним сценарієм

токсичності в англійській та українській мовах у прямому та переносному значенні.

На *другому етапі* зіставлення визначаємо параметр зіставлення *ціннісних концептуальних зон* концепту ТОКСИЧНІСТЬ/TOXICITY в англійській та українській мовах на *понятійному* рівні. У межах цього етапу зіставляються дефініторні ознаки, виокремленні із тлумачних словників англійської та української мов.

На *третьому етапі* зіставлення визначаємо параметр порівняння *вербальних* засобів вираження токсичності у політичній комунікації США, Великої Британії і України на *вербальному* рівні. У межах цього етапу зіставляються засоби вираження політичної токсичності у представників американської, британської і української мовних картин світу та виокремлюються контрастні вербальні форми політичної токсичності в американському, британському й українському політико-медійних просторах.

На *четвертому етапі* зіставлення визначаємо параметр порівняння *паравербальних* засобів вираження токсичності у політичній комунікації США, Великої Британії і України на *паравербальному* рівні. У межах цього етапу зіставляються просодичні, жестові та мімічні засоби вираження токсичності у політичній комунікації США, Великої Британії і України та виокремлюються контрастні форми семіотизації політичної токсичності в американському, британському та українському політико-медійних просторах.

На *п'ятому етапі* зіставлення встановлюємо параметр порівняння дискурсивного портретування токсичних політиків в медійно-політичних дискурсах США, Великої Британії і України на *дискурсивному* рівні. У межах цього етапу зіставляються реконструйовані ознаки дискурсивного рівня із ознаками понятійного та концептуального рівнів та виокремлюються міжмовні (англійська vs. українська мова) та міжваріантні (американський vs. британський варіант англійської мови) збіги та розбіжності у формуванні токсичного vs. позитивного іміджу політика в медіа.

Висновки до розділу 2

1. Розроблена програма комплексного зіставного дослідження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України ґрунтується на комплексній методиці емпіричних й експериментальних методів, методик і прийомів зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня прояву політичної токсичності в дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України. Методологічна база дослідження складалася з восьми основних послідовних етапів.

2. Формування корпусу мовного матеріалу дослідження відбувалося методом звуження широкого корпусу відеозаписів політичних виступів сучасних американських, британських та українських політиків загальним обсягом 36 годин звукових записів, сформованого методом суцільної вибірки, до вузьких, що включали відсегментовані на основі комплексної перцептивної експертизи зразки токсичного політичного мовлення з супроводжуючими жестово- мімчними комплексами загальним обсягом 200 хвилин. У роботі використано комплексний аналіз, що поєднав дослідження як просодичних особливостей, так і мовленнєво супроводжувальних рухів та міміки, що синхронізуються з вербальними експлікатами токсичності (образа, брехня, деструкція) й акцентують їх.

3. Комплексна експериментальна програма складалась із асоціативного й ідентифікаційного експериментів, що надали змогу визначити: 1) спільні та етноспецифічні концептуальні ознаки та засоби вербального вираження політичної токсичності у поглядах/уявленнях представників американської, британської та української мовних картин світу; 2) паравербальні засоби вираження токсичності в політичній комунікації США, Великої Британії і України; 3) взаємозв'язок ступеню політичної токсичності із голосом, жестами та мімікою, а також оцінними (образливими, брехливими або деструктивними) висловленнями в промовах американських, британських та українських

політків. Всі дані, отримані під час експериментів, було верифіковано статистичними процедурами, зокрема однофакторним та багатфакторним кореляційними видами аналізу.

4. Оцифровані аудіо- та відеострічки промов американських, британських і українських політиків загальним обсягом звучання 200 хвилин було проаналізовано в програмних пакетах обробки мовленнєвого сигналу PRAAT 6.1.16, а також відеосигналу Sound Forge 11.0, за допомогою яких відбувалася сегментація відеовідрізків необхідної тривалості, а також екстрагування звуку з відеоряду, збереження окремих покадрових скріншотів жестово-мімічних комплексів, які містять мовленнєво супроводжувальні рухи рук, голови, тіла, обличчя та очей, які сприймаються як токсичні.

5. Комплексний зіставний аналіз токсичної політичної комунікації в США, Великій Британії і Україні було проведено на семантичному, понятійному, вербальному, паравербальному та дискурсивному рівнях. Як *tertium comparationis* обрано багатоаспектну модель токсичної політичної комунікації у США, Великій Британії і Україні, яка містить семіотизовані механізми вираження токсичності, модуси розгортання токсичного ефекту, механізми сприйняття й формування іміджу політика в медіа середовищах відповідних країн. Основою порівняння обрано *токсичне висловлення*, яке є комплексним семіотизованим утворенням і має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження.

6. Виявлено ступінь прояву політичної токсичності в дискурс-портретах американських, британських і українських політиків шляхом обчислення типологічних індексів. Сумарний індекс токсичності політичних фігур обчислено на основі інтегрування змінних та заданих критичних рівнів токсичності $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$. Застосування методики Кейселлі дозволило отримати значення будь-якої змінної в межах від 0 до 100 та розподілити ступені прояву токсичності в дискурс-портретах на високий (вище критичного $\alpha_2 = 60\%$), середній (вище критичного $\alpha_1 = 15\%$, проте менше $\alpha_2 = 60\%$) і низький (менше критичного $\alpha_1 = 15\%$).

Запропонована в роботі комплексна методика, яка включає емпіричні й експериментальні методи, методики і прийоми зіставно-типологічного дослідження, які були адаптовані для діагностики ступеня прояву політичної токсичності в дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України, переважно зумовлено принципами зіставно-типологічної лінгвістики, що розглядає феномен токсичності в контексті медійно-політичної комунікації, де з'єднуються типологічні ознаки окремих мов (англійської, української), прагматичні правила політичних культур (американської, британської, української) та актуальний статус концепту ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ в науковій і наївній картинах світу.

Основні результати другого розділу висвітлено в таких публікаціях авторки:

Шкворченко, 2013а, 2013б, 2014f, 2014і, 2014j, 2014l, 2016а, 2016б, 2016с, 2016d, 2017а, 2020b, 2021h, 2022d

Shkvorchenko, 2021a

РОЗДІЛ 3

РЕКОНСТРУКЦІЯ СТРУКТУР КОНЦЕПТІВ ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ

У цьому розділі виявлено мотиваційні і поняттєві ознаки у структурі досліджуваних концептів в англійській та українській мовах на вербальному рівні, відновлено семантичні сценарії вербалізаторів токсичності у прямому й переносному значеннях, визначено асоціативні зони в структурах концептів на основі уявлень представників американського соціуму, британської і української лінгвокультур шляхом асоціативного експерименту.

3.1 Семантична структура концептів ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ у лексикографічних джерелах англійської і української мов

3.1.1 Семантичний сценарій токсичності в англійській і українській мовах (пряме значення)

Семантика токсичності у прямому значенні пов'язана із поняттями *яд*, *отрута* (англ. *venom, poison, toxin*), тобто речовиною, яка має властивість вбивати людину або іншу живу істоту, якщо вона потрапить у її тіло і засвоїться організмом. Синоніми даного ряду входять до класу слів, що позначають речовини, властивість яких впливати на організм людини, наприклад, 1) ліки, алкоголь (вино, горілка, пиво тощо), 2) тютюн, 3) наркотики, 4) зілля, 5) дурман (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 1296). Розглянемо наступні конституенти концепту ТОКСИЧНІСТЬ та визначимо їх сигніфікативні риси.

Конституент 1 "Тип властивості". Наступні ознаки є конститuentами концепту ТОКСИЧНІСТЬ та розрізняються за типом впливу на організм людини: 1) **ВЛАСТИВІСТЬ РЕЧОВИН**: (ВПЛИВ на організм людини **КОРИСНИЙ** <лікувати>, **ПРИЄМНИЙ** <тонізувати, викликати ейфорію>, **ШКІДЛИВИЙ** <оп'яняти, зачаровувати>, **СМЕРТЕЛЬНЕ** <отруювати,

умерщвляти>); 2) ЗАГАЛЬНА ВЛАСТИВІСТЬ ЯДУ: (ВИКЛИКАТИ СМЕРТЬ);
3) МЕДИЧНА ВЛАСТИВІСТЬ ЯДУ: (ЛІКУВАТИ).

Конституент 2 "Тип та сила впливу". Субконцепти (лексеми) концепту ТОКСИЧНІСТЬ розрізняються, перш за все, вказівкою на характер впливу даної речовини на людину, а саме: 1) ліки лікують; 2) алкоголь тонізує та викликає сп'яніння; 3) зілля викликає сп'яніння або зачаровує; 4) тютюн злегка тонізує; 5) наркотики викликають ейфорію та особливий рід сп'яніння. При цьому більшість лексем позначають *корисний* (ліки) або *сприятливий* (алкоголь, тютюн) вплив на людину, проте, вплив зілля та дурману є шкідливим і неприємним. Синоніми ряду протиставлені решті слів цього класу тим, що вказують на властивість викликати смерть. Також деякі субконцепти всередині класу розрізняються вказівкою на велику або меншу *силу впливу* речовини на організм людини; *наркотики*, наприклад, впливають сильніше, ніж *тютюн*. Окремий статус у групі ядів мають *токсини* – отруйні речовини біологічного походження, що виробляються *живими клітинами* або *організмами*.

Конституент 3 "Тип засвоєння". Всі наведені субконцепти позначають *речовини*, які, потрапивши всередину тіла людини, *засвоюються* в її організмі. У цьому відношенні вони зближуються з лексемами, що позначають різні види *їжі*, причому ці дві групи слів перетинаються; пор. *вино, горілка, пиво*, а також *чай і кава* (у значення двох останніх слів теж входить вказівка на тонізуючу дію напою на організм). Однак, на відміну від харчових продуктів, речовини, що позначаються лексемами даного класу, можуть припускати *різні* способи вживання. Наприклад, *ліки* можна приймати внутрішньо як їжу, вводити за допомогою шприца (внутрішньовенно або внутрішньом'язово), втирати у шкіру, вдихати та ін.; *наркотики* приймають внутрішньо, вводять за допомогою шприца, курять, нюхають, жують; *тютюн* курять або - рідше - нюхають; проте, *дурман*, – його вдихають.

Конституент 4 "Тип походження/призначення". ПРИЗНАЧЕННЯ РЕЧОВИНИ (спеціально ПРИЗНАЧЕНІ та ПРИГОТОВЛЕНІ для того чи іншого ВПЛИВУ). Майже всі субконцепти даного класу позначають речовини,

спеціально *призначені* і *приготовлені* для того чи іншого впливу, наприклад, ліки, алкоголь, зілля, тютюн, наркотики та ін. Виняток складає дурман, який позначає *природну* речовину.

Важливо враховувати, що основні семи концепту **ТОКСИЧНІСТЬ** *яд* та *отрута* розрізняються за такими семантичними ознаками: 1) *походження* (*яд*, на відміну від *отрути*, може бути природного походження); 2) *призначення* (*отрута* потрібна для єдиної мети – отруїти кого л.; *яд* може використовуватися і з іншою метою); 3) *склад* (*отрута*, на відміну від *яду*, передбачає різні компоненти, складові); 4) *сила дії* (з *ядом* загалом пов'язується уявлення про більшу силу дії на організм); 5) *вид речовини та спосіб, яким вона потрапляє в організм* (*яд* – це зазвичай рідина або порошок; *отрута* зазвичай має вид напою, якщо призначена для людини, або порошку, корму тощо, якщо призначена для інших живих істот; *яд* можна не тільки випити або з'їсти, але і ввести всередину іншим способом, наприклад, внутрішньовенно).

Яд може бути як *природного* походження, так і спеціально створеним, тоді як *отрута* завжди виготовляється людиною. При цьому *яд* передбачає *особливі умови* і, як правило, велику складність приготування, *отруту* ж зазвичай легко роблять вдома; також *отруту* на відміну від *яду* неможливо синтезувати. Також *яд* і *отрута* використовуються для того, щоб умертвити людину (або багатьох людей) або ж вивести будь-яких живих істот, наприклад, домашніх паразитів. При цьому *отруту* зазвичай призначають для когось іншого, але не для себе. Однак *яд* може використовуватися і в *медицині*, наприклад, *яд*, якщо його приймати у дуже маленьких дозах, зміцнює імунну систему. Також при деяких захворюваннях буває корисним *яд* гюрзи, що неможливо сказати про *отруту*.

Спільним є те, що *яд* і *отрута* не обов'язково вбивають: їхній вплив може обмежитися будь-якими збитками або пошкодженнями для організму, хоча зазвичай і дуже сильними, наприклад, *яд* може мати нервово-паралітичну дію, *отрута* може подіяти майже відразу і визвати маячню та галюцинації, проте в цілому (тобто за відсутності явних вказівок) з *ядом* пов'язане уявлення про

більшу силу дії. Тому, коли йдеться про виведення комах або зовсім дрібних тварин, зазвичай використовують слово *отрута* (*Новий словник*, 2004, с. 1298). Дериватами є такі лексеми слов'янського та латинського походження, як "протиотрута", "токсикологія", "дезінсекція" (іменники); "отруйний", "токсичний" (прикметники); "отруїти", "травити", "морити", "отруїтися" (дієслова).

Лексема *яд* може використовуватися також у переносному значенні, наприклад, сумніви, спогади як *яд* надають згубний вплив на *душу* ("яд сумнівів", "яд спогадів", "отрута для слов'янської душі") і пов'язуватися із значеннями "роздратування", "злість", "гірке почуття", "уїдливість" як *яд* = *жовч* ("яд <жовч> у його словах").

Щільно пов'язані з концептом ТОКСИЧНІСТЬ такі номінації людини, як *чаклун* (англ. *sorcerer, wizard*) та *відьма* (англ. *witch, hag, hex*), що використовують різні види отрут або зілля. Так, *чаклун*, або *чарівник, чародей, маг, чудотворець* позначає "людину, про яку мовець думає, що вона пов'язана з вищими силами і тому здатна робити речі, які не може зробити ніяка звичайна людина, тому що вони порушують закони устрою світу" (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 130). Дія, яку виконує чаклун – *чаклунство*, пов'язана за старовинними марновірними уявленнями із магічними діями, рухами й замовляннями, за допомогою яких нібито можна вплинути на людей і природу (<http://sum.in.ua/s/chaklunstvo>).

Чаклун відрізняється від решти синонімів ряду тим, що позначений ним суб'єкт переважно робить зло. Чаклун, як правило має відштовхуючу зовнішність і викликає страх (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 132). До *чаклуна* наближується також лексема *відьма*, яка має наближений аналог чоловічого роду *відьмак*. Як і *чаклун*, *відьма* – жінка, яка, знаючись з "нечистою силою", **завдає людям шкоди**; чаклунка (<http://sum.in.ua/s/vidjma>) не обов'язково є персонажем казок і завжди означає злу, темну істоту, наприклад "Кожен у свою чергу поспішав щось розповісти. До того відьма у вигляді скирти сіна приїхала до самих дверей хати; у іншого вкрала шапку чи

трубку; у багатьох дівок на селі відрізала косу; в інших випила по кілька відер крові" (Н. В. Гоголь, Вій). Специфіка *відьми* полягає в тому, що для неї, ще більшою мірою, ніж для *чаклуна*, є обов'язковим зв'язок з темними, бісівськими силами, наприклад, "Видно, проклята відьма часом гріхів наробила, що нечиста сила так за неї стоїть" (Н. В. Гоголь, Вій).

Як чаклун, так і відьма використовують різні *природні* отруйні засоби: 1) *зілля* (англ. *potion*) та 2) дурман (англ. *jimson weed; thorn apple; narcotic; doping*).

Так, в українській мові під *зіллям* розуміється: 1) різноманітні, здебільшого запашні трав'янисті рослини; 2) навар або настій з деяких рослин, який використовується в народній медицині переважно з *лікувальною* метою; 3) *розм.* те саме, що *тютюн*; 4) *розм.* те саме, що *горілка*; 5) *збірн., ірон. в'їдливі, причепливі люди, які роблять що-небудь погане, шкідливе* (<http://sum.in.ua/s/zillja>). В англійській мові поняття *potion* також, як і в українській мові *зілля*, переважно пов'язано із чаклунськими діями, і визначається як: 1) "drink that contains medicine, poison, or something that is supposed to have *magic powers*" (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/potion>), 2) "a liquid that is believed to have a *magical effect* on someone who drinks it" (<https://dictionary.cambridge.org/potion>), але може тлумачитися також і як суміш рідин "a *mixture of liquids* (such as liquor or medicine)" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/potion>) або рідина, яка лікує хворобу, але не є ліками "a *liquid or substance* that is said to cure an illness or a condition, but is *not a medicine*" (<https://dictionary.cambridge.org/potion>).

Поняття *дурман* в українській мові у прямому значенні пов'язано із однорічною отруйною трав'янистою рослиною *дурманом* родини пасльонових з білими квітками, які мають неприємний, запаморочливий запах; використовується в медицині та з одурманюючим засобом, якій одурманює, п'янить; а також у переносному із тим, що служить *засобом обману*, омани,

притуплює розум, затуманює свідомість, обманюючи, завуальовуючи істину, заставляє вірити в що-небудь нереальне (<http://sum.in.ua/s/durman>).

В англійській мові поняття дурман також прямо пов'язано із отруйними рослинами *jimson weed* та *thorn apple*, які мають загальну назву *Datura stramonium* (укр. дурман звичайний, або дурман смердючий), але для фігуральної передачі переносного значення, в англійській мові використовується поняття **toxin** (наприклад, "propaganda toxin/пропагандистський дурман"), під котрим розуміється: 1) "a poisonous substance, especially one produced by bacteria, that causes disease" (<https://dictionary.cambridge.org/toxin>); 2) "any poisonous substance produced by bacteria, animals, or plants" (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/toxin>), 3) "a poisonous substance that is a specific product of the metabolic activities of a living organism and is usually very unstable, notably toxic when introduced into the tissues, and typically capable of inducing antibody formation" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxin>).

Таким чином, у наведених семах концепту **ТОКСИЧНІСТЬ яд та отрута** як речовина, що викликає смерть, містяться такі сигніфікативні конституенти: 1) **ПОХОДЖЕННЯ** <природне, штучне>, 2) **ПРИЗНАЧЕННЯ** <отруєння, виведення>, 3) **СКЛАД** <один елемент, компоненти>, 4) **СИЛА ДІЇ** <високий, низький>, 5) **СПОСІБ/ВИД** <рідина, порошок, газ> (**ВПЛИВ** може обмежитися будь-яким **СИЛЬНИМИ ЗБИТКАМИ** для організму <маячня, галюцинації, параліч>). Номінації людей, які використовують яд та отрути, мають лінгвокультурну та лінгвокультурологічну забарвленість і пов'язані із чаклунством та вищими магічними силами, але їх **ВПЛИВ**, якість ядів та отрут також визначається спільними діями **ЗАВДАВАТИ ЛЮДЯМ ШКОДИ, СИЛЬНИХ ЗБИТКІВ / РОБИТИ ЩО-НЕБУДЬ ПОГАНЕ, ШКІДЛИВЕ**.

3.1.2 Семантичний сценарій токсичності в англійській і українській мовах (переносне значення)

Семантика токсичності у переносному значенні в англійській і українській мовах еспікується за допомогою як *мовленнєвих актів*, так і *немовних дій*,

наприклад, через ряд спільних синонімів – англ. *TO BULLY, TO DENIGRATE, TO JEER*/укр. *ЗНУЩАТИСЯ, ЗБИТКУВАТИСЯ, ГЛУМИТИСЯ*, мета яких уявити об'єкт знущання *смішним*. Семантичні умови токсичності як немовної дії можуть виражатися наступною парафразою: *Х знущається <збиткується, глумиться>* над *У-м* = 'здійснюючи дію *Р* по відношенню до *У-а*, *Х* хоче, щоб *У* постав внаслідок *Р* як щось смішне і жалюгідне; *Х* хоче цього, тому що отримує від цього задоволення і відчуває почуття переваги над *У-м*; мовець вважає мотиви і поведінку *Х-а* аморальними <токсичними> (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 427).

Дієслово *знущатися*, описуючи немовні дії, може вказувати на їх широкий діапазон – від побоїв до чисто символічних дій, що завдають об'єкту тільки *моральну шкоду* або *моральний збиток*. Також *знущатися* може вживатися навіть в ситуаціях, які передбачають бездіяльність суб'єкта, в наслідок якого об'єкт опиняється у смішному або жалюгідному становищі, і може включати такі дії, як *принижувати*/англ. *humiliate*; *знущатися*/англ. *abuse*; *дражнити*/англ. *tease*; *насміятися*/англ. *laugh*, *посміятися*/англ. *laugh*; *сміятися*/англ. *laugh*, *насміхатися*/англ. *redicule*, *потішатися*/англ. *make fun of*, *жартувати*/англ. *joke*, *глузувати*/англ. *sneer*; *жартувати* /англ. *diddle*, *кепкувати*/англ. *jive*; *висміювати*/ англ. *redicule*, *осміювати*/англ. *bemock*/ англ. *rally*, *засміяти*/англ. *sneer down*; *сміятися*/англ. *laugh*, *жартувати*/англ. *joke*; *простий*. *вигалятися*/англ. *make a laughing stock of someone*; *куражитися*/англ. *jeer*.

У синонімічному ряді *конфліктний, склочний, скандальний, сварливий* англ. *confrontational, quarrelsome, scandalous, dissentious* аналогом ознаки токсичний є прикметник *скандальний* "такий, поведінка або діяльність якого часто стає причиною пригод, які порушують громадський порядок і отримують широкий розголос" (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 479-480).

Основна особливість ознаки *скандальний* полягає у вказівці на бурхливий характер і значний масштаб конфліктів, які супроводжуються шумом і криками і зазвичай припускають велику кількість учасників. Ці особливості ознаки

скандальний частково пов'язані з тим, що він передбачає орієнтованість суб'єкта на аудиторію, зокрема його бажання залучити до них оточуючих і, можливо, викликати у них співчуття. Якщо у разі ознаки *склочний* суб'єкт захищає особисті інтереси, то у разі ознаки *скандальний* суб'єкт нерідко обурюється тим, що суперечить його уявленням про справи або загальноприйнятим нормам поведінки. *Скандальний*, на відміну від *склочний*, допускає наявність відносно серйозного приводу для конфлікту, проте вказує на перевагу реакції суб'єкта і її надмірну емоційність (там само, с. 481).

Аналогами скандальної поведінки є такі ознаки, як задиристий/англ. *cocky*, задира/англ. *scrapper*, забіяка/англ. *rantipole*; сварливий/англ. *quarrelsome*, буркотливий/англ. *grumbling*, брюзгливий/англ. *ill-natured*; невживчивий/англ. *unaccomodating*; дратівливий/англ. *touchy*; жовчний/англ. *acrimonious*, злий/англ. *wicked*, злісний/англ. *spiteful*, агресивний/англ. *aggressive*; крикливий/англ. *loadmouthed*.

Ознаки *склочний* і *скандальний* можуть поєднуватися не тільки з назвами конкретних людей у значенні суб'єкта, але і з назвами *сукупностей осіб* і використовуватися для класифікації номінацій різних типів політиків-токсиків, наприклад, *склочники*/англ. *hell raisers*, *скандалісти*/англ. *troublemakers*. Так, токсичний *політик-склочник* передбачає, що сварка спалахує через незначний привід, зазвичай через те, що зачеплені його особисті інтереси, тоді як особливість *політика-скандаліста* визначається бурхливим характером і значним масштабом конфліктів, які супроводжуються шумом і криками і зазвичай припускають велику кількість учасників: сварка /англ. *quarrel*, конфлікт/англ. *conflict*, склока/англ. *brawl*, скандал /англ. *scandal*; *склочник*/англ. *hell-raiser*, *скандаліст*/англ. *brawler*; посваритися/англ. *brawl*, розругатися/англ. *have a row with*, повз дорити/англ. *wrangle*, конфліктувати/англ. *clash*, скандалити/англ. *raise hell*, звадніти /англ. *squabble*. (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 480). Токсичні особливості *політика-скандаліста* пов'язані з тим, що він передбачає орієнтованість на аудиторію,

зокрема його бажання привернути увагу слухачів/глядачів і, можливо, викликати у них співчуття (О. Ляшко, Н. Фараж, М. Макконнелл).

Знущання пов'язується також з такою токсичною поведінкою особистості як зухвала/англ. *insolent*, нахальна/англ. *impertinent*, надсмільлива/англ. *daring*, аналогами якої є ознаки безцеремонний/англ. *unceremonious*, безпардонний /англ. *brazen*, розв'язний/англ. *cocky*, безсоромний/англ. *shameless*, *blushless*, безсовісний/англ. *unscrupulous*, невихований/ англ. *ill-mannered*. Дериватими цієї групи є такі типи поведінки, як нахабство/ англ. *insolence*, нахальство/ англ. *effrontery*, зухвалість/англ. *impertinence*; зухвалець/ англ. *cheeky person*, нахаб /англ. *pushy person*; нахабно/англ., *insolently* нахально/ англ. *impudently*, зухвало /англ. *bluntly*, внахабну/англ. *blatantly*; нахабніти/англ. *be impudent/become insolent*.

Ознака *зухвалий*, на відміну від ознак *нахальний* та *надсмільливий*, обов'язково припускає наявність партнера зі спілкування і вказує на порушення правил ввічливості по відношенню до нього. Розглянута ознака описує головним чином *мовленнєву поведінку суб'єкта*. Ознака *зухвалий* найчастіше передбачає невшанування суб'єкта по відношенню до того, хто має більш високий статус у соціальній або віковій ієрархії. Найчастіше ознака *зухвалий* вказує на *провокативну* поведінку суб'єкта, який дозволяє собі *різкі репліки і уїдливі випадки* на адресу співрозмовника – зазвичай у відповідь на його висловлення, які суб'єкт інтерпретує як посягання на свою гідність. Ознака *зухвалий* підкреслює також відсутність у суб'єкта страху, оскільки причини поведінки, на які вказує *зухвалий*, стосуються внутрішнього світу суб'єкта і, насамперед, його *гордого* та *свавільного* характеру, що має зокрема типові зовнішні ознаки – *зухвалий погляд* та *різкий тон вимови*. У свою чергу, *зухвалість* як *немовна дія* має гендерний чинник і вказує на надмірно сміливу і вільну поведінку чоловіка з жінкою, яка ображає гідність останньої (*Новий словник синонімів*, 2004, с. 1296).

Таким чином, концептуальними ознаками токсичної поведінки є такі *немовні дії*, як **ЗНУЩАТИСЯ, ПРИНИЖУВАТИ, ЗУХВАЛИТИ ТА**

СКАНДАЛИТИ. У якості *мовленнєвого акту*: 1) дієслово *знущатися* позначає зле висміювання, глузування (<http://sum.in.ua/s/znushhatysja>), 2) дієслово *принижувати* – образи (<http://sum.in.ua/s/prynyzhuvaty>); 3) дієслово *зухвалити* – різкі репліки і уїдливі випадки; 4) дієслово *скандалити* – сварка, з криком, лайкою, галаслива сварка (<http://sum.in.ua/s/skandal>).

Вважаємо, що ознака *скандальний* має близьку до *поведінкової токсичності*, тобто такої людини, поведінка чи діяльність якої часто стає причиною подій, що порушують громадський порядок і набувають широкого розголосу, тоді як ознака *зухвалий* характеризує саме *мовленнєву токсичність* через використання **різких, невшанованих** та **уїдливих** висловлень до співрозмовника.

3.2 Хронологія розширення семантичної структури концептів **TOXICITY / ТОКСИЧНІСТЬ** в європейських лінгвокультурах

Розглянемо етапи формування концепту **TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ** в європейських лінгвокультурах і визначимо хронологію розширення значення поняття "токсичність" шляхом реконструкції його мотивуючих та поняттєвих ознак.

3.2.1 Реконструкція мотиваційної зони концептів **TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ** в європейських лінгвокультурах

В англійській мові слово *toxic* вперше з'явилося у **1660-ті** роки. Воно походить від французького *toxique* і безпосередньо від пізньолатинського *toxicus* "отруєний", від латинського *toxicum* "отрута", від грецького *toxikon (pharmakon)* "(отрута) для використання на стрілах", від *toxikon*, середнього роду від *toxikos* "що стосується стріл або стрільби з лука", а отже, до лука, від *toxon* "лук", ймовірно, від скіфського слова, яке також було запозичене в латинську мову як *taxus* "уєв/тис".

Американський професор лінгвістики та давніх мов Калверт Уоткінс припускає можливе джерело в іранському *taxša-* "лук", від *PIE *tekw-* "to run, flee /бігти, тікати". Як іменник є відомим з **1890** р. Словосполучення "toxic

waste/ токсичні відходи" використовувались з **1888** р. у медицині и називались "toxin/токсин"; до **1955** року як "chemical or radioactive waste/хімічні або радіоактивні відходи" (<https://www.etymonline.com/search?q=toxic&ref>).

Поняття *toxicity* позначає "state of being toxic/стан токсичності", зафіксовано з **1880** року і є похідним від "toxic" + *-ity*. Словотвірний елемент *-ity*, який утворює абстрактні іменники від прикметників і означає "стан або якість існування", походить від середньоанглійського суфіксу *-ite*, від старофранцузького суфіксу *-ete* (сучасний французький суфікс *-ité*) і безпосередньо від латинського суфіксу *-itatem* (називний *-itas*), який позначає стан або властивість, складається з *-i-* (від основи або сполучного слова) + загального абстрактного суфікса *-tas*. Отже, англійськомовне слово, що утворене на *-ity*, зазвичай означає *якість бути тим, що описує прикметник*, або конкретно приклад якості, або разом усі випадки; слово із компонентом *-ism* означає *умонастрій або усіх тих, хто його відчуває*. (<https://www.etymonline.com/word/toxicity>).

У **1897** році французький поет Поль Валері пише лист письменнику Андре Жіду, в якому він використовує прикметник "*trèstoxiques*/дуже токсичний" із фігуральним значенням "*médisans, dépréciateurs*/наклепницький, зневажливий": "Jesuis entrain de lire du De Maistre – non sans plaisir. Lire ça et Stendhal si opposé, c'est excitant. Le fumet de l'ancienne politique me grise très bien. Il se trouve par hasard que sur l'époque 179... 184..., j'ai lu cinq ou six ouvrages **très toxiques**/ Я читаю Де Местра – не без задоволення. Читати це і Стендаля, що настільки відрізняється, захоплююче. Аромат старої політики мене добре сп'янює. Випадково вийшло, що про період 179...184... я прочитав п'ять чи шість дуже токсичних робіт" (<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/toxique#3>). Листування Поля Валері та Андре Жіда за період з 1890 до 1942 року було вперше опубліковано у 1955 році, лист, з якого взята цитата, датований 1897 роком. Таким чином, лексема "*toxiques*" була вжита Полем Валері у переносному

значенні okazіонально, використовуючи подібність між отруйною речовиною, що отрує здоров'я, і отруйними словами, що отрують "життя".

У **1962** році американська письменниця Р. Л. Карсон вперше у книзі "Silent Spring" (укр. "Мовчазна весна") простежила токсичний вплив синтетичних пестицидів на дику природу і поведінку людей, започаткувала використання поняття "токсичність" як влучної метафори для впливу, який безпосередньо, але непомітно і незрозуміло, впливає на настрій, переконання і вчинки людини (Whorton, 2015).

У **1985** році виходить у світ робота Ж. Калабрезе "Сприйнятливість до токсичних речовин: відмінності у чоловіків та жінок", у якій вперше було досліджено біохімічні і фізіологічні відмінності в токсичних реакціях між представниками різних статей, зокрема ступені токсичності для різноманітних неорганічних і органічних забруднень, ліків, оральних контрацептивів та ендогенних речовин (біохімія і фізіологія гормонів) (Calabrese, 1985).

У **2014** році в онлайн-словнику молодіжних слів та фраз англomовного сленгу "Urban Dictionary" фіксується лексема *toxic* для визначення групи людей із набором ознак негативної поведінки: "Toxic is a group of people who are rude and can't be nice. They are not true to people around them. They need an attitude check. Their personalities are so unappealing its make the people around them suffer and turn rude as well. Beware of toxics! Friend 1: omg that new girl is making all my friends turn on me. Friend 2: she is so toxic!! " (March 13, 2014).

У **2018** році "Оксфордський словник англійської мови" обрав прикметник *toxic* Словом Року, що найкраще описує настрій того року і має "стійкий потенціал" як термін із культурним значенням. Оксфорд заявив, що його дані свідчать про 45-відсотковий ріст пошуків слова *toxic* на своєму веб-сайті у 2018 році, які розпочалися з отруєння токсичними хімікатами колишнього російського шпигуна Сергія Скрипаля та його дочки у Великій Британії, а також з Сирії, де внаслідок токсичної хімічної зброї загинуло щонайменше 40 людей і призвело до ракетного удару з боку США. Фраза *toxic*

environment "токсичне середовище" не мала нічого спільного із забрудненням: люди шукали її через неприємне середовище на робочому місці. Також вони протестували проти сексуальних правопорушень, нерівної оплати праці та дискримінації, або хотіли знати про токсичні стосунки, особливо пов'язані з рухом #MeToo проти сексуального зловживання (<https://learningenglish.voanews.com/oxford-s-word-of-the-year-is-toxic/1913.html>).

Етимологічні розвідки мотиваційної основи латинізованого поняття *токсичний* в українській мові показали спільність латинської основи "*toxicum*", яка використовується для утворення таких медичних термінів, як *токсикоз* та *токсикологія*. Термін "токсикоз" позначає "хворобливий стан, що виникає внаслідок дії на організм отруйних речовин" і який утворений на базі гр. τοξικός "отруйний (для стріл)", пов'язаного з τόξον "лук і стріли", очевидно, запозиченим зі скіфської мови (пор. перс. *taxš* "лук, стріла"); пор.: р. *токсикоз*, бр. *таксікоз*, п. *toksykoza*, ч. *toxikosa*, *toxikoza*, слц. *toxikoza*, вл. *toksin*, болг. *токсикоза*, м. *токсин*, схв. *токсини* (мн.), слн. *toksin* (Етимологічний словник української мови. Т. 5, с. 592). Термін "токсикологія" позначає "науку про властивості отрут", *токсиколог*, *токсикологічний*; р. болг. *токсикология*, бр. *таксікалогія*, п. *toksykologia*, ч. *toxikologie*, слц. *toxikologia*, м. *токсикологія*, схв. *токсикологія*, слн. *toksikologija*; науковий термін, утворений з основ лат. *toxicum* "отрута", що походить від гр. τοξικόν "отрута для стріл", і гр. λόγος "слово, розум, зміст" (Етимологічний словник української мови. Т. 5, там само).

У свою чергу, український еквівалент *отруйний* походить від дієслова *труїти* псл. *truti*, *trvq* "споживати, витратити, перетравлювати; труїти" пов'язане чергуванням голосних з ітеративом *traviti* "травити"; "перетравлювати (їжу); споживати; знищувати отрутою", бр. *травіць* "перетравлювати", *атрута* "отрута", др. *трути*, *трову* "тратити, *тр* *іти*, *трью* "тс.", п. *truć*, *truje* "труїти; знищувати; споживати", ч. (*trut'*, *truju*) "труїти", слц. *trovit'* "тратити; споживати", нл. *tšuš*, *tšuju* "бути позбавленим, втратити", болг. *трѡвя* "отруюю", *отрѡва* "отрута" м. *тпрује* "отруює",

схв. *трòвати, тру́єм* "труїти", *òтров* "отрута", слн. *trovátì, trújem* "труїти", стсл. травити, травльж "поїдати"; (Етимологічний словник української мови. Т. 5, с. 656). Також розглядається походження поняття *отрута* від (*прі́трут*) (ент.) "ведмедиця, *Arctia*" (гусінь), з огляду на отруйність волосяного покриття деяких видів гусені) (<https://goroh.pp.ua/етимологія/отрута>).

3.2.2 Реконструкція поняттєвої зони ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ в європейських лінгвокультурах

Сучасна лінгвоконцептологія має великий доробок праць, присвячених дослідженню споріднених концептів, зокрема, ОТРУТА/POISON (Огар, 2015; Rapasenko, 2015). Проте феномен токсичності як негативної психологічної якості людини залишається поза увагою лінгвістів, що увиразнює актуальність пропонованого дослідження, у якому ми трактуємо ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ як антропоконцепт та аналізуємо його лексикографічне втілення на матеріалі англomовних та україномовних словників. З огляду на зазначене вище цілком логічним першим етапом аналізу складу будь-якого концепту є розгляд понятійних ознак у словникових дефініціях його мовних репрезентантів, що власне входить до завдань цього дослідження. Розглянемо на прикладі різноманітних тлумачних словників дефініції лексичної одиниці *toxic*, яка є вихідною номінантою відповідного концепту ТОХІСІТУ в сучасних європейських мовах та визначимо спільні *ціннісні концептуальні зони токсичності* як негативної психологічної якості людини в європейському лінгвокультурному просторі, які нерозривно поєднані із понятійними та образним компонентами (Болдирєв, 31).

3.2.2.1 Реконструкція понятійних ознак концепту ТОХІСІТУ в англійській мові. Окрім свого початкового значення "*toxic*" щодо виснажливих або смертельних отрут, слово токсичний має певне переносне значення і може означати "надзвичайно жорстокий, зловмисний або шкідливий", що часто є *наміром*, коли описують людину як "токсичну". Для реконструкції понятійних ознак ознаки "*toxic*" в англійській мові було використано одинадцять

тлумачних словників, аналіз яких дозволив виокремити концептуальні ознаки *токсичності* як *негативної психологічної якості людини*. Розглянемо кожну з них.

3.2.2.1.1 В словнику "Oxford Learner's Dictionaries" лексема *toxic* визначається як " (*informal, disapproving*) (*of a person, relationship or situation*) very **unpleasant**, especially in the way somebody likes to **control and influence** other people in a **dishonest** way", наприклад, "I felt trapped in this *toxic relationship*". "The *political situation is highly toxic*". "The *toxic atmosphere* that now exists in political life") /укр. (розмовний, несхвальний) (про людину, стосунки чи ситуацію) дуже **неприємний**, особливо в тому, що комусь подобається **нечесно контролювати і впливати** на інших людей ("Я почував себе в пастці цих токсичних відносин". "Політична ситуація вкрай токсична". "Токсична атмосфера, яка зараз існує в політичному житті") (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/english/toxic>).

3.2.2.1.2 В словнику "Lexico" лексема *toxic* визначається як "very **harmful** or **unpleasant** in a pervasive or insidious way", наприклад, '*a toxic relationship*'/токсичні відношення, '*toxic work environment*'/токсичне робоче середовище, '*in the last couple of years the atmosphere has turned toxic*'/"за останні пару років атмосфера стала токсичною", '*It's so important to forgive and move forward, because that's negativity and it's toxic to the body and to the mind.*'/"Дуже важливо прощати і йти вперед, тому що це негатив, і він токсичний для тіла та розуму" та ін. (*toxic.*'<https://www.lexico.com/definition/toxic>). Синонімічними варіантами лексеми *toxic* є прикметники *dangerous, destructive, harmful, injurious, malignant, noxious, pernicious, virulent* (<https://grammartop.com/toxic-synonyms/>).

3.2.2.1.3 В багатофункціональному багатомовному словнику-тезаурусі "Wiktionary" лексема *toxic* визначається двома семемами: 1) "*(figuratively)* severely negative or harmful", наприклад, "a toxic environment that promoted bullying); 2) (*figuratively, of a person*) hateful or strongly antipathetic, наприклад, "It is not good to be around toxic people"/укр. (*образно*). 1) Щось сильно негативне чи шкідливе, наприклад, токсичне середовище, що сприяє булінгу

(знущанням); 2) (*образно, про людину*) ненависницький або сильно антипатичний (не добре знаходиться поряд з токсичними людьми) (<https://en.wiktionary.org/wiki/toxic>).

3.2.2.1.4 В англійському словнику "Collins Online Dictionary" лексема *toxic* дефінується з урахуванням британського варіанту англійської мови, як "(in British English) = *harmful or damaging*/ укр.токсичний (у британській англійській) = шкідливий або пошкоджуючий (<https://www.collinsdictionary.com/english/toxic>)

3.2.2.1.5 В американському словнику "DictionarybyMerriam-Webster" лексема *toxic* визначається як "*extremely harsh, malicious, or harmful (toxic sarcasm)*/укр. "надзвичайно різкий, зловмисний чи шкідливий (токсичний сарказм) (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxic>)

3.2.2.1.6 В англійському словнику "Cambridge Dictionary" *toxic* визначається двома семемами як: 1) "*(informal) very unpleasant or unacceptable*; 2) "*(informal) causing you a lot of harm and unhappiness over a long period of time: toxic parents, a toxic relationship.*/укр. 1) "(розмов.) дуже неприємний чи неприйнятний; 2) (розмов.), який завдає вам багато шкоди та нещастя протягом тривалого періоду часу: *токсичні батьки, токсичні відносини.*

3.2.2.1.7 В англійському словнику "Macmillan Dictionary" лексема *toxic* визначається двома семемами: 1. Used about a subject on which opinion is so strongly divided that it is hard to have a reasonable discussion about it: a) *Based on research, we have learned that these are six of the most common toxic subjects for couples*; b) *the increasingly toxic debate around welfare*; 2. Very bad, unpleasant or harmful: *The WhatsApp messages revealed a toxic masculine culture* / укр. 1. використовується щодо предмета, з якого думки настільки сильно розходяться, що важко вести розумну дискусію з цього приводу: а) *На підставі досліджень ми дізналися, що це шість найпоширеніших токсичних предметів для пар*; б) *дедалі більш токсичні дебати про соціальну допомогу*; 2. дуже поганий, неприємний чи шкідливий: *Повідомлення у WhatsApp виявили токсичну маскулінну культуру.* (<https://www.macmillandictionary.com/british/toxic>).

3.2.2.1.8 В англійському словнику "Longman Dictionary of Contemporary English" лексема *toxic* визначається як (*informal*) very unpleasant and causing a lot of harm or unhappiness: *You are clearly in a toxic relationship and you need to get out of it. I began to feel slightly nauseous and wondered if Archie's words might be having a toxic effect* / укр. (розмов.) дуже неприємний і завдає багато шкоди або нещастя: *Ви явно перебуваєте у токсичних відносинах, і вам потрібно вибратися з них. Мене почало трохи нудити, і я подумав, чи не надають слова Арчі токсичний ефект.* (<https://www.ldoceonline.com/dictionary/toxic>).

3.2.2.1.9 В електронному словнику "Dictionary.com" лексема *toxic* визначається двома семемами: 1) "causing unpleasant feelings; 2) harmful or malicious: *a toxic boyfriend who wanted complete control over her; toxic criticism* / укр. 1) що викликає неприємні відчуття; 2) шкідливий чи зловмисний: *токсичний бойфренд, який прагне її повністю контролювати; токсична критика* (<https://www.dictionary.com/browse/toxic>).

3.2.2.1.10 В онлайн-словнику молодіжних слів та фраз англомовного сленгу "Urban Dictionary" лексема *toxic* використовується як для визначення однієї людини: "Adjective *toxic* used to describe usually a very negative person, that bitch about everything, spread unnecessary hate or just talk shit about others. You can meet these people in any online game community and they are the main coin of online gaming/ укр. прикметник *токсичний* використовується для опису зазвичай дуже негативної людини, яка стервозно реагує на все, поширює непотрібну ненависть або просто говорить лайно про інших. Ви можете зустріти цих людей у будь-якій спільноті онлайн-ігор, і вони є головною монетою онлайн-ігор" (<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=toxicer>), так і групи людей із набором ознак негативної поведінки, а саме: "Toxic is a group of people who are rude and can't be nice. They are not true to people around them. They need an attitude check. Their personalities are so unappealing its make the people around them suffer and turn rude as well (March 13, 2014) / укр. Токсичні – це група людей, які грубі та не вміють бути милими. Вони неправдиві з оточуючими. Їм потрібно виправити своє ставлення. Їхні особи настільки непривабливі, що оточуючі

страждають і теж стають грубими" (13 березня 2014 р.) (<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Toxic>).

3.2.2.1.11 В семантичній оналайн-павутині "DBpedia" зокрема дефініції поняття "*toxicity*" у прямому значенні як "*the degree to which a chemical substance or a particular mixture of substances can **damage an organism**. Toxicity can refer to the effect on a whole organism, such as an animal, bacterium, or plant, as well as the effect on a substructure of the organism, such as a cell (cytotoxicity) or an organ such as the liver (hepatotoxicity)*/ступінь, до якого хімічна речовина або певна суміш речовин може **пошкодити організм**. Токсичність може означати вплив на весь організм, наприклад, тварину, бактерію чи рослину, а також вплив на підструктуру організму, наприклад, клітину (цитотоксичність) або орган, наприклад, печінку (гепатотоксичність)", також знаходимо визначення у переносному значенні, а саме: "*By extension, the word may be metaphorically used to describe toxic effects on larger and more complex groups, such as the family unit or society at large*/укр. У розширенні це слово може використовуватися метафорично для опису токсичного впливу на більші та складніші групи, такі як сім'я чи суспільство в цілому (<https://dbpedia.org/page/toxicity>).

Таким чином, аналіз одинадцяти дефініторних словників англійської мови показав, що переносне значення "токсичний" як негативної психологічної якості людини має 14 концептуальних ознак, які за частотністю фіксування у словниках розташувалися наступним чином: 1) *harmful, damaged*/шкідливий, пошкоджуючий – 8; 2) *unpleasant*/неприємний – 5; 3) *malicious*/зловмисний – 2; 4) *causing unhappiness* /завдаючи нещастя – 2; 5) *antipathetic*/антипатичний – 1; 6) *(very) bad* /дуже поганий – 1; 7) *control*/контроль – 1; 8) *dishonest*/нечесний – 1; 9) *(extremely) harsh* /надзвичайно жорсткий – 1; 10) *hateful*/ненависницький – 1; 11) *influence*/вплив – 1; 12) *negative*/негативний – 1; 13) *rude, can't be nice*/грубий, не може бути добрим – 1; 14) *unacceptable*/неприйнятний – 1.

Виокремлені дефініційні ознаки токсичної поведінки можна класифікувати за трьома тематичними напрямками: 1) *harmful and malicious*/шкідлива та зловмисна поведінка; 2) *unpleasant experiences and difficult situations*/неприємні

переживання і важкі ситуації; 3) *making people unhappy, shocked and upset*/ людина, що робить людей нещасними, шокованими та засмученими. Таким чином, у англійській мові переносне значення атрибута "токсичний" як негативної психологічної якості людини торкається наступних ціннісних концептуальних зон поняття TOXICITY: HARM (шкода), UNPLEASANTNESS (неприємність), MALICIOUSNESS (злість), UNHAPPINESS (нещастя).

3.2.2.2 Реконструкція понятійних ознак концепту "TOXICITÉ" у французькій мові.

3.2.2.2.1 У тлумачному словнику французької мови "Larousse" лексема *toxique* визначається як "Figuré. Se dit d'une personne ou d'une relation dont l'influence est psychologiquement **nocive, pernicieuse**: *Quitter un conjoint toxique. Sortir d'une amitié toxique*/ укр. образно. Йдеться про людину чи стосунки, вплив яких психологічно **шкідливий, згубний**: *Залишити токсичного чоловіка. Розрив токсичної дружби* (<https://www.larousse.fr/francais/toxique/78812>).

3.2.2.2.2 У тлумачному словнику французької мови "Le Robert" зафіксовано наступне значення лексеми *toxique*: **nuisible (de manière sournoise)/ шкідливий (підступний)** (<https://dictionnaire.lerobert.com/toxique>).

3.2.2.2.3 В електронному словнику французької мови lalanguefrancaise.com зафіксовано переносне значення лексеми *toxique*, яке було знайдено у листування письменників Поля Валері та Анрі Жіда: "Aufig. Qui distille plus ou moins ouvertement des propos **médissants** ou **dépréciateurs**. *Je suis en train de lire du De Maistre – non sans plaisir. Lire ça et Stendhal si opposé, c'est excitant. Le fumet de l'ancienne politique me grise très bien. Il se trouve par hasard que sur l'époque 179... 184..., j'ai lu cinq ou six ouvrages très toxiques*/ токсичний = (образно) Хто більш менш відкрито висловлює **наклепницькі** або **зневажливі** зауваження: *Я читаю Де Местра – не без задоволення. Читати це і Стендаля, що настільки відрізняється, захоплююче. Аромат старої політики мене добре сп'янює. Випадково вийшло, що про період 179...184... я прочитав **п'ять чи шість дуже токсичних робіт***" (<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/toxique#3>).

Таким чином, дефініційний аналіз переносних значень атрибута *toxique* показав, що у французькій мові переносне значення атрибута "токсичний" як негативної психологічної якості людини стосується концептуальної зони PRÉJUDICE/ШКОДА (*nocive, nuisible, pernicieuse*/шкідливий, згубний, підлий).

3.2.2.3 Реконструкція понятійних ознак концепту "*TOXIZITÄT*" у німецькій мові.

3.2.2.3.1 У тлумачному словнику німецької мови "Duden" лексема *toxisch* у переносному значенні стосовно стосунків/контактів визначається як "**sehr bösaartig, gefährlich, schädlich, zermürbend**/укр. дуже зловмисний, небезпечний, шкідливий, виснажливий", наприклад, "*toxische Männlichkeit*/укр. токсична маскулітність", "*eine toxische Beziehung beenden*/укр. закінчити токсичні відносини (<https://www.duden.de/toxisch#rechtschreibung>).

3.2.2.3.2 В корпусному словнику німецької мови "DWDS" лексема *toxisch* позначається як розмовний, образний або "модне слово" варіант і дефінується як "*schädlich, ungut, unheilvoll* /укр. шкідливий, поганий, зловісний" (<https://www.dwds.de/wb/toxisch>). Німецький аналог *giftig*/укр. отруйний у переносному значенні пов'язаний із ознаками *böse, gehässig*/укр. злой, злісний і використовується для характеристики погляду людини (*jmdm. einen giftigen Blick zuwerfen*/ укр. кинути на когось отруйний погляд), зауважень (*über jmdn. giftige Bemerkungen machen*/ укр. робити отруйні зауваження про когось), ступінь ненависті до людини (*er hatte ihn mit giftigem Hass verfolgt*/укр. він переслідував його з отруйною ненавистю) та ін. (<https://www.dwds.de/wb/giftig>).

Таким чином, ми бачимо, що переносне значення лексеми "*toxisch*" як негативної психологічної якості людини пов'язано із такими концептуальними ознаками поняття TOXIZITÄT, як: 1) BÖSE/BOSHEIT (зло, злість), 2) GEFAHR (небезпека), 3) SCHADEN (пошкодження), 4) ZERMÜRBUUNG (виснаження).

3.2.2.4 Реконструкція понятійних ознак концепту "*ТОКСИЧНІСТЬ*" в українській мові.

В українській мові лексеми латинського походження "токсичний" й "токсичність" закріплені в академічному тлумачному словнику "Словник української мови" тільки у прямому значенні:

1) токсичний, а, е, спец. Який є токсином; отруйний. *Ефір, хлороформ токсичні й небезпечні в дозах, які викликають м'язове розслаблення* (Знання та праця, 5, 1965, 3); *Буряки виділяють у ґрунт токсичні речовини, які найбільше шкодять коноплям* (<http://sum.in.ua/s/toksychnyj>);

2) токсичність, ності, жін., спец. Властивість за значенням токсичний. *Вже при перших спробах внутрішньовенно введення очищеного ферменту глютамікодекарбоксилази була встановлена його висока токсичність* (<http://sum.in.ua/s/toksychnistj>).

При цьому зафіксовано використання українського прикметника "отруйний" у переносних значеннях: 1) отруйний (переносне значення). Який згубно діє на кого-, що-небудь; шкідливий. *Та пісня має у собі щось отруйне* (Михайло Коцюбинський, II, 1955, 231); *В кімнатах наполягла на все тиша, якась отруйна, сонлива* (Степан Васильченко, I, 1959, 259); 2) отруйний (переносне значення). Злісний, ненависний. *Сьогодні, прориваючись танком, народ у прах повергає звіра зажерлого й отруйну його мисль!* (Павло Тичина, II, 1957, 111); *Отруйні, уципливі слова вже крутилися на язиці, але у Малахова стало глузду їх не вимовити* (Вадим Собко, Справа, 1959, с. 254).

Таким чином, ми бачимо, що в українській мові переносне значення атрибута "отруйний" пов'язано із негативною якістю явищ, предметів, слів, де виділяємо дві концептуальні зони: ШКОДА (шкідливий, згубний) та ЗЛІСТЬ (злісний, ненависний).

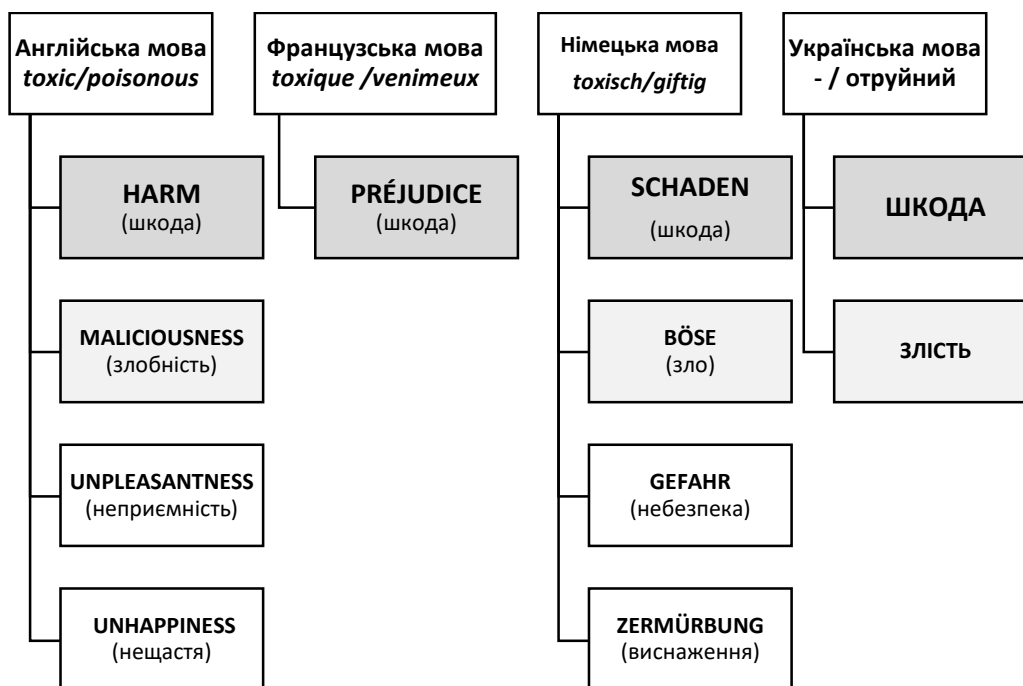

Рис. 3.1. Ціннісні концептуальні зони поняття ТОКСИЧНІСТЬ в європейському лінгвокультурному просторі (на основі словникових дефініцій)

Отже, *етимологічний* аналіз мотиваційних основ поняття/ознаки *toxic* та хронології його *понятійного* розвитку в європейських лінгвокультурах показав, що за період з 1660-х років до 2018 року, коли "Оксфордський словник англійської мови" обрав прикметник *toxic* Словом Року, відбулося *метафоричне розширення* його прямого значення "медико-хімічна токсичність" до переносного значення "психологічна токсичність".

У прямому значенні медико-хімічна токсичність руйнує фізичні конституенти людини і завдає їй *фізичної шкоди*, у метафоризованому значенні психологічна токсичність руйнує моральні конституенти людини, завдає їй *морально-психологічної шкоди*. У прямому значенні носіями медико-хімічної токсичності – токсинами – є отруйні елементи (гази, рідини, тверді речовини), потрапляння яких до організму людини призводить до порушення життєдіяльності людини (отруєння, захворювання) і як наслідок – її фізичного руйнування/знищення. У метафоризованому значенні носіями психологічної токсичності є висловлення/змісти висловлень – "вербальні/змістовні токсини" –

та/або вчинки – "поведінкові токсини" – людей, які призводять до руйнування особистості/іміджу людини і як наслідок – її морального знищення. Таким чином, метафоричне розширення значення "токсична отрута" на "токсичне висловлення/поведінка людини" здійснюється на підставі наступних концептуальних ознак: а) *вид отрути/токсину* (слово, поведінка), б) *дія отрути/токсину*, в) *наслідки дії отрути/токсину*.

3.3 Реконструкція асоціативно-образної зони об'єктивації політичної токсичності в структурі концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ

Виконаний асоціативний експеримент надав змогу визначити спільні й етноспецифічні концептуальні ознаки та засоби вираження політичної токсичності у *поглядах/уявленнях* представників американської, британської та української лінгвоспільнот. Концептуальні ознаки за частотністю використання було розподілено на ядерну, медіальну та периферійну зони. В кожній із зон ознаки було класифіковано на поведінкові, мовленнєві, голосові, жестові та мімічні, які далі було оцінені як негативні, позитивні або нейтральні до концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ в американській, британській і українській мовних картинах світу.

Результати асоціативного експерименту було зіставлено з мотиваційними та поняттєвими ознаками концепту та визначено відношення збігів та розбіжностей між втіленням концепту в англійській і українській мовах та його асоціативними уявленнями у представників американської, британської і української лінгвокультур. Виокремлені поведінкові, мовленнєві, голосові, жестові та мімічні ознаки були підготовлені для завдань подальших ідентифікаційних експериментів за допомогою *Google* –форм (див. Розділ 4).

3.3.1 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності у медійному дискурсі США

Концептуальні ознаки американського концепту TOXICITY загальною кількістю **40** одиниць за частотністю вживання в асоціативних есе були

розподілені на ядерні (4 одиниці), медіальні (15 одиниць) та периферійні (19 одиниць).

До *ядерної зони* належать ознаки: 1) **FEAR**/страх; 2) **HATE**/ненависть; 3) **LIE**/брехня; 4) **SEXISM**/сексизм.

До *медіальної зони* належать ознаки: 1) *aggressive*/агресивний; 2) *violating personal boundaries*/що порушує межі інших, чужий простір, 3) *conspiracy*/ що розповсюджує теорії змови; 4) *dangerous*/небезпечний; 5) *demagoguery*/демагогічний; 6) *discriminating*/що дискримінує; 7) *divisive*/ що загострює ідейні розбіжності; 8) *gaslighting*/що формує почуття провини у людини; 9) *homophobia*/гомофобний; 10) *manipulating*/маніпулятивний; 11) *name calling*/що обзиває, навішує ярлики; 12) *narcissism*/нарцисичний; 13) *racial*/расистський; 14) *violent*/насильницький; 15) *xenophobia*/ксенофобний.

До *периферійної зони* відносяться ознаки: 1) *blaming*/що звинувачує; 2) *body shaming*/бодішеймінг (що засуджує людей за їхню повноту, худобу або інші недоліки тіла); 3) *clingy*/нав'язливий; 4) *condescending*/заступницький; 5) *dirty*/ брудний; 6) *extreme liberalism*/надмірний лібералізм; 7) *fake news*/що розповсюджує фейкові новини; 8) *generalizing*/що узагальнює; 9) *gossiping*/що пліткує; 10) *greedy*/жадібний; 11) *hypocrisy*/лицемірний; 12) *intimidating*/що залякує; 13) *mansplaining*/що неповажливо ставиться до жінки; 14) *media brainwashing*/промивка мозків за допомогою медіа; 15) *mocking*/глузливий; 16) *provoke*/провокативний; 17) *raising*/що підвищує голос; 18) *rape culture*/що підтримує культуру гвалтування; 19) *rioting*/що створює безладдя; 20) *rude*/грубий; 21) *tattle telling*/що багато розмовляє.

До *поведінкових* асоціативних ознак токсичності американських політиків відносяться такі ознаки, які пов'язані із *гендерною дискримінацією, брехнею, порушенням особистісних меж та нарцисизмом* і які учасники експерименту визначили як негативні ("gender discrimination", "manipulate the media and young girls, they **lie** with their looks", "**lie** of others for personal gain", "**violating the boundaries of others**", "**gaslighting**", "appealed to the most basic **fears** and insecurities of his voters to manipulate their thoughts and actions and gain

their support", "excessive need for control, lack of empathy, overinflated/grandiose sense of self, constant need for praise and approval from others"). До *нейтральних* ознак було віднесено такі, що **пов'язані із надмірним контролем, нав'язливістю та вимогливістю** ("sometimes overly controlling behavior, sometimes overly cling your demanding").

До *мовленнєвих* асоціативних ознак токсичності американських політиків відносяться такі негативні ознаки, які пов'язані із **викривленими, розділяючими та провокуючими страх висловленнями** ("*fake news (i.e. what is portrayed in the media, news outlets, social media)*", "*using certain word choices that are **divisive, hatred inducing, and fear provoking***", "*verbal aggression, intimidation, name calling, threatening, fear mongering*", "*the words which usually create anger, sadness, division, loss of hope*") перекручення інформацію для переконання аудиторії, викривлення фактів) (см. амер. фейк-ньос)). До *нейтральних* ознак були віднесені **лексичні засоби узагальнення, глузування** (*name calling, generalizations, mocking*).

До асоціативних ознак токсичності у *голосі* американських політиків учасники експерименту віднесли **поблажливу тональність мовлення та різку зміну гучності** ("*condesending tones can be toxic. This can include talking down towards Mexicans to use demagoguery to increase anti-immigration sentiments*", "*raising voice*"), які вони визначили як негативні. Також негативно були оцінені **жести, яка викликають страх, насильство та ненависть** ("*Some gestures are physically **dangerous**, there can be politically motivated **violence** like the aggravated assault of peaceful protesters*", "*gestures that can contribute to hateful or toxic beliefs*"). *Мімічні* риси, які були визначені як негативні у наборі токсичних асоціативних ознак американськими учасниками експерименту, пов'язані переважно із типом погляду (*cold (look), haughty (look) imperious (look) top-down (look)*) та формою очей (*dilated (eyes) with widened (eyes)*).

Під час виконання завдань асоціативного експерименту учасники визначили наступних американських політиків та публічних фігур як токсичних, частотність, згадки яких у текстах есе розташувалась наступним

чином: 1) Дональд Трамп, 2) Гіларі Клінтон, Клінтони, 3) Ненсі Пелосі, 4) Александрія Окасіо-Кортес, 5) Ньют Гінґріч, 6) Мітч МакКонел, 7) Обама, 8) Chuck Schumer, 9) Adam Shiff, 10) Andrew Como, 11) Кріс Куомо, 12) Joy Reid, 13) Джой Бегард, 14) Don Lemon, 15) Anderson Cooper.

3.3.2 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності у медійному дискурсі Великої Британії

Концептуальні ознаки британського концепту TOXICITY загальною кількістю 51 одиниця за частотністю вживання в асоціативних есе розподілені на ядерні (3 одиниці), медіальні (10 одиниць) та периферійні (36 одиниць).

До ядерної зони належать ознаки: 1) **FEAR**/страх; 2) **LIE**/брехати; 3) **MANIPULATION**/манипуляція.

До медіальної зони належать ознаки: 1) *abusing*/що ображає; 2) *aggressive*/агресивний; 3) *duplicitous*/двоєдушний; 4) *harmful*/шкідливий; 5) *intrusive*/нав'язливий; 6) *low voice*/тихий голос; 7) *paternalistic*/принизливо-заступницький; 8) *pretending*/що прикидається; 9) *showing off*/що хизується; 10) *speak slowly*/що повільно розмовляє.

До периферійної зони відносяться ознаки: 1) *annoying*/дратівливий, докучливий; 2) *anti-semite*/антисемітський; 3) *attacking*/що атакує; 4) *better than others*/кращий ніж інші; 5) *bullying*/що займається цькуванням, булінгом; 6) *cold*/холодний; 7) *corrode*/що роз'їдає; 8) *criticizing*/що критикує; 9) *dangerous*/небезпечний; 10) *divisive*/що викликає ворожнечу; 11) *look down*/що дивиться зверху вниз; 12) *enrage*/що викликає гнів; 13) *extremist*/екстремістський; 14) *sexual harassment*/що сексуально домагається; 15) *high voice*/високий голос; 16) *humiliating*/що принижує; 17) *hunter*/мисливець; 18) *ignoring*/що ігнорує; 19) *ill-famous*/горезвісний; 20) *immodest*/нескромний; 21) *incongruous*/недоречний; 22) *inflammatory*/що викликає гнів або насильство; 23) *not apologizing*/що не вибачається; 24) *irresponsible*/безвідповідальний; 25) *too loud*/занадто гучний; 26) *nagging*/незадоволений; 27) *offensive words*/образливі слова; 28) *oppressive*/гнітючий; 29) *pessimistic*/песимістичний; 30) *protective gestures*/заступницькі жести; 31) *rude*/грубий; 32) *self-centred*/егоцентричний;

33) *sexist*/сексистський; 34) *stiff look*/манірний; 35) *unsupportive*/байдужий; 36) *violent*/насильницький.

Під час написання асоціативних есе учасники експерименту визначили наступних британських політиків та публічних фігур як токсичних, частотність згадки яких у текстах есе розташувалась наступним чином: 1) Boris Johnson, 2) Meghan Markle, 3) Priti Patel, 4) Theresa May, 5) Ben Bradley, 6) Gordon Brown, 7) Jeremy Corbyn, 8) John Bercow, 9) Nigel Farage, 10) Pierce Morgan, 11) Prince Andrew, 12) Prince Harry, 13) Rory Stewart, 14) Sasha Swire, 15) Tommy Robinson.

До **поведінкових** асоціативних ознак токсичності британських політиків відносяться такі ознаки, які пов'язані із **брехливим, неповажливим та принизливим ставленням до інших** і які учасники експерименту визначили як негативні ("*They can behave like they are talking to a child or a silly person*"; "*someone who pollutes the minds of other people and is harmful*", "*insincere behavior*", "*lying*", "*telling people what they want to hear but not the truth*", "*pretending to do your best, but do nothing instead*", "*humiliating is very toxic too*"). До **нейтральних** ознак було віднесено такі, які **не містять прямого приниження або ображення співрозмовника** (агітувати, відволікатися на розмови, від роботи, демотивувати при розмові, (брит. *self-centred*/егоцентричний), пропагувати, робити все що заманеться). Ознака *corrode* (*corroded popular trust in parliament*), яка за своєї семантикою наближається до ознаки *toxic*, оскільки корозія, як і отрута можуть послаблювати (організм) або руйнувати його поступово (англ. *weaken or destroy gradually* (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/corrode>)).

До **мовленнєвих** асоціативних ознак токсичності британських політиків відносяться такі негативні ознаки, які пов'язані із **образливими, лякаючими та песимістичними висловленнями** ("*offensive words*", *creating environment of fear using pessimistic and frightening phrases*") (амер. фейк-ньюс). До **нейтральних** ознак були віднесені **використання незрозумілих слів та сленгу** (*using special terms that people can fail to understand; using a lot of foreign words; using slang*).

До асоціативних ознак токсичності у *голосі* у британських політиків учасники експерименту віднесли *повільне "батьківсько-вчительське" інтонування, темп мовлення, гучність* ("words are often not rude but nice, it is the tone of the voice that means a lot"; "toxic people sound like your parents, they pretend to know everything better than you, they know all your weak points and aim at them"; "using paternalistic tone; speaking very slowly like trying to explain something evident to those who is not clever", "too high or too low can both be rather toxic", які вони визначили як негативні. Також негативно були оцінені *торкання політиком співрозмовника та розмахування руками* ("they often touch other people's heads or shoulders pretending to protect, but they are just showing off"; "waving hands and pointing a forefinger (that's mostly irritating)"; "their gestures are protective: embracing, tapping, touching your arms or shoulders"; "waving hands too actively, pointing to the addressee with a forefinger", "touching people you don't know well"). *Мімічні риси*, які були визначені як негативні пов'язані переважно із формою рота (crooked mouth) та гримасами (exaggerated grimaces).

3.3.3 Ядерно-периферійні ознаки політичної токсичності в медійному дискурсі України

Концептуальні ознаки українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ загальною кількістю **35** одиниць за частотністю вживання в асоціативних есе були розподілені на: ядерні (1 одиниця), медіальні (4 одиниці) та периферійні (30 одиниць).

До *ядерної зони* належить одна ознаки – *негативний*.

До *медіальної зони* належать ознаки: 1) агресивний; 2) деструктивний; 3) нав'язливий; 4) зневажливий.

До *периферійної зони* відносяться ознаки: 1) що агітує; 2) безцеремонний; 3) що відволікає; 4) що впливає (негативно); 5) грубий; 6) що демотивує; 7) егоїстичний; 8) що звинувачує; 9) що знаходить шлях для втілення своїх ідей; 10) що знецінює; 11) що зосереджує увагу на недоліках (опонентів); 12) маніпулятивний; 13) надмірний; 14) авторитарний; 15) насильницький; 16) що

не зважає (на інших); 17) неправдивий; 18) нетолерантний; 19) що обговорює (інших); 20) що обманює; 21) що ображає; 22) оцінний; 23) що паразитує; 24) що переконує; 25) песимістичний; 26) що постійно потребує (увагу); 27) що принижує; 28) що провокує; 29) що пропагандує; 30) що руйнує.

До *поведінкових* асоціативних ознак токсичності українських політиків відносяться такі ознаки, які пов'язані із *приниженням та використанням співрозмовника у своїх цілях* і які учасники експерименту визначили як негативні (впливати на життя/діяльність інших негативно, знаходити інших для втілення своїх ідей, знецінювати інших людей, зосереджувати увагу на недоліках опонентів, психологічно маніпулювати, нав'язувати свою думку, власні погляди іншим, не думати про інших, обговорювати інших, обманювати, паразитувати на тому, що відбувається, переконувати неприпустимо, принижувати гідність особистості, провокувати негативні прес-релізи, звинувачувати інших, руйнувати у співрозмовника віру в себе). До *нейтральних* ознак було віднесено такі, які *не містять прямого приниження або ображення співрозмовника* (агітувати, відволікатися на розмови, від роботи, демотивувати при розмові, пропагувати, робити все що заманеться).

До *мовленнєвих* асоціативних ознак токсичності українських політиків відносяться такі негативні ознаки, які пов'язані із *образливими, грубими та неправдивими висловленнями* (викривлення фактів, висвітлювання своїх здобутків у вигідному їм світлі, негативні слова, неправдиві речі, образливі слова та порівняння, оцінні характеристики сучасного політичного стану країни і окремих політиків через велику кількість грубих слів, перекручення інформації для переконання аудиторії) (см. *амер. фейк-ньос*). До *нейтральних* ознак було віднесено *лексично знижені або збіднені висловлення* (лексика, бажана для реципієнта, сленг та лексично збіднені виступи (Ю. В. Мендель).

До асоціативних ознак токсичності в *голосі* українські учасники експерименту віднесли зміну темпу висловлення (з паузами), пониження і підвищення тембру задля привернення уваги, а також швидкий темп мовлення, які вони визначили як негативні. Також негативно були оцінені надмірна

жестикуляція та використання політиком НЛП і мови тіла. *Мімічні* риси, які були визначені як негативні у наборі токсичних асоціативних ознак українських політиків, пов'язані переважно із поглядом (пихатий погляд) та очима (широко розплющені очі).

Під час виконання завдань асоціативного експерименту учасники також визначили наступних українських політиків та журналістів як токсичних, частотність згадки яких у текстах есе розташувалась наступним чином: 1) Петро Порошенко, 2) Ірина Фаріон, 3) Олександр Гончаренко, 4) Олег Ляшко, 5) Юлія Тимошенко, (6) Ірина Верещук, 7) Нестор Шуфрич, 8) Вадим Рабінович, 9) Ілля Ківа, 10) Ольга Фреймут, 11) Дмитро Гордон, 12) Юлія Мендель.

3.4 Типи вербальної індексації політичної токсичності у медійному дискурсі США, Великої Британії і України

Було визначено: 1) відносини збігів ядерних ознаках концепту **ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ** у трьох мовних картинах світу із семантичним сценарієм токсичності в англійській і українській мовах у прямому та переносному значеннях; 2) відносини збігу ядерних ознак політичної токсичності з мотивуючою основою та понятійними ознаками концепту **ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ** в англійській і українській мовах; 3) відносини міжмовних (англійська vs. українська мова) та міжваріантних (американський vs. британський варіант англійської мови) збігів у ядерних, медіальних та периферійних зонах концепту **ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ** у трьох лінгвосоціумах.

Аналіз відносин збігів ядерних ознак **FEAR, HATE, LIE, SEXISM** (американський лінгвосоціум), **FEAR, LIE, MANIPULATION** (британська лінгвокультура) та **НЕГАТИВНІСТЬ** (українська лінгвокультура) із концептуальними ознаками семантичного сценарію токсичності у переносному

значенні TO BULLY, TO DENIGRATE, TO JEER/укр. ЗНУЩАТИСЯ, ЗБИТКУВАТИСЯ, ГЛУМИТИСЯ показав відсутність спільних ознак асоціативного рівня із семантичним.

Аналіз відносин збігу ядерних ознак FEAR, HATE, LIE, SEXISM (американська лінгвосоціум) та FEAR, LIE, MANIPULATION (британська лінгвокультура) з понятійними ознаками HARM, UNPLEASANTNESS, MALICIOUSNESS, UNHAPPINESS концепту "TOXICITY" в **англійській мові** показав відсутність спільних ознак асоціативного рівня із понятійно-мотиваційним рівнем. Аналіз відносин збігу ядерної ознаки НЕГАТИВНІСТЬ з понятійними ознаками ШКОДА, ЗЛІСТЬ концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" в **українській мові** показав відсутність спільних ознак асоціативного рівня із понятійно-мотиваційним рівнем.

Аналіз відносин міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів в *ядерній зоні* концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ показав **відсутність спільних ядерних асоціативних (когнітивних) секторів** у носіїв англійської та української мов. При цьому у тематичній групі *мовленнєвих* асоціативних ознак токсичності спостерігаємо міжмовні збіги у таких мовленнєвих засобах, як: 1) "амер. *using of fake news*/укр. перекручення інформацію для переконання аудиторії, викривлення фактів"; 2) "брит. *using slang*/укр. використання сленгу".

Аналіз відносин міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів у *медіальній зоні* концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ у двох мовах показав **наявність спільного навколоядерного асоціативного (когнітивного) сектору** у носіїв англійської та української мов за ознаками "aggressive/агресивний", "intrusive/нав'язливий".

Аналіз відносин міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів в *периферійній зоні* концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ у двох мовах показав **наявність спільного інтерпретаційного асоціативного (когнітивного) сектору** у носіїв англійської (американський та британський варіанти) та української мов за ознаками: 1) "rude/грубий", 2) "амер. *abusing*/що ображає/брит. *humiliating*/що принижує, ображає/укр. що ображає"; 3) "амер.

gaslighting/руйнуючий у співрозмовника віру в себе"; 4) "*manipulative*/маніпулятивний", 5) "брит. *self-centred*/еґоцентричний.

Аналіз відносин міжваріантних збігів у *ядерній зоні* концепту TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ у двох лінгвосоціумах показав наявність спільних ознак FEAR та LIE в американському та британському варіантах англійської мови. Аналіз відносин міжваріантних збігів в *медіальній зоні* концепту в американському та британському варіантах англійської мови – наявність спільних ознак "*dangerous*/небезпечний"; "*duplicitous*/двоєдушний; *insincere*/нещирний (брит. мед.); *hypocrisy*/лицемірний (амер. перифер); *sexist* (амер.ядр)/*sexist* (брит. перифер). Аналіз відносин міжваріантних збігів в *периферійній зоні* концепту показав в американському та британському варіантах англійської мови наявність таких спільних ознак, як *dangerous*/небезпечний; *violent*/насильницький.

Висновки до Розділу 3

1. Концептуальними ознаками токсичності як здатності речовин виконувати отруйну дію на організм є "походження, призначення, склад, сила дії, вплив, вид яду, отрути". Спільним є те, що ці речовини не обов'язково вбивають: їхній вплив може обмежитися будь-якими пошкодженнями для організму.

2. Реконструкція мотиваційної основи поняття *toxic* та хронологія набуття ним *поняттєвого змісту* в європейських лінгвокультурах показала, що за період з 17-го сторіччя до нашого часу відбулося його метафоричне розширення від прямого значення "медико-хімічна токсичність" до переносного значення "психологічна токсичність" на підставі семантичних ознак: а) *вид отрути / токсину*, б) *дія отрути / токсину*, в) *наслідки дії отрути / токсину*.

3. Семантика токсичності в переносному значенні в англійській і українській мовах експлікується за допомогою як *мовленнєвих актів*, так і *немовних дій*, наприклад, через низку спільних синонімів: англ. *to bully*, *to*

denigrate, to jeer / укр. *знущатися, збиткуватися, глумитися*, мета яких – завдати об'єкту *моральної шкоди*.

4. Концептуальні ознаки **американського** концепту TOXICITY загальною кількістю **40** одиниць за частотністю вживання в асоціативних есе були розподілені на ядерні (4 од.), медіальні (15 од.) та периферійні (19 од.). Поведінкові асоціативні ознаки токсичності американських політиків пов'язані із гендерною дискримінацією, брехнею, порушенням особистісних меж та нарцисизмом, із надмірним контролем і вимогливістю.

5. Концептуальні ознаки **британського** концепту TOXICITY загальною кількістю **51** одиниця за частотністю вживання розподілені на ядерні (3 од.), медіальні (10 од.) та периферійні (36 од.). Поведінкові асоціативні ознаки токсичності британських політиків пов'язані з брехливим та принизливим ставленням до інших, але які не містять прямого приниження та образ співрозмовника.

6. Концептуальні ознаки **українського** концепту ТОКСИЧНІСТЬ загальною кількістю **35** одиниць за частотністю вживання в асоціативних есе були розподілені на: ядерні (1 од.), медіальні (4 од.) та периферійні (30 од.). Поведінкові асоціативні ознаки токсичності пов'язані з імпліцитним приниженням та використанням співрозмовника у своїх цілях. Мовленнєві асоціативні ознаки – зі зневажливими, грубими та неправдивими висловленнями, а також із лексично зниженими фразами. До асоціативних ознак токсичності у голосі – зниження й підвищення тембру голосу, а також надмірна жестикуляція та використання політиком мови тіла. Мімічні риси пов'язані із поглядом та очима.

7. Аналіз відношень міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів в *ядерній зоні* концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ показав відсутність спільних ядерних асоціативних секторів. Аналіз відношень міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів у *периферійній зоні* концепту ПОЛІТИЧНА ТОКСИЧНІСТЬ у двох мовах показав наявність спільного *інтерпретаційного* асоціативного сектору за ознаками: 1) "*rude/грубий*", 2)

"амер. *abusing*/що ображає/*брит. humiliating*/що принижує"; 3) "амер. *gaslighting*/руйнівна віра співрозмовника у себе"; 4) "*manipulative*/маніпулятивний", 5) "брит. *self-centred*/егоцентричний". Аналіз відношень міжмовних (англійська vs. українська мова) збігів у *периферійній зоні* концепту ПОЛІТИЧНА ТОКСИЧНІСТЬ у двох мовах показав наявність спільного *інтерпретаційного* асоціативного сектору за ознаками: 1) "*rude*/грубий", 2) "амер. *abusing*/що ображає/*брит. humiliating*/що принижує"; 3) "амер. *gaslighting*/руйнівна віра співрозмовника у себе"; 4) "*manipulative*/маніпулятивний", 5) "брит. *self-centred* /егоцентричний".

Основні результати третього розділу висвітлено в таких публікаціях авторки:

Шкворченко, 2015i, 2021a, 2021n, 2021o, 2021l

Shkvorchenko, 2019d, 2020, 2020a, 2021, 2021b, 2022b

РОЗДІЛ 4

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА СЕМІОТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ

У цьому розділі представлено результати *ідентифікаційних експериментів* щодо визначення паравербальних засобів вираження токсичності, ступеня токсичності політичної промови та її взаємозв'язку із словами, голосом, жестами та мімікою, а також використанням оцінних висловлювань у політичній комунікації США, Великої Британії і України; *кореляційного аналізу* залежності ступеня токсичності від паравербальних засобів її семіотизації у промовах політиків США, Великої Британії і України; *комплексного комп'ютерного аналізу* просодико-кінесичних

характеристик токсичного мовлення політиків США, Великої Британії і України.

4.1 Типологічні індекси паравербального вираження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України (за результатами Експерименту 1)

Дискурсивна токсичність підкреслює механізми, за допомогою яких мовленнєві дії та дискурсивні практики публічних політиків можуть завдати шкоди не лише через образи, епітети чи зневажливі слова, але й без них. Токсичний ефект такого публічного виступу може відрізнятися залежно від статусу, популярності в ЗМІ та партійної приналежності (влада/опозиція) кожного окремого політика. В *ідентифікаційному Експерименті 1* було встановлено кореляції токсичності в поведінці, словах, голосі, жестах та міміці американських (Дональд Трамп, Ненсі Пелосі), британських (Найджел Фарадж, Пріті Пател) та українських (Олег Ляшко, Ірина Фаріон) політиків і визначено збіги (подібності) та розбіжності (відмінності) в формуванні *політично-медійного іміджу та дискурс-портретів* політичної токсичності в США, Великій Британії і Україні.

На діаграмах, які ілюструють кожний вид корелятивів токсичності (поведінкові, вербальні, голосові, жестові, мімічні), виведено *три найбільш частотні* ознаки, які респонденти вважають за вирішальні у дискурс-портреті токсичності американського, британського і українського політика/політикині. Решта ознак виведена на зображенні із позначкою "Rest (avg)" із наведеним середнім відсотковим показником для цієї групи ознак.

Під час проведення експерименту 1 "*Визначення маркерів токсичності у поведінці, словах, манері говоріння, жестах та міміці для кожної групи носіїв американського варіанту англійської мови, британського варіанту англійської мови та української мови,*" було виокремлено: 1) у американських політиків **118** ознак семіотизації токсичності, серед яких **76** паравербальних (54 – поведінка/*behavior*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expression*); у

британських політиків – **121** ознака семіотизації токсичності, серед яких **79** паравербальних (57 – поведінка/*behavior*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expression*); 3) в українських політиків – **152** ознаки семіотизації токсичності, серед яких **102** паравербальні (81 – поведінка, 13 – жести, 8 – міміка).

Розрахунок індексу паравербального вираження політичної токсичності політичних фігур проводимо за рахунок інтегрування змінних.

Формула обчислення має вигляд:

$$I_{\text{токс}} = \frac{V_i - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \cdot 100\% \quad (4.1)$$

де V_{\max} і V_{\min} , відповідно, максимальне й мінімальне значення змінної в межах даних паравербальної токсичності, а V_i – загальна кількість змінних. Обчислення індексу паравербального вираження політичної токсичності політичних фігур США, Великої Британії і України уможливило їх розподіл на три групи за ступенями токсичності: високий (1 група), середній (2 група) і низький ступінь токсичності (3 група) з критичними рівнями токсичності $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 40\%$ (Таблиця 4.1).

Таблиця 4.1

Обчислення сумарного індексу паравербальної токсичності політичних фігур США, Великої Британії і України

Країна	Кількість ознак семіотизації паравербальної токсичності	Формула обчислення індексу токсичності	Індекс токсичності, %	Ступінь токсичності
США	76	$\frac{(257-76)}{(118-76)}$	43%	Високий
Велика Британія	79	$\frac{(257-79)}{(121-29)}$	19%	Середній
Україна	102	$\frac{(257-102)}{(152-29)}$	13%	Низький

4.1.1 Просодико-кінесичні засоби вираження політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України

Під час ідентифікаційного експерименту щодо визначення корелятивів токсичності у поведінці, словах, голосі, жестах та міміці американських

політиків, висловлення/поведінка яких характеризується в ЗМІ США як токсичні, було виокремлено **118** ознак семіотизації токсичності, які розподілилися наступним чином: 54 – поведінка/*behavior*, 26 – слова/*words*, 16 – манера говоріння/*tone*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*.

4.1.1.1 Кореляти токсичності американських політиків, які в американських ЗМІ визначаються як токсичні.

Поведінкові кореляти токсичності. Поведінку 45-го президента США Дональда Трампа на мітингу в округу Колумбія від 6 січня 2021 року респонденти вважають токсичною, оскільки вона переважно характеризується такими негативними ознаками, як агресивна/*aggressive* (73,3%), звинувачувальна/*blaming* (66,7%) та демагогічна/*demagogic* (53,3%) (Рис. 4.1).

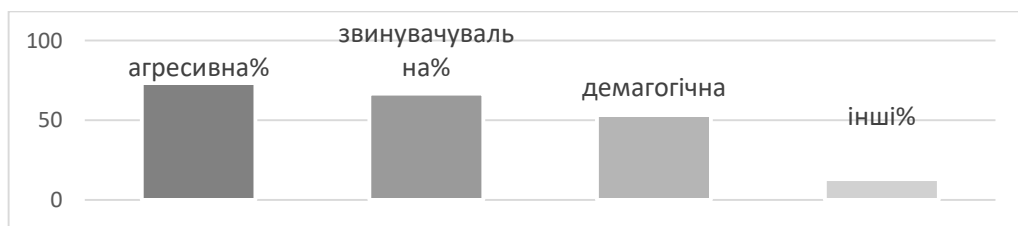

Рис. 4.1. Діаграма поведінкових корелятів токсичності Дональда Трампа у промові на мітингу в округу Колумбія від 06.01.2021

Поведінку спікерки Палати представників Ненсі Пелосі респонденти вважають токсичною, оскільки вона характеризується такими негативними ознаками, як дратівлива/*annoying* та що звинувачує/*blaming* (66,7%), що критикує/*criticizing* (53,3%) і демагогічна/*demagogic* (46,7%) поведінка (Рис. 4.2).

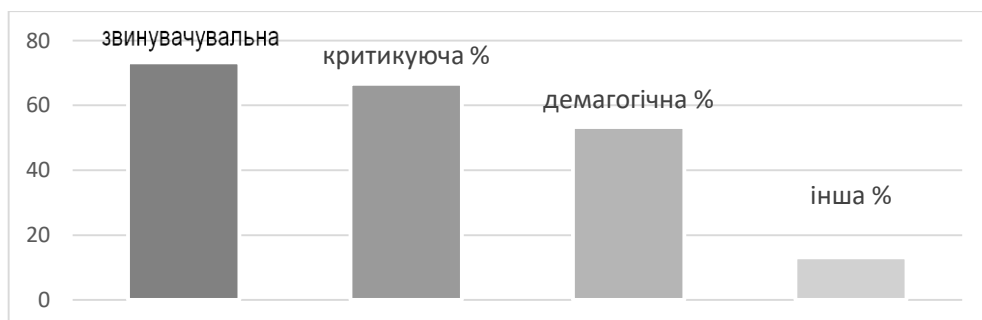

Рис. 4.2. Діаграма поведінкових корелятив токсичності Ненсі Пелосі у промові на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

Вербальні кореляти токсичності. Вербальну продукцію Дональда Трампа респонденти вважають токсичною через демагогічну риторику/*demagogic rhetoric* (66,7%), слова, що сіють розбрат/*divisive words* (40,7%) та образливі слова/*offensive words* (26,7%) (Рис. 4.3).

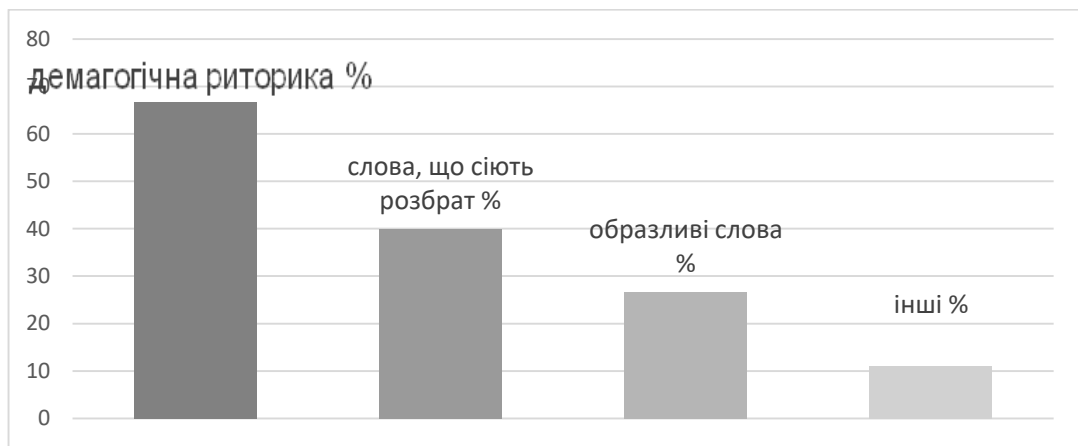

Рис. 4.3. Діаграма вербальних корелятив токсичності Дональда Трампа у промові на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021

Вербальне наповнення політичних промов Ненсі Пелосі респонденти вважають токсичним через такі негативні ознаки, як: слова, що сіють розбрат/*divisive words* (66,7%), брехливі, маніпулятивні слова/*dishonest, manipulative words* (53,3%) та шкідливі слова/*harmful words* (46,7%) (Рис. 4.4).

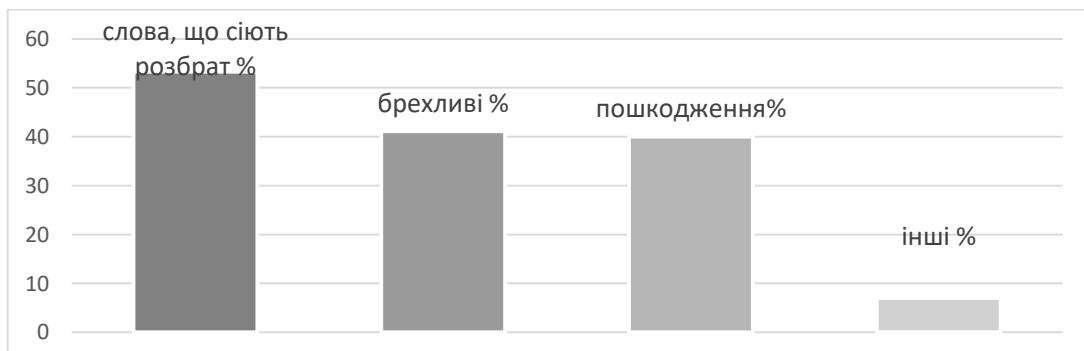

Рис. 4.4. Діаграма вербальних корелятів токсичності Ненсі Пелосі у промові на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

Голосові кореляти токсичності. Голос Дональда Трампа респонденти сприймають як токсичний через такі негативні ознаки, як агресивний/*aggressive* (53,3%), гучний/*loud* (35,6%) та у рівних відсоткових відношеннях ознаки поблажливий і зневажливо-заступницький/*condescendingly, derogatory-patronizing* (33,3%) (Рис. 4.5).

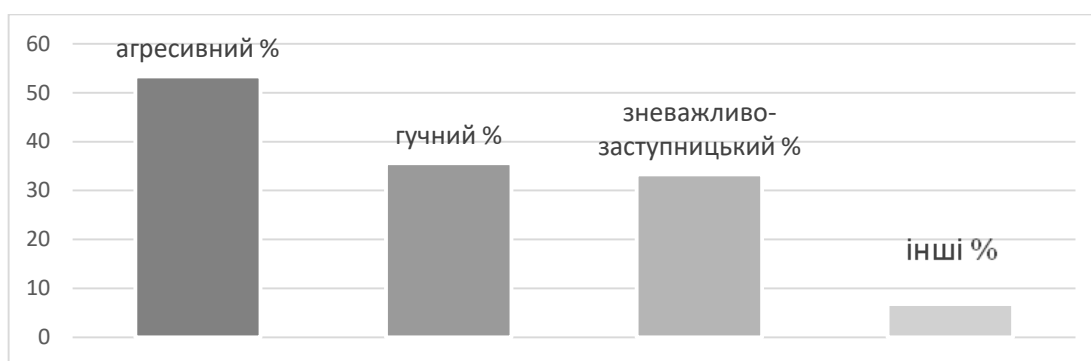

Рис. 4.5. Діаграма голосових корелятів токсичності Дональда Трампа у промові на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021

У свою чергу, голос Ненсі Пелосі респонденти вважають токсичним, оскільки він характеризується ознаками надмірно чіткий/*super clear* та поблажливий/*condescending* (28,9%), повільний/*slow* (26,7%), а також спільною із Дональдом Трампом негативною ознакою агресивний/*aggressive* (23,3%) (Рис. 4.6).

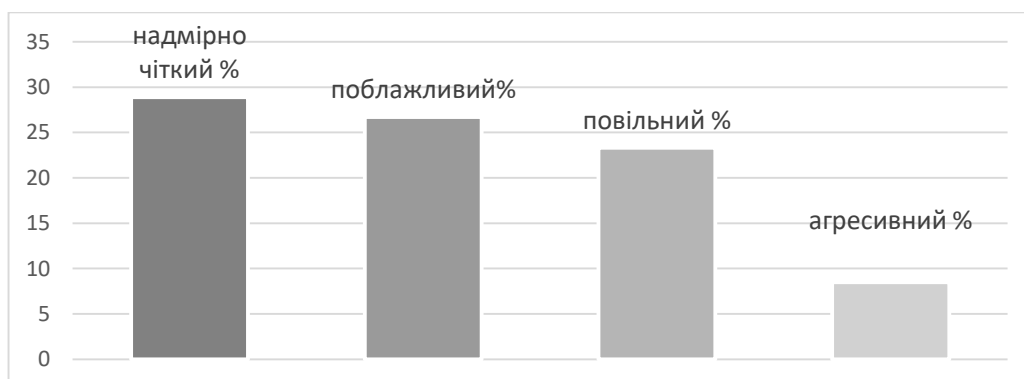

Рис. 4.6. Діаграма голосових корелятів токсичності Ненсі Пелосі у промові на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

Жестові кореляти токсичності. Кінесику Дональда Трампа під час промови на мітингу у Колумбії, який спровокував напад його прихильників на Капітолій 6 січня 2021 року, респонденти сприймають як токсичну через повторювальні/*repetitive* (41,1%), імпульсивні/*impulsive* (35,6%) та перебільшені/*exaggerated* (34,4%) жести (Рис. 4.7).

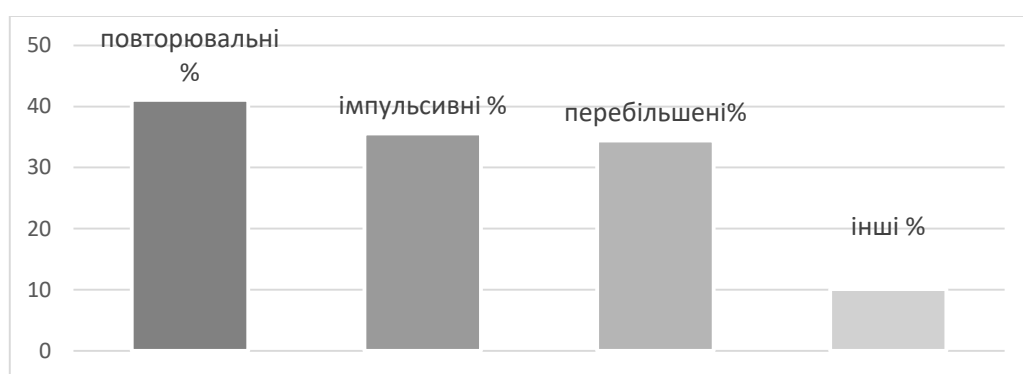

Рис. 4.7. Діаграма жестових корелятів токсичності Дональда Трампа у промові на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021

Жестикуляцію Ненсі Пелосі респонденти вважають токсичною через використання малої кількості/*few* жестів (58,9%), перебільшені/*exaggerated* (34,4%) та імпульсивні/*impulsive* жести (32,2%) (Рис. 4.8).

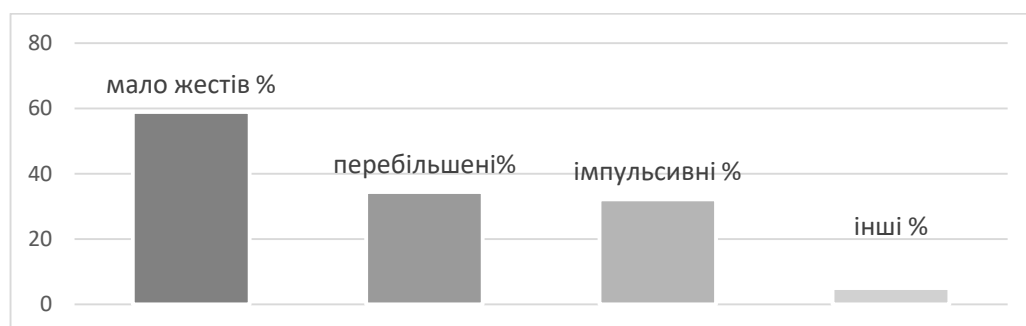

Рис. 4.8. Діаграма жестових корелятів токсичності Ненсі Пелосі у промові на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

Мімічні кореляти токсичності. Міміка Дональда Трампа сприймається респондентами як токсична, оскільки він визначається такими негативними ознаками, як холодний погляд/*cold look* (40%), гордовитий погляд/*haughty look* (33,3%) та зарозумілий погляд /*imperious look* (25,6%) (Рис. 4.9).

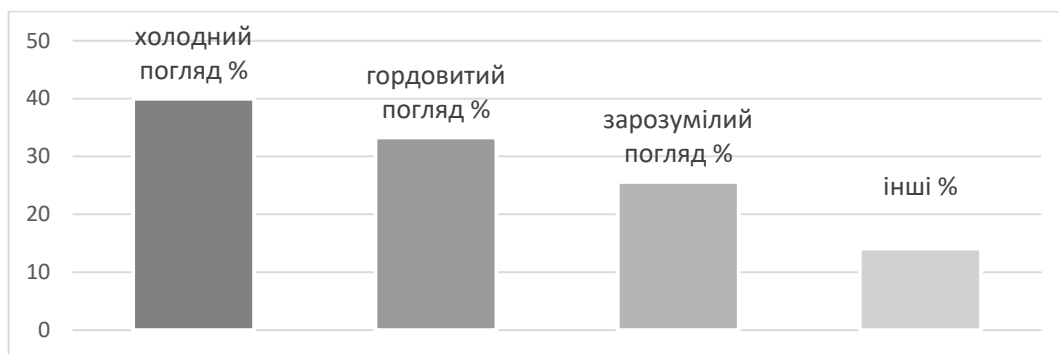

Рис. 4.9. Діаграма мімічних корелятів токсичності Дональда Трампа у промові на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021

Міміка Ненсі Пелосі є токсичною через такі ознаки як холодний погляд/*cold look* (51,1%), перекошений рот/*crooked mouth* (36,7%) та гордовитий погляд /*haughty look* (34,4%) (Рис. 4.10).

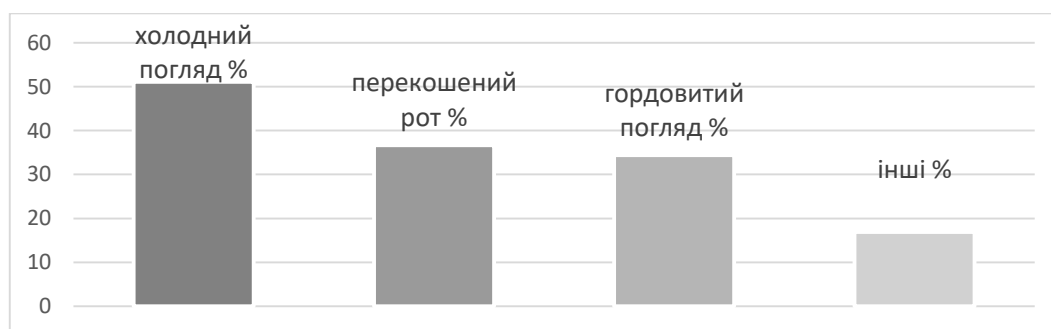

Рис. 4.10. Діаграма мімічних корелятів токсичності Ненсі Пелосі у промові на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

4.1.1.2 Кореляти токсичності британських політиків, які в британських ЗМІ визначаються як токсичні. Під час ідентифікаційного експерименту щодо визначення маркерів токсичного мовлення у поведінці, словах, голосі, жестах та міміці британських політиків, висловлення/поведінка

яких характеризується в ЗМІ Великої Британії як токсичні, було виокремлено **121** ознаку семіотизації токсичності, які розподілилися наступним чином: 57 – поведінка/*behavior*, 26 – слова/*words*, 16 – манера говоріння/*tone*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*.

Поведінкові кореляти токсичності. Поведінку британського політика, лідера Партії "Brexit" Найджела Фараджа респонденти вважають токсичною, оскільки вона характеризується такими негативними ознаками, як демагогічна/*demagogic* (47,8%), шкідлива/*harmful* (42,0%) та маніпулятивна/*manipulative* (37,7%) (Рис. 4.11).

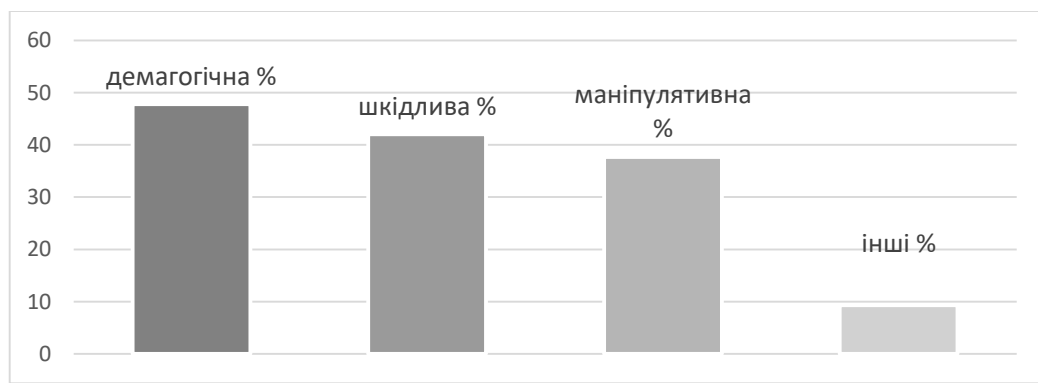

Рис. 4.11. Діаграма поведінкових корелятів токсичності Найджела Фараджа під час останнього виступу у Європарламенті від 29.01.2020

Поведінку Пріті Патель респонденти вважають токсичною через такі ознаки як шкідлива/*harmful* (55,1%), дратівлива/*annoying* (98,6%) та така, що звинувачувальна/*blaming* (72,5%) (Рис. 4.12).

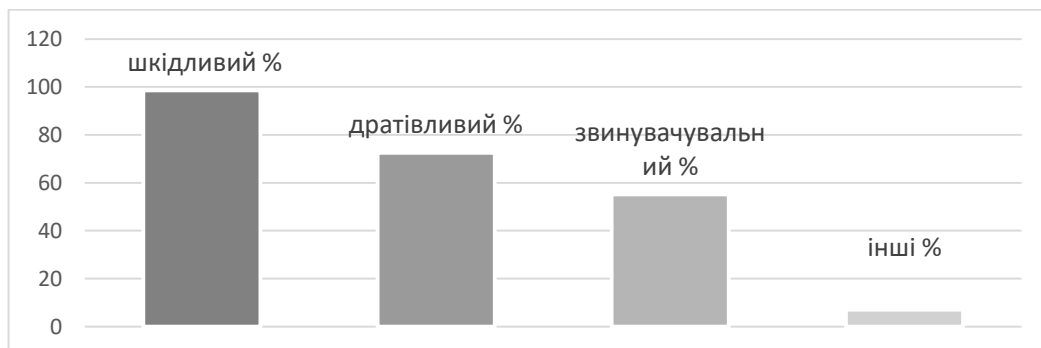

Рис. 4.12. Діаграма поведінкових корелятів токсичності Пріті Патель під час заяви щодо протестів "Життя темношкірих мають значення" від 06.08.2020

Вербальні кореляти токсичності. Вербальні атаки Найджела Фараджа вважаються токсичними через демагогічну риторику/*demagogic rhetoric* (85,5%), роз'їдаючі слова/*corroding words* (82,6%) та слова, що сіють розбрат/*divisive words* (65,2%) (Рис. 4.13).

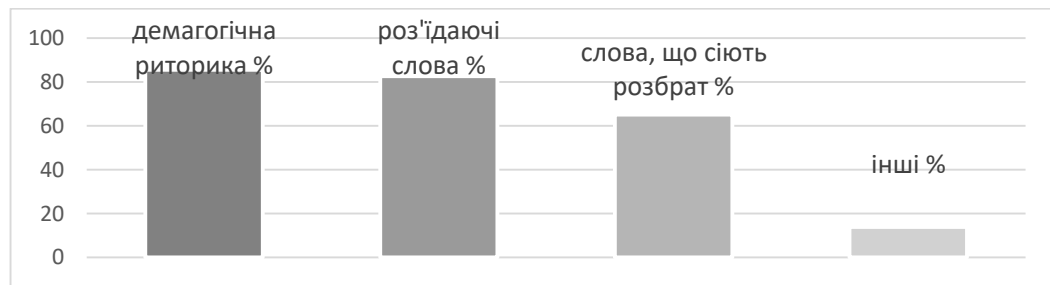

Рис. 4.13. Діаграма вербальних корелятів токсичності Найджела Фараджа під час останнього виступу у Європарламенті від 29.01.2020

Вербальні оцінки протестних рухів Пріті Патель респонденти вважають токсичними через демагогічну риторику/*demagogic rhetoric* (78,3%), роз'їдаючі слова/*corroding words* (69,6%), шкідливі слова/*harmful words* (52,2%) (Рис. 4.14).

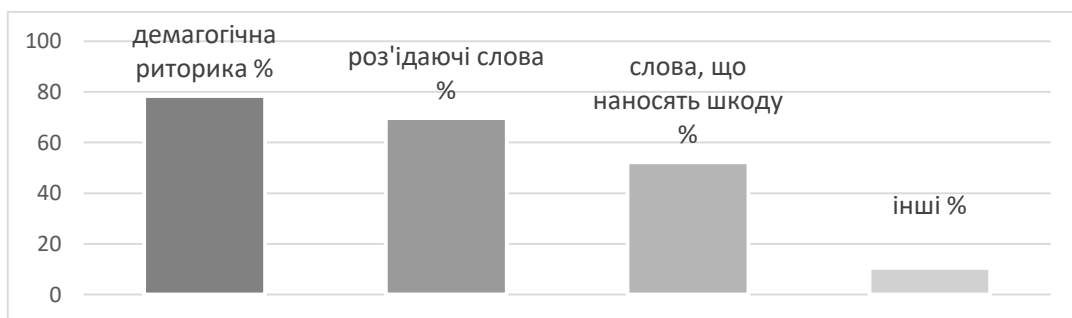

Рис. 4.14. Діаграма вербальних корелятів токсичності Пріті Патель під час заяви в Палаті громад щодо протестів "Життя темношкірих мають значення" від 06.08.2020

Голосові кореляти токсичності. Голос Найджела Фараджа респонденти оцінюють як токсичний через такі негативні ознаки, як агресивний/*aggressive* (72,5%), істеричний/*hysterical* (65,2%) та гучний/*loud* (63,8%) (Рис. 4.15).

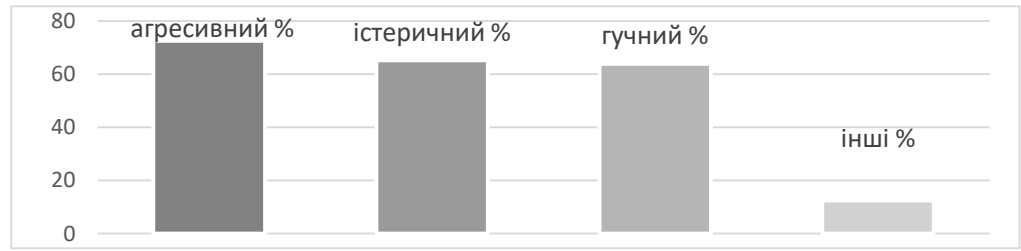

Рис. 4.15. Діаграма голосових корелятів токсичності Найджела Фараджа під час останнього виступу у Європарламенті від 29.01.2020

Манеру говоріння Пріті Патель респонденти вважають токсичною через надмірно чітку артикуляцію/*super clear* (26,1%), істеричну/*hysterical* (39,9%) та агресивну/*aggressive* манеру (31,2%) (Рис. 4.16).

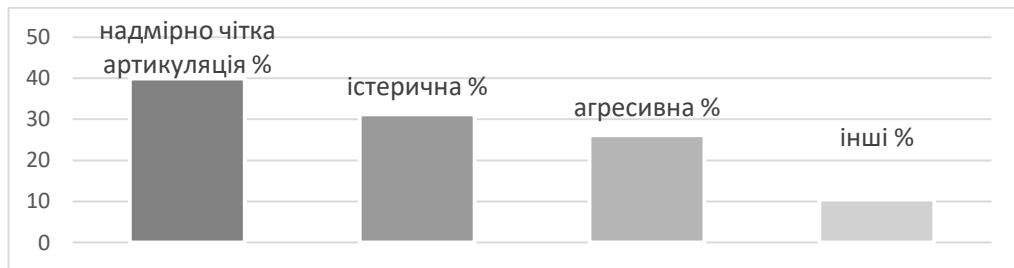

Рис. 4.16. Діаграма голосових корелятів токсичності Пріті Патель під час заяви в Палаті громад щодо протестів "Життя темношкірих мають значення" від 06.08.2020

Жестові кореляти токсичності. Кінесичне оформлення останньої промови Найджела Фараджа у Європарламенті сприймається респондентами як токсичне через такі ознаки, як імпульсивні/*impulsive* (85,5%), перебільшені/*exaggerated* (81,2%) та різкі/*sharp* (60,9%) (Рис. 4.17).

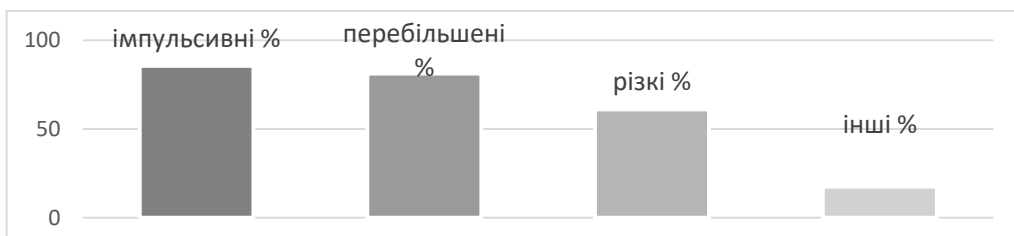

Рис. 4.17. Діаграма жестових корелятів токсичності Найджела Фараджа під час останнього виступу у Європарламенті від 29.01.2020

Жестикуляцію Пріті Патель оцінюють як токсичну через використання невеликої кількості/*few* жестів (47,1%), але перебільшених/*exaggerated* (47,8%) та таких, що мають захисний/*protective* характер (26,1%) (Рис. 4.18).

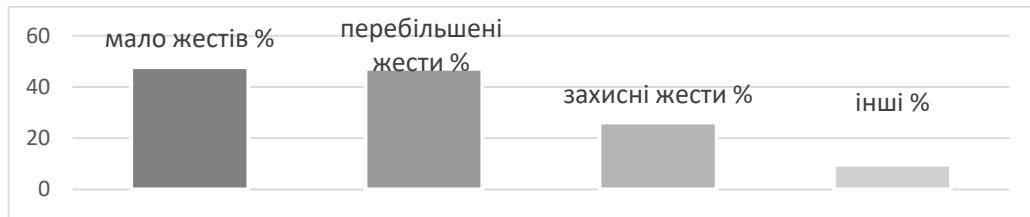

Рис. 4.18. Діаграма жестових корелятивів токсичності Пріті Патель під час заяви в Палаті громад щодо протестів від 06.08.2020

Мімічні кореляти токсичності. Міміка Найджела Фараджа сприймається як токсична через перекошений рот/*crooked mouth* (85,5%), розширені очі/*widened eyes* (76,8%), широко розкриті очі/*dilated eyes* (68,1%) (Рис. 4.19).

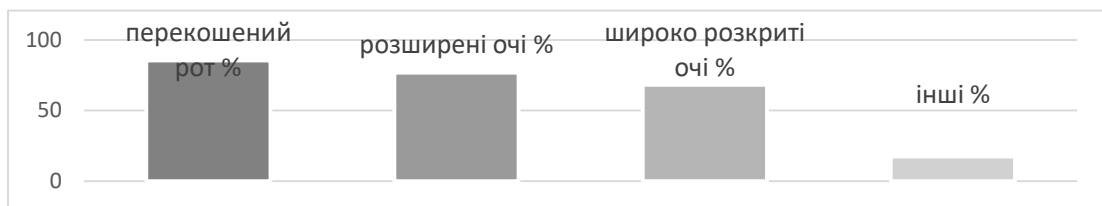

Рис. 4.19. Діаграма мімічних корелятивів токсичності Найджела Фараджа під час останнього виступу у Європарламенті від 29.01.2020

Міміка Пріті Патель є токсичною через перекошений рот/*crooked mouth* (87%), холодний погляд із широко розкритими очима/*cold look with widened eyes* (59,4%) і поблажливий та гордовитий погляд/*top-down and haughty look* (26,1%) (Рис. 4.20).

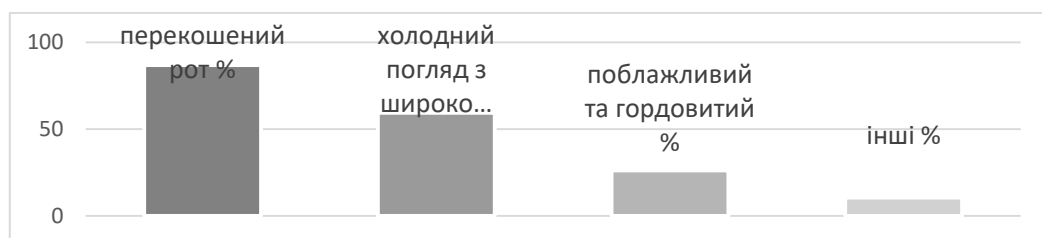

Рис. 4.20. Діаграма мімічних корелятивів токсичності Пріті Патель під час заяви в Палаті громад щодо протестів від 06.08.2020

4.1.1.3 Просодико-кінесичні засоби вираження токсичності в українському політичному дискурсі

Під час ідентифікаційного експерименту щодо визначення маркерів семіотизації токсичності у поведінці, словах, голосі, жестах та міміці українських політиків, висловлення/поведінка яких характеризується в ЗМІ України як токсична, було виокремлено **152** ознаки семіотизації токсичності: 81 – поведінка, 33 – слова, 17 – манера говоріння, 13 – жести, 8 – міміка.

Поведінкові кореляти. Поведінку українського політика Олега Ляшка респонденти вважають токсичною через безцеремонність (80,8%), агресію, демагогічність (57,7%) та грубість (53,8%) (Рис. 4.21).

Рис. 4.21. Діаграма поведінкових корелятів токсичності Олега Ляшка під час виступу на пленарному засіданні у Верховній Раді від 17.01. 2017

Поведінку Ірини Фаріон респонденти вважають токсичною через безцеремонність (64,1%), одержимість (46,2%), гнітючість і демагогічність (42,3%) (Рис. 4.22).

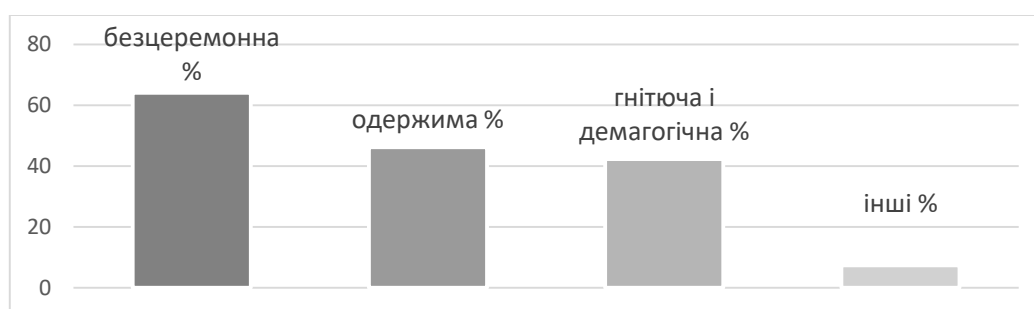

Рис. 4.22. Діаграма поведінкових корелятів токсичності Ірини Фаріон під час виступу у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05. 2021

Вербальні кореляти токсичності. Вербальні нападки Олега Ляшка на урядовців під час його виступу у Раді визначено респондентами токсичними

через використання зневажливих (56,4%), образливих слів (53,8%) і викривлення фактів (46,2%) (Рис. 4.23).

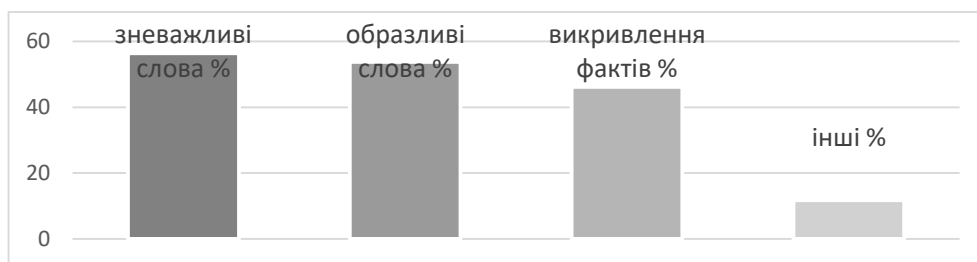

Рис. 4.23. Діаграма вербальних корелятів токсичності Олега Ляшка під час виступу на пленарному засіданні у Верховній Раді від 17.01. 2017

Коментарі Ірини Фаріон щодо політики Володимира Зеленського вважають токсичними через використання викривлених фактів (57,7%), демагогічну риторику (39,7%), банальні висловлення (38,5%) (Рис. 4.24).

Рис. 4.24. Діаграма вербальних корелятів токсичності Ірини Фаріон під час виступу у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05. 2021

Голосові кореляти токсичності. Голос Олега Ляшка респонденти оцінюють як токсичний, оскільки він дуже високий (53,8%), а загальний рівень вимови є голосним (50%) та істеричним (63,8%) (Рис. 4.25).

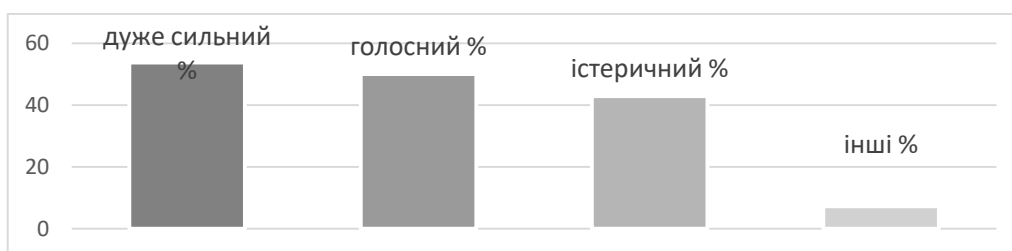

Рис. 4.25. Діаграма голосових корелятів токсичності Олега Ляшка під час виступу на пленарному засіданні у Верховній Раді від 17.01. 2017

Манеру говоріння Ірини Фаріон респонденти вважають токсичною через велику кількість пауз (42,3%), тембральні модуляції (34,6%), принизливо-заступницький тон (32,1%) (Рис. 4.26).

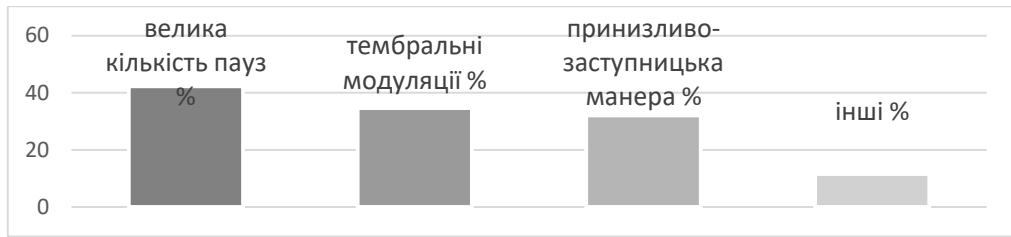

Рис. 4.26. Діаграма голосових корелятивів токсичності Ірини Фаріон під час виступу у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05.2021

Жестові кореляти токсичності. Рухи руками Олега Ляшка сприймаються респондентами як токсичні через повтори (52,6%), імпульсивність (46,8%), вказівку пальцем на співрозмовника (42,3%) (Рис. 4.27).

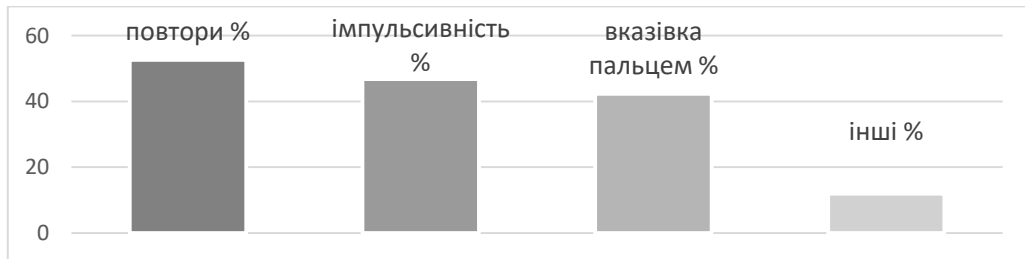

Рис. 4.27. Діаграма жестових корелятивів токсичності Олега Ляшка під час виступу на пленарному засіданні у Верховній Раді від 17.01.2017

Жести Ірини Фаріон респонденти оцінюють як токсичну небагату кількість жестів (64,1%), які є повторюваними (27,6%) та напруженими (25%) (Рис. 4.28).

Рис. 4.28. Діаграма жестових корелятивів токсичності Ірини Фаріон під час виступу у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05. 2021

Мімічні кореляти токсичності. Вираз обличчя Олега Ляшка сприймається учасниками експерименту як токсичний через перебільшеність гримас (58,3%), розширені очі (53,8%) та жорсткий погляд (44,9%) (Рис. 4.29).

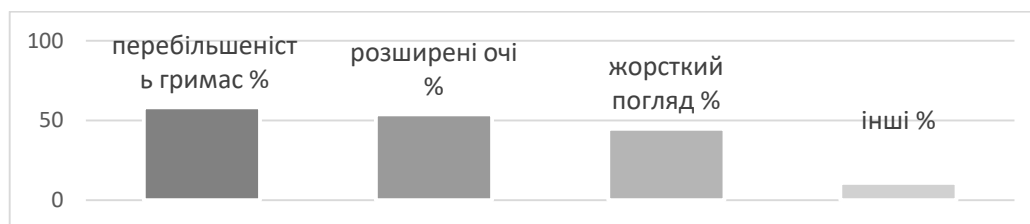

Рис. 4.29. Діаграма мімічних корелятів токсичності Олега Ляшка під час виступу на пленарному засіданні у Верховній Раді від 17.01. 2017

Вираз обличчя Ірини Фаріон є токсичним через жорсткий погляд (52,6%), розширені очі (48,1%), холодність (43,6%) (Рис. 4.30).

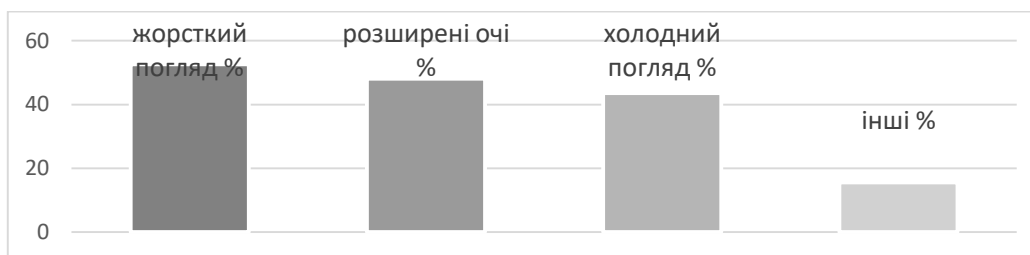

Рис. 4.30. Діаграма жестових корелятів токсичності Ірини Фаріон під час виступу у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05. 2021

4.1.2 Моделі просодико-кінесичного конструювання токсичності політиків у медійному дискурсі США, Великої Британії і України

В межах двобічного зіставлення політично-медійних іміджів та дискурс-портретів мовної особистості політичної токсичності в США, Великій Британії і Україні через змодельований *tertium comparationis* було встановлено наступні види збігів та розбіжностей: 1а) міжваріантний збіг/міжваріантна розбіжність (американські vs. британські політики), 1б) міжмовний збіг/міжмовна розбіжність (американські vs. українські політики, британські vs. українські

політики), 1в) міжгендерний збіг/міжгендерна розбіжність (політики-чоловіки vs. політики-жінки); 2а) внутрішньоваріантний збіг/внутрішньоваріантна розбіжність (американські vs. американські політики, британські vs. британські політики), 2б) внутрішньомовний збіг/внутрішньомовна розбіжність (українські vs. українські політики), 2в) внутрішньо гендерний збіг/внутрішньо гендерна розбіжність (політики-чоловіки vs. політики-чоловіки, політики-жінки vs. політики-жінки).

Аналіз високочастотних ознак у поведінковій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа показав, що відношення збігу прослідковується за ознаками: 1) дратівливий/*annoying* у поведінці Ненсі Пелосі (66,7%) та Пріті Патель (98,6%) (міжваріантний збіг); 2) безцеремонний у дискурс-портретах Олега Ляшко (80,8%) та Ірини Фаріон (64,1%) (внутрішньомовний збіг). Відношення розбіжності визначаємо за ознаками агресивний/*aggressive* та демагогічний/*demagogic* у дискурс-портретах Дональда Трампа (73,3%) та Найджела Фараджа (47,8%) відповідно (Рис. 4.31).

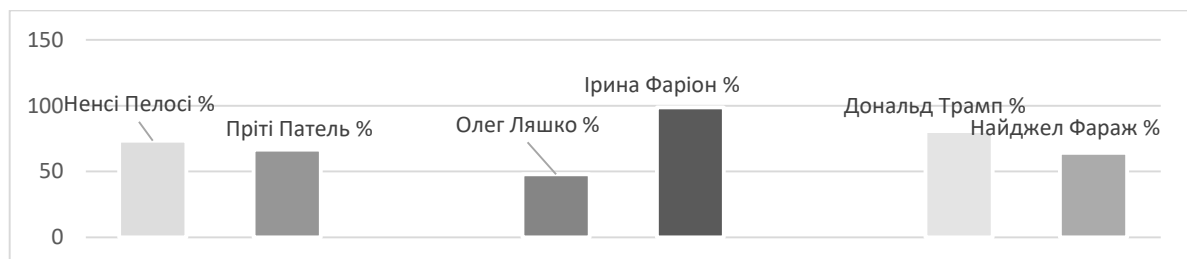

Рис. 4.31. Діаграма збігів та розбіжностей у поведінковій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (високочастотні ознаки)

Аналіз низькочастотних ознак семіотизації поведінкової токсичності політиків в американських, британських та українських медіа виявив лише відношення розбіжності між усіма шістьма політиками за ознаками "що насміхається/*mocking*" (Дональд Трамп, 2,2%), "зневажливий/*abusing*" (Ненсі Пелосі, 6,7%), "схильний до змов/*conspiracy-prone*" (Найджел Фарадж, 1,4%), "що знущається/*bullying*" (Пріті Патель, 4,3%), "безвідповідальний" (Олег Ляшко, 3,8%) "впливає негативно на життя та діяльність інших" (Ірина Фаріон, 3,8%) (Рис. 4.32).

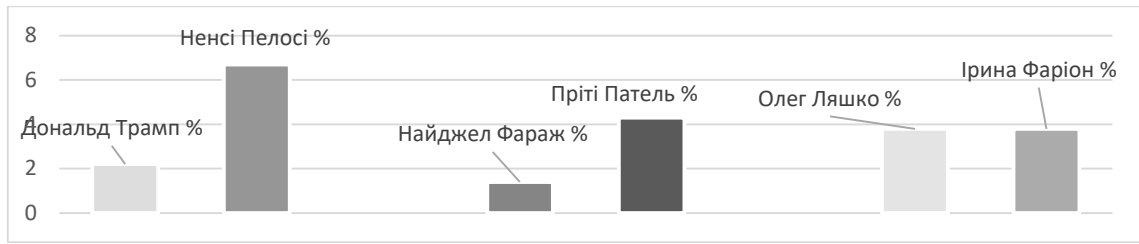

Рис. 4.32. Діаграма збігів та розбіжностей у поведінковій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (низькочастотні ознаки)

Аналіз високочастотних ознак семіотизації вербальної токсичності політиків в американських, британських та українських медіа показав, що відношення збігу прослідковується за ознакою "демагогічна риторика/*demagogic rhetoric*" у дискурс-портреті Дональда Трампа (66,7%), Найджела Фараджа (85,5%) і Пріті Патель (78,3%) (міжваріантний збіг). Відношення розбіжності визначаємо за ознаками "слова, що сіють розбрат/*divisive words*" (Ненсі Пелосі, 53,3%), "зневажливи слова" (Олег Ляшко (56,4%) та "викривлення фактів" (Ірини Фаріон (57,7%) (Рис. 4.33).

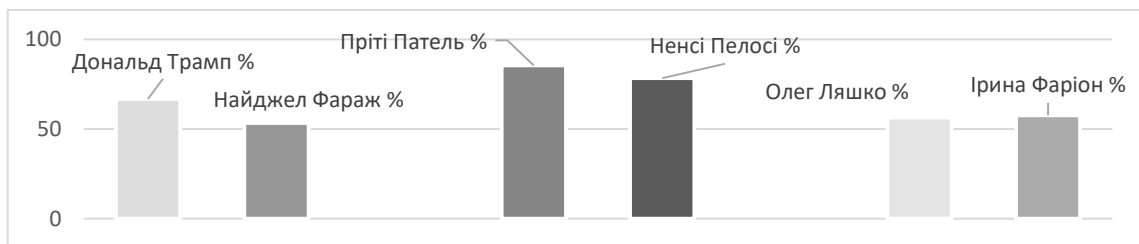

Рис. 4.33. Діаграма збігів та розбіжностей у вербальній токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (високочастотні ознаки)

Виконаний аналіз низькочастотних ознак семіотизації вербальної токсичності політиків виявив відношення збігу за ознакою "дискримінуючи (антисемітські) слова/*discriminatory words*" (Дональд Трамп, 6,7%), (Найджел Фарадж, 4,3%), (Олег Ляшко, 3,8%), (Ірина Фаріон, 3,8%) (міжваріантний та внутрішньомовний збіги). Відношення розбіжності визначено за ознаками "лайливі слова/*abusing words*" (Ненсі Пелосі, 1,1%) та "слова, що лякають/*frightening words*" (Пріті Патель, 2,9%) (Рис. 4.34).

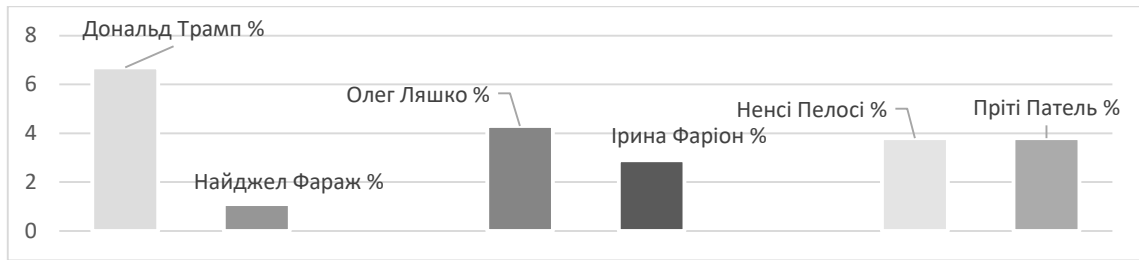

Рис. 4.34. Діаграма збігів та розбіжностей у вербальній токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (низькочастотні ознаки)

Аналіз високочастотних ознак семіотизації токсичності в індивідуальних характеристиках мовлення політиків показав, що відношення збігу прослідковуються за такими характеристиками як "агресивний/*aggressive*" у дискурс-портреті Дональда Трампа (53,3%), Найджела Фараджа (72,5%) (міжваріантний збіг). Розбіжності визначено за ознаками "поблажливий/*condescending*" та "занадто чіткий/*super clearly*" (Ненсі Пелосі, 28,9%), "істеричний/*hysterical*" (Пріті Патель, 39,9%), "високий голос" (Олег Ляшко, 53,8%) та "з паузами" (Ірина Фаріон, 52,3%) (Рис. 4.35).

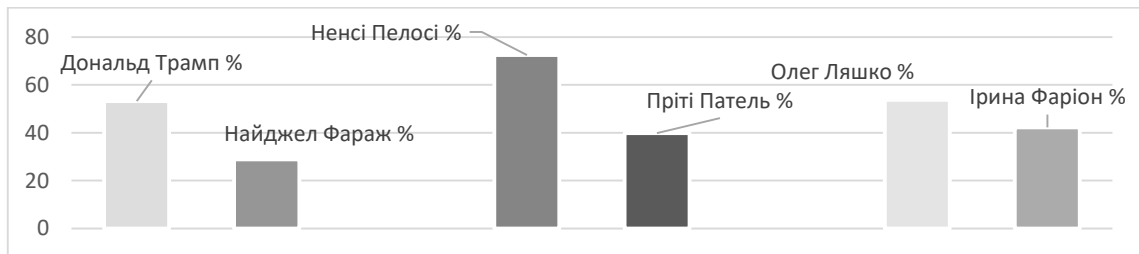

Рис. 4.35. Діаграма збігів та розбіжностей у голосовій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (високочастотні ознаки)

Виконаний аналіз низькочастотних ознак семіотизації токсичності в індивідуальних характеристиках мовлення політиків виявив співвідношення збігу за визначенням голосу як "хрипкого/*hoarse*" (Дональд Трамп, 6,7%) і (Пріті Патель, 4,3%) (міжваріантний та міжгендерний збіг) та "дуже високий/*high voice*" (Ненсі Пелосі, 4,4%) і (Ірина Фаріон, 3,8%) (міжмовний та внутрішньогендерний збіги). Розбіжності визначено за ознаками "лякаючий" (Олег Ляшко, 3,8%) та "немелодійний/*immeloiously*" (Найджел Фарадж, 4,3%) (Рис. 4.36).

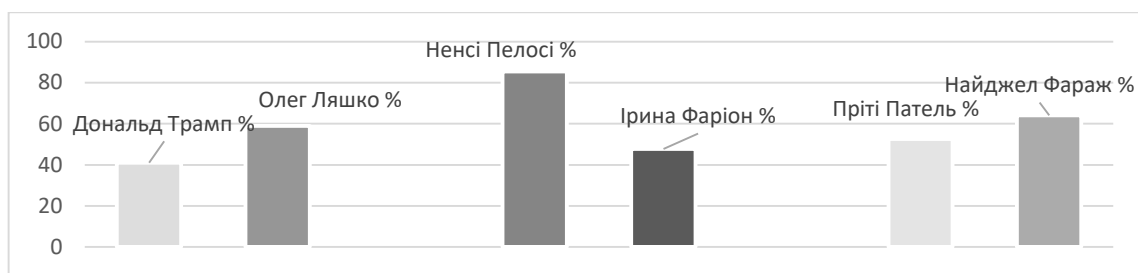

Рис. 4.36. Діаграма збігів та розбіжностей у жестовій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (низькочастотні ознаки)

Виконаний аналіз *високочастотних ознак* семіотизації токсичності в мовленнєво супроводжувальних характеристиках виявив *збіг* за визначенням жестів як "повторювальних/*repetitive*" (Дональд Трамп, 41,1%) і (Олег Ляшко, 52,6%) (міжмовний та внутрішньогендерний збіги) та "невеликої кількості/*few*" (Ненсі Пелосі, 58,9%) і (Ірина Фаріон, 64,1%) (міжмовний та внутрішньогендерний збіги). Відношення розбіжності визначаємо за характеристикою жестів як "перебільшених/*exaggerated*" (Пріті Патель, 47,8%) та "імпульсивних/*impulsive*" (Найджел Фарадж, 85,5%) (Рис. 4.37).

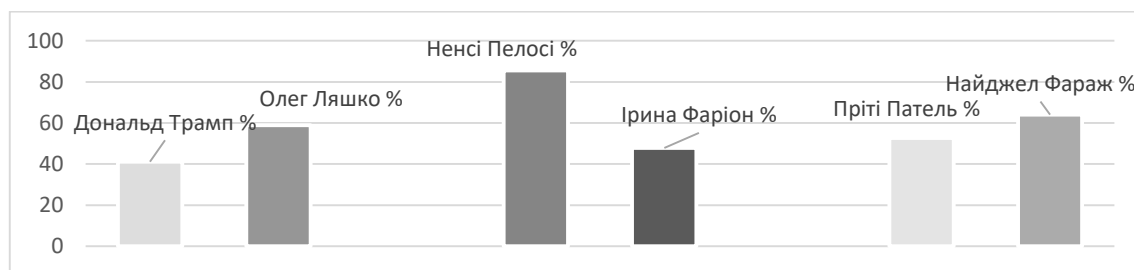

Рис. 4.37. Діаграма збігів та розбіжностей у жестовій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (високочастотні ознаки)

Виконаний аналіз *низькочастотних ознак* семіотизації токсичності в мовленнєво супроводжувальних характеристиках виявив розбіжності між усіма шістьма політиками за ознаками "недоречні/*inappropriate*" (Дональд Трамп, 1,1%), "різкі/*sharp*" (Ненсі Пелосі, 6,7%), "характеризується поплескуванням/*characterized by patting*" (Найджел Фарадж, 1,4%), "торкання рук або плечей співрозмовників/*touching the arms or shoulders of the*

interlocutors" (Пріті Патель, 1,4%), "напружені" (Олег Ляшко, 3,8%) "вказівка пальцем" (Ірина Фаріон, 3,8%) (Рис. 4.38).

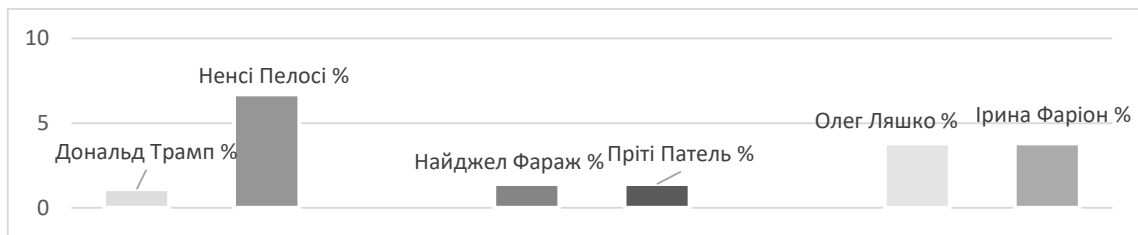

Рис. 4.38. Діаграма збігів та розбіжностей у жестовій токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (низькочастотні ознаки)

Виконаний аналіз *високочастотних ознак* семіотизації токсичності в мімічній експресивності політиків виявив *збіг* за визначенням погляду як "холодного/*cold*" (Дональд Трамп, 40,0%) і (Ненсі Пелосі, 51,1%) (внутрішньомовний та міжгендерний збіги) та роту як "перекошеного/*crooked*" (Найджел Фарадж, 85,5%) і (Пріті Патель, 87,0%) (внутрішньомовний, внутрішньоваріантний та міжгендерний збіги). Розбіжність визначаємо за характеристикою міміки як "перебільшеної" (Олег Ляшко, 58,3%) та погляду як "жорсткого" (Ірина Фаріон, 52,6%) (Рис. 4.39).

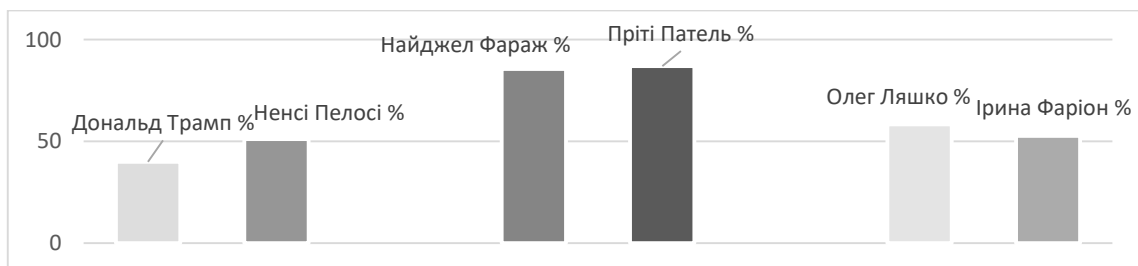

Рис. 4.39. Діаграма збігів та розбіжностей у мімічній токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (високочастотні ознаки)

Виконаний аналіз семіотизації *низькочастотних ознак* токсичності в мімічній експресивності політиків виявив *відношення збігу* за визначенням погляду як "зверху вниз/*top-down*" (Ненсі Пелосі, 8,9%) і (Олег Ляшко, 1,3%) (міжмовний та міжгендерний збіги) та очей як "широко розплющених/*dilated*" (Дональд Трамп, 7,8%) і (Ірина Фаріон, 3,8%) (міжмовний та міжгендерний збіги). Відношення розбіжності визначаємо за визначенням гримас як

"перебільшених" (Пріті Патель, 4,3%) та погляду як "жорсткого" (Найджел Фарадж, 4,3%) (Рис. 4.40).

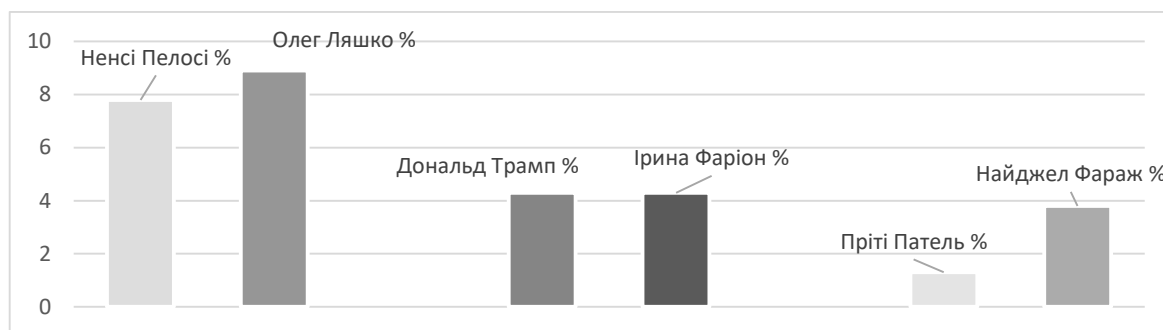

Рис. 4.40. Діаграма збігів та розбіжностей у мімічній токсичності політиків в американських, британських та українських медіа (низькочастотні ознаки)

4.2 Індекси кореляції політичної токсичності зі словами, голосом, жестами та мімікою в дискурсі США, Великої Британії і України (за результатами Експерименту 2)

Розглянемо результати **ідентифікаційного Експерименту 2**, у завдання якого входило *визначення ступеню токсичності в промовах американських, британських і українських політиків, ступеню їхньої токсичності (високий, низький) та його взаємозв'язку з паравербальними та екстралінгвальними показниками*". У результаті виконання першого завдання було визначено: 1) в промовах *американських* політиків (Дональд Трамп, Александрія Окасіо-Кортес, Ендрю Куомо, Ненсі Пелосі) загальним обсягом **21 901** словоформа було визначено **591** фрагмента з ознаками токсичності, серед яких **227** паравербальних та **21** екстралінгвальних; 2) в промовах *британських* політиків (Boris Johnson, Theresa May, Priti Patel, Nigel Farage) загальним обсягом **19 116** словоформ – **472** фрагмента, серед яких **175** паравербальних та **12** екстралінгвальних; 3) в промовах *українських* політиків (Юлія Тимошенко, Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон) загальним обсягом **11 200** словоформ визначили **282** фрагмента, серед яких **128** паравербальних та **15** екстралінгвальних. Експерти оцінили їх також за ступенем токсичності.

Аналіз експериментального матеріалу після виконання першого завдання, пов'язаного з визначення токсичних ділянок і ступеню їхньої токсичності у транскрипті промови, показав, що марковані "токсичні" ділянки мовлення мають різний обсяг і можуть варіювати від одного слова або фрази до цілого відео-уривку, який проглядався. Експерти мали можливість проглядати відео-уривки до трьох разів, але у декількох випадках вони визначали усю промову токсичною із коментарем "Everything here is toxic!" і не могли визначити мінімальні одиниці вербальних або паравербальних засобів семіотизації токсичності. Такий феномен пояснюється переважно упередженим сприйняттям/ставленням американських експертів до таких політиків, як Александрія Окасіо-Кортес та Ненсі Пелосі як токсичних, якщо експерт належав до протилежного (консервативного) руху: "*Conservatives find AOC and Ненсі Pelosi to be highly divisive, harmful and intrusive even when the two of them are on their best behavior*/Консерватори вважають АОС і Ненсі Пелосі дуже суперечливими, шкідливими та нав'язливими людьми, навіть якщо вони поведуться найкраще" (Див. зразок анкети у Додатку В). Подальший розподіл ідентифікованих засобів семіотизації токсичності за її ступенем у промовах політиків США, Великої Британії і України дав наступні результати, які представлені в табл. 4.2, 4.3 та 4.4.

Таблиця 4.2

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від с США (591)

Таблиця 4.3

Ступінь токсичності	Засоби семіотизації токсичності			
	Слово, фраза, весь уривок промови	Голос	Жести	Міміка
Низький 1	96	25	57	13
Високий 2	240	60	80	20

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від засобів її семіотизації у промовах політиків Великої Британії (472)

Ступінь	Засоби семіотизації токсичності
---------	---------------------------------

токсичності	Слово, фраза, весь уривок промови	Голос	Жести	Міміка
Низький 1	69	52	40	12
Високий 2	210	60	18	42

Таблиця 4.4

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від засобів її семіотизації у промовах політиків України (282)

Ступінь токсичності	Засоби семіотизації токсичності			
	Слово, фраза, весь уривок промови	Голос	Жести	Міміка
Низький 1	13	41	25	3
Високий 2	32	120	40	8

Для встановлення можливого взаємозв'язку між ступенем токсичності та засобами її семіотизації **було проведено багатофакторний аналіз** на матеріалі американського, британського й українського медійного дискурсу. Як *вимірюваний параметр* у першому кореляційному аналізі обрано *ступінь токсичності* політичної промови, що градуюється за двома видами: низький (1 бал) і високий (2 бали). *Фактором*, що впливає на ступінь токсичності промови, було обрано *засоби семіотизації токсичності*, які класифіковано на: 1) слово/фраза/весь уривок з промови, 2) голос, 3) жести і 4) міміка.

Задля збільшення кількості факторів впливу на оцінку ступеню токсичності політичної промови, було висунуто гіпотезу про можливий взаємозв'язок ступеню токсичності з типом негативно-оцінних засобів вираження токсичності, які класифіковано на три групи: образливі, брехливі та деструктивні висловлення політика.

Загальна кількість виокремлених в експериментальному матеріалі негативно-оцінних засобів вираження токсичності склала: 1) в промовах американських політиків **181** одиниця (таб. 4.5), 2) британських – **154** одиниці

(таб. 4.6), 3) українських – **284** одиниці (таб. 4.7), які розподілилися за двома ступенями токсичності (низький, високий).

Таблиця 4.5

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від негативно-оцінних висловлень у промовах політиків США (181)

Ступінь токсичності і	Негативно-оцінні висловлення		
	Образливе висловлення	Брехливе висловлення	Деструктивне висловлення
Низький 1	26	11	14
Високий 2	78	20	33

Таблиця 4.6

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від негативно-оцінних висловлень у промовах політиків Великої Британії (154)

Ступінь токсичності і	Негативно-оцінні висловлення		
	Образливе висловлення	Брехливе висловлення	Деструктивне висловлення
Низький 1	8	14	2
Високий 2	23	91	16

Таблиця 4.7

Кореляційний аналіз залежності ступеню токсичності від негативно-оцінних висловлень у промовах політиків України (284)

Ступінь токсичності і	Негативно-оцінні висловлення		
	Образливе висловлення	Брехливе висловлення	Деструктивне висловлення
Низький 1	38	8	18
Високий 2	176	11	33

Вимірюваним параметром у другому кореляційному аналізі також обрано ступінь токсичності політичної промови, що градується за двома рівнями:

низький (1 бал) і високий (2 бали). *Фактор*, що впливає на ступінь токсичності промови, було змінено на негативно-оцінні висловлення у промовах політиків, що класифіковано за трьома видами: 1) образа, 2) брехня, 3) деструкція.

Проведена інтерпретація отриманих за допомогою *однофакторного аналізу* показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 2068,5$ вища за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 856,5$, тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Іншими словами, в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{2068,5}{856,5} \approx 2,42. \quad (4.2)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 3 та 4 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{\text{кр}}(0,05;3;4) \approx 6,59. \quad (4.3)$$

В зв'язку з тим, що $F_{\text{набл}} < F_{\text{кр}}$, можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" **не впливають істотно** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Оскільки застосування однофакторного дисперсійного аналізу привело до суперечливих результатів, для подальшого аналізу був застосований *двофакторний дисперсійний аналіз*. Проведена інтерпретація отриманих результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 2068,5$, оцінка

вимірювальної дисперсії $\sigma^2_{\text{вим}} = 1740,5$, які значно вищі за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma^2_{\text{зал}} = 561,8$. Тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. В досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності" та "ступінь токсичності політичної промови" **досить щільно пов'язані між собою та впливають один на інший.**

Проте, слід зазначити, що вплив факторів не є істотним, про що свідчить значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "засоби семіотизації токсичності" було застосовано кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 .

Спочатку знаходимо очікувані частоти з формулою

$$\varphi_{ij} = \frac{n_i \cdot m_j}{N}. \quad (4.4)$$

Потім порівнюємо очікувані та емпіричні частоти та знаходимо значення

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^4 \sum_{j=1}^2 \frac{(\varphi_{ij} - f_{ij})^2}{\varphi_{ij}}. \quad (4.5)$$

Обчислення очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними виконано за допомогою електронних таблиць MS Excel, вікно яких розташовано на Рис. 4.41.

J	K	L	M	N	O
	13	41	25	3	82
	32	120	40	8	200
	45	161	65	11	282
	13,085	46,816	20,901	3,1986	
	31,915	114,18	46,099	7,8014	
	0,0851	5,8156	-4,099	0,1986	
	-0,085	-5,816	6,0993	-0,199	
	0,0072	33,821	16,804	0,0394	
	0,0072	33,821	37,201	0,0394	
	0,0006	0,7224	0,804	0,0123	1,5393
	0,0002	0,2962	0,807	0,0051	1,1085
					2,6478

Рис. 4.41. Вікно результатів обчислення χ^2 за допомогою MS Excel

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(4-1)(2-1) = 3$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;3) = 7,82. \quad (4.6)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 2,6478 < \chi_{кр}^2 = 7,82, \quad (4.7)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. Іншими словами, з похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності" досить істотно впливають на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Оскільки результати, що отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel на матеріалі українського політичного дискурсу не повністю підтвердили залежність ступеню токсичності політичної промови від факторів "засоби семіотизації токсичності", розглянуто додаткові фактори, що можуть впливати на ступінь токсичності

промови, а саме "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків", що класифіковано за трьома видами: 1) образа, 2) брехня, 3) деструкція.

Для аналізу міри впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків" на ступінь токсичності політичної промови було застосовано однофакторний та двофакторний дисперсійний види аналізу, кореляційний аналіз та критерій Пірсона, методику яких докладно описано у підрозділі 2.5.

На Рис. 4.42 показано результати застосування процедури "Однофакторний дисперсійний аналіз" для факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків", а саме образа, брехня, деструкція.

P	Q	R	S	T	U	V	W
	38	8	18				
	176	11	33				
Однофакторний дисперсійний аналіз							
ВИСНОВКИ							
	<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
	Стовпець 1	2	214	107	9522		
	Стовпець 2	2	19	9,5	4,5		
	Стовпець 3	2	51	25,5	112,5		
Дисперсійний аналіз							
	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
	Між групами	10936,33	2	5468,167	1,701888	0,32064735	9,552094496
	Усередині груп	9639	3	3213			
	Разом	20575,33	5				

Рис. 4.42. Вікно результатів однофакторного дисперсійного аналізу MS Excel для факторів негативно-оцінного висловлення

Проведена інтерпретація отриманих за допомогою MS Excel результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 5468,17$ є вищою за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 3213$, тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Іншими словами, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образа, брехня,

деструкція)" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{5468,17}{3213} \approx 1,7 \quad (4.8)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 2 та 3 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{\text{кр}}(0,05;3;4) \approx 9,55. \quad (4.9)$$

В зв'язку з тим, що $F_{\text{набл}} < F_{\text{кр}}$, можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" **істотно не впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Для більш детального та точного аналізу застосуємо двофакторний дисперсійний аналіз, результати застосування якого для досліджуваних факторів показано на Рис. 4.43.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2		38	8	18					
3		176	11	33					
4									
5		Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень							
6									
7		<i>ВИСНОВКИ</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>			
8		Рядок 1	3	64	21,33333	233,3333			
9		Рядок 2	3	220	73,33333	8026,333			
10									
11		Стовпець 1	2	214	107	9522			
12		Стовпець 2	2	19	9,5	4,5			
13		Стовпець 3	2	51	25,5	112,5			
14									
15									
16		Дисперсійний аналіз							
17		<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>	
18		Рядки	4056	1	4056	1,452982	0,3513163	18,51282051	
19		Стовпці	10936,33	2	5468,167	1,958863	0,33796763	19	
20		Помилка	5583	2	2791,5				
21									
22		Разом	20575,33	5					
23									
24									

Рис. 4.43. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу MS Excel для факторів негативно-оцінного висловлення

Виконана інтерпретація отриманих результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 5468,167$ та оцінка вимірювальної дисперсії $\sigma_{\text{вим}}^2 = 4056$, які значно вищі за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 2791,5$. Тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Іншими словами, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образа, брехня, деструкція)" та "ступінь токсичності політичної промови" **досить щільно пов'язані між собою та впливають один на інший.**

Проте вплив факторів не є істотним, про що свідчать досить високі емпіричні значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образа, брехня, деструкція)" застосуємо кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 .

На Рис. 4.44 показано результати обчислень очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними за допомогою електронних таблиць MS Excel.

	38	8	18	64
	176	11	33	220
	214	19	51	284
	44,5352	6,5352	15,8944	
	165,7746	14,7183	37,7113	
	-6,5352	1,4648	2,1056	
	10,2254	-3,7183	-4,7113	
	42,7090	2,1456	4,4337	
	104,5578	13,8258	22,1960	
	0,9590	0,3283	0,2789	1,5663
	0,6307	0,9394	0,5886	2,1587
				3,7249

Рис. 4.44. Вікно результатів критерію Пірсона для факторів негативно-оцінного висловлення

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(3-1)(2-1) = 2$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;2) = 5,99. \quad (4.10)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 3,7249 < \chi_{кр}^2 = 5,99, \quad (4.11)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. Іншими словами, з похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образа, брехня, деструкція)" **досить істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Проведене статистичне дослідження на матеріалі **українського політичного дискурсу** дозволяє зробити висновок про **суттєвий вплив**

факторів "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Ступінь впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образу, брехня, деструкція)" є нижчим, проте досить суттєвим.

Для встановлення можливого взаємозв'язку між ступенем токсичності та засобами її вираження виконано багатофакторний аналіз на матеріалі **промов політиків США**. Як і в дослідженні українських політиків, вимірюваним параметром обрано ступінь токсичності політичної промови, що градується за двома видами: низький (1 бал) і високий (2 бали).

Фактором, що впливає на ступінь токсичності промови, є засоби семіотизації токсичності, що класифіковано за чотирма видами: 1) слово/фраза/весь уривок за промови, 2) голос, 3) жести і 4) міміка. З метою оцінки ступеню впливу факторів на загальний ступінь токсичності промови спочатку проведено однофакторний аналіз на матеріалі промов політиків США, результати застосування якого показано на Рис. 4.45.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3				96	25	57	13	
4				240	60	80	20	
5								
6								
7	Однофакторний дисперсійний аналіз							
8								
9	ВИСНОВКИ							
10	<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>			
11	Стовпець 1	2	336	168	10368			
12	Стовпець 2	2	85	42,5	612,5			
13	Стовпець 3	2	137	68,5	264,5			
14	Стовпець 4	2	33	16,5	24,5			
15								
16								
17	Дисперсійний аналіз							
18	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>	
19	Між групами	26329,38	3	8776,458	3,115119	0,150535757	6,591382116	
20	Усередині груп	11269,5	4	2817,375				
21								
22	Разом	37598,88	7					
23								

Рис. 4.45. Вікно результатів однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США

Проведена інтерпретація отриманих результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma^2_y = 8776,458$ вища за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma^2_{\text{зал}} = 817,375$, тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. В досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{8776,458}{817,375} \approx 3,12. \quad (4.12)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 3 та 4 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{\text{кр}}(0,05;3;4) \approx 6,59 \quad (4.13)$$

В зв'язку з тим, що $F_{\text{набл}} < F_{\text{кр}}$, можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" **не впливають істотно** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Як і в випадку з українськими політиками, застосування однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США привело до суперечливих результатів. Тому для подальшого аналізу застосуємо двофакторний дисперсійний аналіз без повторень, результати застосування якого на матеріалі промов американських політиків показано на Рис. 4.46.

	J	K	L	M	N	O	P
			96	25	57	13	
			240	60	80	20	
Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень							
ВИСНОВКИ	Рахунок	Сума	Середнє	Дисперсія			
Рядок 1	4	191	47,75	1379,583			
Рядок 2	4	400	100	9333,333			
Стовпець 1	2	336	168	10368			
Стовпець 2	2	85	42,5	612,5			
Стовпець 3	2	137	68,5	264,5			
Стовпець 4	2	33	16,5	24,5			
Дисперсійний аналіз							
Джерело варіації	SS	df	MS	F	P-Значення	F критичне	
Рядки	5460,125	1	5460,125	2,819645	0,191709242	10,12796449	
Стовпці	26329,38	3	8776,458	4,532222	0,123145648	9,276628153	
Помилка	5809,375	3	1936,458				
Разом	37598,88	7					

Рис. 4.46. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США

Виконана інтерпретація отриманих результатів свідчить, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 8776,458$, оцінка вимірювальної дисперсії $\sigma_{\text{вим}}^2 = 5460,125$, вони значно вищі за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 1936,458$. Тому можна стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. В досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності" та "ступінь токсичності політичної промови" **досить щільно пов'язані між собою та впливають один на інший.**

Проте, вплив факторів не є істотним, про що свідчить значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "засоби семіотизації токсичності" застосуємо кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 , результати обчислень очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними даними представлено на Рис. 4.47.

S	T	U	V	W	X
	96	25	57	13	191
	240	60	80	20	400
	336	85	137	33	591
	102,9	27,47	47,508	10,665	
	227,41	57,53	85,956	22,335	
	-6,904	-2,47	9,4924	2,335	
	12,589	2,4704	-5,956	-2,335	
	47,659	6,1028	90,105	5,4523	
	158,48	6,1028	35,474	5,4523	
	0,4631	0,2222	1,8967	0,5112	3,0932
	0,6969	0,1061	0,4127	0,2441	1,4598
					4,553

Рис. 4.47. Вікно результатів обчислення χ^2 за допомогою MS Excel на матеріалі промов політиків США

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(4-1)(2-1) = 3$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;3) = 7,82. \quad (4.14)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 4,553 < \chi_{кр}^2 = 7,82, \quad (4.15)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі на матеріалі промов політиків США фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" **досить істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Оскільки результати, отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel **на матеріалі промов політиків США** не повністю підтвердили залежність ступеню токсичності політичної промови від

факторів "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок з промови, голос, жести і міміка)", розглянемо також додаткові фактори, що можуть впливати на ступінь токсичності промови, а саме "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків", що класифіковано за трьома видами: 1) образа, 2) брехня, 3) деструкція.

Для аналізу міри впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків" на ступінь токсичності політичної промови застосовуємо однофакторний та двофакторний дисперсійний аналіз, кореляційний аналіз та критерій Пірсона, методику яких докладно описано вище.

На Рис. 4.48 показано результати застосування процедури "Однофакторний дисперсійний аналіз" для факторів негативно-оцінні висловлення у промовах політиків, а саме образа, брехня, деструкція на матеріалі промов політиків США.

A	B	C	D	E	F	G
	26	11	14			
	78	20	33			
Однофакторний дисперсійний аналіз						
ВИСНОВКИ						
<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
Стовпець 1	2	104	52	1352		
Стовпець 2	2	31	15,5	40,5		
Стовпець 3	2	47	23,5	180,5		
Дисперсійний аналіз						
<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
Між групами	1472,333	2	736,1667	1,404005	0,37122809	9,552094496
Усередині груп	1573	3	524,3333			
Разом	3045,333	5				

Рис. 4.48. Вікно результатів однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США для факторів негативно-оцінні висловлення

Проведена інтерпретація отриманих за допомогою MS Excel результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma^2_{y-} = 736,17$ вища за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma^2_{\text{зал}} = 524,33$, тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за

різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образу, брехня, деструкція)" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови". Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{736,17}{524,33} \approx 1,4. \quad (4.16)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 2 та 3 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{\text{кр}}(0,05;3;4) \approx 9,55. \quad (4.17)$$

У зв'язку з тим, що $F_{\text{набл}} < F_{\text{кр}}$, можемо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Іншими словами, з похибкою в 5% можливо стверджувати, що фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образу, брехня, деструкція)" **істотно не впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Для більш точного аналізу було застосовано двофакторний дисперсійний аналіз, результати якого для досліджуваних факторів показано на Рис. 4.49.

J	K	L	M	N	O	P
		26	11	14		
		78	20	33		
Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень						
<i>ВИСНОВКИ</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
Рядок 1	3	51	17	63		
Рядок 2	3	131	43,66667	926,3333		
Стовпець 1	2	104	52	1352		
Стовпець 2	2	31	15,5	40,5		
Стовпець 3	2	47	23,5	180,5		
Дисперсійний аналіз						
<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
Рядки	1066,667	1	1066,667	4,213298	0,176525793	18,51282051
Стовпці	1472,333	2	736,1667	2,907834	0,255896226	19
Помилка	506,3333	2	253,1667			
Разом	3045,333	5				

Рис. 4.49. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США

Виконана інтерпретація отриманих результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 736,167$ і оцінка вимірювальної дисперсії $\sigma_{\text{вим}}^2 = 1066,67$ є значно вищими за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 253,17$. Тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" та "ступінь токсичності політичної промови" **досить щільно пов'язані між собою** та впливають один на інший.

Проте, слід зазначити, що вплив факторів не є істотним, про що свідчать досить високі емпіричні значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" застосуємо кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 . На Рис. 4.50 показано

результати обчислень очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними за допомогою електронних таблиць MS Excel.

	26	11	14	51
	78	20	33	131
	104	31	47	182
	29,143	8,6868	13,17	
	74,857	22,313	33,83	
	3,1429	-2,313	-0,83	
	-3,143	2,3132	0,8297	
	9,8776	5,3508	0,6884	
	9,8776	5,3508	0,6884	
	0,3389	0,616	0,0523	1,0072
	0,132	0,2398	0,0203	0,3921
				1,3993

Рис. 4.50. Вікно результатів критерію Пірсона для факторів негативно-оцінні висловлення на матеріалі промов політиків США

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(3-1)(2-1) = 2$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;2) = 5,99 \quad (4.18)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 1,3993 < \chi_{кр}^2 = 5,99, \quad (4.19)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що

в досліджуваному прикладі на матеріалі промов політиків США фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" **досить істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Проведене статистичне дослідження на матеріалі промов політиків США дозволяє зробити висновок **про суттєвий вплив факторів** "засоби семіотизації токсичності" на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови". Ступінь впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" є нижчим, проте досить суттєвим.

Для встановлення можливого взаємозв'язку між ступенем токсичності та засобами її семіотизації проведемо багатofакторний аналіз на матеріалі **промов політиків Великої Британії**. Як і в дослідженні українських політиків та політиків США, вимірюваним параметром обрано ступінь токсичності політичної промови, що градується за двома ступенями: низький (1 бал) і високий (2 бали).

Фактором, що впливає на ступінь токсичності промови, є засоби семіотизації токсичності, що класифіковано за чотирма видами: 1) слово/фраза/весь уривок за промови, 2) голос, 3) жести і 4) міміка.

З метою оцінки ступеню впливу факторів на загальний ступінь токсичності промови спочатку проведено *однофакторний аналіз*, результати якого на матеріалі промов політиків Великої Британії представлено на Рис. 4.51.

		69	52	40	12		
		210	60	18	42		
Однофакторний дисперсійний аналіз							
ВИСНОВКИ							
	<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
	Стовпець 1	2	279	139,5	9940,5		
	Стовпець 2	2	112	56	32		
	Стовпець 3	2	58	29	242		
	Стовпець 4	2	54	27	450		
Дисперсійний аналіз							
	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
	Між групами	16706,38	3	5568,792	2,088721	0,24444293	6,591382116
	Усередині груп	10664,5	4	2666,125			
	Разом	27370,88	7				

Рис. 4.51. Вікно результатів однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків Великої Британії

Проведена інтерпретація отриманих за допомогою MS Excel результатів свідчить про те, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 5568,792$ є вищою за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 2666,125$, що дає змогу стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі на матеріалі промов політиків Великої Британії фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок промови; голос, жести і міміка)" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{5568,792}{2666,125} \approx 2,08 \quad (4.20)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 3 та 4 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{кр}(0,05;3;4) \approx 6,59 \quad (4.21)$$

В зв'язку з тим, що $F_{набл} < F_{кр}$, можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності" **не впливають істотно** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Застосування однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків США привело до суперечливих результатів. Для подальшого аналізу застосуємо *двофакторний дисперсійний аналіз*. На Рис. 4.52 показано вікно результатів застосування вказаної процедури для досліджуваних факторів на матеріалі промов американських політиків.

	B	C	D	E	F	G	H
	69	52	40	12			
	210	60	18	42			
Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень							
	<i>ВИСНОВКИ</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
Рядок 1		4	173	43,25	575,5833		
Рядок 2		4	330	82,5	7521		
Стовпець 1		2	279	139,5	9940,5		
Стовпець 2		2	112	56	32		
Стовпець 3		2	58	29	242		
Стовпець 4		2	54	27	450		
Дисперсійний аналіз							
	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
Рядки		3081,125	1	3081,125	1,2189	0,3501791	10,127964
Стовпці		16706,38	3	5568,792	2,203026	0,2666388	9,2766282
Помилка		7583,375	3	2527,792			
Разом		27370,88	7				

Рис. 4.52. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків Великої Британії

Проведена інтерпретація отриманих результатів довела, що оцінка факторної дисперсії $\sigma^2_y = 5568,792$ та оцінка вимірювальної дисперсії $\sigma^2_{\text{вим}} = 3081,125$ є значно вищими за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma^2_{\text{зал}} = 2527,792$. Тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" та "ступінь токсичності політичної промови" **досить щільно** пов'язані між собою та впливають один на інший.

Проте, слід зазначити, що вплив факторів не є істотним, про що свідчить значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок промови; голос, жести і міміка)" застосуємо кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 . На Рис. 4.53 показано результати обчислень очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними.

T	U	V	W	X	Y
	69	52	40	12	173
	210	60	18	42	330
	279	112	58	54	503
	61,565	46,811	33,706	15,133	
	199,68	69,026	22,664	35,427	
	7,4354	5,1889	6,2942	-3,133	
	10,318	-9,026	-4,664	6,5726	
	55,285	26,924	39,617	9,8169	
	106,46	81,466	21,753	43,199	
	0,898	0,5752	1,1754	0,6487	3,2973
	0,5332	1,1802	0,9598	1,2194	3,8925
					7,1898

Рис. 4.53. Вікно результатів обчислення χ^2 за допомогою MS Excel на матеріалі промов політиків Великої Британії

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(4-1)(2-1) = 3$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;3) = 7,82 \quad (4.22)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 7,1898 < \chi_{кр}^2 = 7,82, \quad (4.23)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі фактори "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" **досить істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Оскільки результати, отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу у MS Excel на матеріалі **на матеріалі промов політиків Великої Британії** не повністю підтвердили залежність ступеню токсичності політичної промови від факторів "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок з промови, голос, жести і міміка)", розглянемо додаткові фактори, що можуть впливати на ступінь токсичності промови, а саме "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків", що класифіковано за трьома видами: 1) образа, 2) брехня, 3) деструкція.

Для аналізу міри впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків" на ступінь токсичності політиків Великої Британії застосовуємо однофакторний та двофакторний дисперсійний види аналізу, кореляційний аналіз та критерій Пірсона, методика яких докладно описано вище.

На Рис. 4.54 показано результати застосування процедури "Однофакторний дисперсійний аналіз" для факторів негативно-оцінні висловлення у промовах політиків, а саме образа, брехня, деструкція на матеріалі промов політиків Великої Британії.

	A	B	C	D	E	F	G
1							
2			8	14	2		
3			23	91	16		
4							
5	Однофакторний дисперсійний аналіз						
6							
7	ВИСНОВКИ						
8	<i>Групи</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
9	Стовпець 1	2	31	15,5	112,5		
10	Стовпець 2	2	105	52,5	2964,5		
11	Стовпець 3	2	18	9	98		
12							
13							
14	Дисперсійний аналіз						
15	<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
16	Між групами	2202,333	2	1101,167	1,040472	0,453696215	9,552094496
17	Усередині груп	3175	3	1058,333			
18							
19	Разом	5377,333	5				
20							
21							

Рис. 4.54. Результати однофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі політиків Великої Британії для факторів негативно-оцінні висловлення

Проведена інтерпретація отриманих за допомогою MS Excel результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 1101,17$ вища за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 1058,33$. Тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образа, брехня, деструкція)" **істотно впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови". Перевіримо нульову гіпотезу H_0 про рівність середніх значень за допомогою критерія Фішера-Снедекора. Знаходимо

$$F_{\text{набл}} = \frac{1101,17}{1058,33} \approx 1,04 \quad (4.24)$$

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності 2 та 3 знаходимо з таблиці розподілу Фішера-Снедекора

$$F_{\text{кр}}(0,05;3;4) \approx 9,55 \quad (4.25)$$

В зв'язку з тим, що $F_{\text{набл}} < F_{\text{кр}}$, можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" **істотно не впливають** на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови" британських політиків.

Для більш детального та точного аналізу застосуємо *двофакторний дисперсійний аналіз*. На Рис. 4.55 показано вікно результатів застосування процедури "Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень" для досліджуваних факторів.

K	L	M	N	O	P	Q
		8	14	2		
		23	91	16		
Двофакторний дисперсійний аналіз без повторень						
<i>ВИСНОВКИ</i>	<i>Рахунок</i>	<i>Сума</i>	<i>Середнє</i>	<i>Дисперсія</i>		
Рядок 1	3	24	8	36		
Рядок 2	3	130	43,33333	1716,333		
Стовпець 1	2	31	15,5	112,5		
Стовпець 2	2	105	52,5	2964,5		
Стовпець 3	2	18	9	98		
Дисперсійний аналіз						
<i>Джерело варіації</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-Значення</i>	<i>F критичне</i>
Рядки	1872,667	1	1872,667	2,875864	0,232005031	18,51282051
Стовпці	2202,333	2	1101,167	1,691067	0,371599772	19
Помилка	1302,333	2	651,1667			
Разом	5377,333	5				

Рис. 4.55. Вікно результатів двофакторного дисперсійного аналізу на матеріалі промов політиків Великої Британії

Виконана інтерпретація отриманих результатів показала, що оцінка факторної дисперсії $\sigma_y^2 = 1101,167$ та оцінка вимірювальної дисперсії $\sigma_{\text{вим}}^2 = 1872,67$ є значно вищими за оцінку залишкової дисперсії, яка дорівнює $\sigma_{\text{зал}}^2 = 651,17$, тому можливо стверджувати про невірність нульової гіпотези стосовно рівності математичних сподівань за різними факторами. Отже, в досліджуваному прикладі фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" та "ступінь токсичності політичної промови" британських політиків **досить щільно** пов'язані між собою та впливають один на інший.

Проте, слід зазначити, що вплив факторів не є істотним, про що свідчать досить високі емпіричні значення F , отримані за допомогою проведення двофакторного дисперсійного аналізу. Для перевірки рівня залежності ступеню токсичності політичної промови від факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" застосуємо кореляційний аналіз номінальних ознак та критерій Пірсона χ^2 . На Рис. 4.56. показано результати обчислень очікуваних частот та їх порівняння з емпіричними за допомогою електронних таблиць MS Excel.

U	V	W	X	Y
	8	14	2	24
	23	91	16	130
	31	105	18	154
	4.8312	16.364	2.8052	
	26.169	88.636	15.195	
	-3.169	2.3636	0.8052	
	3.1688	-2.364	-0.805	
	10.041	5.5868	0.6483	
	10.041	5.5868	0.6483	
	2.0785	0.3414	0.2311	2.651
	0.3837	0.063	0.0427	0.4894
				3,1404

Рис. 4.56. Результатів критерію Пірсона для факторів негативно-оцінні висловлення на матеріалі промов політиків Великої Британії

Для рівня значущості $\alpha = 0,05$, кількості ступенів вільності $(3-1)(2-1) = 2$ знаходимо з таблиці критерію Пірсона

$$\chi_{кр}^2(0,05;2) = 5,99 \quad (4.26)$$

Оскільки виконується нерівність

$$\chi^2 = 3,1404 < \chi_{кр}^2 = 5,99, \quad (4.27)$$

можливо стверджувати про вірність нульової гіпотези стосовно рівності емпіричних та теоретичних частот. З похибкою в 5% можливо стверджувати, що в досліджуваному прикладі на матеріалі промов політиків Великої Британії фактори "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" **досить істотно** впливають на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови".

Проведене статистичне дослідження на матеріалі промов політиків Великої Британії дозволяє зробити висновок про **суттєвий вплив** факторів "засоби семіотизації токсичності (слово/фраза/весь уривок за промови, голос, жести і міміка)" на випадкову величину "ступінь токсичності політичної промови". Ступінь впливу факторів "негативно-оцінні висловлення у промовах політиків (образ, брехня, деструкція)" є нижчим, проте досить суттєвим.

Проведений кореляційний аналіз на матеріалі промов політиків України, США і Великої Британії дозволив зробити інтерпретаційні **висновки** про те, що засоби семіотизації токсичності у голосі, жестах і міміці у кожному із трьох політичних дискурсах здійснюють **суттєвий вплив** на розподіл політиків на два класи за сильним або слабким ступенем токсичності політичної промови і є **спільним фактором** для визначення ступеню токсичності політиків США, Великої Британії і України. Суттєвим для визначення ступеню токсичності політиків усіх трьох країн є такі негативно-оцінні висловлення, як образ,

брехня та деструкція, але ступінь їх впливу поступається засобам семіотизації токсичності у голосі, жестах та міміки політиків у трьох політичних дискурсах.

Для комп'ютерного аналізу просодико-кінесичних характеристик токсичного мовлення політиків США, Великої Британії і України було відібрано наступні політичні виступи, які у медіа вказаних країн було визначено як токсичні ((DT_v_6), (NP_v_5), (NF_v_5), (PP_v_1), (ОЛ_v_1), (ІФ_v_4)).

Проведена експериментальна перевірка *екстралінгвальних засобів* семіотизації токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України підтвердила припущення про те, що ці засоби виконують додаткову функцію завдання шкоди іміджу політика, проте суттєвого самостійного впливу на сприйняття політика як токсичного не мають. Це зокрема такі знаки: кольорова гама, одяг, зачіска, прапори, символіка передвиборчої боротьби, музичний супровід, атрибутика оформлення мітингів, передвиборних зборів тощо.

4.3 Результати комплексного аналізу просодико-кінесичних характеристик політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України

Комплексний комп'ютерний аналіз просодико-кінесичних характеристик (темпоральний, частотний і динамічний параметри; 20 конфігурацій рухів рук, голови та тіла; 11 конфігурацій рухів обличчя та очей; 6 конфігурацій погляду) політичної токсичності США, Великої Британії і України, проведений в програмних пакетах обробки мовленнєвого сигналу PRAAT 6.1.16, а також аудіо- та відеосигналу Sound Forge 11.0, уможливив визначення спільних і відмінних ознак її семіотизації з урахуванням національної і гендерної складової.

4.3.1 Просодико-кінесичні характеристики політичної токсичності в медійному дискурсі США

Публічна політична токсичність таких американських політиків, як Дональд Трамп, Сара Пейлін, Хілларі Клінтон, Ненсі Пелосі, Олександрія Окасіо-Кортес, Ендрю Куомо вербалізується переважно через їхні висловлення, які дискримінують адресата за ознакою раси або гендеру і концептуально пов'язані з рухами #BlackLivesMatter і #MeToo (Шкворченко, 2021с, с. 129).

Соціологічні опитування у США свідчать про те, що 45-й президент США Дональд Трамп є одним з основних токсичних факторів, що впливає на погляди людей і на стан політичного дискурсу в країні: більшість кажуть, що Трамп змінив тон і характер політичної дискусії на гірше, і менше половини вважають, що він змінив їх на краще (<https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/07/18/>). Імідж Дональда Трампа визначають як "токсик-демагог" або "токсік-популіст", який "під прикриттям надуманого популізму, спекулює на неприйнятті "інших", слідує плутократичним курсом, зраджуючи тих самих людей, яких він обманом змусив голосувати проти самих себе" (<https://www.politico.com/magazine/story/2017/08/29/donald-trump-not-a-populist-215552/>). На думку експертів у галузі мови жестів, токсичність іміджу Дональда Трампа пов'язана не тільки з його політикою, а з особистими якостями та зовнішнім виглядом: Дональд Трамп не долає поріг візуальної толерантності у глядача саме через його колір обличчя, зачіску та міміку (<https://www.bbc.com/russian/features-54843669>).

Імідж Дональда Трама як токсичного політика формується в основному демократичними ЗМІ, при цьому його прихильники позитивно оцінюють здатність свого лідера використовувати расистську мову, щоб апелювати до прихильників переваги білих, згуртовувати їх і висловлювати свою думку (<https://www.washingtonpost.com/politics/with-kung-flu-trump>).

Спікер Палати представників США **Ненсі Пелосі** підняла токсичну ворожнечу з Дональдом Трампом на новий рівень, коли 6 січня 2019 року розірвала на половину звернення президента "Про становище країни" під час прямої трансляції його виступу у конгрессі США (<https://www.theaustralian.com.au/world/nancy-pelosi>). Публічні стосунки

Дональда Трампа та Ненсі Пелосі стали символом розколотого Вашингтону: токсичний ефект цього жесту полягав у тому, що його засудили з обох боків як консерватори, і республіканці (<https://thehill.com/homenews/house/>).

Розглянемо у цьому підрозділі просодико-кінесичні параметри політичної токсичності Дональда Трампа та Ненсі Пелосі й визначимо спільні й індивідуально-специфічні риси паравербального супроводу засобів вираження політичної токсичності в їх промовах.

4.3.1.1 Просодико-кінесичні характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Дональда Трампа. Дональд Трамп у своєму виступі 06 січня 2021 року, розповсюджуючи фейкові твердження про фальсифікацію виборів 2020 року, надихнув розлючений натовп на напад на Капітолій, при цьому він спирався в основному на токсичні контенти, що закликають до конфлікту або протесту.

4.3.1.1.1 Дональд Трамп: жестово-мімічні комплекси "вузьке розведення обох рук + скривлений рот" та "імпульсивний повторювальний рух правої руки із відкритою долонею + скривлений рот". Уривок 1 та марковані у ньому сегменти <...*I'm honest. And ...and... and... (1) I just, again, I want to thank you. It's just a great honor to have this kind of crowd and to be before you and hundreds of thousands of American patriots (1) who are committed to the honesty of our elections and the integrity of our glorious republic*> респонденти оцінили як слабо токсичний, оскільки Трамп вимовляє його у хвалькуватій та пафосній манері ("*bragging and and pathetic manner*"), вони відмітили помірні паузально-динамічні емпізи на сегментах, які містять: 1) хезитовані зупинки (306 мс/328 мс; І_{max} 76,7 дБ), які супроводжуються синхронним жестово-мімічним комплексом із вузьким розведенням обох рук та скривленим ротом, форма якого також сприймається як токсична (Рис. 4.57):

Рис. 4.57. Жестово-мімічний комплекс 1 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

Головнонаголошені склади супроводжуються синхронним жестово-мімічним комплексом із імпульсивним повторювальним рухом правої руки із відкритою долонею та високо піднятою верхньою губою (Рис. 4.58).

Рис. 4.58. Жестово-мімічний комплекс 1.2 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

4.3.1.1.2 Дональд Трамп: жестово-мімічний комплекс "широке розведення обох рук" + "скривлений рот" + "зведені брови". Уривок 2 та

марковані у ньому сегменти <...You know, Isay, sometimes jokingly, but there' s no joke about it: **I've been in TWO ELECTIONS. I won them both and the second one, I won much bigger than the first. OK** (2) Almost 75 million people voted for our campaign, the most of any incumbent president **BY FAR IN THE HISTORY OF OUR COUNTRY**, 12 million more people than four years ago> респонденти визначили як сильно токсичний із вихваланням ("*boastful statement*", "*in a boastful manner*", "*Trump bragged*"). Дональд Трамп вимовляє з надмірною гордістю та самовдоволенням про свої досягнення такі сегменти, як "TWO ELECTIONS" та "BY FAR IN THE HISTORY OF OUR COUNTRY", супроводжуючи їх сильною тонально-динамічною емпазою (Fmax415 Гц/Imax 88,1 дБ) та синхронізованим на сегменті "TWO" жестово-мімічним комплексом широко розведених обох рук із скривленим ротом та зведеними бровами, що респонденти відмітили як додатково токсичні (Рис. 4.59).

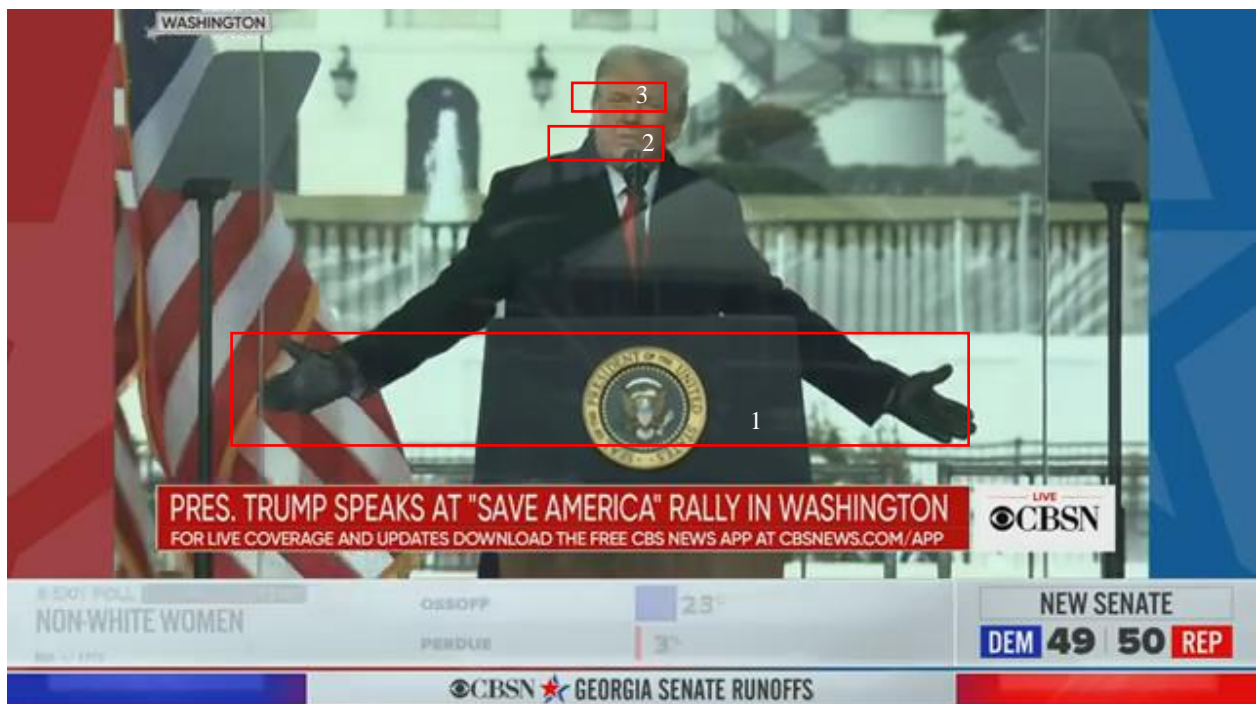

Рис. 4.59. Жестово-мімічний комплекс 2 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021

4.3.1.1.3 Дональд Трамп: жестово-мімічний комплекс "ОК-рух" + "випнутий рот". В уривку 3 <...And by the way, does anybody believe that Joe

had 80 million votes? Does anybody believe that? He had 80 million computer votes. **It's a disgrace (1)**. There's never been anything like that. You could take third-world countries. Just take a look. Take third-world countries. Their elections are more honest than what we've been going through in this country. **It's a disgrace. It's a disgrace (1)** > учасники експерименту визначили токсичним порівняння виборів в США із виборами в країнах третього світу і "затаврування" ганьбою ("toxicly stigmatize"), а також апеляція не до законних результатів виборів, а до того, що хтось вірить у них чи не вірить ("*does anybody believe that*" language of populism"!!). Повторювальні сегменти "*It's a disgrace*" супроводжуються помірною динамічною емфазою (Імах 75,1 дБ) та синхронізованим на сегменті "*grace*" жестово-мімічним комплексом правої руки із кістю в ОК-формі та випнутим ротом. Відмічається також недоречність "ОК-руху " (Рис. 4.60).

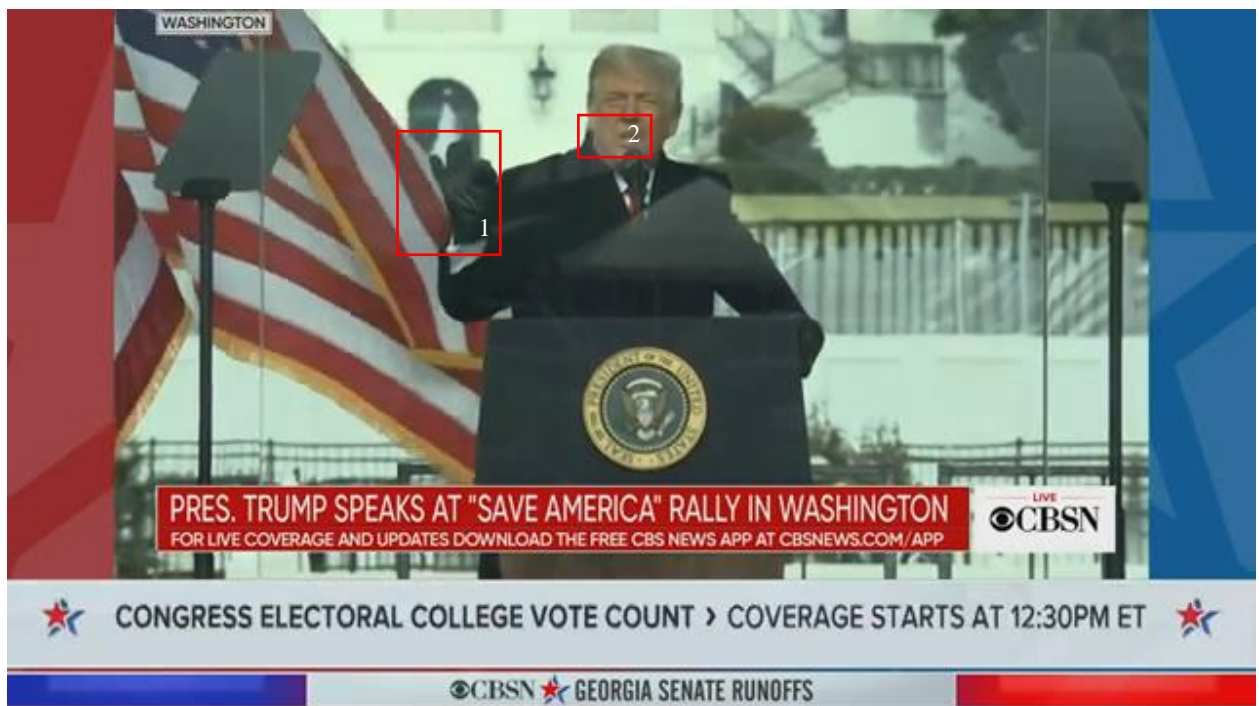

Рис. 4.60. Жестово-мімічний комплекс 3 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

4.3.1.1.4 Дональд Трамп: жестово-мімічний комплекс "L-рух з пальцем у формі літери L, що чергується вгору" + "скривлений рот". Уривок 4 та виділені у ньому сегменти <...Now, it is up to Congress to confront

this **EGREGIOUS ASSAULT (2)** on our democracy. And **AFTER THIS (2)**, we're going **to walk down**, and I'll be there with you, we're going **to walk down**, we're going **to walk down**> учасники експерименту визначили як сильно токсичні, оскільки вони містять імпліцитні заклики до маршу в напрямку Капітолія і його наступному штурму. Токсичність цієї частини вступу ініціюється за допомогою вербалізатора "*egregious assault on our democracy*", при цьому вербальні експлікати токсичних імпліцитних смислів ("*after this*"; "*we're going to cheer on*") визначаються значною амплітудою гучності голосу (I_{max} 86,4 дБ/ I_{min} 32,9 дБ) та скоординованим із сегментом "AFTER THIS" жестово-мімічним комплексом руху правої руки із пальцем у формі літери L та скривленим ротом (Рис. 4.61).

Рис. 4.61. Жестово-мімічний комплекс 4 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

4.3.1.1.5 Дональд Трамп: жестово-мімічний комплекс "пряма стійка з опорою на пульт" + "широко відкритий рот" + "зведені брови". Наступний уривок 5 цілком та підкреслені у ньому сегменти <...Anyone you want, but I think right here, we're going to walk down **TO THE CAPITOL (2)** (*різке*

підвищення голосу, публіка у відповідь голосно та тривало скандує схвальне "Ya") and we're going **TO CHEER on our brave senators and congressmen and WOMEN**, and we're probably not going to be cheering so much for some of them. Because you'll never take back our country with **WEAKNESS**. You have to show **strength** and you have to be **strong**. We have come to demand that Congress **DO the right thing (2)** and only count the electors who have been **lawfully slated...lawfully slated...(1)** I know that everyone here will soon be marching over **TO THE CAPITOL building (2)** to **PEACEFULLY** and **PATRIOTICALLY (2)** make your voices heard> було визначено також як сильно токсичний, оскільки він, на думку респондентів, містить пряме підбурювання ("*incitement*") до відкритого протесту та тиск на сенаторів та конгресменів. На сегменті "**TO THE CAPITOL**" двічі відмічається різке підвищення голосу ($F_{max}456$ Гц), на що публіка у відповідь голосно та тривало скандує схвальне "Ya". Фрагмент "**TO CHEER on our brave senators and congressmen and WOMEN**" визначається сильною динамічною емпазою (I_{max} 89,9 дБ) на сегменті "CHEER", який супроводжується проксемико-мімічним комплексом із прямою стійкою Дональда Трампа з опорою на пульт, широко відкритим ротом та зведеними бровами, яка сприймається агресивно та войовничо ("Trump is being belligerent", "Trump shows his penchant for belligerent rhetoric") (Рис. 4.62).

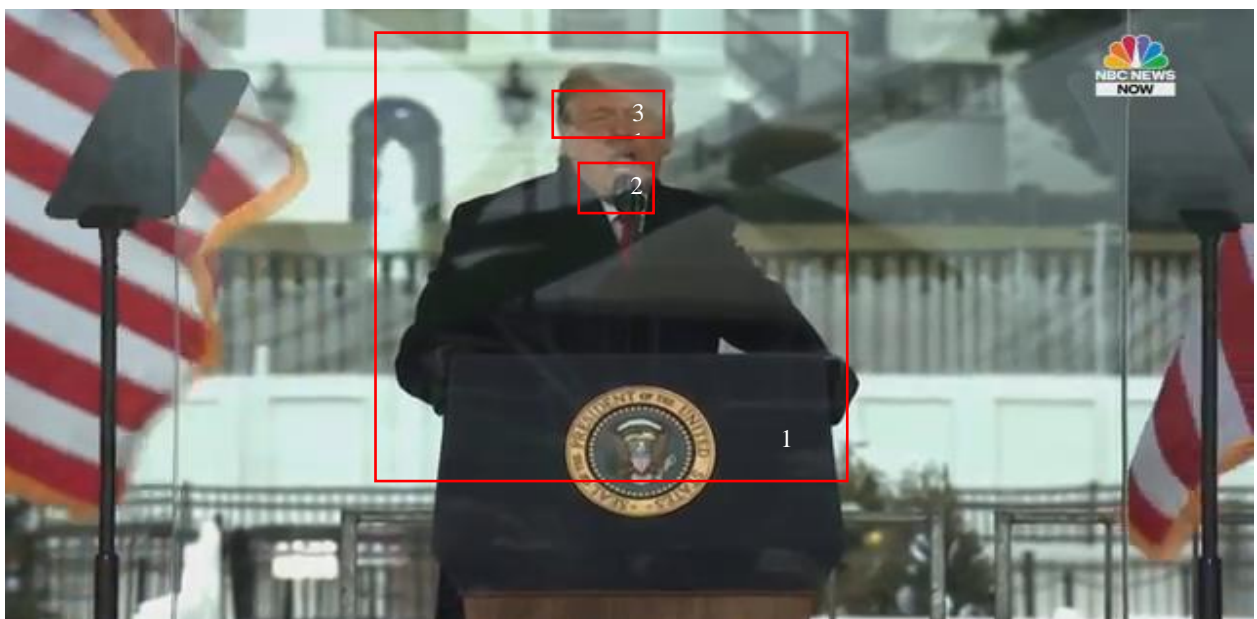

Рис. 4.62. Жестово-мімічний комплекс 5 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

4.3.1.1.6 Дональд Трамп: жестово-мімічний комплекс "права рука вище плеча із вказівним пальцем" + "стиснуті губи". Уривок 6 <...And I'd love to have if **THOSE** tens of **thousands of people (2)** could be allowed. The military, the secret service. And we want to thank you and the police law enforcement. Great. **You're doing a great job (2)** But I'd love it if they could be allowed to come up here with us. Is that possible? Can you just let him come up, please> респонденти визначили як сильно токсичний, оскільки він характеризується нешанобливим ставленням Дональда Трампа до поліцейських Нью-Йорка, який поводить із ними як із підлеглими. Фрагмент "and I'd love to have **THOSE** tens of **thousands of people**" супроводжується жестово-мімічним комплексом імпульсивних рухів правої руки із вказівним пальцем та стиснутими губами, які також сприймаються агресивно (Рис. 4.63).

Рис. 4.63. Жестово-мімічний комплекс 6 у промові Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021.

У наведених уривках промови Дональда Трампа на мітингу в окрузі Колумбія від 06.01.2021 року токсичність звернення Трампа до учасників мітингу ініціюється за допомогою вербалізатора "**egregious assault on our democracy**", при цьому вербальні експлікат токсичних імпліцитних смислів ("after *this*"; "we're going to *cheer on*") значною амплітудою гучності голосу і різкими рухами обох рук із долонями у формі кулака, схожими із бойовою стійкою боксера. Додатковий ефект від стійки Трампа, який готовий захистити у своїй особі американську демократію від противника (Байдена) підкреслюється екстралінгвальними засобами семіотизації токсичності: кольоровою гамою розташованих поза Трампом червоних ліній на національних прапорах Америки та його красною краваткою, що символізують доблесть, сміливість і ретельність.

4.3.1.2 Просодико-кінесичні характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Ненсі Пелосі.

4.3.1.2.1 Ненсі Пелосі: жестово-мімічний комплекс "рух правої руки **"fist/кулак"** + "легкий оскал" + "примружені очі". Уривок 1 із промови Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20 серпня 2020 року: <...As Speaker of the House, it's my honor to bring you the greetings of House Democrats, the most diverse majority in history, more than 60% women, people of color and LGBTQ. Our **DIVERSITY** is our **STRENGTH (2)**. **OUR UNITY(2)** is our power...> респонденти визначили як сильно токсичні, оскільки Ненсі Пелосі супроводжує сегмент "Our **DIVERSITY** is our **STRENGTH (1)**. **OUR UNITY (2)** is our power" сильною темпорально-динамічною емфазою (пауза 279 мс/ Іmax 85,3 дБ) та жестово-мімічним комплексом рухів правої руки із кулаком, легким оскалом із примруженими очима, охарактеризована як пафосна і гордовита манера вимови ("*speaks pompously and arrogantly*") (Рис. 4.64).

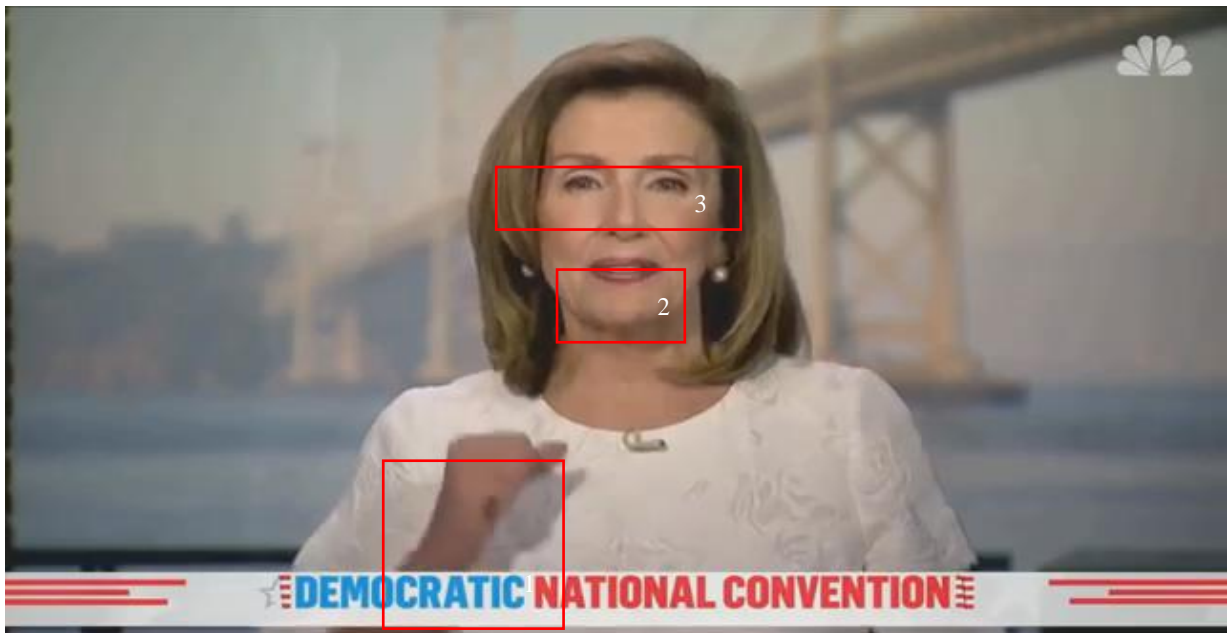

Рис. 4.64. Жестово-мімічний комплекс 1 у промові Ненсі Пелосіна
Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020.

4.3.1.2.2 Ненсі Пелосі: жестово-мімічний комплекс "дві руки перед обличчям" + "стиснутий рот". Уривок 2: <...This month, as America marks the centennial of women..**finally**..(1) women winning the right to vote, we do so with 105 women in the House. Proudly, 90 are Democrats ...> визначено як слабо токсичну. Ненсі Пелосі акцентує із помірною динамічною емпазою (Іmax 65,1 дБ) сегмент "**finally**", який синхронно супроводжується жестово-мімічним комплексом двох рук із широко розставленими пальцями перед обличчям та стиснутими зубами, що респонденти порівняли із пафосною і пристрасною молитвою (Рис. 4.65).

Рис. 4.65. Жестово-мімічний комплекс 2 у промові Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

4.3.1.2.3 Ненсі Пелосі: жестово-мімічний комплекс "нахил голови" + "широко відкритий рот" + "високо підняти брови". Уривок 3: <...I've seen first hand Дональд Трамп's disrespect for facts, for working families and for women in **particular** (!), disrespect written into **his policies** (1) toward our health and our rights, not just his **CONDUCT** (2). But we know what he doesn't, that when women succeed, America succeeds...>, зокрема ділянку "**CONDUCT**" було визначено як сильно токсичну, оскільки Ненсі Пелосі синхронно супроводжує її сильною динамічною емпазою (I_{max} 88,1 дБ) та підкреслює жестово-мімічним комплексом нахила голови із широко відкритим ротом та високо піднятими бровами, що, на думку респондентів, експлікує її негативне ставлення до Дональда Трампа більш, ніж те, що вона про нього каже ("*facial expressions are more toxic than her words*") (Рис. 4.66).

Рис. 4.66. Жестово-мімічний комплекс 3 у промові Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020

4.3.1.2.4 Ненсі Пелосі: жестово-мімічний комплекс "закинута назад голова" + "високий оскал". Уривок 4: <...Our mission is to fight for a future equal **to the IDEALS of our founders** (2), our hopes for our children and the sacrifices of our veterans, our brave men and women in uniform and their families> ділянку "**to the IDEALS of our founders**" було визначено як сильно токсичний саме через паравербальний супровід: високу тонально-динамічну емплазу (F_{\max} 489 Гц/ I_{\max} 85,9 дБ) на фрагменті "IDEALS" та жестово-мімічний комплекс із закинutoю назад головою, сильним оскалом, що справляє враження надмірно награного пафосу та акторського драматизму (Рис. 4.67).

Рис. 4.67. Жестово-мімічний комплекс 4 у промові Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020.

4.3.1.2.5 Ненсі Пелосі: жестово-мімічний комплекс "примружені очі" + "зведені брови" + "щільно зімкнутий рот". Уривок 5: <...We've sent the Senate bills to protect our Dreamers, LGBTQ equality, prevent gun violence, and to preserve our planet for future generations, and even more. All of this is possible for America. **Who was standing in the way? Мітч МакКонел and Дональд Трамп.** Our nation faces the worst health and economic **CATASTROPHE IN OUR HISTORY** <...> The science-based action and the Heroes Act we enacted three months ago is essential to safeguard lives, livelihood, and the life of our democracy. **And who was standing in the way? Мітч МакКонел and ДОНАЛЬД ТРАМП**> визначений респондентами як найбільш токсичний, оскільки ілюструє постійне протистояння та презирство, з яким Ненсі Пелосі відноситься до політики республіканців. Саме фрагменти із пафосним висловленням Пелосі про відмову Трампа від програми Обама-кер ("**catastrophe in our history**"), а також блок із запитанням та відповіддю на нього "**Who was standing in the way? МІТЧ МАСКОНЕЛ and Дональд Трамп**", якій Пелосі повторює двічі, а також

його синхронний мімічний супровід у комплексі "примружені очі" + "зведені брови" + "щільно зімкнутий рот" респонденти визначили як гордовитий підозрілий погляд або "погляд на ворога" ("*she looks like she has an enemy in front of her*") (Рис. 4.68).

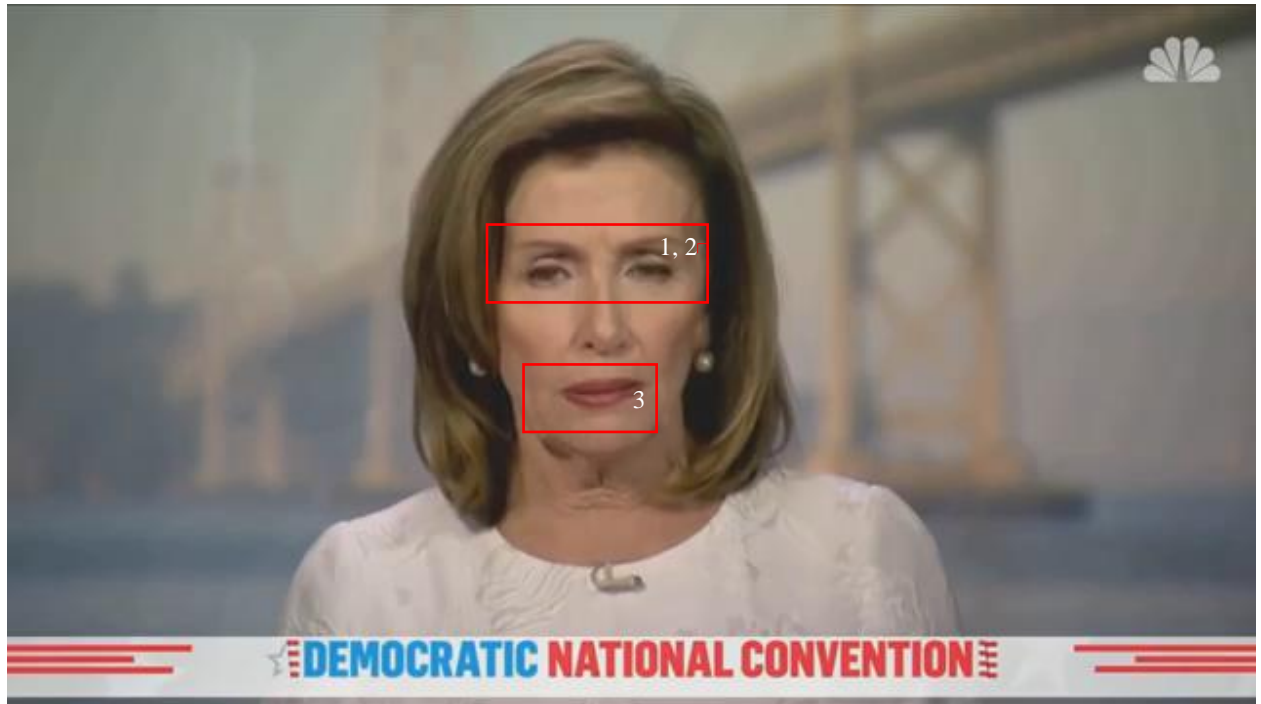

Рис. 4.68. Жестово-мімічний комплекс 5 у промові Ненсі Пелосі на Національному з'їзді Демократичної партії від 20.08.2020.

4.3.2 Просодико-кінесичні параметри токсичного мовлення політиків Великої Британії

Вербальна токсичність у публічній адженді таких британських політиків, як Найджел Фарадж, Джон Беркоу, Тереза Мей, Девід Кемерон, Джеремі Корбін, Пріті Патель визначається переважно темами міграції та євроскептицизму (*Brexit*), англійського націоналізму (*Scotxit*, *NI-xit*), а також відмовою британського принца Гаррі та його дружини Меган Маркл від виконання королівських обов'язків (*Megxit*) і виникненням у зв'язку з цим новим для британського публіку дискурсу расизму (<https://www.newstatesman.com/uncategorized/2018/08/how-britain-political-conversation-turned-toxic>).

Британський політик **Найджел Фараж** визначається у медіа як *"the most dangerous man in Britain"*, його скандальна поведінка внесла значний вклад в токсичність публічного дискурсу Європи і Великої Британії (*Nigel Farage is not "controversial" – he is toxic. Why do we keep giving him airtime?*). Європейський комісар з питань здоров'я та безпеки харчових продуктів Вітеніс Андрюкайтіс критикує Найджела Фараджа за поширення *"toxic untruths"* та *"lies"*, наприклад, про те, що після *Brexit* гроші, які раніше вносила Велика Британія до бюджету ЄС, будуть інвестовані в охорону здоров'я (<https://www.theparliamentmagazine.eu/news/>).

В британських медіа фіксується негуманність міністра внутрішніх справ **Пріті Патель** стосовно мігрантів, яка приховує реальну шкоду країні від її уряду: отруйна ксенофобія є справжнім ворогом, а не мігранти на човні в морі (<https://english.alaraby.co.uk/opinion/priti-patels-toxic-xenophobia-real-enemy>).

Розглянемо у цьому підрозділі просодико-кінесичні параметри політичної токсичності Найджела Фараджа та Пріті Патель і визначимо спільні та індивідуально-специфічні риси паравербального супроводу засобів семіотизації політичної токсичності в їхніх промовах.

4.3.2.1 Просодико-кінесичні характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Найджела Фараджа. Британський політик Найджел Фарадж виступив із заключною промовою в Європейському парламенті 29 січня 2020 року, де в прямій та відкритій формі образив як окремих політиків, так і всю європейську політику в цілому.

4.3.2.1.1 Найджел Фарадж: жестово-мімічний комплекс "різкі рухи широко розведених рук" + "широко розкритий рот" + "зморщений лоб". В уривку 1: <...**NO MORE** financial contributions, **NO MORE** European court of justice, **NO MORE** common fisheries policy (2) ...> респонденти визначили як сильно токсичну анафору "NO MORE", яка супроводжується сильною тонально-динамічною емпазою (F_{max} 479 Гц/ I_{max} 85,3 дБ) та синхронізованим на повторювальних сегментах жестово-мімічним комплексом різких рухів широко розведених рук разом із широко розкритим ротом та зморщеним лобом,

що сприймаються як агресивні та розгромні. Схильність Найджела Фараджа до розгромної деструкції є вирішальним фактором його публічно-медійної токсичності як джерела медійних скандалів ("*Farage loves devastating discussions*") (Рис. 4.69).

Рис. 4.69. Жестово-мімічний комплекс 1 під час останнього виступу Найджела Фараджа у Європарламенті від 29.01.2020.

4.3.2.1.2 Найджел Фарадж: жестово-мімічний комплекс "ліва рука із вказівним пальцем" + підняті брови" + "зморщений лоб". В уривку 2: <...**NO MORE** being talked down t o, **NO MORE BEING BULLIED...** (2) ...> Найджел Фарадж продовжує критику-розгром політики Євросоюзу, яку респонденти також визначили як сильно токсичну. На цьому фрагменті анафора "NO MORE" супроводжується подальшим збільшенням тональних (Fmax 490 Гц) та динамічних (Imax 88,9 дБ) максимумів, з якими синхронізується на повторювальних сегментах "NO MORE" жестово-мімічним комплексом різких рухів лівої руки із вказівним пальцем із піднятими бровами та зморщеним лобом (Рис. 4.70).

Рис. 4.70. Жестово-мімічний комплекс 2 під час останнього виступу Найджела Фараджа у Європарламенті від 29.01.2020.

4.3.2.1.3 Найджел Фарадж: жестово-мімічний комплекс "різкий рух лівої руки" + "нахил всього тіла" + "широко розкриті очі" + підстрибування". В уривку 3: <...no more **GUY VERHOFFSTADT**...(2)> розгром політики Євросоюзу досягає піку, коли Найджел Фарадж переходить до прямої експлікованої образи присутнього на засіданні представника Європейського парламенту з питань Брексіта Гі Вергофстадта у формі градації, яка посилюється поєднанням її з анафорою "NO MORE". На цьому фрагменті анафора "NO MORE" супроводжується збільшенням тональних (F_{\max} 490 Гц) та динамічних (I_{\max} 88,9 дБ) максимумів, з якими синхронізується збільшена кінетична активність, яка відбивається у жестово-мімічному комплексі різких рухів лівої руки, нахилів всього тіла із широко розкритими очима із підстрибуваннями (Рис. 4.71).

Рис. 4.71. Жестово-мімічний комплекс 3 під час останнього виступу Найджела Фараджа у Європарламенті від 29.01.2020.

4.3.2.1.4 Найджел Фарадж: жестово-мімічний комплекс "помах правою рукою із державним прапором" + "випнуті губи". В уривку 4: <...I know you're going to miss us... I know you want to ban our national flag, but we are **GOING TO WAVE** (2) you good-bye...and we'll look forward, in the future, to working with you as sovereign...> респонденти визначили як сильно токсичний уїдливій останній коментар Найджела Фараджау у другій частині антитези (you want to ban vs. We are going to wave), який на фрагменті "GOING TO WAVE" супроводжується падінням тональних (F_{max} 381Гц) та динамічних (I_{max} 65,3 дБ) піків, з яким синхронізується жестово-мімічний комплекс помах правою рукою із державним прапором вище лінії плеча та випнуті губи (Рис. 4.72).

Рис. 4.72. Жестово-мімічний комплекс 4 під час останнього виступу Найджела Фараджа у Європарламенті від 29.01.2020.

4.3.2.1.5 Найджел Фарадж: жестово-мімічний комплекс "різкі викидуючі рухи правої та лівої руки на частинах антитези, різке підняття брів" + "випнутий рот". В уривку 5: <...Indeed, there's an historic battle going on now across the West: in Europe, America and elsewhere. It is **globalism** against **populism (1)** . And you may loathe populism, but I'll tell you a **FUNNY THING (2)** it's becoming very **popular (1)** ...> респонденти визначили як сильно токсичний уїдливі коментар Найджела Фараджа щодо антитези глобалізму та популізму та популярності останнього (it's becoming very popular), який на фрагменті "FUNNY THING" супроводжується помірною тональною динамічною емпазою (Імах 73,5 дБ) піків, з якими синхронізується жестово-мімічний комплекс різких викидаючих рухів правої та лівої руки на частинах антитези "*globalism*" та "*populism*" із різким підняттям брів та випнутим ротом (Рис. 4.73).

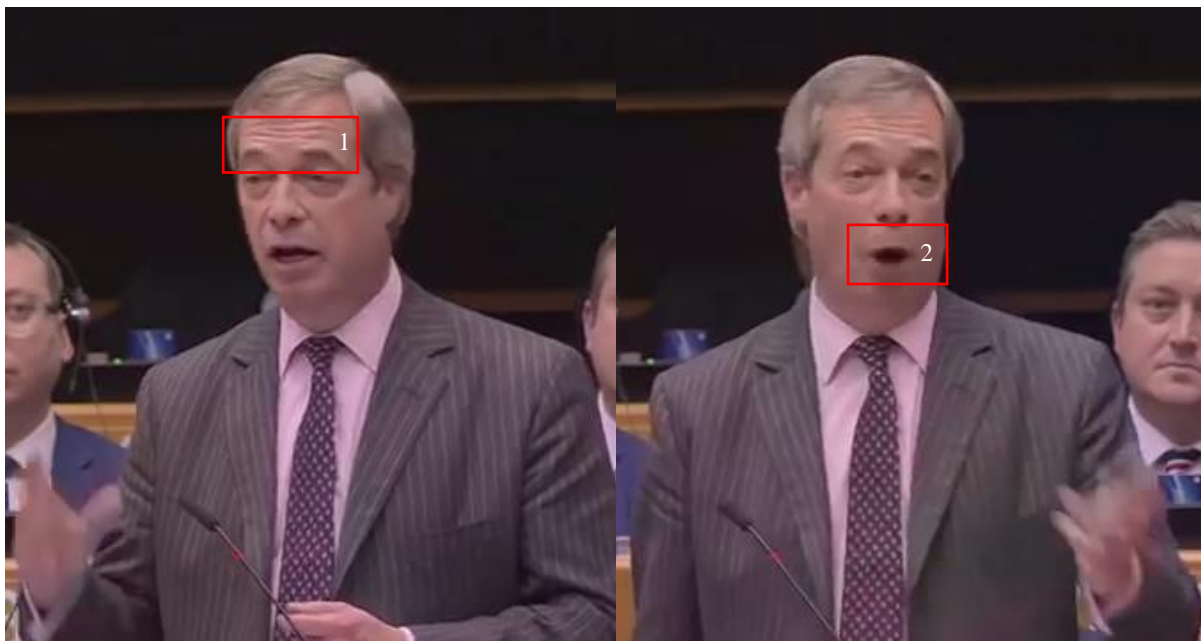

Рис. 4.73. Жестово-мімічний комплекс 5 під час останнього виступу Найджела Фараджа у Європарламенті від 29.01.2020.

Вербальними маркерами вираження токсичності Найджела Фаража у наведеному уривку є експлікація засудження політики Європейського союзу через використання анафоричного повтору "*we do not need*", вираз ненависті до Євросоюзу у формі антитези "*we love Europe, we just hate the European Union*" і пряма образа присутнього на засіданні представника Європейського парламенту з питань Брексіта Гі Вергофстадта в формі градації, яка посилюється поєднанням її з анафорою "*no more*". Найджел Фарадж супроводжує анафорический повтор різкими рухами широко розведених рук, кивками голови і нахилами всього тіла, а також помахами британським прапором разом з іншими депутатами. Отже, токсичний контент "*Brexit*" був запущений в інформаційний простір через спусковий гачок "*we hate the European Union*", наслідком чого стала негативна оцінка європейської політики в цілому і образа окремих політиків.

4.3.2.2 Просодико-кінесичні параметри характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Пріті Патель. Міністр внутрішніх справ Пріті Патель виступила 8 червня 2020 року із заявою у Палаті громад з

приводу протестів *Black Lives Matter* у Британії. Після того, як протестувальники в Брістолі знесли статую работорговця Едварда Колстона і кинули її в гавань, Патель, попередивши, що вона "не слухатиме лекції" від опозиційних депутатів з питання расизму, виступила з різкою заявою про те, що "violence towards a police officer is completely unacceptable at any time. The police have our full support in tackling any *violence, vandalism or disorderly behaviour*"/наси́льство стосовно співробітника поліції абсолютно неприйнятне будь-коли. Ми підтримаємо поліцію у боротьбі з насильством, вандалізмом та поганою поведінкою (<https://www.theyworkforyou.>).

4.3.2.2.1 Пріті Патель: жестово-мімічний комплекс "викривлений рот" + "поворот голови"+ "піднята брова"+ "нахил тіла". Уривок 1: <...So, the police need to know that they have a Prime Minister, a Home Secretary and a Government who stand with them and will give them the tools, powers and resources they need to keep us safe – and they do. Police funding has had **its BIGGEST uplift in a decade**, increasing by more than £1 billion, and we are recruiting an additional 20,000 police officers to keep our streets and our country safe...> визначено респондентами токсичним, оскільки Пріті Патель звітує про свої заслуги щодо фінансування британських поліцейських у пихатій та гордовитій манері (*she speaks haughty and proud*). При цьому висловлення "its BIGGEST uplift in a decade" супроводжується помірною динамічною емфазою (Imax 76,4 дБ) на сегменті **BIGGEST**, із якою синхронізується на головно-наголошеному складі жестово-мімічний комплекс із поворотами та нахилами тіла разом із викривленим ротом та сильно піднятою лівою бровою, які сприймаються як самовихваляння та гордість ("*self-praise*") (Рис. 4.74).

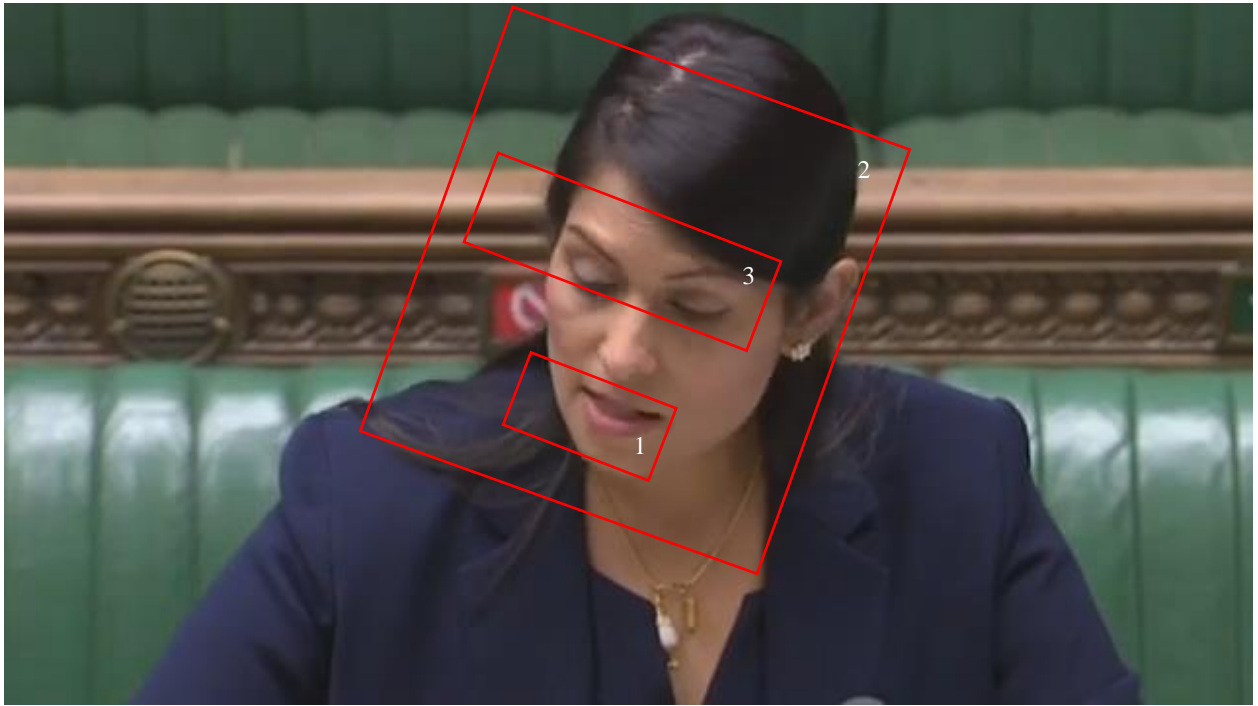

Рис. 4.74. Жестово-мімічний комплекс 1 під час заяви Пріті Патель в Палаті громад від 06.08.2020.

4.3.2.2 Пріті Патель: жестово-мімічний комплекс "складання рук перед грудьми" + "повороти голови" + "скривлений рот". В уривку 2: <... They will have my full support in upholding the rule of law, and in **TACKLING violence, vandalism and disorderly criminal behavior** ...> підкреслені фрагменти визначені як токсичні, оскільки Пріті Патель вимовляє їх у пафосній гордовитій манері. Вона супроводжує сегмент "TACKLING" сильною динамічною емпазою (Imax 80,3 дБ) та жестово-мімічним комплексом із складанням рук із переплетеними пальцями, поворотами голови та скривленим ротом, які сприймаються респондентами як тривога та невпевненість при у цілому агресивному виразі обличчя (*aggressive look*) (Рис. 4.75).

Рис. 4.75. Жестово-мімічний комплекс 2 під час заяви Пріті Патель

в Палаті громад від 06.08.2020

4.3.2.2.3 Пріті Патель: жестово-мімічний комплекс "поворот голови" + "стиснуті губи" + "підняті брови". В уривку 3: <...I could not be clearer: I want to see the **VIOLENT** minority responsible **ARRESTED** and brought to **JUSTICE** ...> підкреслені фрагменти визначені як сильно токсичні, оскільки Пріті Патель вимовляє їх із самовпевненим та гордовитим поглядом. Сегменти "VIOLENT", "ARRESTED" та "JUSTICE" акцентуються сильними динамічними емоціями (I_{max} 86,7 дБ, I_{max} 88,1 дБ), які синхронізуються із жестово-мімічним комплексом із поворотами голови та стиснутими губами та піднятими бровами, які сприймаються як поблажливий, гордовитий погляд або підозрілий погляд з-під чола (*very suspicious, look from under the forehead*) (Рис. 4.76).

Рис. 4.76. Жестово-мімічний комплекс 3 під час заяви Пріті Патель в Палаті громад від 06.08.2020

4.3.2.2.4 Пріті Патель: жестово-мімічний комплекс "звужені та випнуті губи" + "зведені брови". В уривку 4: <... I agree with the many peaceful protestors that racism has absolutely no place in our society. Black lives matter, but

police brutality in the United States is no excuse for the violence against our brave police officers at home. So, **to the quiet law-abiding majority** who are appalled by this violence and who have continued to live their lives within the rules, I say: **‘I hear you.’** > підкреслені фрагменти визначені респондентами як токсичні, оскільки Пріті Патель вимовляє звернення до тихої законослухняної більшості "I hear you" як загрозу. При цьому сегмент "I hear you" зі зниженням показників максимумів гучності до Іmax 66,4 дБ, який супроводжується жестово-мімічним комплексом із звужених та випнутих губ із зведеними бровами, які посилюють у цілому загрозливий манеру вимовляння злий погляд Пріті Патель (Рис. 4.77).

Рис. 4.77. Жестово-мімічний комплекс 4 під час заяви Пріті Патель в Палаті громад від 06.08.2020

4.3.2.2.5 Пріті Патель: жестово-мімічний комплекс "надто напружені випнуті губи" + "зморщений лоб". В уривку 5: <...To the police, who have been subject to the most dreadful abuse, I say: ‘You have my full backing as you act proportionately, fairly and courageously to maintain law and order.’ And to the **criminal minority** who have subverted this cause with **their thuggery**, I simply say this: **‘Your behaviour is SHAMEFUL** and you will face **JUSTICE.**’ I commend

this Statement to the House." > підкреслені фрагменти визначені респондентами як сильно токсичні, оскільки Пріті Патель переходить до прямої загрози порушникам правопорядку, не зважаючи на колір шкіри, і визначає ще до суду цю групу протестувальників як "*criminal minority*" та "*thuggery*". При цьому сегменти "SHAMEFUL" та "JUSTICE" супроводжуються сильними динамічними емоціями (I_{max} 88,3 дБ, I_{max} 89,0 дБ) та жестово-мімічним комплексом із надто напруженими випнутими губами та зморщеним лобом, які посилюють загрозу та агресивну манеру вимови Пріті Патель (Рис. 4.78).

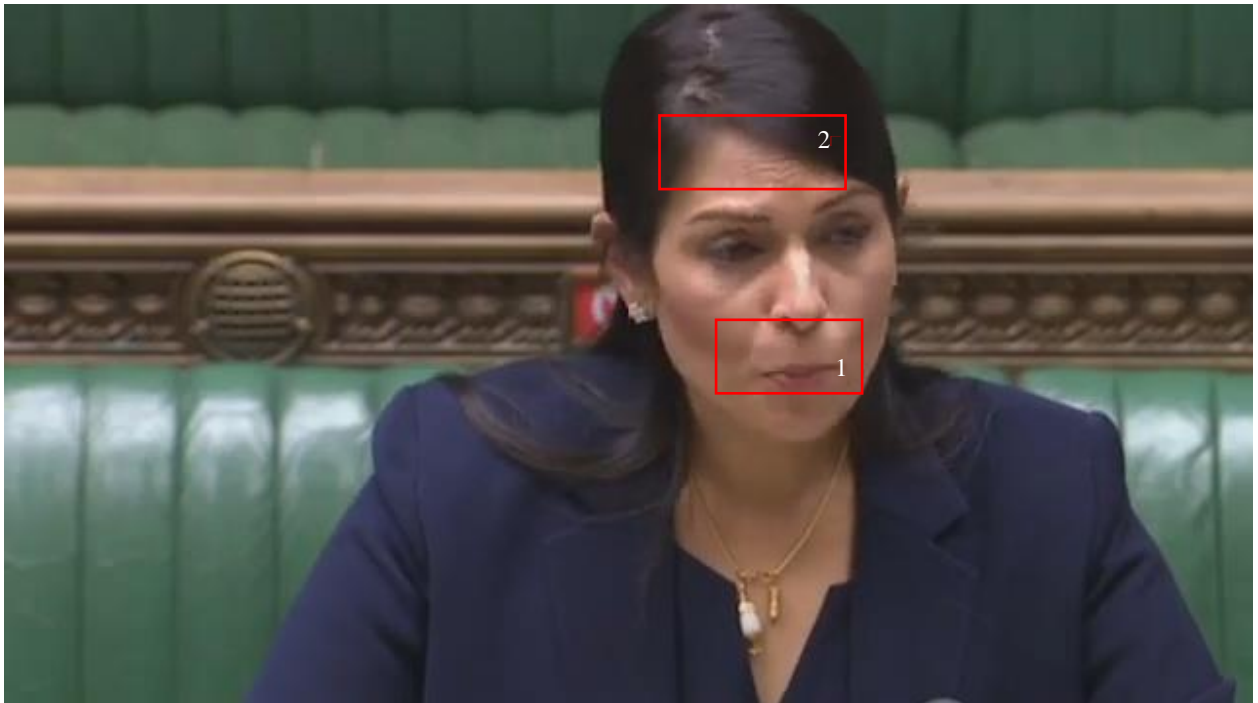

Рис. 4.78. Жестово-мімічний комплекс 5 під час заяви Пріті Патель в Палаті громад від 06.08.2020.

Оцінні висловлення "*criminal damage*", "*vandalism*", "*disorderly criminal behaviour*", "*hooliganism*" і категоричні пасажі ("I will not take lectures from the those other side of the House", "These protests are about injustice"), а також агресивні тональність і погляд Пріті Патель вплинули токсично на темношкірого депутата від лейбористської партії Флоренс Ешаломі, яка негайно відреагувала з питанням, чи вона (Патель) "actually understand the anger

and frustration felt by so many people"/"розуміє гнів і розчарування, які зазнає така кількість людей" у Великій Британії. (<https://www.chroniclelive.co.uk/news/uk>).

4.3.3 Просодико-кінесичні параметри токсичного мовлення політиків України.

Токсичний імідж таких українських політиків, як Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Олексій Гончаренко, Ірина Верещук, Ілля Ківа, Гео Лерос визначається в медіа у зв'язку із такими контентунами, як незалежність України, мовне питання, корупція, взаємини з США і ін., які мають переважно популістський характер.

Український політик Ірина Фаріон, яка робить вагомий внесок у "токсичну мовну шизофренію в Україні", є відомим феноменом у публічному просторі України, поява якого пов'язана із відсутністю демократичних механізмів розв'язання мовної проблеми та неможливістю вести цивілізовані публічні дискусії з питань української ідентичності. На думку професора Юрія Шевчука, Ірина Фаріон, з одного боку, "тішиться популярністю у певного числа патріотично настроєних українців, бо озвучує, хоч і в екстремістський спосіб, речі, які турбують багатьох в Україні, з іншого боку, вона чудово відповідає тому карикатурному образу "українського націоналіста", заюшеного ненавистю до всіх і всього, крім сала, вишиванки" (https://zaxid.net/dvomovnist_yak_hvoroba).

4.3.3.1 Просодико-кінесичні характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Олега Ляшка. Сильний токсичний ефект у медіа спричинив його виступ у Раді від 17 січня 2017, коли він назвав "урядовими даунами" депутатів і порадив їм "йти на смітник" (<https://www.youtube.com/watch?>). У кулуарах після виступу він відмовився від вибачень перед депутатами і підкреслив: "Ніяких вибачень! Хай вони вибачаються перед мільйонами українців, яким немає за що годувати своїх дітей... я ще раз повторюю: ті, хто позбавляє українців робот, ті, хто перетворив Україну на сировинний придаток це урядові дауни, це слабоумні

люди, які працюють проти України і є ворогами України" (<https://www.youtube.com>). Оцінні токсичні висловлення "слабоумні люди" і "вороги України" Олег Ляшко супроводжує різкими, імпульсивними рухами рук, при цьому тон і міміка мають агресивний характер.

4.3.3.1.1 Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс імпульсивний многократний рух "лівої руки із вказівним пальцем" + "скривлений рот".

В уривку 1: <...Шановні українці... я хочу щоб ви почули в чому нас звинувачують **ЦІ МОЛОДІ ПОЛІТИКИ...** вони **КРАЇНУ** хочуть щоб грабували... щоб **ЛІС** вивозили з України... щоб **ЗЕМЛЮ** продавали...> респонденти визначили як сильно токсичну популістську та водночас "погромну" манеру вимови протягом всього виступу, зокрема на фрагментах "ЦІ МОЛОДІ ПОЛІТИКИ", а також "КРАЇНУ", "ЛІС" та "ЗЕМЛЮ", які супроводжується сильною тонально-динамічною емпазою (F_{\max} 458 Гц/ I_{\max} 88,9 дБ) та синхронізованим жестово-мімічним комплексом імпульсивних багаторазових рухів лівої руки із вказівним пальцем та скривленим ротом, що сприймаються як агресивні (Рис. 4.79).

Рис. 4.79. Жестово-мімічний комплекс 1 у Верховній Раді від 17.01.2017.

4.3.3.1.2 Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс імпульсивний рух "двох рук із вказівними пальцями" + "підібгані губи". В уривку 2: <...а ти хто проти цієї політики вони все кажуть що ми **ТАКІ СЯКІ**... > респонденти визначили як токсичний сегмент "ти хто проти цієї політики", під яким Олег Ляшко має свою радикальну партію як єдино вірну та гідну, що бореться за права бідних українців, а їхні опоненти визначають як "такі-сякі". Фрагмент "**ТАКІ СЯКІ**" супроводжується сильною динамічною емпазою (Імах 88,9 дБ) та синхронізованим жестово-мімічним комплексом імпульсивних многократних рухів двох рук із вказівним пальцем та підібганими губами, які посилюють загальну агресивність усього уривку (Рис. 4.80).

Рис. 4.80. Жестово-мімічний комплекс 2 у Верховній Раді від 17.01.2017.

4.3.3.1.3. Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс багаторазове "стукання лівою рукою із долонею у формі кулака" + "скривлений рот".
 Уривок 3: <...ми стояли й стоїмо на тому щоб відновити країну ...>
 респонденти визначили як токсичний через пафос та популізм. Фрагмент "ми стояли й стоїмо на тому" супроводжується помірною динамічною емпазою (І_{max} 78,9 дБ) та жестово-мімічним комплексом імпульсивних багаторазових стукань лівою рукою із долонею у формі кулака та скривленим ротом, які також відбивають погромний настрій Олега Ляшка (Рис. 4.81).

Рис. 4.81. Жестово-мімічний комплекс 3 у Верховній Раді від 17.01.2017.

4.3.3.1.4 Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс "ліва рука із вказівним пальцем" + "скривлений рот" + "випнуті губи" + "підстрибування". Уривок 4: <... які довели українців **ДО РУЧКИ**, через яких українці побираються це **ЛЮДИ ОБМЕЖЕНІ**... це **ЛЮДИ СЛАБОУМНІ** ...> респонденти визначили яксильно токсичний, оскільки Олег Ляшко переходить на прямі експліковані образи урядовців із партії "Європейська солідарність" "**ЛЮДИ ОБМЕЖЕНІ**" та "**ЛЮДИ СЛАБОУМНІ**", які посилюються сильною тонально-динамічною емфазою (F_{max} 490 Гц/ I_{max} 88,6 дБ) та синхронізованим жестово-мімічним комплексом імпульсивних багаторазових рухів лівою рукою із вказівним пальцем, скривленим ротом, а також підстрибуваннями, які відбивають збуджений, істеричний характер вимови цього уривку (Рис. 4.82).

Рис. 4.82. Жестово-мімічний комплекс 4 у Верховній Раді від 17.01.2017.

4.3.3.1.5 Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс "щіпка-жест" + "вказівний палець" + "широко відкритий рот" + "стиснуті губи". В уривку 5: <...тому що ГАНЬ-БА жити в такій країні жебраками...> респонденти визначили як сильно токсичну ділянку ГАНЬ-БА, яка посилюється сильною тонально-динамічною емфазою (F_{max} 492 Гц/ I_{max} 88,9 дБ) та жестово-мімічним комплексом імпульсивних рухів лівої руки із долонею у формі щіпки, яка переходить у вказівний палець разом із широко відкритим ротом (Рис. 4.83).

Рис. 4.83. Жестово-мімічний комплекс 5 у Верховній Раді від 17.01. 2017

4.3.3.1.6 Олег Ляшко: жестово-мімічний комплекс "перебільшене спотворення рис обличчя" + "розширені очі" + "надто гучне вимовляння"

+ "агресивна стійка нападаючого". Уривок б: <...і важко назвати людей які залишають українців без зарплати без роботи **важко називати ЛЮДЬМИ** які заслуговують на підтримку й повагу...> респонденти визначили як сильно токсичну ділянку **важко називати ЛЮДЬМИ**, яка містить непряму образу опонентів та посилюється сильною динамічною емфазою (Імах 88,7 дБ) та синхронізованим жестово-мімічним комплексом із перебільшеного спотворення рис обличчя, розширених очей та стійки нападаючого, які відбивають агресивно-деструктивний настрій Олега Ляшка під час його промови (Рис. 4.84).

Рис. 4.84. Жестово-мімічний комплекс б у Верховній Раді від 17.01.2017.

З наведеного прикладу можна зробити висновок, що токсичність може зруйнувати не тільки імідж корумпованих чиновників, яких у принизливій і образливій манері безпосередньо критикує Олег Ляшко, а й мати шкідливі наслідки опосередковано для третіх осіб, про що свідчить відкритий лист президента Всеукраїнської благодійної організації "Даун Синдром". Таким

чином, токсичний контент "*корупція*" через спусковий гачок "урядові Дауни" призвів до пошкодження іміджу чиновників-урядовців і опосередкованої образи батьків хворих дітей та благодійної організації.

4.3.3.2 Просодико-кінесичні характеристики вербалізаторов токсичності у мовленні Ірини Фіріон. У своєму виступі у програмі "Говорить Великий Львів" від 21 травня 2021 року Ірина Фаріон в дуже пафосній манері дискутує тему визначення української ідентичності та історичної незалежності українського народу від Росії. Вона використовує велику кількість грубих і образливих висловлень щодо неприсутніх третіх осіб: "спілка бізнесуків на політиці" (*фракції Слуги народу, Європейська солідарність і Голос*); "я не думаю що оцей", "він настільки малий", "слуга в Ліліпутіна" (*Володимир Зеленський*); "монстр на глиняних ногах це лі-лі-пу-ті-я" (*Володимир Путін*).

4.3.3.2.1 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс повторювальних синхронізованих рухів "кивки голови" + "зогнута ліва рука із кістю у формі напівзакритого кулака" + "пальці відкриваються при перерахуванні фракцій" + "випнуті губи". Уривок 1: <...**ПЕРШЕ 31 вересня 2020 року** три фракції Слуги народу, Європейська солідарність і Голос проголосували за продаж України...> зокрема ділянку "**перше 31 вересня 2020 року**" було визначено як токсичну, оскільки Ірина Фаріон, за визначенням респондентів, веде себе як вчителька, яка сварить учнів-старшокласників та перераховує їхні вади та недоліки. Це супроводжується сильною динамічною емпазою (І_{max} 89,1 дБ) на ініціальному сегменті "ПЕРШЕ" та жестово-мімічним комплексом повторювальних синхронізованих кивків голови, рухів загнутою лівою рукою із кістю у формі напівзакритого кулака, яка рухається як метроном і синхронізується із кожним словом, при цьому пальці поступово відкриваються при перерахуванні фракцій, а також випнутих губ (Рис. 4.85).

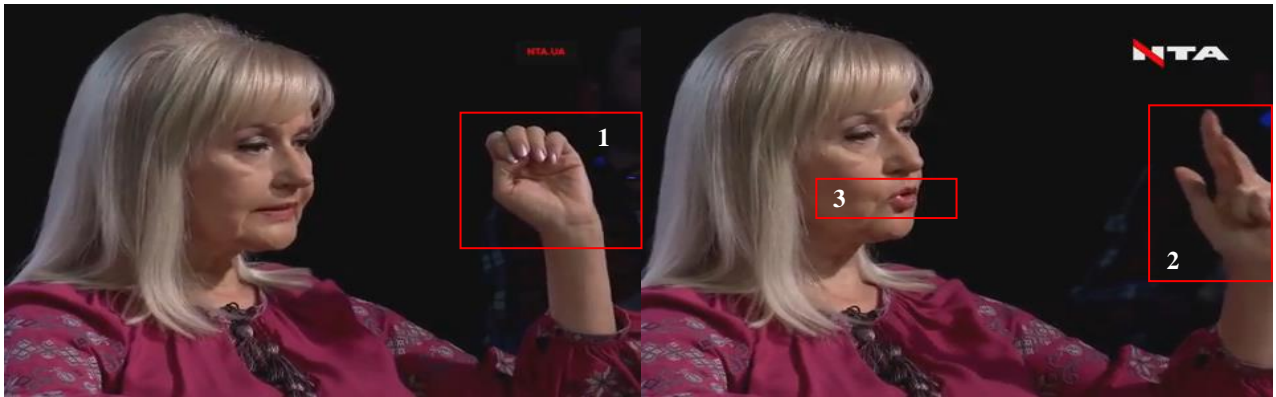

Рис. 4.85. Жестово-мімічний комплекс 1 у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05.2021

4.3.3.2.2 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс заперечувальний рух "лівої руки на рівні обличчя" + "скривлений рот" + "широко відкриті очі" + "напружені м'язи обличчя". Весь уривок 2: <..."**ВОНИ ДЛЯ МЕНЕ НЕ ІСНУЮТЬ** як окреми суб'єкти, а тільки як спілка ...**СПІЛКА БІЗНЕСУКІВ** на політиці"...> визначено як сильно токсичний, оскільки Ірина Фаріон переходить на прями образи і акцентує сегменти як сильною динамічною емфазою (Імах 89,5 дБ), так і жестово-мімічним комплексом заперечувальних рухів лівої руки на рівні обличчя із скривленим ротом, широко відкритими очима та напруженими м'язами усього обличчя, які створюють агресивний та злобний вид (Рис. 4.86).

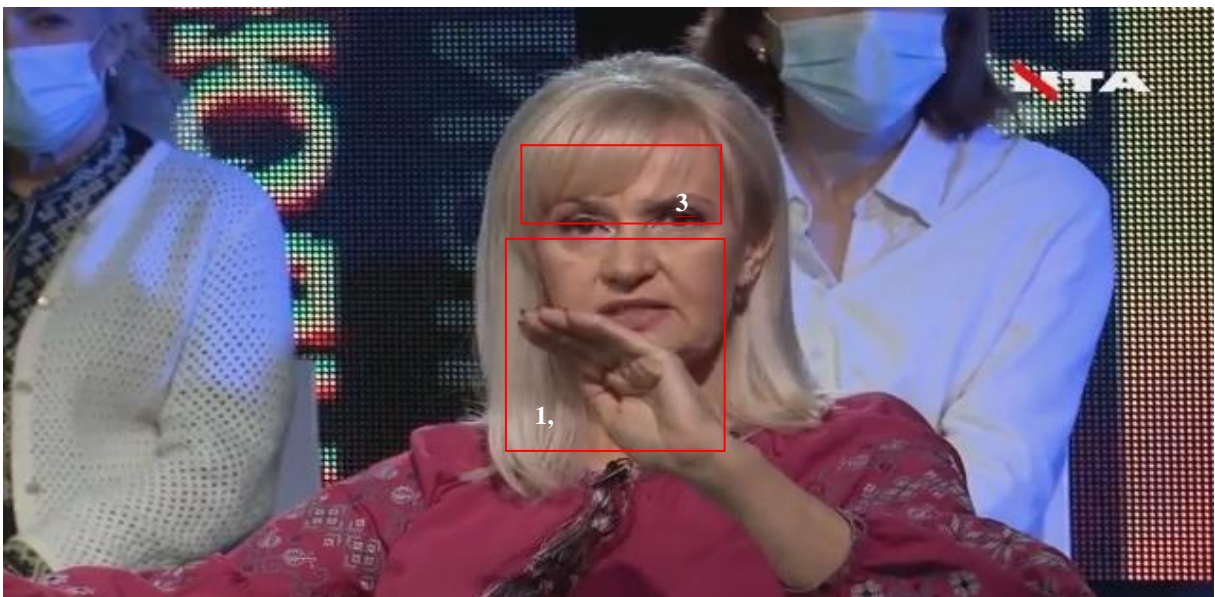

Рис. 4.86. Жестово-мімічний комплекс у програмі "Говорить Великий Львів"
від 21.05.2021.

4.3.3.2.3 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс "рухи обох рук із долонею догори з розчепіреними пальцями" + "випнуті губи" + "розширені очі". В уривку 3: <...це є факт **ОТЖЕ ШО** с цим фактом робити...>"...> респонденти визначили як сильно токсичний фрагмент із риторичним запитанням "отже що з цим фактом робити", де сегмент "ОТЖЕ" посилюється сильною динамічною емфазою (Іmax 89,1 дБ) і жестово-мімічним комплексом рухів обох рук із долонею догори з розчепіреними пальцями, випнутими губами та розширеними очима, як награна поза віщунки або оракула (Рис. 4.87).

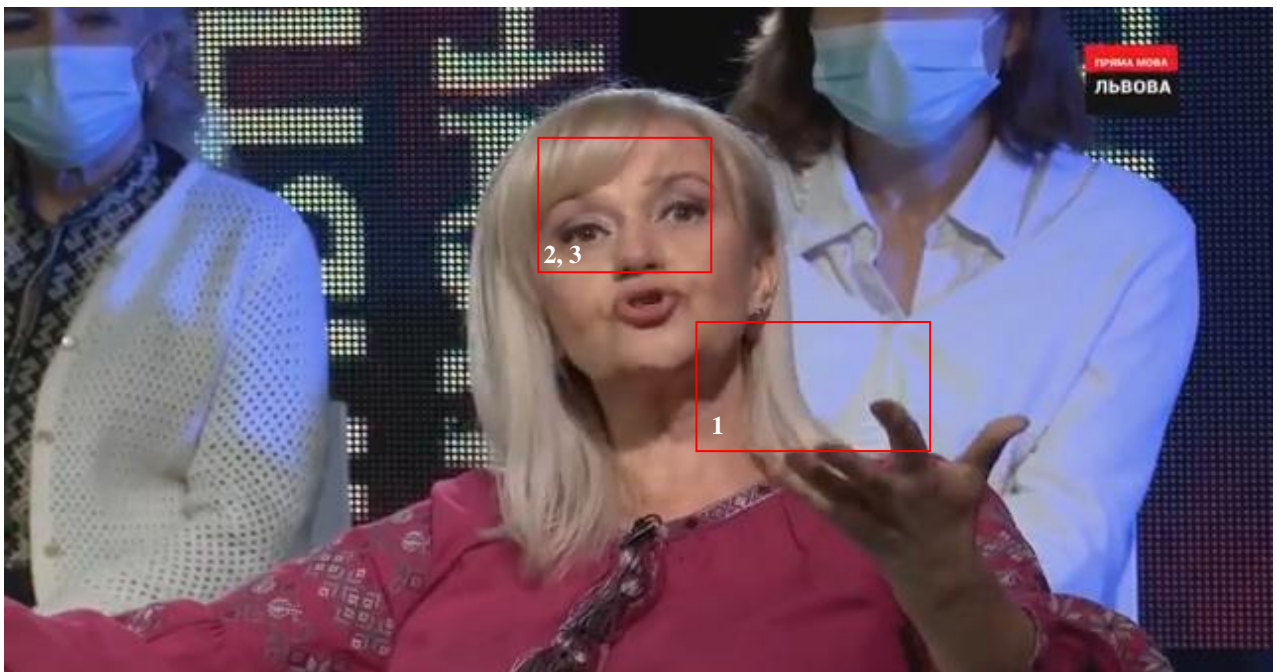

Рис. 4.87. Жестово-мімічний комплекс 3 у програмі "Говорить Великий Львів"
від 21.05.2021.

4.3.3.2.4 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс "рухи двох рук, кисті яких сформовано у щіпки" + "широко розплющені очі". В уривку 4: <...чому після Майдану народ проголосував **ПРОТИ МАЙДАНУ...**> респонденти також визначили як сильно токсичний фрагмент із риторичним запитанням "чому після Майдану народ проголосував проти Майдану", де

сегмент "ПРОТИ МАЙДАНУ" посилюється сильною динамічною емфазою (Імах 89,1 дБ) і жестово-мімічним комплексом рухів рук, кисті яких складено у щіпки, широко розплющеними очима, які сприймаються награно (Рис. 4.88).

Рис. 4.88. Жестово-мімічний комплекс 4 у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05.2021.

4.3.3.2.5 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс "різкий трьохкратний кивок голови" + "обидві руки зведені на груді у зоні серця" + "випнуті губи". Весь уривок 5: <...але як українка я все одно цій народ люблю **НАЙБІЛЬШІ** із усіх інших народів **ТОМУ ЩО Я УКРАЇНКА** (аплодування у студії)...> респонденти визначили як сильно токсичний через наганий драматизм та пафос, який **супроводжується** надривним голосом на піках інтенсивності Імах 89,1 дБ і жестово-мімічним комплексом із різких трьохкратних кивків голови, руками, зведеними у зоні серця, та випнутими губами, які посилюють награність та драматизм вимови уривку (Рис. 4.89).

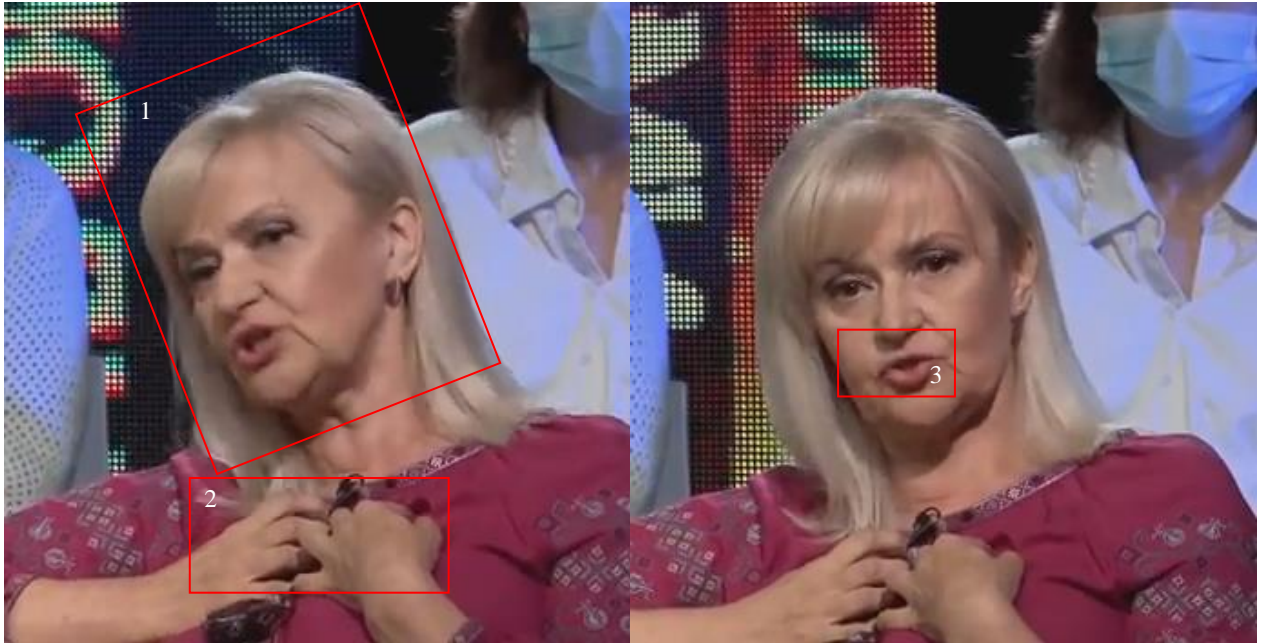

Рис. 4.89. Жестово-мімічний комплекс 5 у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05.2021.

4.3.3.2.6 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс "рух правої руки із відкритою долонею, яка вказує на президента України" + описуючий рух двох рук літери ЗЕ" + "оскал-гримаса". Уривок 6: <...я не думаю що **ОЦЕЙ** який нарешті під прапором проводить конференцію свою пресову а не просто **ПІД ЗЕ...**> респонденти визначили як сильно токсичний, оскільки Ірина Фаріон з відкритою неповагою ставиться до президента України Володимира Зеленського і використовує неповажливі звернення до нього "Оцей" та "ЗЕ", які супроводжуються жестово-мімічним комплексом із руху правої руки із відкритою долонею, яка вказує на президента України, та описуючий рух двох рук, які окреслюють літери ЗЕ, разом із оскалом-гримасою (Рис. 4.90).

Рис. 4.90. Жестово-мімічний комплекс б у програмі "Говорить Великий Львів" від 21.05.2021.

4.3.3.2.7 Ірина Фаріон: жестово-мімічний комплекс повторювальних імпульсивних синхронізованих рухів тіла "знизування плечами" + "нахили усього тіла нібито трясеться" + "помахи двох рук із широко розставленими пальцями" + "скривлений рот" + "розширені очі". Уривок 7: <...бідний той український народ так його **ВИНИЩУВАЛИ**, так його **ВИГНОБЛЮВАЛИ**, так його **ПРИСТОСОВЛЮВАЛИ**, так його **ВИЗИСКУВАЛИ**, так його **ВИПИРАЛИ** й **ВИСИЛЯЛИ** з **НА-ШОЇ-СВЯ-ТОЇ УКРАЇНСЬКОЇ-ЗЕМЛІ...**> респонденти визначили як максимально токсичний с двома плюсами через доведений до напруження драматизм та пафос. Перерахування дієслів із приставкою *ви-* супроводжується надривним голосом на рівні Іmax 89,8 дБ і жестово-мімічним комплексом із повторювальних імпульсивних синхронізованих знизувань плечами, нахилами усього тіла нібито вона трясеться, помахами двох рук із широко розставленими пальцями, скривленим ротом та розширеними очима, які відбивають награний драматизм та високий пафос всієї промови (Рис. 4.91).

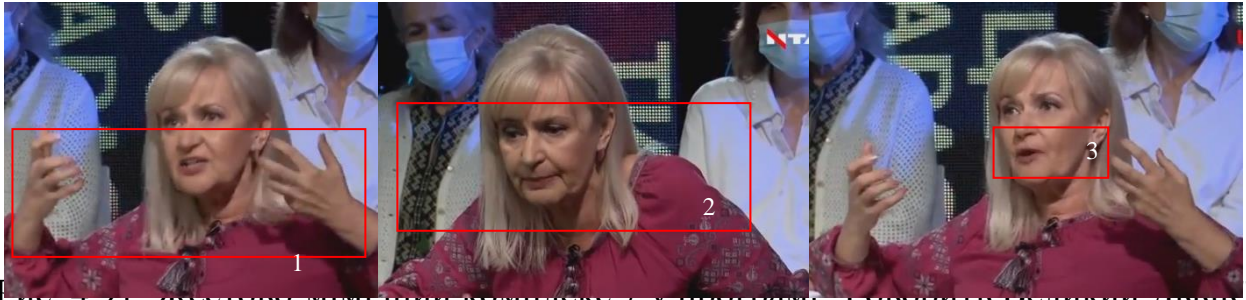

Рис. 4.4. Жестово-мімічний комплекс 7 у програмі 'Говорить Великий Зв'язок' від 21.05.2021.

Пафосне мовлення Ірини Фаріон має токсичний ефект, який створюється за допомогою висловлень, що роз'єднують український народ на своїх та чужих ("ці три фракції зрадники та вороги України", "вони для мене не існують як окремі суб'єкти", "вони проголосували за продаж української землі", "хоч як ми будемо називати цією більшістю"), а також напружено-агресивної інтонації, яка майже переходить на крик на таких ділянках виступу, як "ми є великі і незнищенні", "Раша, яка вкрала триста років нашу назву Русь". Кінесичний портрет Ірини Фаріон формується різноманітними жестами рук (заперечливий багаторазовий жест лівої руки, як відрубубе; розведені руки із широко розставленими пальцями; дві руки направляє у зону серця), голови (різкі кивки, стверджувальні коливання), тіла (активно пожимає плечами, нахили усього тіла) і міміки (скривлений рот, розширені очі), які підсилюють її агресивне ставлення до неприсутніх у телестудії адресатів.

4.4 Моделі паравербального конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України

Виконаний комп'ютерний аналіз дав змогу визначити подібності та відмінності у паравербальному (просодичному та жестово-мімічному) вираженні токсичності у політичній комунікації США, Великої Британії і України.

В *американському* медійному політичному дискурсі токсичні ділянки, які містять *образу політичних опонентів*, визначаються високими показниками

динамічного (ІД 20 дБ) та тонального (FΔ 115Гц) діапазонів, помірним темпом вимови (210 склад/мсек) та паузальною насиченістю (К 1,2), сильними динамічними емоціями із синхронізованими жестово-мімічними комплексами рухів рук, рота та очей. У **британському** медійному політичному дискурсі *образа* визначається високими показниками динамічного (ІД 15 дБ) та тонального (FΔ 95 Гц) діапазонів, швидким темпом вимови (215 склад/мсек), сильними динамічними емоціями на головному наголошеному складі, з яким синхронізуються різкі рухи рук, нахили тіла, широко розкриті очі. В **українському** медійному політичному дискурсі *образа* визначається високими показниками динамічного діапазону (ІД 50 дБ), прискореним темпом вимови (260 склад/мсек) із низькою паузальною насиченістю (К 1,02), сильними динамічними емоціями на головних наголошених складах, які синхронно супроводжуються перебільшеними гримасами, розширеними очима, агресивною позою та поглядом промовця.

В **американському** медійному політичному дискурсі токсичні дискурс-фрагменти, які містять *брехню* або *фейки*, визначаються низькими показниками тонального (FΔ 134 Гц) та динамічного (ІД 15 дБ) діапазонів, повільним темпом вимови (160 склад/мсек), паузальною насиченістю (К 1,15) із помірними динамічними емоціями, які супроводжуються повторювальними та імпульсивними кивками голови, нахилами тіла та підняттям брів. В **британському** медійному політичному дискурсі *брехня* визначається високими показниками динамічного (ІД 15 дБ) та тонального (FΔ 95 Гц) діапазонів, швидким темпом вимови (215 склад/мсек), сильними динамічними емоціями на головному наголошеному складі, з яким синхронізуються різкі рухи рук, нахили тіла, широко розкриті очі. В **українському** медійному політичному дискурсі *брехня* визначається великими показниками тонального (FΔ 215 Гц) та динамічного (ІД 25 дБ) діапазонів, швидким темпом вимови (220 склад/мсек), низькою паузальною насиченістю (К 1,01) із сильними динамічними емоціями на головних наголошених складах, із якими синхронізуються жестово-мімічні комплекси рухів широко розведених рук, нахилив тіла і витріщеними очима.

Токсичні дискурс-фрагменти, які містять експліковану *деструкцію* й мають руйнівний, злякисний міжособистісний та медійний ефект, визначаються в *американському* медійному політичному дискурсі високими показниками динамічного (ІД 6 дБ) діапазону, швидким темпом вимови (215 склад/мсек), низькою паузальною насиченістю (К 1,01) із сильними динамічними емфазами, які не обов'язково акцентуються рухами рук або нахилами тіла, але завжди мають мімічне, зокрема окулесичне супроводження. У *британському* медійному політичному дискурсі *деструкція* визначається низькими показниками динамічного (ІД 5 дБ) та тонального (ФД 40 Гц) діапазонів, повільним темпом вимови (160 склад/мсек), слабкими динамічними емфазами на головно-наголошеному складі, з яким синхронізуються рухи обличчя (очей, брів та лоба). В *українському* медійному політичному дискурсі *деструктивні* висловлення, образа та брехня, визначаються високими показниками тонального (ФД 190 Гц) та динамічного (ІД 35 дБ) діапазонів, прискореним темпом вимови (220 склад/мсек), низькою паузальною насиченістю (К 1,02), сильними динамічними емфазами на головних наголошених складах, з якими синхронізуються рухи рук із вказівним пальцем або кулаком, широко відкритий рот та витріщені очі (див. зведені таблиці результатів комп'ютерного аналізу, Додаток Д.).

Під час візуального аналізу особливостей жестового та мімічного супроводу висловлень, які учасники експерименту назвали токсичними, визначено наступні типи рухів: 1) рук (**827** рухів, зокрема ОК-жест, L-жест, вказуючий жест із вказівним пальцем, щіпка-жест, відкрита долоня, кулак, напівзакритий кулак; широко/вузько розведені руки, руки зведені перед обличчям, перед груддю, у зоні серця; помаху, стукання; викидуючі рухи правої або лівої руки), 2) голови (**581** рух, зокрема киваючі, різкі, закидуючі), 3) тіла (**493** рухів, зокрема різкі нахили, підстрибування, знизування плечима, тремтіння), 4) обличчя (**840** рухів, зокрема широко відкритий рот, викривлений рот, оскал, випнуті губи, стиснуті губи, підняті брови, нахмурений лоб), 5) очей (**468** рухів, зокрема розширені, широко розкриті, розплющені, примружені) з

особливим акцентом на характер руху рук, голови та тіла (повторювальний, імпульсивний, перебільшений, заперечувальний) та погляду (примружений, злий, гордовитий, холодний, жорстокий, зверху вниз).

Паравербальна семіотизація політичної токсичності визначається наступними частотними показниками:

1) американський політичний дискурс: рухи рук (32,9%), голови (29,8%), тіла (11,7%), обличчя (18,5%), очей (7,1%) (Дональд Трамп); рук (13,4%), голови (6,9%), тіла (1,9%), міміка (45,6%), рухи очей (32,2%) (Ненсі Пелосі);

2) британський політичний дискурс: рухи рук (28,6%), голови (20,8%), тіла (21,4%), обличчя (23,5%), очей (5,7%) (Найджел Фарадж); рук (19,6%), голови (13,3%), тіла (7,7%), міміка (28,0%), рухи очей (31,5%) (Пріті Патель);

3) український політичний дискурс: рухи рук (37,2%), голови (15,8%), тіла (18,3%), обличчя (19,8%), очей (8,9%) (Олег Ляшко); рук (8,7%), голови (12,0%), тіла (16,8%), обличчя (35,9%), очей (26,5%) (Ірина Фаріон) (таб. 4.8):

Таблиця 4.8.

Жестове та мімічне супроводження токсичних висловлювань в політичних промовах американських, британських та українських політиків (%)

№	Тип супроводження	Політик											
		Д. Трамп		Н. Пелосі		Н. Фарадж		П. Патель		О. Ляшко		І.Фаріон	
		Абс. Показ.	%	Абс. Показ.	%	Абс. Показ.	%	Абс. Показ.	%	Абс. Показ.	%	Абс. Показ.	%
1	Кінесика рухів рук	227	32,9	35	13,4	175	28,6	28	19,6	302	37,2	60	8,7
2	Кінесика рухів голови	206	29,8	18	6,9	127	20,8	19	13,3	128	15,8	83	12,0
3	Кінесика рухів тіла	81	11,7	5	1,9	131	21,4	11	7,7	149	18,3	116	16,8
4	Кінесика обличчя/міміка (лоб, брови, рот, ніс, підборіддя)	128	18,5	119	45,6	144	23,5	40	28,0	161	19,8	248	35,9
5	Кінесика очей/окулесика (очі, погляд)	49	7,1	84	32,2	35	5,7	45	31,5	72	8,9	183	26,5
	Всього	691	100	261	100	612	100	143	100	812	100	690	100

Аналіз розподілу частотних показників жестової та мімічної семіотизації політичної токсичності в промовах американських, британських та українських політиків показав, що відношення **міжмовного збігу** прослідковується за *гендерним чинником* політика-мовця: у політиків-чоловіків токсичність переважно відбивається на рівні *жестикуляції*, а саме у використанні рухів рук (Дональд Трамп 32,9%, Наджел Фарадж 28,6%, Олег Ляшко 37,2%), у політиків-жінок токсичність транслюється головним чином через *мімічні* канали (Ненсі Пелосі 32,2%, Пріті Патель 31, 5%, Ірина Фаріон 26,5%).

Токсичність іміджу політиків-чоловіків на паравербальному рівні семіотизується сильними тонально-динамічними емоціями та імпульсивними повторювальними рухами однією або двома руками із вказівним пальцем, при цьому кожний із них має свою індивідуальну жестову специфіку (Дональд Трамп –ОК-жест, L-жест; Найджел Фарадж – помаху обома руками та різкі нахили тіла, Олег Ляшко – викидуючі рухи правої або лівої руки, знизування плечима). Сприйняття усіх трьох жінок-політиків як токсичних пов'язується з їхньою спільною схильністю до сильних тонально-динамічних емоцій у завершальній частині промови та фізіогномічними характеристиками обличчя, зокрема конфігурацією губ (оскалені, випнуті, стиснуті) та поглядом (гордовитий, холодний, жорстокий, зверху вниз) в їхньому тонально-візуальному іміджі.

Проведений аналіз уможливорює висновок, що у політиків-чоловіків токсичність є *експлікованою* і має більше спільних рис із агресивністю, тоді як у політиків-жінок токсичність має *прихований* характер і може транслюватися через такі жіночі традиційно меліоративно-забарвлені засоби, як посмішка та погляд, якщо вони демонструють зневагу або тиск на співрозмовника.

Висновки до розділу 4

1. Токсичне висловлення є *семіотизованим утворенням*, яке має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження. До вербальних форм вираження токсичності відносяться ганьбліві висловлення,

які містять образи, обзивання, глузування, емоційні та інклюзивні вислови, що скеровані на поляризацію і завдання психологічної та/або іміджевої шкоди опонентам. Паравербальні засоби, які супроводжують токсичне висловлення, розподіляються на просодичні та жестово-мімічні форми: агресивна, уїдлива, принизливо-заступницька, пафосна тональність, жестикуляція, яка порушує особистісні межі співрозмовника, перебільшена міміка. До екстралінгвальних форм токсичної комунікації відноситься кольорова гама плакатів, символіка передвиборчої боротьби, одяг, зачіска, музика та ін., що увиразнюють шкідливий ефект висловлень політика, якого в медіа визначають як токсичного.

2. За результатами проведення *ідентифікаційного експерименту 1* щодо *"Визначення маркерів токсичності в поведінці, словах, манері говоріння, жестах та міміці для кожної групи носіїв американського варіанту англійської мови, британського стандарту англійської мови та української мови"* отримано такі показники: 1) в американських політиків зафіксовано **118** ознак маніфестації токсичності, серед яких: **76** паравербальних (54 – поведінка /*behavior*, 13 – жести /*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*); у британських – 121 ознаку: **79** паравербальних (57 – поведінка/*behavior*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*); 3) в українських – **152** ознаки: **102** паравербальні (81 – поведінка, 13 – жести, 8 – міміка).

3. За результатами проведення *ідентифікаційного експерименту 2* щодо *"Визначення ступеня токсичності в промовах американських, британських і українських політиків та його взаємозв'язку з паравербальними та екстралінгвальними знаками"* отримано такі показники: 1) в промовах американських політиків загальним обсягом **21 901** словоформа зафіксовано **591** фрагмент з ознаками високої токсичності, серед яких **227** на паравербальному та **21** на екстралінгвальному рівнях; 2) в промовах британських політиків загальним обсягом **19 116** словоформ – **472** фрагменти з ознаками високої токсичності, серед яких **175** на паравербальному та **12** на екстралінгвальному рівнях; 3) в промовах українських політиків загальним обсягом **11 200**

словоформ – **282** фрагменти з ознаками високої токсичності, серед яких **128** на паравербальному та **15** на екстралінгвальному рівнях.

4. Виконаний *комп'ютерний аналіз* просодико-кінесичних засобів семіотизації політичної токсичності у медійному дискурсі США, Великої Британії і України дав змогу визначити контрастні форми семіотизації політичної токсичності:

а) токсичність іміджу політиків-чоловіків на паравербальному рівні формується їх спільною схильністю до використання сильних тонально-динамічних емфаз та імпульсивних повторювальних рухів одної або двох рук із вказівним пальцем, при цьому кожний із них має свою індивідуальну жестову специфіку;

б) сприйняття усіх трьох жінок-політиків як токсичних пов'язується перш за все з їх спільними фізіогномічними характеристиками обличчя, зокрема губами (викривлені, оскалені, випнуті, стиснуті) та поглядом (гордовитий, холодний, жорстокий, зверху вниз), схильністю до сильних тонально-динамічних емфаз у завершальній частині промови;

в) токсичність політиків-чоловіків є експлікованою і має більш спільних рис із агресивністю, тоді як у політиків-жінок токсичність має прихований характер і може транслюватися через таки традиційно меліоративно-забарвлені жіночі засоби, як посмішка та погляд, якщо вони демонструють власність, зневагу або тиск на співрозмовника.

5. Аналіз *паравербальної токсичності* повинен враховувати контекст культури, до якої належить політик. Якщо токсичний політик належить до культури з високим контекстом (японська, арабська, китайська, слов'янська), то він використовує малі невербальні засоби. Токсичний політик, який є представником низько контекстної культури (англійська, американська, німецька) вимагає прямого вербального спілкування, токсичність в значній мірі буде транслюватися через експліцитні вербальні канали.

6. Проведена експериментальна перевірка екстралінгвальних засобів семіотизації токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і

України підтвердила припущення про те, що ці засоби виконують додаткову функцію завдання шкоди іміджу політика, проте суттєвого самостійного впливу на сприйняття політика як токсичного не мають. Це зокрема такі знаки: кольорова гама плакатів, одяг, зачіска, прапори, символіка передвиборчої боротьби, музичний супровід, атрибутика оформлення мітингів, передвиборчих зборів тощо.

Основні положення четвертого розділу висвітлено в таких публікаціях авторки:

Шкворченко, 2014q, 2014s, 2015g, 2021b, 2021g, 2021k

Shkvorchenko, 2022

РОЗДІЛ 5

ТИПОЛОГІЧНА ІНДЕКСАЦІЯ СТУПЕНІВ СЕМІОТИЗАЦІЇ ТОКСИЧНОСТІ В МЕДІЙНИХ ДИСКУРС-ПОРТРЕТАХ ПОЛІТИКІВ США, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І УКРАЇНИ

У цьому розділі представлено результати обчислення ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України за допомогою типологічних індексів.

Дискурсивне портретування політиків, які в медійному дискурсі США, Великої Британії і України визначаються як токсичні, відбувалося за такими критеріями: 1) пряма/непряма (перифразована) номінація семантичного типу "токсичний політик/токсична політикиня"; 2) семи, які розкривають ознаку "токсичний" у медійному тексті, їх зв'язок із ціннісними й асоціативними зонами концептів ТОХІСІТУ/ТОКСИЧНІСТЬ в англійській і українській мовах; 3) зв'язок дискурсивних маркерів маніфестації токсичності політика з актуальними для кожної із країн медійними аджендами.

Відбір політиків для заключного етапу дослідження ґрунтується на наступних принципах: 1) однакова кількість представників кожної із досліджуваних лінгвоспільнот; 2) представники двох гендерних груп (чоловіки, жінки); 3) представники різних політичних партій/рухів/формацій.

Для розподілу політичних фігур медіа середовищ США, Великої Британії і України за індексом токсичності на три групи, а саме: високий ступінь токсичності (1 група), середній (2 група) і низький (3 група) визначаємо сумарний індекс токсичності політичних фігур за критичними рівнями: $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$. Політики, що мають рівень токсичності вище критичного $\alpha_2 = 60\%$ відносяться до групи 1 (високий ступінь токсичності). Політики, що мають рівень токсичності вище критичного $\alpha_1 = 15\%$, проте менше $\alpha_2 = 60\%$ – до групи

2 (середній ступінь токсичності). Політики, що мають рівень токсичності менше критичного $\alpha_1 = 15\%$ – до групи 3 (низький ступінь токсичності).

Обчислення сумарного індексу токсичності політичних фігур проводимо за рахунок інтегрування змінних. Внаслідок різної розмірності та масштабності змінних останні не піддаються порівнянню, що вимагає приведення їх до єдиної форми виміру, наприклад, за шкалою від 0 до 100. Формула відповідного перетворення відома, як “панель нормування” Кейселлі (Caselli, 2005). Складне соціальне явище можна виміряти лише опосередковано: першою операцією є ідентифікація різних вимірів; вибір тих вимірів, які здаються найбільш важливими; визначення кількості факторів, які може врахувати як індекс.

Наступним етапом є визначення ваги, яку слід надати кожному з факторів. Значення кожної зі змінних має бути виражено у формі, однорідній з іншими, щоб їх можна було агрегувати в загальний індекс або в субіндекси, які, у свою чергу, інтегруються. Зокрема, якщо значення показників виражені в кардинальній або квазікардинальній формі, вони повинні бути нормалізовані, тобто пов’язані із загальною шкалою відліку, наприклад 0-1 або 0-100, значення показників необхідно трансформувати в індексні числа. З цією метою для кожної змінної необхідно визначити максимальне значення та мінімальне число, що відповідають крайнім значенням нормалізованої шкали. Цю операцію можна виконувати, суворо дотримуючись критерію пропорційності між “натуральною” шкалою та нормалізованою. Після нормалізації різних показників можна отримати загальне значення індексу, яке можна отримати шляхом підсумовування показників або обчислення середнього. Показники також можуть бути виражені дихотомічними змінними (наявність/відсутність).

Застосування методики Кейселлі дозволило отримати значення будь-якої змінної в межах від 0 до 100 у роботах Дреєра (Dreher, 2006, 2007) та Гваней, Лоусон (Gwartney & Lawson, 2006).

Формула обчислення сумарного індексу токсичності політичних фігур США, Великої Британії і України має вигляд:

$$I_{токс} = \frac{V_i - V_{\min}}{V_{\max} - V_{\min}} \cdot 100\% \quad (5.1)$$

де V_{\max} і V_{\min} , відповідно, максимальне й мінімальне значення змінної в межах повного комплексу даних, а V_i – фактичне її значення. Обчислення сумарного індексу токсичності політичних фігур США, Великої Британії і України та їх розподіл на три групи за ступенями токсичності: високий ступінь токсичності (1 група), середній ступінь токсичності (2 група) і низький ступінь токсичності (3 група) з критичними рівнями токсичності $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$, наведено у таблицях нижче.

5.1 Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі США

У роботі уперше виконано реконструкцію концепту **TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ** з урахуванням концептуальних, мовно-мовленнєвих та дискурсивних механізмів її семіотизації в медійно-політичних дискурсах США, Великої Британії і України. Для реконструкції концепту **TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ** та формування дискурс-портретів сучасних токсичних політичних лінгвоперсоналій США, Великої Британії і України було сформовано корпус медійних контентів загальною кількістю 6000 одиниць за період 2010 – 2022 роки, з яких було відібрано тільки ті контенти, в назві або текстовій площині яких містилось не менш одного визначення дій, висловлень, іміджу політика як токсичного. Загальна кількість таких контентів після відбору за названим критерієм методом звуження склала 300 одиниць (див. список ілюстративного матеріалу 1). Далі з наведеного корпусу контентів було виокремлено семи, які розкривають ознаку "токсичний" у медіа США (624), Великої Британії (515) і України (180).

Дані асоціативного експерименту уможливили розподілення політиків у наступному порядку: 1) Дональд Трамп, 2) Ненсі Пелосі, 3) Гіларі Клінтон, 4) Александрія Окасіо-Кортес, 5) Ньют Гінгріч, 6) Мітч МасКонел, 7) Обама, 8)

Клінтони, 9) Чак Шумер, 10) Адам Шифл, 11) Ендрю Куомо, 12) Кріс Куомо, 13) Джой Рейд, 14) Джой Бегард, 15) Донлемон, 16) Андерсон Купері багато інших телеведучих на ліберально упереджених каналах CNN, NBC, MSNBC.

Публічна токсичність американських політиків вербалізується переважно через їхні висловлення, які дискримінують адресата за ознакою раси або гендеру. **Кількісні показники токсичності політиків США** за результатами пошуку в Гугл-середовищі за частотністю вживання прізвищ політичних фігур зі словом *toxic*: Дональд Трамп (**9 135 000**); Гіларі Клінтон (**2 420 629**); Ненсі Пелосі (**705 997**); Ендрю Куомо (**556 410**); Александрія Окасія-Кортес (**389 004**); Ньют Гінгріч (**377 073**).

Співвідношення загальної кількості виділених ознак маніфестації політичної токсичності за результатами ідентифікаційного експерименту 1 (118 ознак: 54 – поведінка/*behavior*, 26 – слова/*words*, 16 – манера говоріння/*tone*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*) до індивідуальних показників: Дональд Трамп (**107**); Гіларі Клінтон (**68**); Ненсі Пелосі (**75**); Ендрю Куомо (**31**); Александрія Окасія-Кортес (**37**); Ньют Гінгріч (**29**). Обчислення ТППТ політичних фігур США та їх розподіл на три групи за ступенем прояву токсичності: високий (1 група), середній (2 група) і низький (3 група) з критичними рівнями $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$, наведено у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1.

**Обчислення типологічного індекса політичної токсичності
у медійному дискурсі США**

Політичні фігури	Кількість ознак семіотизації токсичності	Формула обчислення індексу токсичності	ТППТ, %	Ступінь токсичності
Дональд Трамп	107	$\frac{(107-29)}{(107-29)}$	100%	Високий
Ненсі Пелосі	75	$\frac{(75-29)}{(107-29)}$	58,97%	Середній
Гіларі Клінтон	68	$\frac{(68-29)}{(107-29)}$	50,00%	Середній
Александрія Окасіо-Кортес	37	$\frac{(37-29)}{(107-29)}$	10,26%	Низький

Ендрю Куомо	31	$\frac{(31-29)}{(107-29)}$	2,56%	Низький
Ньют Гінгріч	29	$\frac{(29-29)}{(107-29)}$	0,7%	Низький

До першої групи відносимо Дональда Трампа (ТПТ 100), до другої – Ненсі Пелосі (ТПТ 58,9) та Гіларі Клінтон (ТПТ 50), до третьої – Александрію Окасіо-Кортес (ТПТ 10,3), Ендрю Куомо (ТПТ 2,6), Ньюта Гінгріча (ТПТ 0,7).

5.1.1 Дискурс-портрет Дональда Трампа

Соціологічні опитування в США свідчать про те, що Дональд Трамп є одним з основних токсичних факторів, що впливає на погляди людей і на стан політичного дискурсу в країні: більшість кажуть, що Дональд Трамп змінив тон і характер політичної дискусії на гірше, і менше половини вважають, що він змінив їх на краще (*Americans say the nation's political debate has grown more toxic and 'heated' rhetoric could lead to violence*). Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Дональда Трампа відбувається в американських медіа як у експлікованому ("Trump's toxic legacy", "Trump as 'toxic to a majority of voters'", "Trump's Poison Pills Are Still Toxic", "<https://trumpistoxic.org/>", "The End Of Trump's Toxicity", "Trump 'most toxic person in America'"), так і метафоризованому ("Conspiracy Theorist-in-Chief" (за його схильність до пропаганди теорій змови), "Donald Drumpf" (популяризував британсько-американський комік Джон Олівер у сегменті свого шоу), "President Snowflake" (використовуючи термін "Сніжинка" за його погану реакцію на критику, особливо в Твіттері) видах. Типологічний індекс політичної токсичності Дональда Трампа становить 100% (максимально високий).

Під час асоціативного експерименту Дональд Трамп був самою частою політичною фігурою, яку респонденти згадували у своїх есе в контексті токсичності. Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Дональда Трампа, і визначемо зв'язок із ядерними,

медіальними та периферіними ознаками американського концепту "TOXICITY" та з актуальними медійними аджендами у США.

5.1.1.1 "Trump's Poison Pills Are Still Toxic"/ "Отруйні таблетки Трампа все ще токсичні". Шкідлива, руйнуюча політика Трампа у якості президента США порівнюється із дією отруйних таблеток, наприклад:

(1) <...Asked to comment on the *problem of poison pills*, a senior administration official said in spite of Trump's attempts to lock his policies in place, Biden has made major progress in reversing some of them. This is especially true when it comes to rebuilding U.S. alliances such as NATO which Trump once dismissed as "obsolete"—to "unprecedented levels" in the face of Russian President Vladimir Putin's aggression in Ukraine, said the official, who spoke on condition of anonymity...In other areas, *Trump's poison pill* approach to paralyzing his successor has been only partially successful. After Trump dithered over whether to keep the 2010 New Strategic Arms Reduction Treaty (known as New START) alive, Biden successfully won a pledge from Russia to extend it for five years, though talks have been on hold since Putin's invasion of Ukraine ...> (DT_t_1).

Токсичність політики Дональда Трампа та її руйнівні наслідки семіотизується через сему із негативною оцінністю:

(1)→ **paralyzing his successor (Biden)** "to bring to an end: prevent, *destroy*/довести до кінця: запобігти, **знищити**" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/paralyzing/>) / паралізування його наступника (Байдена) "матеріальні втрати" (<http://sum.in.ua/s/zbytky>), **що відбиває зв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА"**.

Види пошкоджень ("паралізувань"), які Байден зміг скасувати, можна експлікувати у наведеному прикладі через антонімічні дії Дональда Трампа по відношенню до Джо Байдена: 1) rebuilding U.S. alliances such as NATO which Trump once dismissed as "obsolete" to "unprecedented levels" in the face of Russian President Vladimir Putin's aggression in Ukraine (Трампліквідував альянсі США із НАТО →Байден відновляє); 2) succeeded in removing or putting on hold Trump's tariffs against the European Union, Japan, and Britain (Трампліквідував тарифи

проти Європейського Союзу, Японії та Британії → Байден скасовує або призупеняє); 3) rebuilding U.S. cyberwarfare capabilities (Трампа знищив потенціал США для ведення кібервійни → Байден відновлює); 4) promoting democracy and human rights abroad (Трампа заважав демократії та правам людини за кордоном → Байден просуває); 5) launching new initiatives against COVID-19 (Трампа зупиняв нові ініціативи проти COVID-19 → Байден запускає).

Також у наведеному прикладі назви медіального контенту "*Trump's Poison Pills Are Still Toxic*" чітко есплікується відмінність у семантиці лексеми *poison* від лексеми *toxic*: "*poison pills*" означає, що вони отруйні як такі, а "*poison pills are still toxic*" означає, що вони продовжують свою отруйну дію, тобто токсичність має на увазі завжди ДІЮ отрути з наступними НАСЛІДКАМИ.

5.1.1.2 "A toxic mix of groups from across the far-right spectrum"/"токсична суміш груп з ультраправого спектру". Найбільшу токсичність, на думку Синтії Міллер-Ідрісс, професора соціології в Американському університеті, Дональд Трамп проявив у своєму виступі 6 січня 2021 року, розповсюджуючи фейкові твердження про фальсифікацію виборів 2020 року й надихнувши тим самим розлючений натовп на штурм Капітолію:

(2) <...The symbols of hate and far-right extremism on display in pro-Trump Capitol siege ...Cynthia Miller-Idriss, a sociology professor at American University who studies extremism and far-right movements, said that along with some "violent extremists from within the MAGA or Trump supporting group," the mob included "*a toxic mix*" of groups from across "the far-right spectrum> (DT_t_17).

Вербалізація токсичної поведінки Дональда Трампа на мітингу 6 січня 2021 року відбувається через наступні семи:

(2) → **symbols of hate** "*intense hostility and aversion usually deriving from fear, anger, or sense of injury*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hate>) /**СИМВОЛИ НЕНАВИСТІ** "почуття великої неприхильності, ворожості до кого-, чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/nenavystj>), яка належить до ядерної ознаки "*hate/ненависть*" американського концепту TOXICITY;

(3)→ **symbols of far-right extremism** "*right-wing extremism is usually defined as a specific ideology characterized by 'anti-democratic opposition towards equality'. It is associated with racism, xenophobia, exclusionary nationalism, conspiracy theories, and authoritarianism*" (<https://www.sv.uio.no/c-rex/english/groups//what-is-right-wing-extremism.html>) /символи правого екстремізму "схильність до крайніх поглядів, дій і заходів, які викривають вади буржуазного суспільства з украй консервативних позицій, тавруючи його за "занепад" моралі, наркоманію, егоїзм, споживацькі настрої, засилля "масової культури", брак "порядку"" (<http://www.info-library.com.ua/books-text-5465.html>), де ознаки "*racism/расизм*", "*xenophobia/ксенофобія*", "*conspiracy theories/теорії змови*" належать до медіальної зони американського концепту TOXICITY.

5.1.1.3 "Trump's toxic legacy"/"токсична спадщина Трампа". На думку британського соціал-ліберального видання "The Guardian", афганська трагедія є лише одним із аспектів отруйної спадщини Трампа, наприклад:

(3) <...From Afghanistan to North Korea, Joe Biden is running short of time to repair the damage done by his predecessor in the White House...Twenty years of nation-building, at a cost of tens of thousands of US, British and Afghan lives, were blown away in a few shameful days...Biden was certainly at fault. He should have insisted on renegotiating Doha and kept some US forces at Bagram base, outside Kabul...But responsibility lies primarily with the man who set this lethal geopolitical car crash in motion. While boasting of his prowess as a dealmaker, Trump caved to a gang of feudal warlords, who promptly defaulted to tyranny...Today's ongoing Afghan tragedy is but one aspect of *Trump's toxic legacy*. The negative impact of his presidency is still being felt around the world – and time is running out to dispel its noxious after-effects> (DT_t_11).

Наслідки матеріальних втрат від токсичної політики Дональда Трампа семіотизуються через наступні семи із негативною оцінністю:

(4)→ **blown away in a few (shameful days)** "*to dissipate or remove as if with a current of air*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/blownaway>)/було змито за кілька ганебних днів

"спричинятися, приводити до зникнення, знищення чого-небудь важкого, неприємного" (<http://sum.in.ua/s/smerteljnyj>);

(5)→ **set this lethal geopolitical car crash in motion** "*to give impulse to*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/setinmotion>)/спровокувала цю фатальну геополітичну автокатастрофу "навмисно спонукати кого-небудь до якихось дій, вчинків з негативними наслідками" (<http://sum.in.ua/s/sprovokuvaty>);

(6)→ **boast** "*to praise oneself extravagantly in speech: speak of oneself with excessive pride*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/boast>)/ Вихвалятися "хвастати, хвалити самого себе" (<http://sum.in.ua/s/vykhvaljatsja>);

(7)→ **negative impact** "*adverse, unfavorable*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/negative>)/Негативний вплив "поганий щодо властивостей, якостей, призначення і т. ін., який не викликає схвалення, а заслуговує на осуд" (<http://sum.in.ua/s/neghatyvnyj>);

(8)→ **noxious after-effects** "*constituting a harmful influence on mind or behavior*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/noxious>)/згубні наслідки "який веде до згуби, загрожує смертю, нещастям; дуже небезпечний, загрозовий" (<http://sum.in.ua/s/zghubnyj>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА".

5.1.1.4 "His toxic brand of anti-LGBT+, racist and xenophobic rhetoric"/"його токсичний бренд анти-ЛГБТ+, расистської та ксенофобської риторики". Єдиний ЛГБТ+ журнал і веб-сайт у Новій Зеландії "*Gay express*", який інформує і постіно підтримує ЛГБТ+ спільноту, вважає найбільш токсичною анти-ЛГБТ, расистську та ксенофобську риторику Дональда Трампа й визначає її як "токсичний бренд", наприклад;

(4) <...US politics has finally broking free from President Trump and his toxic brand of anti-LGBT+, racist and xenophobic rhetoric. Trump was a dangerous authoritarian. And while he did differ from his conservative predecessors on some issues – unfortunately, they were all of the wrong ones> (DT_t_3).

Вербалізація токсичності Дональда Трампа виконується через наступні семи із негативною оцінністю:

(9)→ **racist** "*having, reflecting, or fostering the belief that race is a fundamental determinant of human traits and capacities and that racial differences produce an inherent superiority of a particular race*" /**расистський** "такий, що стверджує вищість одних рас чи етносів над іншими та упередження й дискримінація, пов'язані з такою вірою" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/racist>), яка належить до медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(10)→ **xenophobic** "*one unduly fearful of what is foreign and especially of people of foreign origin*" /укр. хтось надмірно боїться того, що є чужим, і особливо людей іноземного походження" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/xenophobic>), яка належить до медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(11) →**dangerous authoritarian** "*involving possible injury, pain, harm, or loss*" /укр. пов'язані з можливою травмою, болем, пошкодженням або втратою" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/dangerous>), яка належить до медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(12)→ **wrong** "*an injurious, unfair, or unjust act : action or conduct inflicting harm without due provocation or just cause*" /укр. шкідливий, несправедливий або несправедливий акт: дія чи поведінка, що завдає шкоди без належної провокації чи справедливої причини" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/noxious>).

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Дональда Трампа у медійно-політичній комунікації США простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА", а також ознаками "*hate*/ненависть", "*harmful*/небезпечний, шкідливий", "*racism*/расизм", "*xenophobia*/ксенофобія", "*conspiracy theories*/теорії змови", що належать до ядерної та медіальної зон

американського концепту TOXICITY, які актуалізуються в межах адженд американської політики РАСИЗМ, СЕКСИЗМ та КСЕНОФОБИЯ.

5.1.2 Дискурс-портрет Гіларі Клінтон

Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Гіларі Клінтон відбувається в американських медіа переважно в експлікованому ("Hillary is toxic", "Гіларі Клінтон а "toxiss*nt", "The Toxic Positivity of Гіларі Клінтон's MasterClass", "22 toxic days for Гіларі Клінтон") виді. Під час асоціативного експерименту токсичність Гіларі Клінтон була пов'язана із брехнею та лицемірством, а також з електорним скандалом. Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Гіларі Клінтон, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками американського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у США. Типологічний індекс політичної токсичності Гіларі Клінтон становить 50% (середній).

5.1.2.1 "Toxic Positivity of Гіларі Клінтон's MasterClass", "Clinton's "choosing resilience" is downright toxic"/"Токсична позитивність майстер-класу Гіларі Клінтон", ""Вибір стійкості" Клінтон є просто токсичним". В американських медіамастер-клас "Стійкість "Гіларі Клінтон щодо гіперіндивідуалізму визначен як позитивно токсичний, оскільки він не є життєздатною політичною філософією для лівих, наприклад:

(5) <...Clinton frames the course around the idea of "choosing resilience" and the importance of working hard and building character. You can rise to the top and be a Hillary yourself, but only if you are prepared, organized, and diligent. MasterClass sees "politics" as a matter of positive thinking by individuals who ascend the ladder through their adherence to a meritocratic ethic. *Clinton's "choosing resilience" is downright toxic and antithetical to leftist values of solidarity, social justice, and concern for the marginalized and vulnerable in society* <...> *Hillary's toxic positivity of hyper-individualism is not a viable political philosophy for the left, and we ought to reject these kinds of beliefs no matter who espouses them*> (HC_t_2)

Вербалізація токсичності Гіллари Клінтон відбувається за допомогою наступного семного набору, який є антонімічним ознаці "позитивний":

(13)→ **antithetical to leftist values** "*being in direct and unequivocal opposition/перебуваючи в прямій і однозначній опозиції*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/antithetical>);

(14)→ **hyper-individualism** "(sociology) *A tendency for people to act in a highly individual way, without regard to society/схильність людей діяти дуже індивідуально, незалежно від суспільства*" (<https://www.yourdictionary.com/hyperindividualism>);

(15)→ **not viable political philosophy** "*not capable of working, functioning, or developing adequately/нездатний працювати, функціонувати або розвиватися адекватно*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/viable>).

5.1.2.2 "Why Hillary is toxic"/"Чому Гіллари токсична". Токсично сприймається схильність Гіллари Клінтон до помсти своїм політичним опонентам, сила якої порівнюється із методами помсти дона кримінальної імперії Америки Майкла Карлеоне, наприклад:

(6) <...I can pinpoint the precise moment when I realized *that Гіллари Клінтон was as toxic* as one of those old Superfund waste sites and needed to be eliminated from the political landscape. It was about three-quarters of the way through the Democratic debate. Андерсон Купер(or one of the other indistinguishable CNN moderators) asked her which enemy she was proudest of making. But Hillary is an angry woman, scarred by criticism and with a taste for vengeance that makes Michael Corleone look like Pope Francis. She does not forget even the slightest offense. This, for me, is why Hillary must be stopped. Anyone who thinks she can lead a country where she's essentially declared war against half of its population is one butterfly ballot short of a scandal. Гіллари Клінтон has proved that she is incapable of embracing differences of opinion. Like the Amazons, those first-wave feminists, she demands total allegiance...> (HC_t_1)

Семіотизація токсичності іміджу Гіллари Клінтон як помстливої та гнівної політикинї виражена через наступний набір сем негативної оцінності:

(16)→ **which enemy she was proudest of making** "*one that is antagonistic to another specially : one seeking to injure, overthrow, or confound an opponent/ той, хто є антагоністичним до іншого особливо: той, хто прагне поранити, повалити або збити з пантелику супротивника*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/enemy>);

(17)→ **angry woman** "*feeling or showing anger/почуття або прояв гніву*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/anger#h1>);

(18)→ **scarred by criticism** "*having or marked by a scar or many scars/укр. маючи або позначена шрамом або багатьма шрамами*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/scarred>);

(19)→ **with a taste for vengeance** "*punishment inflicted in retaliation for an injury or offense: retribution/покарання, нанесене в якості помсти: відплата*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/vengeance>);

(20)→ **declared war** "*figur. to announce the intention to vehemently oppose someone or something. This usage does not refer to physical fighting/Заявляти про намір різко виступити проти кого-, чого-небудь. Це використання не стосується фізичної бійки*" (<https://idioms.thefreedictionary.com/declare+war>);

(21)→ **demands total allegiance** "*devotion or loyalty to a person, group, or cause, *prop.* the obligation of a feudal vassal to his liege lord/відданість або вірність людині, групі чи справі, *пор.* зобов'язання феодалного васала перед своїм сеньйором*" (у нашому випадку "як амазонки або феміністки першої хвилі вона вимагає повної відданості") (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/allegiance>).

5.1.2.3. "Гіларі Клінтон а "toxic c*nt". У медійному контенті за 2012 рік Інтернет-видання "Salina Journal", що містить останні новини, місцеві відео, місцеві новини, спорт, оголошення та розваги, знаходимо спогади Тед Ньюджента про молоду Гіларі Клінтон, які мають пейоративне забарвлення, наприклад:

(7) <...Here's the complete quote about the then-first lady, from our July 1994 piece: "You probably can't use the term `toxic c*nt t' in your magazine, but that's

what she is. Her very existence insults the spirit of individualism in this country. This bitch is nothing but a two-bit whore for Fidel Castro> (HC_t_3).

Вербалізація токсичних рис Гіларі Клінтон як жінки виконуються через пейоративно забарвлені семи:

(22) → **insults the spirit of individualism** "*to treat with insolence, indignity, or contempt, also: to affect offensively or damaging/поводитися з зухвалістю, зневагою чи презирством, також: впливає образливо чи шкідливо*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/viable>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" і належить до периферійної зони американського концепту TOXICITY;

(23) → **bitch** "*informal + often offensive : a malicious, spiteful, or overbearing woman; informal + offensive used as a generalized term of abuse and disparagement for a woman/ розмов. + часто образливо: злісна, злопам'ятна або владна жінка; розмов. + образлив використовується як узагальнений термін образи та приниження жінки*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/bitch>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS / ЗЛІСТЬ" і належить до периферійної зони американського концепту TOXICITY;

(24) → **two-bit whore** "*two-bit is from early American times when money was sperated in "bits" equal to about 12.5 cents a piece, a common price for a lot of items was two-bits, or 25 cents. Thus, an old-fashoined way of identifying someone as a 25-cent whore/Двобітний походить із ранніх американських часів, коли гроші продавалися "бітами", що дорівнювало приблизно 12,5 центам за штуку, загальною ціною для багатьох товарів були два біти, або 25 центів. Таким чином, це э старомодний спосіб ідентифікувати когось як *повію за 25 центів* ("дешева повія")*" (<https://www.urbandictionary.com/define.php.two-bit%20whore>).

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Гіларі Клінтон у медійно-політичній комунікації США простежується взаємозв'язок із ціннісними зонами концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" та "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ", а також із ознаками "*damaging/шкідливий*",

spiteful/злопамятний", *"revengeful/мстивий"*, що належать до периферійної зони американського концепту TOXICITY і актуалізуються в межах популярної адженди американської політики ЕЛЕКТОРАЛЬНАЯ БОРОТЬБА. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Гіларі Клінтон простежуються у використанні таких саркастичних або образливих порівнянь, як *"like the Amazons, those first-wave feminists"*, *"bitch"*, *"two-bit whore"*, що свідчить про певний сексизм або зневажливе ставлення до жінок в американській політиці.

5.1.3 Дискурс-портрет Ненсі Пелосі

Спікер Палати представників США Ненсі Пелосі відома використанням радикальної політики, зокрема легалізації абортів, гендерних квот в кабінеті, оптової легалізації наркотиків і реформи кримінального правосуддя, яка спричинила різке зростання злочинності в Нью-Йорку. Ненсі Пелосі також відкрито виражає свою ненависть до Дональда Трампа, піком якої є те, що вона різко розірвала свою копію промови президента, що увійде в історію як найбільш непристойний прояв в сучасному медійному дискурсі США.

Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Ненсі Пелосі відбувається в американських медіа переважно в експлікованому ("the most toxic politician", "toxic' work environment under Pelosi", "very toxic precedence for China-U.S. relations", "Toxic Pelosi Face Diaper", "Our 'toxic' brand under Pelosi", "Trump-Pelosi toxicity trickles down, contaminates Capitol Hill", "Pelosi is typically a toxic figure in Republican circles") виді. Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Ненсі Пелосі, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками американського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у США. Типологічний індекс політичної токсичності Ненсі Пелосі за рівнем токсичності у Гугл-середовищі становить 58,97% (середній).

5.1.3.1 "The most toxic politician", "she's getting more toxic by the day"/ "Найтоксичніший політик", "з кожним днем вона стає все токсичнішою". Представники республіканської партії США, зокрема Національний

республіканський комітет Конгресу вважають, що Ненсі Пелосі є найтоксичнішим політиком країни, наприклад:

(8) <...The Daily Caller reports Ненсі Пелосі is still the most unpopular politician in the country, and *she's getting more toxic by the day*...> Pelosi has a favorable rating of just 34%, while 58% of voters view her unfavorably. When the NRCC first asked about Pelosi's favorability in February 2021, 41% of voters viewed her favorably. Compared to 52 percent of voters viewed her unfavorably. The polling shows a 13% drop in favorability in the last year as nearly 47% view Pelosi as "strongly unfavorable" <...> "Ненсі Пелосі is *the most toxic politician* in the country. Every Democrat who has supported her agenda, which is every single one, is in for a rough campaign, NRCC Spokesman Mike Berg told the Daily Caller...> (NP_t_1).

Вербалізація токсичності Ненсі Пелосі відбувається через сему

(25)→ strongly unfavorable "not pleasing/неприємний" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/disregards>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNPLEASANTNESS/НЕПРИЄМНІСТЬ".

5.1.3.2 "Toxic" work environment" vs. "Healthy legislative environment"/ "Токсичне" робоче середовище" проти "Здорового законодавчого середовища". "Toxic' isspot-on!"/"Саме токсична, у яблучко!" Як пише консервативне видання Вашингтон Таймс, палата представників під керівництвом спікерки Ненсі Пелосі стала характеризуватися "токсичною" робочою атмосферою, що зробило палату під керівництвом демократки з Каліфорнії неприйнятною для деяких обраних посадовців, наприклад:

(9) <...Capitol Hill lawmakers are frustrated this holiday season, arguing that the House under Speaker Ненсі Пелосі has become a "toxic" work environment...More than two dozen lawmakers from both parties told CNN that "decorum" in the chamber has eroded in recent years, while polarization has only grown (*токсичний ефект*) **That has made the House under Mrs. Pelosi, California Democrat, untenable for some elected officials.** "Toxic' is spot-on,"

Rep. Stephanie Murphy, Florida Democrat, told CNN. "I think there is plenty of Dem-on-Dem violence, as well as Republican and Democratic divisions. I think it is not conducive to a healthy legislative environment for colleagues to make these debates both so personal and caustic ...> (NP_t_2).

Вербалізація "токсичного робочого середовища" під керівництвом Пелосі відбувається у протиставленні "здоровому законодавчому середовищу" через наступні семи із негативною оцінністю:

(26)→ **decorum** "*behaviour that is controlled, calm, and polite (decency)*/контрольована, спокійна та ввічлива поведінка (пристойність)" (<https://dictionary.cambridge.org/ru/decorum>);

(27)→ **erode** "*to diminish or **destroy** by degrees/зменшити або **знищити** поступово*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/eroded>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(28)→ **polarization** "*division into two sharply distinct opposites /поділ на дві різко відмінні протилежності*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/polarizations>);

(29)→ **untenable** "*not able to be defended/неможливо захистити*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/untenable>);

(30)→ **violence** "*the use of physical force so as to injure, abuse, **damage**, or **destroy**/застосування фізичної сили з метою поранення, жорстокого поводження, **пошкодження** або **знищення***" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hegemonic>); яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(31) → **personal** "*relating to, or affecting a particular person; relating to the private aspects of a person's life/які стосуються певної особи або впливають на неї; що стосуються приватних аспектів життя людини*" (<https://dictionary.reverso.net/english-definition/it%27s+personal>);

(32) → **caustic** "*marked by incisive sarcasm/укр. відзначений гострим сарказмом*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hegemonic>).

5.1.3.3 "Very toxic precedence for China-U.S. relations"/"Дуже токсичний прецедент для китайсько-американських відносин", "injected a toxic dose to China-U.S. relations"/"Ввели токсичну дозу в китайсько-американські відносини", "an extremely toxic precedence"/"надзвичайно токсичний прецедент". Китайський міжнародний новинний телеканал CGTN, який є державним ЗМІ КНР та перебуває під контролем Відділу пропаганди Компартії Китаю, вважає, що візит Ненсі Пелосі на китайський Тайвань створює токсичний прецедент в китайсько-американських відносинах, наприклад:

(10) <...In disregard of repeated warnings from the Chinese government, Speaker of the U.S. House of Representatives Ненсі Пелосі blatantly crossed the bottom line of the one-China principle and made a 20-hour visit to the Taiwan region of China. (токсичний ефект) **The nature of the visit is so bad and the damage so serious that it has set a very toxic precedence for China-U.S. relations going forward...**<...> Pelosi's visit to Taiwan is a hegemonic act that clearly disregards China's sovereignty and territorial integrity, which has triggered strong discontent among the Chinese government and people, and *injected a toxic dose to China-U.S. relations...*<..> Once again, such a visit has set *an extremely toxic precedence*. Pelosi's visit could easily be misinterpreted by certain countries that China's bottom line could be crossed. This would become a precedence which other anti-China forces might follow in the future. (токсичний ефект) **For example, some British MPs announced that they would form a delegation to visit Taiwan...** > (NP_t_3)

Вербалізація токсичності візиту Ненсі Пелосі у Тайвань відбувається через наступні семи із негативною оцінністю:

(33)→ **crossed the bottom line** "*to go beyond what is proper or acceptable /виходити за рамки належного чи прийняттого*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/cross%20the%20line>);

(34)→ **blatantly** "*noisy especially in a vulgar or offensive manner*/шумно, особливо у **вulgарній** або **образливій** формі" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/blatantly>);

(35)→ **hegemonicact** "*preponderant influence or authority over others* /переважний вплив або влада над іншими" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hegemonic>);

(36)→ **disregard** "*to pay no attention to: treat as unworthy of regard or notice*/не звертати уваги на: розглядати як невартого уваги чи уваги" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/disregards>).

5.1.3.4 "Pelosi is typically a toxic figure in Republican circles"/"Пелосі зазвичай є токсичною фігурою в республіканських колах". Політика демократки Ненсі Пелосі завжди визначається її опонентами республіканцями як токсична, але її опір історії порушень прав людини в Китаї під час її візита на Тайвань викликав у опонентів схвалення, наприклад:

(11) <...*Pelosi is typically a toxic figure in Republican circles, where he run a pologetic brand of liberal politics has stirred resentment throughout the two decades that she's led House Democrats. But her fierce and enduring opposition to China's history of human rights abuses has led even some of her toughest GOP critics to rally behind her as she confronts Beijing — and the White House — over her proposed visit to Taiwan during the summer recess ...*> (NP_t_4)

Вербалізація токсичності Ненсі Пелосі відбувається через негативно забарвлену сему:

(37)→ **unapologetic brand of liberal politics** "*not apologetic: offered, put forward, or being such without apology or qualification*/укр. не вибачається: пропонується, висувається або є таким без вибачень чи застережень" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/unapologetic>), тоді як схвалення її дій відбувається через семи "*fierce*/жорсткий" та "*enduring*/стійкий" у комбінації із "*opposition to China's history of human rights abuses*", які цьому контексті забарвлюють меліоративно авторитарний стиль її політики.

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Ненсі Пелосі у медійно-політичній комунікації США простежується взаємозв'язок із ціннісними зонами концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ ШКОДА" та "UNPLEASANTNESS/НЕПРИЄМНІСТЬ", які актуалізуються в межах

актуальних адженд американської політики ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА та АМЕРИКАНСЬКО-КИТАЙСЬКИ ВІДНОСИНИ. Радикально-авторитарний стиль Ненсі Пелосі може сприйматися її опонентами амбівалентно (токсично vs. позитивно), якщо негативні риси її іміджу працюють на спільний позитивний результат.

5.1.4 Дискурс-портрет Ендрю Куомо

Дискурсивний портрет 52-го губернатора штату Нью-Йорк Ендрю Куомо можна визначити як "*toxic-HARASSER*/укр. токсик-харасер", під яким розуміється людина-переслідувач, яка залякує іншу особу (<https://www.vocabulary.com/harasser>).

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Ендрю Куомо відбувається в американських медіа переважно в експлікованому ("Ендрю Куомо ran a toxic workplace", "Cuomo's behavior created 'hostile, toxic' workplace culture", "Toxicity and abuse from Governor Cuomo", "Toxic relationship between de Blasio & Cuomo", "Cuomo sexually harassed women, oversaw toxic workplace" та ін.) виді. Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Ендрю Куомо, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками американського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у США. Типологічний індекс політичної токсичності Ендрю Куомо становить 2,6% (низький).

5.1.4.1 "'Toxic' experience in the executive chamber"/ "Токсичний" досвід у виконавчій палаті". Токсичність колишнього губернатора штату Нью-Йорк Ендрю Куомо пов'язується переважно із повним порушенням прав жінок на робочому місці, небажану сексуальну увагу до них, наприклад:

(12) <...So bleak were the options available to Mr. Cuomo's victims, witness interviews showed, that even unwelcome sexualized attention could be seen as "a better alternative to the otherwise tense, stressful and 'toxic' experience in the executive chamber ...> (AC_t_4).

Вербалізація політичної токсичності Ендрю Куомо відбувається через семи із негативною психологічною оцінкою:

(38)→ **tense** "*feeling or showing nervous*/відчуття або семіотизіція **нервозності**" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/tense>);

(39)→ **stressful** "*full of or tending to induce stress (constraining force or influence)*/сповнений або має тенденцію викликати стрес (обмежує силу або вплив)" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/stressful>).

5.1.4.2 "Ran a toxic workplace", "His toxic administration", "Run toxic work environments", "The harms leak out throughout the government"/ "Керував токсичним робочим місцем", "Його токсичне керівництво", "Керував токсичним робочим середовищем", "Шкода витікає по всьому уряду". За контентом британського ліволиберального видання "The Guardian" Ендрю Куомо погано керував Нью-Йорком, тому що він керував токсичним робочим місцем, наприклад:

(13) <...it would be more accurate to say that Cuomo has run New York poorly because he *ran a toxic workplace*, sexually harassed staff and violated state and federal laws <...> The brain drain as a result of *his toxic administration* hurt New York. I made it seven months in the Cuomo administration in 2017. I was looking for a new job after two months. But working in an abusive and chaotic environment where nobody cared about policy outcomes was not worth proximity to power <...> Ендрю Куомо is gone. But there will be more politicians who are said to sexually harass their staff and *run toxic work environments*. We should remember that the harms do not stop at the women they harass or the staffers they abuse, although that should be enough. The abuse is corrosive, the harms leak out throughout the government, and we are all worse for it...> (AC_t_1).

Вербалізація політичної токсичності Ендрю Куомо відбувається через семи із негативною оцінністю:

(40)→ **sexually harassed** "*to create an unpleasant or hostile situation for especially by uninvited and unwelcome verbal or physical conduct*/створити неприємну або ворожу ситуацію, особливо за допомогою непроханої та небажаної сексуальної чи фізичної поведінки" (<https://www.merriam->

webster.com/dictionary/harassed), яка пов'язана із ознакою SEXISM/GENDER DISCRIMINATION ядерної зони американського концепту "TOXICITY";

(41)→ **violated state and federal laws** "*break, disregard/розривати, зневажати*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/violated>), яка пов'язана із ознакою "*violating/насилъницький*" медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(42)→ **brain drain hurt** "*to do substantial or material harm to: damage (the departure of educated or professional people from one country, economic sector, or field for another usually for better pay or living conditions)/завдати суттєвої чи матеріальної шкоди: пошкодження – виїзд освічених або професійних людей з однієї країни, економічного сектору чи галузі до іншої, як правило, для кращої оплати або умов життя*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hurt>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(43)→ **abusive** "*using or involving physical violence or emotional cruelty/із застосуванням чи залученням фізичного насильства чи емоційної жорстокості*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/abusive>), яка пов'язана із ознакою "*violating/насилъницький*" медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(44)→ **chaotic** "*marked by chaos or being in a state of chaos : completely confused or disordered/позначений хаосом або перебування в стані хаосу: повністю розгублений або невпорядкований*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/chaotic>);

(45)→ **abuse is corrosive** "*tending or having the power to corrode to weaken or destroy gradually)/ фізичне насильство має властивість роз'їдати (послабити або знищити поступово)" (<https://www.merriam-webster.com/destroying>), яка за своєї семантикою наближається до ядерної ознаки *toxic*, оскільки корозія, як і отрута можуть послаблювати (організм) або руйнувати його поступово (англ. *weaken or destroy gradually*) (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/corrode>).*

5.1.4.3. "Toxic culture", "Toxic workplace environment"/"Токсична культура", "Токсичне робоче середовище". За даними колишніх помічників і радників Ендрю Куомо, які опублікувала найбільша ранкова газета столиці Сполучених Штатів Америки "The Washington Post", поведінка Ендрю Куомо створила "токсичну" культуру на робочому місці, наприклад:

(14) <...Many former aides and advisers described a *toxic culture* in which the governor unleashes searing verbal attacks on subordinates. Some said he seemed to delight in humiliating his employees, particularly in group meetings, and would mock male aides for not being tough enough...<...> Added one woman who worked in his Albany office when she was in her 20s: "What this is is a systemic, intentional, hostile, toxic workplace environment that . . . perpetuates abusive treatment of people who don't have power or resources...> (AC_t_3).

Вербалізація політичної токсичності Ендрю Куомо на робочому місці відбувається через наступний набір сем із негативною оцінністю:

(46)→ **verbal attacks** "*to assail with unfriendly or bitter words/нападати неприязними або гіркими словами*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/attacks>);

(47)→ **humiliating his employees** "*extremely **destructive** to one's self-respect or dignity/надзвичайно **руйнівний** для самоповаги чи гідності*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/humiliating>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(48)→ **mock male aides** "*to treat with contempt or ridicule/ставитися з презирством або насмішкою*" (<https://www.merriam-webster.com/mock>), яка належить до ознаки "*mocking/глузливий*" периферійної зони американського концепту TOXICITY;

(49)→ **hostile** "*marked by **malevolence**: having or showing unfriendly feelings/відзначений зловмисністю: мати або демонструвати недружні почуття*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hostile>), що пов'язано із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ".

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації політичної токсичності Ендрю Куомо у медійному дискурсі США простежується взаємозв'язок як із ціннісними зонами концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" та "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" в англійській мові, так і із ознаками "*sexism/gender discrimination*/гендерна дискримінація", "*harmful*/небезпечний, шкідливий", "*violating*/насилницький", "*mocking*/глузливий", що належать до ядерної та периферійної зон американського концепту TOXICITY і актуалізуються в межах адженд американської політики СЕКСИЗМ/ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ.

5.1.5 Дискурс-портрет Александрії Окасіо-Кортес

Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Александрії Окасіо-Кортес відбувається в американських медіа переважно в експлікованому ("Александрія Окасіо-Кортес is fueling the toxic media discourse", "she's so dumb and toxic", "Is Ocasio-Cortez a Progressive Paladin or Partisan Poison?" ", "Ocasio-Cortez and the far left are poisoning democrat policy", "Fox News host Tucker Carlson called АОК "stupid", "a bigot," and described her platform as "pure poison", "she herself has become part oftoxic public discourse" та ін.) виді. В асоціативному експерименті її токсичність респонденти пов'язують із ліворадикальними поглядами та соціалістичною політикою для емігрантів. Типологічний індекс політичної токсичності Александрії Окасіо-Кортес становить 10,3% (низький).

5.1.5.1 "Александрія Окасіо-Кортес is fuelling the toxic media discourse"/ "Александрія Окасіо-Кортес підживлює токсичний дискурс ЗМІ". "She herself has become part oftoxic public discourse"/"Вона сама стала частиною токсичного публічного дискурсу". Британська щоденна газета "City A.M." вважає, що ліворадикальна американська політикіня Александрія Окасіо-Кортес підживлює токсичний публічний дискурс, і становиться його частиною, наприклад:

(15) <...But while one could admire Ocasio-Cortez's tradecraft, there was something unsettling about the scene too. Hostile and accusatory, it was indicative of a broader malaise in the state of public debate today <...> Ocasio-Cortez was right to question the role that Facebook is playing in our increasingly *toxic public discourse*. She would do well to ask now whether *she herself has become part of the problem...*> (AOC_t_1).

Вербалізація політичної токсичності Александрії Окасіо-Кортес відбувається через негативно забарвлені семи:

(50)→ hostile "*marked by malevolence: having or showing unfriendly feelings/відзначений зловмисністю: мати або демонструвати недружні почуття*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/destroying>), що пов'язано із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ";

(51)→ accusatory "*containing or expressing accusation (an accusatory look)/містить або виражає звинувачення (звинувачувальний погляд)*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/destroying>).

5.1.5.2 "She challenges through her toxicity toxic white masculinity"/ "Вона своєю токсичністю кидає виклик токсичній білій маскулінності". Александрія Окасіо-Кортес кидає виклик через свою токсичність токсичній білій маскулінності, наприклад:

(16) <...This exchange captures one of the major underlying themes in the threats levied against Ocasio-Cortez: she challenges through her toxicity toxic white masculinity. By simply being an intelligent and qualified woman of color who dares to care about people and fighting for their right to a better life, she destabilizes and unnerves anyone who doesn't question why our government isn't actually representative of the people living in the United States. And lest anyone forget: It's not like Ted Yoho is pulling Vanity Fair cover photos anytime soon...> (AOC_t_3).

Вербалізація засобів руйнування Александрії Окасіо-Кортес токсичної білої маскулінності відбувається через наступні семи:

(52)→ destabilizes "*to make unstable/зробити нестабільним*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/destabilizes>);

(53)→ **unnerves** "to deprive of courage, strength, or steadiness /позбавити мужності, сили чи стійкості"

(<https://www.merriam-webster.com/dictionary/unnerv>).

5.1.5.3 "White-hot epicenter"/"Розжарений до білого епіцентр".

Токсичність Александрії Окасіо-Кортес є проєкцією ненависті до неї та її ліворадикальної "розжареної до білого" політики американських консерваторів, вважає лівоцентристське американське видання новин "Vox", наприклад:

(17) <...Александрия Окасіо-Кортес has become a breakout star in the Democratic Party since June, when she pulled off a stunning upset in the New York midterm primaries, beating Rep. Joe Crowley, a top Democrat in the House. And, not coincidentally, she has also become the *white-hot epicenter* of not just derision, but blistering, nonstop criticism from conservatives and Republicans...And to some on the right, like Sean Hannity, Ocasio-Cortez and her politics are "downright scary...">
(AOC_t_5).

Вербалізація дій Александрії Окасіо-Кортес із розжареним до білого епіцентром відбувається через наступні семи:

(54)→ **derision** "a person or thing that is made fun of/особа або річ, яку висміюють" (<https://www.merriam-webster.com/thesaurus/derision>), яка належить до ознаки "mocking/глузливий" периферійної зони американського концепту TOXICITY;

(55)→ **blistering, nonstop criticism** "extreme in degree, power, or effect/екстремальна за ступенем, силою чи ефектом (безперервна критика)" (<https://www.merriam-webster.com/thesaurus/blistering>);

(56)→ **downright scary** "causing fear/викликаючи страх" (<https://www.merriam-webster.com/thesaurus/scary>), яка належить до ознаки "FEAR/СТРАХ" ядерної зони американського концепту TOXICITY;

(57)→ **white-hot** "exhibiting or marked by extreme fervor or zeal/демонструє або відзначається надзвичайною палкістю чи завзяттям" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/white-hot>)

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Олександрії Окасіо-Кортес у медійно-політичній комунікації США простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" в англійській мові та ознакою "FEAR /СТРАХ" ядерної зони американського концепту TOXICITY, які актуалізуються в межах актуальних адженд американської політики ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА.

5.1.6 Дискурс-портрет Ньюта Гінґріча

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Ньюта Гінґріча відбувається в американських медіа переважно в експлікованому ("Ньют Гінґріч and the Dawn of a Toxic Political Era", "the poisonous politics Gingrich", "Gingrich played a part in toxifying Washington", "Newt's Toxic Narcissism", "The tale of the toxic Newt" та ін.) виді. В асоціативному експерименті його токсичність респонденти пов'язують із поразкою Республіканської революції в 90-х роках, зруйнуванням з'їзду та перемогу Дональда Трампа на виборах ("Ньют Гінґріч responsible for the downfall of the Republican Revolution in the 90s; wrecked congress; paved the way for Trump's rise into the White House"). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Ньюта Гінґріча, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферічними ознаками американського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у США. Типологічний індекс політичної токсичності Ньюта Гінґріча становить 0,7% (максимально низький).

5.1.6.1 "Toxic political era", "Toxic political environment"/"Токсична політична ера", "Токсичне політичне середовище". Ім'я Ньюта Гінґріча цілком асоціюється із початком токсичної політичної ери в США та токсичною поведінкою Дональда Трампа, якого Гінґріч привів у велику політику:

(18) <...So much that's associated with the Republican Party under Trump, Zelizer argues — the rowdiness, the bare-knuckle name-calling, the white-knuckle clinging to power at all cost — dates back to Gingrich's ascent in the late '80s. Gingrich went from being a junior member of Congress on the fringes of the minority party to the center of Republican leadership by destroying the long legislative career

of Jim Wright, the Democratic speaker of the House. "We can date precisely the moment when our toxic political environment was born," Zelizer declares. "Speaker Wright's downfall in 1989...> (NG_t_1).

Вербалізація політичної токсичності Ньюта Гінгріча як початківця токсичної політики в США відбувається через наступний набір сем із негативною оцінністю:

(58)→ **destroying the long legislative career** "*to ruin the structure, organic existence, or condition of/* укр. зруйнувати структуру, органічне існування чи стан" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/destroying>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(59)→ **the rowdiness** "*coarse or boisterous in behavior/* укр. груба або буйна поведінка" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/rowdiness>), яка пов'язана із ознакою "rude/грубий, образливий" периферійної зони американського концепту TOXICITY;

(60)→ **the bare-knuckle** "*having a fierce unrelenting character (bare-knuckle politics)/* укр. має жорсткий неблаганний характер (гола політика)" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/bare-knuckle>);

(61)→ **white-knuckle clinging** "*marked by, causing, or experiencing tense nervousness/* укр. відзначається, викликає або відчуває напружену нервозність" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/white-knuckle>).

5.1.6.2 "He played a part in toxifying Washington", "That poisoned America's political culture"/"Він зіграв роль у отруєнні Вашингтона", "Це отруїло політичну культуру Америки". На думку одного з найстаріших і найбільш респектабельних літературних журналів США "The Atlantic" Ньют Гінгріч є людиною, яка отруїла американську політику, зруйнувала Конгрес і проклала шлях для піднесення Трампа:

(19) <...But when I ask Gingrich what he thinks of the notion that *he played apart in toxifying Washington*, he bristles. "I took everything the Democrats had done brilliantly to dominate and taught Republicans how to do it," he tells me....<...> During his two decades in Congress, he pioneered a style of partisan combat – replete

with name-calling, conspiracy theories, and strategic obstructionism that poisoned America's political culture and plunged Washington into permanent dysfunction ... >. (NG_t_4).

Вербалізація політичної токсичності Ньюта Гінгріча відбувається через наступний набір сем із негативною оцінністю:

(62)→ **name-calling** "*the use of offensive names especially to win an argument or to induce rejection or condemnation (as of a person or project) without objective consideration of the facts/* укр. використання образливих імен, особливо для того, щоб виграти суперечку або викликати неприйняття чи засудження (як особи чи проекту) без об'єктивного розгляду фактів" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/name-calling>), яка пов'язана із ознакою "namecalling/що обзиває" медіальної зони американського концепту TOXICITY;

(63)→ **conspiracy theories** "*a theory that explains an event or set of circumstances as the result of a secret plot by usually powerful conspirators/* укр. теорія, яка пояснює подію чи збіг обставин як результат таємної змови, зазвичай впливових змовників" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/conspiracy%20theories>), яка пов'язана із ознакою "conspiracy theories/теорії змов" медіальної зони американського концепту "TOXICITY";

(64)→ **strategic obstructionism** "*deliberate interference with the progress or business especially of a legislative body/* укр. навмисне втручання в розвиток або бізнес, особливо законодавчого органу" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/obstructionism>).

5.1.6.3. "Newt's Toxic Narcissism"/"Токсичний нарцисизм Ньюта".

В американському новинному та аналітичному Інтернет-виданні "The Daily Beast", яке розмістило інтерв'ю із колишню дружиною Ньюта Гінгріча, знаходимо, що політична токсичність Ньюта Гінгріча має особистісну нарцисичну природу, наприклад:

(20) <...What entrances me about these Newtonian love stories are how perfectly they jibe with the former speaker's broader character portrait: namely, that of a pure, *unadulterated narcissist*, a man whose sense of himself as a world historic figure leads him to believe that whatever is good for him must be what is good. Period. In Gingrich's worldview, the end justifies the means— and the end is invariably the advancement of Ньют Гінгріч's personal aims ...> (<https://www.thedailybeast.com/marianne-gingrich-interview-proves-newts-toxic-narcissism>).

Вербалізація токсичного нарцисизму Ньюта Гінгріча відбувається через сему:

(65)→ the end justifies the means "*used to say that a desired result is so good or important that any method, even a morally bad one, may be used to achieve it/* укр. використовується для того, щоб сказати, що бажаний результат настільки хороший або важливий, що будь-який метод, навіть морально поганий, може бути використаний для його досягнення" (<https://www.merriamwebster.com/>), яка пов'язана із ознакою "*narcissism/нарцисичний*" медіальної зони американського концепту TOXICITY;

5.1.6.4 "Toxic politics"/"Токсична політика". "Climate change is a politically toxic issue in the USA"/"Зміна клімату є політично токсичною проблемою в США". Веб сайт "Climate change news", який містить аналітику, коментарі, відео та подкасти, зосереджені на подіях глобальної кліматичної політики, розмістив контент, у якому вчений-кліматолог, якого кинув Гінгріч, нарікає на його токсичну політику, наприклад:

(21) <...Gingrich 'killed' the chapter after criticism from influential talk-show host Rush Limbaugh last week, with a surprised Hayhoe Tweetings he had spent '100+ hours' working on it. Climate change is a *politically toxic issue* in the USA, with only one of the six Republican candidates for President accepting it is a problem, and Hayhoe told RTCC she was shocked at the increased level of vitriol directed at her and fellow climate scientists over the past few years ...> (NG_t_2).

Вербалізація токсичності вербальної поведінки Ньюта Гінґріча стосовно дослідниці клімату Хейхо виражається через сему:

(66)→ **vitriol** "*bitterly harsh or caustic language or criticism*/різка або їдка мова чи критика" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/vitriol>), що визначаємо як вербальний корелят токсичного мовлення у політичних дискусія (пор. *vitriolic personal attacks*/ гострі особисті нападки; а *vitriolic debate/dispute*/ запекла дискусія/диспут).

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Ньюта Гінґріча у медійно-політичній комунікації США простежується взаємозв'язок як із ціннісними зонами концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" в англійській мові, так і із ознаками "*rude*/грубий, образливий", "*name calling*/що обзиває", "*conspiracy theories*/теорії змов", "*narcissism*/нарцисичний", що належать до медіальної та периферійної зон американського концепту "TOXICITY" і актуалізуються в межах адженд американської політики ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА.

5.2 Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності у медійному дискурсі Великої Британії

Вербальна токсичність у публічній адженді таких **британських політиків**, як Найджел Фарадж, Джон Беркоу, Тереза Мей, Девід Кемерон, Джеремі Корбін, Пріті Пател визначається переважно темами міграції та євроскептицизму (Brexit), відмовою принца Гаррі та його дружини Меган Маркл від виконання королівських обов'язків (Megxit) і виникненням у зв'язку з цим нового для британського публіку дискурсу расизму (*How Britain's political conversation turned toxic*).

Кількісні показники токсичності політиків Великої Британії за результатами пошуку в Гугл-середовищі за частотністю вживання прізвищ політичних фігур зі словом *toxic*: Борис Джонсон (5 088 100); Тереза Мей (4 160 596); Пріті Пател (875 124); Джеремі Корбін (329 642); Найджел Фараж (172 123); Джон Беркоу (33 504) .

Співвідношення загальної кількості виділених ознак маніфестації політичної токсичності за результатами ідентифікаційного експерименту 1 (121 ознака: 57 – поведінка/*behavior*, 26 – слова/*words*, 16 – манера говоріння /*tone*, 13 – жести/*gestures*, 9 – міміка/*facial expressions*) до індивідуальних показників: Борис Джонсон (**86**); Тереза Мей (**82**); Пріті Пателъ (**59**); Джеремі Корбін (**45**); Найджел Фараж (**64**); Джон Беркоу (**23**).

Обчислення ТПТ політичних фігур Великої Британії та розподіл на групи за ступенем прояву токсичності: високий (1 група), середній (2 група) і низький (3 група) з критичними рівнями $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$, наведено у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2.

Обчислення типологічного індексу політичної токсичності у медійному дискурсі Великої Британії

Політичні фігури	Кількість ознак семіотизації токсичності	Формула обчислення індексу токсичності	ТПТ, %	Ступінь токсичності
Борис Джонсон	86	$\frac{(86-23)}{(86-23)}$	100%	Високий
Тереза Мей	82	$\frac{(82-23)}{(86-23)}$	93,65%	Високий
Найджел Фараж	64	$\frac{(64-23)}{(86-23)}$	65,08%	Високий
Пріті Пателъ	59	$\frac{(59-23)}{(86-23)}$	57,14%	Середній
Джеремі Корбін	45	$\frac{(45-23)}{(86-23)}$	34,92%	Середній

Джон Беркоу	23	$\frac{(23-23)}{(86-23)}$	0,5%	Низький
-------------	----	---------------------------	------	---------

До першої групи відносимо Бориса Джонсона (ТППТ 100), Терезу Мей (ТППТ 93,7) та Найджела Фаража (ТППТ 65,1), до другої – Пріті Патель (ТППТ 57,1) та Джеремі Корбіна (ТППТ 34,9), до третьої – Джона Беркоу (ТППТ 0,5).

5.2.1 Дискурс-портрет Бориса Джонсона

У токсичну площину можуть потрапити політики, які у британському публіку завжди вважалися скоріше харизматичними, ніж токсичними, і до яких зокрема належить британський прем'єр-міністр Борис Джонсон (*'Running out of charisma' Boris warned people have had enough has scandals erupt*). Політична кар'єра Бориса Джонсона стала токсичною після "надзвичайної трансформації" за роки, проведені на посаді мера Лондона. Член парламенту від Бромлі та Чіслхерста Боб Найджел сказав, що у Лондоні Джонсона вважали "героєм", але з того часу його політичний імідж різко впав (*Boris Johnson: How a political hero became 'absolutely toxic', says Bromley MP Bob Neill*). Типологічний індекс політичної токсичності Бориса Джонсона становить 100% (максимально високий).

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Бориса Джонсона відбувається в британських медіа як у експлікованому ("the toxicity of Boris Johnson", "toxic' Boris Johnson", "Boris Johnson's Toxic Legacy"), так і метафоризованому ("BoZo" (принизливий варіант BoJo ("дурна або некомпетентна людина")), "Big Dog" (походить від плану, що передбачав звільнення кількох співробітників Даунінг-стріт після скандалу Partygate, який Джонсон і його прихильники назвали "Операція Save Big Dog"), "The Blonde Bombshell" (посилання на колір волосся Джонсона), "Greasedpiglet" (термін для його опису Девідом Кемероном, а згодом і друкованими ЗМІ)) видах.

Під час асоціативного експерименту Борис Джонсон був порівнян із збентеженим хлопчиком, який насправді є грубим, агресивним та сильно токсичним для всіх, хто його не підтримує ("Johnson looks like an embarrassed

boy, but it is only a game, he is rude, aggressive and very toxic to everyone who does not support him"). Розглянемо семний набір, яки розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Бориса Джонсона, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками британського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у Великій Британії.

5.2.1.1 "Deadly toxin"/"Смертельний токсин". Публічна токсичність Бориса Джонсон, яка порівнюється із дією смертельного токсину, є не просто особистісною характеристикою, його токсичність також дещо говорить про політичну систему, яку він очолює:

(22) <...Every good disaster movie has a scene in which the characters realize that they are in mortal peril, that the threat they all fear is much closer than anyone had thought. The shark is in the water, the caller is in the house, the virus is airborne. Footage of a cabinet meeting on July 5th – taken before the watershed resignations of Rishi Sunak, the chancellor of the exchequer, and Sajid Javid, the health secretary – provided an equivalent moment in Westminster's current horror show. The faces of Britain's most senior politicians are ashen, the mood is palpably grim. A *deadly toxin* menaces them and their party, and it is chairing the meeting ...>;

(23) The fact that Boris Johnson is a serial liar and lacks the self-discipline to apply himself to hard problems was well-known. One of those grey-faced cabinet ministers, Michael Gove, said that Mr Johnson was not up to the task of leadership in 2016. (Mr Gove himself was sacked on July 6th, a day before the prime minister said he would resign.) But the extent to which Mr Johnson has poisoned the reputations of those he works with seems to have been less appreciated. This toxicity is not just a personal characteristic. It also says something about the political system he sat atop...> (BJ_t_1).

Семіотизація токсичної політики Бориса Джонсона відбувається через наступний набір сем:

(67)→ **deadly** "*likely to cause or capable of producing death*"
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/deadly>/смертельний
 (<http://sum.in.ua/s/smerteljnyj>);

(68)→ **lie** "to make an untrue statement with intent to deceive" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/lie/>)/брехати "говорити неправду" (<http://sum.in.ua/s/brekhaty>), що пов'язано із ознакою "lying", яка належить до **ядерної зони** британського концепту TOXICITY;

(69)→ **lacks the (self-discipline)** "lacks correction or regulation of oneself for the sake of improvement" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/self-discipline/>)/відсутність самодисципліни "відсутність дисципліни у власній поведінці; вміння підкоряти свої дії певним вимогам" (<http://sum.in.ua/s/samodyscyplina>);

(70)→ **not up to (the task of leadership)** "inconsistent with the obligations of the task"/не відповідає (завданням лідерства) "не такий, як треба, який повинен бути; неналежний до вимог лідерства" (<http://sum.in.ua/s/nemozhlyvyj>).

У наведених медійних контенту знаходимо наступні види метафоричних порівнянь шкідливих наслідків від токсичної політики Бориса Джонсона, а саме: 1) атмосфери у парламенті перед відставкою Бориса Джонсона із атмосферою страху у фільмі жахів (mortal peril/смертельна небезпека, threat they all fear/загроза, яку вони всі бояться, shark is in the water/акула у воді, the caller is in the house/той, хто дзвонив, знаходиться у будинку, the virus is airborne / вірус передається повітряно-крапельним шляхом); 2) особистості Бориса Джонсона із смертельним токсином: extent to which Mr Johnson has poisoned the reputations of those he works with, A deadly toxin (Boris Jonson) menaces them and their party, and it (Boris Jonson) is chairing the meeting / укр. до якої міри містер Джонсон отруїв репутацію тих, з ким він працює, смертельний токсин (Борис Джонсон) загрожує їм та їхній партії, і він (Борис Джонсон) головує на зустрічі"); 3) наслідків лідерства Бориса Джонсона із наслідками дії "смертельного токсина; 4) вигляду членів уряду Джонсона мертвими або майбутніми небіжчикам (ознаки дії отрути відбиваються у зміні кольору обличчя людини, яка вмирає):

(71)→ **ashen faces** *resembling ashes (as in color), especially: deathly pale* "a face ashen and haggard" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/ashen/>);

(72)→ **grey-faced** (*having the face dull, drawn, and worn (as from grief or fatigue)*) (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/gray-faced>).

5.2.1.2 "**Boris Johnson's toxic Brexit is poisoning relations with France**", "**Lagerlout**", "**Clowning**". Токсична Brexit-політика Бориса Джонсона отруює відносини з Францією, зокрема на особистісному рівні:

(24) <... Whenever Boris Johnson crosses paths with Emmanuel Macron at an international summit, for the ensuing photo opportunity the British Prime Minister tends to strike a Spaghetti Western-style pistols-at-dawn pose. Alternatively, he might charge towards Macron, jutting out his lower jaw like he's a lager lout about to throw a punch. It's yet another instance of Johnson's standard operating mode: continuous clowning around to distract attention from the seriousness of whatever he is involved in. For as long as the cameras are around, the French president manages to look like he finds Johnson's antics mildly amusing; in private, the two men cultivate a hatred as cordial as it is mutual and cannot find a single clod of common ground...> (BJ_t_3).

Токсична поведінка Бориса Джонсона по відношенню до Еманюеля Макрона визначається як постійна клоунада й вербалізується через семи:

(73)→ **Spaghetti Western-style pistols-at-dawn pose** "*cowboy duel at dawn, a challenge to a duel*" /ковбойська дуель на світанку, виклик на дуель. (<https://www.definitions.net/definition/PISTOLS+AT+DAWN>), яка відбиває ознаку "**hostility/ворожість**", що належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(74)→ **lagerlout** "*a young man whose behavior is noisy, offensive, and often violent after drinking too much alcohol*" /молодий чоловік, чия поведінка є галасливою, образливою та часто жорстокою після вживання надмірної кількості алкоголю" (<http://sum.in.ua/s/nemozhlyvyj>), яка пов'язана із ознаками "noisy/галасливий", "offensive/образливий" та "violent/жорстокий", що належать до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(75)→ **continuous clowning** "*someone who behaves in a silly way, often intentionally*" /хтось, хто поводить себе безглуздо, часто навмисно"

(<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/clown?q=clowning+>), що пов'язано із ознакою "silly/дурний, безглуздий", що належать до **периферійної зони** британського концепту TOXICITY;

(76)→ **hatred as cordial as it is mutual** "*an extremely strong feeling of dislike/надзвичайно сильне почуття неприязні*" (<https://dictionary.cambridge.org/hatred>), що пов'язано із ознакою "*hateful/ненависницький*", яка належить до ядерної зони британського концепту TOXICITY.

5.2.1.3 "Boris Johnson is 'toxic' in Scotland". "Inflammatory language sounds toxic". Токсичність Бориса Джонсона пов'язана із звинуваченням його у використанні небезпечних, підбурливих висловлень під час войовничих зіткнень у парламенті, а також у посиленні розбіжностей у Великій Британії та Шотландії щодо Brexit, наприклад:

(25) <...*Boris Johnson is 'toxic' in Scotland. He uses inflammatory language to describe efforts by parliament to curb his power. He referred to one piece of legislation as the "surrender act," and used the words "betrayal," "traitor," and "capitulation" in connection with efforts to slow down or amend Brexit deals, which definitely *sounds toxic*....> (BJ_t_4).*

Токсичність Бориса Джонсона вербалізується широким набором сем із негативним значенням, зокрема:

(77)→ **inflammatory language** "*tending to excite anger, disorder, or tumult; tending to inflame or excite the senses/схильність до збудження гніву, розладу або смуту; має тенденцію до розпалювання або збудження почуттів*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/inflammatory>), що пов'язано із ознакою "inflammatory/що бравує, викликає гнів або насильство", яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(78)→ **surrender act/capitulation** "*to give up completely or agree to forgo specially in favor of another/повністю відмовитися або погодитися відмовитися особливо на користь іншого*" (<https://www.merriam-webster.com/surrender>);

(79)→ **betrayal/traitor** "*the act of betraying someone or something or the fact of being betrayed: violation of a person's trust or confidence, of a moral standard, etc. /акт зради когось чи чогось або факт зради: порушення довіри чи впевненості особи, моральних стандартів тощо*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/betrayal>); "one who betrays another's trust or is false to an obligation or duty/той, хто зраджує довіру іншого або помилково виконує зобов'язання чи обов'язок" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/traitor>).

5.2.1.4 "The accusation is toxic". "Partygate scandal". Борис Джонсон став дуже токсичним прем'єр-міністром, коли у грудні 2021 року у Великій Британії розразився великий скандал і у світ виплили фотографії від 15 травня 2020 року, які свідчили про те, що під час строгих ковидних обмежень в резиденції прем'єр-міністра Бориса Джонсона на Даунінг-стріт відбулася "робоча зустріч" з віном та сиром, на якій були присутні сам прем'єр із дружиною та ще 17 людей, наприклад:

(26) <...*The accusation that Downing Street hosted a drinks party on 20 May 2020 while the UK was under Covid restrictions is toxic for Boris Johnson. No less than 61 per cent of those who saw the Allegra Stratton video when it was first released told YouGov that it made them feel "angry". Such a mood is not easily assuaged. But perhaps most seriously of all for the Prime Minister, voters simply do not believe him. In the polls conducted in the immediate wake of the accusations last month, around two-thirds said he was not telling the truth ...*> (BJ_t_6).

Вербалізація політичної токсичності Бориса Джонсона відбувається через наступні семи, які тісно пов'язані із ознакою "*lying*", що належить до **ядерної зони** британського концепту TOXICITY, а саме:

(80)→ **voters simply do not believe him** "*not to consider to be true or honest /не вважати правдивим чи чесним*" (<https://www.merriam-webster.com/believe>);

(81)→ **he was not telling the truth** "*not used to say that one is stating what one really thinks/не використовується, щоб сказати, що хтось висловлює те, що насправді думає*" (<https://www.merriam-webster.com/%20truth>).

Токсичний вчинок "ігнорування антиковідних заходів" разом із наступними токсичними висловленнями у формі нещирих виправдань у парламенті ("believed implicitly it was a work event/вважав, що це були робочі збори"; "nobody warned me that it was against the rules ... because I would remember that / ніхто не попередив мене, що це суперечить правилам... тому що я б це запам'ятав") та підлещувань перед однопартійцями у кулуарах ("and this time we're taking hits for something we don't deserve"/"цього разу ми отримуємо удари за те, чого ми не заслуговуємо") створили негативний вплив на непрямого (опонентів+однопартійців) та опосередкованого (королева Єлизавета й все британське суспільство) адресатів і призвели в медіа до: 1) токсичного ефекту (негативна оцінка поведінки Бориса Джонсона як опонентами, так і однопартійцями всередині країни), 2) позитивного ефекту (активність уряду та персонально Бориса Джонсона на міжнародному рівні, посилення ролі Великої Британії в урегулюванні українсько-російської кризи) (Шкворченко, 2021).

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Бориса Джонсона у медійно-політичній комунікації Великої Британії простежується взаємозв'язок із ознакою "LIE", що належить до ядерної зони британського концепту TOXICITY, яка актуалізується в межах таких адженд британської політики, як ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ, АНГЛІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ та ПАРТІГЕЙТ.

5.2.2 Дискурс-портрет Терези Мей

Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Терези Мей відбувається в британських медіа як у експлікованому ("The toxic legacy of Theresa May", "Theresa May's toxic Brexit legacy", "Theresa May's 'Toxic' Deal"), так і метафоризованому ("Mummy/Mummy May" (активісти-консерватори люб'язно використовували її для посилення на її матриархальні повноваження), "Theresa Maybe" (використовується для опису її нерішучості та невизначеності, наприклад, використання нею фрази 'Brexit means Brexit'), "Maybot" (використовується для опису її "роботизованої" натури, особливо під час виборів 2017 року, з яких вона здобула сумну популярність через часте

повторення гасел кампанії, таких як "strong and stable leadership") видах. Типологічний індекс політичної токсичності Терези Мей становить 93,7% (високий).

Під час асоціативного експерименту токсичність Терези Мей булаповязана із її холодною та жорстокою політикою, яка втягнула Велику Британію у біду ("She looks cold and stiff and ignores the will of people. She dragged the country into misery!") та її нещирими словами та емоціями ("May is dishonest in her words and emotions, she knows what she wants and is ready to gain it by any means"). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Терези Мей, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферічними ознаками британського концепту "TOXICITY" та з актуальними медійними аджендами у Великій Британії.

5.2.2.1 "Toxic legacy". "Like a penguin", "Like a robot", "Like Cruella de Vil". Медійна токсичність Терези Мей пов'язується перш за все з її помилками та програшними для Британії рішеннями стосовно 'Brexit, які визначаються як "токсична спадщина", а також відштовховуючими рисами в одязі та зовнішності:

(27) <...How will Theresa May be remembered? She laughed like a penguin, danced like a robot and dressed like Cruella de Vil after a midlife divorce. She had the political instincts of a problem gambler, with every loss prompting a more desperate roll of the dice. She had no vision. She appointed bullies as her closest advisers. She lost her voice, metaphorically then literally. And she was felled by a slogan she coined herself: no deal is better than a bad deal ...> (TM_t_1).

Вираження токсичності Терези Мей відбувається через наступний набір негативно або іронічно забарвлених сем:

(82) → **walk like a penguin** "*slightly bending your back and pointing your feet out to increase your center of gravity. Take small steps and stay flat-footed. Shuffling your feet and keeping your arms out at your side may help you stay stable on the ice/ злегка зігнути спину та направити ноги назовні, щоб збільшити центр ваги. Робіть невеликі кроки і залишайтеся плоскостопими. Човгаючи ногами та*

тримаючи руки з боків, ви можете залишатися стабільними на льоду" (TM_t_2), що відбиває вік та старечу ходу Терези Мей;

(83) → **like a robot** "*a person who resembles a machine in seeming to function automatically or in lacking normal feelings or emotions*/людина, яка нагадує машину, здається, що вона функціонує автоматично або не має нормальних почуттів чи емоцій" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/robot>), що пов'язано із ознакою "*emotionless*/бездушний, беземоційний", яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(84) → **like Cruella de Vil** "*the character became a pop-culture icon and a famous symbol of greed, vanity and evil*/персонаж став іконою поп-культури та відомим символом жадібності, марнославства та зла" (https://en.wikipedia.org/wiki/Cruella_de_Vil), що відбиває зв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ/ЗЛІСНІСТЬ";

(85) → **problem gambler** "*problem gambling is any gambling behavior that disrupts your life. If you're preoccupied with gambling, spending more and more time and money on it, chasing losses, or gambling despite serious consequences in your life, you have a gambling problem*/проблемна азартна гра – це будь-яка ігрова поведінка, яка руйнує ваше життя.

(86) → **she had no vision** "*no ability to imagine how a country, society, industry, etc. could develop in the future and to plan for this*/немає здатності уявити, як країна, суспільство, промисловість тощо можуть розвиватися в майбутньому, і планувати це" (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/vision>).

5.2.2.2 "Poisonous immigration legacy". Токсична еміграційна політика Терези Мей призвела до несправедливості та неправомірного переслідування іммігрантів і студентів, що викликало найбільше занепокоєння, оскільки це шкодить як окремим особам і сім'ям, так і має збиток для бізнесу, наприклад:

(28) <...Behind all these controversies lies one name: Theresa May. As the NAO noted in its Windrush report, when Mrs May became home secretary in 2010 her department instituted a policy known as the "hostile environment", designed to

make life for illegal immigrants so unpleasant that they would hesitate to come to the UK and, if they had already arrived, would decide to go home... The injustice to wrongly pursued immigrants and students should be the biggest concern as it damages individuals and families. But there is damage to business too... > (TM_t_3).

Токсичність імміграційної спадщини Терези Мей семіотизується через семи із негативною цінністю:

(87)→ **hostile** "*marked by male violence: having or showing unfriendly feelings*" / ворожий: який виявляє ворожнечу, ненависть; сповнений недоброзичливості" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hostile>);

(88)→ **in justice** "*absence of justice : violation of right or of the rights of another*" / несправедливий: який суперечить справедливості, не виражає її" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/injustice>, що відбиває зв'язок токсичності Терези Мей із ознаками "*hostile/ворожий*" та "*injustice/несправедливий*"

5.2.2.3 "Toxic, Arrogant, Disgraceful". "Blamegame". Медійна токсичність Терези Мей зросла після того, як вона звинуватила депутатів у кризі Brexit й розлючені депутативизначили її як токсичну, зарозумілу та ганебну, наприклад:

(28) <... Former Tory minister Sam Gyimah was the most scathing, *labeling the address "toxic"*... Theresa May has triggered a major backlash from MPs after she blamed them for the Brexit crisis. MPs from across the political spectrum - and both Remain and Leave supporters - condemned the Prime Minister's "arrogant", "toxic" and "disgraceful" late night address to the nation from inside Downing Street... Westminster of the Labour Party said May will have to "accept her share of responsibility" should any harm come to MPs following her "incendiary and irresponsible" speech.....> (TM_t_1).

Вербалізація політичної токсичності Терези Мей відбувається через наступний семний набір негативних ознак:

(89)→ **scathing** "*bitterly severe*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/scathing>) / уїдливий / в'їдливий "який любить вразити

словом, дошкулити докором, насмішкою; який виражає образу" (<http://sum.in.ua/s/v.jidlyvyj>);

(90)→ **arrogant** "*exaggerating or disposed to exaggerate one's own worth or importance often by an overbearing manner*"/зарозумілий, "який поводить ся гордовито, пихато, занадто самовпевнено, вважаючи себе у чому-небудь вищим від інших" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/arrogant>);

(91)→ **disgraceful** "*absence of justice: violation of right or of the rights of another*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/disgraceful>)/ганебний (<http://sum.in.ua/s/ghanebnj>);

(92)→ **incendiary** "*tending to excite or inflame: inflammatory*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/incendiary/>)/запальний, "який бурхливо реагує на все; невитриманий, гарячкуватий (про людину та її характер)" (<http://sum.in.ua/s/zapaljnyj>);

(93)→ **irresponsible** "*lacking a sense of responsibility*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/irresponsible/>)/безвідповідальний, "який не несе або не усвідомлює відповідальності (про особу)" (<http://sum.in.ua/s/bezvidpovidalnj>), яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY.

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Терези Мей у медійно-політичній комунікації Великої Британії простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" в англійській мові, ознакою "*irresponsible/безвідповідальний*", що належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY, а також ознаками "*arrogant/зарозумілий*" та "*disgraceful/ганебний*", які семіотизуються в межах актуальної адженди британської політики ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Терези Мей простежуються у використанні таких порівнянь, як "like a penguin", "like a robot", "like Cruella de Vil", які свідчать про наявність певного сексизму або зневажливого ставлення до зовнішності та ходи літніх жінок в британській політиці (ТМ_t_2)

5.2.3 Дискурс-портрет Пріті Патель

Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Пріті Патель відбувається в британських медіа переважно в експлікованому ("Priti Patel's toxic xenophobia", "The poisonous politics of Priti Patel", "Priti Patel's toxic legacy as Home Secretary", "The poster girl for our poisonous politics") виді. Під час асоціативного експерименту токсичність Пріті Патель була визначена як комбінація постколоніального комплексу неповноцінності Британського Раджи та комплексу вищої касты ("Priti Patel is the most toxic combination of a post-colonial British Raj inferiority complex and a upper-caste superiority complex"), а також дволикою та невідповідною поведінкою ("Priti Patel is a liar, duplicitous and very incongruous"). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Пріті Патель, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферічними ознаками британського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у Великій Британії. Типологічний індекс політичної токсичності Пріті Патель становить 57,1% (середній).

5.2.3.1 "The poisonous politics of Priti Patel". "Her own brand of toxic politics". "Reactionary loose cannon". На думку марксистської та революційної соціалістичної організація Сполученого Королівства Counterfire токсичність Пріті Патель пов'язується із її реакційною та безрозсудною політикою, наприклад:

(30) <...The disgraced former minister Priti Patel is back in government with *her own brand of toxic politics* that must be opposed by the left. Britain's new Home Secretary, Priti Patel, is a reactionary loose cannon of the worst kind. Normally, it might be hard to imagine someone with her record of recklessness being seen back in any kind of front bench role, still less a major one ...> (PP_t_1).

Токсичність Пріті Патель вербалізується у наведеному контенті через наступні семи із негативною цінністю:

(94)→ **disgraced** "*having lost people's respect because of bad behavior that has been made public*"/**зганьблений** "втративши повагу людей через погану поведінку, яка була оприлюднена" (<https://dictionary.cambridge.org/disgraced>);

(95)→ **reactionary loose cannon** "a *reactionary* is someone who opposes reform or change, especially in the realm of politics" + "someone who behaves in an *uncontrolled* or *unexpected* way and is likely to cause problems for other people"/**реакційна безвольна гармата** "пов'язаний з реакцією; протилежне прогресивний" + "хтось, хто поводиться *неконтрольовано* або *несподівано* та може спричинити проблеми іншим людям" (PP_t_2), що відбиває зв'язок токсичності Пріті Патель із ознаками "*реакційний*", "*неконтрольований*" та "*несподіваний*";

(96)→ **reckless** "*doing something dangerous and not worrying about the risks and the possible results*"/**безрозсудний** "робити щось *небезпечно* і не турбуватися про ризики та можливі результати" (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/reckless?q=reckless+>), що відбиває зв'язок токсичності Пріті Патель із ознаками "*безрозсудний*" та "*небезпечний*", де остання належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY.

5.2.3.2. "Priti Patel's toxic xenophobia". Британські медіа вказують, що саме токсична ксенофобія Пріті Патель є сприяє реальній шкоді країні, а не мігранти на човні в морі, наприклад:

(31) <...The Home Secretary's spectacular lack of humanity towards migrants is obscuring the *very real damage* her government is doing to the country. Yet, despite the bleak and difficult future that worries communities across the UK, and the loss of loved ones by so many, Patel has the audacity to claim that her actions are by and for the people. She continues to justify her actions, tweeting that: "I know that when the British people say they want to take back control of our borders - this is exactly what they mean."/укр. вражаюча нелюдність міністра внутрішніх справ щодо мігрантів приховує *реальну шкоду*, яку її уряд завдає країні. Проте, незважаючи на похмуру та важке майбутнє, яке турбує громади по всій Великій Британії, і втрату багатьох близьких, Патель має нахабність стверджувати, що її дії зроблені для людей. Вона продовжує виправдовувати свої дії, написавши у

Twitter: "Я знаю, що коли британці кажуть, що хочуть повернути контроль над нашими кордонами, вони мають на увазі саме це...> (PP_t_2).

Токсична ксенофобія Пріті Патель семіотизується через наступний семний набір негативних ознак:

(97)→ **lack of humanity, inhuman** "*lacking qualities of sympathy, pity, warmth, compassion, or the like*"/негуманний "позбавлений людяності у своїх діях і ставленні до інших людей" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/inhuman>), що відбиває зв'язок токсичності Пріті Патель із ознакою "*harmful/небезпечний, шкідливий*", яка належить до медіальної зони британського концепту TOXICITY і пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(98)→ **audacious** "*showing a willingness to take risks or offend people*"/нахабний "демонстрація готовності піти на ризик або образити людей" (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/audacious?q=audacious+>), що відбиває зв'язок токсичності Пріті Патель із ознаками "*insolent/нахабний*" та "*offensive/образливий*", які належать до медіальної зони британського концепту TOXICITY.

5.2.3.3 "Toxic clash"/"Токсичне зіткнення". "Atmosphere of fear"/"атмосфера страху". "Bullying staff in 'toxic' Home Office"/"Знуцання над персоналом "токсичного" міністерства внутрішніх справ". Британські медіа звинувачують Пріті Патель у знущаннях над персоналом міністерства внутрішніх справ та створення токсичної атмосфери страху та зіткнення персонала друг з другом, наприклад:

(32) <... Priti Patel has attempted to oust her most senior civil servant after a *toxic clash* at the top of the Home Office. Multiple sources inside the department have accused the home secretary of bullying, belittling officials in meetings, making unreasonable demands and creating an "atmosphere of fear...> (PP_t_4).

Вербалізація токсичної обстановки у міністерстві внутрішніх справ відбувається за рахунок наступних сем із негативною конотацією:

(99)→ **bullying** "*abuse and mistreatment of someone vulnerable by someone stronger, more powerful*"/залякування "викликати в кого-небудь страх, переляк" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/bullying>), яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(100)→ **belittling** "*expressing disparagement*"/приниження "ставити в принизливе становище, ображати" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/belittling>), що пов'язано із ознакою "*humiliating*/що принижує, ображає", яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(101)→ **unreasonable** "*not governed by or acting according to reason*"/необґрунтований "позбавлений достатньої кількості фактів, доказів; бездоказовий" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/unreasonable>);

(102)→ **atmosphere of fear** "*an unpleasant emotion or thought that you have when you are frightened or worried by something dangerous, painful, or bad that is happening or might happen*", яка належить до ядерної зони британського концепту TOXICITY.

Таким чином, ми прослідковуємо міжваріантний збіг у вербалізації токсичності за ядерною ознакою "FEAR /FEARMONGERING" в американському (Ендрю Куомо) та британському (Пріті Патель) медійно-політичних дискурсах.

5.2.3.4 'Toxic' borders bill/'Закон про токсичні межі'. 'Draconian Borders Bill'. Українська криза посилює тиск на Пріті Патель, щоб вона скасувала "токсичний" законопроект про кордони, наприклад:

(33) <...The Ukraine crisis is piling pressure on the UK Government to scrapits draconian Borders Bill. If passed, (*токсичний ефект*) it would criminalise any refugees – including Ukrainians fleeing for safety – who arrive in the UK outwith official resettlement schemes. Former UN secretary-general Ban Ki-moon called it a "damaging precedent" that would threaten the integrity of the global asylum system> (PP_t_5).

Токсичність закону Пріті Патель про кордони вербалізується через семи із негативною цінністю:

(103)→ **draconian** Borders Bill "*draconian laws, government actions, etc. are extremely severe, or go further than what is right or necessary*"/"драконівські закони, дії уряду тощо є надзвичайно суворими або йдуть далі, ніж те, що є правильним чи необхідним" (<https://dictionary.cambridge.org/draconian?q=draconian>);

(104)→ **damaging** "*causing or able to cause damage, harm*"/пошкоджуючий "своїми діями, вчинками зробити прикрість людині або завадити якій-небудь справі" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/damaging>), яка належить до ознаки "*harmful/небезпечний, шкідливий*" медіальної зони британського концепту "TOXICITY" і пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" в англійській мові.

5.2.3.5 "Toxic behaviour"/"Токсична поведінка". За даними незалежного британського видання *Inews* токсична поведінка Пріті Патель демонструє британські низькі політичні стандарти, наприклад:

(34) <...In widening her holiday to include a tete-a-tete with the Israeli Prime Minister, a lobbyist and a couple of other Israeli politicians into the bargain, Patel rode roughshod over the laws and codes of international diplomacy. She met with security officials of another state without British personnel present ...> (PP_t_6).

Токсична поведінка Пріті Патель, яка порушує стандарти міжнародної британської дипломатії, семіотизується через сему:

(105)→ **roughshod** "*marked by tyrannical force, to do what you want without giving any attention to other people or their wishes*"/грубий, за допомогою грубої сили робити те, що хочеш, не звертаючи уваги на інших людей чи їхні бажання" (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/roughshod?q=roughshod>), яка використовується як дієслово "грубо зупиняти, збивати з ніг" (пор. "roughshod over the laws" "проїхатися за законами"/"зневажати закони", "нехтувати законом", "копитчити", *рос.* сбивать копытом, грубо останавливать) і

пов'язується із ознакою "rude/грубий", яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY.

5.2.3.6 "Toxic, racist government"/"Токсичний, расистський уряд".

Британські медіа повідомлюють, що Пріті Патель самовдоволено захоплює свободу у поколінь іммігрантів, і що її промова на конференції Консервативної партії була майстер-класом з расової безпеки:

(35) <...Home secretary Priti Patel's speech at the Conservative party conference made me nervous, even AFRAID to an extent. Her smug grin, haughty demeanour, the head nods, incensed finger-pointing, stolen laughs. These behaviours gave her speech a sinister element, a performance that somehow felt more jarring than the other examples of nauseating, tumultuous politics we've seen as of late ...> (PP_t_7).

Токсичність Пріті Патель вербалізується через наступний ряд негативно забарвлених сем:

(106)→ **nervous** "*marked by strength of thought, feeling, or style*"/нервовий "який перебуває у стані підвищеної чутливості, збудження, хвилювання, роздратування" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/nervous>);

(107)→ **afraid** "*filled with fear or apprehension*"/боязливий "який усього боїться; несміливий, полохливий, лякливий" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/afraid>), яка належить до ядерної ознаки "FEAR" британського концепту TOXICITY;

(108)→ **smug/smugly** "*highly self-satisfied*"/самовдоволений "який відчуває задоволення самим собою і не приховує цього, усвідомлюючи свої достоїнства, заслуги, переваги тощо" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/smugly>), яка належить до ознак "self-centred/ егоцентричний" периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(109)→ **sinister** "*singularly evil or productive of evil*"/зловісний, "який передвіщає зло, нещастя, свідчить про наближення чогось важкого, поганого" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/sinister>).

5.2.3.7 "Toxic legacy"/"Токсична спадщина". Британське новостне видання News NCR вважає, що іміграційна політика Пріті Патель є токсичною спадщиною "найгіршого міністра внутрішніх справ на пам'яті", яка залишила моральний дух Міністерства внутрішніх справ у лахміттях, наприклад:

(36) <...The broken asylum system has nothing to do with asylum seekers and everything to do with years of neglect by Ministers of Home Office systems and processes <...> In essence the new Borders Bill is an anti refugee bill that will cause misery to thousands of people and pointless billions to administer. This will be Priti Patel's *toxic legacy* as home secretary, herself the child of immigrants: the further embedding of a racist, hostile, xenophobic environment into British society ...> (PP_t_8).

Вербалізація політичної токсичної спадщини Пріті Патель відбувається через наступний набір негативно забарвлених сем:

(110)→ **broken** "*damaged or altered by or as if by breaking*"/зламаний "фізично або морально знесилений" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/broken>);

(111)→ **misery** "*a state of great unhappiness and emotional distress*"/стан великого нещастя та емоційного стресу" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/misery>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNHAPPINESS/НЕЩАСТЯ";

(112)→ **pointless** "*devoid of meaning*"/безглуздий, "позбавлений глузду; нісенітний, дурний" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/pointless>);

(113)→ **racist** "*having, reflecting, or fostering the belief that race is a fundamental determinant of human traits and capacities and that racial differences produce an inherent superiority of a particular race*"/расистський "такий, що стверджує вищість одних рас чи етносів над іншими" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/racist>);

(114)→ **hostile** "*openly opposed or resisting*"/ворожий "який виявляє ворожнечу, ненависть; сповнений недоброзичливості" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hostile>);

(115)→ **xenophobic** "*one unduly fearful of what is foreign and especially of people of foreign origin*" укр. хтось надмірно боїться того, що є чужим, і особливо людей іноземного походження" (<https://www.merriam-webster.com/xenophobic>).

Таким чином, робимо висновок про те, що токчиний імідж Пріті Патель, яка сама народилася в родині іммігрантів, увиразнюється, з одного боку, її політикою, націленою на тих, з ким вона імпліцитно ідентифікує себе як іммігрантів, незважаючи на те, що вона сама є частиною тих, хто народився за межами Британії, з іншого боку, вона використовує посадові привілеї і ти самим ідентифікує себе із Британською імперією, яка "пограбувала та колонізувала стільки країн, де репарацій ніколи не буде достатньо" (PP_t_9).

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Пріті Патель у медійно-політичній комунікації Великої Британії простежується взаємозв'язок із ціннісними зонами концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" та "UNHAPPINESS/НЕЩАСТЯ" в англійській мові, ознакою "FEAR", що належить до ядерної зони британського концепту TOXICITY, а також ознаками "pointless/безглуздий", "racist/расистський", "hostile/ворожий", "xenophobic/ксенофобський", які вербалізуються в межах актуальної адженди британської політики МІГРАЦІЯ/МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА.

5.2.4 Дискурс-портрет Джеремі Корбіна

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Джеремі Корбіна відбувається в британських медіа переважно в експлікованому ("JeremyCorbyn'stoxiclegacy", "Toxic Jeremy Corbyn", "The Toxic Antisemitism That Corbyn Shars", "ThetoxicityofJeremyCorbyn", "Poisonous cynic") виді. Під час асоціативного експерименту токсичність Джеремі Корбіна була пов'язана із його антисемітською та екстремістською поведінкою ("I suppose Jeremy Corbyn to be one of the most toxic. He is an anti-Semite and an extremist"). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Джеремі Корбіна, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками британського концепту TOXICITY та з актуальними

медійними аджендами у Великій Британії. Типологічний індекс політичної токсичності Джеремі Корбіна становить 34,9% (середній).

5.2.4.1 "Toxic legacy"/"токсична спадщина". Токсичність політичної спадщини Джеремі Корбіна пов'язана із тим, що лейбористська партія під його керівництвом стала синонімом ворожнечі проти євреїв і всіх теорій змови:

(37) <...When it's this poisonous cynic who has done so much to antagonise British Jews, this banal egotist who has set back centre-left politics in this country for a generation... Corbyn is lingering in search of a legacy but he already has one. Under his dull, dismal leadership, Labour has become a byword for animus against Jews and every strain of conspiracy theory that proceeds therefrom <...> In December, Corbyn led Labour to its worst defeat since 1935 and saw intergenerational Labour strongholds such as Redcar and Bishop Auckland vote Conservative <...> This is Corbyn's legacy ...> (JC_t_1).

Токсична спадщина Джеремі Корбіна вербалізується через наступний набір негативно забарвлених сем, зокрема:

(116)→ **poisonous** "very unpleasant and unkind" (<https://dictionary.cambridge.org/poisonous>)/отруйний "який згубно діє на кого-, що-небудь; шкідливий" (<http://sum.in.ua/s/otrujnyj>), яка належить доознаки "harmful / небезпечний, шкідливий" медіальної зони британського концепту TOXICITY та пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE / ШКОДА" в англійській мові;

(117)→ **banal** "lacking originality, freshness, or novelty" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/banal>)/банальний "який утратив виразність через часте повторення; утертий, неоригінальний" (<http://sum.in.ua/s/banalnyj>);

(118)→ **dull** "lacking zest" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/dull>) /нудний "який викликає відразу, антипатію; неприємний, антипатичний";

(119)→ **dismal** "*sad and without hope*" (<https://dictionary.cambridge.org/dismal/>)/похмурий "який створює сумний, гнітючий настрій, викликає неприємні почуття, сумні спогади" (<http://sum.in.ua/s/pokhmuryj>);

(120)→ **defeat** "*the fact of losing against someone in a fight or competition, or when someone or something is made to fail*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/defeat/>)/поразка "невдача в боротьбі за що-небудь, у якійсь справі і т. ін." (<http://sum.in.ua/s/porazka>).

5.2.4.2. "Toxic culture"/"Токсична культура". "Токсичну культуру" лейбористів та їх лідера Джеремі Корбіна британське Інтернет-видання *Mirror* звинувачують в програвші виборів, наприклад:

(38) <...A *toxic culture*, the leadership of Jeremy Corbyn and a litany of organisational failures have been blamed for the Labour Party's disastrous loss in the last election <...> Labour had been "unprepared" for an election, went in with "no clear message", and ultimately with a complex manifesto, marked by a plethora of policy announcements seen as impossible to deliver ...> (JC_t_4).

Вербалізація політичної токсичності партії лейбористів та самого Джеремі Корбіна відбувається через наступний набір сем, які не мають чіткої негативної конотації:

(121)→ **unclear** "*difficult to understand*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/unclear/>)/нечіткий "який не має конкретних, чітко, яскраво виражених норм, форм";

(122)→ **complex** "*a whole made up of complicated or interrelated parts*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/complex/>) складний "важкий для розуміння, вирішення, здійснення" (<http://sum.in.ua/s/skladnyj>);

(123)→ **impossible** "*incapable of being or of occurring*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/impossible/>)/неможливий "якого не можна здійснити, виконати, дістати, добитися та ін.; нездійснимий" (<http://sum.in.ua/s/nemozhlyvyj>).

5.2.4.3 "Political discourse that has become toxic"/"Політичний дискурс, який став токсичним". Британські медіа вважають, що політичний дискурс

лейбористської партії під керівництвом Корбіна став токсичним через відокремленість та відстороненість партії від критики у соціальних мережах та перебування її членів в інформаційній ехо-камері, наприклад:

(39) <...In part the problem of the left's growing intellectual difficulties are a by-product of a *political discourse that has become toxic*. It is sometimes forgotten that before the age of Twitter there was a healthy detachment between politicians, commentators, journalists, voters, and activists. This detachment slowed down the process of discussion, but it did not end it <...> It is difficult to divorce *Corbynism* from social media, and so this has created a safe bubble in which Corbyn's most loyal supporters validate each other but convince few others that they are right. If anything, this hostile environment for criticism can have the opposite effect ...> (JC_t_3).

Токсичність ехо-камери лейбористів у соцмережах вербалізується через наступні семи із негативною цінністю:

(124)→ **detachment** "*indifference to worldly concerns*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/detachment>)/відсторонений "який не виявляє цікавості до кого-, чого-небудь; відчужений";

(125)→ **hostile environment** "*having an intimidating, antagonistic, or offensive nature*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hostile>); "The term "hostile environment" has become a buzz word used by employees to complain about everything from a chatty co-worker to a malfunctioning computer" (<https://www.foley.com/what-is-a-hostile-environment-exactly>)/ворожий, що виявляє ворожнечу, ненависть; сповнений недоброзичливості", "Термін "вороже середовище" став гучним словом, яке використовують працівники, щоб скаржитися на все: від балакучого колеги до несправного комп'ютера".

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Джеремі Корбіна у медійно-політичній комунікації Великої Британії простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ ШКОДА" в англійській мові, ознаками "*harmful/небезпечний, шкідливий*" та "*anti-semitic/антисемітський*", що належать відповідно до медіальної та периферійної зон британського концепту TOXICITY, а також ознаками "*dull/нудний*",

"*dismal*/похмурий", "*hostile*/ворожий", "*detachment*/відсторонений", які актуалізуються в межах актуальної адженди британської політики АНГЛІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ/АНТИСЕМІТИЗМ.

5.2.5 Дискурс-портрет Найджела Фараджа

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Найджела Фараджа відбувається яв британських медіа переважно в експлікованому ("Farage's toxic xenophobia", "toxic" Nigel Farage", "Nigel Farage is not 'controversial' – he is toxic", "poisonous politics of Nigel Farage", "Nigel Farage's toxic attitude to migrants"), а також метафоризованому ("the most dangerous man in Britain", "Brexit 'puppet master'", "grubby little shit-encrusted fascist", "clown of Brexit", "his initials NF also stood for National Front") видах. Під час асоціативного експерименту токсичність Найджела Фараджа, Томі Робінсона і Бена Бредлі була пов'язана із його брехливою, небезпечною та загрожуючою простим людям поведінкою ("Nigel Farage, Tommy Robinson and Ben Bradley...They are fake patriots lying all the time...They are dangerous and threaten common people"). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Найджела Фараджа, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками британського концепту TOXICITY та з актуальними медійними аджендами у Великій Британії. Типологічний індекс політичної токсичності Найджела Фараджа становить 65,1% (високий).

5.2.5.1 "Toxic connections to extreme and far-right figures across the world"/"токсичні зв'язки з екстремістами та ультраправими діячами по всьому світу". "Toxic overseas associates"/"Токсичні закордонні партнери". Токсичність Найджела Фараджа визначається перш за все його зв'язками із екстремістськими та ультраправими організаціями на міжнародному рівні:

(40) <...However, there is an enormous gulf between his self-presentation and reality. Farage has used racism, xenophobia, sexism and Islamophobia to stir up division, has *toxic connections* to extreme and far-right figures across the world... Below we round up Farage's attempts to exploit prejudice, his divisive and dishonest statements, his elite background and his *toxic overseas associates* ...> (NF_t_1).

Вербалізація токсичних зв'язків виконується через наступні семи негативної оцінності:

(126)→ **prejudice** "*injury or damage resulting from some judgment or action of another in disregard of one's rights*/укр. травми чи збитки, що виникли внаслідок рішення чи дій іншої особи, які порушують права людини" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/prejudice>), яка пов'язана із ознакою "*harmful, damage*/шкідливий" медіальної зони британського концепту TOXICITY і пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА";

(127)→ **divisive** "*creating disunity or dissension*/укр. створюючи розбіжності чи розбрат" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/divisive>), яка пов'язана із ознакою "*divisive*/що сіє чвари, що викликає ворожнечу" периферійної зони британського концепту "TOXICITY";

(128)→ **dishonest** "*characterized by lack of truth, honesty, or trustworthiness: unfair, deceptive*/укр. характеризується відсутністю правди, чесності чи надійності: несправедливість, обман" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/dishonest>), яка належить до ядерної ознаки "*lying, dishonest*/брехливий, нечесний, непорядний" британського концепту TOXICITY.

5.2.5.2 "Grubby little shit-encrusted fascist"/"Маленький брудний вкритий лайном фашист". "Drowning in his own toxic bullshit / "Потоплення у власній токсичній фігні". "His own toxic faeces"/ "Власні токсичні фекалії". Токсичність іміджу Найджела Фараджа визначається онлайн-виданням *News Thump* його відкритою профашистською позицією, наприклад:

(41) <... Former UKIP leader, Nigel Farage, has been rescued by the RNLI after being consumed by a tidal wave of *his own toxic faces* ...Farage said, "I take back what I said about the RNLI being a taxi service for drowning migrant bastards, but if they were, I would definitely have given them five stars." Williams added, "There are people who say we should have left the *grubby little shit-encrusted fascist*

to drown, but it is our mission to help people of all colours and creeds. "*Even the brown ones*> (NF_t_3).

Вербалізація токсичності Найджела Фараджа відбувається за рахунок наступних сем із історично-негативною цінністю:

(129)→ **fascist** "*a political system based on a very powerful leader, state control, and being extremely proud of country and race, and in which political opposition is not allowed*" (<https://dictionary.cambridge.org/fascism?q=fascist>);

(130)→ **brown** алуз. "*the color brown was the identifying color of Nazism and fascism in general, due to its being the color of the SA paramilitaries also known as Brownshirts*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/brownshirts>)

5.2.5.3 "Current status as the United Kingdom's most toxic brand"/ "Поточний статус як найтоксичнішого бренду Сполученого Королівства".

У 1991 році Алан Скед заснував анти-ЄС партію. Тепер він жахається тим, що це сталося, і визначає Найджела Фараджа як монстра, наприклад:

(42) <...But I no longer recognize the party I founded. In the years since I stepped down as its leader, UKIP has become a vehicle of the far-right, obsessed (with race and immigration). Ironically, the party has recently drawn strength from the very European Union it opposes, and *its current status as the United Kingdom's most toxic brand* threatens to undermine the case for British withdrawal from the EU. The party, in other words, could destroy the cause for which it was created. My dream has turned into a nightmare. ...> (NF_t_4).

Токсичність Найджела Фараджа вербалізація через негативно забарвлені семи:

(131)→ **obsessed** (with race and immigration) "*preoccupied with or haunted by some idea, interest, etc.*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/obsessed/>)
одержимий (питаннями раси та імміграції) "який перебуває, в полоні якогонебудь почуття, ідеї, пристрасті, настрою і т. ін" (<http://sum.in.ua/s/oderzhymyj>);

(132)→ **nightmare** "*something (such as an experience, situation, or object) having the monstrous character of a nightmare or producing a feeling of anxiety or terror*/укр. щось (наприклад, досвід, ситуація або предмет), що має жахливий

характер кошмару або викликає почуття тривоги чи жаху" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/nightmare>);

(133)→ **monster** "*a person of unnatural or extreme ugliness, deformity, wickedness, or cruelty*/укр. людина неприродної або надзвичайної потворності, деформації, зла чи жорстокості" (<https://www.merriam-webster.com/monster>).

5.2.5.4 "Prospect perhaps too toxic"/"Перспективи можливо надто токсичні". Британські медіа визначають політичний союз Найджела Фараджа з Борісом Джонсоном як токсичну таємну змову, наприклад:

(43) <... It's a gift to Corbyn then and in more ways than one. Not only might Labour profit from a divide in Brexit support, but Farage's alignment with Johnson—however "unilateral" speaks to the specter of a right-wing cabal. Lump the Leave-backing leaders together, throw in an endorsement from Дональд Трамп, and you have a *prospect perhaps too toxic* for any one-time Labour voter, Brexit-backing or not> (NF_t_5).

Токсичність союзу Найджела Фараджа з Борісом Джонсоном вербалізується через сему із негативною цінністю:

(134)→ **cabal** "*the contrived schemes of a group of persons secretly united in a plot (as to overturn a government)*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/cabal>)/змова"таємна угода для досягнення якої-небудь мети (частіше політичної)" (<http://sum.in.ua/s/zmova>).

5.2.5.5 "To tap into a toxic nostalgia"/"Піддатися токсичній ностальгії". Британське видання "The Daily Beast" визначило Найджела Фаража, Боріса Джонсона та Джейкоба Різ-Могга як "трьох Brexit-клоунів" і "токсичне тріо" у протистоянні із Євросоюзом, наприклад:

(44) <...Farage, Johnson and Rees-Mogg have all *tapped into a toxic nostalgia* in which the European Union was cast as a kind of polyglot monster that subjugated a once-glorious British apartness...wanting to restore the moat of the English Channel as the line between them and "the other."> (NF_t_7)

Вираження токсичної ностальгії за боротьбою проти Євросоюзу семіотизується через іронічно забарвлені семи:

(135)→ **subjugate a once-glorious British apartness** "*to bring under control and governance as a subject*" (<https://www.merriam-webster.com/subjugate>) /підкоряти "підпорядковувати що-небудь чомусь, ставити щось у залежність від іншого" (<http://sum.in.ua/s/pidkorjaty>);

(136)→ **monster** "*any imaginary frightening creature, especially one that is large and strange*/укр. будь-яка уявна страшна істота, особливо велика та дивна" (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/monster?q=Monster>).

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Найджела Фараджа у медійно-політичній комунікації Великої Британії простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" в англійській мові, ознаками "*lying, dishonest*/брехливий, нечесний, непорядний", "*harmful*/небезпечний, шкідливий", "*divisive*/що викликає ворожнечу", що належать до ядерної, медіальної та периферійної зон британського концепту TOXICITY і таким чином охоплюють зв'язки із усіма асоціативними концептуальними зонами досліджуваного концепту, які актуалізуються в межах адженд британської політики ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ та БРИТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ/ФАШИЗМ.

5.2.6 Дискурс-портрет Джона Беркоу

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Джона Беркоу відбувається в британських медіа переважно в експлікованому ("John Bercow's toxic legacy", "John Bercow's toxic manner", "Toxicity Featuring John Bercow"), а також метафоризованому ("serial bully", "serial liar") видах. Під час асоціативного експерименту токсичність Джона Беркоу була пов'язана із його діями, які викликали гнів багатьох виборців і підірвали довіру народу до парламенту, а також звинуваченнях у сексуальних домаганнях і знущаннях ("John Bercow is toxic. Immodest to a fault, his actions enraged many voters and corroded popular trust in parliament. He is accused of sexual harassment and bullying, which he denies, of course."). Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Джона Беркоу, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферійними ознаками британського концепту TOXICITY та з

актуальними медійними аджендами у Великій Британії. Типологічний індекс політичної токсичності Джона Беркоу становить 0,5 % (максимально низький).

5.2.6.1 "Bercow's toxic commitment to 'diversity'"/"Токсична прихильність Беркоу "різноманітності". "Venomously woke agenda"/"Отруйна ліва адженда (воук-ідеологія)". Британські медіа єдині в одному, що саме токсична манера Джона Беркоу заплямувала британську політику зловживанням своїм впливовим становищем у центрі британської демократичної системи:

(45) It also brands him a "serial bully" and "serial liar". Hopefully this will be the last we hear of Mr Bercow. Given that Labour has suspended his membership, and he has received a lifetime ban from Parliament, it seems unlikely anyone is now going to give him the peerage he craves ...>; (JB_t_1)

(46) <...The report gives an insight into *Bercow's toxic commitment to 'diversity'* and how he used (abused) his powerful position at the heart of the British democratic system to progress his *venomously woke agenda*. The Establishment in the public, private and charitable sectors is swollen with people like him (Коментар до повідомлення: Julian Pellatt: "I have read the report – it is damning"→токсичний ефект на опосередкованого адресата, неприсутній третій)...> (JB_t_2)

Токсична поведінка Джона Беркоу на посаді спікера палати громад Великої Британії вербалізується через наступні семи із негативною оцінністю:

(137)→ **bullying** "*abuse and mistreatment of someone vulnerable by someone stronger, more powerful*"/залякування "викликати в кого-небудь страх, переляк" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/bullying>), яка пов'язана із ознакою "*harmful, damage*/шкідливий" медіальної зони британського концепту "TOXICITY" та ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" в англійській мові;

(138)→ **lie** "*to make an untrue statement with intent to deceive*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/lie>)/брехати "говорити неправду"

(<http://sum.in.ua/s/brekhaty>), яка належить до ядерної ознаки "*lying, dishonest*/брехливий, нечесний, непорядний" британського концепту "TOXICITY";

(139)→ **venomously** "*spiteful, malevolent*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/venomously>)/отруйний "перен. злісний, ненависний" (<http://sum.in.ua/s/otrujnyj>), яка пов'язана із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" в англійській мові.

5.2.6.2 "Mr Bercow for starting the toxic atmosphere in the chamber"/"Беркоу за створення токсичної атмосфери в палаті". "Igniting climate of personal abuse in the Commons"/"Розпалювання атмосфери особистих образ у Палаті громад". Правий британський таблоїд "The Sun" пов'язує токсичність спікера Джона Беркоу із звинуваченнями його у розпалюванні атмосфери особистих образ у Палаті громад, наприклад:

(47) <... Ben Wallace <...> pointed the finger at Mr Bercow for starting the *toxic atmosphere in the chamber* – despite being one of Boris's most bitter critics over his bruising exchanges with Labour MPs this week. Mr Wallace said: "There are people in our Parliament who hold quite a strong responsibility for personalising political debate." I have watched the Speaker personalise time and time again his criticism of colleagues. I've seen him consistently ridicule colleagues. **That has an effect**, as he is the leader of political discourse in this country ...> (JB_t_3).

Вербалізація токсичності Джона Беркоу відбувається через семи:

(140)→ **personalizing** "*cause (an issue, argument, etc.) to become concerned with personalities or feelings rather than with general or abstract matters*"/персоналізація "підвищення уваги журналістів до діяльності окремих політиків і зниження уваги до партій, а також на зміни в організації та проведенні передвиборчих кампаній" (<https://dictionary.cambridge.org/english/personalizing>);

(141)→ **ridicule** "*to make fun of*" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/ridiculing>)/висміювати "брати на сміх, виставляти когось, що-небудь у смішному вигляді, глузувати, кепкувати з когось, з чогось" (<http://sum.in.ua/s/vysmijuvaty>), десегмент "*that has an effect*" є прямою

вказівкою на токсичний ефект від поведінки Джона Беркоу як лідера політичного дискурсу в Великій Британії.

5.2.6.3 "Toxic atmosphere"/"Токсична атмосфера". "Westminster's toxic air"/"Токсичне повітря Вестмінстера". Ліберальне британське видання *Financial Times* ввіжає, щодля очищення токсичного повітря Вестмінстера потрібна, щоб спікер Джон Беркоу мав взяти на себе відповідальність і піти у відставку, наприклад:

(48) <...Bullying and sexual harassment should not be tolerated in any workplace. For such a *toxic atmosphere* to exist within the Palace of Westminster, unchallenged for decades, is something close to a national disgrace. British MPs are public servants who craft laws and lead opinion. Yet too many of them have been unwilling or unable to support adequately the more junior staff working within their own walls ...> (JB_t_4).

Токсичність політичної атмосфери у Вестмінстері вербалізується через наступні семи із негативною оцінністю:

(142)→ **bullying** "*abuse and mistreatment of someone vulnerable by someone stronger, more powerful*"/залякування "викликати в кого-небудь страх, переляк" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/bullying>), яка належить до периферійної зони британського концепту TOXICITY;

(143)→ **sexual harassment** "*uninvited and unwelcome verbal or physical behavior of a sexual nature especially by a person in authority toward a subordinate (such as an employee or student)*" /укр. **сексуальні домогання** "непрохана та небажана вербальна чи фізична поведінка сексуального характеру, особливо з боку особи, яка має владу, щодо підлеглого (наприклад, працівника чи студента)" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/sexual%20harassment>), яка належить до периферійної зони британського концепту "TOXICITY";

(144)→ **national disgrace** "*loss of grace, favor, or honor*" /укр. **національна ганьба** "втрата благодаті, прихильності чи честі" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/hostile>).

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Джона Беркоу у медійно-політичній комунікації Великої Британії визначаємо взаємозв'язок із ціннісними концептуальними зонами поняття TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" та "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" в англійській мові, а також ознаками "*lying, dishonest*/брехливий, нечесний, непорядний", "*harmful*/небезпечний, шкідливий", "*bullying*/цькування, булінг", "*sexual harassment*/сексуальне домагання", що належать доядерної, медіальної та периферійної зон британського концепту TOXICITY і охоплюють зв'язки із усіма асоціативними концептуальними зонами досліджуваного концепту, які актуалізуються в межах адженд британської політики ПОЛІТИЧНИЙ БУЛІНГ/ХАРАСМЕНТ.

У дискурс-портреті Джона Беркоу відмічаємо інституційну та медійну персоналізацію в його політичній поведінці, яка передбачає акцентування уваги на токсичних якостях політиків як засобі підвищення їх впізнання британських ЗМІ (Осадчук, 2014). Також простежуємо *внутриваріантний збіг* за ядерною ознакою у британських політиків Бориса Джонсона, Джона Беркоу та Найджела Фараджа у тому, що оба визначаються як "*liar*", тобто йдеться про етичну, а не політичну токсичність, яка має іманентний характер і належить до ядерної ознаки "*lying, dishonest*/брехливий, нечесний, непорядний" британського концепту TOXICITY.

5.3 Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі України

Токсичний імідж таких українських політиків, як Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Олексій Гончаренко, Ірина Верещук, Ілля Ківа, Гео Лерс визначається їх участю в експлікації таких контентів, як незалежність України від Росії, мовне питання, взаємини з США і корупція, які мають переважно популістський характер. У 2017 році тижневик "Новое время" визначив топ-10 українських політиків-популістів, які здатні довести країну до межі заради

прихильності електорату і задають моду ляяти опонентів, навіть не намагаючись запропонувати дієву альтернативу.

Кількісні показники токсичності політиків України за результатами пошуку в Гугл-середовищі за частотністю вживання прізвищ політичних фігур зі словом "токсичний": Юлія Тимошенко (**57 300**); Петро Порошенко (**47 300**); Віктор Медведчук (**9 310**); Ірина Верещук (**1 400**); Гео Лерос (**628**); Арсен Аваков (**12 500**). Співвідношення загальної кількості виділених ознак маніфестації політичної токсичності за результатами ідентифікаційного експерименту (152 ознаки: 81 – поведінка, 33 – слова, 17 – манера говоріння, 13 – жести, 8 – міміка до індивідуальних показників: Юлія Тимошенко (**111**), Петро Порошенко (**104**), Віктор Медведчук (**78**), Ірина Верещук (**55**), Гео Лерос (**54**), Арсен Аваков (**68**).

Обчислення ТПТ політичних фігур України та їх розподіл на три групи за ступенем прояву політичної токсичності: високий (1 група), середній (2 група) і низький (3 група) з критичними рівнями $\alpha_1 = 15\%$ та $\alpha_2 = 60\%$, наведено у таблиці 5.3.

Таблиця 5.3.

Обчислення типологічного індексу політичної токсичності у медійному дискурсі України

Політичні фігури	Кількість ознак семіотизації токсичності	Формула обчислення індексу токсичності	ТПТ, %	Ступінь токсичності
Юлія Тимошенко	111	$\frac{(111-54)}{(111-54)}$	100%	Високий
Петро Порошенко	104	$\frac{(104-54)}{(111-54)}$	81,72%	Високий
Віктор Медведчук	78	$\frac{(78-54)}{(111-54)}$	42,11%	Середній
Арсен Аваков	68	$\frac{(68-54)}{(111-54)}$	24,56%	Середній
Ірина Верещук	55	$\frac{(55-54)}{(111-54)}$	1,28%	Низький
Гео Лерос	54	$\frac{(54-54)}{(111-54)}$	0,7%	Низький

До першої групи відносимо Юлію Тимошенко (ТШПТ 100), Петра Порошенка (ТШПТ 81,7), до другої – Віктора Медведчука (ТШПТ 42,1), Арсена Авакова (ТШПТ 24,6), до третьої групи – Ірину Верещук (ТШПТ 1,3), Гео Лероса (ТШПТ 0,7).

5.3.1 Дискурс-портрет Юлії Тимошенко

Номінація семантичного типу "Токсична політикиня" для Юлії Тимошенко відбувається в українських медіа як у експлікованому ("токсичний союзник", "токсичний персонаж", "токсичний політик"), так і імплікованому ("зафоршмачений кандидат", "популіст", "корупціонерка") формах. В асоціативному експерименті Юлію Тимошенко було визначено як токсичну через "навіювання власних ідей шляхом підлаштування під необхідну ситуацію". Політичні прізвиська із компонентом "токсичний" в медійному просторі України не зафіксовано. Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Юлії Тимошенко, і визначимо зв'язок із ядреними, медіальними та периферічними ознаками концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" та з актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Юлії Тимошенко становить 100% (максимально високий).

5.3.1.1 "Популістка". Визначення Юлії Тимошенко як "популістки" в медійному контенті тижневика "Новий час":

(49) <...Тижневик **"Нове время"** визначив топ-10 українських політиків-**популістів** – людей, здатних довести країну до межі заради прихильності електорату. Видання стверджує, що в Україні кількість політиків, готових робити все, що завгодно заради власного рейтингу, зашкалює. Вони задали моду – ляяти опонентів, навіть не намагаючись запропонувати дієву альтернативу. Лідери тренду: Олег Ляшко та Юлія Тимошенко...> (ЮТ_t_1).

Популізм Юлії Тимошенко вербалізується через наступний набір сем із негативною цінністю:

(145)→ **межа** (довести країну до межі) "довести страну до останнього, крайнього ступеню" (<http://sum.in.ua/s/mezha>); далі нікуди; по саму ріпицю (Ужченко, 2018, с. 162);

(146)→ **лаяти (опонентів)** "різкими, образливими словами висловлювати осуд, докори; обзивати кого-небудь принизливими, образливими словами" (<http://sum.in.ua/s/lajaty>).

Ми бачим, що сема "довести країну до межі" співвідноситься із ознакою "деструктивний", яка належить до медіальної зони, а сема "лаяти (опонентів)" співпадає/співвідноситься із медіальною зоною українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ через ознаку "зневажливий/неповажливий (до співрозмовника)", а також периферійною зоною— через ознаку "образливий", яка належить до ображення як основного засібу вираження токсичності в українській мові: саме "завдавати кому-небудь душевного болю, моральної травми" позначає бути токсичним.

5.3.1.2 "Токсичний союзник". Визначення Юлії Тимошенко як "токсичного союзнику" знаходимо в контенті Радіо-Свобода, наприклад:

(50) <...Тимошенко дуже хоче бути президентом. Це – найвища її мета. Безпрецедентна жага влади – еліксир її "політичної молодості">...> Якщо (після всіх історій в її політичній біографії) Тимошенко досі не стала **токсичним союзником** для молодих політиків та інтелектуалів, і вони охоче несуть їй свої напрацювання, тішачись, що вона "внесла їх у суспільний дискурс" – це інфантильність...> (ЮТ_t_3)

Політична токсичність Юлії Тимошенко вербалізується через семи:

(148)→ **інфантильність** (молодих політиків та інтелектуалів) "власт. дитячому вікові; недорозвинений" (<http://sum.in.ua/s/infantylnyj>);

(149)→ **жага влади** "велике, нестримне бажання чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/zhagha>), які співвідносяться із ознаками "недорозвинений" та "нестриманий".

5.3.1.3 "Їжа буває занадто токсичною". Безвідповідальна поведінка Юлії Тимошенко на газових переговорах із Росією порівнюється у наступному контенті видання "Слово і Діло" із токсичною їжою, наприклад:

(51) <... У політиків поки немає відповідальності за свої слова. Вони керуються тим, що нав'язують політтехнологи. Грубо кажучи, шлунок не пам'ятає вчорашньої їжі, але їжа буває занадто токсичною. Тому пам'ятають гигикання Тимошенко з Путіним, її заборону публікувати статистичні дані в розпал кризи, коли вона була прем'єром. Пам'ятають і рішення Печерського суду, який забороняв критикувати уряд", – уточнив він...> (ЮТ_t_2).

Токсичність поведінки Юлії Тимошенко вербалізується через семи:

(150)→ гигикання (з Путіним) "сміятися, видаючи звуки "ги-ги" (<http://sum.in.ua/s/ghyghykaty>);

(151)→ заборона (публікувати статистичні дані в розпал кризи, критикувати уряд) "наказ не робити чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/zaborona>), які співвідносяться із ознаками "кокетливий" та "заборонний/забороняючий".

5.3.1.4 "Тема війни є токсичною". Бажання Юлії Тимошенко "лізти" на медійне поле президента (*Порошенко*) в питаннях війни стосується токсичності самого поняття війна, наприклад:

(51) <... Тимошенко вважає, що вона не має права на помилку і поводить ся вкрай обережно. Логіка в такій поведінці є – президент не міг запропонувати виразної соціальної політики, а питання війни та церкви не такі вже важливі <...> Існує, однак, і альтернативна точка зору, якою Тимошенко взагалі не варто було б лізти на поле президента. **Тема війни є токсичною**, тому що люди хочуть миру, а політики самі не знають, як можна вирішити проблему, не втрачаючи гідності...> (ЮТ_t_4).

Політичні амбіції Юлії Тимошенко та їхній зв'язок із токсичними темами вербалізується через сему:

(152)→ **втрачати гідність** "становитися підлим, нікчемним, мерзенним, безчесним (про людину та її поведінку)" (<http://sum.in.ua/s/neghidnyj>), яка пов'язується із ознаками "підлий, нікчемний, мерзенний, безчесний".

5.3.1.5 "Тимошенко – вона найменш токсична"; "Він (Коболєв) токсичний". Токсичність Юлії Тимошенко порівнюється відносно старих та молодих токсичних політиків, наприклад, Коболєва:

(52) <... Теоретично вона може бути із "Слуги народу", "Батьківщини", "Європейської солідарності", якщо пройдуть, то Радикальної партії, "Свободи". У цій конфігурації з більшою ймовірністю прем'єром буде **Юлія Тимошенко** — вона найменш токсична для Зеленського зі старих політиків. <...> Не уявляю, який божевільний політик проголосує за Коболєва <...> Він токсичний, відповідальний за завищені тарифи, не забуваємо про премії, які відлетіли до мами"...> (ЮТ_t_5).

Токсичність вербалізується через семи:

(153)→ **необґрунтований** (імпл. "спекулятивний") ("відповідальність за завищені тарифи/завищувати");

(154)→ **швидко зниклий** (імпл. "корупційний") ("премії, які відлетіли до мами/відлітати").

5.3.1.6 "Зафоршмачений" кандидат" (тобто, політично токсичний)". Токсичність Леоніда Черновецького проти токсичності Юлії Тимошенко, наприклад:

(53) <...На час другої кампанії задача була ще складнішою, адже Леонід Михайлович уже був "зафоршмаченим" кандидатом. **Тобто, політично токсичним** — це кримінальний жаргон... Блок Юлії Тимошенко виступив різко проти нього, а Юлія Володимирівна тоді була в силі, прем'єркою. Але ми поламали їй плани. І це була чиста, конкурентна боротьба...> (ЮТ_t_6).

Токсичність Леоніда Чернівецького вербалізується через семи:

(154)→ **Зафаршмачити (в зеківському слензі)** "виявитися замаранним, як у переносному, так і в прямому випадку, при цьому зафоршмачений переходить у нижчу касту опущених";

(155)→ **Зафаршмачити (в молодіжному слензі)** "щось зіпсувати", які співвідносяться із ознаками "замараний" або "зіпсований".

5.3.1.7 "Токсичний політик". Токсичність іміджу Юлії Тимошенко пов'язується із темою продажності українських політиків, наприклад:

(54) <... Судове рішення незалежного арбітражу нанесе удар по міжнародним напрацюванням Тимошенко. Звинувачення у мільярдній корупції – це привід для іноземних політиків відмовитися від спілкування з "токсичним" політиком. Очевидно, що іноземні політики не будуть своїм ім'ям покривати оборудки української корупціонерки...> (ЮТ_t_7)

Токсичність іміджу Юлії Тимошенко вербалізується через семи із негативної оцінності:

(156)→ **корупція** "підкупність, продажність урядовців і громадських діячів" (<http://sum.in.ua/s/korupcija>),

(157)→ **оборудка** "сумнівна (перев. незаконна) угода; афера, махінація" <http://sum.in.ua/s/oborudka>, які співвідносяться із ознаками "продажний, підкупний" та "сумнівний, незаконний".

5.3.1.7 "Токсичний персонаж". У шансах на коаліцію із Володимиром Зеленським Юлія Тимошенко визначається як токсичний персонаж, наприклад:

(55) <...Перезавантаження в парламенті автоматом допоможе перезавантажити уряд <...> Позбавлення від токсичних персонажів буде на руку владі. Але і переформатування в парламенті може послабити вплив ОП на рішення в Раді. <...>До того ж, Банкова прекрасно знає, що Юлія Тимошенко дуже небезпечний союзник, який в будь-який момент може спробувати перекинути ситуацію і взяти всю повноту влади в свої руки"...> (ЮТ_t_8).

Вербалізується політичної токсичності Юлії Тимошенко відбувається через семи:

(158)→ **небезпечний союзник** "який може заподіяти кому-небудь щось неприємне, якесь нещастя" (<http://sum.in.ua/s/nebezpechnyj>);

(159)→ **взяти всю повноту влади**, які співвідносяться із ознаками "неприємний, заподіючий нещастя", "знищувальний" та "необмежений".

5.3.1.8 "Токсичні зв'язки". Таємні та явні ознаки співпраці Юлії Тимошенко й Віктора Медведчука визначаються як токсичні зв'язки, наприклад:

(56) <...Тимошенко вимагає спростування слів про те, що вона "нещодавно здійснила черговий політичний перелом і зараз майже відкрито підтримує Віктора Медведчука, лідера проросійської опозиції в Україні". Політикиня вважає, що ці слова завдають шкоди її діловій репутації. Насправді Тимошенко намагається сказати, що зв'язки з Медведчуком є токсичними для неї. Втім, у пресі міститься велика кількість публікацій та повідомлень на цю тему...> (ЮТ_t_9).

Токсичність зв'язків із Віктором Медведчуком вербалізується через сему (161)→ завдавати (шкоди) "робити, чинити кому-небудь щось неприємне; заподіювати (збитки, втрати, неприємності тощо, що є наслідком яких-небудь дій, вчинків)" (<http://sum.in.ua/s/zavdavaty>; <http://sum.in.ua/s/shkoda>), що співвідноситься із ядерною ознакою лексеми "токсичний" – "шкідливий".

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Юлії Тимошенкоу медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок із ціннісною концептуальною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові, ознаками медіальних та периферійних зон концепту ТОКСИЧНІСТЬ ("деструктивний", "образливий", "шкідливий"), які актуалізуються в межах адженд української політики КОРУПЦІЯ та ВІЙНА. Гендерною індивідуально-специфічною компонентою у токсичному іміджі Юлії Тимошенко є ознака "кокетливий", яка пов'язана із невмісним намаганням подобатися особі іншої статі, зокрема на міждержавних перемовинах прем'єр-міністру Росії Володимиру Путіну.

5.3.2 Дискурс-портрет Петра Порошенка

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Петра Порошенка відбувається в українських медіа переважно в експлікованій ("токсичний президент", "токсичний персонаж", "токсичний політик", "токсичний Порошенко") формі. Контексти, в яких актуалізовано токсичні ефекти/

пошкодження від діяльності Петра Порошенко, безпосередньо пов'язані із ознакою "токсичний" ("токсична історія", "токсична спадщина", "токсичний актив", "токсичні зустрічі", "токсичний шлейф від перебування на посаді президента"). В асоціативному експерименті токсичність Петра Порошенко визначається тим, що він "паразитиє на тому, що відбувається". Політичні прізвиська із компонентом "токсичний" в медійному просторі України нами не зафіксовано. Розглянемо семний набір, яки розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Петра Порошенко, і визначемо їхній зв'язок із ядерними, медіальними та периферійними ознаками концепту ТОКСИЧНІСТЬ та актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Петра Порошенко становить 81,7% (високий).

5.3.2.1 "Токсичний персонаж". Найбільш часто п'ятий президент України визначається як "токсичний персонаж" в розігруванні політичних вистав в українському політичному дискурсі, наприклад:

(57) <... "Важко знайти іншого такого **токсичного персонажа** у політиці, якого так не любить більшість українських виборців <...>> Порошенко має високий антирейтинг. У різний час він був лише на рівні 30-40%. Це більше, ніж у Юлії Тимошенко, Юрія Бойка та Володимира Зеленського. Хоча восени рівень недовіри до п'ятого та шостого президента зрівнявся...> (ПП_t_1);

(58) <...Порошенко – це **токсичний персонаж**, він точно ніколи не виграє у Зеленського вибори <...> Порошенко загнав себе в електоральне гетто, з якого він не зможе вийти, бо він у ролі патріота, національно-демократичного лідера смішний <...> Фігурування у кримінальному впровадженні разом з Медведчуком, в результаті розслідування будуть впливати нові факти їхньої співпраці — все це буде сприяти ерозії його електорального ґрунту. З ним залишаться самі упороті, які неспроможні дивитися в обличчя правді...> (ПП_t_2).

Токсичність Петра Порошенко вербалізується через наступні семи:

(162)→ **анти рейтинг** "ранжований список людей, предметів, явищ тощо, які мають негативні якості" (<https://ru.wiktionary.org/wiki/антирейтинг>);

(163)→ **недовіра** "відсутність, втрата віри у що-небудь; зневіра" (<http://sum.in.ua/s/nedovira>);

(164)→ **смішний (у ролі патріота)** "який сприймається із сміхом, насмішкою" (<http://sum.in.ua/s/http://sum.in.ua/s/eroziya/smishnyj>);

(165)→ **ерозія (електорального ґрунту)** "руйнування; порушення" (<http://sum.in.ua/s/eroziya>) → Медіальна зонаконцепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний";

(166)→ **упоротий** "*перен., сленг* занадто захоплений чим-небудь, зациклений на чому-небудь; повернутий, такий, що поїхав" (<https://ru.wiktionary.org/wiki/упоротий>);

(167)→ **неспроможний** "який не може зробити що-небудь, безвисокий у чомусь" (<http://sum.in.ua/s/nespromozhnyj>).

Ми бачим, що сема "**ерозія (електорального ґрунту)**" співвідноситься із ознакою "деструктивний",

5.3.2.2 "*Політики токсичні для протилежних електоратів*".

Токсичність Порошенка і Медведчука для електоратів один одного, наприклад:

(59) <...Втім, завдання-мінімум зрозуміле. Порошенко і Медведчук наймовірно *токсичні для електоратів один одного*. Під час судових розглядів ...прізвище Порошенка завжди буде сусідити з прізвищем Медведчука. **І чим більше людей зрозуміють, що між Порошенком і Медведчуком під час війни був комерційний союз, тим більше електорату "відкусить" в обох Зеленський...** Є й особисте. *Зеленський відторгає Порошенка нутром...*> (ПП_t_3).

Токсичність зв'язків двох політиків вербалізується через сему (168) → **відторгати нутром** "підсвідомо, інтуїтивно відстороняти, відчужувати кого-, що-небудь від когось, чогось" (<https://goroh.pp.ua/тлумачення/відторгати>; <http://sum.in.ua/s/nutro>).

5.3.2.3. "Токсична історія". Справа Порошенко, де його звинувачують у державній зраді та фінансуванні тероризму, порівнюється із токсичною історією, наприклад:

(60) <...Будуть докази зібрані в повному обсязі і в рамках КПК — чи залишаться на рівні політичної команди через побоювання силовиків забруднитися в цій *токсичній історії (справі Порошенка)?...> (ПП_t_4).*

Токсичність справи Петра Порошенко вербалізується через сему:

(169)→ забруднитися "утратити моральну чистоту, ганьбитися; споганюватися" (<http://sum.in.ua/s/zabrudnjuvatysja>).

5.3.2.4 "Токсична спадщина". Шкідливість наслідків політики Петра Порошенко на посту президента України порівнюється із токсичною спадщиною, наприклад;

(61) <...Це і мав би здійснити Зеленський ще у 2019 році, відмовившись від *токсичної* і антиконституційної спадщини Порошенка. І посилатися в діалозі з міжнародними партнерами на домінуючу вимогу українських громадян щодо дотримання Будапештського меморандуму <...> Однак Зеленський і Ко, як справжні дилетанти, вирішили успадкувати *токсичну спадщину* Порошенка як свою. Тепер і мають головний біль переговорів США і Росії "про Україну за спиною України"!...> (ПП_t_5).

Токсичність шкідливих наслідків політики Петра Порошенко вербалізується через наступний набір сем із негативною цінністю:

(170)→ антиконституційний "який суперечить статті (статтям) конституції держави" (<https://slovnyk.ua/index.php/антиконституційний>);

(171)→ головний біль "постійно або часто виникаюча проблема" (<https://moiposlovcy.ru/frazeologizmy/909>).

5.3.2.4 "Токсичний актив"/"Токсичні зустрічі"/"Токсичний Порошенко"/"Токсичний шлейф від перебування на посаді президента". Наведені токсичні ефекти / пошкодження від діяльності Петра Порошенко, безпосередньо пов'язані із одною мейдійною аджендою – "Корупція", наприклад, "*токсичний актив*":

(62) <...Порошенко думає, що йому вдасться домовитися з ЄС та США, бо нібито всі кандидати гірші за нього. У нього із цим будуть великі складнощі. Він уже перетворюється для Заходу на "токсичний актив"... На Заході будуть готові працювати і з Тимошенко, і з лідером Опоблоку Бойком або будь-яким антикорупційним кандидатом...> (ПП_t_6).

Токсичні пошкодження від діяльності Петра Порошенка вербалізується через сему:

(173)→ **корупція** "підкупність, продажність урядовців і громадських діячів" (<http://sum.in.ua/s/korupcija>); "токсичні зустрічі", наприклад:

(63) <... Порошенко для заходу вже "відрізаний шмат"...Політолог запропонував згадати засідання конгресу США у 2014 році, коли Порошенко аплодував зал. ... Він тоді сприймався як новий герой, який модернізує країну і приведе її в Європу. Зараз його навіть на поріг Конгресу США не пустять. Імідж Президента за кордоном серйозно постраждав. *Зустрічатися західним партнерам з Президентом України стало дуже токсично*, такі зустрічі з Порошенком можуть для них закінчитися звинуваченнями в українській корупції...> (ПП_t_7).

Семіотизація політичної токсичності Петра Порошенка вербалізується через семи:

(174)→ **відрізаний шмат** "йдеться про кого-чого-н., що стало самостійним, вже не потребує подальшого піклування, турбот; первонач. про доньку, видану заміж і вже не потребує батьківського піклування" (<https://kartaslov.ru/значение-слова/отрезанный+ломоть>);

(175)→ **на поріг не пускати** "забороняти приходити, не дозволяти брати участь у чому-небудь" (<https://wwwhttps://www.svitslova.com/idioms-dictionary/3136-na-porig-ne-puskaty.html>);

(176)→ **звинувачення в українській корупції** "підкупність, продажність урядовців і громадських діячів" (<http://sum.in.ua/s/korupcija>); "токсичний" *Порошенко*, наприклад:

(64) <...Для Європи насамперед важлива певна стабільність за її периметром. А стабільність має на увазі керованість процесів. Тому Європа підтримує *токсичного Порошенка*, розуміючи, що прихід тієї ж таки Тимошенко до влади може спричинити потужну внутрішньополітичну кризу...Україна отримує рівно ту допомогу, яка дозволяє їй не обрешитися, але не більше, тому що в умовах високої корупції надлишкові ресурси, що виділяються Заходом, просто розкрадатимуться...> (ПП_t_8).

Політична токсичність Петра Порошенка вербалізується через семи:

(177)→ **керованість (процесів)** "здатність підлягати керуванню" (<http://sum.in.ua/s/kerovanistj>);

(178)→ **(в умовах високої) корупції** "підкупність, продажність урядовців і громадських діячів, а також службовців державного апарату" (<http://sum.in.ua/s/korupcija>; <http://slovopedia.org.ua/36/53402/242309.html>);

"*токсичний президент*", наприклад:

(65) <...Порошенко - нерукопотискаємий, і тепер навіть *токсичний президент* у світовій політиці...> (ПП_t_10).

Вираження токсичності Петра Порошенка відбувається через сему

(179)→ **нерукопотискаємий** "*неол.* заплямував себе негідними, підлими, аморальними вчинками, поведінкою; такий, якому соромно подавати руку; недостойний поваги (про людину)" (https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_synonims);

"*Порошенко стає дедалі більш токсичним*", наприклад:

(66) <...Порошенко з Медведчуком створив схему реалізації вугілля з окупованих територій. Це була, мабуть, найбільш корумпована схема в історії України. Зібрати коаліцію на свій захист Порошенку буде непросто, адже він *стає дедалі більш токсичним*. Тому й вирішив переклати закордоном, збираючись з силами та чекаючи, коли депутати повернуться з відпусток, щоб захищати його в суді...> (ПП_t_11).

Вираження токсичності Петра Порошенка вербалізується через сему:

(180)→ **(найбільш) корумпована схема** "підкупний, нечесний, продажний, безпринципний, деморалізований" (<http://slovopedia.org.ua/html>);

"токсичний шлейф від перебування на посаді президента", "токсичний шлейф, що тягнеться", наприклад:

(67) <...Колишній президент Порошенко днями розродився відеозверненням, де він намагається приміряти на себе роль совісті народу та морального авторитета нації...Все це, м'яко кажучи, дивно чути від героя численних плівкових скандалів та гучних корупційних історій...Через *токсичний шлейф* від перебування на посаді президента його висловлення про мораль та повчання чинної влади "ріжуть" слух...> (ПП_t_12).

Вербалізація токсичності Петра Порошенка відбувається через сему:

(181)→ гучні корупційні історії "підкупний, нечесний, продажний, безпринципний, деморалізований" (<http://slovopedia.org.ua/41/53266693.html>).

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Петра Порошенку медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок як з ознакою медіальної зони концепту ТОКСИЧНІСТЬ "деструктивний", так і зознакою "підкупний" в межах актуальної адженди української політики КОРУПЦІЯ. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Петра Порошенка нами не визначено.

5.3.3 Дискурс-портрет Віктора Медведчука

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Віктора Медведчука відбувається в українських медіа як у експлікованому ("токсична фігура", "токсичний політик"), так і метафоризованому ("кум Путіна", "сірий кардинал", "князь тьми и темников", "Кошій Безсмертний") видах. Політичні прізвиська із компонентом "токсичний" в медійному просторі України нами не зафіксовано. Розглянемо семний набір, яки розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Віктора Медведчука, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" та з актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Віктора Медведчука становить 42,1% (середній).

5.3.3.1 "Токсичний" Медведчук/"Медведчук як токсична фігура"/ "фігура Медведчука – токсична фігура" "Медведчук настільки

токсичний". Найбільш часто токсичність політичної фігури Віктора Медведчука пов'язується із його антиукраїнською vs. проросійською політикою, яка сприймається як зрадницька, наприклад,

(68) <...Питання про те, коли настане остаточне "розлучення" двох основних груп впливу в ОПЗЖ, поки зависло в повітрі. Але воно, здається, неминуче - в такому випадку далі кожен піде своєю дорогою. Скажімо, група Львовчкіна/Фірташа може у своїй майбутній діяльності відійти від гострихантиукраїнських акцентів, які властиві "токсичному" Медведчуку і його соратникам. Звісно, за це колишні московські партнери Юрія Анатолійовича не подякують, але це вже буде інша історія...> (ВМ_t_1).

Токсичність іміджу Віктора Медведчука вербалізується через семи:

(182)→ гострі антиукраїнські (акценти) "спрямований проти України, українців, усього (чогось) українського"

(<https://slovnuk.me/dict/newsum/антиукраїнський>);

(183)→ московський "проросійський, антиукраїнський";

"Медведчук як токсична фігура", наприклад:

(69) <...Давайте будемо реалістами, не гратися в конспірологічні схеми. Навіть за умов іншого президента, й іншої структури складу Верховної Ради, значна частина українського політикуму буде відчувати. Призначення його на велику посаду можливе в одному випадку – капітуляції перед Москвою...> (ВМ_t_14).

Токсичність іміджу Віктора Медведчука семіотизується через через сему:

(184)→ капітуляція (перед Москвою) "відмова від боротьби, визнання безсилля перед ким-, чим-небудь" (ВМ_t_14); "Медведчук настільки токсичний", наприклад:

(70) <...Не встигли схопити – уже торгуємо. Не усвідомлюючи, що сам факт пропозиції зменшує "ціну" перевертня. Та й чи є у Медведчука наразі якась ціна? Цінний він тут, поки живий і якщо говоритиме. Має розповісти про фінансові потоки, про мережу зрадників, про кремлівські плани, до чого мав причетність. Посидіти у Лук'янівському СІЗО. Відбути публічний суд. Тим

більше, що, (позитивний ефект від відкритого суда над токсичним Медведчуком) → що такий процес допоможе багатьом сьогоднішнім "ватникам" наблизитися до патріотизму. А там побачимо, чи Москва його захоче брати. Є сумніви...> (ВМ_t_2).

Токсичність іміджу Віктора Медведчука вербалізується через через сему: (185)→ **перевертень** "людина, що зрадила свої переконання" (<http://sum.in.ua/s/perevertenj>)

5.3.3.2 "Токсичний шлейф", "токсичний образ кремлівської партії та путінського кума Медведчука". Ряд будь-яких негативних дій та **негативних наслідків** політики Віктора Медведчука метафоризується в українських медіа за допомогою лексеми "шлейф", наприклад:

(71) <...Медведчук: *токсичний шлейф*. Опальний кум російського президента – найбільша "проблема" для колишніх учасників та бенефіціарів ОПЗЖ. Незважаючи на вміння домовлятися та знаходити компроміси, політичне майбутнє двох груп, що залишилися після краху ОПЗЖ, залишається туманним. (*токсичний ефект*) Їм буде вкрай складно позбавитися *токсичного образу кремлівської партії та путінського кума Медведчука*. Що, втім, не означає, що колишні члени ОПЗЖ не спробують утриматися на плаву...> (ВМ_t_3).

Негативні дії та наслідки політики Віктора Медведчука вербалізується через семи:

(186)→ **опальний кум** (російського президента) "який зазнав **неприхильності** до кого-небудь (з боку правлячих кіл і т. ін.)." (<http://sum.in.ua/s/opala>);

(187)→ **кремлівська партія** "проросійський, антиукраїнський".

5.3.3.3 "Токсичність Медведчука"/токсичний ефект →"ОПЗЖ загалом стає токсичною", "не бути токсичною, якою є наразі ОПЗЖ". Токсичність політичної фігури Медведчука має руйнівний ефект для його партії, яка зазнала розколу, наприклад:

(72) <...П'ята колона Кремля – ОПЗЖ – теж розколюється... Після введення санкцій проти Віктора Медведчука внутрішнє бродіння в цій партії посилюється. До партсоратників кума Путіна прийшло розуміння: компанія Віктора Медведчука нічого, окрім відторгнення в українського виборця, навіть їхнього електорального поля, не викликатиме. І чим далі, тим чіткіше це проглядатиметься. *ОПЗЖ загалом стає токсичною з усіма своїми антагоністичними крилами...Очі відкриваються навіть у затятих її прихильників ← (позитивний ефект від токсичного Медведчука) сам рупор Кремля Медведчук в Україні та в її політиці нічого не вартує. Порожнє місце...Проглядається й те, що і Львовчкін, і Бойко втомилися бути в опозиції. І в них тепер завдання номер один — придумати форму, як і "рибку з'їсти, і сковорідку не помити" – зберегти голоси виборців← (позитивний ефект від токсичного Медведчука) і не бути такими *токсичними, якою є наразі ОПЗЖ*...> (ВМ_t_5).*

Руйнівний ефект дій Віктора Медведчука для партії ОПЗЖ вербалізується через семи із негативною оцінністю:

(188)→ **розколювати** "розділяти суспільство, колектив, організацію і т. ін. та їх членів на групи, вносячи розбіжність у думки, погляди" значення якої розкривається через (<http://sum.in.ua/s/rozkoljuvaty>) → Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний";

(189)→ **(внутрішнє) бродіння** "біохімічний процес розкладу вуглеводів (= процес розкладу ОПЗЖ), що відбувається під впливом мікроорганізмів або їх ферментів (=під впливом токсичності Медведчука)" (<http://sum.in.ua/s/brodinnja>) → Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний";

(190)→ **відторгнення (в українського виборця)** "неприйняття організмом (=українськими виборцями) внаслідок біологічної несумісності (=політичної несумісності) сторонньої тканини, органу (= проросійської адженди ОПЗЖ) після її (його) трансплантації (= після її розповсюдження і насадження серед українських виборців)" (<http://sum.in.ua/s/kapituljacija>);

(191)→ **порожнє місце** "розг. несхвал. про незначну людину, від якої немає жодної користі, ніякої користі" (<http://endic.ru/rusphrase/Pustoe-mesto-10207.html>);

(192)→ (Львовчкін, і Бойко) **втомилися** "доходити до втоми, знесилюватися; стомлюватися" (<http://sum.in.ua/s/utomljuvatysja>).

5.3.3.4 "Токсичне жало". Розгром проросійської медіаімперії Віктора Медведчуката закриття антиукраїнських каналівпорівнюється із видаленням токсичного жалу оси, наприклад:

(73) <...*Вирвали токсичне жало*. Введення санкцій проти Медведчука та Марченка несподіванкою не стало...Санкції від 19 лютого стали логічним продовженням розгрому проросійської медіаімперії та завдали потужного удару по її економічній базі та відкрили шлях для судового розслідування щодо Медведчука...> (ВМ_t_6).

Закриття каналів Віктора Медведчука вербалізується через сему:

(193)→ **вирвали токсичне жало** (= розгромили проросійську медіаімперію (Медведчука)) "гостра частина органа захисту або нападу деяких комах, якою вони жалять; перен. *про щось дошкульне, різке*"(ВМ_t_12).

5.3.3.5 "Токсична пропаганда". У наступному медійному контентівід медіа-платформи *Ukrinform* знаходимо експлікації видів соціальних пошкоджень від токсичної пропаганди Віктора Медведчука, наприклад:

(74) <...Український дипломат нагадав, що Росія веде багаторівневу і комплексну гібридну агресію проти України, яка включає військове вторгнення, політичний вплив і *токсичну пропаганду*. Заборонені канали є інструментами гібридної війни, які використовуються для підриву державних установ та інститутів громадянського суспільства України, для руйнування соціальної згуртованості, а також для виправдання тимчасової окупації Криму Росією та агресії на Донбасі...> (ВМ_t_6).

Соціальні пошкодження від токсичної пропаганди Віктора Медведчука вербалізується за допомогою наступних сем:

(194)→ **підрив (державних установ)** "перен. діями, вчинками і т. ін. шкодити чому-небудь, послаблювати щось" (<http://sum.in.ua/s/pidryvaty>)→ Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний", яка пов'язана із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові;

(195)→ **руйнування (соціальної згуртованості)** "перен. розладнувати або знищувати що-небудь" (<http://sum.in.ua/s/rujnuvaty>)→ Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний", яка пов'язана із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові;

(196)→ **виправдання (тимчасової окупації Криму)** "доводити можливість, допустимість чого-небудь; вважати що-небудь допустимим, неосудним" (<http://sum.in.ua/s/vypravdovuvaty>).

5.3.3.6 "Токсичність медіа Медведчука". Токсичність телеканалів Віктора Медведчука вербалізується через ознаки *агресивний* та *маніпулятивний*, наприклад:

(75) <...Якщо *токсичність* прирівнювати до агресивної проросійськості та кількості маніпуляцій, то в *медіа Медведчука* все це зашкалює...> (ВМ_t_7).

Токсична проросійськість медіа Віктора Медведчука вербалізується за допомогою сем:

(197)→ **агресивна проросійськість** "наступальний; ворожий" (<http://sum.in.ua/s/aghresyvnyj>) → Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "агресивний";

(198)→ **маніпуляції** "політичний прийом, спосіб, що впливає на поведінку індивіда (ключової особи держави) чи групи осіб (партії) у суспільстві" (<http://sum.in.ua/s/manipuljacija>)→ Периферійна зона концепту, ознака "маніпулятивний".

5.3.3.7 "Світ визнає Медведчука токсичним". Акція "Стус чекає – Медведчук під арешт": світ накладе персональні санкції і визнає Медведчука

токсичним через наступні види соціальних пошкоджень від його діяльності, наприклад:

(76) <...Активісти та митці об'єднались, аби передати Медведчуку символічну "чорну мітку"...Медведчук винен не лише в смерті Стуса. Він є головним причіником Путіна в Україні, що системно працює над знищенням незалежності нашої держави. Громадська кампанія "Медведчук під арешт" триватиме доки українська влада не винесе йому судовий вирок, а світ - накладе персональні санкції і *визнає токсичним*... Сьогоднішня акція — це нагадування про те, що українська громадськість чітко усвідомлює реальну роль Медведчука у розв'язанні війни на Донбасі, підтримці сепаратистів та його "внесок" у вирок Василю Стусу.> (ВМ_t_9).

Соціальні пошкодження від діяльності Віктора Медведчука вербалізується через набір сем із негативною оцінністю:

(199)→ звинувачувати (передати "чорну мітку") "вважати кого-небудь винним у порушенні певних норм поведінки, законності, якихось правил і т. ін.; перен. вигаданий піратський атрибут, що означає звинувачення, висунуте піратським співтовариством (або окремими піратами) одному з його членів (або групі піратів), щодо порушення статуту, порядків, правил і звичаїв"Берегового братства " (<http://sum.in.ua/s/zvynuvachuvaty>);

(200)→ знищувати (незалежність нашої держави) "вбиваючи, нищачи і т. ін., припиняти існування кого-, чого-небудь, призводити до загибелі, смерті" (<http://sum.in.ua/s/znyshhuvaty>) → Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний", яка пов'язана із ціннісною зоною концептуТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові;

(201)→ розв'язувати (розв'язати) війну "розпочинати воєнні дії" (<http://sum.in.ua/s/rozv.jazuvaty>)→ Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний";

(202)→ підтримка сепаратизму "політичний рух національних меншостей, скерований на відокремлення від державного цілого й утворення самостійної держави" (<http://sum.in.ua/s/pidryvaty>)→ Медіальна зона укр

концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний", яка пов'язана із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові;

(203)→ зробити "внесок" у вирок Василю Стусу/ знищувати "своїми діями сприяв винесенню вироку Василю Стусу = його знищенню" (<http://sum.in.ua/s/pidryvaty>)→ Медіальна зона укр концепту ТОКСИЧНІСТЬ, ознака "деструктивний", яка пов'язана із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові.

Наслідки політичної токсичності Медведчука метафоризуються у формі таких соціальних деструктивних процесів (пошкоджень), як "розділення", "розкладення", "неприйняття", "спустошення", "знесилювання", які є маркерами політичної інтоксикації усього виборчого процесу з боку ОПЗЖ, зокрема Медведчука. Але ми прослідковуємо також позитивні ефекти в токсичності Медведчука (очі відкриваються у прихильників ОПЗЖ, голоси виборців зберегаються, має прояв політична гнучкість ("рибку з'їсти, і сковорідку не помити"), що свідчить про лікувальний ефект від ядів у гомеопатичній (початковій) формі.

У дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Віктора Медведчука у медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" (шкідливий, згубний) в українській мові, а також ознаками медіальної та периферійної зон концепту ТОКСИЧНІСТЬ "деструктивний" та "маніпулятивний", так і з ознакою "зрадницький", яка визначається актуальними аджендами української політики АНТИУКРАЇНСЬКІСТЬ та ЗРАДА. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Віктора Медведчука простежуються у використанні його прізвиська "Кошій Безсмертний", що відбиває зовнішній вигляд Медведчука як худого високого старого, який виступає у ролі викрадача молодої нареченої (Оксани Марченко).

5.3.4 Дискурс-портрет Арсена Авакова

Номінація семантичного типу "Токсичний політик" Арсена Авакова відбувається в українських ЗМІ як у експлікованому ("токсична людина", "найтоксичніший представник нового уряду", "українська токсична фігура для Путіна"), так і метафоризованому ("стратег", "серый кардинал", "Аваков – чорт") видах. Арсен Аваков є єдиним українським політиком, у політичному призиві якого є зв'язок із семою "токсичний", а саме: "токсичний Аваковірус", "токсичний вірус", "Геть аваковірус". Розглянемо семний набір, який розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Арсена Авакова, і визначимо зв'язок із ядерними, медіальними та периферічними ознаками концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" та актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Арсена Авакова 24,6% (середній).

5.3.4.1 "Токсична людина". "Надто токсичний". Медійна токсичність Арсена Авакова визначається переважно його публічним антирейтингом в українських виборців, наприклад:

(77) <...Арсен Борисович – із високим антирейтингом, *токсична людина* в публічному плані, а коли антирейтинг на рівні 40%, це кидає тінь на інших, хто йде з тобою. Гройсман не має такого негативу, але він не герой роману українських виборців, крім Вінницької області. В інших регіонах він не тягне...> (AA_t_1).

Медійна токсичність Арсена Авакова вербалізується через семи із негативною оцінністю:

(204)→ антирейтинг "ранжований список людей, предметів, явищ тощо, які мають негативні якості" (<https://ru.wiktionary.org/wiki/антирейтинг>);

(205)→ кидати тінь "виявляючи себе **негативно** з якогось боку, створювати негативне враження про інших" (<http://sum.in.ua/s/tinj>), де простежується зв'язок із ознакою ядерної зони концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" "негативний".

При цьому, на фоні його сильної токсичності для публічних контактів з іншими політичними рухами України визнаються його позитивні функції як цікавого політика та ефективного організатора, наприклад, <...Власне, ось ця

квота Авакова це з приводу того, щоб сформувати коаліцію. Всім зрозуміло, що Аваков не може бути членом партії Разумкова. Власне, він про це вчора й сказав. Він не може бути членом партії Разумкова, він не може бути лідером партії, тому що він є *надто токсичним* для такої публічної функції. Тобто він цікавий як політик, насамперед як організатор...>.

5.3.4.2 "Токсичний вірус", "Вірус, який заражає країну", "Геть аваковірус". "Аваков – чорт". Спостереження за сучасним українським медійним контентом показали, що Арсен Аваков є майже єдиним українським політиком, публічний дискурс-портрет якого найтіснішим чином пов'язано із семантикою токсичності, що відбивається у таких поолітичних призивісках, як "токсичний Аваковірус", "токсичний вірус", "вірус, який заражає країну", "Геть аваковірус", наприклад:

(78) <...Аваков і є тим *вірусом, який заражає країну*. Він небезпечний, токсичний і має піти з посади", – наголосила активістка Ліза Жарікова...>; (AA_t_2)

(79) <...А насправді Аваков – і є *вірус*. Він *небезпечний, токсичний, отруює все, до чого торкається*. Минає випробувальний термін, і щоб уникнути відповідальності за скоєне раніше, він хоче зараз зробити з себе рятівника. Незамінного і важливого. І бере участь у відверто антиукраїнській інформаційній операції"...Мітингарі вигукували лозунги "Аваков – чорт", "Авакова під арешт"...> (AA_t_4).

Вербалізація політичної токсичності у нібито позитивному іміджі "незамінного та важливого рятівника" відбувається за рахунок сем із негативною оцінністю:

(206)→ небезпечний "який може заподіяти кому-небудь щось неприємне, якесть нещастя" (<http://sum.in.ua/s/nebezpechnyj>);

(207)→ антиукраїнська інформаційна операція "спрямована проти України, українців, усього (чогоось) українського" (<https://slovnuk.me/dict/newsum/антиукраїнський>);

(208)→ **чорт (= зло)** "за забобонними уявленнями надприродна істота, що втілює в собі зло і має вигляд темношкірої людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, нечиста сила, біс, диявол, сатана" (<http://sum.in.ua/s/chort>).

5.3.4.3 "Найтоксичніший представник нового уряду", "токсичний образ". Такі риси Арсена Авакова, як авантюризм та шахрайство, відбиваються у його токсичному образі за допомогою алюзивного натяку на певний літературний, факт, закріплений у текстовій культурі або в розмовному мовленні, наприклад:

(80) <...До того ж зіграло свою роль те, що Аваков зміг стати спритним політичним комбінатором. У контексті президентських виборів він намагався зробити вибори максимально прозорими. Він нікому не підігравав. МВС було нейтральним гравцем... У той же час, суперечливу роль відіграє імідж Авакова, оскільки для правоохоронної системи він має *токсичний образ*...> (AA_t_5).

Авантюризм та шахрайство Арсена Авакова вербалізуються за допомогою сем:

(209)→ **політичний комбінатор** *алюз.* "Остап Бендер, великий комбінатор, шахрай та авантюрист" (роман "Дванадцять стільців" І.Льфа та Є.Петрова); "той, хто досягає успіху шляхом складних комбінацій" (<https://kartaslov.ru/значение-слова/великий+комбинатор>);

(210)→ **суперечність/суперечлива** *роль* "становище, при якому щонебудь одне виключає інше, несумісне з ним або протилежне йому; невідповідність чого-небудь чомусь; протиріччя." (<http://sum.in.ua/s/superechnistj>).

При цьому, визначаючись як "*найтоксичніший представник нового уряду*", Арсен Аваков займає свого роду лицемірну або удавану позицію, яка зафіксована під час асоціативного експерименту у американських та британських політиків як "hypocrisy", "duplicitous" або "double-faced", наприклад, <...І не друг, і не ворог...Тоді ще одна єдина і не освоїлася "під куполом" монобільшість легко погодилася затвердити весь Кабмін "пакетом". В іншому випадку процес призначень міністрів міг затягнутися надовго, а Аваков

як *найтоксичніший представник нового уряду* і зовсім ризикував зависнути у невизначеному статусі...>, що семіотизується чере антитезу "і не друг, і не ворог" (AA_t_6).

5.3.4.4 "Занадто "токсичний" для Путіна", "Украї "токсична" фігура для Путіна". "Сірий кардинал". "Стратег". В українських медійних контенту ми можемо прослідкувати риси "позитивної" токсичності в імджі "сірого кардинала" та "стратега" Арсена Авакова, які пов'язуються із фактором адресата, зокрема українським громадянином, для якого токсичність Авакова для ворога України – Путіна, є навпаки позитивною, наприклад:

(81) <...*Занадто "токсичний" для Путіна...* (токсичність із знаком +) Аваков стояв за створенням добровольчих батальйонів, включаючи "Азов". (токсичність із знаком +) Він і зараз контролює "вулицю". Для Путіна він *украї "токсична" фігура*, (токсичність із знаком +) яка не дала перемогти "російській весні" у Харкові. А це місто не йде ні в яке порівняння з військово-технічного та економічного потенціалу з Донецьком та Луганськом разом узятими"...> (AA_t_3).

Вербалізація токсичності відбувається у цьому випадку через політичні прізвиська Авакова у заголовку контенту через семи:

(211)→ **сірий кардинал** "(фр. *éminence grise*)" особа, яка володіє владою та впливом неофіційно чи за лаштунками" (<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/eminence-grise>);

(212)→ **стратег** "*перен.* прозорливий, досвідчений політичний керівник; людина, яка вирішує стратегічні питання суспільної і політичної боротьби" (<http://sum.in.ua/s/strategh>).

5.3.4.5 "Наскільки Аваков токсичний", "Але для більшості населення він і так токсичний". Токсичність Авакова відбивається у його стосунках із владою, зокрема Володимиром Зеленським, наприклад:

(82) <... Ну і, звісно, Зеленський не такий дурний, щоб не розуміти *наскільки Аваков токсичний*". Зрештою, з одного боку, це битиме по рейтингу Зеленського. З іншого, якщо Аваков буде прем'єр-міністром, то Зеленський

буде швидше президентом при прем'єр-міністрі, ніж навпаки. Аваков – дуже хитра, підступна і досвідчена політична фігура...> (AA_t_8).

(83) <...Для певної категорії Аваков, звісно, "чорт". Але для когось може бути дуже цікавим як соратник, союзник. Аледля більшості населення він і так токсичний...> (AA_t_8).

Токсичність стосунків Авакова із Володимиром Зеленським вербалізується через різнозбарвлені семи:

(213)→ хитрий" 1) який для досягнення чого-небудь діє непрямыми, обманними шляхами; підступний, лукавий; 2) який відзначається розумом, кмітливістю; розумний, мудрий" (<http://sum.in.ua/s/khytryj>);

(214)→ підступний "який показною доброзичливістю прикриває злий намір; хитрий, лукавий." (<http://sum.in.ua/s/pidstupnyj>);

(215)→ досвідчений "який має досвід, великі знання в якій-небудь галузі" (<http://sum.in.ua/s/DOSVIDChENYJ>).

5.3.4.6 "Токсичний багаж"; "Токсичність (Авакова) робить для людей сумнівними досягнення та успіхи всього відомства". Токсичність Арсена Авакова має шкідливі наслідки – "токсичний багаж"– не тільки для його політичних опонентів, але і для його міністерства внутрішніх справ, яким він керує, наприклад:

(84) < ...Усі розуміють, що за шість років міністр Аваков набрав дуже токсичний багаж. По-перше, мотиви та завдання змін міліції, які декларувались на початку реформування у 2014 році, на сьогодні втратили сенс....По-друге, можливо, ще важливішим фактором є значна кількість нерозслідуваних гучних справ, пов'язаних з убивствами та замахами на вбивства... Роками щодо цих справ відбувалась імітація роботи, затягування, знищення доказів та врешті-решт люди **втратили надію**, що це колись буде розслідувано належним чином. По-третє, люди не забули гучно розпочаті корупційні справи, як ті, коли підозрюваних доставляли гвинтокрилами до Києва, так і ті, в яких фігурував сам міністр та його оточення. Вишенькою на торті є публічна частина оточення міністра Авакова – різноманітні дивні

персонажі, яких поєднують дві речі — відданість патрону та зверхня манера комунікації з суспільством.... Постійні інформаційні вкидання, образи опонентів, відверта брехня від Зоряна Шкіряка, Антона Геращенка, Іллі Ківи та інших — все це роками, крапля за краплею **підривало довіру до міністра**, хоча начебто мало своєю метою зворотне. Але водночас люди бачать неприховане прагнення міністра Авакова збільшити політичний вплив та вийти з-під будь-якого контролю — з боку парламенту, президента, суспільства, міжнародної спільноти. Така *токсичність робить для людей сумнівними досягнення та успіхи всього відомства* – чи то спрощення процедур МВС, чи звільнення заручників...> (AA_t_8).

Токсичність Авакова вербалізується широким набором сем із негативним значенням, зокрема:

(216)→ **втрата сенсу** "втратамети, основного призначення чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/sens>);

(217)→ **імітація роботи** "виріб, який є підробкою під що-небудь" (<http://sum.in.ua/s/imitacija>);

(218)→ **затягування** "затримувати, уповільнювати хід, здійснення чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/zatjaghaty>);

(219)→ **знищення доказів** "скасовувати, ліквідувати що-небудь" (<http://sum.in.ua/s/znyshhuvaty>), що пов'язано із ознакою "деструктивний", яка належить до медіальної зони українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ;

(220)→ **зверхня манера комунікації** "який має досвід, великі знання в якій-небудь галузі" (<http://sum.in.ua/s/DOSVIDChENYJ>), що пов'язано із ознакою "надмірний", яка належить до периферійної зони українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ;

(221)→ **інформаційні вкидання** "поширення підготовленими каналами спеціального масиву даних з метою ін'єктувати в аудиторію певні меседжі" (http://veterano.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2454:informatsijne-vkidannya-metod-efektivnogo-informatsijnogo-

vplivu&catid=12&Itemid=122), що пов'язано із ознакою "маніпулятивний", яка належить до периферійної зони українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ;

(222)→ **образи опонентів/ображати** "зневажливим висловленням, негарним вчинком і т. ін. завдавати кому-небудь душевного болю, моральної травми" (<http://sum.in.ua/s/obrazhaty>), периферійна зона українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ через ознаку "образливий";

(223)→ **відверта брехня/брехати** "говорити неправду" (<http://sum.in.ua/s/brekhaty>).

Шкідливі наслідки від токсичної політики Арсена Авакова експлікуються через наступні семи:

(224)→ **втрата надії** "втрата впевненості у можливості здійснення чогось бажаного, потрібного, приємного; сподівання." (<http://sum.in.ua/s/nadija>);

(225)→ **підрив довіри** "діями, вчинками і т. ін. шкодити чому-небудь, послаблювати щось." (<http://sum.in.ua/s/pidryvaty>);

(226)→ **загальний сумнів** "непевність щодо вірогідності, можливості чого-небудь; брак твердої впевненості в комусь, чомусь." (<http://sum.in.ua/s/sumniv>).

Таким чином, у наведеному прикладі прослідковуємо експлікацію перерахувань пошкодженню вигляді наступного "токсичного багажу": 1) втрата сенсу мотивів та завдань змін міліції; 2) нерозслідування гучних справ, імітація роботи, затягування, знищення доказів; 3) препинення корупційних справ; 4) зверхня манера комунікації з суспільством з боку його оточення та інформаційні вкидання, образи опонентів, відверта брехня; 5) збільшення особистого політичного впливу та вихід з-під контролю. Наведені дії сформували в українському суспільстві сприйняття образу Авакова як токсичної фігури та призвели до наступних шкідливих наслідків: 1) втрата надії на виконання цих змін, 2) підрив довіри до міністра, 3) загальний сумнів стосовно досягнень та успіхів всього відомства (*МВС – Н. Шкворченко*), яке порівнюється із "напівзанедбаною будівлею".

Аналіз дискурс-портрету Арсена Авакова показав, що концепт "токсичність" вбирає в себе не тільки дії із негативною конотацією, але й такі позитивні характеристики носія токсичності, як досвід, кмітливість, професійність, прихильність. Також у випадку із Арсеном Аваковим прослідковується приклад "позитивної" токсичності, яка визначається типом адресата, яким є український громадянин ("Для Путіна він *україн* *"токсична"* *фігура*, (токсичність із знаком +) яка не дала перемогти "російській весні" у Харкові). Якщо Аваков є токсичною фігурою для ворога, (Путіна), то така токсичність сприймається українським адресатом позитивно, якщо він є токсичним відносно українського адресата ("звісно, Зеленський не такий дурний, щоб не розуміти *наскільки Аваков токсичний*") – то негативно, що ще раз підтверджує відносність феномена токсичності.

У дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Арсена Авакова у медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок як з ознаками ядерної, медіальної та периферійної зон концепту ТОКСИЧНІСТЬ "негативний", "деструктивний", "надмірний", "маніпулятивний", "образливий", так і з ознаками "ліцемерний" або "удаваний", що належать до токсичного арсеналу американських та британських політиків і омовлюються через лексеми "hypocrisy", "duplicitous" або "double-faced". Приписування ознаки токсичний Арсену Авакову відбувається в межах антиукраїнської політичної аґенди. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Арсена Авакова в українській ЗМІ нами не визначено.

5.3.5 Дискурс-портрет Ірини Верещук

Українських політиків Ірину Верещук та Гео Лероса відносимо до типу "нових українських токсиків", які прийшли в українську політику на хвилі позитивного сприйняття всіх представників партії Володимира Зеленського "Слуга народа", але під час перебування у владі та медійної розкрученості вони набули ознак скандальної поведінки та відповідно публічної токсичності. Номінація семантичного типу "Токсична політикіня" для Ірини Верещук відбувається переважно у метафоризованому виді ("Степфордська дружина" в

київському антуражі", "Пані-мер", "Одна з самих розкручених "слуг"", "Мері Поппінс з Рава-Руської"). Політичні призвістка Ірини Верещук із компонентом "токсичний" в медійному просторі України нами не зафіксовано. Розглянемо семний набір, яки розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Ірини Верещук, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферіними ознаками концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" та з актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Ірини Верещук становить 1,3% (низький).

5.3.5.1 "Образ "великої матері" за своєю природою дуже старий. І дуже токсичний", "Образ "степфордської дружини"". Медійна токсичність Ірини Верещук визначається переважно її *гендерно детермінованими рисами* сучасної української жінки, яка одночасно може поєднувати декілька соціальних ролей, наприклад:

(85) <...Саме такий ідеал жінки – яка була б і красивим аксесуаром, і кухонним мультитулом, і будувала б карколомну кар'єру одночасно з вихованням трьох дітей і напасовуванням чоловікові стрілок на брюках і сорочках – культивувався в США в 50-х роках... Ірина Верещук створює для себе саме такий образ "степфордської дружини", якщо не ідеальної, то близької до ідеалу у всьому, водночас не раз наголошуючи, що вона "звичайна жінка з народу".... Тож образ "великої матері", кращої за тебе у всьому, на яку ти маєш рівнятися, який створює "пані-мер" – попри всю позірну сучасність і "молодіжність", *за своєю природою дуже старий. І дуже токсичний...*> (ІВ_t_2).

Токсичний образ Ірини Верещук як "великої матері" вербалізується через наступний семний набір:

(227)→ **красивий аксесуар** "англ. arm candy = a young attractive person who accompanies a usually older person at social events/ укр. молода приваблива особа, яка супроводжує зазвичай старшу людину на світських заходах" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/arm-candy>);

(228)→ кухонний мультитул ("майстер на всі руки") "англ. kitchen multi-tool = a compact, portable device that has blades and extensions for many tools (such as knives, screwdrivers, pliers, scissors, openers, and saw blades) which can be folded into the handle/ укр. компактний портативний пристрій, який має леза та подовжувачі для багатьох інструментів (таких як ножі, викрутки, плоскогубці, ножиці, відкривачки та леза пил), які можна скласти в ручку" (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/multi-tool>);

(229)→ карколомна кар'єра "надзвичайна"
(<http://sum.in.ua/s/karkolomnyj>)

5.3.5.2 "Певна токсичність "Слуги народу". Токсичність Ірини Верещук як представника партії "Слуга народу" пов'язана із її участю у виборах мера Києва, наприклад:

(86) <...кандидатом у мери Києва стала народний депутат від "Слуги народу" Ірина Верещук...представництво дуже різношерсте і цілком в стилі "Слуги народу"., яка не може претендувати на загальну перемогу через внутрішню "кулуарщину", брак ресурсів та кадрів, певну токсичність за рахунок всеукраїнських скандалів та відсутність чіткої ідеології...> (ІВ_t_3).

Медійна токсичність Ірини Верещук вербалізується через наступні семи:

(230)→ (всеукраїнські скандали) "подія, випадок, що набувають широкого розголосу й ганьблять їхніх учасників" (<http://sum.in.ua/s/skandal>);

(231)→ відсутність чіткої ідеології "відсутність сукупності філософських, політичних, правових, моральних, релігійних та мистецьких поглядів, що характеризують те або інше суспільство, клас, політичну партію" (<http://sum.in.ua/s/ideologhija> 486).

5.3.5.3 "Токсичне середовище". Токсичний образ Ірини Верещук порівнюється в уїдливій манері із Мері Поппінс, персонажем казкових повістей, нянею-чарівницею, що виховує дітей в одній із лондонських сімей, але яка прибула із маленького прикордонного міста Рава-Руська, наприклад:

(87) <...Які чесноти стали підставами для призначення Ірини Верещук ...*середовище* настільки *токсичне*...А давайте ще про Верещук. Перепрошуємо

за дискомфорт, з яким пов'язана згадка одного лише прізвища одіозної планеристки над скляним мостом Кличка для людей з трохи іншими запитамі. Як на нас, оця рава-руська служба у всій своїй цвілій красі уособлює сутність войовничого дилетантизму, що виперся у владу з підмостків Кварталу, базарної товкучки весільних фотографів і надувачів повітряних кульок...> (ІВ_t_1).

Вираження токсичності Ірини Верещук вербалізується через пейоративно забарвлені семи:

(232)→ **рава-руська служба** "слуга в монастирі або в архієрея" (<http://sum.in.ua/s/sluzhka>);

(233)→ **одіозна (планеристка)** "який викликає **негативне** ставлення до себе; **небажаний, неприйнятний**" (<http://sum.in.ua/s/odioznyj>), що пов'язано із ознаками "небажаний", "неприйнятний" та "**негативний**", яка належить до ядерної зони українського концепту **ТОКСИЧНІСТЬ**;

(234)→ **войовничий дилетантизм** "який виражає, виявляє готовність до сутички, суперечки, бійки, при цьому має поверхові знання в галузі мистецтва, науки і т. ін. " (<http://sum.in.ua/s/vojovnychyj>), (<http://sum.in.ua/s/dyletantstvo>), що пов'язано із комбінацією двох ознак "конфліктність" та "поверховість".

Таким чином, в дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Ірини Верещуку медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок як з ознакою "негативний", яка належить до ядерної зони українського концепту **ТОКСИЧНІСТЬ**, так і зознакою "скандальний" в межах актуальної адженди української політики **ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА**, зокрема вибори мера Києва. Гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі Ірини Верещук простежуються у використанні таких її прізвиськ, як "Пані-мер" та "Степфордська дружина в київському антуражі", що свідчить про стереотипне сприйняття жінки не в політиці, а на кухні і з дітьми, а також певний сексизм або зневажливе ставлення до (красивих) жінок в українській політиці.

5.3.6 Дискурс-портрет Гео Лероса

До списку нових українських токсиків долучився колишній член фракції "Слуга народу" Гео Лерос, скандальний імідж якого пов'язан із його протистоянням із Володимиром Зеленським та братом голови Офісу президента Дениса Єрмака. Номінація семантичного типу "Токсичний політик" для Гео Лероса відбувається переважно у метафоризованому виді ("токсичний вигнанець", "Робін Гуд", "Лісовий розбійник", "скривджений хопчик"). Розглянемо семний набір, яки розкриває ознаку "токсичний" у дискурс-портреті Гео Лероса, і визначемо зв'язок із ядерними, медіальними та периферічними ознаками концепту "ТОКСИЧНІСТЬ" та з актуальними медійними аджендами в Україні. Типологічний індекс політичної токсичності Гео Лероса становить 0,7% (максимально низький).

5.3.6.1 "Робін Гуд", "Лісовий розбійник". Медійна токсичність Гео Лероса пов'язана із його *антитетичним іміджевим перетворенням* зпозитивно забарвленого Лероса–Робіна Гуда, який має статус авантюриста та бореться за встановлення справедливості, на негативно забарвленого Лероса-Лісового розбійника, який отримав статус афериста й переймається лише заробітком грошей, наприклад:

(88) <...Вибухнув черговий скандал з народним депутатом Гео Леросом. Відразу після цього виходу Гео провалився, він не переступив, він провалився зі статусу авантюриста до статусу афериста. Було зруйновано міф, було зруйновано рамку борця за справедливість. І з *Робін Гуда* Гео Лерос перетворився на звичайного лісового розбійника, головним завданням якого є не встановлення справедливості, а заробіток грошей. У цьому теж немає нічого поганого, і я це висловлюю не як оцінне судження про моральні якості Гео, я про це говорю з погляду поточного порядку денного, реальності, яка зараз є...> (ГЛ_t_1).

Вираження токсичності Гео Лероса вербалізується через наступні семи із негативною оцінністю:

(235)→ **черговий скандал** "подія, випадок, що набувають широкого розголосу й ганьблять їхніх учасників" (<http://sum.in.ua/s/skandal>);

(236)→ статус **авантюриста** "той, хто схильний до авантюризму (поведінка, діяльність, що характеризуються ризикованими, безпринципними вчинками з метою досягнення легкого успіху, вигоди); **пройдисвіт**" (<http://sum.in.ua/s/avantjuryst>), (<http://sum.in.ua/s/avantjuryzm>);

(237)→ статус **афериста** "той, хто займається аферами (ризикована справа, здійснювана з метою наживи; шахрайство); **шахрай**" (<http://sum.in.ua/s/skandal>), (<http://sum.in.ua/s/afera>).

5.3.6.2 "Гео Лерос став токсичним для "Слуг народу"" ("плівки Лероса"). Перетворення Гео Лероса із позитивного (привабливо-харизматичного) політика на токсичного мало шкідливи наслідки для партії "Слуга народу", від якої він став депутатом на парламентських перегонаху 2019 році, наприклад:

(89) <...29 березня цього року вибухнув перший корупційний скандал у президентській команді. Представник парламентської фракції "Слуга народу" Гео Лерос оприлюднив у соцмережах фрагменти відеозаписів, на яких людина, схожа на брата нинішнього голови Офісу президента Дениса Єрмака, обговорює з кимось призначення на різні державні посади. – Як до вас ставляться у фракції? Напевно, ви стали *токсичним для "слуг народу"*.— Знаєте, багато депутатів із фракції, з якими до цього навіть не спілкувався, підходять і кажуть: "Ти молодець. Ти повинен знати, що ми тебе підтримуємо, просто не можемо робити так, як ти". В їхніх очах я бачу повагу...> (ГЛ_t_3).

Токсичність Гео Лероса для партії "Слуга народу" вербалізується через сему:

(238)→ **вибухнув перший корупційний скандал** "подія, випадок, що набувають широкого розголосу й ганьблять їх учасників" (<http://sum.in.ua/s/skandal>). У наведеному контенті ми маємо приклад "корисної" особистої токсичності для її носія, коли від токсичного для партії вчинка Гео Лерос особисто отримав схвалу та повагу від до цього незнайомих з ним депутатів фракції, яки сприйняли оприлюднення у соцмережах фрагменти

відеозаписів, на яких людина, схожа на брата нинішнього голови Офісу президента Дениса Єрмака, як *хоробрість*.

5.3.6.3 "Токсичний вигнанець". Конфлікт із братом голови Офісу президента Денисом Єрмаком досяг великого токсичного ефекту, який призвів до втрати підтримки Гео Лероса його однопартійцями та отимання їм статусу токсичного вигнанця, наприклад:

(90) <...– Ви не розчаровані зараз тим, що є членом цієї фракції? Я розчарований тим, куди зараз котиться держава. Це процес, який не контролюється. У нас немає розуміння куди ми йдемо... Десь вичитали, набрались у попередньої влади, але немає конкретного погляду й ідеології, яка б зшила всю країну і всім стало зрозуміло для кого і для чого ми рухаємось. – **Скільки людей з фракції вас підтримують у конфлікті з Єрмаком?** – Я не берусь рахувати людей, які підтримують. Тім більше, я б не сказав, що ця діяльність мала б існувати тільки через якусь підтримку. – **Але ви не стали там токсичним вигнанцем?**...> (ГЛ_t_2).

Семіотизація політичної токсичності Гео Лероса як "токсичного вигнанця" відбувається через сему (239) неугодний "той, хто вигнаний, висланий кудись з певної місцевості, території"/"який не підходить, не подобається кому-небудь; небажаний" (<http://sum.in.ua/s/neughodnyj>), (<http://sum.in.ua/s/vyghnanecj>), який у подальшому став двійно вигнанцем з партії "Слуга народу". Ознаки Гео Лероса як вигнанця відбиваються у стані *розчарування*, "куди зараз котиться держава", а також відсутності *розуміння*, "куди йде країна", та *бачення* ідеології, "яка б зшила країну".

5.3.6.4 "Скривджений хлопчик". Токсичність Гео Лероса визначається також його контактами із іншими токсичними персоналіями українського політичного дискурсу, наприклад, Андрієм Богданом:

(91) <...От такой то розклад получається у Лероса: своїх зрадив ⇒ *побіг до Богдана, який був і вже скоро стане ще більше настільки токсичним*, що прийдеться знову тікати до ⇒ Петра Олексійовича прихильники, якого явно його не приймуть з відкритими обіймами через удари по патріотах, що тоді

далі... а далі – пустота, самознищена політична кар'єра, та й по житті напевне ніхто із ним справ уже мати не захоче....> (ГЛ_t_4).

Семантична номінація Гео Лероса як "скривдженого хлопчика" у назві контенту вербалізується через сему:

(240)→ своїх зрадив "займатися зрадництвом, діяти підступно, віроломно по відношенню до кого-, чого-небудь" (<http://sum.in.ua/s/zradzhuvaty>), наслідками зрадництва є відсутність перспективи ("пустота"), знищення кар'єри політика ("самознищена політична кар'єра") та відсутність політичних і ділових контактів ("й по житті напевне ніхто із ним справ уже мати не захоче").

5.3.6.5 "Токсичний образ". Образ Гео Лероса різко набув токсичності після того, як він 4 листопада 2021 року емоційно виступив з трибуни парламенту у присутності президента Зеленського та використав токсичний жест "середнього пальцу", наприклад:

(92) <..."Лерос підняв себе на рівень Зеленського, і він тільки прокачає себе на рейтингу Президента. Наразі проти Лероса розпочнеться чергова інформаційна кампанія з дискредитації. ВП треба буде терміново формувати *токсичний образ* із нардепа. Хоча це треба було робити ще вчора, але дурні були зайняті телеграм-каналами та розпилем медіа-бюджету. Сьогоднішнє „fuck you“ від Лероса — це символізм, як кинутий іракським журналістом у Буша-молодшого черевика. Лерос тепер дуже цікавий не лише нашій пресі, а й зарубіжній"...> (ГЛ_t_5).

У цьому контенті ми бачимо, що токсичність Лероса формується штучним чином адміністрацією президента через сему:

(241)→ дискредитація "підрив довір'я до кого-, чого-небудь; применшення авторитету, значення когось, чогось" (<http://sum.in.ua/s/dyskredytacija>).

Таким чином, токсичний жест "середнього пальцу" разом із токсичним висловленням "Ви головний зрадник" завдають прямої шкоди Володимирі Зеленському у формі образи, створюючи негативний вплив на непрямого (Фракція "Слуга Народу") та опосередкованого (журналісти, політологи,

інституту президенства) адресатів. Зокрема токсичного ефекту (зневага до до загальноприйнятих норм моралі, соціального оточення та інституту президентства в Україні, негативна оцінка поведінки Лероса сторонниками Зеленського за порушення депутатської етики), ми можемо прослідкувати й позитивний ефект – підвищення власної медійної впізнаваності Гео Лероса, привернення уваги засобів масової інформації, суспільства та інших політиків до своєї особи ("Лерос підняв себе на рівень Зеленського, і він тільки прокачає себе на рейтингу Президента"), а також отримання позитивної оцінки від противників Зеленського за його хоробрість та чесність ("Ти молодець. Ти повинен знати, що ми тебе підтримуємо, просто не можемо робити так, як ти") (Шкворченко, 2021).

В дискурсивних механізмах семіотизації токсичності Гео Лероса у медійно-політичній комунікації України простежується взаємозв'язок з ознаками "зневажливий", "образливий", які належать до медіальної та периферійної зон українського концепту ТОКСИЧНІСТЬ, так і з ознаками "скандальний", "авантюрний", "шахрайський", "неугодний" в межах актуальних адженд української політики КОРУПЦІЯ та ПАРТІЙНА БОРОТЬБА.

5.4 Типологічні індекси дискурс-портретування політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії, України

Результати проведення типологічної індексації і аналізу міжмовних (англійська vs. українська мова) та міжваріантних (американський vs. британський варіант англійської мови) збігів та розбіжностей у дискурсивному портретуванні політиків США, Великої Британії і України показав, що **універсальною** для трьох дискурсів є адженда ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА, в межах якої опоненти завжди вважають один одного токсичними (міжмовний та міжваріантний збіги), але **контрастні форми** семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України визначаються актуальними для кожної з країн інформаційними аджендами: РАСИЗМ, СЕКСИЗМ, КСЕНОФОБІЯ (США), ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ,

ПАРТИГЕЙТ (Велика Британія), КОРУПЦІЯ, ВІЙНА, АНТИУКРАЇНСЬКІСТЬ, ЗРАДА (Україна) (міжмовні та міжваріантні розбіжності).

Незалежно від тематики політичної адженди, простежується міжмовний і міжваріантний збіг у метафоричному порівнянні наслідків шкідливої політики із *"токсичною спадщиною"* у політико-медійному іміджі американських: *"toxic legacy"* (Дональд Трамп), британських: *"toxic legacy"* / *"poisonous immigration legacy"* (Тереза Мей); *"toxic legacy"* (Пріті Патель); *"toxic legacy"* (Джеремі Корбін), а також українських політиків: *"токсична спадщина"* (Петро Порошенко). В іміджі українських політиків шкідливість їхніх вчинків або висловлень вербалізується за допомогою метафоричних порівнянь, що свідчить про те, що адаптація концепту в українській мові відбувається через образну складову (*"токсичний багаж"*, *"токсичне жало"*, *"токсичний шлейф"*).

Амбівалентність феномену політичної токсичності простежується окрім негативного його сприйняття у *позитивних ефектах* висловлень або вчинків, які були визначені як токсичні: позитивний результат для опонентів (радикально-авторитарний стиль Ненсі Пелосі під час візиту у Тайвань), підвищення позитивного іміджу на міжнародному рівні (активність уряду та персонально Бориса Джонсона в регулюванні українсько-російської кризи), створення реальної картини у прихильників (відкритий суд над Віктором Медведчуком), токсичність по відношенню до ворога країни (Аваков є токсичною фігурою для Путіна), підвищення власної медійної впізнаваності (привернення уваги засобів масової інформації, суспільства та інших політиків до особи Гео Лероса) та ін.

Так, у дискурсивному портретуванні токсичних політиків у медійно-політичній комунікації США: 1) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE/ШКОДА" пов'язані асоціативні ознаки *"hate/ненависть"*, *"harmful/небезпечний, шкідливий"*, *"damaging/шкідливий"*, *"racism/расизм"*, *"xenophobia/ксенофобія"*, *"conspiracy theories/теорії змови"*, *rude/грубий, образливий"*, *"name calling/що обзиває"*, *"narcissism/нарцисичний"* у дискурс-портретах Дональда Трампа, Гіларі Клінтон, Ненсі Пелосі, Ендрю Куомо,

Ньюта Гінгріча; 2) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" пов'язані асоціативні ознаки "*arrogant/зарозумілий*", "*disgraceful/ганебний*", "*irresponsible/безвідповідальний*" у дискурс-портретах Гіларі Клінтон, Ендрю Екомо, АОК; 3) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNPLEASANTNESS/НЕПРИЄМНІСТЬ" пов'язані асоціативні ознаки "*not pleasing/неприємний*" у дискурс-портреті Ненсі Пелосі. *Контрасною* у дискурс-портретах американських токсичних політиків є відсутність зв'язку дискурсивних та асоціативних ознак токсичності із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNHAPPINESS/НЕЩАСТЯ" в англійській мові.

В дискурсивному портретуванні токсичних політиків у медійно-політичній комунікації Великої Британії: 1) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "HARM&DAMAGE / ШКОДА" пов'язані асоціативні ознаки "*harmful/небезпечний, шкідливий*", "*anti-semitic/антисемітський*", "*lying/брехливий*", "*fearmongering/нагнітання страху*", "*lying, dishonest/брехливий, нечесний, непорядний*", "*harmful/небезпечний, шкідливий*", "*divisive/що викликає ворожнечу*", "*lying, dishonest/брехливий, нечесний, непорядний*", "*harmful/небезпечний, шкідливий*" у дискурс-портретах Боріса Джонсона, Пріті Пател, Джеремі Корбіна, Найджела Фараджа, Джона Беркоу; 2) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "MALICIOUSNESS/ЗЛІСТЬ" пов'язані асоціативні ознаки "*irresponsible/безвідповідальний*", "*arrogant/зарозумілий*", "*disgraceful/ганебний*", "*dull/нудний*", "*dismal/похмурий*", "*hostile /ворожий*", "*detachment/відсторонений*", "*bullying/цькування, булінг*", "*sexual harassment/сексуальне домагання*" у дискурс-портретах Терези Мей, Джеремі Корбіна, Джона Беркоу; 3) із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNHAPPINESS/НЕЩАСТЯ" пов'язані асоціативні ознаки "*great unhappiness/велике нещастя*", "*emotional distress/душевні страждання*" у дискурс-портреті Пріті Пател. *Контрастною* у дискурс-портретах британських токсичних політиків є відсутність зв'язку дискурсивних та

асоціативних ознак токсичності із ціннісною зоною концепту TOXICITY "UNPLEASANTNESS/НЕПРИЄМНІСТЬ" в англійській мові.

В дискурсивному портретуванні токсичних політиків у медійно-політичній комунікації України із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ШКОДА" пов'язані асоціативні ознаки "деструктивний", "образливий", "шкідливий", "маніпулятивний", "надмірний" у дискурс-портретах Юлії Тимошенко, Петра Порошенка, Віктора Медведчука, Арсена Авакова. *Контрастною* у дискурс-портретах українських токсичних політиків є відсутність зв'язку дискурсивних та асоціативних ознак токсичності із ціннісною зоною концепту ТОКСИЧНІСТЬ "ЗЛІСТЬ/ЗЛІСНІСТЬ" в українській мові. В дискурс-портретах таких українських токсичних політиків, як Ірина Верещук та Гео Лерос, відсутній зв'язок із обома ціннісними зонами концепту ТОКСИЧНІСТЬ в українській мові "ШКОДА" та "ЗЛІСТЬ", при цьому їх медійно-політична токсичність визначається ознаками "скандальний", "авантюрний", "шахрайський", "неугодний", які не зафіксовано в асоціативному експерименті.

Також у дискурс-портреті Арсена Авакова спостерігаємо *міжмовний збіг* за ознаками "ліцемерний" або "удаваний", що належать до токсичного арсеналу американських та британських політиків і омовлюються через лексеми "hypocrisy", "duplicitous", "double-faced".

Аналіз збігів та розбіжностей між ядерними, медіальними та периферійними ознаками концепту "Токсичність" із прямою/непрямою (періфразованою) номінацією семантичного типу "Токсичний політик/Токсична політикиня" у трьох лінгвокультурах показав *внутриваріантний збіг* за ядерною ознакою у британських політиків Бориса Джонсона, Джона Беркоута Найджела Фараджа у тому, що оба визначаються як "ТОКСИК-БРЕХУН/"TOXIC LIAR", тобто у цьому іміджі відбивається більш етична, ніж політична складник токсичність, яка має іманентний характер і належить до ядерної ознаки "lying/ брехливий, нечесний" британського концепту TOXICITY.

Стосовно українських політиків, номінація їхнього семантичного типу "Токсичний політик / Токсична політикиня" визначається належністю до відповідної політико-історичної формації, а саме старої радянської формації (ТОКСИК-ПОПУЛІСТКА / КОРУПЦІОНЕРКА (Юлія Тимошенко), ТОКСИК-КОРУПЦІОНЕР (Петро Порошенко), пострадянської української формації (ТОКСИК-ЗРАДНИК (Віктор Медведчук), ТОКСИК-АНТИУКРАЇНІСТ (Арсен Аваков), нової української формації (ТОКСИК-ПАНІ МЕР (Ірина Верещук), ТОКСИК-ВИГНАНЕЦЬ (Гео Лерос).

Аналіз відносин міжмовних (англійська vs. українська мова) та міжваріантних (американський vs. британський варіант англійської мови) збігів та розбіжностей в актуальних медійних аджендах США, Великої Британії та України, в межах яких йде визначення політика як токсичного, показав, що універсальною для трьох політичних дискурсів є адженда ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА, в межах якої опоненти завжди вважають друг друга токсичними (міжмовний та міжваріантний збіги), але контрастні форми семіотизації політичної токсичності в медіа середовищах США, Великої Британії і України визначаються актуальними для кожної з країн інформаційними аджендами, наприклад, РАСИЗМ, СЕКСИЗМ, КСЕНОФОБИЯ (США), ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ, АНГЛІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ, ПАРТІГЕЙТ (Велика Британія), КОРУПЦІЯ, ВІЙНА, АНТИУКРАЇНСЬКІСТЬ, ЗРАДА (Україна) (міжмовні та міжваріантні розбіжності).

Висновки до розділу 5

1. Багатоаспектність поняття політичної токсичності уможливило побудову типологічну індексацію мовленнєвих особистостей на підставі лінгвістично релевантних особистісних індексів. За результатами проведених експериментів за допомогою квантитативного методу було обчислено кількість ознак семіотизації токсичності у висловленнях політиків США, Великої Британії і України, відібраних для експерименту та розподіл політиків за індексом їхньої політичної токсичності (сильної, помірної та слабкої).

2. Дискурс-портрет токсичної мовної особистості є формуванням, що містить сукупність смислових, стилістичних, жанрових та комунікативних засобів, які відрізняють мовленнєву манеру мовної особистості, поведінка якої характеризується високим ступенем агресії (вербальної та / або невербальної) і скерована на завдання моральної шкоди або дискримінацію опонента за расою, національністю або гендером, в наслідок чого такого політика (політиків) сприймають і потім визначають як токсичного (токсичних).

3. Виконане зіставлення засобів дискурсивного портретування токсичних політиків методом реконструкції концептуальних, мовно-мовленнєвих та дискурсивних (іміджевих) механізмів семіотизації їх політичної токсичності в медійно-політичних дискурсах США, Великої Британії і України дало змогу визначити наступні різновиди міжмовних (англійська vs. українська мова) та міжваріантних (американський vs. британський варіант англійської мови) збігів та розбіжностей: 1) між реконструйованими ознаками (семами) вираження токсичності на понятійному, концептуальному та дискурсивному рівнях; 2) між ядреними, медіальними та периферійними ознаками концепту "Токсичність" із прямою/непрямою (періфразованою) номінацією семантичного типу "Токсичний політик/Токсична політикиня" у трьох лінгвокультурах; 3) між актуальними медійними аджендами США, Великої Британії і України, в межах яких йде визначення політика як токсичного; 4) між дискурсивними ознаками токсичної маскулінності та фемінності в медіа-політичній комунікації США, Великої Британії і України, зокрема індивідуально-специфічні риси токсичності чоловіків-політиків та жінок-політиків в медійно-політичних дискурсах США, Великої Британії і України.

Виконаний зіставний аналіз показав, що культурно-специфічні контрасти токсичної публічної риторики політиків визначаються як актуальними для кожної з країн і їх політичних дискурсів інформаційними контентуми (расова і гендрная дискримінація (США), євроскептицизм (Велика Британія), боротьба з корупцією (Україна), так і агресивно-емоційним типом мовців, виступи яких характеризуються тенденцією до нанесення психологічної

шкоди опоненту через вербальну маніпуляцію, демагогію, брюхню і непрвдиві (фейкові) звинувачення, а також використання агресивної невербалики – істеричної манери говоріння, імпульсивних рухів рук, голови, тіла і перебільшену міміку.

4. Незалежно від тематики політичної аґенди прослідковуємо міжмовний та міжваріантний збіг (конгруентні співпадіння) у метафоричному порівнянні наслідків шкідливої політики із *"токсичною спадщиною"* в політико-медійному іміджі американських (*"toxic legacy"/"токсична спадщина"* (Дональд Трамп), британських (*"toxic legacy"/"токсична спадщина"*, *"poisonous immigration legacy" /"отруйна імміграційна спадщина"* (Тереза Мей); *"toxic legacy"/"токсична спадщина"* (Пріті Патель); *"toxic legacy"/"токсична спадщина"* (Джеремі Корбін), а також українських політиків (*"токсична спадщина"* (Петро Порошенко)). При цьому в іміджі українських політиків шкідливість їх вчинків або висловлень семіотизується за допомогою великої кількості метафоричних порівнянь, що свідчить про те, що адаптація концепту в українській мові відбувається через образну складову (*"токсичний багаж"*, *"токсичне жало"*, *"токсичний шлейф"*).

5. Аналіз відносини збігів та розбіжностей (контрастів) дискурсивних ознак токсичної маскулінності та фемінності в медіа-політичній комунікації США, Великої Британії і України, зокрема індивідуально-специфічних рис токсичності чоловіків-політиків та жінок-політиків у медійно-політичних дискурсах США, Великої Британії і України показав, що гендерні індивідуально-специфічні компоненти у токсичному іміджі прослідковуються в американському та британському політичному дискурсах переважно у жінок (Гіларі Клінтон простежуються у використанні таких саркастичних або образливих порівнянь, як *"like the Amazons, those first-wave feminists"*, *"bitch"*, *"two-bit whore"*, Терези Мей простежуються у використанні таких порівнянь, як *"like a penguin"*, *"like a robot"*, *"like Cruella de Vil"*), що свідчить про певний сексизм або зневажливе ставлення до жінок в англо-американській політиці. В українському політичному дискурсі спостерігаємо відбитки токсичності у

медійному іміджі як політиків-жінок (кокетство Юлії Тимошенко на перемовинах високого рівня, використання гендерно маркованих прізвиськ "Пані-мер" та "Степфордська дружина в київському антуражі" для Ірини Верещук), так і політиків-чоловіків (використанні принизливого прізвиська "Кощій Безсмертний", що відбиває зовнішній вигляд Медведчука як худого високого старого), що свідчить про стереотипне сприйняття жінки не в політиці, а на кухні і з дітьми, а також певний сексизм або зневажливе ставлення до красивих жінок та чоловіків похилого віку в українській політиці.

6. Відносність феномену політичної токсичності політиків у медійному дискурсі відбивається у тому, що ми можемо спостерігати *позитивні ефекти* висловлень або вчинків, які були визначені як токсичні, а саме спільний позитивний результат для опонентів (радикально-авторитарний стиль Ненсі Пелосі під час візиту у Тайвань), підвищення позитивного іміджу на міжнародному рівні (активність уряду та персонально Бориса Джонсона на міжнародному рівні, посилення ролі Великої Британії в ругулюванні українсько-російської кризи), створення реальної картини у прихильників (відкритий суд над Віктором Медведчуком), токсичність по відношенню до ворога країни (Аваков є токсичною фігурою для Путіна), підвищення власної медійної впізнаваності (привернення уваги засобів масової інформації, суспільства та інших політиків до особи Гео Лероса) та ін.

Основні результати п'ятого розділу висвітлено в таких публікаціях авторки:

Шкворченко, 2021c, 2021d, 2021e, 2021f, 2021i, 2021j, 2021m, 2022a, 2022b, 2022c

Shkvorchenko, 2021

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Політична лінгвоперсонологія в її тісних зв'язках із медіадискурсологією, когнітивною семіотикою, лінгвокомпаративістикою і зіставно-типологічною лексикостатистикою стала фундаментальною базою для розроблення її нового напрямку – семіозису політичної токсичності, з позицій якого в дисертації розроблено нову теорію і методологію для виявлення ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політиків США, Великої Британії і України шляхом типологічної індексації.

Наукова концепція дисертації ґрунтується на таких теоретичних положеннях:

1) політична токсичність – це когнітивно-дискурсивний і семіотичний феномен медійного дискурсу, який характеризується мотиваційно-

прагматичними настановами учасників політичної комунікації, риторичними традиціями та комунікативними піар-технологіями політичної конкуренції, що призводить до політичного протистояння;

2) когнітивна і медійно-дискурсивна природа феномену токсичності, а також його ментальна сутність відображена в семантичних сценаріях вербалізаторів концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ, які формують їхні поняттєві й ціннісно-образні страти й відображають картини світу національних лінгвоспільнот;

3) асоціативна страта концептів містить контрастні уявлення про токсичність, які у представників американського соціуму мають суспільно-політичну спрямованість, у представників британської лінгвокультури пов'язані з трансформаціями іміджу Великої Британії та Королівської родини, у представників української лінгвокультури – із репутаційними втратами політиків-співрозмовників через приниження гідності та знецінення морально-духовних й інших традицій;

4) вербальні, паравербальні й екстралінгвальні способи і засоби семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі залежать від політичних поглядів учасників, а також від їх конфігурації у політичних промовах, які в комплексі формують семіотизоване утворення – токсичне висловлення;

5) конструювання політичної токсичності в медійному дискурсі здебільшого ґрунтується на знаках-індексах, семіотичний зміст яких полягає в стратегії їхньої каузальної репрезентації – розкриття внутрішньої сутності через результат, наслідок, деталі;

6) процес *семіотизації* є частиною концептуалізації світу, мовленнєво-мисленнєвою операцією, для вивчення якої в роботі розроблено методику типологічної індексації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах американських, британських і українських політиків із залученням математичної формули "панель нормування" Кейселлі.

Проведений аналіз підтвердив те, що політична токсичність є результатом *сприйняття поведінки людини*, яка завдає репутаційних втрат політику або дискримінує опонента під час публічної дискурс-взаємодії, відображеної в медійному дискурсі. У політичній комунікації висловлення/вчинок у формі агресії, грубості або неповаги набуває ознаки "токсичний" якщо воно завдає адресату різного виду шкоду за ознакою ксенофобії, расизму, гендеру, інвалідності та ін., або має значний негативний публічно-медійний ефект, що залучає опосередковано широкі кола суспільства у публічне обговорення.

На підставі аналітичного огляду теоретичних засад студіювання феномену політичної токсичності й узагальнення різноманітних підходів до їхньої інтерпретації в гуманітарних студіях робимо висновок про те, що токсичність є полідискурсивним та феноменом, який є об'єктом дослідження різних гуманітарних галузей, зокрема психології міжособистісних відношень, соціально-політичної сфери, онлайн-комунікації, політичної комунікації, лінгвістики, культурології. В політичній комунікації під токсичністю розуміється такий тип взаємодії різних учасників політичного дискурсу, яка характеризується високим ступенем агресивної вербальної, пара- та (або) невербальної поведінки і дискримінує опонента за ознакою раси, національності, гендеру та ін., в наслідок чого такого політика (політиків) сприймають і потім визначають як токсичного (токсичних).

Семіотизація політичної токсичності в медійному дискурсі відбувається через *токсичне висловлення*, яке є комплексним семіотизованим утворенням і має вербальну, паравербальну та екстралінгвальну форми вираження. До вербальних форм вираження токсичності відносимо висловлення політика, які містять образи, обзивання, глузування, емоційні та інклюзивні вислови, що скеровані на поляризацію і завдання психологічної та/або іміджевої шкоди учасникам політичної дискусії (опонентам). Паравербальні засоби, які супроводжують токсичне висловлення, поділяються на просодичні та жестово-мімічні форми. До екстралінгвальних форм токсичної комунікації відносимо

кольорову гаму, символіку, одяг та ін., що увиразнюють шкідливий ефект дій/висловлень політика, якого в медіа визначають як токсичного.

Комплексне студіювання політичної токсичності в США, Великій Британії і Україні, що здійснене на матеріалі різножанрових політичних виступів американських, британських і українських політиків із застосуванням лінгвістичного, експериментального, інструментального, статистичного і двобічного зіставного видів аналізу, дало змогу обчислити типологічні індекси політичної токсичності та побудувати мультимодальну модель токсичної політичної комунікації та визначити спільні й відмінні риси семіотизації політичної токсичності на семантичному, понятійному, вербальному, паравербальному та дискурсивному рівнях.

Проведено таксономію вербальних (на лінгвосеміотичному рівні), концептуальних (на когнітивно-семіотичному рівні), паравербальних (на дискурсивно-семіотичному рівні: просодичних, рухових, мімічних) і екстралінгвальних (кольорова гама, символіка передвиборчої боротьби, одяг, музичний супровід) способів і засобів семіотизації токсичності в американському, британському й українському медійному дискурсі та *діагностика* ступеня семіотизації політичної токсичності в промовах політичних лідерів і діячів трьох країн.

За результатами реконструкції структур концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ, під якою розуміється відновлення як власне архетипів (прамовних форм), так і структур свідомості, а також цілих фрагментів картин світу (А. Корольова, Х. Дяків), виявлено хронологію розширення їхньої семантичної структури в європейських лінгвокультурах. Реконструкція мотиваційної основи поняття *toxic* та хронологія набуття ним поняттєвого змісту в європейських лінгвокультурах показала, що за період з 17-го сторіччя до нашого часу відбулося його метафоричне розширення від прямого значення "медико-хімічна токсичність" до переносного значення "психологічна токсичність". У прямому значенні медико-хімічна токсичність руйнує фізичні конституенти людини і завдає їй фізичної шкоди, у метафоризованому значенні

психологічна токсичність руйнує моральні конституенти людини, завдає їй морально-психологічної шкоди. Метафоричне перенесення значення "токсична отрута" на "токсичне висловлення/поведінка людини" здійснено на підставі таких ознак: 1) вид отрути/токсину, 2) дія отрути/токсину, 3) наслідки дії отрути/токсину.

Семантика токсичності у прямому значенні пов'язується із поняттями *яд*, *отрута*, тобто речовиною, яка має властивість вбивати людину або іншу живу істоту, якщо вона потрапить у її тіло і засвоюється організмом. Концептуальними ознаками *токсичності як здатності речовин виконувати отруйну дію на організм* є "походження", "призначення", "склад", "сила дії/вплив", "спосіб/вид яду/отрути".

Семантика токсичності у переносному значенні пов'язується із поняттями "знуцання", "збиткування", "принижування". Концептуальними ознаками *токсичності як негативної властивості людської особистості* виступають немовні дії "знуцатися", "принижувати", "скандалити", так і мовленнєві дії висміювання, глузування, образи, різкі репліки, уїдливі випадки.

Експериментально ідентифіковано асоціативно-образну зону конструювання політичної токсичності в свідомості американців, британців і українців та визначено її місце в структурі концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ. Проведений компонентний аналіз вербалізаторів *поняттєвої* зони досліджуваних концептів показав, що в *англійській мові* переносне значення атрибута "toxic" як негативної психологічної якості людини стосується таких ознак ціннісних концептуальних зон, як HARM, UNPLEASANTNESS, MALICIOUSNESS, UNHAPPINESS, в *українській мові* переносне значення атрибута "отруйний" пов'язане з негативною якістю явищ, предметів, слів і охоплює дві концептуальні зони: ШКОДА та ЗЛІСТЬ. Організація структур концептів TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ є відмінною: американський і британський концепт в ядрі містить поняттєву зону, тимчасом українській – ціннісно-образну.

Проведений асоціативний експеримент дав змогу зробити контрастивні спостереження щодо вербальних засобів ідентифікації токсичності концепту *TOXICITY/ТОКСИЧНІСТЬ* у медійному дискурсі США, Великої Британії і України. Так, контрастні асоціативні риси токсичності в уявленнях:

- представників американської культури мають чітку *соціально-політичну спрямованість* і пов'язані із різними видами дискримінації, розповсюдженням теорії змови, промивкою мозків за допомогою медіа, створенням у країні безладдя та ін.;

- представників британської лінгвокультури пов'язані із пошкодженнями, які британські політики завдають іміджу Великої Британії та королівської родини;

- представників української лінгвокультури пов'язані із негативними психологічними пошкодженнями особистості співрозмовника через знецінення гідності особистості.

Визначено форми *паравербальної семіотизації* політичної токсичності в американському, британському й українському медійному дискурсі, а саме: просодичні та жестово-мімічні форми, до яких належать агресивна, принизливо-заступницька, пафосна тональність мовлення, жестикуляція, що порушує особистісні межі співрозмовника (імпульсивні повторювані рухи руками, дотики, вказівка пальцем на опонента, стиснуті кулаки тощо), занадто активна міміка (широко відкритий рот, зведені брови, розширені очі тощо).

Виявлено модуси розгортання токсичного ефекту та диктуми формування токсичного іміджу політика в його колективному, асоціативно-індивідуальному, символічному та медійному дискурс-портреті.

Проведені ідентифікаційні експерименти, комп'ютерний і типологічний аналізи дали змогу визначити контрастні форми семіотизації політичної токсичності в американському, британському і українському медійному дискурсі, а саме:

1) токсичність іміджу політиків-чоловіків на паравербальному рівні формується їхньою спільною схильністю до використання сильних тонально-

динамічних емфаз та імпульсивних повторювальних рухів, при цьому кожний із них має свою індивідуальну жестову специфіку;

2) сприйняття жінок-політиків як токсичних пов'язується перш за все з їхніми спільними фізіогномічними характеристиками обличчя, зокрема губами та поглядом, а також схильністю до сильних тонально-динамічних емфаз у завершальній частині промови; за типом вираження токсичність політиків-чоловіків є експлікованою і має більш спільних рис із агресивністю, тоді як у політиків-жінок токсичність має прихований характер і може трансливатися через такі традиційно меліоративно-забарвлені жіночі засоби, як посмішка та погляд.

До *екстралінгвальних форм семіотизації* токсичності політичної комунікації віднесено кольорову гаму плакатів, одяг, зачіски, прапори, символіка передвиборчої боротьби, музичний супровід та ін., які лише доповнюють токсичний ефект дій/висловлень політика, проте суттєвого самостійного впливу на сприйняття політика як токсичного не мають.

Визначено універсальну для трьох політичних дискурсів адженду прояву політичної токсичності: ЕЛЕКТОРАЛЬНА БОРОТЬБА, в межах якої опоненти завжди вважають один одного токсичними, контрастні форми семіотизації політичної токсичності в медійному дискурсі США, Великої Британії і України визначаються актуальними для кожної з країн інформаційними аджендами: РАСИЗМ, СЕКСИЗМ, КСЕНОФОБИЯ (США), ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ, ПАРТІГЕЙТ (Велика Британія), КОРУПЦІЯ, ВІЙНА, ЗРАДА (Україна).

Адаптація типологічних індексів математичної лексикостатистики для діагностики ступенів семіотизації політичної токсичності в медійних дискурс-портретах політичних діячів США, Великої Британії і України дала змогу отримати такі результати: перша група (високий ступінь семіотизації 60–100): Дональд Трамп, Борис Джонсон, Юлія Тимошенко, Тереза Мей, Петро Порошенко, Найджел Фараж; друга група (середній ступінь семіотизації 15–59,9): Ненсі Пелосі, Пріті Патель, Гіларі Клінтон, Віктор Медведчук, Джеремі Корбін, Арсен Аваков; третя група (низький ступінь семіотизації 0–14,9):

Александрія Окасіо-Кортес, Ірина Верещук, Ендрю Куомо, Ньют Гінґріч, Гео Лерос, Джон Беркоу.

Отримані наукові результати є коректними для проаналізованого фрагмента мовного, експериментального і дискурсивного матеріалу, які відкривають *перспективи* для подальшого дослідження показників токсичності як у політичному дискурсі, так і в різних формах комунікації: міжособистісному спілкуванні, науково-академічному середовищі тощо, а також для розроблення типології мовних та іміджевих компетентностей політиків під час публічних виступів та у період електоральної боротьби в різних країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Акинина, П. С. (2019). Черты языкового портрета (на материале инаугурационных выступлений Барака Обамы и Дональда Трампа). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 12(1), 28–33.
- Акінчиць, Н. Г. (2007). Політичний дискурс як об'єкт наукового аналізу. Проблеми сучасного мовознавства. *Культура народів Причорномор'я*, 107, 72–76.
- Акульшин, О. (2012). Дискурс як засіб когнітивного конституювання знання. *Studia linguistica*, 6 (2), 227–236.

- Алексієвець, О. М. (2012). Історія та сучасність політичної лінгвістики. Україна – Європа – Світ. В *Міжнародний збірник наукових праць ТНПУ. Вип. 9*, 248–255.
- Алексієвець, О. М. (2020). Інтонаційні засоби впливу у політичному мовленні. В *Сучасні тенденції фонетичних досліджень*. Збірник матеріалів IV с Круглого столу з міжнар. участю, 23 квітня 2020 р. (с. 20–22). КПІ імені Ігоря Сікорського.
- Андрейченко, О. И. (2006). Лексико-фразеологическая основа текстов политических дискуссий (на материале украинской прессы конца XX – начала XXI столетия) (Автореф. дис. канд. филол. наук, Институт украинского языка НАН Украины).
- Андрейчук, Н. І. (2015). *Contrastive Linguistics = Контрастивна лінгвістика*. ЛНУ імені Івана Франка.
- Арутюнова, Н. Д. (1981). Фактор адресата. *Известия АН СССР*, 40(4), 325–362.
- Арутюнова, Н. Д. (1983). Стратегия и тактика речевого поведения. В Г. Г. Почепцов (Отв. ред.), *Прагматические аспекты изучения предложения и текста* (с. 3–12). Киевский государственный педагогический институт иностранных языков.
- Багмут, А. І., Борисюк, І. В., & Олійник, Г. П. (1980). *Інтонація як засіб мовної комунікації*. Наукова думка
- Базылев, В. Н. (2005). Политический дискурс. В М. Панов (Отв. ред.), *Эффективная коммуникация: история, теория, практика : Словарь-справочник*. ООО "Агентство "КРПА Олимп".
- Баранов, А. Н., Казакевич, У. Г. (1991). *Парламентские дебаты: традиции и новации*. Знание.
- Барабанов, И. Н., & Новиков, Д. А. (2016). Динамические модели управления возбуждением толпы в дискретном времени. *Автоматика и телемеханика*, 10, 123–139.
- Бахрушин, В. Є. (2011). *Методи аналізу даних*. Класичний приватний університет.

- Бацевич, Ф. С. (2001). Текст, дискурс, речевої жанр: соотношение понятий. *Вісник Харківського університету. 520. Серія: Філологія, 33, 3–6.*
- Бацевич, Ф. С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Академія.
- Бацевич, Ф. С. (2010). *Нариси з лінгвістичної прагматики* (монографія). Львів.
- Бибик, В. М. (2003). *Політологія для політика і громадянина* (монографія). МАУП. <http://politics.ellib.org.ua/pages-3664.html>
- Безуглая, Л. Р., Бондаренко, Е. В., Донец, П. М., Мартынюк, А. П., Морозова, Е. И., Пасынок, В. Г., Пихтовникова, Л. С., Солощук, Л. В., Фролова, И. Е., Швачко, С. А., & Шевченко, И. С. (2005). *Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен* (под общ. ред. Шевченко И. С.) (коллективная монография). Константа.
- Белова, А. Д. (1997). *Лингвистические аспекты аргументации*. Издательство Киевского университета.
- Бжезинский, З. (2010). *Великая шахматная доска: Американское превосходство и его геостратегические императивы* (пер. с англ. О. Ю. Уральской). Международные отношения.
- Блавацький, С. Р. (2009). *Трансформаційні тенденції якісної преси Великої Британії (на прикладі "The Times", "The Guardian")* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут журналістики).
- Богатирьова, Є. В. (2014). *Прагматистичні характеристики англомовних передвиборчих політичних дебатів* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Запорізький національний університет).
- Бойко, С. Т. (2011). Функціональний аналіз патогенних текстів (до проблеми психологічних аспектів медіа-освіти). *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 39, 62–74.*
- Ботвінко-Ботюк, О. М. (2014). *Структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості висловлень презирства* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича).

- Бровченко, Т. А., Варбанец, П. Д., & Таранец, В. Г. (1976). *Метод статистического анализа в фонетических исследованиях*. Одесская городская типография.
- Бровченко, Т. А., & Волошин, В. Г. (1986). *Методические указания по математической обработке и анализу результатов фонетического эксперимента*. Одесский государственный университет.
- Бутиріна, М. В. (2009). *Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіа середовищі* (монографія). Слово.
- Бутова, І. С. (2009). Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. В *Вісник Львів. ун-ту. Серія: Іноземні мови. Випуск 16*, 232–238.
- Варецька, О. (2019). Лінгводискурсивні контрасти політичного критисайзингу (німецько-українська паралель). *Odessa Linguistic Journal*, 14, 65–74.
- Васильев, А. Д., & Подсохин, Ф. Е. (2016). *Информационная война: лингвистический аспект*. *Политическая лингвистика*, 2 (56), 10–16.
- Васильев, М. В. (2020). Особенности реализации речевых стратегий в виртуальном политическом дискурсе (на материале публикаций Д. Трампа в Twitter). *Актуальные проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков*, 14, 21–26.
- Васік, Ю. А. (2008). *Ритмічна організація англомовного політичного дискурсу (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі промов сучасних політиків Великої Британії)* (Дис. канд. філол. наук, Донецький національний університет).
- Васьківський, Ю., & Кіца, М. (2012). Патогенність рекламного тексту в українському медіапросторі: шляхи викорінення. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*, 36, 359–364.
- Винокур, Т. Г. (1993). *Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения*. Наука.
- Віротченко, С. А. (2011). *Проксемічна складник англомовного діалогічного дискурсу* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна).

- Водак, Р. (1998). Специальный язык и жаргон: о типе текста "партийная программа". В *Язык. Дискурс. Политика* (с. 24–34). Перемена.
- Волошин, В. Г. (1988). *Интонационная структура инструкции в английском и русском языках* (Дис. канд. филол. наук, Одесский государственный университет имени И. И. Мечникова).
- Волошин, В. Г., Григорян, Н. Р., Музя, Е. М., & Олинчук, В. В. (2011). *Методы обработки результатов экспериментально-фонетических исследований речи и их лингвистическая интерпретация*. ВМВ.
- Ворошилова, М. Б. (2007). Креолизованный текст: кинотекст. *Политическая лингвистика*, 2 (22), 106–110.
- Гавриленко, В. М., & Тітарова, Д. Ю. (2017). Просодичні характеристики політичних промов Уінстона Черчілля. В А.А. Калита, І. С. Полюк, Л. І. Тараненко (Ред.), *Сучасні тенденції фонетичних досліджень* (с. 90–92). Міленіум.
- Гаврилова, М. В. (2002). Лингвистический анализ политического дискурса. *Политический анализ: доклады эмпирических политических исследований СПбГУ*, 3, 88–108.
- Гайдук, Н. А. (2018). *Актуальні концепти політичної комунікації: прагматична динаміка* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).
- Гарбар, І. О. (2019). *Вербальні маркери сугестії в сучасному американському юридичному трилері* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Запорізький національний університет).
- Гнезділова, Я. В. (2007). Емоційність та емотивність сучасного англомовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти. Видавництво КНЛУ.
- Гнезділова, Я. В. (2021). *Когнітивно-дискурсивні моделі англомовної маніпулятивної метакомунікації* (Автореф. дис. д. філол. наук, Київський національний лінгвістичний університет).
- Горошко, Е. И., & Полякова, Т. Л. (2015). К построению типологии жанров

- социальных медий. *Жанры речи*, 2 (12), 119–127.
- Грейдина, Н. Л. (1996). Взаимодействие вербальных и невербальных средств в коммуникативном акте (Автореф. дис. канд. филол. наук, Пятигорский).
- Григораш, А. М. (2005). Взаємодія засобів реалізації сталих словосполучень у газетному контексті (на матеріалі преси України 90-х років. В *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8 (1). Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*, 49–53.
- Григорьева, В. С. (2007). *Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты* (монография). Издательство ТГТУ.
- Гудзь, Н. О. (2015). Інтернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. В *Сучасні лінгвістичні студії* (с. 61–87). Видавництво ЖДУ ім. І. Франка. <https://bit.ly/3eLmHb8>
- Гуменюк, Л. Й. (2014). Мережевий тролінг як вид комунікативної поведінки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна, 1*, 172–180.
- Данилина, В. В. (2002). Ритмические особенности политической ораторской речи. *Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация, 4*, 33–45.
- ДаНайджелов, В. Я. (2019). *Статистична обробка даних*. КНУ імені Тараса Шевченка.
- ДаНайджелов, В. Я., & Кушніренко, С. В. (2012). *Математична статистика*. ВГЛ"Обрії".
- Даутова, Л. А. (2014). Языковые особенности предвыборного дискурса (на материале американского предвыборного дискурса). *Филологические науки. Вопросы теории и практики, 9 (39)*, 53–57.
- Дейк, Т. А. ван. (2000). *Язык. Познание. Коммуникация*. Благовещенский гуманитарный колледж.
- Дейк, Т. А. ван. (2013). *Дискурс и власть: репрезентация доминирования в*

языке и коммуникации (пер. с англ.). Книжный дом "ЛИБРОКОМ".

- Демьянков, В. З. (2002). Политический дискурс как предмет политической филологии. *Политическая наука*, 3, 31–44.
- Денисенко, В. І. (2020). Захоплення оточенням Віктора Януковича законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні (2010 – початок 2011 рр.). *Сумський історико-архівний журнал*, XXXV, 42–53.
<https://doi.org/10.21272/shaj.2020.i35.p.42>
- Додонов, Р. (2017). Російський погляд на концепцію гібридної війни. В Р. Додонов (Ред.), *Гібридна війна: inverboet in praxis* (колективна монографія) (с. 94–133). ТОВ "Найджелан ЛТД".
- Драпак, О. З. (2011). Інтернаціональні терміни та окремі їхні елементи у словниковому складі української мови пострадянського періоду. *Мова і культура*, 14(2), 147–152.
- Дудоладова, О. В. (2003). *Динаміка мовної репрезентації гендера в англійському публіцистичному дискурсі (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.)* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).
- Дяків, Х. Ю. (2010). Мовленнєвий жанр “застереження” в аспекті міжкультурної комунікації. В *Мовленнєві жанри у міжкультурній комунікації* (колективна монографія) (с. 93–123). ПАІС.
- Дяків, Х. Ю. (2018). Телеінтерв'ю і труднощі для журналістів. В *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”: Серія “Філологія”*, 69 (1), 139–142.
- Еременко, Е. Д. (2013). Порно как токсичный контент. *Studia Culturae*, 15, 75–81.
- Єрмоленко, А. М. (2021). *Дискурс, комунікація, моральність* (монографія). Видавництво "Наукова Думка".
- Жаботинская, С. А. (2015). *Язык как оружие в войне мировоззрений. Майдан – Антимайдан : словарь-тезаурус лексических инноваций*.
<https://www.academia.edu/22690964>.

- Жибак, Д. М. (2016). До питання особливостей та функцій політичного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 29 (1), 124–126.
- Жижина, А. Е. (2018). Тактико-стратегическое своеобразие предвыборного дискурса Д. Трампа. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 7(85)(1), 127–133.
- Жовтобрюх, М. А. (1963). *Мова української преси (До середини дев'яностих років XIX ст.)*. Вид-во АН УРСР.
- Жуковець, Г. Л. (2001). *Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка).
- Загнітко, А. П. (2008). *Основи дискурсології*. ДонНУ.
- Загнітко, А. (2017). *Теорія лінгвоперсонології* (монографія). Найджелан-Лтд.
- Захарова, Ю. (2004). *Інтонаційна організація сучасного англійського мовлення*. Київський національний університет ім. Т. Шевченка.
- Зернецька, О. В. (2007). *Глобальний конкурентний простір* (монографія). КНЕУ.
- Зернецька, О. В. (2009). Глобальна політична блогосфера—нова арена політичної комунікації. В *Політичний менеджмент. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. ІФ Кураса НАН України*, 13–26.
- Зернецький, П. В. (2003). Сміслова модель маніпуляційного впливу в політичному дискурсі. В *Наукові записки. Том 22 (I)*, 58–60.
- Зернецький, П. В., Рябоконт, Г. Л. (2012). Аргументаційна структура британського політичного мовлення: аксіологічний аспект. В *Наукові записки НаУКМА. Том 137. Філологічні науки (Мовознавство)*, 147–152.
- Ионова, С. В. (2018). Токсичний керівник: лінгвоекологія речевого поведіння. *Екологія язика и коммунікативная практика*, 4(15), 1–12.
- Іваницька, Н. Б. (2009). Tertium comparationis у міжмовному зіставленні дієслівних систем. *Мовознавство*, 1, 46–59.

- Ільницька, Л. Л. (2006). *Англомовний сугестивний дискурс* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).
- Ільницька, Л. Л. (2010). Особливості використання сугестивних та маніпулятивних технологій у сучасному англомовному політичному дискурсі. В А. Д. Белова (Гол. ред.), *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи* (с. 115–125). Логос.
- Калита, А. А. (2001). *Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлення* (монографія). Видавничий центр КДЛУ.
- Калита, А. А., &Тараненко,Л. (2009). Метод комплексної енергетичної оцінки процесу просодичного оформлення мовлення. *Наукові записки (Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка). Серія: Філологічні науки (мовознавство), 81(1), 359–365.*
- Каліщук, Д. М. (2018). *Концептуальні стилі англомовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу Дж. Буша мол., Б. Обама)*(монографія). АКВА ПРІНТ.
- Капранов, Я. В. (2018). Архетип та етимон яккогнітивно-прамовні протоструктури. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологія", 4(72), 92–95.*
- Карасик, В. И. (2002а). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Перемена.
- Карасик, В. И. (2002b). *Язык социального статуса*. ИТДГК "Гнозис".
- Карасьова, К. А. (2016). *Дискурсивна практика українськомовних політиків* (Дис. канд. філол. наук, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара).
- Кісь, Р. (2021). *Глобальне - національне - локальне (соціальна антропологія культурного простору)*. 2-е вид. Львів : Інститут народознавства НАН України.

- Кирсанова, Л. И. (2003). Некоторые методологические усложнения в понимании телесности (жест, речь, письмо в бытийствовании индивида). *Мир психологии*, 2, 214–217.
- Ковалевська, А. В. (2014). Алгоритм реалізації сугестивності у мові ЗМІ. В М. В. Мамич (Відп. ред.), *Юриспруденція, журналістика, політика: мовні аспекти* (с. 152–160). Юридична література.
- Ковалевська, А. В. (2019). Алгоритм нейтралізації патогенності у рейкових текстах інформаційних воєн. В *Сучасна філологія: теорія та практика*. Матеріали I міжвузівської науково-практичної конференції (с. 116–122). Національна Академія СБУ.
- Ковалевська, А. В. (2020а). Нейтралізація патогенних дискурсів : стратегія спростування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія*, 31, 132–141.
- Ковалевська, А. В. (2020b). Аналіз політичного дискурсу: парадигма спіндокторінгу. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, XLI, 42–61. <https://doi.org/10.17721/APULTR.2020.41.42-61>
- Ковалевська, Т. Ю. (2008). *Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування* (монографія) (2-ге вид.). Астропринт.
- Ковальова, О. (2020). Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. В *Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 27, Т. 2*, 101–107.
- Коваль, Н. О. (2010). *Просодичні іміджеві характеристики політичної ораторської промови* (Автореф. дис. канд. філол. наук)
- Ковальський, Г. (2017). Інформаційний складник протистояння на Сході України. В Р. Додонов (Ред.), *Гібридна війна: in verbo et in praxis* (колективна монографія) (с. 135–174). ТОВ "НайджеланЛТД".

- Колегаева, І.М. (2014). Що нам показує картина світу: людський чинник ономасіологічних процесів. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки (Мовознавство)*, 8–11.
- Компанцева, Л. Ф. (2013). Принципи сугестивної лінгвістики в Інтернетній комунікації. *Наукові записки (Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя). Серія: Філологічні науки*, 3, 13–20.
- Кондратенко, Н. В. (2007). *Український політичний дискурс: текстуалізація реальності* (монографія). Чорномор'я.
- Кондратенко, Н. В. (2009). Політичний дискурс: сутність, типологія, специфіка функціонування. В О. В. Александров (Ред.), *Реклама та PR у масово інформаційному просторі* (с. 21–26). Астропринт.
- Кондратенко, Н. В., Стрій, Л., Білінська, О. (2019). *Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів* (монографія). Астропринт.
- Корецкая, О. В. (2017). Лингвостилистические особенности политической риторики Дональда Трампа. *Преподаватель XXI век*, 2(2), 349–355.
- Корнієнко, В. (2022). Феномен політичної брехні: нові денотати деструктивного концепту. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 22(31), 110–119.
- Корольова, А. В. (2008). Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуаціях конфлікту. В *Studia Linguistica. Збірник наукових праць. Том 1*, 48–53.
- Корольова, А. В. (2014). Когнітивна лінгвокомпаративістика: від реконструкції прамовних форм до реконструкції структур свідомості. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*, 17(2), 94–101.
- Кочерган, М. П. (2003). *Загальне мовознавство*. ВЦ "Академія".
- Кочерган, М. П. (2004). *Вступ до мовознавства*. ВЦ "Академія". 2004.
- Кочерган, М. П. (2006). *Основи зіставного мовознавства*. ВЦ "Академія".

- Красных, В. В. (2001). *Основы психолінгвістики и теории коммуникации*. Гнозис.
- Крейдлині, Г. Е. (2000). Голос и тон в языке и речи. В Н. Арутюнова (Ред.), *Язык о языке* (с. 453–501). Litres.
- Крейдлині, Г. Е. (2002). *Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык*. Новое літературное обозрение.
- Крейдлині, Г. Е. (2005). *Мужчины и женщины в невербальной коммуникации*. Языки славян. Культуры.
- Кривенко, С.-В. О. (2016). *Семантична парадоксальність політичного дискурсу (теоретико-методологічний аналіз)* (Дис. канд. політ. наук, Львівський національний університет імені Івана Франка).
- Крючкова, П. Г. (2003). *Авторитарный дискурс (на материале современного английского языка)* (Автореф. дис. канд. филол. наук, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко).
- Кубрякова, Е. С. (2005). О термине "дискурс" и стоящей за ним структуре знания. В В. Н. Топоров (Ред.), *Язык. Личность. Текст* (с. 23–33). Языки славянских культур.
- Кудрявцева, Л. А. (2012). Языковые изменения дискурса интолерантности в украинском массмедийном пространстве. В *Człowiek. Świadomość. Komunikacja. Internet*, 82–97.
- Курбан, О. В. (2016). *Сучасні інформаційні війни у мережевому он-лайн просторі*. ВІКНУ.
- Кутуза, Н. В. (2018). *Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі: психолінгвістичний аспект*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Лебон, Г. (2011). *Психология народов и масс*. Академический проект.
- Лисиченко, Л. А. (2004). Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. № 5-6. С. 36-41.
- Лосева, І. В. (2017). Іронія та сарказм у політичній полеміці (на матеріалі передвиборчого Інтернет-дискурсу США). *Науковий вісник*

- Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство), 8(1), 130–133.*
- Лукіна, Л. В. (2021а). Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. В *Політикус : наук. журнал* (2), 75–80.
- Лукіна, Л. В. (2021b). Концептуалізація популізму в політичному дискурсі. В *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2021. Випуск 35*, 211–220.
- Макаров, Ю. (2018, 3 травня). Ідіоти й мерзотники. *Український Тиждень*, 18(546). <https://tyzhden.ua/Columns/50/213323>
- Макарук, Л. Л. (2018). Невербальні та паравербальні семіотичні ресурси в лінгвістичних студіях ХХ–ХХІ століть: прикладний аспект. *Закарпатські філологічні студії*, 5(1), 66–72.
- Макарук, Л. Л. (2019). *Мультимодальність сучасного англомовного масмедійного комунікативного простору* (Дис. докт. філол. наук, Запорізький національний університет).
- Максимчук, О. Л. (2010). Політичний дискурс: особливості та функції. *Мова і культура*, 13 (VIII), 71–75. <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf>
- Мартинюк, А. П. (2004). *Конструювання гендеру в англомовному дискурсі*. Константа.
- Мартинюк, А. П. (2015). Когнітивно-комунікативний інструментарий аналізу речевого впливу. *Science and Education a New Dimension. Philology*, 3 (15) (68), 67–70.
- Мацько, О. М. (2015). Мовні порушення як індикатори особистості у Інтернет-спілкуванні. В *Українське мовознавство. Міжвідомчий науковий збірник. Випуск 45 (1)*, 269–275.
- Мелещенко, О. О. (2020а). Комунікативна стратегія конструювання позитивного іміджу Дональда Трампа у політичному твітінгу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія*

"Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов", 91, 42–49.

- Мелешенко, О. О. (2020b). Руйнування іміджу політичного опонента як комунікативна стратегія твітінгу Дональда Трампа. *Південний архів (філологічні науки)*, 84, 84–90. <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2020-84-13>.
- Мечковская, Н. Б. (2004). *Семиотика: Язык. Природа. Культура*. Издательский центр "Академия".
- Михальков, Г. М. (2017, Февраль). Коммуникативный абсурд как реальная абсурдная ситуация. *Международный научно-исследовательский журнал*, 02(56)(1), 74–77.
- Морозова, О. Н. (2011). Политическая интернет-коммуникация: ее роль, функции и формы. *Политическая лингвистика*, 1(35), 156–161.
- Москвин, Д. (2012). Визуальные репрезентации в политике и перспективы визуальных методов исследований в политической науке. *Символическая политика*, 1, 81–84.
- Нагорна, Л. П. (2005). *Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики* (монографія). Світогляд.
- Огар, А. (2015). Вербалізація концепту слово (на матеріалі роману Раїси Іванченко "Отрута для княгині"). *Проблеми гуманітарних наук. Серія: Філологія*, 36, 78–87.
- Олексюк, О. М. (2012). *Лексико-семантичні домінанти сугестивного дискурсу реклами* (Дис. канд. філол. наук, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).
- Олинчук, В. В., & Шкворченко, Н. Н. (2012). Применение новых методик компьютерного анализа делового англоязычного дискурса (на материале женской речи). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 14, 221–230.
- Олинчук, В. В. (2010). Просодичні особливості фонаційних невербальних компонентів комунікації, що виражають емоції жінок та чоловіків. В *Філологія і освітній процес: 21 століття*. Матеріали Міжнародної

- науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 151–153).
- Онуфрив, С. Т. (2005). *Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).
- Опарина, Е. О., Раренко, М. Б. (2020). Дональд Трамп: Речевой портрет политика. В А. В. Кузнецов (Ред.), *Феномен Трампа* (монографія) (с. 367–384). ИНИОН РАН.
- П'єцух, О. І. (2018). *Парламентські дебати Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в когнітивно-дискурсивній парадигмі* (монографія). Видавець Чабаненко Ю. А.
- Панасик, А. Ю. (2008). *Формирование имиджа: стратегия, психотехнологии, психотехники*. Омега-Л.
- Петлюченко, Н. В. (2009). *Харизматика: мовна особистість і дискурс* (монографія). Астропринт.
- Петлюченко, Н. В. (2017). Контрасты немецкой и американской ХАРИЗМЫ (к столетию теории харизматического лидерства Макса Вебера). В Н. В. Петлюченко (Общ. ред.), *Концепты и контрасты* (коллективная монография) (с. 304–314). Издательский дом "Гельветика".
- Поліщук, Н. О. (2019). *Термінолексика як джерело оновлення газетного тексту (на матеріалі газет перших десятиліть ХХІ ст.)* (Дис. канд. філол. наук, Львівський національний університет імені Івана Франка).
- Попова, Т. С. (2019). Лінгвістичні характеристики полісемантичної лексики в сучасному політичному дискурсі. В С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. (Редкол.), *Перекладацькі інновації*. Матеріали ІХ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 14–15 березня 2019 р. (с. 125–127).
- Порческу, Г. В., & Рублева, О. С. (2019). Лингвостилистические особенности политических выступлений (на примере публичных выступлений Дональда Трампа). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 12(1), 60–63.

- Постникова, Л. В. (2011). *Просодия политического дискурса в британской и американской лингвокультурах*. Книжный дом "Либроком".
- Потапов, В. В. (1997). Язык женщин и мужчин: фонетическая дифференциация. *Известия Российской академии наук. Серия литературы и языка*, 56(3), 52–62.
- Потапенко, С. И. (2018). Композиция англоязычного новостного текста: стратегии или схемы? *Вісник Житомирського державного університету. Сер. Філологічні науки*, 2 (88), 54–61.
- Потапенко, С. И. (2017). Лингвориторические стратегии: дискурсивная и жанровая дифференциация. *Теоретична і дидактична філологія : зб. наук. праць*. Переяслав-Хмельницький; Кременчук : Видавець ПП Щербатих О. В, 25, 314–322.
- Потапенко, С.И. (2021). *Когнітивна медіа-риторика: буття конфлікту-кризи в англомовних Інтернет-новинах*. Вид. центр КНЛУ.
- Почепцов, Г. (1999а). *Коммуникативные технологии двадцатого века*. Рефл-бук.
- Почепцов, Г. Г. (1999б). *Теорія комунікації*. ВЦ "Київський університет".
- Почепцов, Г. Г. (2000). *Имиджеология*. Рефл-бук.
- Почепцов, Г. (2001, 30 листопада). *Спин-доктор и его работа: нетрадиционные методы управления информационным пространством*. Детектор медіа. <https://bit.ly/3RHsddO>
- Почепцов, Г. (2002). *Семиотика*. Рефл-бук.
- Почепцов, Г. (2011, 12 червня). *Комунікативні операції вчора й сьогодні*. Детектор медіа. <https://bit.ly/3eHb8lu>.
- Приходько, А. М. (2008). Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя.
- Радзієвська, Т. В. (2005). Мовні одиниці в комп'ютерному дискурсі і проблема мовної еволюції. В *Лінгвістичні дослідження*. Зб. наук. пр., 109–113.
- Радзієвська, Т. В. (2013). К вопросу о манипулятивном воздействии: адресат и его реакции. В *Вісник Київського національного лінгвістичного університету (Т. 16, № 2)*, 92–99.

- Радзієвська, Т. В. (2018). *Дискурсивні простори: історико-лінгвістичний вимір* (монографія). ДП “Інформаційно-аналітичне агентство”.
- Романова, Т. В. (2009). Коммуникативный имидж и речевой портрет современного политика. *Политическая лингвистика*, 1(27), 109–117.
- Романченко, А. П. (2019). Типологія мовних особистостей у психолінгвістиці та патопсихолінгвістиці. *Записки з українського мовознавства*, 26(2), 302–310.
- Савченко, С., & Горбач, В. (2021). *Протидія західній допомозі Україні як елемент гібридної війни* (На основі Проекту експертної групи під егідою Центру глобалістики "Стратегія ХХІ"). Аналітичний центр вивчення і протидії гібридним загрозам.
- Савчук, В. (2011). Комунікативні стратегії і тактики в промовах президентів США. *Наукові записки (Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка)*. Серія: Філологічні науки (мовознавство), 96(1). <https://www.twirpx.com/file/697835/>
- Сальникова, Е. В. (2012). *Феномен визуальности и эволюция визуальной культуры* (Дис. докт. культурологических наук, Академия переподготовки работников искусства, культуры и туризма).
- Селіванова, О. О. (2011). *Основи теорії мовної комунікації*. Видавництво Чабаненко Ю.А.
- Семенюк, О. А. (2001). *Язык эпохи и его отражение в сатирико-юмористическом тексте* (монографія). РИЦ КГПУ ім. В. К. Винниченко.
- Семенюк, О. А. (2002). *Мова епохи та мовна особистість у сатирико-гумористичному тексті* (Автореф. дис. докт. філол. наук, НАНУ, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні).
- Семенюк, О. А. (2007). Единицы языка политики в современном дискурсе как признак его демагогичности. В *Язык: модель, структура, функционирование* (с. 143–150). Днепропетровский государственный университет.

- Семенюк, О. А. (2010). *Основи теорії мовної комунікації*. ВЦ "Академія".
- Семенюк, О. А., & Білоус, В. Б. (2011). Мовні засоби створення образу ворогав романі Т. Кленсі "DEBT OF HONOR". *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 9, 419–425.
- Семенюк, О. А., & Чорна, О. В. Комунікативний імідж українського президента (порівняльний і діахронічний аспекти). *Вісник Одеського національного університету. Серія: філологія*, 17(4), 107–114.
- Серажим, К. С. (2003). *Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу)* (Автореф. дис. докт. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).
- Сергеева, Д. С. (2017). Самопрезентація и дискредитація – ключевые стратегии предвыборного политического дискурса (на материале предвыборных твитов Д. Трампа и Х. Клинтон). *Известия Южного федерального университета. Филологические науки*, 3, 75–83.
- Серякова, И. И. (2009). Невербальный профиль коммуникативного поведения украинских политических лидеров. *Культура народов Причерноморья*, 168(2), 233–235.
- Серякова, И. И. (2011). Невербалика политического дискурса. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, педагогіка, психологія*, 23, 19–25.
- Серякова, И. И. (2014). Типология невербальных знаков коммуникации. *Science and Education a New Dimension. Philology*, II(5)(28), 84–89. <https://www.slideshare.net/SocietyforCulturalan/28-63859271>.
- Серякова, И. И. (2009). Політичний дискурс та семіотична особистість. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*, 12(2), 115–120.
- Сідак, О. О. (2010). Політична образа як тактика мовленнєвої стратегії руйнації іміджу політика (на матеріалі англомовного публіцистичного дискурсу).

Нова філологія, 39, 178–183.

Скуратовська, Т. А. (2002). *Аргументація в американському судовому дискурсі (на матеріалі справ за участю суду присяжних)* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка).

Славова, Л. Л. (2012а). Когнітивні метафори у структурі концепту ПОЛІТИК (на матеріалі американського та українського політичного дискурсу). *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*, 22, 275–284.

Славова, Л. Л. (2012б). *Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна*(монографія). Видавництво ЖДУ.

Славова, Л. Л. (2015). *Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі* (Дис. докт. філол. наук, Київський національний лінгвістичний університет).

Славова, Л. Л. (2018). Віртуальний образ мовної особистості (на матеріалі американського та українського політичного дискурсу). *Мовні і концептуальні картини світу*, 2 (62), 240–245.

Славова, Л. Л., Борисенко, Н. Д. (2018). Rendering Cultural Information in Translation: English – Ukrainian Direction. *Одеський лінгвістичний вісник*, 11, 167–174.

Славова, Л. Л., & Борисенко, Н. Д. (2019). Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 1(89), 124–128.

Славова, Л. Л., & Верменко, А. Ю. (2019). Interpretation of language in philosophy of logical positivism and linguistic analysis. *Вісник міжнародного гуманітарного університету*, 41, 152–155.

Славова, Л. Л., & Возна, М. О. (2022). Етнокультурна специфіка історичної термінології: зіставний та перекладознавчий аспекти (на матеріалі

- історичних термінів античності та давньоруського періоду). *Мовні і концептуальні картини світу*, 1(71), 131–149.
- Соколовська, Ж. П. (2002). Картина світу та ієрархії сем. *Мовознавство*. № 6. С. 87-91.
- Солощук, Л. В. (2009). *Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі* (Автореф. дис. докт. філол. наук, Київський національний університет імені Т. Шевченка).
- Сотников, А. В. (2012). *Просодичні засоби актуалізації комунікативно-прагматичних інтенцій у британській політичній промові (експериментально-фонетичне дослідження)* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний лінгвістичний університет).
- Ставицька, Л. О. (2008). *Українська мова без табу: словник нецензурної лексики та її відповідників. Обсценізми, евфемізми, сексуалізми*. Критика.
- Степаненко, М. (2020). *Динаміка українського політичного лексикону: 2018–2019 рр.* (монографія). ПП "Астрыя".
- Стернин, И. А. (2008). Речевое воздействие как теоретическая и прикладная наука. В Стернин И. А. *Теоретические и прикладные проблемы языкознания*(с. 238-353). <https://bit.ly/3qsRQ5U>
- Стефанова, Н. О. (2019а). Лінгвосинергетична методологія реконструкції британської та української аксіоконцептосфер. В *Актуальні питання іноземної філології* (10), 254–261.
- Стефанова, Н. О. (2019b). Асоціативний експеримент: загальна програма і нові форми проведення, ресурсні витрати, класифікації асоціацій. В *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці”*, 227–232.
- Стрій, Л. І. (2015). *Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).
- Сухов, А. Н. (1995). Психология больших социальных групп и движений. В

- Основы социально-психологической теории* (с. 228–245). Изд. центр Академия.
- Тищенко, Т. В. (2011). *Інтонація оцінних висловлень у сучасному англійському діалогічному мовленні: гендерний аспект (експериментально-фонетичне дослідження)* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний лінгвістичний університет).
- Ухванова-Шмыгова, И. Ф. (Ред.). (2002). *Методология исследований политического дискурса: актуальные проблемы содержательного анализа общественнополитических текстов* (Вып. 3). Технопринт.
- Фоменко, О. С. *Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття)* (Дис. канд. філол. наук, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка).
- Форманова, С. В. (2012). *Інвектива в українській мові* (монографія). Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Форманова, С. (2015). Прикметники на позначення негативної оцінки: асоціативний експеримент. *Одеський лінгвістичний вісник*, 5(2), 163–167.
- Форманова, С. (2020). Коментар у соціальних мережах: інвективні форми. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 72, 282–294.
- Фролова, И. Е. (2017). Конфронтация как стратегия англоязычного дискурса. В Бондаренко Е. В., Мартынюк А. П., Фролова И. Е., Шевченко И. С. *Как нарисовать портрет птицы: методология когнитивно-коммуникативного анализа языка* (кол. монографія) (с. 148–205). ХНУ имени В. Н. Каразина.
- Фролова, І. Є. (2009). *Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі* (монографія). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна.
- Хамаршех, А. Ш. (2020). Стратегія демагогії у подячній промові Дональда Трампа. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов"*, 90, 33–41.
- Харитоновна, Д. Д. (2017). Засоби реалізації персуазивного впливу у

- політичному дискурсі (на матеріалі передвиборчих програм П. О. Порошенка, Ю. В. Тимошенко, В. Ф. Януковича). *Science and Education. A New Dimension. Philology*, V (29)(116), 30–33.
- Харитоновна, Д. Д. (2019). *Український політичний дискурс: когнітивно-семантичні та прагмакомунікативні виміри* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).
- Хорошилова, В. М. (2016). *Стратегія завдання образи у німецькомовному діалогічному Інтернет-дискурсі* (Дис. канд. філол. наук, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна).
- Чернявская, В. Е. (2006). *Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия*. Флинта: Наука.
- Чернякова, В. О. (2016). *Лінгвальні та паралінгвальні особливості жіночого мовлення в іспаномовному та україномовному політичному дискурсах (зіставний аспект)* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Міжнародний гуманітарний університет).
- Чорна, О. О. (2013). *Комунікативні засоби творення іміджу політичного лідера (на матеріалі українського, російського та англійського політичного дискурсу)* (Дис. канд. філол. наук, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського).
- Чорна, О. О. (2017). *Комунікативний імідж президента* (монографія). Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Швелідзе, Л. Д. (2021). *Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української й англійської мов)* (Автореф. дис. канд. філол. наук, Донецький національний університет імені Василя Стуса).
- Шевченко, И. С. (2003). *Дискурс как мыслекоммуникативное образование*. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*, 586, 33–38.
- Шевченко, І. С., & Морозова, І. Б. (2005). *Проблеми типології дискурсу*. В І. С. Шевченко (Ред.), *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен* (монографія) (с. 233–236). Константа.

- Шевченко, І. С. (2006). *Дискурс і когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики*. Вид. центр КНДУ.
- Шевченко, І. С. (2013). Концепти комунікативної поведінки та дискурс. В *Вісник ХНУ імені ВН Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов (76)*, 15–20.
- Шейгал, Е. И. (2000а). *Семиотика политического дискурса* (монографія). Перемена.
- Шейгал, Е. И. (2000b). Театральность политического дискурса. В *Единицы языка и их функционирование* (Вып. 6, с. 92–96). СГАП.
- Шейнов, В. П. (2009). *Психология манипулирования*. Харвест.
- Шелестюк, О. В. (2014). *Речевое воздействие: онтология и методология исследования* (монографія) (2-е изд., испр. и доп.). ФЛИНТА: Наука.
- Шкворченко, Н. Н. (2013а). Гендерні особливості просодичного оформлення офіційно-ділового діалогічного дискурсу комунікантами рівного службового рангу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 6, 62–72.
- Шкворченко, Н. Н. (2013b). Гендерно-ієрархічні особливості просодичного оформлення англomовного офіційно-ділового дискурсу (на прикладі комунікантів-начальників). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 17, 230–237.
- Шкворченко, Н.Н. (2014а). Бытовой и бытийный дискурс. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали І студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 93–96). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2014b). Гендер как лингвистическая категория. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали І студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 101–104). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2014c). Грамматические особенности речи женщин в

- официально-деловой коммуникации (на примере англоязычных обучающих аудиокурсов). В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 104–109). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. (2014d). Деловой диалог как объект лингвистического исследования. *Science and Education at New Dimension". Philology, II(5)(28)*, 93–96.
- Шкворченко, Н. Н. (2014e). Деловой дискурс как объект лингвистического исследования. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 86–89). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. Н. (2014f). Динамічний компонент інтонації як спосіб впливу в англомовних ділових діалогах. *Одеський лінгвістичний вісник, 4*, 309–312.
- Шкворченко, Н. М. (2014g). Діловий дискурс як об'єкт соціолінгвістичного аналізу. В *Філологія XXI століття: теорія, практика, перспективи*. Тези доповідей III Міжнародної наукової Інтернет-конференції (с. 83–84). НУ "Одеська юридична академія".
- Шкворченко, Н.Н. (2014h). Иерархические особенности англоязычного официально-делового дискурса. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 83–86). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2014i). К проблеме исследования диалогической речи. В *Сучасний вимір філологічних наук*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 30-31 травня 2014 р. (Ч. 2, с. 112–115). ГО "Наукова філологічна організація "ЛОГОС".
- Шкворченко, Н. Н. (2014j). К проблеме классификации диалога. В *Лингвистическая теория и практика: историческое наследие, актуальные проблемы и перспективы развития*. Материалы VIII

- Международной научно-практической конференции, посвященной памяти доктора филологических наук, профессора А. К. Корсакова, г. Одесса (с. 173–175). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. Н. (2014k). Лингвистические особенности этикетного делового общения женщин и мужчин в бизнес-сфере. В *Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі*. Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 14 листопада 2014 р. (с. 146–150). Фенікс.
- Шкворченко, Н.Н. (2014l). Обучение деловому дискурсу как неотъемлемой составляющей официально-деловой коммуникации. В *Актуальні дослідження у соціальній сфері*. Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса, 15 травня 2014 р. (с. 138–140). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.
- Шкворченко, Н.Н. (2014m). Особенности англоязычного делового диалога. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 109–113). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2014o). Особенности речи мужчин в официально-деловой коммуникации. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 89–93). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. (2014p). Просодическая модель официально-делового диалога по схеме "мужчина-начальник – женщина-подчиненный". *British Journal of Education and Science*, 1(5) (January – June 2014) (5), 292–296.
- Шкворченко, Н. М. (2014q). Реалізація інтенції у діловому діалозі залежно від ієрархічних відносин комунікантів. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 21(1), 257–259. <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v21-1/68.pdf>
- Шкворченко, Н.Н. (2014r). Рекламный дискурс и рекламный текст. В *Актуальні*

- проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали I студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 96–100). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. Н. (2014s). Роль просодии в создании имиджа успешной бизнес-леди. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 8, 226–230.
- Шкворченко, Н. М. (2014t). Художній діалог у парадигмі досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 11, 96–98.
- Шкворченко, Н.Н. (2015a). Англоязычный рекламный ролик как вид устного дискурса. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали III студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 74–76). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2015b). Гендерная специфика оформления диалогической официальной коммуникации (на материале английского языка). В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали III студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 45–48). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. Н. (2015c). Гендерные взаимоотношения в романе Дэвида Лоуренса Герберта "Любовник леди Чаттерлей". В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали III студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 83–86). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. Н. (2015d). Грамматические особенности официально-деловой коммуникации. В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали III студентської науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 87–89). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н.Н. (2015e). Лингвистические особенности официально-деловой речи (на материале английского языка). В *Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. Матеріали III студентської

- науково-практичної конференції, м. Одеса (с. 9–11). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. М. (2015f). Персональний діалог у художній літературі. В *Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, м. Одеса, 24 квітня 2015 р. (Ч. III, с. 186–188). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. М. (2015g). Просодичний портрет бізнес-леді. *Молодий вчений*, 6(2), 102–105.
- Шкворченко, Н. М. (2015h). Сучасний політичний дискурс. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 23, 287–288.
- Шкворченко, Н. М. (2015i). Spanish borrowings in the modern English language. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали IX міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 11 грудня 2015 р. (с. 130–133). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. М. (2016a). Гендерно-ієрархічна структура офіційно-ділового дискурсу. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 15 грудня 2016 р. (с. 103–105). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. М. (2016b). Компаративні особливості просодичного оформлення англомовного та російськомовного офіційно-ділового дискурсу. *Молодий вчений*, 9(2), 157–162.
- Шкворченко, Н. Н. (2016c). Речевое воздействие в англоязычном деловом дискурсе. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 25, 304–307.

- Шкворченко, Н. Н. (2016d). Сопоставительный анализ англоязычной и испаноязычной официально-деловой коммуникации. *Кременецькі компаративні студії*, VI(2), 97–105.
- Шкворченко, Н. Н. (2016e). Структура и классификация англоязычного делового диалога. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, 5, 198–203.
- Шкворченко, Н. Н. (2016f). Сучасний політичний дискурс. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*, 23, 287–288.
- Шкворченко, Н. М. (2017a). Гендерні особливості англійського мовлення (зіставний аспект). В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора А. К. Корсакова, м. Одеса, 15 грудня 2017 р. (с. 45–48). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н. М. (2017b). Ділова жінка VS. діловий чоловік: боротьба двох концептів в англійському офіційно-діловому дискурсі. В Н. В. Петлюченко (Ред.), *Концепты и контрасты* (монографія) (с. 533–540). Издательский дом "Гельветика". (Серія "Одесские студии по лингвистики и социальным наукам").
- Шкворченко, Н. М. (2018a). Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, 5, 198–203.
- Шкворченко, Н. Н. (2018b). Флаер как подвид рекламного дискурса (на матеріалі англійського мовлення). В *Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 80-річчю доктора філологічних наук, професора Таранця В. Г., м. Одеса, 23-24 березня 2018 р. (с. 223–224). Міжнародний гуманітарний університет.
- Шкворченко, Н., & Поліщук, М. (2019). Рекламний дискурс: гендерний аспект.

Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету, 31, 84–87.

- Шкворченко, Н. М. (2020a). Рекламний дискурс як лінгвістичний феномен. В *Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, 11 грудня 2020 р., МГУ (с. 68–72). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.
- Шкворченко, Н. (2020b). Україномовні та англійськомовні хештеги: класифікація та компаративний аналіз. In *Dynamic soft the development of world science. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference, Vancouver, Canada, February 19-21, 2020* (pp. 1090–1098). Perfect Publishing.
- Шкворченко, Н. М. (2021a). Вербальна токсичність у публічних промовах політиків США, Великої Британії та України (зіставний ракурс). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71)(4, Ч. 2), 163–168. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-2/27>
- Шкворченко, Н. Н. (2021b). Вербальность и визуальность политической токсичности в медийном пространстве США, Великобритании и Украины. In *Sectoral research XXI: characteristics and features: collection of scientific papers "SCIENTIA" with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference* (Vol. 1), October 15, 2021, Chicago, USA (pp. 93–94). European Scientific Platform. <https://doi.org/10.36074/scientia-15.10.2021>
- Шкворченко, Н. (2021c). Дискурсивне портретування токсичних політиків США, Великої Британії й України (аудіовізуальний аналіз). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія "Філологія"*, 47, 251–259. <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.34>.
- Шкворченко, Н. Н. (2021d). Дискурсивные маркеры токсичности в

- выступлениях американских, британских и украинских политиков (контрастивный аспект). In *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference, Berlin, Germany, July 4-6, 2021 (pp. 200–204). MDPC Publishing. <https://bit.ly/3B62oNq>
- Шкворченко, Н.М. (2021e). Культурно-специфічна репрезентація токсичного іміджу політика у медіа США, Великої Британії та України. В О. Л. Олійник, О. І. Самойленко, Н. В. Петлюченко, С. І. Потапенко та ін. (Ред. кол.), *Одеські діалоги культур: творчість, людина, мова & Риторика медійного дискурсу*. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції та Круглого столу, м. Одеса, 26-27 листопада 2021 р. (с. 145–148). Одеська національна музична академія імені А. В.сНежданової.
- Шкворченко, Н. (2021f). Лінгводискурсивна модель токсичної політичної комунікації в медіасередовищах США, Великої Британії й України. *Актуальні питання іноземної філології*, 14, 125–133.
- Шкворченко, Н. Н. (2021g). Невербальные маркеры токсичности в публичном дискурсе политиков США, Великобритании и Украины (аудиовизуальный анализ). In *ScientificPractice: Modern and Classical Research Methods*. Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference, October 15, 2021, Boston, USA (pp. 108–109). Primedia eLaunch & European Scientific Platform. <https://doi.org/10.36074/logos-15.10.2021.30>.
- Шкворченко, Н. (2021h). Репрезентація токсичного іміджу політика в медійному просторі США, Великої Британії й України. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 20(2), 178–192. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2021.20.178-191>.
- Шкворченко, Н. М. (2021i). Токсична політична комунікація в США, Великій Британії та Україні (контрастивний аспект). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 50(1), 156–159. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.50-1.36>

- Шкворченко, Н. М. (2021j). Токсичний імідж політика у мас-медійних дискурсах Великої Британії, України та США. В *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, м. Одеса, 10 грудня 2021 р. (с. 51–54). МГУ.
- Шкворченко, Н. М. (2021k). Токсичний політичний дискурс у США й Україні: когнітивно-дискурсивні контрасти. *Записки з романо-германської філології*, 1 (46), 127–134.
[https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1\(46\).234406](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.1(46).234406)
- Шкворченко, Н. Н. (2021l). Токсичные вербальные контенты в политических дискурсах США, Великобритании и Украины. In *World science: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference, Toronto, Canada, July 14-16, 2021 (pp. 436–440). PerfectPublishing. <https://bit.ly/3L6bI8s>
- Шкворченко, Н. (2021m). Токсичные информационные контенты в политической коммуникации США, Великобритании и Украины. *Knowledge, Education, Law, Management*, 3(39)(2), 121–126.
<https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.19>
- Шкворченко, Н. М., & Дашкова, К. В. (2021n). Лексико-семантична група 'AVALANCHE' у сучасній англійській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 48, 97–100. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-2.22>
- Шкворченко, Н. М., & Дашкова, К. В. (2021o). Лексико-семантична група "Flood" в сучасній англійській мові. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 1 (45), 202–208.
[https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1\(45\).202-208](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2021.1(45).202-208)
- Шкворченко, Н. М. (2022a). Мультиmodalність токсичної комунікації в медійних середовищах США, Великої Британії й України. В *Мультиmodalність і трансмедіальність: Когнітивний, прагматичний і*

- семіотичний підхід*. Матеріали міжнародної наукової конференції, Харків, 22-23 квітня 2022 р. (с. 62–63). Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
- Шкворченко, Н. М. (2022b). Полідискурсивність токсичних недійних ефектів в США, Великій Британії й Україні. В *Ad orbem per linguas. До світу через мови. Україна у транскультурному й мультимодальному світі*. Матеріали міжнародної науково-практичної відео конференції, м. Київ, 25 травня 2022 р. (с. 286–288). Видавничий центр КНЛУ.
- Шкворченко, Н. (2022c). Семіотизація політичної токсичності у медійних просторах США, Великої Британії й України (мультимодальний аспект). *Науковий вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія "Філологія"*, 25(1), 142–151.
- Шкворченко, Н. М. (2022d). Типологічна індексація політичної токсичності у медійних дискурсах США і Великої Британії. XVI Міжнародна науково-практична конференція “Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку”, присвячена пам’яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця, 16 грудня 2022 р., 33–41.
- Шкіцька, І. Ю. (2012). *Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Юйпинь, Ху. (2021). Токсичность: психологический и лингвистический аспект. *Биология и интегративная медицина*, 6 (53), 411–419.
- Яворская, Г. М. (2000). *Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада*. Національна академія наук України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні.
- Abassi, A. M. (2018). Experimental phonetics and phonology in Indo-Aryan and European languages. *Journal of language and cultural education*, 6(3), 21–52.
- Ahmadian, S., Azarshahi, S., & Paulhus, D. L. (2017). Explaining Дональд Трамп via communication style: Grandiosity, informality, and dynamism. *Personality and individual differences*, 107(1), 49–53.

- Alexiyevets, O. (2017). Prosody of the viewpoint in political discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava, II(1)*, 4-41. <https://doi.org/10.1515/lart-2017-0001>.
- Althans, B. (2011). Befremdete Gesten: Von der Macht des Pädagogischen in politisch-medialen Inszenierungen. In *Die Geste in Erziehung, Bildung und Sozialisation: Ethnographische Feldstudien* (S. 251–275). VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-531-92718-3_7
- Ananko, T. (2017). The Category of evaluation in political discourse. *Advanced education*, 8, 128–137.
- Apter, D. E. (2009). *Politics as Theatre: an Alternative View of the Rationalities of Power*. Cambridge University Press.
- Aranda, J. (2022). *Toxic Temple: An Artistic and Philosophical Adventure into the Toxicity of the Now*. De Gruyter.
- Atkin, A. (2013). Peirce's Theory of Signs. In: *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.
- Atlantic Council's DFR Lab. (2021, February 10). *#StopTheSteal: Timeline of Social Media and Extremist Activities Leading to 1/6 Insurrection*. <https://bit.ly/3eGVg2g>
- Balabanova, E., Balch, A. (2020). Norm Destruction. Norm Resilience. In *Media, Migration and Human Rights: Discourse and Resistance in the Context of the Erosion of Liberal Norms. Journal of Language and Politics*, 413–435.
- Baldwin, C. L. (2012). *Auditory cognition and human performance: research and applications*. CRC Press.
- Barth-Weingarten, D. (2016). *Intonation units revisited: cesuras in talk-in-interaction*. John Benjamins Publishing.
- Bayley, P. (1985). Live oratory in the television age: The language of formal speeches. In G. Ragazzini, D.R.B.P. Miller (Eds.), *Campaign language: Language, image, myth in the U.S. presidential elections 1984* (pp. 77–174). Cooperativa Libreria Universitaria Editrice Bologna.
- Beattie, G. (2016). *Rethinking Body Language: How Hand Movements Reveal Hidden Thoughts*. Taylor & Francis Ltd.

- Beck, C. (2021). *Mobility, Spatiality, and Resistance in Literary and Political Discourse*. Cham, Springer International Publishing.
- Beck, H. R. (2001). *Politische Rede als Interaktionsgefüge: der Fall Hitler*. Max Niemeyer Verlag.
- Bem, S. L. (1993). *The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality*. Yale University Press.
- Berkeshchuk, I., Shcherbak, I., Shkvorchenko, N., Masytska, T., & Chorny, I. (2020). Modern Technologies and Application of ICT in the Training Process of Teachers-Philologists. *International Journal of Higher Education*, 9(7), 84–93. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p84>
- Bilous, O. M., Semeniuk, O. A., Mychyda, S. P., Bilous, O. I. (2019, 14 November). "Deutsche Welle" as a mass media language for specialist purposes: Pragmatics, analysis and translation. *Humanities and Social Sciences Reviews*, 7(6), 176–181. <https://doi.org/10.18510/hssr.2019.7634>
- Boersma, P., & Weenink, D. Praat: doing phonetics by computer (Computer program). Version 5.4.08. <http://www.praat.org/>.
- Bonvillain, N. (2002). *Language, Culture and Communication: The Meaning of Messages*. Prentice Hall.
- Boyd, R.J. (2013). *The battle for minds. Defeating toxic ideologies in the 21st century* (The U.S. army war college strategy research project). <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA589036>
- Brader, T. (2008). The Political Brain: The Role of Emotion in Deciding the Fate of the Nation – By Drew Westen. *Political Psychology*, 29(4), 623–627. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2008.00656.x>
- Brazil, D. (1997). *The Communicative Value of Intonation in English*. Cambridge University Press.
- Breggin, P. R. (1991). *Toxic psychiatry: why therapy, empathy, and love must replace the drugs, electroshock, and biochemical theories of the "new psychiatry"*. St. Martin's Griffin.
- Bregman, A. S. (1990). *Auditory scene analysis: the perceptual organization of*

- sound*. The MIT Press.
- Brinkmann, S. (2017). *Persons and Their Minds: Towards an Integrative Theory of the Mediated Mind*. Routledge.
- Brokoff, J., Fohrmann, J., Pompe, H., & Weingart, B. (2008). *Die Kommunikation der Gerüchte*. Wallstein.
- Brooks, D. J. (2011). Testing the double standard for candidate emotionality: Voter reactions to the tears and anger of male and female politicians. *The Journal of Politics*, 73(2), 597–615.
- Brown, G., & Yule, G. (1983). *Discourse analysis*. Cambridge University Press.
- Bruce, B. (1992). *Images of power. How the Image Makers Shape Our Leaders*. Kogan Page.
- Burgoon, J. K., Hamel, L. M., Blair, J. P., Twyman, N. W. (2020). Factors that Facilitate or Impair Kinesic and Vocalic Nonverbal Behaviors During Interpersonal Deception. In R. Sternberg & A. Kostić (Eds.), *Social Intelligence and Nonverbal Communicatio* (pp. 79–117). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-34964-6_4.
- Büring, D. (2016). *Intonation and meaning*. Oxford University Press.
- Bush, V. (1945). As we may think. *Atlantic Monthly*, 176, 101–108.
- Calabrese, E. J. (1985). *Toxic susceptibility: male/female differences*. Wiley.
- Cap, P. (2021). *The discourse of conflict and crisis: Poland's political rhetoric in the European perspective*. Bloomsbury Academic.
- Carson, R. (2020). *Silent spring*. Boston: Houghton Mifflin.
- Case, S.-E., Reinelt J. G. (1991). *The Performance of Power: Theatrical Discourse and Politics*. University of Iowa Press.
- Caselli, M. (2005). “Measuring...What? Note some Globalization Indices”, Paper presented at the CSGR Eighth Annual Conference “Regionalisation and the Taming of Globalisation? Economic, Political, Security, Social and Governance Issues”, University of Warwick.
- Charteris-Black, J. (2018). *Analysing political speeches: rhetoric, discourse and metaphor*. Palgrave, Macmillan Education.

- Chernysh, V., Dzhochka, L., Marieiev, D., Kuzebna, V., & Shkvorchenko, N. (2021). Formation of Communicative Professionally Oriented Competence of Future Philologists. *AppliedLinguisticsResearchJournal*, 5(1), 185–194. <https://doi.org/10.14744/alrj.2020.44711>.
- Chilton, P., & Schäffner, C. (Eds.). (2002). *Politics as Text and Talk. Analytic Approaches to Political Discourse*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/dapsac.4>
- Chipidza, W. (2021). The effect of toxicity on COVID-19 news network formation in political subcommunities on Reddit: an affiliation network approach. *International Journal of Information Management*, 61, 102397. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2021.102397>
- Chomsky, N. (2017). *On Language: Chomsky's Classic Works: Language and Responsibility and Reflections on Language*. Open Road Integrated Media.
- Coe, K., Kenski, K., & Rains, S. A. (2014). Online and uncivil? Patterns and determinants of incivility in newspaper website comments. *Journal of Communication*, 64(4), 658-679. <https://doi.org/10.1111/jcom.12104>
- Coleman, P. T. (2021). *The Way Out: How to Overcome Toxic Polarization*. Columbia University Press.
- Columba, A.-S., & Benjamin, M. (2019). Toxic Masculinity: Militarism, Deal-Making and the Performance of Brexit. In Dustin, M., Ferreira, N., Millns, S. (Eds.), *Gender and Queer Perspectives on Brexit. Gender and Politics* (pp. 15–44). Palgrave Macmillan, Cham.
- Connolly, J. (2007). *The state of speech: rhetoric and political thought in Ancient Rome*. Princeton University Press.
- Cordner, A. (2016). *Toxic Safety: Flame Retardants, Chemical Controversies, and Environmental Health*. Columbia University Press.
- Crystal, D. (1995). *The English Tone of Voice*. Penguin Books.
- Cullen, Ch. (2016, 25.08). *What does Дональд Трамп's body language say about him*. EURONEWS. <https://bit.ly/3Ba2kvQ>
- Daddow, O., & Hertner, I. (2019). Interpreting toxic masculinity in political parties:

- A framework for analysis. *Party Politics*, 27(4), 743–754. <https://doi.org/10.1177/1354068819887591>.
- Daniel, T. A. (2020a). *Organizational Toxin Handlers: The Critical Role of HR, OD, and Coaching Practitioners in Managing Toxic Workplace Situations*. Springer International Publishing.
- Daniel, T. A. (2020b). What causes toxic workplace situations? A focus on the economic and legal drivers. In *Organizational toxin handlers: The critical role of HR, OD, and coaching practitioners in managing toxic workplace situations* (pp. 7–16). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-51685-7_2
- Davies, T., & Mah, A. (2020). *Toxic truths: Environmental justice and citizen science in a post-truth age*. Manchester University Press.
- Dhawan, N. (2007). *Impossible speech: On the Politics of Silence and Violence*. Academia Verlag.
- Dijk, T. A. van. (1985). Introduction: Discourse Analysis as a New Cross-Discipline. In T. A. van Dijk (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis* (Vol. 1, pp. 352–371). Academic Press.
- Dijk, T. A. van, & Kintsch, W. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. Academic Press.
- Dolan, K. (2014). Gender stereotypes, candidate evaluations, and voting for women candidates: What really matters? *Political Research Quarterly*, 67(1), 96–107.
- Dorrian, M. (2019). *Writing on the image: architecture, the city and the politics of representation*. I.B. Tauris.
- Dreher, A. (2006). “Does Globalization Affect Growth? Evidence from a New Index of Globalization”, *Applied Economics* 38.P. 1091-1110.
- Dreher, A. (2007). “KOF-Globalisierungsindex 2007”, press release 19 January, KOF ETH Zurich.
- Drutman, L. (2020). The New Era of Toxic Politics. In *Breaking the Two-Party Doom Loop: The Case for Multiparty Democracy in America* (pp.107–122). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190913854.003.0006>

- Dyakiv, K., Korolyov, I., & Yaremko, M. Communicative deviations of respondents in political video interviews in Ukrainian and German. *Amazonia Investiga*, 2021, 10(43), 189-199. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.43.07.19> Web of Science (ESCI)
- Dyakiv Kh. Mangelhafter Adressatenzuschnitt in ukrainischen und deutschen politischen Youtube-Interviews. *Germanoslavica (Czech Republic)*, 2019, 30(2), pp. 17-40. (Scopus). Published: 2020.
- Dyakiv K. Das politische Fernsehinterview und kommunikative Misserfolge für Journalisten. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi – Studien zur deutschen Sprache und Literatur*. Istanbul, 2018. 1 (39). S. 95–107. ISSN 1303–9407. Web of Science (ESCI)
- ELAN – linguistic annotator. Language archiving technology portal (computer software). Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics. <http://www.latmpi.eu/tools/elan/>
- Enli, G. (2017). Twitter as arena for the authentic outsider: exploring the social media campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election. *European journal of communication*, 32(1), 50–61.
- Erdal, N., & Budak, O. (2021). The mediating role of organizational trust in the effect of toxic leadership on job satisfaction. *International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478)* 10(3):1-17
- Esser, J. (2011). *Rhythm in speech, prose and verse: a linguistic description*. Logos Verlag.
- Evans, V. (2009). *How words mean: lexical concepts, cognitive models, and meaning-construction*. Oxford : Oxford University Press.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. Longman.
- Farrington, N., Hall, L., Kilvington, D., Price, J. & Saeed, A. (2016). *Sport, racism and social media*. Routledge.
- Feldman, O. (Ed.). (2020). *The rhetoric of political leadership: logic and emotion in public discourse*. Edward Elgar Publishing.
- Fetzer, A. (Ed.). (2013). *The Pragmatics of Political Discourse*. John Benjamins.

- Fetzer, A., Weizman, E. & Berlin L.N. (2015). *The Dynamics of Political Discourse: Forms and functions of follow-ups*. John Benjamins Publishing.
- Finlayson A. (2007). From Beliefs to Arguments: Interpretive Methodology and Rhetorical Political Analysis. In *British Journal of Politics and International Relations* (9), 545–563.
- Fischer, G. (2021). *Online Hate Speech: Perspektiven aus Praxis, Rechts- und Medienwissenschaften*. NWV Verlag.
- Fosbraey, G., & Puckey, N. (2021). *Misogyny, toxic masculinity, and heteronormativity in post-2000 popular music*. Springer Nature.
- Fracchiolla, B. (2011). Politeness as a strategy of attack in a gendered political debate – The Royal–Sarkozy debate. *Journal of Pragmatics*, 43, 2480–2488.
- Frank, M. C. (2017). *The cultural imaginary of terrorism in public discourse, literature, and film: narrating terror*. Routledge.
- Garbarino, J. (1995). *Raising Children in a Socially Toxic Environment*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Gelber, K. (2016). *Free speech after 9/11*. Oxford University Press.
- Gervais, B. T. (2014). Following the news? Reception of uncivil partisan media and the use of incivility in political expression. *Political Communication*, 31(4), 564-583. <https://doi.org/10.1080/10584609.2013.852640>
- Gil Bonilla, J. F. (2018). A critical-cognitive analysis of Дональд Трамп's discourse across time: Trump as a businessman versus Trump as a president. In *XIII Congreso Internacional Lingüística Xeral*, Vigo, June 13–15, 2018 (pp. 409–416). Grades. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6506563>.
- Girnth, H. (2015). *Sprache und Sprachverwendung in der Politik. Eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation* (2., überarbeitete und erweiterte Auflage). De Gruyter.
- Glass, L. (1995). *Toxic people: 10 ways of dealing with people who make your life miserable*. Simon & Schuster.
- Goldstein, D. M., Hall, K., & Ingram, M. B. (2020). Trump's Comedic Gestures as Political Weapon. In *Language in the Trump Era: Scandals and Emergencies*

- (Ch. 6, pp. 97–123). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108887410.007>
- Goleman, D. (1996). *Emotionale Intelligenz*. München: Hanser.
- Goodlad, G. (2018). A tale of two tories: Comparing Theresa May and Margaret Thatcher. *Political Insight*, 9(3), 12–14.
<https://doi.org/10.1177/2041905818796571>
- Gratton, G. (2020). *Political Games: Strategy, Persuasion, and Learning*. MDPI – Multidisciplinary Digital Publishing Institute.
- Gratton, G., & Zudenkova, G. (2020). *Political Games: Strategy, Persuasion, and Learning*. MDPI - Multidisciplinary Digital Publishing Institute.
- Grebelsky-Lichtman, T., & Bdólach, L. (2017). Talk like a man, walk like a woman: An advanced political communication framework for female politicians. *Journal of Legislative Studies*, 23(3), 275–300.
- Grebelsky-Lichtman, T., & Katz, R. (2019). When a man debates a woman: Trump vs. Clinton in the first mixed gender presidential debates. *Journal of Gender Studies*, 28(6), 699–719. <https://doi.org/10.1080/09589236.2019.1566890>
- Gronbeck, B.E. (2004). Rhetoric and politics. In L.L. Kaid (Ed.), *Handbook of political communication research* (pp. 136–151). Routledge.
- Gwartney, J. and Lawson, R. (2006). *Economic Freedom of the World: Annual Report*. Vancouver: The Fraser Institute; at: www.freetheworld.com
- Haina, B. (2021). The language of outrage: defining and communicating outrage and incivility via social media during the charlottesville protests. *The Journal of Social Media in Society*, 10(2), 58–75. <https://bit.ly/3BCfZxt>
- Hall, K., Goldstein, D. M., & Ingram, M. B. (2016). The hands of Дональд Трамп: Entertainment, gesture, spectacle. *Journal of Ethnographic Theory*, 6(2), 71–100.
- Hammer, D. (2017). "My home is my castle – Rechtspopulistische Heimatbegriffe". In U. Hemel. & J. Manemann (Hrsg.), *Heimat finden – Heimat erfinden. Politisch-philosophische Perspektiven* (S. 61–77). Wilhelm Fink.
- Hanu, L., Thewlis, J., & Haco, S. (2021, February 8). *How AI is learning to identify*

- toxic online content*. Scientific American. <https://bit.ly/3eI9xvw>
- Harrington, C. (2022). *Neoliberal Sexual Violence Politics : Toxic Masculinity and #MeToo*. Springer International Publishing.
- Hart, R.P., & Jarvis, S.E. (1997). Political debate: Forms, styles, and media. *American behavioral scientist*, 40(8), 1095–1122.
- Hartley, J. (2020). *Communication, cultural and media studies: the key concepts*. Routledge.
- Hess, P. (2016, November 21). *Sexism may be bad for men's mental health*. Popular Science. <https://bit.ly/3qxyhcA>
- Hiaeshutter, D.-R., & Hawkins, I. (2022). The language of extremism on social media: an examination of posts, comments, and themes on Reddit. *Frontiers in Political Science*, 4. <https://doi.org/10.3389/fpos.2022.805008>
- House, C., & Masatlioglu, Yusufcan. (2010). *Managing markets for toxic assets*. National Bureau of Economic Research. <https://bit.ly/3BBu8La>
- Housman, M., & Minor, D. (2005). Toxic Workers. *Harvard Business School Working Paper, 16-057*. (Revised November 2015.) <https://bit.ly/3xf5nSm>
- Ilie, C. (2018). "Behave yourself, woman!" Patterns of gender discrimination and sexist stereotyping in parliamentary interaction. *Journal of Language and Politics*, 17(5), 594–616. <https://doi.org/10.1075/jlp.18015.ili>
- James, G. (2021, October 30). *Blue Origin's Defense of Its "Toxic" Culture Was Absurdly Awful: The company's response to reports of a bad workplace environment left much to be desired*. Inc.com. <https://www.inc.com/geoffrey-james/blue-origins-defense-of-its-toxic-culture-was-absurdly-awful.html>
- Janicki, K. (1986). Tertium Comparationis in contrastive sociolinguistics. In D. Kastovsky, A. Szwedek (Eds.), *Linguistics across Historical and Geographical Boundaries. Vol. 1: Linguistic Theory and Historical Linguistics* (pp.1233–1246). De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783.1233>.
- Kalyta, A., & Andrushchenko, I. (2019). Prosodic models of accentuated personalities' English public speeches. *Cognition, communication, discourse*, 18, 34–45. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2019-18-03>

- Karamysheva, I. D. (2017). *Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages : Textbook* (Third Edition, Revised). Nova Knyha Publishers.
- Karpinski, M., Jarmolowicz-Nowikow, E., & Czoska, A. (2015). Gesture annotation scheme development and application for entrainment analysis in task-oriented dialogues in diverse cultures. In *Proceedings of International Conference "Gesture and Speech in Interaction"* (GESPIN), Nantes, France (pp. 161–166).
- Kendall, W., Siracusa, J. M., Noguchi, K. (2015). *Language of terror: how neuroscience influences political speech in the United States*. Rowman & Littlefield.
- Kendon, A. (2004). *Gesture: Visible action as utterance*. Cambridge University Press.
- Kim, B. (2020). Effects of social grooming on incivility in COVID-19. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(8), 519–525. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0201>
- Kim, J. W., Guess, A., Nyhan, B., & Reifler, J. (2020). The distorting prism of social media: how self-selection and exposure to incivility fuel online comment toxicity. *Journal of Communication*, 71(6), 922–946. <https://doi.org/10.1093/joc/jqab034>
- Kis, O. (2015). *Gender Dreams or Sexism? Advertising in Post-Soviet Ukraine*. Berghahn Press.
- Kissová, L. (2021). *Framing Welfare Recipients in Political Discourse: Political Farming through Material Need Assistance*. Springer International Publishing.
- Klinker, F. (2018). *Sprachliche Gewalt: Formen und Effekte von Pejorisation, verbaler Aggression und Hassrede*. J.B. Metzler Verlag.
- Knoblock, N. (2020). *Language of conflict: discourses of the Ukrainian crisis*. Bloomsbury Academic.
- Koratana, A., & Hu, K. (2018). Toxic Speech Detection. In *Proceedings of the 32nd Conference on Neural Information Processing Systems (NIPS 2018)*, Montréal, Canada. <https://stanford.io/3U4H2bC>
- Kostić, A., Chadee, D., & Nedeljković, J. (2020). Reading Faces: Ability to

- Recognise True and False Emotion. In R. J. Sternberg & A. Kostić (Eds.), *Social intelligence and nonverbal communication* (pp. 255–281). Palgrave Macmillan/Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-030-34964-6_9
- Kreydlin, G. (2014). *Gestures in Northeast Europe: Russia, Poland, Croatia, the Czech Republic, and Slovakia*. In C. Müller, A. Cienki, E. Fricke, S. Ladewig, David McNeill and S. Tessendorf (Eds.), *Body – Language – Communication. An International Handbook on Multimodality in Human Interaction* (Vol. 2, pp. 1289–1300). De Gruyter Mouton.
- Krzyszowski, T. P. (1990). *Contrasting Languages. The Scope of Contrastive Linguistics*. Mouton de Gruyter.
- Kuper, T. (2005). Toxic masculinity as a barrier to mental health treatment in prison. *Journal of Clinical Psychology*, 61, 713–24. <https://doi.org/10.1002/jclp.20105>
- Kutz, A. (2016). *Toxische Kommunikation als Krankheitsursache in Unternehmen: Das Double Bind-Phänomen – eine Einführung für Führungskräfte, Berater, Coaches*. Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Gallese V., & Lakoff, G. (2005). The Brain's Concept: The Role of the Sensory-Motor System in Conceptual Knowledge. *Cognitive Neuropsychology*, 22(3/4), 455-479. <https://doi.org/10.1080/02643290442000310>
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. University of Chicago Press.
- Lakoff, R. (2001) *The language of war*. University of California Press.
- Lakoff, R. (2003). Language, Gender and Politics: Putting "Women" and "Power" in the Same Sentence. In J. Holmes and M. Meyerhoff (Eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 161–178). Blackwell.
- Lakoff, G. (2017, March 7). *Trump's Twitter Distraction*. <https://georgelakoff.com/2017/03/07/trumps-twitter-distraction/>
- Lehmann, Ch. (2005). Zum Tertium comparationis im typologischen Sprachvergleich. In C. Schmitt & B. Wotjak (Hgg.), *Beiträge zum romanisch-deutschen und innerromanischen Sprachvergleich* (Bd. 1, S. 157–168). Romanistischer Verlag.

- Leite, J. A., Silva, D. F., Bontcheva, K., & Scarton, C. (2020). Toxic language detection in social media for brazilian portuguese: new dataset and multilingual analysis. *archiv. preprint arXiv:2010.04543(cs.CL)*.
<https://doi.org/10.48550/arXiv.2010.04543>.
- Liboiron, M., Tironi, M., & Calvillo, N. (2018). Toxic politics: Acting in a permanently polluted world. *Social Studies of Science*, 48(3), 331–349.
- Licata, G. (2021). Sorry, not sorry: Ted Yoho’s infelicitous apology as reification of toxic masculinity. *Journal of Language and Discrimination*, 5(2), 166–198.
<https://doi.org/10.1558/jld.20163>
- Liszka, J. (2011). A General Introduction to the Semeiotic of Charles S. Peirce. Bloomington I. N: Indiana University Press.
- Lowry, P., Zhang, J., Wang, C., & Siponen, M. (2016). Why Do Adults Engage in Cyberbullying on Social Media? An Integration of Online Disinhibition and Deindividuation Effects with the Social Structure and Social Learning (SSSL) Model. *Information Systems Research*, 27(4), 962–986.
<https://doi.org/10.1287/isre.2016.0671>
- Lubienetzki, U. (2022). *How We Talk to Each Other: The Messages We Send With Our Words and Body Language*. Springer Berlin Heidelberg.
- Manno, A. (2020). *Toxic masculinity, casino capitalism, and America's favorite card game: The poker mindset*. Springer International Publishing.
- Maricchiolo F., Bonaiuto M., Gnisci A. Body movements in political discourse. In C. Müller, A. Cienki & E. Fricke (Eds.), *Body – Language – Communication*. An International Handbook on Multimodality in Human Interaction (Vol. 2, pp. 1400–1412). De Gruyter Mouton.
- Maricchiolo, F., Gnisci, A., Bonaiuto, M., & Ficca, G. (2009). Effects of different types of hand gestures in persuasive speech on receivers' evaluations. *Language and Cognitive Processes*, 24 (2), 239–266.
<https://doi.org/10.1080/01690960802159929>
- Martin, J. (2019). *Psychopolitics of speech: uncivil discourse and the excess of desire*. Transcript Verlag.

- Martynyuk, A. (2016). Gesture-verbal utterance from the cognitive perspective. *Advanced Education*, 6, 47–52. <http://dx.doi.org/10.20535/2410-8286.85314>.
- Martynyuk, A. (2017a). "Now that the magic is gone" or toward cognitive analysis of verbal/co-verbal communication. *Cognition, communication, discourse. Series "Philology"*, 15, 51–72.
- Martynyuk, A. (2017b). The art of metaphoric political insult within the cognitive framework. In I. Chrzanowska-Kluczevska and O. Vorobyova (Eds.), *Language – Literarute – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface* (pp. 245–260). Peter Lang.
- Martynyuk, A., & Meleshchenko, O. (2019). Twitter-based multimodal metaphorical memes portraying Дональд Трамп. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, 4(2), 128–167. <https://bit.ly/3xfDrOr>
- McGinley, A. C. (2009). Гіларі Клінтон, Sarah Palin, and Michelle Obama: Performing gender, race, and class on the campaign trail. *Denver University Law Review*, 86(3), 709–725.
- McKinney, M.S., & Carlin, D.B. (2004). Political campaign debates. In L. L. Kaid (Ed.), *Handbook of political communication research* (pp. 205–228). Routledge.
- Milestone, K. (2021). *Gender and popular culture*. Polity Press.
- Morozova, O. (2017). Monomodal and multimodal instantiations of conceptual metaphors of Brexit. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, 2(2), 250–283. <https://doi.org/10.1515/lart-2017-0017>
- Morozova, O. (2019). Ukraine's journey to Europe: strategic macronarrative and conceptual metaphors. *European security*, 28(3), 323–340.
- Munoriyarwa, A. (2022). 'There Ain't No Rainbow in the 'Rainbow Nation': A Discourse Analysis of Racial Conflicts on Twitter Hashtags in Post-Apartheid South Africa. In M. Pérez-Escobar, J. M. Noguera-Vivo (Eds.), *Hate Speech and Polarization in Participatory Society* (pp. 13–21). Routledge. Taylor and Francis.
- Müller, E. (2020, July 3). *Gender and Brexit: the performance of toxic masculinity in House of Commons debates during the Brexit process* (Radboud University

- Bachelor Thesis). <https://bit.ly/3ByJ2BQ>
- Murray, K. (2021, June 17). *The Toxic Productivity Echo Chamber*. Nouse. <https://nouse.co.uk/2021/06/17/the-toxic-productivity-echo-chamber>
- Ngai, S. (2004). *Ugly feelings*. Harvard University Press.
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. Cambridge University Press.
- O'Brien, Sh. B. (2018). *Why Presidential Speech Locations Matter: Analyzing Speechmaking from Truman to Obama*. Springer International Publishing.
- O'Brien, Sh. B. (2021, April 14). *Trump, defying custom, hasn't given the National Archives records of his speeches at political rallies*. The Conversation. <https://bit.ly/3BwQf5h>
- O'Gorman, E. (2020). *Tacitus' history of politically effective speech: truth to power*. Bloomsbury Academic.
- Oller, J., & Satorra, A. (2017, July). Toward an index of political toxicity. *Boletín de Estadística e Investigación Operativa*, 33(2), 163–182.
- Ostapchuk, I., Shuliak I., Serebrianska I., Bondarenko T., & Shkvorchenko N. (2021). Pragmatic aspects of English euphemisms and disphemisms in political discourse of social media. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 11(2, special XXIV). <https://bit.ly/3DfVCXQ>
- Oxford's word of the year is ... toxic*. (2018, November 16). VOA Learning English. <https://learningenglish.voanews.com/a/oxford-s-word-of-the-year-is-toxic/4661913.html>
- Panasenko, N. (2015). Semantic roles in poisonous medicinal plant names. *The Way of Science*, 5(15), 77–80.
- Panasenko, N., Greguš, L. & Zabuzhanska, I. (2018). Conflict, confrontation, and war reflected in mass media: Semantic wars, their victors and victims. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, III(2), 132-163. <https://doi.org/10.2478/lart-2018-0017>
- Paprotta, M. (2020). *Constructing the welfare state in the British press: boundaries and metaphors in political discourse*. Bloomsbury Academic.

- Parvez, H. (2015, May 8). *Rubbing hands together in body language: PsychMechanics*. <https://bit.ly/3SgDuld>
- Pavlíková, M., Šenkýřová, B., & Drmola, J. (2021). *Propaganda and Disinformation Go Online. Challenging Online Propaganda and Disinformation in the 21st Century*. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-58624-9_2
- Pérez-Escolar, M., & Noguera-Vivo, J. M. (2022). *Hate speech and polarization in participatory society*. Taylor and Francis.
- Perks, L. G., & Johnson, K. A. (2014). The burlesque binds of the Sarah Palin MILF frame. *Feminist Media Studies*, 14(5), 775–790.
- Petlyuchenko, N., & Artiukhova, A. (2015). Aggressive rhetoric: Prosodic and kinetic means. In G. Ferré & M. Tutton (Eds.), *Gesture and speech in interaction*. Proceedings of international conference (GESPIN 4), Nantes, France, 2-4 September 2015 (pp. 191–194). University of Nantes.
- Petlyuchenko, N., Petranova, D., Stashko, H. & Panasenko, N. (2021). Toxicity phenomenon in German and Slovak media: Contrastive perspective. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, VI(2), 105–164. http://lartis.sk/wp-content/uploads/2021/12/Petlyuchenko_et_al.pdf.
- Pfau, M. (1984). A comparative assessment of intra-party political debate formats. *Political communication review*, 8, 1–23.
- Pilyarchuk, K., Onysko, A. (2018). Conceptual Metaphors in Дональд Трамп's Political Speeches: Framing his Topics and (Self-)Constructing his Persona. *Colloquium: New Philologies*, 3(2), 98–156.
- Potapenko, S. (2020). Communicative strategies as a two-faceted phenomenon: A cross-linguistic study of inaugural addresses. *Herald of Kyiv National Linguistic University. Series in Philology*, 23(1), 71–83.
- Pratto, F., & Walker, A. (2004). The bases of gendered power. In A. H. Eagly, A. E. Beall & R. J. Sternberg (Eds.), *The psychology of gender* (pp. 242–268). Guilford Press.
- Press, B. (2010). *Toxic Talk: How the Radical Right Has Poisoned America's*

Airwaves. Thomas Dunne Books.

- Rajadesingan, A., Resnick, P., & Budak, C. (2020). Quick, Community-Specific Learning: How Distinctive Toxicity Norms Are Maintained in Political Subreddits. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 14(1), 557–568. <https://bit.ly/3Ud23RJ>
- Rao, S. & Haina, B. (2017). Mad as Hell: Campus Protests in the United States and Communicating Outrage via Facebook. *African Journalism Studies*. 38:2, 5-20. DOI: 10.1080/23743670.2017.1332660
- Reich, M. (1991). *Toxic Politics: Reacting to Chemical Disasters*. Cornell University Press.
- Riggio, R. (2015, September 17). Top 10 Lessons From Дональд Трамп's Body Language: What an expert in nonverbal communication sees when he watches the candidate. *Psychology Today*. <https://bit.ly/3d61to1>
- Rivers, C., & Barnett R. C. (2011). *The Truth About Girls and Boys: Challenging Toxic Stereotypes About Our Children*. Columbia University Press.
- Rocklage, M.D., Rucker, D.D., & Nordgren, L.F. (2018). Persuasion, emotion, and language: The intent to persuade transforms language via emotionality. *Psychological science*, 29(5), 749-760. doi.org/10.1177/0956797617744797
- Rosa, J. (2019). *Looking like a language, sounding like a race*. Oxford University Press.
- Rubin, G. (2020). *Presidential rhetoric on terrorism under Bush, Obama and Trump: Inflating and calibrating the threat after 9/11*. Springer Nature.
- Semeniuk, O., Leleka, T., Moskalenko, O. (2020). Globalisation of the Ukrainian language lexical system: age, gender and educational dimensions. *Advanced Education*, 15, 82–88. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.174640>
- Sheneman, N., Robinson, O. E. *Helpers, Professional Authority, Pathologised Bodies*. John Benjamin Publishing Company.
- Sherman.1521. (2021, April 17). How "The Algorithm" Builds Toxic Mental Health Echo Chambers. *The Ohio State University. English Undergraduate Writers (Class blog)*. <https://bit.ly/3BLyPSQ>

- Shkvorchenko, N. (2014). GenderAspectsofEnglishofficialbusinessdiscourse. In P. Busch (Ed.), *The Fourth International Congress on Social Sciences and Humanities*. Proceedings of the Congress, Vienna, April 2, 2015 (Vol. 2, pp. 41–44). "East West" Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH.
- Shkvorchenko, N. (2016a). Prosodic Structure of Female Business Discourse. *Scientific Letters of Academic Society by Michal Baludansky*, 4, 78–80.
- Shkvorchenko, N. (2016b). Speaking Competencein English Business Communication. В *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати – 2016*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Братислава, Словаччина, 15-18 березня 2016 р. (Т. 3, с. 151–152). ТОВ НВП "Інтерсервіс".
- Shkvorchenko, N. (2016c). Specific features of dialogical communication. В *Матеріали наукової конференції на пошану 100-річчя з дня народження професора А. К. Корсакова*, м. Одеса, 31 жовтня 2016 р. (с. 53–55). Видавець Букаєв Вадим Вікторович.
- Shkvorchenko, N. (2018). Businessdiscourse: genderaspect. In *Naukowyi innowacyjnypotencjal prezentacji*. Kolekcja prac naukowych "ΛΟΓΟΣ" z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Opole, 18 listopada 2018 r. (Т. 7, pp. 7–9). "VolynskyOberegi" PublishingHouse.
- Shkvorchenko, N. (2019a). English political discourse. В *Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*. Збірник праць XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (с. 202–204).
- Shkvorchenko, N. (2019b). Internet discourse as a linguistic category. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 23(3), 57–61.
- Shkvorchenko, N. (2019c). Political discourse as a linguistic phenomenon. In *La*

- science la technologie à l'ère de la société de l'information*. Collectiondepapiers scientifiques "ΛΟΓΟΣ"avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale, Bordeaux, France, 3 mars, 2019 (pp. 16–20). OP "Plateforme scientifique européenne".
- Shkvorchenko, N., & Koltsova, J. (2019d). Hashtags as a special type of the Internetdiscourse. *OdessaLinguisticJournal*, 13, 44–51
- Shkvorchenko, N. (2020a). Linguistic characteristics of contemporary political discourse. In *Scientific achievements of modern society*. Proceedings ofthe 6th International scientific and practical conference, Liverpool, United Kingdom, February 5-7, 2020 (pp. 341–351). Cognum Publishing House.
- Shkvorchenko, N. (2020b). Linguistic and Gender Peculiarities of English Political Discourse. *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics*, XLII(1-2), 398–416. <https://bit.ly/3U6bouG>
- Shkvorchenko, N., Cherniaieva, I., &Petlyuchenko, N. (2021). Linguistic approaches and modern communication technologies in political discourses in Europe and the USA (contrastiveaspect). *CuestionesPolíticas*, 39(70), 821-837. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3970.49>
- Shkvorchenko, N., Hromovenko, V., &Sharapanovska, Y. (2021). The concept of "pandemic" in modern English-language political discourse. *Amazonia Investiga*, 10(46), 225-233. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.23>.
- Shkvorchenko, N. (2022a). How politicians become toxic: expression of toxicity in utterance & action & gesture. In *Proceedings of 2nd International Antalya Scientific Research and Innovative Studies Conference*, March 17-21, 2022 Antalya, Turkey (pp. 156–158).
- Shkvorchenko, N., Talanova, L., Savchuk, H., Zhaboruke, I., &Dashkova, K. (2022b). The structure of sociopolitical discourse in the information-type society. *Astra Salvensis*,10(1), 79–95. <https://astrasalvensis.eu/astra-salvensis-1-2022/#>.
- Shkvorchenko, N., Pershyna, L., Sharapanovska, Yu., Adamova, H., &Leontiev, O. (2022c). The Linguistic Realisationof “Pandemic” Conceptin Contemporary

- English. ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 12, No. 12, pp. 2471-2477, December 2022.
<https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/article/view/5092>
- Slavova, L., Borysenko, N., & Kodubovska, O. (2020). The Evolution of Etymons Denoting an Inhabited Place in Ukrainian and English. *Studies about Languages*, 36, 56–69.
- Smith, J. R. (2020, September 17). When does a good attitude become toxic positivity? *CNN*. <https://cnn.it/3RIK4ky>
- Solove, D. (2007). *The future of reputation: gossip, rumor, and privacy on the Internet*. Yale University Press.
- Spicer, R. N. (2018). *Free Speech and False Speech: Political Deception and Its Legal Limits (Or Lack Thereof)*. Springer International Publishing.
- Sponholz, L. (2018). *Hate Speech in den Massenmedien: Theoretische Grundlagen und empirische Umsetzung*. Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Stashko, H. (2018). Phonetic and syntactic stylistic means in media space: Manipulation or emotional commonplace? *Communication today*, 9(2), 132–142.
- Stefani, E., & Marco, D. (2019, September 24). Language, Gesture, and Emotional Communication: An Embodied View of Social Interaction. *Frontiers in Psychology*, 10, article 2063. <https://doi.org/10.3389/FPSYG.2019.02063>
- Steffan, D. (2021). *Visual politics: investigating the visual communication strategies of political parties and candidates from a longitudinal and comparative perspective*. Nomos.
- Sternberg, R. J., & Kostić, A. (2020). *Social Intelligence and Nonverbal Communication*. Springer International Publishing.
- Stiles, W. B. (1992). *Describing talk: A taxonomy of verbal response modes*. Sage Galligan & Knight.
- Strossen, N. (2018). *Hate: why we should resist it with free speech, not censorship*. Oxford University Press.
- Subotnik, D. (2005). *Toxic Diversity: Race, Gender, and Law Talk in America*. New

York University Press.

- Suleiman, C., & O'Connell, D. C. (2007). Gender differences in the media interviews of Bill and Гіларі Клінтон. *Journal of Psychological Research*, 37, 33–48.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics. Concept structuring systems* (Vol. I). MIT Press.
- Tandoc, E. C. Jr, Duffy E. & al. (2021). Poisoning the Information Well? In *Discourses of Fake News*. 783–802.
- Taranenko, L., & Kutsenko, M. (2020). Prosodic organization of English utterances of sympathy. *Cognition, communication, discourse*, 21, 61–71. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2020-21-05>
- Taranenko, L., & Schaefer, S. (2018). Prosodic expression of emotional-and-pragmatic potential of a spoken English proverb. *Advanced Education*, 9, 169–177. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.135094>
- Taylor, D. (2014). *Toxic Communities: Environmental Racism, Industrial Pollution, and Residential Mobility*. New York University Press.
- Thanapornsanguth, S. (n.d.). *Understanding Trump's non-verbal communication*. Retrieved July 27, 2022, from Columbia.edu. <https://bit.ly/3LaJdXp>
- Tirrell, L. (2017). Toxic Speech: Toward an Epidemiology of Discursive Harm. *Philosophical Topics*, 45(2), 139–161.
- Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society* (4th Ed.). Penguin.
- Urciuoli, B. (2011) Discussion essay: Semiotic properties of racializing discourses. *Journal of Linguistic Anthropology*, 21(s1), E113–E122.
- Varetska, O. (2020). Verbal and paraverbal criticism: A discursive study of German and Ukrainian electoral speeches. *Herald of Kyiv National Linguistic University. Series in Philology*, 23(1), 94–104.
- Wachs, S., Koch-Priewe, B., & Zick, A. (2021). *Hate Speech – Multidisziplinäre Analysen und Handlungsoptionen Theoretische und empirische Annäherungen*

- an ein interdisziplinäres Phänomen*. Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Waling, A. (2019). Problematizing 'toxic' and 'healthy' masculinity for addressing gender inequalities. *Australian feminist studies*, 34(101), 362-375.
- Weber, A.(2014). *Manual on hate speech*. Council of Europe.
http://icm.sk/subory/Manual_on_hate_speech.pdf
- Welch, B. (2018). *State of Confusion: Political Manipulation and the Assault on the American Mind*. Thomas Dunne Books.
- What does this text suggest for thinking about toxicity? *Disaster-STIS-Network*.
<https://bit.ly/3eExnIF>
- Whelan, J. (2021). Work and thrive or claim and skive: Experiencing the 'toxic symbiosis' of worklessness and welfare reciprocity in Ireland. *Irish Journal of Sociology*, 29(1), 3–31. <https://doi.org/10.1177/0791603520957203>.
- Whorton, J. C. (2015). *Before Silent Spring: Pesticides and Public Health in Pre-DDT America*. Princeton University Press.
- Wicker, B., Keysers, C., Plailly, J., Royet, J. P., Gallese, V., and Rizzolatti, G. (2003). Both of us disgusted in my insula: the common neural basis of seeing and feeling disgust. *Neuron*, 40(3), 655–664. [https://doi.org/10.1016/S0896-6273\(03\)00679-2](https://doi.org/10.1016/S0896-6273(03)00679-2)
- Wierzbicka, A. (1988). *The Semantics of Grammar*. John Benjamins Publishing Company.
- Wierzbicka, A. (1992). Talking about Emotions: Semantics, Culture and Cognition. *Cognition and Emotion*, 6(3/4), 285–319.
- Wodak, R. (2003). Multiple Identities: The Roles of Female Parliamentarians in the EU Parliament. In J. Holmes and M. Meyerhoff (Eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 671–698). Blackwell.
<https://doi.org/10.1002/9780470756942.ch29>
- Wodak, R. (2018). Preface: From 'Hate Speech' to 'Hate Tweets'. In *Populism and the Web : Communicative Practices of Parties and Movements in Europe* (pp. xvii–xxiii). Routledge.

- Wortman, R. (2020). *The power of language and rhetoric in Russian political history: charismatic words from the 18th to the 21st centuries*. Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury Publishing Plc.
- Xia, Y., Zhu, H., Lu, T., Zhang, P., & Gu, N. (2020). Exploring antecedents and consequences of toxicity in online discussions: a case study on Reddit. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 4(CSCW2), article 108, 1–23. <https://doi.org/10.1145/3415179>.
- Young, D. (2014, July 02). *Political talks on 'toxic' flags and parades start again at Stormont - as Sinn Fein meets David Cameron at Downing Street*. Belfast Telegraph. <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/political-talks-on-toxic-flags-and-parades-start-again-at-stormont-as-sinn-fein-meets-david-cameron-at-downing-street-30401761.html>
- Zabuzhanska, I., & Yamchynska, T. (2022). Communicative silence in political discourse: A case study on American and Ukrainian presidential speeches. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, VII(2)(Special issue), 208–224.
- Zambrana, R. E. (2018). *Toxic ivory towers: The consequences of work stress on underrepresented minority faculty*. Rutgers University Press.
- Zellner, B. (1994). Pauses and the temporal structure of speech. In E. Keller (Ed.), *Fundamentals of speech synthesis and speech recognition* (pp. 41–62). John Wiley.
- Zimmerman, D. H. (1998). Identity, Context and Interaction. In Ch. Antaki & S. Widdicombe (Eds.), *Identities in Talk* (pp.87–106). Sage.
- Zompetti, J. (2015). *Divisive discourse: The extreme rhetoric of contemporary American politics*. Cognella Academic Publishing.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

- Апресян, Ю. Д. (Ред.). (2004). *Новый объяснительный словарь синонимов* (2-е изд., испр. и доп). Языки славянской культуры.
- Білоноженко, В. М., Гнатюк, І. С., Дятчук, В. В., Неровня, Н. М., & Федоренко, Т. О. (Уклад.). (2003). *Словник фразеологізмів української мови*. Наукова думка.
- Бусел, В. Т. (Уклад.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод. і допов.). ВТФ "Перун".
- Веремеева, Т. (2019, 30 сентября). *Токсичный скандал: негативные последствия переговоров Трампа и Зеленского*. Comments.ua. <https://bit.ly/3BzUUUnk>
- Вечерова, Е. (2021, 20 август). *Токсичный гейминг: к чему приведет секс-скандал в игровом гиганте ActivisionBlizzard*. Forbes. <https://bit.ly/3L4OAam>
- Гирман, В. (2018, 16 ноября). *Токсичный полуостров. Чем ответит Кремль на новую крымскую резолюцию ООН*. Dsnews. <https://bit.ly/3xDMLfh>
- Говорун, Т. В., & Кікінежді, О. М. (2004). *Гендерна психологія*. Видавничий центр "Академія".
- Гончаренко, Р., & Білик, Д. (2019, 22 листопада). *"Українагейт" у США: "токсичні" наслідки для Києва*. Deutsche Welle (DW). <https://bit.ly/3QvEGzP>
- Горошко, Е. И. (2001). Гендерная проблематика в языкознании. В И. А. Жеребкина (Ред.), *Введение в гендерные исследования* (Ч. 1, с. 508–543). ХЦГИ.
- Жайворонок, В. В. (2006). *Знаки української етнокультури : словник-довідник*. Довіра.
- Івченко, А. О. (2002). *Тлумачний словник української мови*. ФОЛІО.
- Кедрова, Г. Е., Потапов, В. В., Егоров, А. М., Омельянова Е. Б. (2002). *Терминологический словарь. Фонетика*. <http://www.philol.msu.ru/~fonetica/glossar.htm>.

- Климпуш-Цинцадзе Іванна: розслідування проти Байдена і Порошенка посилює токсичність Зеленського для США.* (2021, 02 квітня). Європейська Солідарність. <https://bit.ly/3L4kbJj>
- Красовська, З. (2018, 5 січня, 13:23). *Хто найбільше піарився в новинах у 2017 році.* 05.01.2018. Детектор Медіа. <https://bit.ly/3QzLtZk>
- Маковский, М. М. (2004). *Этимологический словарь современного немецкого языка: Слово в зеркале человеческой культуры.* Азбуковник.
- Медійна бібліотека Верховної Ради України (офіційний сайт). Взято 20 листопада 2019 з <https://www.rada.gov.ua/video/>
- Мельничук, О. С. (Гол. ред.). (2006). *Етимологічний словник української мови : у 7 т. (Т. 5: Р–Т).* Наукова думка.
- Шевченко, Л. І., & Сизонов, Д. Ю. (Уклад.). *Мовні інновації.UA* (електронна картотека нових слів та фразеологізмів в українських мас-медіа). Взято 12 лютого 2019 з www.newlexua.blogspot.com.
- Ожегов, С. И., & Шведова, Н. Ю. (Сост.). (1995). *Толковый словарь: 80000 слов и фразеологических выражений* (2-е изд., испр. и доп.). "АЗЪ".
- Психологический Энциклопедический словарь. (1995). Большая энциклопедия.
- Рудницький, Я. (Укл.). (1972). *Етимологічний словник української мови : у 2-х т. (Т. I : А–Г).* Українська Вільна Академія Наук.
- Рудницький, Я. (Укл.). (1982). *Етимологічний словник української мови : у 2-х т. (Т. II Д–Б).* Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук – Товариство Плекання Рідної Мови.
- Секс-скандал в Австралії: прем'єр обіцяє вичистити парламент від "токсичної маскуліної культури".* (2021, 24 березня). Жінки – це 50% успіху України. <https://50vidsotkiv.org.ua/shhe-odyn-seks-skandal-v-avstraliyi-premyer-obitsyaye-vychystyty-parlament-vid-toksychnoyi-maskulinnoyi-kultury/>
- Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія.* Довкілля-К.
- Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія.* Довкілля-К.
- Словник синонімів української мови.* Взято 22 жовтня 2020 з

https://synonyms_uk.enacademic.com/

- Словник української мови (СУМ-11) : Академічний тлумачний словник (1970—1980)*. Взято 14 листопада 2020 з <http://sum.in.ua/>
- Ужченко, В. Д., & Ужченко, Д. В. (1998). *Фразеологічний словник української мови*. Освіта.
- Фёдоров, А. И. (2008). *Фразеологический словарь русского литературного языка* (3-е изд., испр.). Астрель: АСТ.
- Философский энциклопедический словарь*. (1983). Мысль.
- Формановская, Н. И. (1998). Речевой этикет. В *Языкознание. Большой энциклопедический словарь* (2-е изд., с. 413–414). Большая энциклопедия.
- Ходарев, А. (2021, 8 ноября). *Новая токсичность: как борьба со злом превратилась в инструмент манипуляции*. Forbes. <https://bit.ly/3DIIID74>
- Шемшученко, Ю. С., & Бабкін, В. Д. (Заг. ред.). (1997). *Політологічний енциклопедичний словник*. Генеза.
- Шинкарук, В. (Гол. ред.). (2002). *Філософський енциклопедичний словник (ФЕС)*. Абрис. <https://bit.ly/3xDwR15>
- Nominations for 2016 Word of the Year posted*. (2017, January 6). American Dialect Society. <https://bit.ly/3xdAgXy>
-
- American Psychological Association. (n.d). *APA Dictionary of Psychology*. Retrieved July 14, 2022, from <https://dictionary.apa.org/>
- Body Language Signals of the Lips*. (n.d.). Ifioque.com. Retrieved July 14, 2021, from <https://bit.ly/3TZOy7R>
- Booth, R. (2021, July 02, 18:50). *Tom Kitchin restaurant staff suspended in wake of bullying allegations*. The Guardian. <https://bit.ly/3RAd1Py>
- Cambridge Dictionary. (n.d.). *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved November 14, 2020, from <https://dictionary.cambridge.org>.
- Cambridge Dictionary. (n.d.). Toxic. In *Dictionary.cambridge.org dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/toxic>.

- Collins. (n.d.). Toxic. In *Collins dictionary.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/toxic>.
- The Compact Edition of the Oxford English Dictionary / Complete text reproduced micrographically* (Vol. 1 : A-O). (1971). Oxford University Press.
- The Compact Edition of the Oxford English Dictionary / Complete text reproduced micrographically* (Vol. 2 : P-Z). (1971). Oxford University Press.
- The Essential Pierce* (1998). Selected Philosophical Writings (1893 – 1913). Ed. Pierce Edition Project. Bloomington: Indiana University Press.
- Merriam-Webster. (n.d.). Toxic. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxic>.
- Dictionary.com. (n.d.). Toxic. In *Dictionary.com*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.dictionary.com/browse/toxic>
- Duden. (n.d.). Das Onlinewörterbuch. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.duden.de/woerterbuch>
- Forrest, A., & Devlin, K. (2022, June 29). 'Toxic masculinity': Putin wouldn't have launched 'macho' war if he were a woman, says Boris Johnson. Independent. <https://bit.ly/3BAwF8x>
- Newport, F. (2011, February 18). *Americans Say Reagan Is the Greatest U.S. President*. Gallup. <https://bit.ly/3BvTIB8>
- Jewitt, C. (ed.) Multimodality. In *Glossary of multimodal terms*. Retrieved July 14, 2021, from <https://multimodalityglossary.wordpress.com/multimodality>.
- Hanu, L., Thewlis, J., & Haco, S. (2021, February 8). *How ai is learning to identify toxic online content*. Scientific American. <https://bit.ly/3d4ebUu>
- Know Your Meme (official website). Retrieved July 14, 2021, from <http://knowyourmeme.com>
- La Langue Francaise. (n.d.). *Toxique*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/toxique#3>.
- Larousse. (n.d.). *Toxique*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/toxique/78812>
- Le Robert. (n.d.). *Toxique*. In *Dictionnaire.lerobert.com*. Retrieved February 14,

- 2022, from <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/toxique>.
- Lewis, H. (2018, August 29). *How Britain's political conversation turned toxic: From Brexit rage to Labour in-fighting, we are seeing the effect of distrust, disrespect – and the polarising power of the internet*. New Statesman. <https://bit.ly/3DIMSzw>
- Lexico (official website). Retrieved April 30, 2022, from <https://www.lexico.com/>
- Longman. (n.d.). Toxic. In *Longman Dictionary of Contemporary English*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.ldoceonline.com/dictionary/toxic>.
- Macmillan Dictionary. (n.d.). Toxic. In *Macmillan dictionary.com*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/toxic>.
- Merriam-Webster. (n.d.). Uncivil. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/uncivil>.
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Toxic. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/toxic>.
- Psychologia. (n.d.). *Body Language of the Hands: Common Gestures and Their Meanings*. Psychologia.co. Retrieved July 25, 2022, from <https://psychologia.co/talking-with-your-hands/#updown>.
- Psychology. (n.d.). *Emotional Contagion*. Retrieved April 30, 2022, from <https://bit.ly/3QDvQQt>
- Ramos, C. (2015). High Context. In *Encyclopedia of Diversity and Social Justice*. Rowman & Littlefield.
- Roberts, S. (2021, July 7). Abuse on the menu: toxic kitchens and angry chefs : Tom Kitchin has been called out by his staff. *The Times*. <https://bit.ly/3RQOjtM>
- Shaban, H., Davenport, C. (2021, October 11). Inside Blue Origin: Employees say toxic, dysfunctional 'bro culture' led to mistrust, low morale and delays at Jeff Bezos's space venture. *The Washington Post*. <https://wapo.st/3RCbmca>
- Toxic. (n.d.). In *Wiktionary*. Retrieved February 14, 2022, from <https://en.wiktionary.org/wiki/toxic>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ № 1

(медійні контенти з указанням на токсичність політичних лінгвоперсоналій США, Великої Британії і України)

- (AA_t_1) Аваков, Арсен (2019). Портников, В. (2019, 30 серпня). *"Ми опинилися в класичній президентській республіці"*. Експерти оцінили нову Раду і Кабмін. Радіо Свобода. <https://bit.ly/3U1PR6b>
- (AA_t_2) Аваков, Арсен (2020). *"Аваков - токсичний вірус"*. Під Офісом президента пройшов пікет за відставку голови МВС. (2020, 23 лютого). Сумські дебати. <https://bit.ly/3RAbkkR>
- (AA_t_3) Аваков, Арсен (2020). – Івануха, М. (2020, 23 лютого, 13:43). *"Геть аваковірус"*. На Банковій мітингують проти глави МВС. Суспільне. Новини. <https://bit.ly/3B8U0wD>
- (AA_t_4) Аваков, Арсен (2020). Кобзін, Д. (2020, 28 липня). *Аваков deer state*. "Інтернет-альманах "Антидот". <https://bit.ly/3LdX5QE>
- (AA_t_5) Аваков, Арсен (2020). Трибушина, О. (2020, 14 січня). *Чи стане Аваков прем'єр-міністром: думка Гнапа*. 24 Канал. <https://bit.ly/3L6WwVi>
- (AA_t_6) Аваков, Арсен (2021). Ройко, А. (2021, 13 липня). *"Стратег" та "сірий кардинал"*. Що буде після відставки Арсена Авакова та хто прийде йому на зміну. Comments.ua. <https://bit.ly/3BaPKN6>
- (AA_t_7) Аваков, Арсен (2021). – Бобиренко, В. (2021, 05 листопада). *Аваков почав себе продавати – Віктор Бобиренко*. Telegraf. <https://bit.ly/3eMDx9W>
- (AA_t_8) Аваков, Арсен (2021). – *Відставка Авакова: чи стане экс-глава МВС ще одним ворогом Зеленського?* (2021, 15 липня). Рубрика (все по полочках). <https://rubryka.com/ru/article/avakov-vidstavka/>

- (AA_t_9) Аваков, Арсен (2021). – Шумило, К. (2021, 30 грудня). *Не тільки Аваков і Разумков. Коли в опозиції Зеленському з'являться нові обличчя.* Фокус. <https://bit.ly/3RSDmrN>
- (AA_t_10) Аваков, Арсен (2021). – Друзенко, Г., & Романенко, Ю. (2021, 15 листопада). *Цугцванг Зеленського: між олігархами та диктатурою.* Хвиля. <https://bit.ly/3xfw3lY>
- (IB_t_1) Верешук, Ірина (2019). – *Кандидат зі списку "Слуги народу" застерігала українців від приходу коміка до влади: Скандальна Ірина Верещук.* (2019, 11 червня). Politeka. <https://bit.ly/3daA2JF>
- (IB_t_2) Верешук, Ірина (2020). – Ніколайчук, І. (2020, 13 жовтня). *Без фемінітивів, зате з макіяжем. Що не так з виборчою кампанією Верещук.* ДС. <https://bit.ly/3QVAbUl>
- (IB_t_3) Верешук, Ірина (2020). – Капсамун, І., Поліщук, А., Антипенко, І., Малімон, Н., Козирева, Т., Рижков, В. (2020, 1 вересня). *Випробування на місцях... Які особливості нинішніх виборів і які шанси у провладної "Слуги народу"?* День. <https://bit.ly/3RFWslk>
- (IB_t_4) Верешук, Ірина (2021). Павлишин, В. (2021, 27 жовтня). *Владні рокіровки. Львовочкіна, Верещук, Резнікова "сватають" на нові посади.* Пряма мова Львова НТА. <https://bit.ly/3Dj7rN5>
- (IB_t_5) Верешук, Ірина (2021). – Демиденко, В. (2021, 08 листопада). *Мері Поппінс з Рава-Руської – віце-прем'єр-міністр.* Останній Bastion. <https://bit.ly/3B0Fg2I>
- (IB_t_6) Верешук, Ірина (2021). Захаров, Д. (2021, 4 листопада). *Перетасовування у турборежимі: кого поміняли в Кабміні Шмигалья.* Апостроф. <https://bit.ly/3d1k6K0>
- (OG_t_1) Гончаренко, Олексій (2017). – *ГПУ порушила справу на Гончаренка через інцидент під посольством Німеччини.* (2017, 9 лютого, 12:24). LB.ua Дорослий погляд на світ. <https://bit.ly/3UfbAb5>
- (OG_t_2) Гончаренко, Олексій (2018). *Оригінал Гончаренка у ПАРЄ.* (2018, 9

- жовтня, 17:23). Odessa1.com. <https://bit.ly/3RAidTm>
- (ОГ_t_3) Гончаренко, Олексій (2018). *Український депутат захистився від "токсичної Росії" гумовими рукавичками.* (2018, 9 жовтня, 17:24). Lenta.ru. <https://lenta.ru/news/2018/10/09/toxic/>
- (ОГ_t_4) Гончаренко, Олексій (2019). *Це найкращий клоун у світі — Гончаренко пояснив свій незвичайний образ на ток-шоу.* (2019, 16 січня). Телеканал Прямий. <https://bit.ly/3xDT02H>
- (ОГ_t_5) Гончаренко, Олексій (2020). Білоброва, К. (2020, 17 березня). *Гончаренко назвав Зеленського новим диктатором Європи.* Comments.ua. <https://bit.ly/3Vz9USe>
- (ОГ_t_6) Гончаренко, Олексій (2021). Тесля, О. (2021, 20 листопада). *"Знову вигріб?", "Не напружуйся, ваза трісне": Гончаренко і Лещенко пособачилися в Мережі.* Главред. <https://bit.ly/3QC6TEX>
- (ОГ_t_7) Гончаренко, Олексій (2021). Кожемякін, С. (2021, 18 березня). *"Ти ще й стукач". Нардеп Гончаренко зателефонував депутату в Думу РФ (відео).* Сьогодні. <https://bit.ly/3QAzgU7>
- (ВЗ_t_1) Зеленський, Володимир (2021) – Телеканал Прямий. (2021, 16 липня). *Візит Зеленського до США може не відбутися/ПОРОШЕНКО (Порошенко критикує владу: Україна стає токсичною).* (Video). YouTube <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=8eBVnzneZ4U>
- (ІК_t_1) Кива, Ілля (2019). *"Зайшли такі токсичні постаті, як Шуфрич, Рабінович...".* (2019, 29 червня). Цинічний Львів. <https://bit.ly/3L9Xjs4>
- (ІК_t_2) Кива, Ілля (2019). *Кива головний скандаліст, а Шкарлет найкращий плагіатор: премія "Академічна негідність року" оприлюднила список номінантів.* (2021, 14 травня). 5 канал. <https://www.5.ua/dv/tresh/244382>
- (ІК_t_3) Кива, Ілля (2019). *Токсичний кандидат. Навіщо "Опозиційна платформа" веде до Ради Киву.* (14.05.2021). Взято 11 липня, 2022, з <https://ukraina.ru/20190607/1023829705.html>
- (ІК_t_4) Кива, Ілля (2021). *Антипремія "Академічна негідність-2021": Іллю Киву визнали "Скандалом року".* (2021, 14 травня). ТСН.

<https://bit.ly/3qwrQH2>

(ІК_t_5) Кива, Ілля (2021). Коваленко, А. (2021, 28 липня). *Ілля Ківа перестарався з погрозами і підставив РПЦвУ з ОПЗЖ: змуси дурня "богу молитися".* NEWS UA. <https://bit.ly/3Di7t80>

(ІК_t_6) Кива, Ілля (2021). Нардеп Кива викликає недовіру. (2021, 13 жовтня). *Gazeta.ua.* <https://bit.ly/3qwQEP2>

(ІК_t_7) Кива, Ілля (2021). *Не звертайте увагу на токсичні прізвища, які "тягнуть по дурості" росіяни.* (2021, 07 березня). Волинь 24. <https://bit.ly/3d9EZm7>

(ІК_t_8) Кива, Ілля (2021). Ігнатенко, А. (2021, 06 серпня). *Терміново! Посадити – Кива в істеричі: ОПЗЖ трясє, нарешті! Вони догрались – це таки сталось!* Корупція інфо. <https://bit.ly/3xkmzрВ>

(ІК_t_9) Кива, Ілля (2021). Захаров, Д. (2021, 22 вересня). *Троянський Кива: коли Бойко і Медведчук остаточно розвалить ОПЗЖ.* Апостроф. <https://bit.ly/3qvhozn>

(ІК_t_10) Кива, Ілля (2022). Сиваківський, Я. (2022, 3 березня). *Навіть свої відцуралися: Іллю Киву вигнали з фракції ОПЗЖ.* 24 канал. <https://bit.ly/3VxnIfT>

(ІК_t_1) Коломойський, Ігор (2021). Лещенко, С. (2021, 17 липня). *Токсичність Коломойського зростає: тепер проблеми і в Ізраїлі, Чесна політика.* (Video). YouTube. <https://youtu.be/MStqQ1KbOpI>

(ГЛ_t_1) Лерос, Гео (2020). Давиденко, Р. (2020, 30 березня). *Гео Лерос. "Скривджений хлопчик став руками Богдана": Звільнений радник Президента Гео Лерос оголосив війну Голові ОП Єрмаку. Хто він і які його "досягнення".* Politinfo. <https://politinfo.com.ua/tag/geo-leros>

(ГЛ_t_2) Лерос, Гео (2020). Трибушна, О. (2020, 15 липня). *Гео Лерос: Призначення Шкарлета – це звалтування системи.* 24 канал. <https://bit.ly/3DhrdbL>

(ГЛ_t_3) Лерос, Гео (2020). Бесперстова, О. (2020, 01 липня). *Інтерв'ю:*

Президент Зеленский лишен доступа к альтернативной информации, –
Гео Лерос. Факти. <https://bit.ly/3QCO6cO>

(ГЛ_t_4) Лерос, Гео (2021). *Лероса можуть усунути від засідань за непристойний жест Зеленському.* (2021, 4 листопада). Слово і діло. <https://bit.ly/3qxa8mu>

(ГЛ_t_5) Лерос, Гео (2021). *Політтехнолог Володимир Петров: нарден Гео Лерос перетворився з Робін Гуда на звичайного лісового розбійника.* (2021, 30 вересня). Т—К. <https://bit.ly/3ByVG3W>

(ОЛ_t_1) Ляшко, О. (2017). Ляшко, О. (2017, 17 січня). *Я не буду вибачатись за те, що захищаю українців* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=a1HOeD6v87M>

(ОЛ_t_2) Ляшко, Олег (2017). *Відкритий лист Олегу Ляшку.* (2017, 20 січня). Взято 11 лютого, 2022, з <http://downsyndrome.org.ua/otkrytoe-pismo-olegu-lyashko>

(ОЛ_t_3) Ляшко, Олег (2017). Москвичова, А. (2017, 21 січня). *Чи мають посадовці відповідати за свої дискримінаційні висловлення.* Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/28248723.html>

(ОЛ_t_4) Ляшко, Олег (2017). *Єврооптимісти у Раді зажадали вибачень від Ляшка за "урядових даунів" (відео).* (2017, 17 січня). Intermarium. <https://bit.ly/3VzQRHi>

(ОЛ_t_5) Ляшко, Олег (2017). Малко, Р. (2017, 17 січня). *Рада почала з розминки.* Тиждень. [ua. https://tyzhden.ua/Politics/183285](https://tyzhden.ua/Politics/183285)

(ОЛ_t_6) Ляшко, Олег (2019). *Ляшко заспівав і пообіцяв поїхати на Євробачення.* (2019, 03 березня). РБК-Україна. <https://bit.ly/3Dqdyiu>

(ОЛ_t_7) Ляшко, Олег (2019). Рафальський, Д. (2019, 30 травня). *Сама собі Юля. Тимошенко відмовила Ляшку, Коломойському та Кличку, але сподівається на Сmeшка.* (2019, 30 травня). Страна. [ua. Взято 11 липня, 2022, з https://strana.news/articles/analysis/203685-timoshenko-na-vyborakh-v-radu-2019-koho-vozmeh-v-sojuz-i-spiski-batkivshchina.html](https://strana.news/articles/analysis/203685-timoshenko-na-vyborakh-v-radu-2019-koho-vozmeh-v-sojuz-i-spiski-batkivshchina.html)

(ОЛ_t_8) Ляшко, Олег (2020). *Третьякова заявила, що подасть на Ляшка до*

- суду за образи. Він назвав її "зеленою дураю". (2020, 30 червня). ГОРДОН.
<https://bit.ly/3QGxSiB>
- (ОЛ_t_9) Ляшко, Олег (2021). Гайдай, С. (2021, 24 грудня). *Саджати чи не саджати? Тяжкий вибір для Зеленського.* Kontrakty.ua.
<https://kontrakty.ua/article/189453>
- (ВМ_t_1) Медведчук, Віктор (2018). Машевська, А. (2018, 16 вересня). *"Чорна мітка" для Медведчука!* Молодіжний націоналістичний конгрес.
<http://mnk.org.ua/novini/chorna-mitka-dlia-medvedchuka/>
- (ВМ_t_2) Медведчук, Віктор (2018). Комарова, О. (2018, 30 липня). *Шанси Віктора Медведчука потрапити до Верховної Ради: оцінки аналітиків.* Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/29399508.html>
- (ВМ_t_3) Медведчук, Віктор (2019). Цензор. НЕТ. (2019, 06 липня). *"Токсичний Медведчук". Екс-журналісти телеканалу ZIK про масове звільнення*(Video). YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=d9TmCNavx0g>
- (ВМ_t_4) Медведчук, Віктор (2019). *Екс-шеф-редактор ZIK про своє звільнення: Медведчук – токсична фігура і ворог українського народу.* (2019, 21 червня). НВ. <https://bit.ly/3qtETZB>
- (ВМ_t_5) Медведчук, Віктор (2019). *Кініані про суд з Медведчуком: коли в XXI столітті людина хоче заборонити книгу, це щось неймовірне.* (2019, 30 вересня). УЛ: Українське Радіо. <https://bit.ly/3qvjKyd>
- (ВМ_t_6) Медведчук, Віктор (2020). Савчук, А. (2020, 07 травня). *Говорить і показує олігарх. Кому належать ЗМІ в Україні.*TheInsider.
<https://theins.ru/obshestvo/212001>
- (ВМ_t_7) Медведчук, Віктор (2021). Вишневецький, Ю. (2021, 02 квітня). *"Чорти" та "зелений фашизм". Коли Бойко вижене Медведчука із ОПЗЖ: Медведчук уже майже сім років під санкціями США покарання за російську окупацію Криму. Але саме зараз він став токсичним для ОПЗЖ та для Банкової.* ДС dsnews.ua <https://bit.ly/3U5z9D5>
- (ВМ_t_8) Медведчук, Віктор (2021). Петренко, Л. (2021, 20 травня). *Війна*

- Медведчука: від сексота до державного зрадника.* Zaxid.net.
https://zaxid.net/viyna_medvedchuka_n1519213
- (BM_t_9) Медведчук, Віктор (2021). Хоменко, С. (2021, 02 березня). *Медведчук: Порошенко може стати наступним президентом.* BBC.
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-56245471>
- (BM_t_10) Медведчук, Віктор (2021). Зубченко, Я. (2021, 29 грудня). *Напіврозпад Медведчука. Як тричі за рік закривали канали кума Путіна.* Детектор медіа. <https://bit.ly/3V7bHMP>
- (BM_t_11) Медведчук, Віктор (2021). Пархомчук, Т. (2021, 2 квітня). *Обриси розкольніцьких настроїв: перманентна президентськість Порошенка та токсичність Медведчука.* Україна Молода.
<https://umoloda.kyiv.ua/number/3712/180/>
- (BM_t_12) Медведчук, Віктор (2021). Захаров, Д. (2021, 22 вересня). *Троянський Кива: коли Бойко і Медведчук остаточно розвалить ОПЗЖ.* Апостроф. <https://bit.ly/3L7Zyft>
- (BM_t_13) Медведчук, Віктор (2021). *Україна в РС: Телеканали Медведчука є інструментами російської гібридної війни.* (2021, 10 лютого). Укрінформ.
<https://bit.ly/3qvVwDX>
- (BM_t_14) Медведчук, Віктор (2021). *Чимала армія прихильників Порошенка переживає непрості часи. Адже важко уявити собі щось більш токсичне за зв'язку Порошенко – Медведчук.* (2021, 26 травня). ГОРДОН.
<https://bit.ly/3QD2j9F>
- (BM_t_15) Медведчук, Віктор (2022). Довгань, К. (2022, 18 лютого). *Cancel culture українською: як Медведчук та Оксана Марченко провели рік під санкціями.* 24 канал. <https://bit.ly/3RAm6HW>
- (BM_t_16) Медведчук, Віктор (2022). *Мураев – хороша для Кремля замена токсичному Медведчуку – Богуцкая.* (2022, 24 січня). Антикор.
<https://bit.ly/3VyWkt>
- (BM_t_17) Медведчук, Віктор (2022). Шевчук, В. (2022, 16 червня). *На уламках ОПЗЖ: на що сподіваються колишні члени головної кремлівської партії*

- України. Апостроф. <https://bit.ly/3eMlhMM>
- (ВМ_t_18) Медведчук, Віктор (2022). Веселовський, А. (2022, 13 квітня, 23:05). *Штайнмаєр, Медведчук: чи має влада право на емоції та поспішні заяви?* Радіо Свобода. <https://bit.ly/3VfDfjs>
- (ПП_t_1) Порошенко, Петро (2016). Андросюк, А. (biboroda). *(Порошенко – нерукопотискаємий, і тепер навіть токсичний президент у світовій політиці.* (2016, 04 червня). Live Journal. <https://biboroda.livejournal.com/5356215.html>
- (ПП_t_2) Порошенко, Петро (2017). Фірсов, Є. (2017, 12 січня). *У токсичному середовищі.* (2017, 12 січня). Тиждень.ua. <https://tyzhden.ua/Politics/182903>
- (ПП_t_3) Порошенко, Петро (2018). *Петро Порошенко перетворився для Заходу на "токсичний актив".* (2018, 12 лютого). Луганск1. <https://bit.ly/3U2YzB5>
- (ПП_t_4) Порошенко, Петро (2018). *Політолог пояснив, чому Європа підтримує "токсичного" Порошенка.* (2018, 03 лютого). Уніан. <https://bit.ly/3QCQL6i>
- (ПП_t_5) Порошенко, Петро (2018). *Порошенко для заходу вже "відрізаний шмат".* (2018, 25 червня). Повінь – зміна системи. <https://povin.com.ua/129823-25-06.html>
- (ПП_t_6) Порошенко, Петро (2021). Вовк, В. (2021, 13 грудня). *Зеленський прийняв токсичну спадщину Порошенка. Тепер має головний біль.* *Gazeta.ua.* <https://bit.ly/3qwS1x8>
- (ПП_t_7) Порошенко, Петро (2021). *Ірина Верещук: Колишній президент Порошенко не має морального права соромити та повчати чинну владу.* (2021, 26 червня). Слуга народу. <https://bit.ly/3Vb1gYP>
- (ПП_t_8) Порошенко, Петро (2021). Лещенко, С. (2021, 23 грудня 12:55). *Порошенко може назавжди поховати своє політичне майбутнє.* 24 Канал. <https://bit.ly/3VyQHQE>
- (ПП_t_9) Порошенко, Петро (2021). Гайдай, С. (2021, 24 грудня). *Саджати чи не саджати? Тяжкий вибір для Зеленського.* *Контракти.ua.* <https://kontrakty.ua/article/189453>.

- (ПП_t_10) Порошенко, Петро (2021). Катриченко, Т. (2022, 5 январа). *Судьба президента. Что ждет Порошенко в Украине и как связаны "підозра" и его рейтинг*. Фокус. <https://bit.ly/3U6FEWi>
- (ПП_t_11) Порошенко, Петро (2022). *Порошенко – токсичний персонаж, який ніколи не виграє у Зеленського*. (2022, 19 січня). *Новости Украины - From.UA*. <https://bit.ly/3eLn5X6>
- (ПП_t_12) Порошенко, Петро (2022). Лещенко, С. (2022, 5 січня). *Порошенко стал токсичным. От него шарахаются Тимошенко, Кличко и Гройсман. Порошенко – Навальный? (Video)*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=nNql7T7zX2c>
- (ПП_t_13) Порошенко, Петро (2022). Ведернікова, І. (2022, 19 січня). *Справа Порошенка. Всередині та зовні*. ZN.UA. <https://bit.ly/3QCd5gr>
- (МС_t_1) Саакашвілі, Міхеїл (2020). *"Токсичний персонаж": політолог оцінив ідею про призначення Саакашвілі в Кабмін Шмигала*. (2020, 22 квітня). Главред. <https://bit.ly/3RC9CzL>
- (ЮТ_t_1) Тимошенко, Юлія & Ляшко, Олег (2017). Біла, І. (2017, 27 березня, 06:00). *Популізм. Лідери тренду – Олег Ляшко і Юлія Тимошенко*. Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/28390322.html>
- (ЮТ_t_2) Тимошенко, Юлія (2017). Біла, І. (2018, 19 червня). *"Новий курс" Тимошенко – це курс на Венесуелу? (Огляд преси)*. Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/29302001.html>
- (ЮТ_t_3) Тимошенко, Юлія (2017). Семиженко, А. (2017, 29 серпня). *Гроші та гречка. Технології українських виборів у 12 історіях. Частина 4*. INSIDER. <http://www.theinsider.ua/politics/59a5b4cf0ed2e/>
- (ЮТ_t_4) Тимошенко, Юлія (2017). *Рішення Стокгольмського арбітражу матиме фатальні наслідки для Тимошенко*. (2017, 06 червня). ЕСПРЕСО. <https://bit.ly/3B0LFuM>
- (ЮТ_t_5) Тимошенко, Юлія (2019). *Популістичні змагання: як політики грають з обіцянками перед виборами*. (2019, 7 березня). Слово і Діло. <https://bit.ly/3U5BJcf>

- (ЮТ_t_6) Тимошенко, Юлія (2019). Гончарова, А. (2019, 16 червня). *Прем'єр-ліга: хто очолить новий Кабмін?* 19.06.2019. НАШ. <https://bit.ly/3L8X7ZT>
- (ЮТ_t_7) Тимошенко, Юлія (2021). *Партія Тимошенко – найкращий претендент на формування коаліції, – експерт.* (2021, 10 січня). РБК-Україна. <https://bit.ly/3xfMPRQ>
- (ЮТ_t_8) Тимошенко, Юлія (2021). Єрохіна, Т. (2021, 16 березня, 17:39). *Союз "Слуги народу" і "Батьківщини": які шанси на коаліцію Тимошенко із Зеленським.* Comments.ua. <https://bit.ly/3U5C6DF>
- (ЮТ_t_9) Тимошенко, Юлія (2021). Лещенко, С. (2021, 28 січня). *Таємні та явні ознаки співпраці Тимошенко й Медведчука: що об'єднує політиків.* 24 Канал. <https://bit.ly/3RS1cq4>
- (ІФ_t_1) Фаріон, Ірина (2014). Ковальчук, О. (2014, 28 жовтня). *Фаріон сосюрила тичинку.* Варіанти. <https://bit.ly/3DipKIF>
- (ІФ_t_2) Фаріон, Ірина (2015). Власюк, Г. (2015, 3 червня). *Двомовність як хвороба: Професор Колумбійського університету називає українську мовну ситуацію "мовною шизофренією".* Zaxid.net. https://zaxid.net/dvomovnist_yak_hvoroba_n1357078
- (ІФ_t_3) Фаріон, Ірина (2018). Жейко, В. (2018, 15 березня). *Мова ненависті. Іноді – українська.* Labprice.ua. <https://bit.ly/3RTeAaW>
- (ІФ_t_4) Фаріон, Ірина (2019). Мар'яна. (2019, 03 січня). *"Моральні каліки, яких потрібно розпихати по резерваціях": Ірина Фаріон гнівно прокоментувала мовний скандал в Білорусі.* Корупція Інфо. <https://bit.ly/3eGZ5oa>
- (ІФ_t_5) Фаріон, Ірина (2019). Яковенко, І. (2019, 10 січня). *Життя усередині галюцинації. Коли треба злякати росіян Україною, кличуть....* День, 3-4. <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/zhyttya-useredyni-galyucynasiyi>
- (ІФ_t_6) Фаріон, Ірина (2019). Шевчук, Ю. (2019, 16 травня). *Новий мовний закон України. Битва виграна, але ще не виграна війна.* Радіо Свобода. <https://www.radiosvoboda.org/a/29944436.html>
- (ІФ_t_7) Фаріон, Ірина (2020). *Русская "Машенька" для украинских*

- націоналістів токсична.* (2020, 18 травня). *Кишиневские новости.*
<http://kn.md/?p=35474>
- (НШ_t_1) Шуфрич, Нестор (2016). *Нестор Шуфрич: закарпатський постріл скрізь встиг.* (2016, 30 серпня). АНТИКОР. <https://bit.ly/3U3glV2>
- (НШ_t_2) Шуфрич, Нестор (2017). Вуєць, П., Груздєв, С., Пешко, К. (2017, 21 липня). *Нестор Шуфрич: Влада із задоволенням злила б Донбас, але просто боїться відповідати за це.* ГЛАВКОМ. <https://bit.ly/3БуакbD>
- (НШ_t_3) Шуфрич, Нестор (2019). *"Зайшли такі токсичні постаті, як Шуфрич, Рабінович..."*. (2019, 29 червня). Цинічний Львів. <https://bit.ly/3BurhDH>
- (НШ_t_4) Шуфрич, Нестор (2019). *Призначення Шуфрича – це не дуже вдалий крок, – Гайдай.* (2019, 27 серпня). 24 Канал. <https://bit.ly/3Le4fo0>
- (НШ_t_5) Шуфрич, Нестор (2020). *Рейтинг маніпуляторів: найбільше брешуть нардепи від ОПЗЖ, а найчесніший – Розумков.* (2020, 28 січня). delo.ua. <https://bit.ly/3DdOviN>
- (НШ_t_6) Шуфрич, Нестор (2022). Шевчук, В. (2022, 06 березня, 11:56). *Слуги вирока: як кремлівська агресія поставила ОПЗЖ на межу виживання.* Апостроф. <https://bit.ly/3TXsSt7>
- (НШ_t_7) Шуфрич, Нестор (2022). *Шуфрич Нестор.* (30.05.2022). ЛІГА.net. <https://file.liga.net/persons/nestor-shyfrich>
- (JB_t_1) Bercow, John (2019). The Telegraph. (2019, September 26). *John Bercow says Commons culture is 'toxic' and worst in 22 years* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=jt_Dq15ahVw
- (JB_t_2) Bercow, John (2019). Sky News. (2019, September 4). *Speaker John Bercow gives Boris Johnson a telling off* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-NRgyqrKSkU>
- (JB_t_3) Bercow, John (2019). Newton Dunn, T. (2019, September 27). *BERCOW TO BLAME. Speaker John Bercow blamed for igniting climate of personal abuse in the Commons.* The Sun. <https://bit.ly/3xgrc42>
- (JB_t_4) Bercow, John (2019). *John Bercow calls for police to tackle 'toxic' attacks*

- on MPs outside parliament.*(2019, January 08). ITV.<https://bit.ly/3BcS3zj>
- (JB_t_5) Bercow, John (2022). Hill, H. (2022, March 09). *John Bercow was not just a bully, but a failure too : His was arguably the worst Speakership in history.* UnHerd.<https://bit.ly/3qCfMUl>
- (BB_t_1) Bradley, Ben (2022). The Independent. (2020, November 20). *Tory MP Ben Bradley asks why there is no 'minister for men' (Video).* YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=pk0LstHpES0>
- (BB_t_2) Bradley, Ben (2022). Evans, G. (2020, November 20). *Tory MP sparks backlash for asking why there isn't a 'minister for men' during Commons debate.* indy100. <https://bit.ly/3RSmGAE>
- (GB_t_1) Brown, Gordon (2009). Brown's toxic farewell: The Pre-Budget Report was, like the Queen's Speech that preceded it in November, an almost empty sideshow. (2009, December 12). *The Spectator.* <https://bit.ly/3daai0b>
- (GB_t_2) Brown, Gordon (2010). Taylor, J. (2010, March 28). *Campaign goes negative with Brown-baiting posters.*Independent. <https://bit.ly/3B8WcEb>
- (GB_t_3) Brown, Gordon (2010). Corkindale, G. (2010, February 24). *Gordon Brown's Leadership, Passionate or Bullying?*Harvard Business Review. <https://hbr.org/2010/02/gordon-browns-leadership-passi>
- (GB_t_4) Brown, Gordon (2010). *Gordon Brown's toxic legacy will be sick culture of benefit fraud.*(2010, February 21).Express. <https://bit.ly/3xiyO6l>
- (GB_t_5) Brown, Gordon (2014). *Gordon Brown: from 'toxic sociopath' to 'man of substance'.* (2014, December 2).The Week. <https://bit.ly/3ex7vyk>
- (GB_t_6) Brown, Gordon (2014). Rawnsley, A. (2014, December 7).*Moody, angry, naive: yes, he was flawed but Gordon Brown did save the world.* The Guardian. <https://bit.ly/2A76i9X>
- (DC_t_1) Cameron, David (2011). Weir, S. (2011, February 08). *Cameron's toxic take on multiculturalism.* Open Democracy. <https://bit.ly/3B92DY3>
- (DC_t_2) Cameron, David (2011). *David Cameron, toxic Tory: The prime minister faces calls to ditch his central leadership strategy to date.* (2011, November

- 25). The Economist. <https://econ.st/3eHRjul>
- (DC_t_3) Cameron, David (2011). Bloonface. (2021, January 22). *David Cameron: the long-lasting toxic waste in Britain's politics*. Medium. <https://bit.ly/3daHPYc>
- (DC_t_4) Cameron, David (2011). *Ed Miliband: David Cameron 'toxic after EU defeat'*(Video). (2014, June 28). BBC News. <https://www.bbc.com/news/av/uk-politics-28070000>.
- (DC_t_5) Cameron, David (2011). Wheeler, C. (2016, June 12). *Panic grips Downing st: 'Toxic' David Cameron told to take back seat after Brexit surge*. Express. <https://bit.ly/3d9MARF>
- (DC_t_6) Cameron, David (2011). Cameron, D. (2011, February 05). *PM's speech at Munich Security Conference*. Prime Minister David Cameron has delivered a speech setting out his view on radicalisation and Islamic extremism (Speech transcript). Gov.uk. <https://bit.ly/3eE4sEG>
- (DC_t_7) Cameron, David (2014). Young, D. (2014, July 2). *Political talks on 'toxic' flags and parades start again at Stormont – as Sinn Fein meets David Cameron at Downing Street*. Belfast Telegraph. <https://bit.ly/3eIRDJI>
- (DC_t_8) Cameron, David (2015). Williamson, D. (2015, December 3). *How the Syria debate started in 'toxic' mood after David Cameron's 'terrorist sympathisers' comment*. Wales Online. <https://bit.ly/3RXWEvK>
- (DC_t_9) Cameron, David (2016). Hammond, A. (2016, July 12). *Theresa May's first job is to tackle David Cameron's toxic Brexit legacy and save the United Kingdom*. Independent. <https://bit.ly/3QCfqHZ>
- (DC_t_10) Cameron, David (2021). Pierce, A. (2021, May 13). *Blinded by the money, David Cameron will never rid himself of Greensill's stench*. The Mail+. <https://bit.ly/3L4YkS7>
- (HC_t_1) Clinton, Hillary (2008). NBC News. (2015, October 14). *When Гіларі Клінтон Battled Barack Obama* (Video). YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=5Kf4uXO-gDk>
- (HC_t_2) Clinton, Hillary (2016). CBS News. (2010, September 10). *Гіларі Клінтон*

- says half of Trump's supporters are in a "basket of deplorables".* (Video).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=PCHJVE9trSM>
- (HC_t_3) Clinton, Hillary (2016). Blake, A. (2016, September 26). The first Trump-Clinton presidential debate transcript, annotated. *The Washington Post*.
<https://wapo.st/3QQvqqd>
- (HC_t_4) Clinton, Hillary (2016). CBS News. (2016, September 26). *Trump-Clinton first presidential debate* (Full Video). YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=s7gDXtRS0jo>
- (HC_t_5) Clinton, Hillary (2019). The Howard Stern Show. (2019, December 4). *President Trump's Inauguration Was "One of the Hardest Days" of Hillary Clinton's Life* (Video).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=6O5WNTW8Z1A>
- (JC_t_1) Corbyn, Jeremy (2018). Crines, A. S. (2018, September 11). Shallow, hostile, toxic: Corbynism's social media problem.
LSE.<https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/corbyn-labour-social-media/>
- (JC_t_2) Corbyn, Jeremy (2019). Macnab, S. (2019, September 22). *Toxic Jeremy Corbyn: 'Labour have to ask themselves why they are not 20 points ahead'*.
The Scotsman. <https://bit.ly/3RBsfnl>
- (JC_t_3) Corbyn, Jeremy (2019). Kaonga, G. (2019, December 27). *'Toxic' Jeremy Corbyn savaged by former Labour adviser for 'through the floor' ratings*.
Express. <https://bit.ly/3RSbGDX>
- (JC_t_4) Corbyn, Jeremy (2019). Daisley, S. (2020, March 31). *Jeremy Corbyn's toxic legacy. 31.03.2020*. The Spectator. <https://bit.ly/3qyYmIt>
- (JC_t_5) Corbyn, Jeremy (2019). *UK Labour lords condemn Corbyn for 'toxic' anti-Semitism in party.*(2019, July 17). The Times of Israel. <https://bit.ly/3DjvM5o>
- (JC_t_6) Corbyn, Jeremy (2020). Rigby, B. (2020, June 19). *A toxic combination: Labour report reveals why it lost the election*. Sky News.<https://bit.ly/3QBwEFm>
- (JC_t_7) Corbyn, Jeremy (2020). Merrick, R. (2020, February 10). *Dislike of Corbyn to blame for Labour's election disaster not Brexit, major survey*

- finds*.Independent. <https://bit.ly/3U1y5zQ>
- (JC_t_8) Corbyn, Jeremy (2020). Marshallsea, T. (2020, June 19). *Labour's "toxic culture" and Jeremy Corbyn blamed for election loss in damning report*. Mirror. <https://bit.ly/3RY0gOk>
- (JC_t_9) Corbyn, Jeremy (2020). Roach, A. (2020, June 18). *Labour's dysfunctional 'toxic culture' led to party's 2019 General Election defeat, bombshell report finds*. Evening Standard. <https://bit.ly/3DnvGtH>
- (JC_t_10) Corbyn, Jeremy (2020). Pfeffer, A. (2020, September 5). *The Toxic Antisemitism That Trump and Corbyn Share: Jeremy Corbyn's gone, but Дональд Трамп traffics in exactly the same selective antisemitism*. Haaretz. <https://bit.ly/3xiKndD>
- (AC_t_1) Cuomo, Andrew (2021). Hogan, B. (2021, August 23). *Full transcript of Эндрю Куомо's final address as Governor*. New York Post. <https://nypost.com/2021/08/23/full-transcript-of-andrew-cuomos-final-address-as-gov/>
- (AC_t_2) Cuomo, Andrew (2021). CNBC Television. (2021, March 3). *N.Y. Gov. Эндрю Куомо on sexual harassment allegations: I'm going to learn from this* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bW3iJt9WR6c>
- (AC_t_3) Cuomo, Andrew (2021). C-Span. (2021, August 10). *New York Governor Эндрю Куомо (D) Announces Resignation* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YjZ1gQUqHV0>
- (AC_t_4) Cuomo, Andrew (2021). Clark, A., Grant, Y., Kim, J., Kennedy Park, J., Mainoo, A., Mukhi, R. (2021, August 3). *Report Of Investigation Into Allegations Of Sexual Harassment By Governor Andrew M. Cuomo*. <https://on.ny.gov/3B6pwLv>
- (AC_t_5) Cuomo, Andrew (2021). *Transcripts and Exhibits from Independent Investigation into Sexual Harassment Allegations Against Former Governor Эндрю Куомо*. New York State Attorney General. Retrieved June 30, 2022, from [https://ag.ny.gov/Cuomo Independent Investigation](https://ag.ny.gov/Cuomo%20Independent%20Investigation)
- (AC_t_6) Cuomo, Andrew (2021). CNBC Television. (2021, August 23). *WATCH*

- LIVE: New York Gov. Эндрю Куомо delivers farewell address* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=2yB-7rxmzcl>
- (AC_t_7) Cuomo, Andrew (2021). CNBC Television. (2021, August 10). *WATCH LIVE: New York Gov. Эндрю Куомо speaks after sexual harassment allegations* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JgCfe1-xpZQ>
- (NF_t_1) Farage, Nigel (2020). BBC News. (2020, January 29). *Nigel Farage's last words to the European Parliament* (Video). YouTube. <https://www.bbc.com/news/av/uk-51294356>
- (NF_t_2) Farage, Nigel (2014). Gillespie, R. (2014, October 10). *Sorry Nigel Farage, but the only thing Britain should reject is your toxic attitude to migrants with HIV*. Independent. <https://bit.ly/3xjdsWd>
- (NF_t_3) Farage, Nigel (2015). *Confessions of a British Politician: I Created a Monster*. (2015, May 06). TheAtlantic. <https://bit.ly/3RStpdS>
- (NF_t_4) Farage, Nigel (2015). Bajecal, N. (2015, May 06). *Meet the Most Controversial Man in the U.K. Elections*. Time. <https://bit.ly/3U1um5q>
- (NF_t_5) Farage, Nigel (2016). James, J. (2016, August 25). *Body language expert says master manipulator Дональд Трамп played Nigel Farage like a puppet*. Mirror. <https://bit.ly/3QBnRU2>
- (NF_t_6) Farage, Nigel (2016). Banks, M. (2016, June 30). *Andriukaitis blasts Farage 'toxic untruths' and 'lies'*. *The parliament*. <https://bit.ly/3REkA7Q>
- (NF_t_7) Farage, Nigel (2016). Malik, N. (2016, December 11). *Nigel Farage is not "controversial" – he is toxic. Why do we keep giving him airtime?* The Guardian. <https://bit.ly/3RZjfYL>
- (NF_t_8) Farage, Nigel (2016). Armstrong, P. (2016, July 15). *Nigel Farage: Arch-euro-sceptic and Brexit 'puppet master'*. CNN. <https://cnn.it/3quu1KS>
- (NF_t_9) Farage, Nigel (2016). Bienkov, A. (2019, September 26). *The fake patriotism of the Faragists is poisoning this country*. Politics.co.uk. <https://bit.ly/3RCKs3U>
- (NF_t_10) Farage, Nigel (2018). Irving, C. (2018, December 02). *Nigel Farage,*

- Boris Johnson, Jacob Rees-Mogg: The Three Clowns of Brexit. Are no joke. Toxic Trio.* The Daily Beast. <https://bit.ly/3eIPayh>
- (NF_t_11) Farage, Nigel (2019). Alasdair Lane. (2019, October 13). *Brexit Party Leader Nigel Farage Under Pressure To Pull Back In Labour Seats.* Forbes. <https://bit.ly/3U0FW0B>
- (NF_t_12) Farage, Nigel (2019). Seymour, R. (2019, May 28). Nigel Farage Is the Most Dangerous Man in Britain. *The New York Times.*
- (NF_t_13) Farage, Nigel (2021). Novara Media. (2021, August 18). *Farage's TOXIC Xenophobia About Afghan Refugees* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=g0klNRzFrRg>
- (NF_t_14) Farage, Nigel (2021). *French minister warns of "toxic" Nigel Farage poll win, urges speedy Brexit.* (2019, May 21). Reuters. <https://reut.rs/3QApem2>
- (NF_t_15) Farage, Nigel (2021). Stanton, G. (2021, July 29). *RNLI rescues Nigel Farage from drowning in his own toxic bullshit.* News Thump. <https://bit.ly/3L8cBxt>
- (NF_t_16) Farage, Nigel (2021). *Who is Nigel Farage?*(2021, Augesr 18). HOPE not hate. <https://hopenoathate.org.uk/chapter/who-is-nigel-farage/>
- (NG_t_1) Gingrich, Newt (2012). King, E. (2012, May 01). *Climate scientist dropped by Gingrich laments toxic politics.* Climate Home News. <https://bit.ly/3d4Pes2>
- (NG_t_2) Gingrich, Newt (2016). NBC News. (2016, November 06). *Full Ньют Гінґріч Interview: 'Words Matter'*(Video). NBC News. <https://nbcnews.to/3d5cupA>
- (NG_t_3) Gingrich, Newt (2018). Gross, T. (2018, November 1). < 'Combative, Tribal, Angry': Ньют Гінґріч Set The Stage For Trump, Journalist Says (Audio podcast transcript). In *Fresh Air.* NPR. Retrieved June 30, 2022, from <https://www.npr.org/transcripts/662906525>
- (NG_t_4) Gingrich, Newt (2018). McKay Coppins. (2018, November). The man who broke politics: Ньют Гінґріч turned partisan battles into bloodsport, wrecked Congress, and paved the way for Trump's rise. Now he's reveling in his achievements. *The Atlantic.* <https://bit.ly/2CfQp2W>

- (NG_t_5) Gingrich, Newt (2020). Cottle, M. (2017, July 13). *Marianne Gingrich Interview Proves Newt's Toxic Narcissism*. Daily Beast. <https://bit.ly/3xkCPqD>
- (NG_t_6) Gingrich, Newt (2020). Szalai, J. (2020, April 07). *Ньют Гінґріч and the Dawn of a Toxic Political Era*. *The New York Times*. <https://nyti.ms/3xjl9vI>
- (NG_t_7) Gingrich, Newt (2021). Fox News.(2021, September 01). *Ньют Гінґріч calls Joe Biden a 'sickness'* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eVIPJcgRCj8>
- (NG_t_8) Gingrich, Newt (2021). *Ньют Гінґріч: CPAC's 3 big winners – and why you should ignore talk of a Republican civil war*. (2021, March 04). Fox News. <https://fxn.ws/3xd0yZO>
- (NG_t_9) Gingrich, Newt (2021). *Turning Right: Дональд Трамп and the GOP Direction of Travel*. (2022, March 03). PSA Parliaments. <https://bit.ly/3L4EmXC>
- (BJ_t_1) Johnson, Boris (2021). Van Renterghem, M. (2021, December 10). *Boris Johnson's toxic Brexit is poisoning relations with France : The Prime Minister and French President Emmanuel Macron can't stand each other, but the real damage is from Brexit*. The New Statesman. <https://bit.ly/3xhzRDa>
- (BJ_t_2) Johnson, Boris (2021). Walsh, L. (2019, October 13). *How leaders like Boris Johnson took toxic masculinity in politics to terrifying new heights*. Independent. <https://bit.ly/3xjJqlg>
- (BJ_t_3) Johnson, Boris (2022). Gottein Martinez, T. (2022, January 28). *'Running out of charisma'. Boris warned people have had enough as scandals erupt*. Express. <https://bit.ly/3RI1T32>
- (BJ_t_4) Johnson, Boris (2021). Mason, R. Stewart, H.,& Walker, P. (2021, December 19). *Boris Johnson and staff pictured with wine in Downing Street garden in May 2020*. The Guardian.<https://bit.ly/3qwBA3I>
- (BJ_t_5) Johnson, Boris (2021). Pike, J. (2021, February 06). *Some Tories say Boris Johnson is 'toxic' in Scotland. Does the PM have a problem?* Sky News. <https://bit.ly/3U7ag9S>
- (BJ_t_6) Johnson, Boris (2021). *Toxic Boris Johnson avoids Scottish voters because*

- he knows he is bad news for union.*(2021, May 04). Daily Record.
<https://bit.ly/3BeaTWr>
- (BJ_t_7) Johnson, Boris (2021). McTague, T. (2021, December 10). What Is the Point of Boris Johnson?Two years after his historic general-election win, the most radical British prime minister since Margaret Thatcher is scandal-plagued, unpopular, and adrift. *The Atlantic*. <https://bit.ly/3xeXFYj>
- (BJ_t_8) Johnson, Boris (2022). Curtice, J. (2012, January 11). *Boris Johnson is a deeply unpopular PM – and the Downing Street BYOB party is likely to make it worse.*Inews. <https://bit.ly/3L8mtHc>
- (BJ_t_9) Johnson, Boris (2022). Bagehot. (2022, July 06). *The toxicity of Boris Johnson: No one’s reputation could survive contact with the prime minister.* The Economist.<https://econ.st/3eF6nJ7>
- (BJ_t_10) Johnson, Boris (2022). Casalicchio, E. (2022, May 27). *UK ministerial aide quits over Partygate scandal.* Politico.<https://politi.co/3UgjhxE>
- (BJ_t_11) Jonson, Boris (2022). Sleight, S. (2022, June 10). *'Our Party Is A Toxic Mix Of Complacency, Entitlement And Exhaustion,' Says Tory MP.*Yahoo. <https://yhoo.it/3RG2li7>
- (TM_t_1) May, Theresa (2019). Guardian News. (2017, October 05). *Everything that went wrong during Theresa May’s speech* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kypGOTDoiLI>
- (TM_t_2) May, Theresa (2019). Lewis, H. (2019, September 29). *The toxic legacy of Theresa May, the PM who legitimised no-deal Brexit: History will remember May as both dull and reckless.* The New Statesman.<https://bit.ly/3U80kgz>
- (TM_t_3) May, Theresa. (2019). Demianyk, G. (2019, March 21). *'Toxic, Arrogant, Disgraceful': MPs Are Furious After Theresa May Blamed Them For The Brexit Crisis.* HuffPost. <https://bit.ly/3U8bkdR>
- (TM_t_4) May, Theresa. (2019). Skapinker,M. (2019, May 07). *Theresa May’s poisonous immigration legacy.The latest UK government scandal involves thousands of foreign students accused of cheating.* The Financial Times.

<https://on.ft.com/3da1HdS>

- (AOC_t_1) Ocasio-Cortez, Alexandria (2020). *Capitol Hill Exclusive: Rep. Ted Yoho (R-Fla.) speaks out on confrontation with Ocasio-Cortez* (Video). (2020, July 22). KBTX. <https://bit.ly/3S1vDaG>
- (AOC_t_2) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). CNN. (2019, February 08). *Александрия Окасио-Кортез calls out Trump in five-minute corruption game* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TJlpS4vhKP0>
- (AOC_t_3) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). *Александрия Окасио-Кортез calls out Trump in five-minute corruption game* (audio, transcript). (2020, October 26). Happy Scribe. <https://bit.ly/3U8UMCf>
- (AOC_t_4) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). Guardian News. (2019, October 11). *Александрия Окасио-Кортез's voice cracks during speech on climate change* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Whrwt5m9jHw>
- (AOC_t_5) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). Yahoo Finance. (2019, October 28). *AOC highlight reel: The freshman rep's most fiery moments on Capitol Hill* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YHIYDTLvtpw>
- (AOC_t_6) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). C-Span. (2019, April 02). *Rep. Александрия Окасио-Кортез (D-NY) on Security Clearances: "This is ridiculous."* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=_VvwAaEsxgs
- (AOC_t_7) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019). C-Span. (2020, July 23). *Rep. Александрия Окасио-Кортез (D-NY) Responds to Rep. Ted Yoho (R-FL)*(Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=LI4ueUtkRQ0>
- (SP_t_1) Palin, Sarah (2008). THINKR. (2017, August 27). *2008 RNC: A Pitbull With Lipstick*(Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=jvqgnA1j8TA>
- (SP_t_2) Palin, Sarah (2008). PBS NewsHour. (2020, September 26). *Biden vs. Palin: The 2008 vice presidential debate* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eOombKZSsj4>
- (SP_t_3) Palin, Sarah (2012). CNN. (2012, February 12). *Palin: 'Obama, we are through with you* (Video). YouTube.

- <https://www.youtube.com/watch?v=NQmcHh5sxT8>
- (SP_t_4) Palin, Sarah (2012). CBS News. (2016, March 14). *Sarah Palin: Protesters engaged in "petty, punk-ass little thuggery"* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=5P4AiV_1D80
- (PP_t_1) Patel, Priti (2017). Bush, S. (2020, July 17). *Priti Patel's bad behaviour shows up our low political standards.* Inews. <https://bit.ly/3eJx4we>
- (PP_t_2) Patel, Priti (2019). Qureshi, R. (2021, July 6). *Patel's anti refugee bill.06.07.2021.* Positive Action in Housing.<https://bit.ly/3xIDkRs>
- (PP_t_3) Patel, Priti (2019). Khan, M. (2019, October 3). *Priti Patel is smugly seizing freedom from generations of immigrants.* Dazed.<https://bit.ly/3ddcHXN>
- (PP_t_4) Patel, Priti (2019). McAllister, D. (2019, August 15). *The poisonous politics of Priti Patel.* Counterfire. <https://bit.ly/3QCQOz4>
- (PP_t_5) Patel, Priti (2019). *Toxic' Racism of Home Office's Immigration Staff Contractor.* (2022, February 24). World News TV.<https://bit.ly/3xiHkSO>
- (PP_t_6) Patel, Priti (2020). Wright, O. Elliott, F., Fisher, L. (2020, February 21). *Priti Patel has bullied civil servants for years, former colleagues say.* *The Sunday Times.*<https://bit.ly/3eKRBRc>
- (PP_t_7) Patel, Priti (2020). Bouattia, M. (2020, August 13). *Priti Patel's toxic xenophobia is the real enemy, not migrants on a dinghy at sea.* The New Arab. <https://bit.ly/3dfth9v>
- (PP_t_8) Patel, Priti (2021). Williams, Z. (2021, July 22). *Priti Patel – the poster girl for our poisonous politics.* The New European.<https://bit.ly/3qDPkcY>
- (PP_t_11) Patel, Priti (2021). Wright, O. Elliott, F., Fisher, L. (2020, February 20). *Priti Patel accused of bullying staff in 'toxic' Home Office.* *The Sunday Times.* <https://bit.ly/3xjYS0K>
- (PP_t_12) Patel, Priti (2022). *Ukraine crisis piles pressure on Priti Patel to scrap 'toxic' borders bill.* (2022, March 20). <https://www.thenational.scot/news/19972378.ukraine-crisis-piles-pressure-priti-patel-scrap-toxic-borders-bill/>
- (NP_t_1) Pelosi, Nancy (2016). The Late Show with Stephen Colbert. (2019,

- November 01). *Speaker Ненси Пелосі On Дональд Трамп's Future As President*. (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UfxuZ87-S8Q>
- (NP_t_2) Pelosi, Nancy (2021). Pelosi, N. (2021, January 13). *Ненси Пелосі Speech Transcript as House Debates 2nd Trump Impeachment*. Rev.com. <https://bit.ly/3Bx173b>
- (NP_t_3) Pelosi, Nancy (2021). BBC NewsHour. (2021, January 13). *Pelosi's full speech on Trump impeachment | Second Trump impeachment* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UDxblXK4giE>
- (NP_t_4) Pelosi, Nancy (2021). CNBC Television. (2021, February 14). *Speaker Ненси Пелосі and the House impeachment managers respond to Trump's acquittal* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=oXmpQXs6W_8
- (PA_t_1) Prince Andrew (2019). Addley, E., & Quinn, B. (2019, November 21). *The toxic prince: Andrew's role as active royal over after tipping point reached*. The Guardian. <https://bit.ly/3RKa7rp>
- (PA_t_2) Prince Andrew (2019). Adedokun, N. (2021, April 27). *'Toxic' Prince Andrew giving The Crown a 'tough time' as Netflix struggles to cast role*. Express. <https://bit.ly/3BeJPXc>
- (TR_t_1) Robinson, Tommy (2018). *Myths, lies and the strange rise of 'Tommy Robinson'*. Louise Raw looks at the reality behind the far-right activist of many identities. (2018, October 01). Morning Star. <https://bit.ly/3B9S19W>
- (TR_t_2) Robinson, Tommy (2018). Moss, E.-L. (2018, May 16). *The Story of Tommy Robinson, Hateful Hero of the British Far-Right*. Vice. <https://bit.ly/3xiICNE>
- (TR_t_3) Robinson, Tommy (2019). Rotheram, S. (2019, September 16). *I hope voters in Liverpool reject Tommy Robinson's message of hate*. The New Statesman. <https://bit.ly/3U027UV>
- (TR_t_4) Robinson, Tommy (2019). Roger, R. (2019, January 20). *PROFIT FROM*

LIES' Syrian refugee, 16, 'waterboarded' by school bullies is to sue Facebook over false claims in toxic Tommy Robinson rants. The Sun. <https://bit.ly/3QxAhfG>

(TR_t_5) Robinson, Tommy (2019). Alissa. (2019, February 16). *Swan Supports Protests Against Tommy Robinson.* Socialwork. <https://bit.ly/3B9dLEk>

(TR_t_6) Robinson, Tommy (2019). *Tommy Robinson's pleas to journalism are a 'dangerous distortion of the truth'.* (2019, July 14). Inews. <https://bit.ly/3qAJ2uI>

(TR_t_7) Robinson, Tommy (2020). *'Politicians write to BBC over "toxic" Question Time.* (2020, 10 May). Compassion in politics. <https://bit.ly/3BD5Y36>

(TR_t_8) Robinson, Tommy (2020). Robertson, C. (2020, 29 May). *'tOMMY robinson' And the Hundred-Year-Old Racist Rape Meme.* Byline Times. <https://bit.ly/3LbCTPb>

(TR_t_9) Robinson, Tommy (2022). BBC Newsnight. (2018, October 12). *NewsTommy Robinson: 'You didn't expose abuse'– BBCNewsnight (Video).* YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=mqjpn8aLBE>

(DT_t_1) Trump, Donald (2018). CNN. (2018, December 11). *Trump clashes with Pelosi, Schumer in Oval Office (Video).* YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AZtCfBR8ZZQ>

(DT_t_2) Trump, Donald (2018). Trump's extraordinary Oval Office squabble with Чак Шумер and Ненси Пелоси, annotated. (2018, December 11). *The Washington Post.* <https://wapo.st/2QOGusL>

(DT_t_3) Trump, Donald (2019). Drake, B. & Kiley, J. (2019, July 18). *Americans say the nation's political debate has grown more toxic and 'heated' rhetoric could lead to violence.* Pew Research Center. <https://pewrsr.ch/2O6aKzg>

(DT_t_4) Trump, Donald (2019). Smith, A. (2019, July 14). *Trump says congresswomen of color should 'go back' and fix the places they 'originally came from'.* NBCNews. <https://nbcnews.to/2YRTYEP>

(DT_t_5) Trump, Donald (2019). Cummings, W. (2019, July 14). *Trump tells congresswomen to 'go back' to the 'crime infested places from which they*

- came'*. USA Today. <https://bit.ly/3xip8Z8>
- (DT_t_6) Trump, Donald (2020). Trump, D. (2020, February 05). Full Transcript: Trump's 2020 State of the Union Address (Speech Transcript). *The New York Times*. <https://nyti.ms/3RAslLU>
- (DT_t_7) Trump, Donald (2020). CNBC Television. (2020, February 04). *President Trump delivers the 2020 State of the Union address* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5PzzkIaqtz8>
- (DT_t_8) Trump, Donald (2020). *President Trump Remarks at White House History Conference*(video). (2020, September 17).C-SPAN. <https://bit.ly/3L90O1D>
- (DT_t_9) Trump, Donald (2020). Nicquel Terry Ellis. (2020, October 13). *'Stand back and stand by': Rhetoric some call racist has marked Trump's entire presidency*. USA Today. <https://bit.ly/3B8VKFX>
- (DT_t_10) Trump, Donald (2020). Summers, J. (2020, October 9). *Trump calls Harris a 'monster,' reviving a pattern of attacking women of color*. NPR. <https://n.pr/3RDkbCE>
- (DT_t_11) Trump, Donald (2020). Nakamura, D. (2020, June 24). With 'kung flu' Trump sparks backlash over racist language – and a rallying cry for supporters. *The Washington Post*. <https://wapo.st/3qASSwW>
- (DT_t_12) Trump, Donald (2021). *To heal America, we must repudiate not just Trump but also his politics of demonization*. (2021, January 07). <https://wapo.st/3BBSH4e>
- (DT_t_13) Trump, Donald (2017). Shram, R. (2017, August 29). Дональд Трамп Is Not a Populist. *Politico*. <https://politi.co/3QJfA09>
- (DT_t_14) Trump, Donald (2021). Trump, D. (2021, January 20). *Дональд Трамп's final speech as president: Full transcript* (Speech transcript). Aljazeera. <https://bit.ly/3RVSmFg>
- (DT_t_15) Trump, Donald (2021). Williams, J. (2021, September 13). *Juan Williams: The toxic legacy of Trump's corruption*. The Hill. <https://bit.ly/3DhiKoT>

- (DT_t_16) Trump, Donald (2021). Zaru, D. (2021, January 14). *The symbols of hate and far-right extremism on display in pro-Trump Capitol siege*. Abc News. <https://abcn.ws/3qw3nl5>
- (DT_t_17) Trump, Donald (2021). NBC News. (2021, January 06). *Trump encourages those at his rally to march to the Capitol* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=5fiT6c0MQ58>
- (DT_t_18) Trump, Donald (2021). Talmis Ahmad. (2020, November 27). *Trump's Toxic Legacy In West Asia: How evangelists, Saudi largesse and a visceral hatred of Iran dictated Дональд Трамп's noxious West Asia policy*. Outlook. <https://bit.ly/3S1R23x>
- (DT_t_19) Trump, Donald (2021). Werleman, CJ. (2021, January 21). *Trump's Toxic Legacy: Leaves Americans Searching For a Way to Unite*. Byline Times. <https://bit.ly/3BB6lef>
- (DT_t_20) Trump, Donald (2021). CNBC Television. (2021, January 20). *Trump's last speech as president* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5PzzkIaqtz8>
- (DT_t_21) Trump, Donald (2022). Tisdall, S. (2022, May 19). *The Donald and the Kremlin Don: how Trump's toxic legacy helps Putin*. The Guardian. <https://bit.ly/3L7zcdt>
- (DT_t_22) Trump, Donald (2022). Hirsh, M. (2022, May 16). *Trump's Poison Pills Are Still Toxic*. Foreign Policy. <https://bit.ly/3qwkymr>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ № 2

(Відеозаписи промов токсичних політиків США,
великої Британії й України)

- (AA_v_1) Аваков, А. (2015). *varlamov*. (2015, December 16). *Mikheil Saakashvili Vs Arsen Avakov* (Відео).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=qX1Jd6Wh0NM>
- (AA_v_2) Аваков, А. (2020). Вікна-Новини. (2020, 5 червня). *Эмоциональное выступление! Как Арсен Аваков отчитывался о своей работе*(Відео).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=ZuxeHHiQYaw>
- (AA_v_3) Аваков, А. (2021). Фабрика Новин. (2021, 04 листопада).
✂ Эксклюзив! Аваков впервые и відверто після відставки – Україна 24
(Відео). YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=K-61D9pGOjQ>
- (AA_v_4) Аваков, А. (2022). В гостях у Гордона. (2022, 23 лютого). *Аваков – Панину: Вы на пути к реабилитации* (Відео).
YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=gW_rbVMr6QE
- (AA_v_5) Аваков, А. (2022). В гостях у Гордона. (2022, 29 січня). *Аваков: Я утверждаю: боеготовность российской армии ниже, чем украинской*
(Відео). YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=BPRGePuZYwU>
- (IB_v_1) Верещук, І. (2013). Press Club Lviv. (2013, 05 вересня). *"Свобода" та Ірина Верещук: конфлікт у Рава-Руській* (Відео).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=PLLQXAGseb0>
- (IB_v_2) Верещук, І. (2019). Ірина Верещук. (2019, 22 вересня). *Ірина Верещук: "Велике інтерв'ю" на 112 21.09.2019* (Відео).
YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=-o7YjzW5xJo>
- (IB_v_3) Верещук, І. (2020). Радіо Свобода Україна. (2020, 17 липня). *Из "Слуги народа", женщина, украиноязычная – Верещук о своих преимуществах на выборах мэра Киева* (Відео).

- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=S6obZ0oHZMU>
 (ОГ_v_1) Гончаренко, О. (2017) *Гончаренко ответил на критику акции у посольства Германии*. (2017, 02 лютого). (Відео).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RUuC5lXd2jA>
 (ОГ_v_2) Гончаренко, О. (2018) DumskaayaTV. (2018, жовтень 09). *Нарден Гончаренко пришел на заседание ПАСЕ в защитных перчатках* (Відео).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UMDHTmOG4Tc>
 (ОГ_v_3) Гончаренко, О. (2019) Телеканал Прямий. (2019, січень 16). *Це найкращий клоун у світі – Гончаренко пояснив свій незвичайний образ на ток-шоу* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-3RvBjARTiY>
- (ОГ_v_4) Гончаренко, О. (2021) Факти ICTV. (2021, квітень 20). *Скандал с флагом Украины: выступление Алексея Гончаренко в ПАСЕ прервали* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=udUOA2C5Vmo>
- (ОГ_v_5) Гончаренко, О. (2021) Алексей Гончаренко. (2021, січень 27). *У Толстого сдали нервы в ПАСЕ. Гончаренко призвал россиян свергнуть Путина!* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8MvFz5itpDs>
- (ІК_v_1) Кива, І. (2015) UKRLIFE.TV. (2015, травень 29). *Украина должна полностью заблокировать территории, контролируемые террористами, – Илья Кива* (Відео).
 YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ll1fZHYXzZs>
- (ІК_v_2) Кива, І. (2016) НВ. (2016, лютий 03). *Илья Кива. Самые яркие цитаты из интервью на Громадском* (Відео).
 YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=tHVstIXA2aE>
- (ІК_v_3) Кива, І. (2019) Дмитрий Гордон. (2016, лютий 03). *Илья Кива. "ГОРДОН" (2019)* (Відео).
 YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=B7288qqeVIQ>
- (ІК_v_4) Кива, І. (2021) УНІАН. (2021, листопад 17). *Илья Кива будет подавать в суд из-за лишения его звания кандидата наук и права на наградное оружие* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=v31LjLMwa3c>

(ІК_v_5) Кива, І. (2022) ГРОШІ. (2022, квітень 23). *Кива умоляє Путіна надати йому політичне притулок* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=QКHKoleFIYw>

(ГЛ_v_1) Лерос, Г. (2021). Гео Лерос. (2021, листопада 15). *Відео, за яке мають сидіти брательні Ермаки* (Відео).

YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=2rUqipTYr_w

(ГЛ_v_2) Лерос, Г. (2021). НВ. (2021, листопад 04). *Лерос в Раді звернувся до Зеленського і показав йому середній палець | Факт Зеленському* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=pJxZnB1MkAg>

(ГЛ_v_3) Лерос, Г. (2022). Гео Лерос. (2022, липень 21). *Той самий скандальний ефір* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kJS4DvyYWME>

(ОЛ_v_1) Ляшко, О. (2017). Олег Ляшко. (2017, січень 17). *Ляшко: Я не буду вибачатися за те, що захищаю українців* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=a1НОeD6v87M>

(ОЛ_v_2) Ляшко, О. (2018). Олег Ляшко. (2018, травень 15). *Ляшко-владі: Коли ви почнете працювати заради українців, а не кредиту МВФ?* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6KzTi7FPeJ8>

(ОЛ_v_3) Ляшко, О. (2019). Олег Ляшко. (2017, січень 17). *Ляшко назвав Зеленського чортом із табакерки* (Відео). YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=03K6sHR6rXA>

(ОЛ_v_4) Ляшко, О. (2017). *Єврооптимісти у Раді зажадали вибачень від Ляшка за "урядових даунів"* (Відео). (17.01.2017). Intermarium.

[https://intermarium.com.ua/evrooptymisty-u-radi-zazhadaly-vybachen-vid-](https://intermarium.com.ua/evrooptymisty-u-radi-zazhadaly-vybachen-vid-lyashka-za-uryadovyh-dauniv-video/)

[lyashka-za-uryadovyh-dauniv-video/](https://intermarium.com.ua/evrooptymisty-u-radi-zazhadaly-vybachen-vid-lyashka-za-uryadovyh-dauniv-video/)

(ВМ_v_1) Медведчук, В. (2019) Платформа за життя і мир. (2019, червень 07). *Виктор Медведчук: Ми зобов'язані принести мир в Україну* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zoOhWt65Bys>

- (ВМ_v_2) Медведчук, В. (2019) Платформа за жизнь и мир. (2019, жовтень 02). *Медведчук назвал три ошибки Зеленского в толковании "формулы Штайнмайера"* (Відео). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=v0odjw_OXgw
- (ВМ_v_3) Медведчук, В. (2021) Радіо Свобода Україна. (2021, 03 лютого). *Реакция Виктора Медведчука на санкции против "его каналов"* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=yWzO-l5CmhE>
- (ВМ_v_4) Медведчук, В. (2021) Апостроф TV. (2021, 13 травня). *Суд по делу Медведчука: выступление нардепа и последние подробности* (Відео). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=U_faXyM6IxM
- (ВМ_v_5) Медведчук, В. (2022) Вікна Новиню (2022, 23 травня). *Медведчук дал показания против Порошенко – СБУ* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=vSKwu4h9CSQ>
- (ПП_v_1) Порошенко, П. (2019) Деро. UA. (2019, 22 січня). *Выступление Петра Порошенко на Дне Украинского единства 2019* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=OWPLS3F7viE>
- (ПП_v_2) Порошенко, П. (2019) Подробности. (2014, 26 серпня). *Выступление Порошенко на встрече в Минске (26.08.2014)* (Відео). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=gCDVEf-C1_Y
- (ПП_v_3) Порошенко, П. (2019) Espresso. TV. (2019, 22 квітня). *На Банковій проходить акція на підтримку Порошенка* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fn2fLFRikuc>
- (ПП_v_4) Порошенко, П. (2019) Львівська Хвиля. (2019, 29 березня). *Петро Порошенко / Війна, Крим, 13 пенсія, Выборы* (Відео). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=9R67e_5fhUA
- (ПП_v_5) Порошенко, П. (2019) Наш Київ. (2019, 22 квітня). *Речь Порошенко после оглашения экзит-поллов | Выборы 2019* (Відео). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Y4TCF_3Wkjk
- (ПП_v_6) Порошенко, Петро. (2018). Виступ Президента України у Верховній Раді з щорічним посланням. (2018, 20 вересня). Взято 20 листопада, 2020,

<https://www.youtube.com/watch?v=8CohD0cODVk>

(ПП_v_7) Порошенко, Петро. (2018). Радіо Свобода. (2018, 28 лютого). *Пресс-конференція Петра Порошенка* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=tFLHfemvvhU>

(ПП_v_8) Порошенко, Петро. (2019). 5 Канал. (2019, 31 березня). *Брифінг кандидата на пост Президента України Петра Порошенка* (Відео).

YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=VTnJJ78_qmk

(ПП_v_9) Порошенко, Петро. (2019). Справа Громад. (2019, 31 травня). *Виступ Петра Порошенка на з'їзді Партії "Європейська Солідарність"* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=6FCvJaeslzk>

(ПП_v_10) Порошенко, Петро. (2019). Телеканал Прямий. (2019, 29 січня). *Виступ Петра Порошенка на Форумі "Від Крут до Брюсселя. Ми йдемо своїм шляхом"* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=uG41z8eBh94>

(ПП_v_11) Порошенко, Петро. (2020). 5 Канал. (2020, 03 липня). *"Янукович робив те саме!": розривна промова Порошенка щодо Нацбанку* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=DiJwTCbbztQ>

(ЮТ_v_1) Тимошенко, Ю. (2009). 5 Канал. (2009, 02 листопада). *Тимошенко про свинячий грип* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=zqEfb2PvpFo>

(ЮТ_v_2) Тимошенко, Ю. (2009). niknikolay. (2009, 20 листопада). *В. Путін. Ю.В. Тимошенко. Совместная пресс-конференция. Part 4* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=rOObEj2LEfA>

(ЮТ_v_3) Тимошенко, Ю. (2010). *Теледебати Юлії Тимошенко та Віктора Януковича*. (2010, 03 лютого). (Відео). YouTube. Взято 05 серпня, 2022, з

https://www.youtube.com/watch?v=0n7f5_oAeRo

(ЮТ_v_4) Тимошенко, Ю. (2014). Радіо Свобода. (2014, 23 лютого). *Юлія Тимошенко виступила на Майдані* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=Y5HR04M34pc>

- (ЮТ_v_5) Тимошенко, Ю. (2021). Юлія Тимошенко. (2021, 29 квітня). *Виступ Юлії Тимошенко у Верховній Раді* (Відео).
YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ag3IaAlF1Ig>
- (ЮТ_v_6) Тимошенко, Юлія. (2017). Ukrpress Info. (2017, 22 червня). *Тимошенко критикує Порошенко і Ко* (Відео).
YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=uadBN7E_S3k
- (ЮТ_v_7) Тимошенко, Юлія. (2017). wwwintvua. (2017, 06 червня). *Юлія Тимошенко: Петро Порошенко має відповідати за ті ціни на газ, які платив Янукович* (Відео).
YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=57FfH8wS7zo>
- (ЮТ_v_8) Тимошенко, Юлія. (2019). Юлія Тимошенко. (2019, 04 грудня). *Виступ Юлії Тимошенко на парламентських слуханнях з питань розпродажу землі* (Відео).
YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bIjoXt0fQaw>
- (ЮТ_v_9) Тимошенко, Юлія. (2019). Юлія Тимошенко. (2019, 02 жовтня). *Разом з президентом треба створити формулу України, а не Штайнмаєра* (Відео). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Edqbq8GSfXc>
- (ЮТ_v_10) Тимошенко, Юлія. (2019). Юлія Тимошенко. (2019, 22 січня). *Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО "Батьківщина"* (Відео).
YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>
- (ІФ_v_1) Фаріон, І. (2019). ГОВОРИТЬ ВЕЛИКИЙ ЛЬВІВ. (2019, 06 грудня). *Синтаксичний аналіз від Ірини Фаріон* (Відео).
YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=aJUIU7KvTic>
- (ІФ_v_2) Фаріон, І. (2019). Iryna Farion. (2019, 23 липня). *Ці вибори – це поразка українців, що не пов'язали причини з наслідком. Ірина Фаріон* (Відео).
YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=EC_sSw4rdz8
- (ІФ_v_3) Фаріон, І. (2019). Телеканал НТА. (2019, 26 грудня). *"Зеленський – це слуга, який знайшов собі пана – Путіна", – Ірина Фаріон | Говорить Великий Львів* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=c66mEn9vjPI>

(ІФ_v_4) Фаріон, І. (2021). Ірина Farion. (2021, 21 травня). *Прогрес Зеленського за 2 роки | Ірина Фаріон* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=fONGbVFasEM>

(ІФ_v_5) Фаріон, І. (2019). Іван. (2019, 02 квітня). *"На межі вибору": Ірина Фаріон рознесла в мотлох Руцкагаварящого Зеленського* (Відео).
YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=7vfJ3BChOYQ&frags=pl%2Cwn>

(ІФ_v_6) Фаріон, І. (2019). ігорлинок. (2019, 09 листопада). *Ірина Фаріон. Про російськомовних українців* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UBsSrFZCQy0>

(ІФ_v_7) Фаріон, І. (2019). ФАКТИ ISTV. (2019, 02 квітня). *Нужно начать войну против избирателей Зеленского – Фаріон* (Відео).

YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=S2wC_fbMsvs

(ІФ_v_8) Фаріон, І. (2020). Ірина Farion. (2020, 07 лютого). *ОЦЕ падло не має жодного стосунку до України! – Ірина Фаріон* (Відео).

YouTube.https://www.youtube.com/watch?v=KgJ4guBTt_A

(ІФ_v_9) Фаріон, І. (2021). ISLNDTV. (2021, 30 жовтня). *Ірина Фаріон. Порошенко — гірше, ніж Янукович. Він брехло, яке обвалило і знецінило Майдан, — Фаріон* (Відео).

YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IpoKp1kybwE>

(НШ_v_1) Шуфрич, Н. (2019). 24 Канал. (2019, 29 серпня). *Між Порошенком і Шуфричем у Раді спалахнув конфлікт* (Відео).

YouTube.<https://www.youtube.com/watch?v=p0WsTrn-SjE>

(НШ_v_2) Шуфрич, Н. (2022). ТСН. (2022, 05 березня). *У Києві затримали Шуфрича, який фотографував блокпост тероборони* (Відео). YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=oo1o6C-I9zk>

(НШ_v_3) Шуфрич, Н. (2022). Фабрика новин. (2022, 18 лютого). *Шуфрича вдарили в обличчя і збили з ніг! Бійка нардепа з Бутусовим / Свобода слова – Україна 24* (Відео).

- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=O5kCyxUHUwc>
- (NP_v_1) Pelosi, Nancy (2018) NBC News. (2018, December 11). *Trump's extraordinary Oval Office squabble with Чак Шумер and Ненси Пелоси, annotated.* (Video).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=855Am6ovK7s>
- (JB_v_1) Bercow, John (2019). Institute of Politics at Harvard Kennedy School. (2022, January 23). *A Public Address by The Right Honourable John Bercow* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YIQHsCxIFYY>
- (JB_v_1) Bercow, John (2019) The Telegraph. (2019, September 09). *Watch Speaker Bercow's tearful resignation speech in full* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5z4k8tE8D0I>
- (BB_v_1) Bradley, Ben (2018). Ben Bradley MP (2018, January 31). *Ben Bradley MP speaking at Conservative Party Conference 2017* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kMhWpMMdQKA>
- (BB_v_1) Bradley, Ben (2020). The Independent. (2020, November 20). *Tory MP Ben Bradley asks why there is no 'minister for men'* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=pk0LstHpES0>
- (GB_v_1) Brown, Gordon (2009). Sky News. (2009, March 04). *Gordon Brown: 'I fear scandal is going to follow Boris Johnson for as long as he is PM'* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qbYfb4t42EU>
- (GB_v_1) Brown, Gordon (2009). C-SPAN. (2009, March 04). *Prime Minister Gordon Brown Address to Congress* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6W-AJR05G4I>
- (DC_v_1) Cameron, David (2014). GHSRArchives. (2011, February05). *Europe – multiculturalism – 20110205 – David Cameron at Munich Security Conference – 1* (Prime Minister David Cameron has delivered a speech setting out his view on radicalisation and Islamic extremism) (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=l_5wp8-gzMw
- (DC_v_2) Cameron, David (2016). Sky News. (2016, July 13). *David Cameron's Final Speech As PM* (Video).

- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=DQyQIhh1e6o>
- (HC_v_1) Clinton, Hillary (2021). CBS News. (2021, December 17). *The Toxic Positivity of Гіларі Клінтон's Master Class in "Resilience"*. (Video). URL: <https://www.currentaffairs.org/2021/12/the-toxic-positivity-of-hillary-clintons-masterclass-in-resilience>
- (HC_v_2) Clinton, Hillary (2021). CBS News. (2021, March 11). *Here's why Hillary is toxic*. (Video). URL: <https://eu.salina.com/story/opinion/columns/2015/10/28/here-s-why-hillary-is/21149024007/>
- (JC_v_1) Corbyn, Jeremy (2019). Guardian News. (2019, November 19). *Boris Johnson and Jeremy Corbyn clash in ITV election debate* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=G6Irb_GIBXw
- (JC_v_2) Corbyn, Jeremy (2019). Guardian News. (2019, July 17). *Theresa May and Jeremy Corbyn trade barbs on Labour antisemitism and Tory Islamophobia* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Hepn_tw1Z94
- (AC_v_1) Cuomo, Andrew (2021). Ендрю Куомо's final address as Governor. (2021, August 23). (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=EnZd7YFluHs>
- (AC_v_2) Cuomo, Andrew (2022). Eyewitness News ABC7NY. (2022, March 07). *Cuomo rips 'cancel culture' in 1st speech since resignation* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GqRj0gFxyNQ>
- (NF_v_1) Farage, Nigel (2016). On Demand News. (2016, June 24). *Brexit result: Nigel Farage calls June 23 the UK's 'Independence Day'* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ob05xmYsVPw>
- (NF_v_2) Farage, Nigel (2016). Live NOW from FOX. (2016, August 25). *Дональд Трамп Invites Nigel Farage On Rally Stage FNN* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kqsgR0OG654>
- (NF_v_3) Farage, Nigel (2019). The Sun. (2019, April 12). *Farage launches Brexit Party* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=M9O24l73uWo>
- (NF_v_4) Farage, Nigel (2019). Guardian News. (2019, August 27). *Nigel Farage tells Boris Johnson to deliver 'clean break Brexit' or 'politically die'* (Video).

- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XJLuff3p15I>
- (NF_v_5) Farage, Nigel (2019). Nigel Farage's last words to the European Parliament. (2021, October 13). (Video).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5B4u01MdxoM>
- (NG_v_1) Gingrich, Newt (2019). Institute of Politics at Harvard Kennedy School. (2009, October 08). *A Public Address by The Honorable Ньют Гінґріч* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1NXpjZOV6TE>
- (NG_v_2) Gingrich, Newt (2017). CBC News: The National. (2017, October 13). *Ньют Гінґріч calls Trump "stunningly effective," and reporters a "bunch of idiots"* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=S-gOP6YVHhw>
- (BJ_v_1) Johnson, Boris (2022) The Independent. (2022, April 12). *Partygate: Boris Johnson's repeated denials and excuses* (Video).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UkEm19zFsl0>
- (BJ_v_2) Johnson, Boris (2022) Sky News. (2022, July 05). *PM says appointing Chris Pincher 'was a mistake'* (Video).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=40Oku1IolXA>
- (TM_v_1) May, Theresa (2019). Britain's Prime Minister Theresa May makes a statement about Brexit in Downing Street in London, Britain, 20.03.2019 https://www.youtube.com/watch?v=v-JICPG_CkQ
- (TM_v_2) May, Theresa (2019). CNN. (2019, July 24). *Theresa May savages opposition leader in parliament* (Video).
- YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=e262wq3epMg>
- (AOC_v_1) Ocasio-Cortez, Alexandria (2019) CNN. (2019, February 08). *Александрія Окасіо-Кортес calls out Trump in five-minute corruption game* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TJlpS4vhKP0>
- (AOC_v_2) Ocasio-Cortez, Alexandria (2021). C-SPAN. (2021, November 17). *Rep. Александрія Окасіо-Кортес: "What is so hard about saying that this is wrong?"* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=HFYqBF5kX6>
- (SP_v_1) Palin, Sarah (2010). C-SPAN. (2010, March 07). *Sarah Palin Keynote*

- Speech at National Tea Party Convention* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=E7gVp3diPbI>.
- (SP_v_2) Palin, Sarah (2010). NRA. (2014, April 27). *Sarah Palin: 2014 NRA Standand Fight Rally* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IVlQTYDFTTo>
- (PP_v_1) Patel, Priti (2020). *Priti Patel statement: Every update as Home Secretary addresses Black Lives Matter protests.*(2020, June 08). (Video). Chronic Live. <https://www.chroniclive.co.uk/news/uk-news/priti-patel-statement-commons-live-18383068>
- (PP_v_2) Patel, Priti (2021). Sky News. (2021, August 18). *Afghanistan: Home Secretary Priti Patel says 'we can't accommodate 20,000 at once'* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Tt58wJpU8bY>
- (PP_v_3) Patel, Priti (2021). Sky News. (2021, January 07). *Home Secretary Priti Patel stops short of condemning Trump* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JZvj08TagZg>
- (PP_v_4) Patel, Priti (2022). ITV News. (2024, March 22). *Home secretary Priti Patel addresses MPs following protests in Bristol* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UN-QxnqqeUw>
- (PP_v_5) Patel, Priti (2022) Home Office. (2022, April 19). *Home Secretary Priti Patel tells MPs in Parliament what the UK-Rwanda Migration Partnership will do* (Video). YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=E9E_r5BTn7U
- (NP_v_1) Pelosi, Nancy (2021) PBSNewsHour. (2021, January 13). *Nancy Pelosi Speaches House Debates 2nd Trump Impeachment*(Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UDxblXK4giE>
- (NP_v_2) Pelosi, Nancy (2021). CNN. (2019, January 09). *Ненсі Пелосі, Чак Шумер respond to Trump's speech* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zEjRkGVyNsY>
- (NP_v_3) Pelosi, Nancy (2022). Ненсі Пелосі. (2022, July 30). *Speaker Pelosi Gives Remarks in Support of the Assault Weapons Ban* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=C9Jp3WD5GL0>

- (NP_v_4) Pelosi, Nancy (2022). Ненсі Пелосі. (2022, July 20). *Speaker Pelosi Holds Event Ahead of House Passage of Legislation to Protect Access to Contraception* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=EnZd7YFluHs>
(тривалість запису годин; дата звернення: 04.08.2022).
- (NP_v_5) Pelosi, Nancy (2020). NBC News. (2022, July 20). *Watch Ненсі Пелосі's Full Speech At The 2020 DNC* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=xrQw9mM8Xwg>
- (TR_v_1) Robinson, Tommy (2015). OxfordUnion. (2015, March 03). *Tommy Robinson – Double Standards and Council Decisions* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RGwDjepH1Yg>
- (TR_v_2) Robinson, Tommy (2016). The Guardian. (2016, February 16). *Former EDL leader Tommy Robinson brings Pegida to the UK* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=2gzgWE7GS9g>
- (DT_v_1) Trump Donald (2020). CNBC Television. (2020, February 04). *President Trump delivers the 2020 State of the Union address*(Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=5PzzkIaqtz8>.
- (DT_v_2) Trump, Donald (2016). NBC News. (2016, September 27). *The First Presidential Debate: Гіларі Клінтон And Дональд Трамп (Full Debate)* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=855Am6ovK7s>
- (DT_v_3) Trump, Donald (2020). NBC News. (2020, June 21). *Trump Holds Rally in Tulsa, Oklahoma* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=THmEyiBhbRM>
- (DT_v_4) Trump, Donald (2021). *Дональд Трамп made his first speech after exiting the White House at an event of the Conservative Political Action Committee (CPAC),* (2021, February 28). (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9kL9KiUNoZQ>
- (DT_v_5) Trump, Donald (2021). KTVU FOX 2 San Francisco. (2021, January). *Watch President Trump's farewell speech* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=beZT4T--cXk>

(DT_v_6) Trump, Donald (2021). CBS News. (2021, January 06). *"We will never concede": Trump rallies supporters with false claims he won reelection* (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JTjGuavtsVU>

(DT_v_6) Trump, Donald (2021). WSJ. (2021, February 06). *Trump's Full Speech at D.C. Rally on Jan. 6* (Video). YouTube. <https://www.wsj.com/video/trump-full-speech-at-dc-rally-on-jan-6/E4E7BBBBF-23B1-447D4432D07030.html>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Токсичність політичних фігур США, Великої Британії і України за пошуком у Гугл-середовищі

Токсичність політичних фігур США за пошуком у Гугл-середовищі

5.1.1 Donald Trump, результати Гугл пошуку: **9 100 000** Donald Trump + toxic; **35 200** "Donald Trump is toxic"

5.1.2 Hillary Clinton, результати Гугл пошуку: **2 420 000** Hillary Clinton+toxic; **629** "Hillary Clinton is toxic"

5.1.3 Nancy Pelosi, результати Гугл пошуку: **705 000** Nancy Pelosi+toxic; **997** "Nancy Pelosi is toxic"

5.1.4 Sarah Palin, результати Гугл пошуку: **606 000** Sarah Palin+toxic; **439** "Sarah Palin is toxic" (2010, 2014 роки)

5.1.5 Andrew Cuomo, результати Гугл пошуку: **554 000** Andrew Cuomo+toxic; **2 410** "Andrew Cuomo is toxic"

5.1.6 Alexandria Ocasio-Cortez, результати Гугл пошуку: **389 000** Alexandria Ocasio-Cortez + toxic; **4** "Alexandria Ocasio-Cortez is toxic"

5.1.7 Newt Gingrich, результати Гугл пошуку: **377 000** Newt Gingrich +toxic; **73** "Newt Gingrich is toxic"

Токсичність політичних фігур Великої Британії за пошуком у Гугл-середовищі

5.2.1. BenBradley, результати Гугл пошуку: **7 870 000** BenBradley + toxic; **0** "BenBradleyistoxic"

5.2.2. David Cameron, результати Гугл пошуку: **6 470 000** David Cameron +toxic; **347** "David Cameron istoxic"

5.2.3. BorisJohnson, результати Гугл пошуку: **5 080 000** BorisJohnson +toxic; **8 610** "BorisJohnsonistoxic"

5.2.4 Theresa May, результати Гугл пошуку: **4 160 00** Theresa May+toxic; **596** "Theresa May is toxic"

5.2.5. Tommy Robinson, результати Гугл пошуку: **970 000** Tommy Robinson +toxic; **3** "Tommy Robinson is toxic"

5.2.6 Priti Patel, результати Гугл пошуку: **475 000** Priti Patel+ toxic; **124** "Priti Patel is toxic"

5.2.7 Jeremy Corbyn, результати Гугл пошуку: **329 000** Jeremy Corbyn +toxic; **642** "Jeremy Corbyn is toxic"

5.2.8.Nigel Farage, результати Гугл пошуку: **172 000** Nigel Farage + toxic; **123** "Nigel Farage is toxic"

5.2.9. John Bercow, результати Гугл пошуку: **33 500** John Bercow + toxic; **4**"John Bercow is toxic"

5.2.10. Gordon Brown, результати Гугл пошуку: **10 700 000** Gordon Brown + toxic; **177** "Gordon Brown is toxic"

Токсичність політичних фігур України за пошуком у Гугл-середовищі

5.3.1. Юлія Тимошенко, результати Гугл пошуку: **57 300** Тимошенко + токсична;

5.3.2. Петро Порошенко, результати Гугл пошуку: **47 300** Порошенко+ токсичний;

5.3.3. Олексій Гончаренко, результати Гугл пошуку: **24 300** Гончаренко + токсичний;

5.3.4. Ілля Ківа, результати Гугл пошуку: **24 200** Ківа + токсичний;

5.3.5. Віктор Медведчук, результати Гугл пошуку: **9 310** Медведчук + токсичний;

5.3.6. Олег Ляшко, результати Гугл пошуку: **6 810** Ляшко + токсичний;

- 5.3.7. Ірина Фаріон, результати Гугл пошуку: **3 780** Фаріон + токсична;
- 5.3.8 Ірина Верещук, результати Гугл пошуку: **1 400** Верещук + токсична;
- 5.3.9. Нестор Шуфріч, результати Гугл пошуку: **1 220** Шуфріч + токсичний;
- 5.3.10. Гео Лерос, результати Гугл пошуку: **628** Лерос+токсичний;
- 5.3.11. Арсен Аваков, результати Гугл пошуку: **12 500** Аваков + токсичний;

ДОДАТОК Б

Зразки асоціативних творів представників американської, британської та української лінгвокультур

Б1. Зразок асоціативних творів представників американської лінгвокультури

ISB (High school English teacher; Political beliefs (if any): unaffiliated with any party; 1975): <...Certainly I can't answer for all Americans, but for me toxic behavior includes manipulation of others for personal gain, sometimes overly controlling behavior, sometimes overly clingy/чрезмерно прилипчивый or demanding, violating the boundaries of others. In any case, it reveals insecurities and weaknesses of the person, displaying this kind of behavior... I would say that politics is toxic by its nature. But to be more specific (and not original), I'll put Дональд Трамп very high on the list of toxic politicians. He appealed to the most basic fears and insecurities of his voters to manipulate their thoughts and actions and gain their support. Again, I understand that manipulation is at the core of politics, but it can be used to lift people up and further the nation towards progress, or to appeal to the lowest in human nature, foster hatred, and gain support from the target audience that way. Which is exactly what that politician was doing throughout his political career. Honestly, thinking about different spheres of public life: music, movies, literature, visual arts, fashion, technology, sports, social media, etc, I can't offer a name. Whether I like and choose to follow a certain celebrity, athlete, public figure, or influencer, it's ultimately my choice and my responsibility. It is not so with politicians, once they get power, we actually depend on their decisions and can fall victims of their toxicity. Every other public sphere offers us a choice to unfollow, unplug, avoid buying tickets, books, music, or withhold support in any other way. You can obviously vote a toxic politician out of office, but it's a group effort, not as easy as a personal decision in any other public sphere...>

NB (Banking; Political beliefs (if any): No any particular political belief; 1970):

<... I would say same kinds of behavior as in any culture. Human psychology is universal. However, narcissism is becoming more and more common in the American society. And this is a natural progression in the collective human behavior according to Claire Graves' Stages of Psychological Evolution. American society, for the most part, is currently in Stage Orange, which focuses on success, advancement in technology, business, financial gain, etc., and more often than not, at the expense of environment preservation, upholding traditional family values, moral standards, close connection to community. Characteristics that make narcissism toxic are: excessive need for control, lack of empathy, overinflated/grandiose sense of self, constant need for praise and approval from others, sense of entitlement, seeks to take advantage of others, envy, boundless ambition, just to name a few. This narcissism as being an outgrowth of ever growing demands to survive in a fast-paced environment... So, in my opinion, every politician in the United States is, to greater or lesser degree, toxic. I would also mention toxic competitiveness here. Politics has become a business and in order to succeed, one would need to play this game to win. More often than not, unfortunately, people on that level of power would play 'dirty' to win, while what a healthy leader in power should really possess is honesty and selfless service. I believe we need more politicians with integrity, who also walk the walk, not just talk the talk... media personalities that serve their agenda of choice and who are paid to voice certain opinions in order to influence the masses. These can be well known actors/actresses, athletes, business people, talk shows hosts, movie directors, religious leaders, authorities in medical field, etc. If a certain ideology/opinion is being promoted without open-mindedness, respect, understanding, tolerance, and compassion towards others, it's bound to become dogmatic, limiting, and potentially dangerous. Media being one of the major influencers in that regard, can easily be utilized (and is commonly utilized) as carrier of ideological toxicity. Therefore, developing the ability to question and discern should be the fore-front integral part of any intelligent human being...>

TR (Associate degree in general studies; Political beliefs (if any): I am independent; 1998):

<...Donald Trump is among the most toxic. He appeals to white supremacists by referring to COVID-19 as the “Kung-flu,” unnecessarily contributing to hate crimes. Trump has undermined faith in American democracy by spreading conspiracy about a rigged election with wide-spread voter fraud. These claims are baseless and if he were serious about addressing corrupt elections, he would oppose voter suppression, the abuse of gerrymandering, the abuse of lobbying, and the lack of term limits in the government. By spreading these lies about the 2020 Presidential election, Trump inspired an angry mob to attack the capitol building. These people were terrorists who chanted “Hang Mike Pence.” Митч МакКонел is toxic because of his partisanship like the rest of the Republican Party. His partisanship is so short sighted that his only goal is obstruct Biden’s agenda even if it popular among the American people just because he wants Biden to fail. This is all done to spite the Democratic Party even as Americans across the country support the infrastructure bill. Ben Shapiro is a conservative talk show host from the daily wire. By “debunking the myth of the peaceful Muslim majority,” Shapiro fed the prejudices, which are giving rise to religious profiling. Shapiro makes his audience terrified of the left by going so far as to say “The Left wants to glorify clinical obesity, promote abortion, and fearmonger over climate change. Why is this? It’s because they’re a death cult. To be part of the Left, you have to commit yourself to an obsession with death.” Tucker Carlson is a Fox News host. Like other hosts from Newsmax Carlson fed into the conspiracy theories about voter in Fulton County, Georgia. This is the same conspiracy theory that inspired the insurrection on January 6 th. News stations like Fox, Newsmax, CNN, and MSNBC are all partisan and misleading and so are their hosts.... Some gestures are physically dangerous. There can be politically motivated violence like the aggravated assault of peaceful protesters. Toxic words can encourage violence by feeding into prejudices and hatred toward various groups. This can lead to hate crimes and mass shootings motivated by religious bigotry, sexism,

and racism. Some people end up committing a mass shooting in a mosque because they genuinely believe that Muslims are terrorists who want to kill and rape our families. Sometimes people touch a man's or woman's private parts in public. Sometimes it is referred to as "rape culture." Sexual impropriety is very common in public schools, and it can lead to sexism between men and women. Toxic gestures are actions that can contribute to hateful or toxic beliefs and toxic words can cause violent actions by feeding conspiracy theories...>

MK (Translator; Political beliefs (if any): lifelong conservative/Republican, 1966):

<...In the eyes of this 56-year-old lifelong conservative/Republican, all politicians (as opposed to true statesmen, which are few and far between) are toxic by definition, with few exceptions. That said, that toxicity usually reveals itself not so much in HOW these individuals speak or what gestures, words or mannerisms they resort to, but rather in WHAT it is they are saying. To be sure, there are notable exceptions, but again, "toxicity" here is very much in the eye of the beholder. Therefore, when assessing the alleged "toxicity" of any particular politician, one should always be mindful of the respondents' political views since today's America is hopelessly divided down the middle on most of the core societal issues, such as politics, race relations, sexual orientation, feminism, income distribution, entitlements and what not. Conservatives find AOC and Ненси Пелоси to be highly divisive, harmful and intrusive even when the two of them are on their best behavior. A typical Democrat/Liberal, on the other hand, will likely foam at the mouth when asked about former President Trump. With this in mind, the entire approach of this survey - i.e. trying to identify specific behavioral, verbal or visual elements that could be universally construed as specific markers of such perceived "toxicity" - does not strike this responder as particularly meaningful...>

Б2. Зразок асоціативних творів представників британської лінгвокультури

WH (Teaching; Political beliefs (if any): sometimes liberal, 1969):

<...From my point of view oppressive, sexist, abusing, violent, irresponsible, unsupportive behavior is toxic...Theresa May, of course! She looks cold and stiff and ignores the will of people. She dragged the country into misery!...John Bercow is toxic. Immodest to a fault, his actions enraged many voters and corroded popular trust in parliament. He is accused of sexual harassment and bullying, which he denies, of course...For me this is Meghan Markle. She seems a victim, but she is a hunter. She lies all the time and she thinks she is better than others. She is like a spider who is trying to attract others into her net. She manipulates Prince Harry and he is getting toxic too. Offensive words, especially uttered in a paternalistic tone. Toxic people usually do not shout, but speak rather low and slowly. They can behave like they are talking to a child or a silly person. They often touch other people's heads or shoulders pretending to protect, but they are just showing off...>

DP (Engineering; Political beliefs (if any): democratic, 1999):

<...I believe that dishonest, divisive, intrusive, aggressive, self-centred behavior is toxic...I am unfortunately sure that all British politicians are lying to the electorate, people cannot trust them. They exploit issues mainly to attack opponents or to create a climate of fear. I suppose Jeremy Corbyn to be one of the most toxic. He is an anti-Semite and an extremist. Priti Patel is a liar, duplicitous and very incongruous...I immediately think of Meghan Markle. She is really annoying. She's always nagging and looks down. She is very manipulative with her husband. Toxic for me are words creating environment of fear using pessimistic and frightening phrases, also too high or too low can both be rather toxic...waving hands and pointing a forefinger (that's mostly irritating)...>

AP (Accountant; Political beliefs (if any): democratic, 1973):

<...Insincere behavior, telling people what they want to hear but not the truth. Lying is always toxic. Pretending to do your best, but do nothing instead. Humiliating is very toxic too...Boris Johnson is 'toxic' in Scotland. He uses inflammatory language to describe efforts by parliament to curb his power. He referred to one piece of legislation as the “surrender act,” and used the words “betrayal,” “traitor,” and “capitulation” in connection with efforts to slow down or amend Brexit deals, which definitely sounds toxic. Priti Patel is the most toxic combination of a post-colonial British Raj inferiority complex and a upper-caste superiority complex. Nigel Farage, Tommy Robinson and Ben Bradley. They are fake patriots lying all the time. They are dangerous and threaten common people....Gordon Brown who became ill-famous in 2010 when he called a British pensioner Gillian Duffy "bigoted" after she challenged him on immigration...using special terms that people can fail to understand, a lot of foreign words, slang...paternalistic tone; speaking very slowly like trying to explain something evident to those who is not clever...waving hands too actively, pointing to the addressee with a forefinger, touching people you don't know well...>

БЗ. Зразок асоціативних творів представників української лінгвокультури

ДГ (студентка магістратури; Політичні переконання (якщо такі є): немає, 2000):

<... Токсичною є поведінка та яка при розмові дизмотивує, руйнує віру в себе. Можна порівняти з скорпіоном який дає свою отруту і ти потім сам себе зжираєш. На мою думку це є Порошенко (та і всі політики в цілому). Паразитуює на тому що відбувається. На жаль, я не можу назвати конкретну людину , але є відомі так звані “пранкери” які є токсичними. Тому що вони постійно потребують уваги, і роблять для цього все що їм заманеться не думаючи про інших людей... Найбільшим маркером токсичності служать слова...Словами можна висловити будь-який вид токсичності ,наприклад: агресія, дуже велику люб'язність або ж знецінення інших людей...>

АЕ (філолог; Політичні переконання (якщо такі є): немає, 1986):

<... На мій погляд, токсичною варто вважати поведінку людини, яка нав'язує оточуючим свою думку, є нетолерантною та достатньо агресивною до переконати ішої людини. Вважаю поведінку майже усіх політиків токсичною, адже у своїх промовах вони зосереджують увагу переважно на недоліках опонентів та висвітлюють свої здобутки у вигідному їм світлі. У промовах українських політиків відсутнє об'єктивне зображення дійсності, адже суспільно-політичні події зображуються крізь призму діяльності їх партії. Найбільш токсичними політиками вважаю П. Порошенка та О. Гончаренко. У словах маркерами токсичності можуть виступати занадто надмірне використання кліше, діалектизмів, слів іншомовного походження. У голосі швидкий темп мовлення, у жестах – надмірна жестикуляція...>

ІК (викладач; Політичні переконання (якщо такі є): сповідаю демократичні цінності, 1968):

<... Вважаю, що токсичною є поведінка людини, яка негативно впливає на моє життя чи діяльність. Після спілкування з такою людиною, часто з'являються негативні емоції: стрес, тривога, збентеження, почуття провини, відчуття власної нікчемності тощо... На мою власну думку, це український політик О.В.Ляшко, вважаю токсичними його оцінні характеристики сучасного політичного стану країни в цілому і окремих політиків, зокрема, через велику кількість грубих слів. На моє переконання, до категоріє токсичних слід віднести І.Д. Фаріон через надзвичайно крайні націоналістичні семіотизіції та образливі слова, порівняння. Маркерами токсичності, на мою думку, послуговують такі семіотизіції у поведінці “токсичної людини” як спроба знайти когось, хто зробить всю роботу зі втілення в життя їхніх ідей, високий рівень семіотизіцію уваги до них й бажання мати владу, схильні звинувачувати інших, нав'язливі у своїх переконаннях, зневажливо ставляться до своїх колег...>

ДОДАТОК В

Зразки анкети у Google–формах для ідентифікаційного експерименту № 1

В1. Зразок анкети у Google–формах для ідентифікаційного експерименту № 1 на матеріалі американського медійного дискурсу

Identification experiment 1. Markers of toxic speech in behavior, words, tone, gestures and facial expressions of American politicians, whose statements/behavior are described in the American media as toxic.

Preliminary remarks:

Discursive toxicity highlights the mechanisms by which speech acts and discursive practices of public politicians can cause harm not only through insults, epithets or derogatory words, but also without them. The toxic effect of such public speaking may vary depending on status, media prominence and party affiliation (official power/opposition) of an individual politician.

The public toxicity of American politicians such as Дональд Трамп, Sarah Palin, Гіларі Клінтон, Ненсі Пелосі, Alexandria Ocasio-Cortes, Ендрю Куомо is verbalized mainly through their statements that discriminate against the recipient on the basis of race or gender and are conceptually related to the protest movements #BlackLivesMatter and #MeToo. Opinion polls in the United States suggest that Дональд Трамп is a major toxic factor influencing people's views and the state of political discourse in the country: most say Trump has changed the tone and nature of political debate for the worse, and less than half believe that he changed them for the better.

Verbal markers of toxicity include ideological, ethnic, gender-related evaluative statements that demean another person (not necessarily present) and cause him or her psychological harm or taint their image. Nonverbal markers of toxicity are divided into prosodic (derogatory-patronizing, hysterical, condescending tone of speech),

gestural (waving hands and pointing at the interlocutor with the index finger, protective hugs, patting, touching the arms or shoulders of the interlocutor) and facial expressions (imperious look, crooked mouth, dilated eyes, exaggerated grimaces) means of expressing toxicity.

Assignment:

In our identification experiment, we want to answer the following questions:

- (1) how toxicity is manifested in the speeches of American politicians Дональд Трамп and Ненсі Пелосі already said to be toxic,
- (2) and what can serve as markers of toxic speech in their words, tone, gestures, and facial expressions.

Markers of toxic speech
in words, tone, gestures, and facial expressions of Дональд Трамп
 (Trump's Full Speech at D.C. Rally on Jan. 6)

1. Please watch the following excerpt from Trump's Full Speech at D.C. Rally on Jan. 6! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!:**

<https://www.wsj.com/video/trump-full-speech-at-dc-rally-on-jan-6/E4E7BBBF-23B1-4401-ADCE-7D4432D07030.html>

This person is considered toxic because his behavior is: (mark the variant that you believe is correct! Several variants are possible!)

1. abusing	5. aimed at attracting others into his net
2. aggressive	6. better than others
3. annoying	7. blaming
4. as a hunter	

8. bullying	33.incongruous
9. clingy (overly)	34.inflammatory
10.complaining	35.insincere
11.conspiracy-prone	36.intrusive
12.criticizing	37.irresponsible
13.dangerous	38.lying
14.demagogic	39.manipulative
15.demeaning somebody because of
body type (body shaming)	40.mansplaining
16.dirty	41.mocking
17.discriminating	42.nagging
18.dishonest	43.name calling
19.divisive (between races, classes,
professions, different political
parties)	44.narcissistic
20.duplicitous	45.not apologizing
21.enraging	46.oppressive
22.extremistic	47.pessimistic
23.fear-mongering	48.pretending
24.over-generalizing	49.provoking
25.gossiping	50.rude
26.greedy	51.self-centered
27.harmful	52.sexist
28.hateful	53.showing off
29.hypocritical	54.unsupportive
30.ignoring the will of people	55.violating (boundaries of other,
personal boundaries)
31.ill-famous	56.violent
32.immodest	57.without self-awareness
	✓ Add our own variant:

2. Please watch the excerpt from Trump's Full Speech at D.C. Rally on Jan. 6 once again! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!:**

<https://www.wsj.com/video/trump-full-speech-at-dc-rally-on-jan-6/E4E7BBBF-23B1-4401-ADCE-7D4432D07030.html>

Mark the relevant variant!

1. His words are toxic because he uses:

1. abusing words	17.misanthropic words
2. anti-semitic words	18.obscene words
3. attack words	19.offensive words
4. corroding words	20.pretentious words
5. demagogic rhetoric	21.racist words
6. derogatory words	22.sexist words
7. discriminatory words	23.simple sentences
8. dishonest words	24.tattle telling
9. divisive words	25.words which creates anger,
sadness, division, loss of hope
10.frightening words	26.xenophobic words
11.harmful words	✓ Add your own variant:
12.homophobic words	
13.humiliating words	
14.incongruous words	
15.inflammatory words	
16.manipulative words	

2. *His tone is toxic because he speaks*

1. aggressively	9. in a raspy voice
2. condescendingly	10. in a screaming manner
3. frighteningly	11. loudly
4. hoarsely	12. low
5. hysterically	13. quickly
6. immelodiously	14. slowly
7. in a derogatory-patronizing manner	15. super clearly
8. in a high voice	16. with a squeal
- ✓ **Add your own variant:**

3. *His gestures are toxic because they are:*

1. characterized by clenched fists	7. impulsive
2. characterized by patting	8. inappropriate
3. characterized by touching (the arms or shoulders of the interlocutor)	9. pointing (with the index finger)
4. characterized by waving	10. protective (hugs)
5. exaggerated	11. repetitive
6. few	12. sharp
	13. tense
- ✓ **Add your own variant:**

4. *His facial expressions are toxic because they are*

1. cold (look)	6. imperious (look)
2. crooked (mouth)	7. stiff (look)
3. dilated (eyes)	8. top-down (look)
4. exaggerated (grimaces)	9. with widened (eyes)
5. haughty (look)	✓ Add your own

Markers of toxic speech
in words, tone, gestures, and facial expressions of Ненсі Пелосі
 (Ненсі Пелосі's Full Speech At The 2020 DNC, 19/08/2020).

1. Please watch the following excerpt from Ненсі Пелосі's Full Speech At The 2020 DNC! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!:**

<https://www.youtube.com/watch?v=xrQw9mM8Xwg>

This person is considered toxic because her behavior is: (mark the variant that you believe is correct! Several variants are possible!)

➤ abusing	➤ better than others
➤ aggressive	➤ blaming
➤ annoying	➤ bullying
➤ as a hunter	➤ clingy (overly)
➤ aimed at attracting others into her net	➤ complaining
	➤ conspiracy-prone

- criticizing
- dangerous
- demagogic
- demeaning somebody because of body type (body shaming)
- dirty
- discriminating
- dishonest
- divisive (between races, classes, professions, different political parties)
- duplicitous
- enraging
- extremistic
- fear-mongering
- over-generalizing
- gossiping
- greedy
- harmful
- hateful
- hypocritical
- ignoring the will of people
- ill-famous
- immodest
- incongruous
- inflammatory
- insincere
- intrusive
- irresponsible
- lying
- manipulative
- mansplaining
- mocking
- nagging
- name calling
- narcissistic
- not apologizing
- oppressive
- pessimistic
- pretending
- provoking
- rude
- self-centered
- sexist
- showing off
- unsupportive
- violating (boundaries of other, personal boundaries)
- violent
- without self-awareness
- ✓ **Add our own variant:**

2. Please watch the excerpt from Ненсі Пелосі's Full Speech At The 2020 DNC once again! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!:**

<https://www.youtube.com/watch?v=xrQw9mM8Xwg>

Mark the relevant variant!

1. Her words are toxic because she uses

➤ abusing words	➤ manipulative words
➤ anti-semitic words	➤ misanthropic words
➤ attack words	➤ obscene words
➤ corroding words	➤ offensive words
➤ demagogic rhetoric	➤ pretentious words
➤ derogatory words	➤ racist words
➤ discriminatory words	➤ sexist words
➤ dishonest words	➤ simple sentences
➤ divisive words	➤ tattle telling
➤ frightening words	➤ words which creates anger,
sadness, division, loss of hope
➤ harmful words	➤ xenophobic words
➤ homophobic words	✓ Add your own variant:
➤ humiliating words	
➤ incongruous words	
➤ inflammatory words	

2. Her tone is toxic because she speaks

- aggressively
- in a raspy voice
- condescendingly
- in a screaming manner
- frighteningly
- loudly
- hoarsely
- low
- hysterically
- quickly
- immelodiously
- slowly
- in a derogatory-patronizing manner
- super clearly
- in a high voice
- with a squeal
- ✓ **Add your own variant:**

3. Her gestures are toxic because they are

- characterized by clenched fists
- impulsive
- characterized by patting
- inappropriate
- characterized by touching (the arms or shoulders of the interlocutor)
- pointing (with the index finger)
- protective (hugs)
- characterized by waving
- repetitive
- sharp
- exaggerated
- tense
- few
- ✓ **Add your own variant:**

4. Her facial expressions are toxic because they are

- cold (look)
- imperious (look)
- crooked (mouth)
- stiff (look)
- dilated (eyes)
- top-down (look)
- exaggerated (grimaces)
- with widened (eyes)
- haughty (look)
- ✓ **Add your own variant**

Information about you:

1. Name (if possible, or initials):
2. Age:
3. Native language:
4. Employment/affiliation:
5. Political opinion (if any):

Date

В2. Зразок анкети у Google-формах для ідентифікаційного експерименту № 1 на матеріалі британського медійного дискурсу

Identification experiment 1. Markers of toxic speech in behavior, words, tone, gestures and facial expressions of British politicians, whose statements/behavior are described in the British media as toxic.

Preliminary remarks:

Discursive toxicity highlights the mechanisms by which speech acts and discursive practices of public politicians can cause harm not only through insults, epithets or derogatory words, but also without them. The toxic effect of such public speaking may vary depending on status, media prominence and party affiliation (official power/opposition) of an individual politician. Discursive toxicity in the public agenda of British politicians such as Nigel Farage, John Burke, Theresa May, David Cameron, Ben Bradley, Jeremy Corbyn, Priti Patel, John Bercow is determined mainly by the topics of migration and Euroscepticism (Brexit), British nationalism (Scotxit, NI-xit), and lately, Prince Harry and his wife Megan Markle stepping down from royal duties (Megxit), which brought along the issue of racism that is new to the British public discourse. Verbal markers of toxicity include ideological, ethnic, gender-related evaluative statements that demean another person (not necessarily present) and cause him or her psychological harm or taint their image. Nonverbal markers of toxicity are divided into prosodic (derogatory-patronizing, hysterical, condescending tone of speech), gestural (waving hands and pointing at the interlocutor with the index finger, protective hugs, patting, touching the arms or shoulders of the interlocutor) and facial expressions (imperious look, crooked mouth, dilated eyes, exaggerated grimaces) means of expressing toxicity.

Assignment:

In our identification experiment, we want to answer the following questions:

- (1) how toxicity is manifested in the speeches of British politicians Nigel Farage and Priti Patel already said to be toxic,
- (2) and what can serve as markers of toxic speech in their words, tone, gestures, and facial expressions.

Markers of toxic speech

in words, tone, gestures, and facial expressions of Nigel Farage
(Nigel Farage's last words to the European Parliament, 29/01/2020).

1. Please watch the following excerpt from Nigel Farage's last words to the European Parliament speech! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!**

<https://www.youtube.com/watch?v=LlGmfPHBiDw>

This person is considered toxic because his behavior is: (mark the variant that you believe is correct! Several variants are possible!)

1. abusing	5. aimed at attracting others into his net
2. aggressive	6. better than others
3. annoying	7. blaming
4. as a hunter	

8. bullying
 9. clingy (overly)
 - 10.complaining
 - 11.conspiracy-prone
 - 12.criticizing
 - 13.dangerous
 - 14.demagogic
 - 15.demeaning somebody because of
body type (body shaming)
 - 16.dirty
 - 17.discriminating
 - 18.dishonest
 - 19.divisive (between races, classes,
professions, different political
parties)
 - 20.duplicitous
 - 21.enraging
 - 22.extremistic
 - 23.fear-mongering
 - 24.over-generalizing
 - 25.gossiping
 - 26.greedy
 - 27.harmful
 - 28.hateful
 - 29.hypocritical
 - 30.ignoring the will of people
 - 31.ill-famous
 - 32.immodest
 - 33.incongruous
 - 34.inflammatory
 - 35.insincere
 - 36.intrusive
 - 37.irresponsible
 - 38.lying
 - 39.manipulative
 - 40.mansplaining
 - 41.mocking
 - 42.nagging
 - 43.name calling
 - 44.narcissistic
 - 45.not apologizing
 - 46.oppressive
 - 47.pessimistic
 - 48.pretending
 - 49.provoking
 - 50.rude
 - 51.self-centered
 - 52.sexist
 - 53.showing off
 - 54.unsupportive
 - 55.violating (boundaries of other,
personal boundaries)
 - 56.violent
 - 57.without self-awareness
- Add our own variant:

2. Please watch the excerpt from Nigel Farage's last words to the European Parliament speech once again:

<https://www.youtube.com/watch?v=LlgmfpHBiDw>

Mark the relevant variant!

1. His words are toxic because he uses:

1. abusing words	17.misanthropic words
2. anti-semitic words	18.obscene words
3. attack words	19.offensive words
4. corroding words	20.pretentious words
5. demagogic rhetoric	21.racist words
6. derogatory words	22.sexist words
7. discriminatory words	23.simple sentences
8. dishonest words	24.tattle telling
9. divisive words	25.words which creates anger,
sadness, division, loss of hope
10.frightening words	26.xenophobic words
11.harmful words	
12.homophobic words	✓ Add your own variant:
13.humiliating words	
14.incongruous words	
15.inflammatory words	
16.manipulative words	

2. *His tone is toxic because he speaks*

1. aggressively	9. in a raspy voice
2. condescending	10.in a screaming manner
3. frighteningly	11.loudly
4. hoarsely	12.low
5. hysterical	13.quickly
6. immelodiously	14.slowly
7. in a derogatory-patronizing
manner	15.super clearly
8. in a high voice	16.with a squeal
- ✓ **Add your own variant:**

3. *His gestures are toxic because they are*

1. characterized by clenched fists	7. impulsive
2. characterized by patting	8. inappropriate
3. characterized by touching (the
arms or shoulders of the
interlocutor)	9. pointing (with the index finger)
4. characterized by waving	10.protective (hugs)
5. exaggerated	11.repetitive
6. few	12.sharp
	13.tense
- ✓ **Add your own variant:**

4. *His facial expressions are toxic because they are*

1. cold (look)	6. imperious (look)
2. crooked (mouth)	7. stiff (look)
3. dilated (eyes)	8. top-down (look)
4. exaggerated (grimaces)	9. with widened (eyes)
5. haughty (look)	✓ Add your own variant:

Markers of toxic speech

in words, tone, gestures, and facial expressions of Priti Patel

(Home Secretary Priti Patel gave a statement in the House of Commons on the Black Lives Matter protests, 08/06/2020).

1. Please watch the following excerpt from Priti Patel's statement in the House of Commons on the Black Lives Matter protests! **You can stop whenever you are ready, there is no need to listen till the very end!:**

<https://www.chroniclive.co.uk/news/uk-news/priti-patel-statement-commons-live-18383068>

This person is considered toxic because her behavior is: (mark the variant that you believe is correct! Several variants are possible!)

- abusing
- aggressive
- annoying
- as a hunter
- aimed at attracting others into her net
- better than others
- blaming
- bullying

- clingy (overly)
- complaining
- conspiracy-prone
- criticizing
- dangerous
- demagogic
- demeaning somebody because of body type (body shaming)
- dirty
- discriminating
- dishonest
- divisive (between races, classes, professions, different political parties)
- duplicitous
- enraging
- extremistic
- fear-mongering
- over-generalizing
- gossiping
- greedy
- harmful
- hateful
- hypocritical
- ignoring the will of people
- ill-famous
- immodest
- incongruous
- inflammatory
- insincere
- intrusive
- irresponsible
- lying
- manipulative
- mansplaining
- mocking
- nagging
- name calling
- narcissistic
- not apologizing
- oppressive
- pessimistic
- pretending
- provoking
- rude
- self-centered
- sexist
- showing off
- unsupportive
- violating (boundaries of other, personal boundaries)
- violent
- without self-awareness

Add our own variant:

2. Please watch the excerpt from Priti Patel's statement in the House of Commons on the Black Lives Matter protests once again:

<https://www.chroniclive.co.uk/news/uk-news/priti-patel-statement-commons-live-18383068>

Mark the relevant variant!

1. Her words are toxic because she uses

• abusing words	• manipulative words
• anti-semitic words	• misanthropic words
• attack words	• obscene words
• corroding words	• offensive words
• demagogic rhetoric	• pretentious words
• derogatory words	• racist words
• discriminatory words	• sexist words
• dishonest words	• simple sentences
• divisive words	• tattle telling
• frightening words	• words which creates anger, sadness, division, loss of hope
• harmful words	• xenophobic words
• homophobic words	• Add your own variant:
• humiliating words	
• incongruous words	
• inflammatory words	

2. Her tone is toxic because she speaks

➤ aggressively	➤ immelodiously
➤ condescending	➤ in a derogatory-patronizing manner
➤ frighteningly	➤ in a high voice
➤ hoarsely	➤ in a raspy voice
➤ hysterical	

- in a screaming manner
- loudly
- low
- quickly
- slowly
- super clearly
- with a squeal
- ✓ **Add your own variant:**

3. *Her gestures are toxic because they are*

- characterized by clenched fists
- characterized by patting
- characterized by waving
- exaggerated
- few
- impulsive
- inappropriate
- pointing (with the index finger)
- protective (hugs)
- repetitive
- sharp
- tense
- touching (the arms or shoulders of the interlocutor)
- ✓ **Add your own variant:**

4. *Her facial expressions are toxic because they are*

- cold (look)
 - crooked (mouth)
 - dilated (eyes)
 - exaggerated (grimaces)
 - haughty (look)
 - imperious (look)
 - stiff (look)
 - top-down (look)
 - with widened (eyes)
 - ✓ **Add your own variant:**
1. Name (if possible, or initials):
 2. Age:
 3. Native language:
 4. Employment/affiliation:
 5. Political opinion (if any):
- Date**

Information about you:

В3. Зразок анкети у Google–формах для ідентифікаційного експерименту № 1 на матеріалі українського медійного дискурсу

Ідентифікаційний експеримент 1. Маркери токсичності у поведінці, словах, голосі, жестах та міміці українських політиків, висловлення/поведінка яких характеризується в українських ЗМІ як токсичні.

Преамбула:

Дискурсивна токсичність підкреслює механізми, за допомогою яких мовленнєві дії та дискурсивні практики публічних політиків можуть завдати шкоди не лише через образи, епітети чи зневажливі слова, але й без них. Токсичний ефект такого публічного виступу може відрізнятись залежно від статусу, популярності в ЗМІ та партійної приналежності (влада/опозиція) кожного окремого політика.

Токсичний імідж таких українських політиків, як Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Олексій Гончаренко, Ілля Ківа визначається їх участю в експлікації таких контентів, як незалежність України від Росії, мовне питання, взаємини з США і корупція, які мають переважно популістський характер. У 2017 році тижневик “Новое время” визначив топ-10 українських політиків-популістів, які здатні довести країну до межі заради прихильності електорату і задають моду лаяти опонентів, навіть не намагаючись запропонувати дієву альтернативу. Лідерами тренду стали Олег Ляшко і Юлія Тимошенко.

До вербальних маркерів токсичності відносимо ідеологічні, національні, гендерні оцінні висловлення, що принижують особистість іншої (не обов'язково присутньої) людини і завдають їй психологічної або іміджевої шкоди. Невербальні маркери токсичності поділяються на просодичні (принизливо-заступницький, істеричний, пафосний тон мовлення), жестові (розмахування руками і вказівка на співрозмовника вказівним пальцем, заступницькі обійми, поплескування, дотики до рук або плечей співрозмовника) і мімічні (гордовитий вираз обличчя, погляд, що дивиться зверху вниз, викривлений рот, розширені очі, перебільшені кривляння) засоби вираження токсичності.

Завдання:

У нашому експерименті ми хочемо відповісти на наступні запитання:

- (1) як семіотизіціяється токсичність у виступах українських політиків Олега Ляшка та Ірини Фаріон, які вже визначаються як токсичні,
- (2) і що може слугувати маркерами токсичного мовлення в їхніх словах, голосі, жестах та міміці.

**Маркери токсичного мовлення у
словах, голосі, жестах та міміці Олега Ляшка**

(Виступ Олега Ляшка на пленарному засіданні у Верховній Раді, 17.01. 2017)

1. Будь ласка, подивіться наступний уривок з промови Олега Ляшка на пленарному засіданні у Верховній Раді, 17.01. 2017! Ви можете зупинитися, коли будете готові, немає потреби слухати до самого кінця:

<https://www.youtube.com/watch?v=xp0sV7KWrYw>

Цю людину вважають токсичною, оскільки вона...: (позначте варіант, який, на вашу думку, правильний! Можливі кілька варіантів!)

1. агітує	5. безцеремонна
2. агресивна	6. брехлива
3. без самосвідомості	7. веде брудну гру
4. безвідповідальна	8. веде себе як мисливець

9. відволікає (на розмови, від роботи)
10. впливає негативно на життя/діяльність інших
11. все узагальнює
12. глузлива
13. гнітюча
14. груба
15. двояка
16. демагогічна
17. деструктивна
18. дизмотивує (при розмові)
19. дискримінаційна
20. дратлива
21. егоцентрична
22. екстремістська
23. жадібна
24. жовчна
25. жорстока
26. запальна
27. звинувачує(інших)
28. зловживає владою
29. знаходить інших для втілення своїх ідей
30. зневажлива
31. знецінює (інших людей)
32. знущається над іншими
33. зосереджує увагу на недоліках опонентів
34. ігнорую волю людей
35. їдка
36. колюча
37. вважає себе краще за інших
38. критикує
39. лицемірна
40. маніпулює (психологічно)
41. нав'язлива
42. надмірно
43. нарцисична
44. насаджує свою думку іншим
45. насильницька
46. настирлива
47. не вибачається
48. неспідтримує
49. небезпечна
50. невідповідна
51. негативна
52. ненависна
53. неправдива
54. нескромна
55. нетолерантна
56. нечесна
57. нещира
58. обзиває, переходить на особистості
59. обманює
60. образлива
61. обурює
62. оцінна

63. паразитує (на тому що відбувається)	73. руйнує (у співрозмовника віру в себе)
64. песимістична	74. сексистська
65. пліткує	75. скаржиться
66. погано відома	76. скигла
67. порушує (межі інших, особисті кордони)	77. спрямована на залучення інших до своєї мережі
68. принижує інших за особливості зовнішності (бодішеймінг)	78. схильна до змови
69. провокує	79. уїдлива
70. робить все що заманеться	80. хвалиться
71. розділяє людей за расою, професіями, різними політичними партіями	81. чіпляється (надмірно)
72. розпалює страх	82. шкідлива
- ✓ **Додайте власний варіант:**

2. Будь ласка, подивіться ще раз уривок з промови Олега Ляшка на пленарному засіданні у Верховній Раді, 17.01. 2017! Ви можете зупинитися, коли будете готові, немає потреби слухати до самого кінця!:

<https://www.youtube.com/watch?v=xp0sV7KWrYw>

Позначте відповідний варіант!

1. Його слова токсичні, тому що він вживає:

1. антисемітські слова	18. нецензурні слова
2. атакуючі слова	19. нечесні слова
3. банальні слова	20. образливі слова
4. викривлення фактів	21. оцінні характеристики
5. висвітлювання своїх здобутки
у вигідному їм світлі	22. перекручення інформації
6. гомофобні слова	23. претензійні слова
7. грубі слова	24. принизливі слова
8. демагогічну риторику	25. прості речення
9. дискримінаційні слова	26. расистські слова
10. запальні слова	27. розділяючі слова
11. зневажливі слова	28. роз'їдаючі слова
12. ксенофобські слова	29. сексистські слова
13. маніпулятивні слова	30. сленг
14. мізантропічні слова	31. слова, які викликають гнів,
смуток, розкол, втрату надії
15. невідповідні слова	32. страшні слова
16. негативні слова	33. шкідливі слова
17. неправдиві речі	✓ Додайте власний варіант:

2. Його голос токсичний, тому що він говорить

1. агресивно	6. зі скрипом
2. високим голосом	7. істерично
3. голосно	8. кричущим чином
4. з паузами	9. лякає
5. з пониженням і підвищенням
тембру задля привернення
уваги	10. немелодійно
	11. низько
	12. поблажливо

13. повільно
14. супер чітко
15. у принизливо-заступницькій манері

16. хрипким голосом
 17. хрипло
 18. швидко
- ✓ **Додайте власний варіант:**

3. Його жести токсичні, тому що вони:

1. вказуючи (вказівним пальцем)
2. гострі
3. захисні (обійми)
4. імпульсивні
5. надмірні
6. напружені
7. небагаті
8. недоречні
9. перебільшені
10. повторювані

11. характеризуються поплескуваннями
 12. характеризуються розмахуваннями
 13. характеризуються стиснутими кулаками
 14. характеризуються торканням (рук або плеч співрозмовника)
- ✓ **Додайте власний варіант:**

4. Його міміка токсична, тому що він має

1. владний (погляд)
2. жорсткий (погляд)
3. зверху вниз (погляд)
4. кривий (рот)
5. перебільшені (гримаси)

6. пихатий (погляд)
 7. розплющені (очі)
 8. розширені (очі)
 9. холодний (погляд)
- ✓ **Додайте власний варіант**

1. Прізвище (якщо можливо, або ініціали):

2. Вік:

3. Рідна мова:

4. Спеціальність:

5. Політична приналежність (якщо така є):

Дата

ДОДАТОК Г

Зразки транскриптів експертного аналізу для ідентифікаційного експерименту № 2

Г1. Зразки траскриптів експертного аналізу для ідентифікаційного експерименту №2 (американський медійний дискурс)

Nancy Pelosi's Full Speech At The 2020 DNC, 19/08/2020

Nancy Pelosi: (00:02) As Speaker of the House, it's my honor to bring you the greetings of House Democrats, the most diverse majority in history, more than 60% women, people of color and LGBTQ. Our diversity is our strength. **Our unity is our power.** This month, as America marks the centennial of women, **finally, women winning the right to vote**, we do so with 105 women in the House. Proudly, 90 are Democrats. To win the vote, women marched and fought, never gave in. We stand on their shoulders, charged with carrying forward the unfinished work of our nation advanced by heroes, from Seneca Falls to Selma to Stonewall. Four years ago, when President Obama and Vice President Biden were in the White House, they made us proud, and their leadership made our country great. In that spirit, we come together now, not to decry the darkness, but to light away forward for our country.

Nancy Pelosi: (01:02) That is the guiding purpose of House Democrats, fighting for the people. We have sent the Senate bills for lower healthcare, costs for bigger paychecks for cleaner government, protecting John Lewis's voting rights and enacting George Floyd Justice and Policing Act. We've sent the Senate bills to protect our Dreamers, LGBTQ equality, prevent gun violence, and to preserve our planet for future generations, and even more. All of this is possible for America. **Who was standing in the way? Mitch McConnell and Donald Trump.** Our nation faces the worst health and economic **catastrophe in our history.** More than five million Americans are infected by the coronavirus. Over 170,000 have died. The science-based action and the Heroes Act we enacted three months ago is essential to safeguard lives, livelihood, and the life of our democracy. **And who was standing in the way? Mitch McConnell and Donald Trump.** Instead of crushing the virus, they're trying to crush the Affordable Care Act and its **preexisting conditions benefit.**

Nancy Pelosi: (02:14) As Speaker of the House, I've seen firsthand **Donald Trump's disrespect for facts, for working families and for women in particular, disrespect written into his policies toward our health and our rights, not just his conduct.** But we know what he doesn't, that when women succeed, America succeeds. And so we are unleashing the power of women to take our rightful place in our national life by champion a woman's right to choose and defending Roe V. Wade, secure and safe and affordable childcare, preserving social security and passing equal pay for equal work. **Who's standing in the way? Mitch McConnell and Donald Trump.**

Nancy Pelosi: (02:57) So here is our answer. We will remember in November, when we will elect Joe Biden president, whose heart is full of love for America, and rid the country of Trump's heartless disregard for America's goodness. Joe Biden's faith in God gives him the courage to lead. Jill Biden's love gives him the strength to persevere. Joe Biden is the president we need right now. Battle tested, forward looking, honest and authentic. He has never forgotten who he is fighting for.

 Автор
Toxic, 1 word+tone+gesture

 Автор
Toxic, 2 word+tone

 Автор
Toxic, 2++ word+tone+gesture

 Автор
Toxic, 2++ word+tone+ facial expressions

 Автор
Toxic, 2++ word+tone+ facial expressions

 Автор
Toxic, 2 word+ facial expressions

 Автор
Very toxic, 2 word+ facial expressions (!!)

 Автор
Very toxic, 2 word+ facial expressions (agress)

Г2. Зразки транскриптів експертного аналізу для ідентифікаційного експерименту №2 (британський медійний дискурс)

Nigel Farage's last words to the European Parliament, 29/01/2020

Madam President, so this is it, the final chapter, the end of the road: a 47-year political experiment that the British, frankly, have never been very happy with. My mother and father signed up to a common market, not to a political union, not to flags, anthems, presidents – and now you even want your own army.

For me, it's been 27 years of campaigning and over 20 years here in this Parliament. I'm not particularly happy with the agreement we're being asked to vote on tonight, but Boris has been remarkably bold in the last few months and, Ms von der Leyen, he's made it clear: he's promised us there'll be no level playing field. And, on that basis, I wish him every success in the next round of negotiations, I really do.

But the most significant point is this: what happens at 11p.m. this Friday, 31 January 2020 marks the point of no return. Once we've left we are never coming back, and the rest, frankly, is detail. We're going, we will be gone – and that should be the summit of my own political ambitions. I walked in here – as I've said before, you all thought IT WAS TERRIBLY FUNNY, YOU STOPPED LAUGHING in 2016 – but my view has changed of Europe since I joined.

In 2005, I saw the Constitution that had been drafted by Giscard and others. I saw it rejected by the French in a referendum. I saw it rejected by the Dutch in a referendum. And I saw you, in these institutions, ignore them, bring it back as the Lisbon Treaty and boast you could ram it through without there being referendums. Well, the Irish did have a vote and did say no and were forced to vote again. You're very good at making people vote again. But what we proved is, the British are too big to bully, thank goodness.

So I became an outright opponent of the entire European project. I want Brexit to start a debate across the rest of Europe. What do we want from Europe? If we want trade, friendship, cooperation, reciprocity, we don't need a European Commission. We don't need a European Court. We don't need these institutions and all of this power. And I can promise you, both in UKIP and indeed in the Brexit party, WE LOVE EUROPE; WE JUST HATE THE EUROPEAN UNION. IT'S A SIMPLE AS THAT.

So I'm hoping this begins the end of this project. It's a bad project. It isn't just undemocratic, it's anti—democratic, and it puts in that front row, it gives people power without accountability – people who cannot be held to account by the electorate. And that is an unacceptable structure.

Indeed, there's an historic battle going on now across the West: in Europe, America and elsewhere. IT IS GLOBALISM AGAINST POPULISM. And you may loathe populism, but I'll tell you A FUNNY THING, it's becoming very popular, and it has great benefits: no more financial contributions, no more European Court of Justice, no more common fisheries policy, no more being talked down to, no more being bullied, NO MORE GUY VERHOFSTADT. I mean, what's not to like?

I know you're going to miss us, I know you want to ban our national flags, but we're going to wave you goodbye and we'll look forward, in the future, to working with you as sovereign.

Автор

Very toxic, 2+++ word, facial expressions, gestoc

Автор

Very toxic, 2 word+ facial expressions

Автор

Very toxic, 2 ++word+ facial expressions,agress

Автор

Toxic 1+

Автор

Very toxic, 2+++ word+ facial expressions, insult!!

Автор

Toxic 1

Автор

Toxic 2 word+ facial expressions

ГЗ. Зразки траскриптів експертного аналізу для ідентифікаційного експерименту №2 (український медійний дискурс)

Транскрипт промови Ірини Фаріон про прогрес Зеленського за 2 роки у програмі "Говорить Великий Львів", 21.05. 2021

ПЕРШЕ 31 вересня 2020 року три фракції Слуги народу, Європейська солідарність і Голос проголосували за продаж України..... вони проголосували за продаж української землі... це мало би бути основним базовим питанням будь яких етерів...крапка... після цього **ВОНИ ДЛЯ МЕНЕ НЕ ІСНУЮТЬ** як окремі суб'єкти, а тільки як спілка ... **СПІЛКА БІЗНЕСУКІВ** на політиці...

це перше... друге...друге запитання риторичне чи погано те що зараз в інформаційному просторі нема 112 каналу, нема ZIKy і нема News ONE? Чи погано це? Це добре!...

і нарешті третє... багато ми говорили й критикували ми всі саме себе...але нема у нас іншого народу і ми є такі які є... і на то нема ні якої ради ні верховної, ні районної ні міської ради це є факт **ОТЖЕ ШО** с цим фактом робити ...

нам треба вивчати мотиви вчинків один одного ...чому після Майдану народ проголосував **ПРОТИ МАЙДАНУ** але як українка я скажу що я все одно цій народ люблю **НАЙБІЛЬШ** із усіх інших народів **ТОМУ ЩО Я УКРАЇНКА** я можу гостро висловлюватися ... я спостерігаю за еволюцію Зеленського...

я не думаю що **ОЦЕЙ** який нарешті під прапором проводить конференцію свою пресову а не просто **ПІД ЗЕ..** я не думаю що він настільки малий що він хоче бути слугою в Діліпутті... научимося аналізувати и в решті решт зрозуміємо той наш народ бідний тій український народ так його **ВИНИЩУВАЛИ**, так його **ВИГНОБЛЮВАЛИ**, так його **ПРИСТОСОВЛЮВАЛИ**, так його **ВИЗИСКУВАЛИ**, так його **ВИПИРАЛИ** й **ВИСИЛЯЛИ** з **НА-ШОЇ-СВЯ-ТОЇ УКРАЇНСЬКОЇ-ЗЕМЛІ...**

 Автор
Токсично 1

 Автор
Токсично 2 голос, міміка ОБРАЗА!

 Автор
Токсично 2 голос, міміка драм актриси!

 Автор
Токсично 1

 Автор
Токсично 2++ пафос вагр

 Автор
Токсичн образа Зеленс

 Автор
Токсично!!

 Автор
Дуже токсично 2++ пафос награній!

